

ANALIZA SOCIALNO-EKONOMSKIH VPLIVOV PROJEKTHNIH AKTIVNOSTI NA LOKALNO GOSPODARSTVO IN PREBIVALSTVO

v okviru izvajanja projekta

*»Ohranjanje in upravljanje suhih travnišv v Vzhodni Sloveniji / LIFE
Conservation and management of dry grasslands in Eastern Slovenia (LIFE
TO GRASSLANDS), LIFE Narava in biodiverziteteta, LIFE14 NAT/SI/000005«*

Konvno poroavilo

Naroavnik: ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VARSTVO NARAVE, Tobaavna ulica
5, 1000 Ljubljana

Avtorji: dr. Katja Vintar Mally, Nejc Bobovnik, dr. Barbara Lampiav, dr. Simon
Kušar, UNIVERZA V LJUBLJANI, FILOZOFSKA FAKULTETA, ODDELEK ZA
GEOGRAFIJO, Aškeravva 2, 1000 Ljubljana

Kartografija: Nejc Bobovnik, Tanja Koželj

Ljubljana, 31. julij 2020

KAZALO

1	UVOD	4
1.1	Metode dela.....	5
1.2	Preučevana projektna podobmočja	8
2	PRIMERJALNA SOCIALNO-EKONOMSKA ANALIZA ZAČETNEGA IN KONČNEGA STANJA	16
2.1	Gibanje števila prebivalcev	16
2.2	Gostota poselitve	23
2.3	Indeks staranja.....	30
2.4	Povprečna starost prebivalcev	37
2.5	Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva	44
2.6	Indeks feminitete	51
2.7	Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo.....	58
2.8	Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo	65
2.9	Društvene dejavnosti	72
2.10	Dohodki prebivalcev	80
2.11	Gospodarski subjekti	89
2.12	Gospodarska struktura.....	97
2.13	Gibanje števila gospodarskih subjektov	109
2.14	Velikost gospodarskih subjektov.....	113
2.15	Gibanje števila kmetijskih gospodarstev	115
2.16	Delovne moči na kmetiji.....	125
2.17	Stalež rejnih živali	131
2.18	Dopolnilne dejavnosti kmetij.....	138
2.19	Ekološko kmetovanje.....	146
2.20	Vključevanje v ukrep KOPOP.....	153
2.21	Turistična dejavnost	158
3	VREDNOTENJE UČINKOV IZVAJANJA PROJEKTA	165
3.1	Splošno zadovoljstvo s projektom	169
3.2	Neposredni in posredni učinki izvajanja projekta	171
3.3	Odnos do varstva narave	183
3.4	Temeljne ugotovitve	189
4	SKLEP	191
4.1	Gorjanci	191
4.2	Haloze	193

4.3	Kum	195
4.4	Pohorje	197
5	VIRI IN LITERATURA.....	199
6	PRILOGE	201
7	SEZNAMA PREGLEDNIC IN SLIK	237
7.1	SEZNAM PREGLEDNIC.....	237
7.2	SEZNAM SLIK	238

1 UVOD

Pričujoče končno poročilo študije »Analiza socialno-ekonomskih vplivov projektnih aktivnosti na lokalno gospodarstvo in prebivalstvo« v okviru izvajanja projekta »Ohranjanje in upravljanje suhih travnišč v Vzhodni Sloveniji / LIFE Conservation and management of dry grasslands in Eastern Slovenia (LIFE TO GRASSLANDS), LIFE Narava in biodiverziteta, LIFE14 NAT/SI/000005« je rezultat dvodelne raziskave, ki smo jo na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani izvedli v letih 2016 in 2020. Temeljni namen študije je analiza socialno-ekonomskih vplivov LIFE projekta Ohranjanje in upravljanje suhih travnišč v Vzhodni Sloveniji (LIFE TO GRASSLANDS ali slovensko Življenje travniščem), ki poteka od 1. novembra 2015 do 31. oktobra 2020 na štirih izbranih projektnih podobmočjih: Haloze, Pohorje, Kum in Gorjanci-Radoha. Projekt izvaja Zavod Republike Slovenije za varstvo narave v sodelovanju s partnerji Podeželsko razvojno jedro Halo, Kmetijsko gozdarski zavod Ptuj, Krajevna skupnost Dobovec in Društvo Gorjanske košenice, njegovo izvedbo pa je omogočil finančni instrument Evropske unije LIFE Narava in biodiverziteta ob sofinanciranju Ministrstva za okolje in prostor Republike Slovenije.

Študija socialno-ekonomskih vplivov naročnikovega projekta Življenje travniščem (LIFE TO GRASSLANDS) na lokalno prebivalstvo in gospodarstvo štirih projektnih podobmočij je zasnovana dvoplastno: na eni strani preučuje socialno-ekonomska gibanja v naseljih širših projektnih podobmočij, na drugi strani pa se osredotoča na socialno-ekonomske učinke kot so jih prepoznala v projekt vključena kmetijska gospodarstva na lokacijah izvajanja konkretnih projektnih aktivnosti. V svojem namenu stremi projekt k vzpostavljanju ugodnega stanja in dolgoročnem ohranjanju dveh evropsko pomembnih habitatnih tipov travnišč (tj. vrstno bogata travnišča s prevladujočim navadnim volkom (*Nardus stricta*) na silikatnih tleh – HT 6230* ter polnaravna suha travnišča in grmiščne faze na karbonatnih tleh (*Festuco-Brometalia*) (*pomembna rastišča kukavičevk) – HT 6210 (*)) vključno z ohranjanjem rastlinskih in živalskih vrst, ki so vezane na ta travnišča. Projektni partnerji so izbrali projektna podobmočja Haloze, Pohorje, Kum in Gorjanci-Radoha prav zaradi prisotnosti prednostnih habitatnih tipov ter z namenom ohranjanja in izboljšanja njihovega stanja z zaustavljanjem procesa zaraščanja (ZRSVN, 2020). Čeprav je projekt pri doseganju namena in ciljev v prvi vrsti usmerjen v naravovarstvene akcije, vezane na suha travnišča, pa je njegova dolgoročna uspešnost odvisna tudi od učinkovitosti drugih akcij, pri katerih so si projektni partnerji uvodoma zastavili, da bo *"z ozaveščanjem, izobraževanjem in mreženjem kmetovalcev/lastnikov/ upravljavcev zemljišč ter ustreznim upravljanjem območij dodatno zagotovljeno dolgoročno ohranjanje ugodnega stanja habitatnega tipa. Poudarek projekta je na povečanju ekonomske upravičenosti kmetovanja s skupnim oblikovanjem in razvojem dopolnilnih dejavnosti kmetij, privlačnih tržnih produktov in programov, vezanih na ohranjanje rabe suhih travnišč. Opremljene bodo tudi manjše interpretacijske točke, vzpostavljeni izobraževalni programi ter aktivnosti za šole in splošno javnost"* (ZRSVN, 2016).

Opisana zasnova projektnih aktivnosti torej ob izstopajočih naravovarstvenih učinkih predpostavlja tudi dolgoročne socialno-ekonomske vplive. Analiza slednjih je v naši študiji časovno omejena, saj pokriva štiriletno obdobje znotraj pet let trajajočega projekta, ki je v času zaključka študije bil šele v sklepni fazi. Študija tako ne zajame vplivov, ki se bodo kot rezultat projekta lahko začeli kazati šele po zaključku projekta in

o katerih so lahko kmetijska gospodarstva v času anketiranja le predpostavljala na podlagi dosedanjih izkušenj. Na drugi strani pa analiza socialnih in ekonomskih kazalcev na širšem prostoru projektnih podobmočij Haloze, Pohorje, Kum in Gorjanci-Radoha zaznava spremembe, ki močno presegajo okvir katerega koli projekta in so rezultat prepletenih razvojnih dogajanj in okoliščin v regiji, državi in širše. Upoštevati je treba tudi dejstvo, da je v preučevanem štiriletnem obdobju Slovenijo zaznamoval hiter razvoj v okviru novega ekonomskega cikla, ki se je začel po letu 2013. Posledično je treba izsledke tega dela študije razumeti kot pojasnitev socialno-ekonomskih trendov na projektnih podobmočjih v obdobju 2015–2019, znotraj katerih so učinki konkretnega projekta neločljivo povezani z drugimi vzroki zaznanih sprememb.

1.1 Metode dela

Študija socialno-ekonomskih vplivov projektnih aktivnosti na lokalno gospodarstvo in prebivalstvo je potekala v dveh fazah: prva v letu 2016, druga v letu 2020. Prva faza študije je v prvem koraku zajemala izdelavo in uskladitev nabora kazalcev za analizo socialno-ekonomskih vplivov projektnih aktivnosti, v drugem koraku pa zbiranje ustreznih podatkov, izračun in interpretacijo kazalcev tako imenovanega začetnega stanja – stanja ob začetku projekta. V drugi fazi študije so bili najprej zbrani podatki za ponovni izračun celotnega nabora kazalcev, in sicer za stanje na projektnih podobmočjih ob koncu projekta. Slednje je omogočilo primerjavo začetnega in končnega stanja ter posredno vrednotenje učinkov projektnih aktivnosti. Z namenom podrobnejšega vrednotenja posrednih in neposrednih vplivov projekta, vezano na posamezne izvedene aktivnosti, je bilo v drugi fazi študije izvedeno še obsežnejše anketiranje vključenih kmetijskih gospodarstev.

Za potrebe projekta je bil v prvem koraku posebej razvit model kazalcev, ki upošteva tako posebnosti preučevanih območij kot tudi razpoložljivosti podatkov na ravni naselij. Za osnovno prostorsko enoto preučevanja so bila izbrana naselja, saj so najnižja prostorska raven, za katero so v Sloveniji še na voljo nekateri temeljni socialni in ekonomski statistični podatki. Zaradi majhnosti nekaterih naselij na preučevanih projektnih podobmočjih pa so podatki marsikdaj zakriti ali pa se že majhne spremembe v demografski strukturi odrazijo v velikem nihanju podatkov in indeksov skozi leta, zato je treba te vidike upoštevati tudi pri interpretaciji, ki je za kratka časovna obdobja še posebej omejena.

Model kazalcev je bil uporabljen tako v fazi analize začetnega stanja kot tudi za primerjalno analizo končnega stanja v 141 naseljih projektnih podobmočij Gorjanci, Haloze, Kum in Pohorje. V končni nabor kazalcev je bilo vključenih skupno 21 kazalcev – devet pretežno demografskega in socialnega značaja ter dvanajst pretežno ekonomskih kazalcev, ki se glede na tip hierarhično delijo na temeljne in dopolnilne kazalce. Temeljni kazalci so ključni za predstavitev razmer na določenem tematskem področju, dopolnilni pa jih nadgrajujejo z dodatnimi vsebinskimi vidiki (Preglednica 1).

Vsak posamezni kazalec je bil metodološko opredeljen tako z vidika vsebinskega prispevka k analizi kot tudi načina izračuna in vira podatkov. Izbrani so bili le kazalci, za katere podatke redno in sistematično zbirajo in/ali obdelujejo za to pristojne ustanove (SURS – Statistični urad Republike Slovenije, AJPes – Agencija Republike Slovenije za

javnopravne evidence in storitve, MKGP – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ARSKTRP – Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja, GURS – Geodetska uprava Republike Slovenije ipd.). Izhajanje iz tovrstnih evidenc načeloma zagotavlja možnost izračunavanja kazalcev za daljša časovna obdobja in v letih, za katera ni na voljo popisne statistike (npr. popisa prebivalstva, popisa kmetijstva ipd.). Ob izračunavanju kazalcev v drugi fazi študije so bili iz navedenih evidenc zagotovljeni primerljivi podatki v vseh primerih z izjemo podatkov pri kazalcu delovnih moči na kmetiji (Poglavje 2.16), pri katerem se je v preučevanem obdobju spremenil način zbiranja podatkov. Kazalci so bili najprej izračunani za stanje ob začetku projekta, in sicer bodisi na dan 31. 12. 2015 ali 1. 1. 2016, nato pa ponovno izračunani in analizirani s časovnim zamikom štirih let na dan 31. 12. 2019 ali 1. 1. 2020. Izbran je bil optimalni časovni razpon, ki še v celoti pade v obdobje trajanja naročnikovega projekta. Izjema so bili indeksi rasti (npr. gibanje števila prebivalcev, gibanje števila gospodarskih subjektov, gibanje števila kmetijskih gospodarstev in gibanje števila ponudnikov sob), ki v analizo začetnega stanja niso bili vključeni, saj so bili lahko zaradi svojega značaja izračunani šele ob koncu projekta. Indeksi so bili prav tako izračunani za razpon štirih let. Zaradi večjega časovnega zamika pri izračunavanju podatkov se pri dohodkih in izobrazbi prebivalcev uporabljajo leto dni starejši podatki od ostalih, vendar je bil tudi v teh primerih upoštevan časovni razpon štirih let. Morebitne vsebinske in metodološke omejitve so podrobneje opisane pri posameznih kazalcih (Poglavje 2).

Preglednica 1: Model kazalcev analize začetnega in končnega stanja

Ime kazalca		Izračun (enota)	Tip kazalca	Vir podatkov	Opombe
SOCIALNI KAZALCI					
1.	Gibanje števila prebivalcev	Razmerje med številom prebivalcev leta 2020 in številom prebivalcev leta 2016 (indeks)	Temeljni	SURS	Stanje 1. 1.
2.	Gostota poselitve	Število prebivalcev na površino naselja, 2016 in 2020 (prebivalci/km ²)	Dopolnilni	SURS	Stanje 1. 1.
3.	Indeks staranja	Razmerje med številom starejših od 65 let in številom mlajših od 15 let, 2016 in 2020 (indeks)	Temeljni	SURS	Stanje 1. 1.
4.	Povprečna starost prebivalcev	Aritmetična sredina starosti prebivalstva, 2016 in 2020 (leta)	Dopolnilni	SURS	Stanje 1. 1.
5.	Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva	Aritmetična sredina starosti nosilca kmetijskega gospodarstva, 2015 in 2019 (leta)	Dopolnilni	MKGP	Stanje 31. 12.
6.	Indeks feminitete	Razmerje med številom žensk in številom moških, 2016 in 2020 (indeks)	Temeljni	SURS	Stanje 1. 1.
7.	Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo	Delež prebivalcev, starejših od 15 let, z visokošolsko ali višješolsko izobrazbo, 2015 in 2019 (%)	Temeljni	SURS	Stanje 1. 1.
8.	Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo	Delež prebivalcev, starejših od 15 let, z (ne)doseženo osnovnošolsko izobrazbo, 2015 in 2019 (%)	Dopolnilni	SURS	Stanje 1. 1.
9.	Društvene dejavnosti	Število društev na 1000 prebivalcev, 2015 in 2019	Temeljni	AJPES	Stanje 31. 12.

... nadaljevanje Preglednice 1

Ime kazalca		Izračun (enota)	Tip kazalca	Vir podatkov	Opombe
EKONOMSKI KAZALCI					
10.	Dohodki prebivalcev	Bruto dohodek na prebivalca, 2014 in 2018 (€/prebivalca)	Temeljni	SURS	Celoletni podatek
11.	Gospodarski subjekti	Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev, 2015 in 2019	Temeljni	AJPES	Stanje 31. 12.
12.	Gospodarska struktura	Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov (po SKD), 2015 in 2019	Temeljni	AJPES	Stanje 31. 12.
13.	Gibanje števila gospodarskih subjektov	Razmerje med številom gospodarskih subjektov leta 2019 in gospodarskih subjektov leta 2015 (indeks)	Temeljni	AJPES	Stanje 31. 12.
14.	Velikost gospodarskih subjektov	Število zaposlenih v gospodarskih subjektih glede na velikostne razrede, 2015 in 2019	Dopolnilni	AJPES	Stanje 31. 12.
15.	Gibanje števila kmetijskih gospodarstev	Razmerje med številom kmetijskih gospodarstev leta 2019 in številom kmetijskih gospodarstev leta 2015 (indeks)	Temeljni	MKGP	Stanje 31. 12.
16.	Delovne moči na kmetiji	Aritmetična sredina števila članov kmetije, starejših od 15 let, 2015 in 2019 (člani/kmetijo)	Dopolnilni	MKGP	Stanje 31. 12.
17.	Stalež rejnih živali	Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo, 2015 in 2019	Temeljni	MKGP	Stanje 31. 12.
18.	Dopolnilne dejavnosti kmetij	Delež kmetijskih gospodarstev s prijavljeno dopolnilno dejavnostjo, 2015 in 2019	Temeljni	MKGP	Stanje 31. 12.
19.	Ekološko kmetovanje	Delež ekoloških kmetij, 2015 in 2019	Temeljni	MKGP	Stanje 31. 12.
20.	Vključevanje v ukrep KOPOP	Razmerje v površini v izbrane KOPOP operacije vključene GERK-e leta 2019 in leta 2016 (indeks)	Temeljni	ARSKTRP	Stanje 31. 12.
21.	Turistična dejavnost	Razmerje med številom ponudnikov sob leta 2019 in številom ponudnikov sob leta 2015 (indeks)	Temeljni	AJPES	Stanje 31. 12.

V drugi fazi študije je bilo na vseh štirih projektnih podobmočjih izvedeno tudi anketiranje kmetijskih gospodarstev, ki so bila v preteklih štirih letih vključena v projektne aktivnosti, z namenom ovrednotenja posrednih in neposrednih socialno-ekonomskih učinkov izvajanja projekta Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS). Prvotno načrtovano terensko anketiranje spomladi 2020 je bilo zaradi razglasitve epidemije COVID-19 izvedeno izključno telefonsko¹. Na prošnjo za sodelovanje v anketi sta se odzvali dve tretjini vseh kmetijskih gospodarstev, vključenih v projektne aktivnosti, oziroma 107 od 161 kmetijskih gospodarstev, za katere smo razpolagali z

¹ Za zavzetost, skrb, natančnost in vso pomoč pri anketiranju se avtorici in avtorja študije iskreno zahvaljujemo kolegici geografiji Doroteji Penko.

ustreznimi kontaktnimi podatki. Delež anketiranih kmetijskih gospodarstev je po posameznih območjih dosegal od 61,5 % (Pohorje) do 67,0 % (Haloze) vseh v projekt vključenih kmetijskih gospodarstev. Pri tem je treba opozoriti, da ima na sumarne rezultate tako v primeru kazalcev kot tudi anketiranja največji vpliv projektno podobmočje Haloze, saj je površinsko največje območje z več kot polovico vseh prebivalcev projektnih podobmočij ter z več kot 60 % v projekt in posledično v anketiranje vključenih kmetijskih gospodarstev.

Vsebinsko je anketiranje kmetijskih gospodarstev seglo na področje splošnega zadovoljstva s projektom, ocenjevanja posameznih neposrednih in posrednih učinkov izvajanja projekta ter odnosa anketirancev do varstva narave. Zaradi visoke stopnje odziva anketiranih kmetijskih gospodarstev je vzorec reprezentativen, ugotovitve pa je možno posplošiti na celotno populacijo kmetijskih gospodarstev, ki so sodelovala v projektu. Glede na izrazito naravovarstveni značaj projekta Življenje travščem (LIFE TO GRASSLANDS) ter njegov poudarek na izobraževanju in ozaveščanju lokalnega prebivalstva so še posebej zanimive primerjave odnosa vključenih kmetovalcev do varstva narave oziroma območij Natura 2000 v primerjavi z rezultati slovenske nacionalne raziskave na isto temo (Poglavje 3).

1.2 Preučevana projektna podobmočja

Projekt Življenje travščem (LIFE TO GRASSLANDS) je osredotočen na območja suhih travšč v vzhodnem delu Slovenije, in sicer se navezuje na izbrana območja Natura 2000 (t.i. SAC območja – Posebna varstvena območja) v Halozah, na Gorjancih, Pohorju in Kumu, ki pa ozemeljsko ne sovpadajo z administrativnimi mejami, zato so bile za potrebe socialno-ekonomske študije v dogovoru z naročnikom meje projektnih območij ustrezno razširjene na meje naselij. Preučevana območja tako poleg naselij, ki so v celoti na projektnih podobmočjih, vključujejo tudi sosednja naselja, ki le deloma segajo na SAC območje ali pa so z njim povezana preko lastništva zemljišč.

Preglednica 2: Osnovni podatki o projektnih podobmočjih

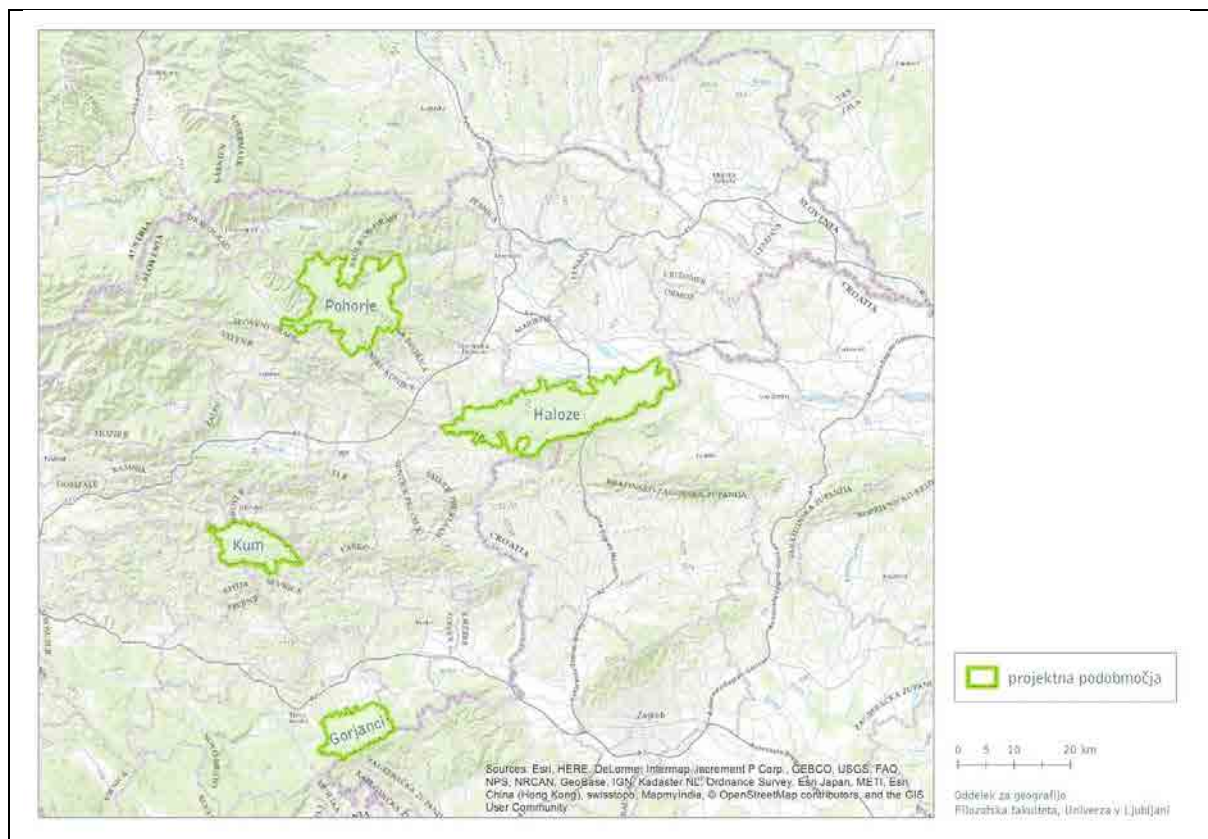
	Število naselij	Površina (km ²)	Število prebivalcev	
			2016	2020
Gorjanci	27	75,9	3.729	3.829
Haloze	83	276,2	12.461	12.527
Kum	21	75,6	4.477	4.372
Pohorje	10	198,5	3.553	3.506
Projektna podobmočja	141	626,2	24.220	24.234

Viri podatkov: SURS, 2016; SURS 2020.

Socialno-ekonomska analiza je tako zajela skupno 141 naselij na območjih Gorjancev, Haloz, Kuma in Pohorja (poimenski seznam naselij in občin v Preglednici A Priloge 1). Preučevana območja so prostorsko sklenjena in jih v nadaljevanju imenujemo kot »projektno podobmočje« ali poenostavljeno »območje« Gorjanci, Haloze, Kum oziroma Pohorje (Slika 1). Navedeno poimenovanje v pričujoči študiji se, če ni izrecno navedeno drugače, nanaša izključno na projektna podobmočja v obsegu, opredeljenem za potrebe

socialno-ekonomske študije, ki pa ne sovпада z obsegom istoimenskih regij v različnih geografskih regionalizacijah in, kot že omenjeno, tudi ne z mejami območij Natura 2000.

Slika 1: Projektna podobmočja

Projektno podobmočje Gorjanci (Slika 2) zavzema le manjši del geografske regije Gorjanci, in sicer je umeščeno v njen osrednji del, med občinami Šentjernej in Novo mesto. Gorjanci so najbolj vzhodna pokrajina slovenskih dinarskokraških planot in hribovij, glede na reliefne značilnosti pa so planotasto hribovje, zgrajeno pretežno iz apnenca in dolomita. Gorjanci sicer od vzhodnih predelov projektnega podobmočja dalje začnejo pridobivati bolj gričevnat značaj, proti vzhodu pa se začnejo kazati tudi subpanonske podnebne značilnosti. Po najvišjem slemenu Gorjancev oziroma po razvodnici med Krko in Kolpo poteka državna meja s Hrvaško, od koder se Gorjanci strmo spuščajo v smeri Krške ravni oziroma Prigorjanskih gor, medtem ko na zahodu postopoma prehajajo v Novomeško pokrajino (Perko, 1999). Projektno podobmočje obsega 75,9 km² velik predel, ki zajame slovenski del Gorjancev po celi širini od državne meje, kjer s 1178 m sežejo najvišje v Trdinovem vrhu, pa do Krške ravni, kjer je prebivalstveno in gospodarsko težišče pokrajine. Območje je razmeroma redko poseljeno, saj je leta 2020 v vseh 27 naseljih živel skupno 3.829 prebivalcev (Preglednica 2). Za slovenske razmere je nadpovprečno gozdnato; gozd pokriva okrog dve tretjini površja, predvsem strnjeno v višjih legah, kjer so značilni bukovi gozdovi, na izkrčenih predelih pa so zlasti travniške površine. Med kmetijskimi površinami celotnega projektnega podobmočja

Slika 2: Projektno podobmočje Gorjanci

prevladujejo travniške površine (okrog 17 %), medtem ko je njiv in vrtov manj kot 6 %, trajnih nasadov pa okrog 5 % (MKGP, 2016). Največ njivskih površin je na prehodu v Krško ravan, vinogradništvo pa je značilno zlasti za mikroklimatsko ugodnejše lege v termalnem pasu Prigorjanskih goric.

Projektno podobmočje Haloze je ozemeljsko in prebivalstveno največje med izbranimi (Slika 3); na 276,2 km² velikem območju je leta 2020 živel skupno 12.527 prebivalcev (Preglednica 2), razdrobljenih na 83 naselij, ki spadajo v kar enajst različnih občin (Cirkulane, Majšperk, Makole, Podlehnik, Poljčane, Rogaška Slatina, Rogatec, Šmarje pri Jelšah, Videm, Zavrč in Žetale). Projektno podobmočje Haloze se širi prek običajnih meja geografske regije Haloze, zlasti v južnem delu, kjer sega že v regijo Boč in Macelj oziroma Zgornjesotelsko gričevje. Haloze so (sub)panonska gričevnata pokrajina, ki leži v pasu med slovensko-hrvaško mejo na eni strani ter Dravinjo in Dravo na drugi. V pokrajini prevladuje nizko terciarno gričevje z nadmorskimi višinami nad 300 m, vendar je reliefno izjemno razgibana, saj je razrezana z ozkimi dolinami, ki so jih oblikovali in nasuli haloški potoki. Ti imajo v spodnjih delih toka nizek strmec in tako prispevajo k mokrotnosti območij, ob močnejših padavinah pa poplavljaajo. Zaradi dolin, prepredenih v vseh smereh, je prehodnost pokrajine ovirana, večji nakloni, zlasti v zahodnem delu (do 30°), pa so se izkazali za omejitveni dejavnik kmetijstva. Običajno se Haloze delijo na gričevnate vinorodne v vzhodnem delu, kjer so bili tradicionalno usmerjeni v vinogradništvo, ter višje in strmejše gozdnate v zahodnem delu, zaradi česar so se uveljavila poimenovanja Vinorodne (Vzhodne) in Gozdnate (Zahodne) Haloze (Pak, 2012). Raba tal se je v preteklih desetletjih zelo spremenila, predvsem zaradi opuščanja kmetijskih zemljišč, zato dandanes več kot polovico projektne podobmočja poraščajo gozdovi, okrog četrtno pa travniške površine, medtem ko je trajnih nasadov v celi pokrajini le še okrog 5 %, od tega dobra polovica ekstenzivnih oziroma travniških sadovnjakov ter nekaj manj vinogradov. Njive in vrtovi obsegajo le okrog 5 % zemljišč, hkrati pa Haloze med vsemi projektnimi podobmočji izkazujejo največji delež kmetijskih zemljišč v zaraščanju (MKGP, 2016).

Projektno podobmočje Kum (Slika 4) je s 75,6 km² ozemeljsko sicer najmanjše vključeno območje, vendar je v začetku leta 2020 imelo 4.372 prebivalcev, s čimer je bilo med vsemi projektnimi podobmočji najgostejše poseljeno (Preglednica 2). Kljub temu je še vedno dosegalo le dobro polovico slovenskega povprečja. 21 vključenih naselij pripada občinam Hrastnik, Radeče, Trbovlje in Zagorje ob Savi, ki imajo svoja središča izven preučevanega projektne podobmočja, kar pa ne velja za naselje Radeče (1993 prebivalcev), ki je vključeno v območje in močno vpliva na njegovo socialno-ekonomsko podobo. Projektno podobmočje na severu omejuje reka Sava, iznad katere se dvigujejo strma pobočja in se svet vzpenja v uravnani osrednji predel, ki se proti jugu spusti v dolini Šklendrovca in Sopote. Po geografskih regionalizacijah območje običajno uvrščamo med (pred)alpske pokrajine, konkretnije v Posavsko hribovje, katerega najvišji vrh je prav Kum s 1220 metri nadmorske višine. Medtem ko so okoliške doline pritegovale poselitev in gospodarstvo, se je v osrednjem delu območja ohranila redka poselitev s samotnimi kmetijami in manjšimi naselji, okrog katerih so izkrčene obdelovalne površine v sicer prevladujoče gozdnati pokrajini (tj. 71 % projektne podobmočja pokrivajo gozdovi). Te površine so večinoma namenjene travnikom (18 % površin območja) in le v manjši meri njivam in travniškim sadovnjakom (skupno manj kot 3 % območja).

Slika 4: Projektno podobmočje Kum

Slika 5: Projektno podobmočje Pohorje

Prevladujoč pokrajnotvorni dejavnik je zakraselost večine območja, kot posledica prevlade apnenca in dolomita, na katerem so nastala rjava pokarbonatna tla in rendzina, v južnih predelih pa v večji meri tudi evtrična rjava tla na mešanih karbonatnih in nekarbonatnih kamninah. Zaradi zakraselosti so osrednji predeli Kuma brez površinske rečne mreže, površinski vodotoki odmakajo le severne in južne predele območja (MKGP, 2016; ARSO, 2020).

Drugo ozemeljsko največje projektno podobmočje je Pohorje s 198,5 km², ki pa obsega vsega 10 naselij (Slika 5) in je bilo s 3.506 prebivalci leta 2020 najredkeje poseljeno med projektnimi podobmočji (manj kot 18 prebivalcev na km²). V preučitev vključena naselja pripadajo kar šestim različnim občinam; Lovrencu na Pohorju, Mislinji, Ribnici na Pohorju, Slovenski Bistrici, Vitanju in Zrečam. Več kot polovica vseh prebivalcev (1877 v letu 2020) živi v naselju Mislinja, središču istoimenske občine. Projektno podobmočje Pohorje ne sledi mejam geografsko opredeljene (pred)alpske pokrajine Pohorje, saj obsega pretežno le njen zahodni del, ki se vzpenja nad Mislinjsko dolino in sega do širšega območja Rogle, Klopnega vrha in Lovrenca na Pohorju, ne pa tudi vzhodneje. Posebnost Pohorja so magmatske in metamorfne kamnine, kar je vplivalo tudi na prevlado distričnih rjavih prsti in bogato rečno mrežo, ki jo hranijo razmeroma obilne padavine, potoki pa imajo hudourniški značaj. V plitvih kotanjah so na pohorskih uravnavah nastala mokrišča, med njimi najbolj znana visoka barja z jezeri (npr. Lovrenška jezera). Obsežni predeli območja ležijo nad 1000 metri nadmorske višine, kar pomembno modificira podnebne značilnosti in jim v najvišjih legah daje poteze gorskega podnebja. Projektno podobmočje Pohorje seže najvišje v predelih Črnega vrha (1543 m), Velike Kope (1542 m), Rogle (1517 m), Volovice (1455 m), Plešiča (1407 m) in Klopnega vrha (1340 m). Zaradi zahtevnejših naravnogeografskih razmer je gostota poselitve ostala nizka, najpogostejša oblika naselij pa so razložena naselja in samotne kmetije (Žiberna, 1999; ARSO, 2020). O tem priča tudi raba tal, saj je kar 86 % preučevanega območja poraščenega z gozdovi, desetina površin pa je travniških (MKGP, 2016). Na drugi strani pa je območje prav po zaslugi opisanih naravnih razmer atraktivno za športne in rekreacijske aktivnosti ter usmerjeno v turistične dejavnosti.

2 PRIMERJALNA SOCIALNO-EKONOMSKA ANALIZA ZAČETNEGA IN KONČNEGA STANJA

Primerjalna socialno-ekonomska analiza začetnega in končnega stanja na štirih projektnih podobmočjih, na katerih so od konca leta 2015 potekale aktivnosti projekta Življenje travščem (LIFE TO GRASSLANDS), temelji na modelu socialnih in ekonomskih kazalcev (Preglednica 1). Vsak izmed 21 izbranih in v preučitev vključenih kazalcev je v nadaljevanju predstavljen v posebnem podpoglavju, vključno z vsebinsko opredelitvijo kazalca, načinom njegovega izračuna in viri podatkov kot tudi z rezultati s primerjavo izračunov začetnega in končnega stanja, ki so ponazorjeni tabelarično in/ali kartografsko. Podrobnejši podatki in izračuni po naseljih so priloženi v preglednicah (Priloga 1).

2.1 Gibanje števila prebivalcev

Vsebinska opredelitev kazalca

Kazalec gibanje števila prebivalcev sledi spreminjanju števila prebivalcev na preučevanih območjih v izbranem časovnem obdobju in s tem kaže bodisi na naraščanje, stagniranje ali upadanje prebivalstva. Na podeželskih območjih je lahko upadanje števila prebivalcev znak zmanjševanja gospodarskih priložnosti in/ali privlačnosti območja za bivanje in delo, zato sporočilna vrednost kazalca presega izključno demografsko področje. S pomočjo indeksa rasti prebivalstva lahko sklepamo, v kolikšni meri so projektne aktivnosti skupaj z različnimi drugimi državnimi in lokalnimi prizadevanji prispevale k ohranjanju poselitve na projektnih podobmočjih.

Način izračuna kazalca

Za spremljanje gibanja števila prebivalcev na projektnih podobmočjih v času trajanja projekta je indeks izračunan kot razmerje med številom prebivalcev ob koncu projekta (leta 2020) in številom prebivalcev na začetku projekta (leta 2016), pomnoženo s 100. Za analizo začetnega stanja je bil še ilustrativno izračunan indeks za primerljivo dolgo obdobje (2012–2016) pred začetkom projekta, kar omogoča tudi primerjavo trendov v dveh zaporednih štiriletnih obdobjih.

Viri podatkov

Podatke o številu prebivalcev po naseljih redno objavlja Statistični urad Republike Slovenije (dostopni v Podatkovni bazi SiStat), in sicer letno na dan 1. 1. Podatki za leta 2012, 2016 in 2020 so na voljo za vsa preučevana naselja (Priloga 1 – Preglednica A).

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

Na preučevanih projektnih podobmočjih se je skupno število prebivalcev v obdobju 2012–2016 zmanjšalo za 598 prebivalcev (indeks 97,6), medtem ko je v istem časovnem obdobju Slovenija beležila manjši porast števila (indeks 101,5). V naslednjih štirih letih se je rast števila prebivalcev v državi okrepila, manjše povečanje pa so zabeležila tudi projektna podobmočja, na katerih je leta 2020 živelo 14 prebivalcev več kot leta 2016, a še vedno 584 manj kot leta 2012 (Preglednica 3). Gorjanci, ki so bili v obdobju 2012–2016 edino projektno podobmočje z zabeleženim povečanjem števila prebivalcev, so tudi v obdobju 2016–2020 izkazovali največjo stopnjo rasti (indeks 102,7 oziroma 100

dodatnih prebivalcev). Sledile so jim Haloze, ki imele leta 2020 66 prebivalcev več kot leta 2016, po tem ko so v predhodnih štirih letih izgubile 258 prebivalcev. Sočasno se je nadaljevalo upadanje števila prebivalcev na projektnih podobmočjih Kum in Pohorje. Sicer se je hitrost upadanja v primerjavi s prejšnjim obdobjem nekoliko upočasnila, a območje Kuma je po letu 2016 vendarle izgubilo dodatnih 105 prebivalcev (v obdobju 2012–2016 pa skupno 249 prebivalcev oziroma v zadnjih osmih letih kar 354 prebivalcev oziroma 7,5 % vsega prebivalstva), kar je bil največji relativni in absolutni upad. Na projektnem območju Pohorje je na začetku leta 2020 živelo 47 prebivalcev manj kot leta 2016, po letu 2012 pa je to območje izgubilo skupno 4,3 % prebivalcev.

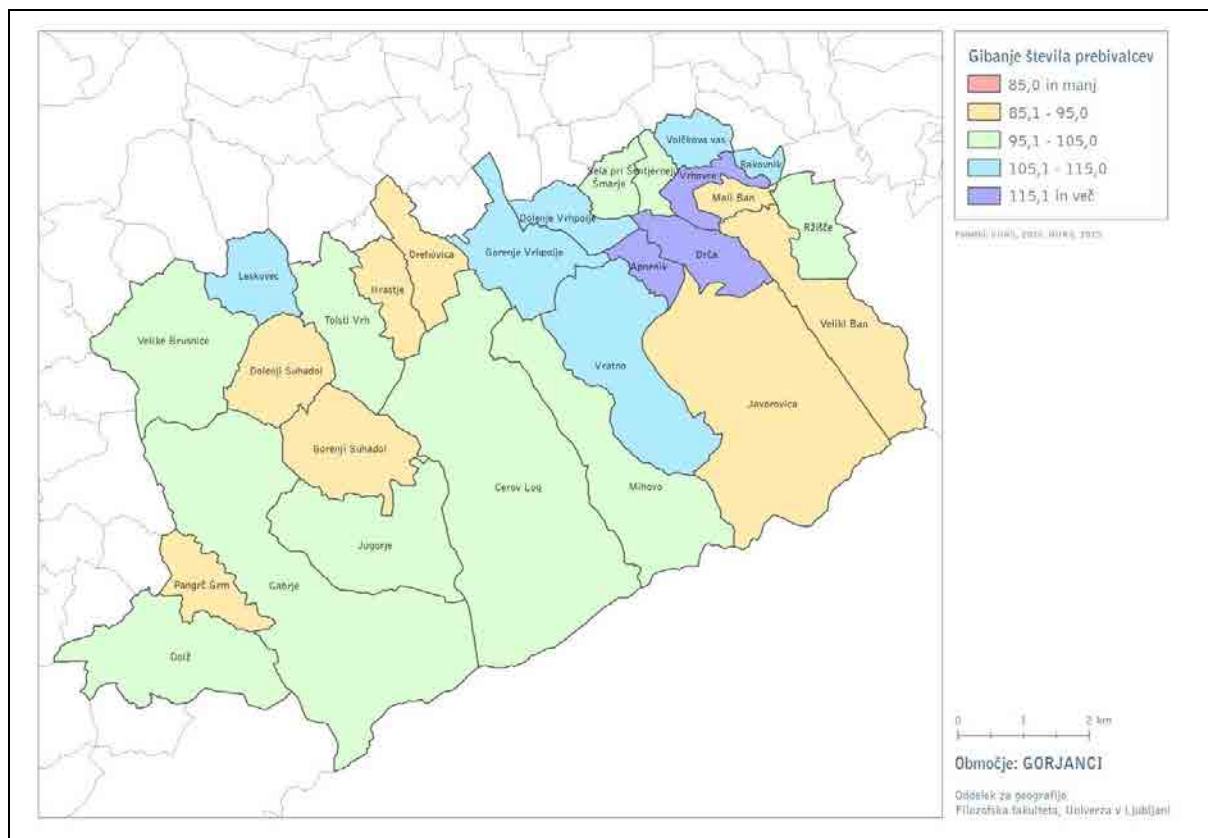
Preglednica 3: Gibanje števila prebivalcev na projektnih podobmočjih v obdobjih 2012–2016 in 2016–2020

	Število prebivalcev			Indeks	
	2012	2016	2020	2012–2016	2016–2020
Gorjanci	3.709	3.729	3.829	100,5	102,7
Haloze	12.719	12.461	12.527	98,0	100,5
Kum	4.726	4.477	4.372	94,7	97,7
Pohorje	3.664	3.553	3.506	97,0	98,7
Projektna podobmočja	24.818	24.220	24.234	97,6	100,1
Slovenija	2.055.496	2.064.188	2.095.861	100,4	101,5

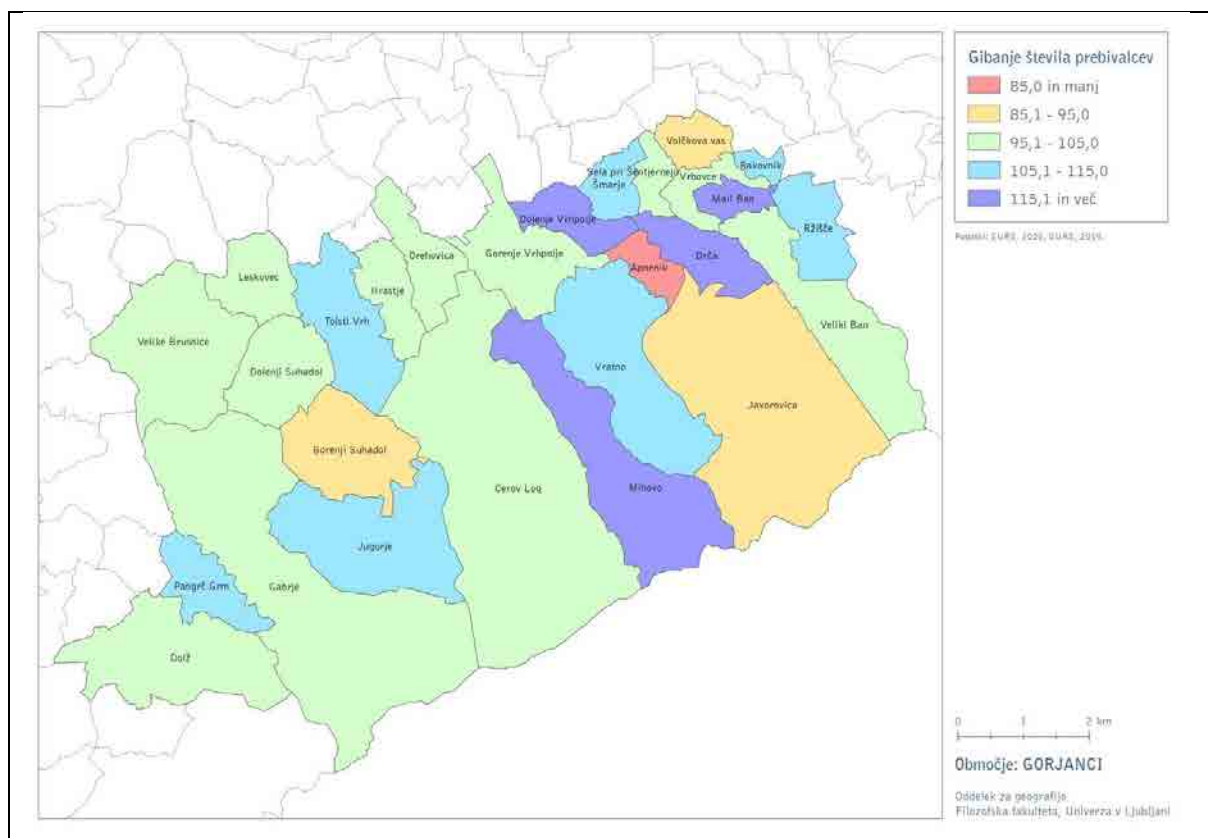
Viri podatkov: SURS, 2016; SURS, 2020.

Število prebivalcev se je med letoma 2012 in 2016 zmanjšalo v 88 od 141 preučevanih naselij (62 %), v 48 naseljih (34 %) so zabeležili povečanje števila prebivalcev, pet naselij pa je ohranilo nespremenjeno število. Šestim naseljem na območjih Haloz (Ložina, Meje, Strmec pri Leskovcu in Berinjak) in Kuma (Stari Dvor in Podkraj) se je v tem kratkem obdobju število prebivalcev zmanjšalo celo za 15–20 %. Na drugi strani je povečanje za več kot 15 % zabeležilo osem naselij; Sitež in Zgornje Gruškovje (Haloze), Apnenik, Drča in Vrbovce (Gorjanci), Rogla (Pohorje) ter Čimerno in Zavrata (Kum). V obdobju 2016–2020 so se razmere izboljšale, saj je 64 naselij (45 %) zabeležilo večjo ali manjšo rast števila prebivalcev, medtem ko se v štirih naseljih število prebivalcev ni spremenilo, zmanjševalo pa se je le še v 73 naseljih (52 %). Med slednjimi je tudi naselje Rogla na Pohorju, ki je izgubilo zadnja dva prebivalca. Število prebivalcev se je zmanjšalo v štirih petinah naselij na Pohorju, v dveh tretjinah naselij na Kumu, v polovici naselij v Halozah in tretjini naselij na Gorjancih. Več kot 15 % prebivalstva so v zadnjem štiriletnem obdobju izgubila štiri naselja: Lukanja na Pohorju, Lovnik v Halozah, Zagrad na Kumu in Apnenik na Gorjancih. Na drugi strani se je sočasno za več kot 15 % povečalo število prebivalcev v štirih naseljih na Gorjancih (Dolenje Vrhpolje, Mihovo, Drča in Mali Ban) in v treh naseljih v Halozah (Meje, Ljubstava in Berinjak). Iz primerjave je razvidno, da zaradi majhnosti naselij že manjša sprememba povzroči večje razlike v indeksih oziroma se ista naselja znajdejo enkrat na enem in drugič na drugem skrajnem delu lestvice. Prebivalstvene trende je zato treba spremljati dalj časa in odkrivati kompleksne razloge zanje, ki – kot poudarjeno uvodoma – presegajo okvir posameznega projekta ali njegovih aktivnosti. Gibanje števila prebivalcev v obdobju 2016–2020 za projektna podobmočja v celoti kaže na stagniranje, v posamičnih podobmočjih pa na upočasnitev upadanja. Gorjanci so edino območje z manjšo rastjo prebivalstva v obeh primerjanih obdobjih, ki je bila celo nekoliko nad državnim povprečjem, in kjer bi lahko posredno sklepali, da je območje uspelo ohranjati svojo privlačnost za delo in bivanje.

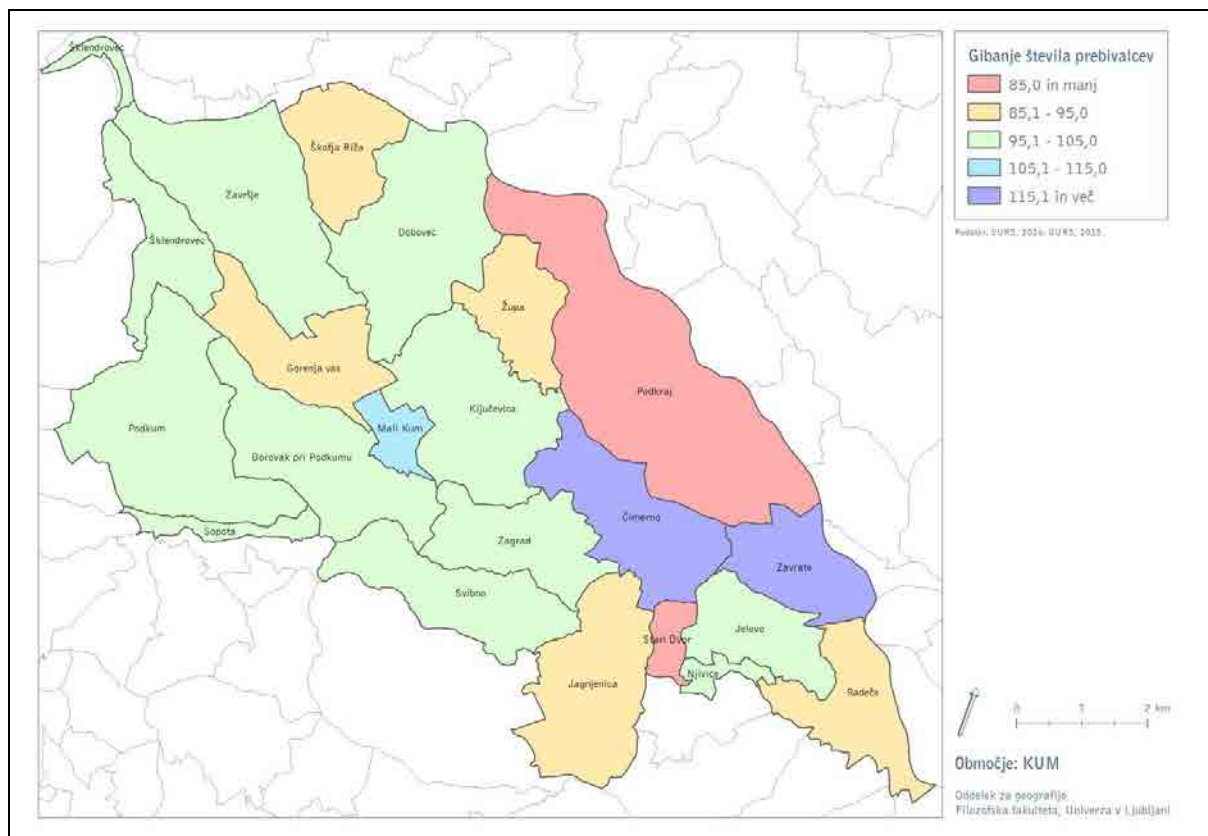
Slika 6: Gibanje števila prebivalcev na projektnem podobmočju Gorjanci v obdobju 2012–2016 (indeks, 2012=100)

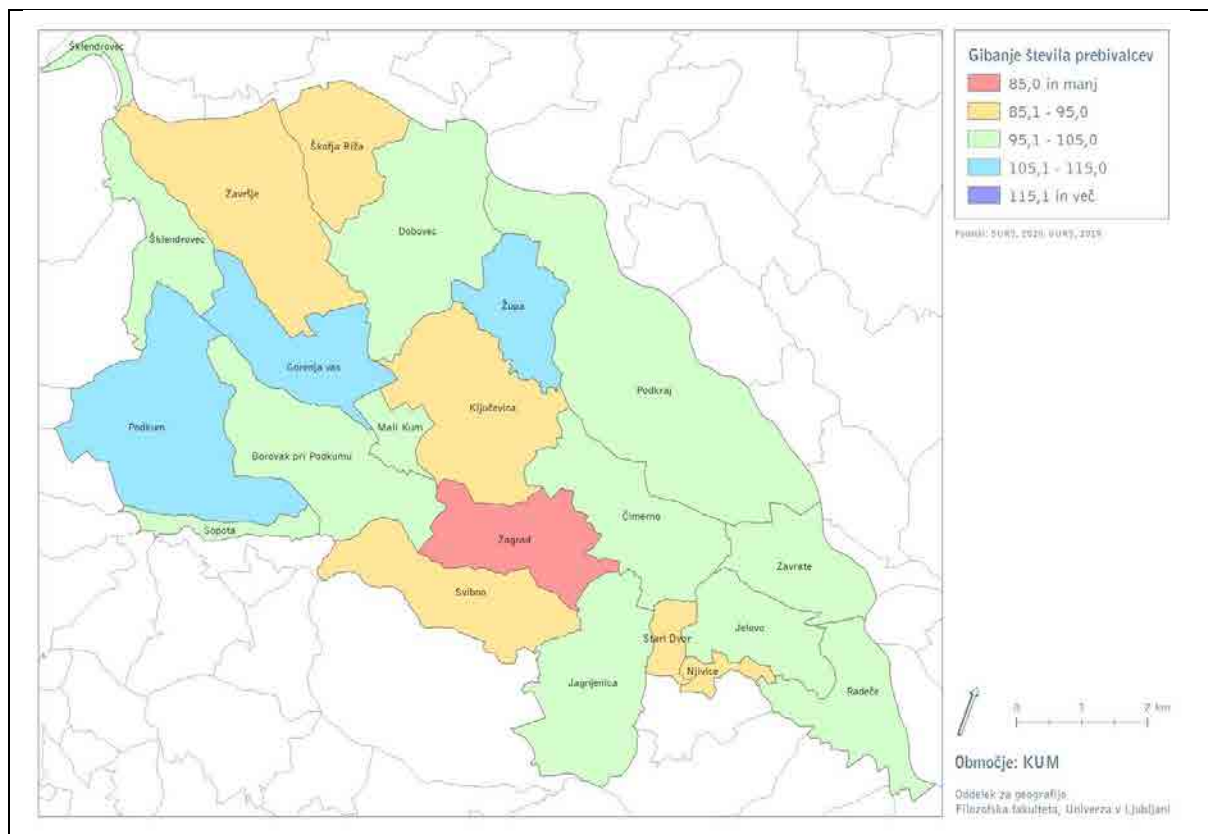
Slika 7: Gibanje števila prebivalcev na projektnem podobmočju Gorjanci v obdobju 2016–2020 (indeks, 2016=100)

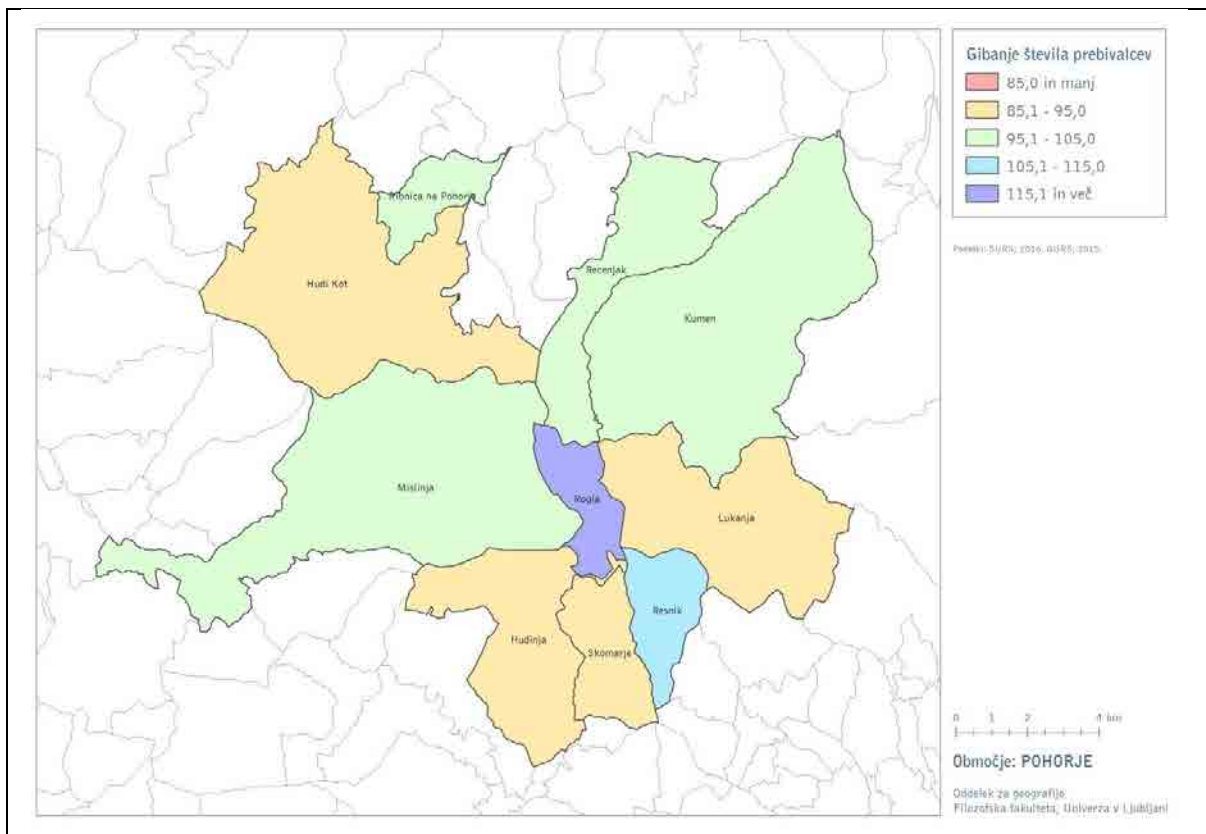
Slika 8: Gibanje števila prebivalcev na projektnem podobmočju Kum v obdobju 2012–2016 (indeks, 2012=100)

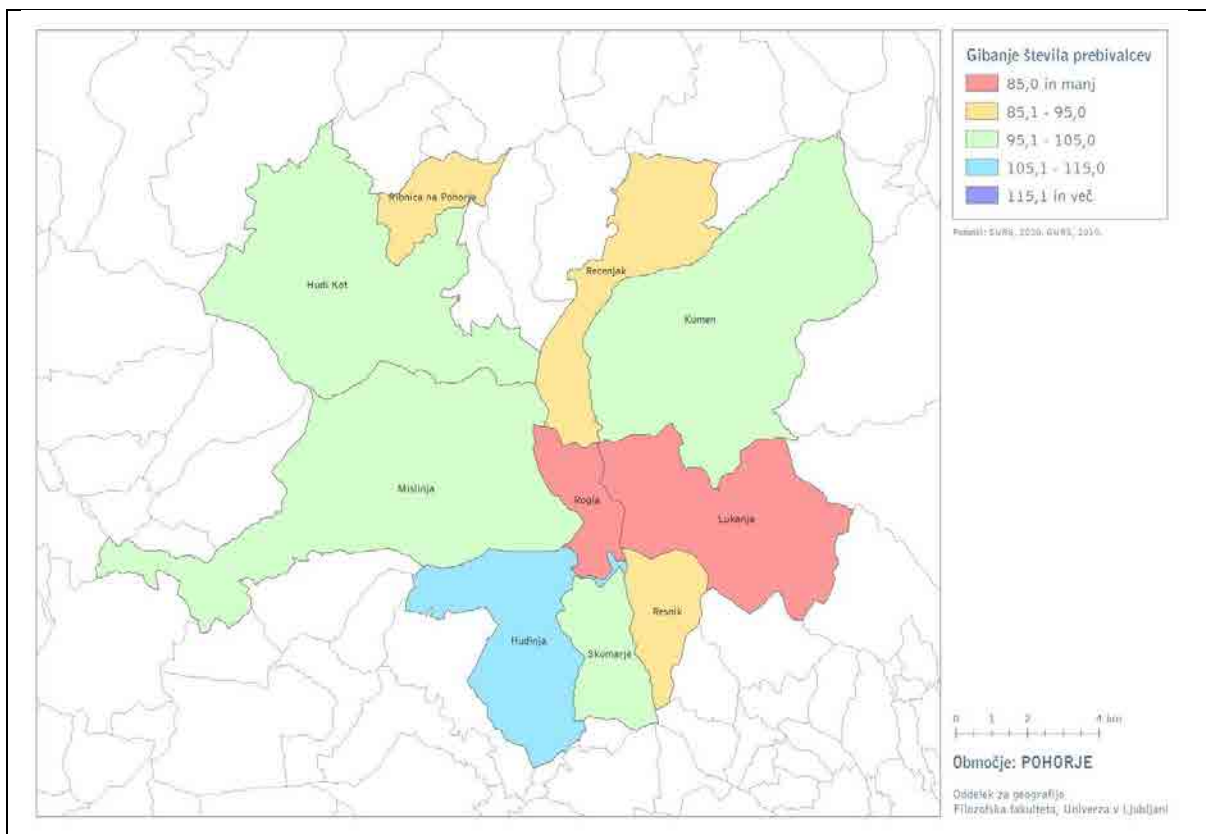
Slika 9: Gibanje števila prebivalcev na projektnem podobmočju Kum v obdobju 2016–2020 (indeks, 2016=100)

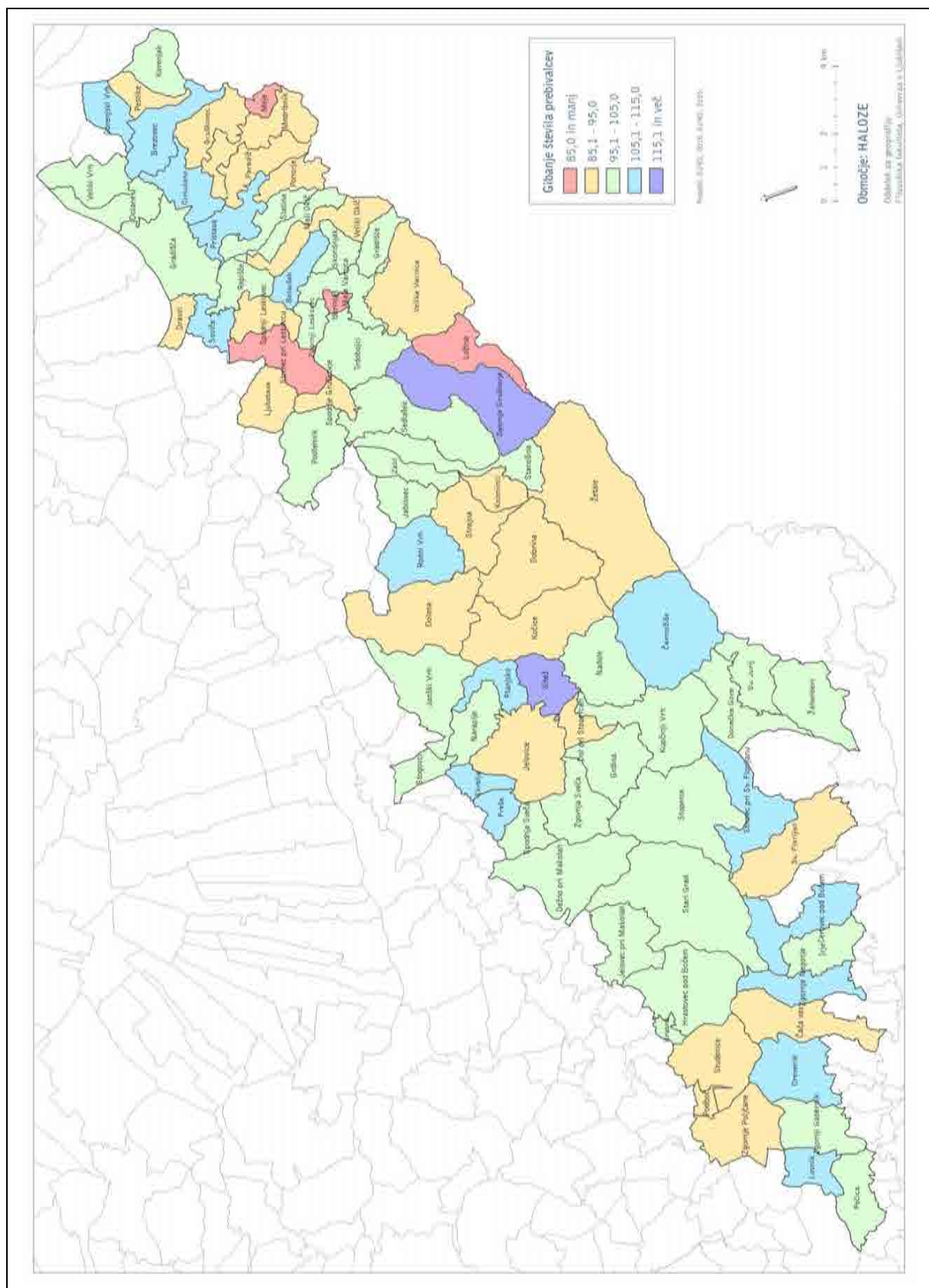

Slika 10: Gibanje števila prebivalcev na projektnem podobmočju Pohorje v obdobju 2012–2016 (indeks, 2012=100)

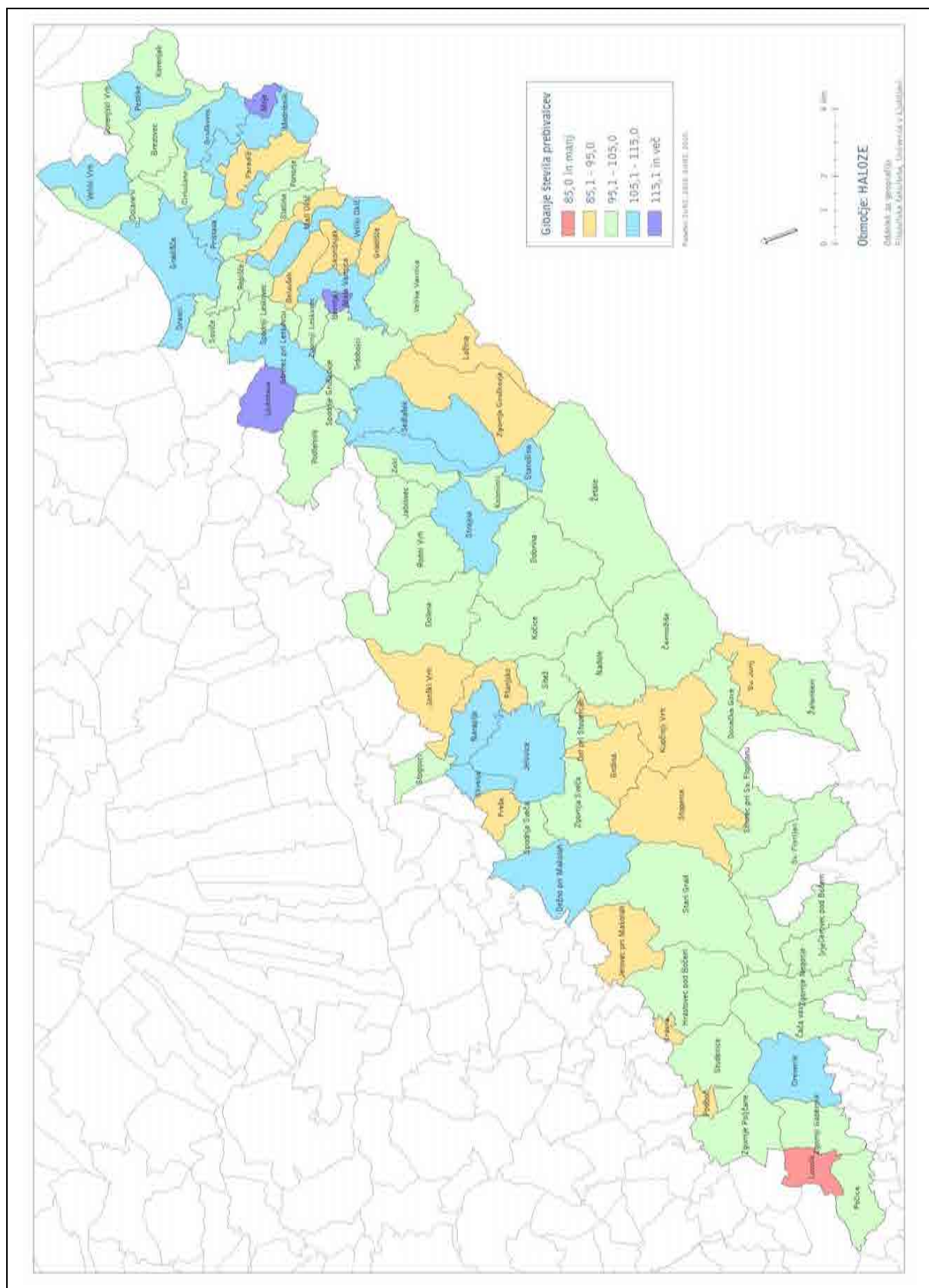

Slika 11: Gibanje števila prebivalcev na projektnem podobmočju Pohorje v obdobju 2016–2020 (indeks, 2016=100)

Slika 12: Gibanje števila prebivalcev na projektnem podobmočju Haloze v obdobju 2012–2016 (indeks, 2012=100)

Slika 13: Gibanje števila prebivalcev na projektnem podobmočju Haloze v obdobju 2016–2020 (indeks, 2016=100)

2.2 Gostota poselitve

Vsebinska opredelitev kazalca

Gostota poselitve dopolnjuje kazalec gibanja števila prebivalcev, saj ponazarja vzorec zgoščevanja prebivalstva v posameznih delih projektnih podobmočij in naselij. Ob nespremenjeni površini preučevanih naselij je zniževanje ali povečevanje gostote poselitve izključna posledica zmanjševanja ali naraščanja števila prebivalcev. Primerjava gostote poselitve v posameznih naseljih projektnih podobmočij ob začetku (leta 2016) in koncu projektnih aktivnosti (leta 2020) kaže na trende spreminjanja naseljenosti v prostoru.

Način izračuna kazalca

Gostota poselitve je razmerje med absolutnim številom prebivalcev in celotno površino naselja (v kvadratnih kilometrih), izraženo v številu prebivalcev na km².

Viri podatkov

Podatke o številu prebivalcev po naseljih, površini naselij in gostoti poselitve redno objavlja Statistični urad Republike Slovenije (dostopni v Podatkovni bazi SiStat), in sicer letno, na dan 1. 1. Podatki so na voljo za vsa preučevana naselja (Priloga 1 – Preglednici A in B).

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

Vsa štiri projektna podobmočja spadajo med redkeje poseljene slovenske pokrajine, v preučevanem obdobju 2016–2020 pa v povprečju niso zabeležila povečanja gostote poselitve – povprečna vrednost je ostala okrog 38,7 prebivalca na km². Na projektnem podobmočju Gorjanci se je gostota najbolj zvišala (na 50,4 prebivalca na km²), vendar leta 2020 še vedno ni dosegala niti polovice državnega povprečja (103,4 prebivalca na km²). Najredkeje poseljeno je območje Pohorja z manj kot 18 prebivalci na km², največjo gostoto poselitve pa dosega območje Kuma s skoraj 58 prebivalci na km². Tako na območju Kuma kot tudi Pohorja gostota poselitve počasi upada, vzporedno z zmanjševanjem števila prebivalcev (Preglednica 4).

Preglednica 4: Gibanje gostote poselitve na projektnih podobmočjih v obdobju 2016–2020

	Število prebivalcev		Gostota poselitve (prebivalci/km ²)	
	2016	2020	2016	2020
Gorjanci	3.729	3.829	49,1	50,4
Haloze	12.461	12.527	45,1	45,4
Kum	4.477	4.372	59,2	57,8
Pohorje	3.553	3.506	17,9	17,7
Projektna podobmočja	24.220	24.234	38,7	38,7
Slovenija	2.064.188	2.095.861	101,8	103,4

Vir podatkov: SURS; 2016; SURS, 2020.

Znotraj projektnih podobmočij obstajajo velike razlike v poselitvi. Na projektnem podobmočju Gorjanci so najredkeje poseljeni najvišji, hriboviti predeli vzdolž državne

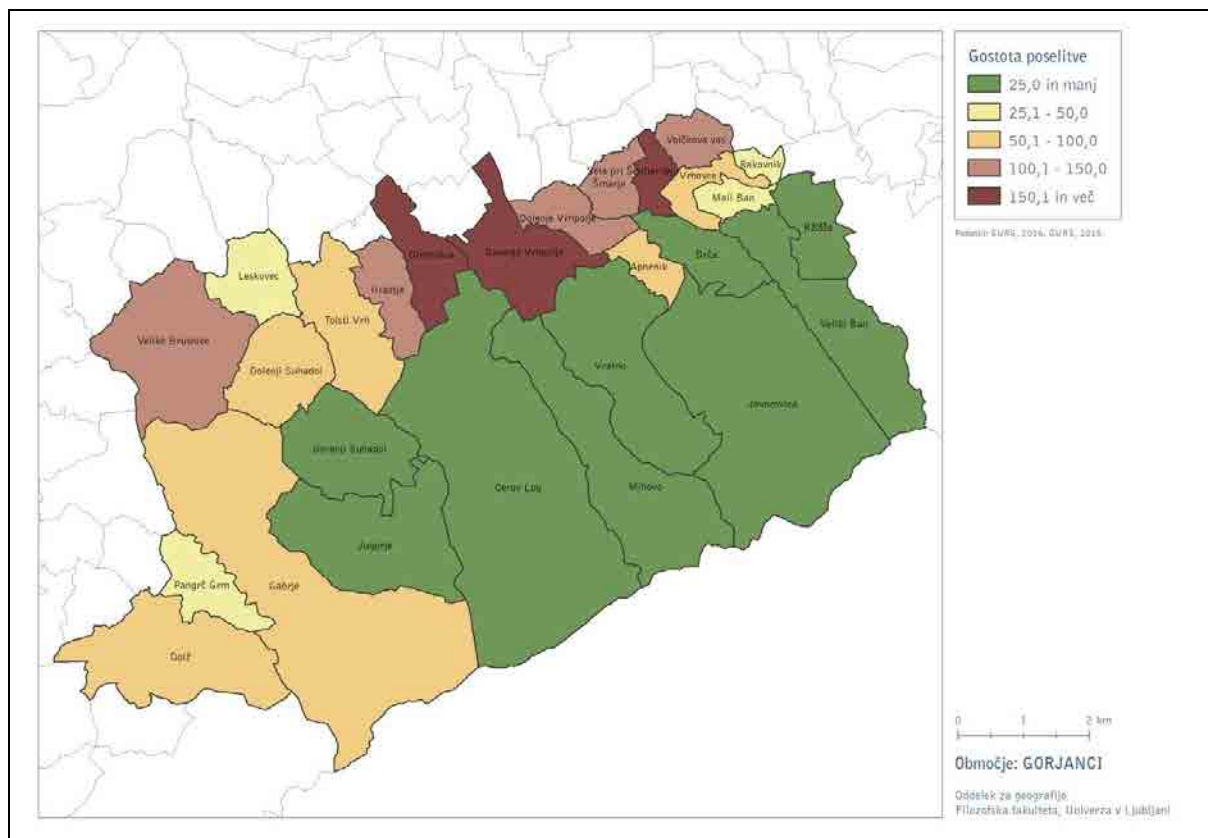
meje (npr. naselje Javorovica ima le še 3,4 prebivalca na km²), večina prebivalcev pa živi v nižje ležečih Prigorjanskih goricah, kjer so zgostitve nadpovprečne tudi za slovenske razmere (npr. Sela pri Šentjerneju – 182,9; Šmarje – 166,8; Dolenje Vrhopolje – 162,4; Gorenje Vrhopolje – 156,2; Orehovica – 150,2 prebivalca na km² v letu 2020). V posameznih navedenih naseljih se je v zadnjih štirih letih gostota poselitve znatno povečala (npr. Šmarje in Dolenje Vrhopolje), v drugih pa zmanjšala (npr. Sela pri Šentjerneju in Orehovica). Tudi v najvišjih delih Gorjancev so nekatera naselja beležila povečanje, druga pa zmanjšanje gostote poselitve, zato na območju ni mogoče prepoznati prevladujočega prostorskega vzorca sprememb.

Na območju Kuma so najredkeje poseljeni najvišji predeli, kjer živi bistveno manj kot 10 prebivalcev na km² (Ključevica – 4,6; Završje – 6,5; Zavrata – 8,5; Čimerno – 9,0 prebivalca na km² v letu 2020), medtem ko proti severu in jugu poseljenost narašča, zlasti še v dolini Sopote, kjer je v naseljih Radeče (687,0 prebivalca na km²) in Njivice (202,6 prebivalca na km²) celo največja izmed vseh 141 preučevanih projektnih naselij, a se je hkrati med vsemi naselji v zadnjih štirih letih tudi najbolj zmanjšala. Z izjemo sedmih naselij (tj. Zavrata, Jelovo, Borovak pri Podkumu, Gorenja vas, Podkum, Šklendrovec in Župa) je v vseh ostalih na območju Kuma prišlo v obdobju 2016–2020 do zmanjšanja gostote poselitve.

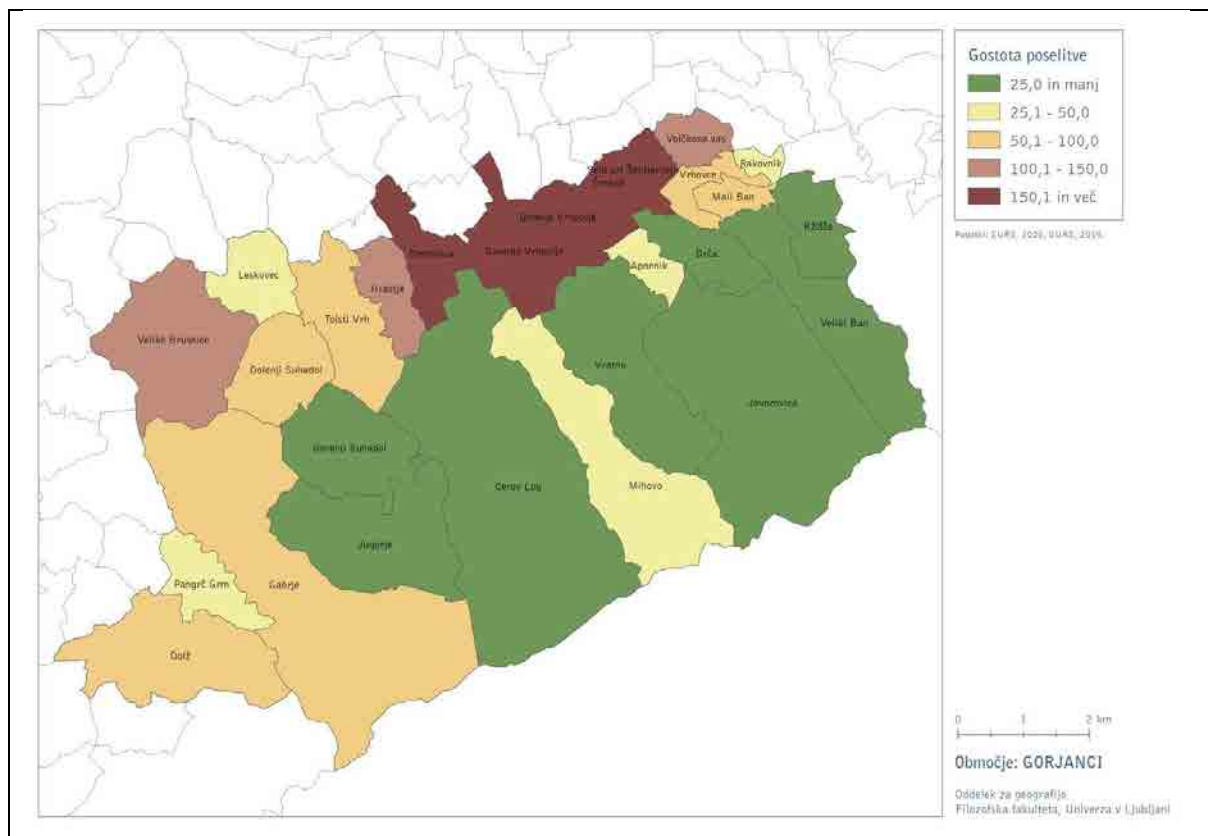
Na projektnem podobmočju Haloze je gostota poselitve zelo neenakomerna, prebivalstveno večja oziroma gosteje poseljena naselja pa so izven projektnega podobmočja. Večja gostota poselitve je tako značilna za skrajni vzhod gričevnatih Haloz (npr. Cirkulane in Zgornji Leskovec), južne predele hribovitih zahodnih Haloz (npr. Irje) in posamična naselja na obrobju (npr. Zgornje Poljčane, ki imajo s 191,7 prebivalca na km² največjo gostoto poselitve na območju Haloz). Gostota poselitve se je v obdobju 2016–2020 povečala v 38 od 83 preučevanih naselij, znatneje (za več kot 5 prebivalcev na km²) pa v naseljih Cirkulane, Irje, Ljubstava, Pristava, Skrblje, Pestike, Berinjak in Meje.

Na območju Pohorja so zelo redko poseljeni osrednji deli, saj sta denimo v naselju Rogla leta 2016 živela le dva prebivalca (0,4 prebivalca na km²), v letu 2020 pa nihče, medtem ko živi v naselju Lukanja le še pet prebivalcev (0,2 prebivalca na km²). Večina naselij ima manj kot 25 prebivalcev na km², večje gostote pa izkazujejo le prebivalstveno največji naselji, Ribnica na Pohorju (76,6 prebivalca na km²) in Mislinja (43,6 prebivalca na km²), kjer se prebivalstvo zgošča v nižjih nadmorskih višinah. Naselji Mislinja in Hudinja sta tudi edini na projektnem podobmočju Pohorje, ki sta imeli v začetku leta 2020 več prebivalcev in s tem večjo gostoto poselitve v primerjavi z letom 2016 (tj. v naselju Mislinja živi 12 prebivalcev več, v naselju Hudinja pa 15).

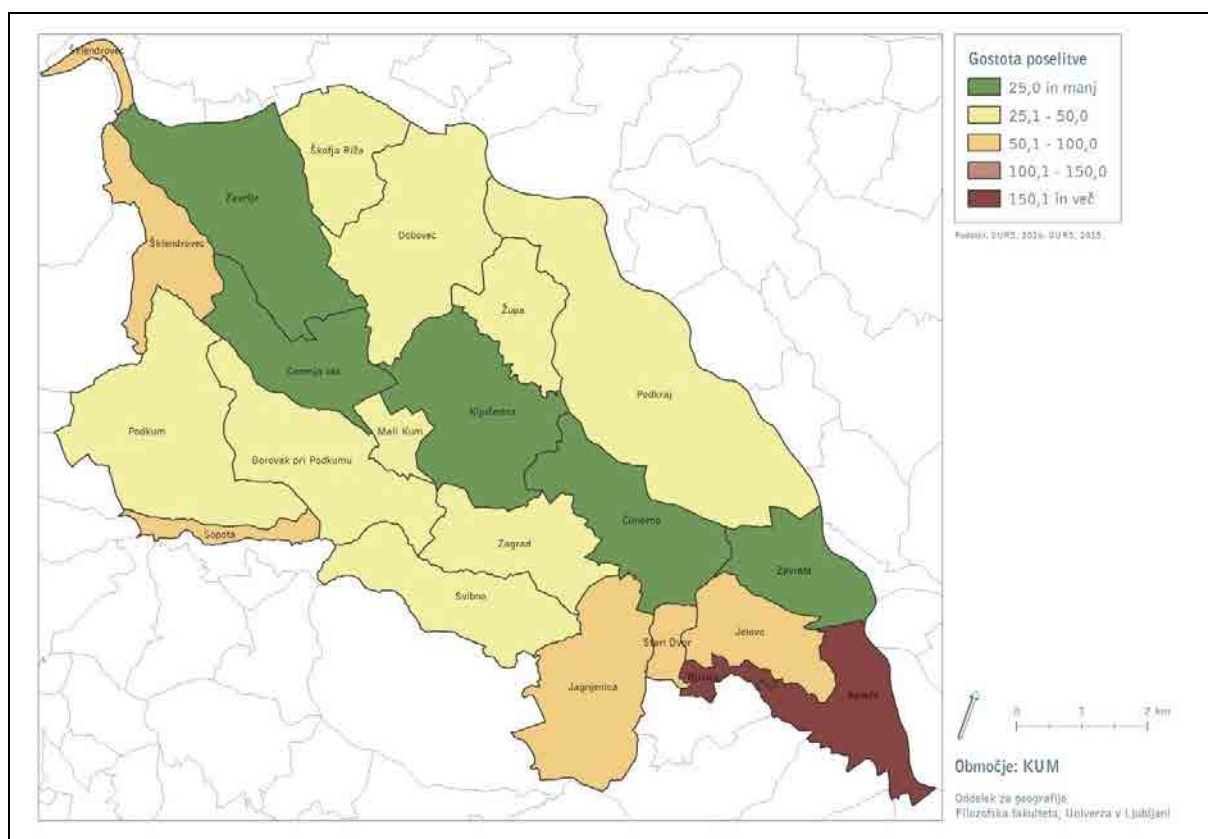
Slika 14: Gostota poselitve na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2016 (prebivalci/km²)

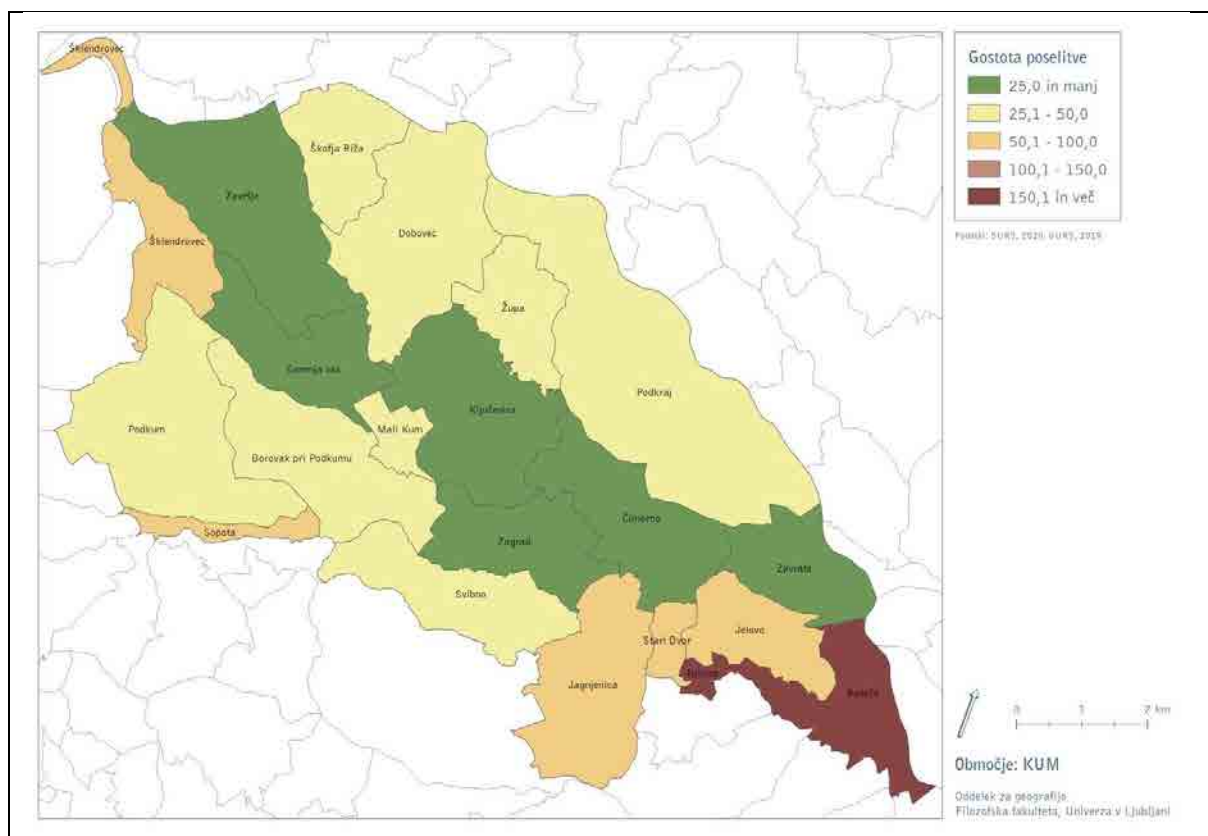
Slika 15: Gostota poselitve na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2020 (prebivalci/km²)

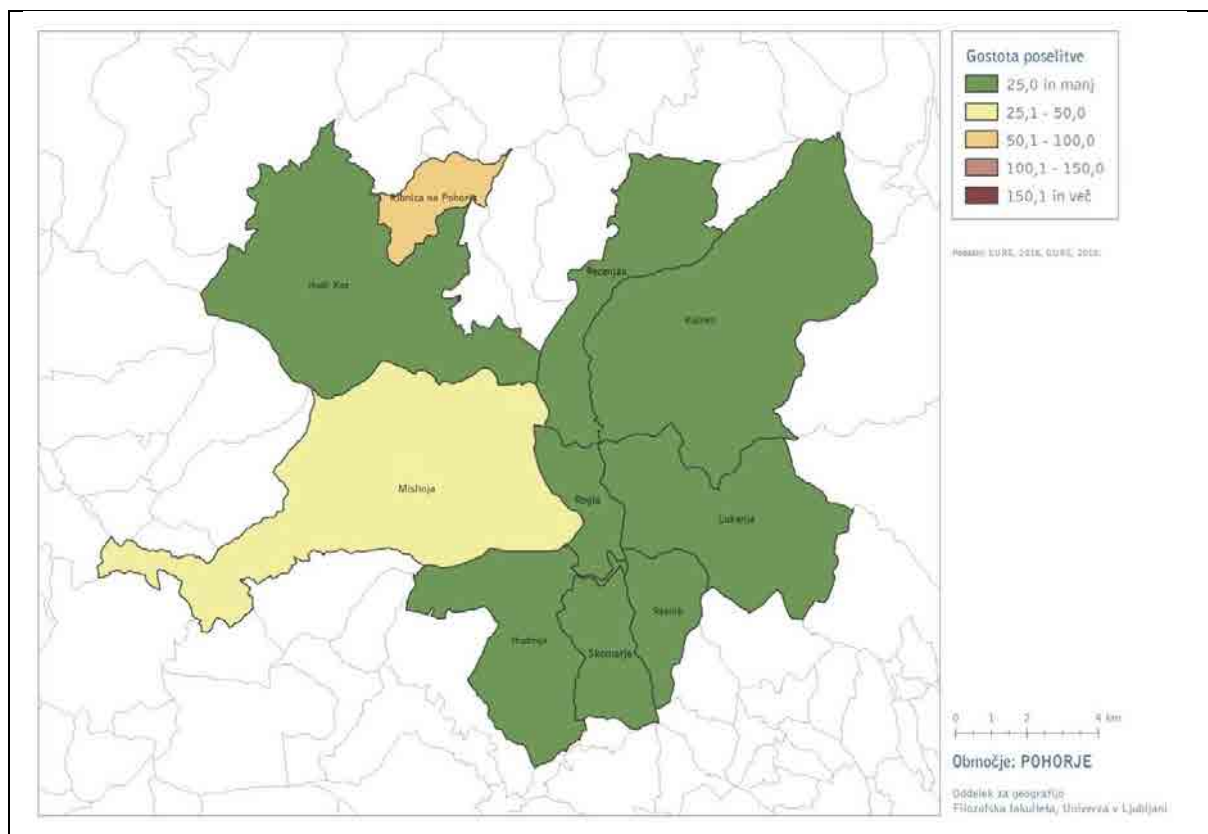
Slika 16: Gostota poselitve na projektnem podobmočju Kum leta 2016 (prebivalci/km²)

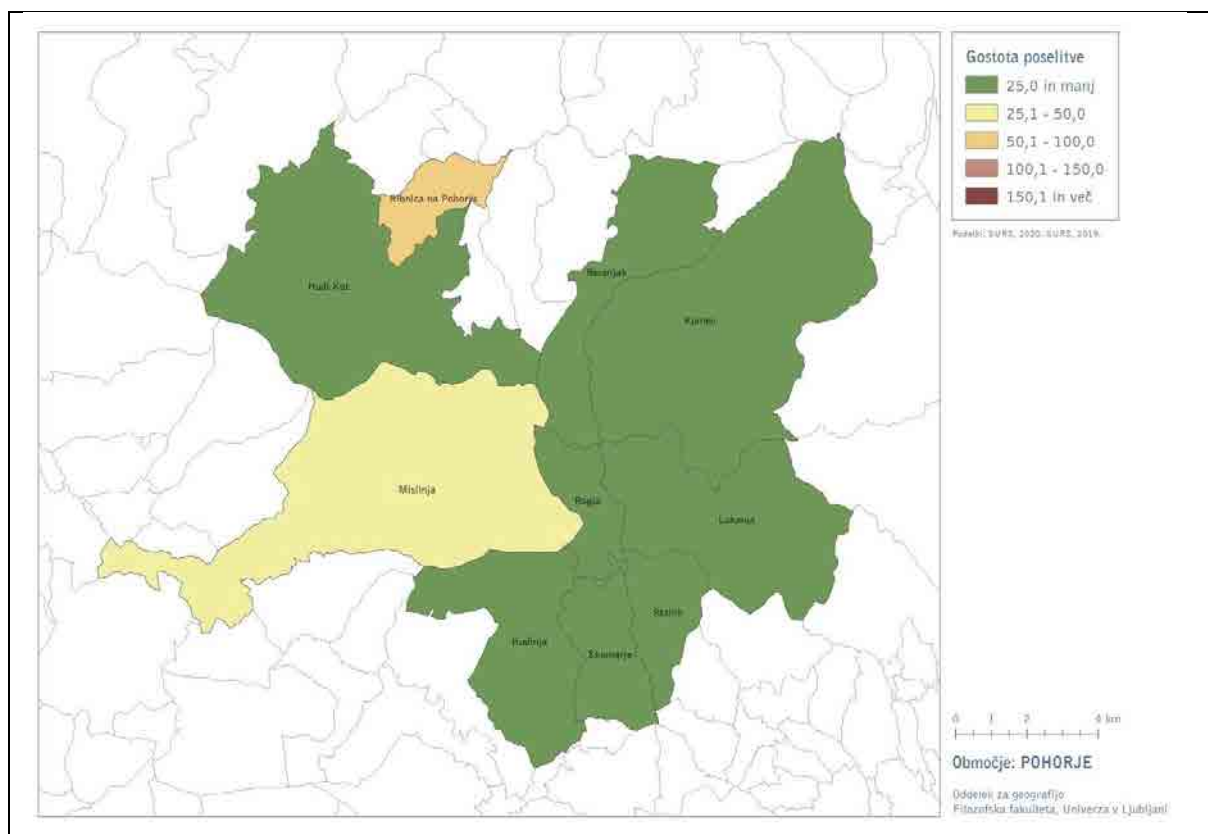
Slika 17: Gostota poselitve na projektnem podobmočju Kum leta 2020 (prebivalci/km²)

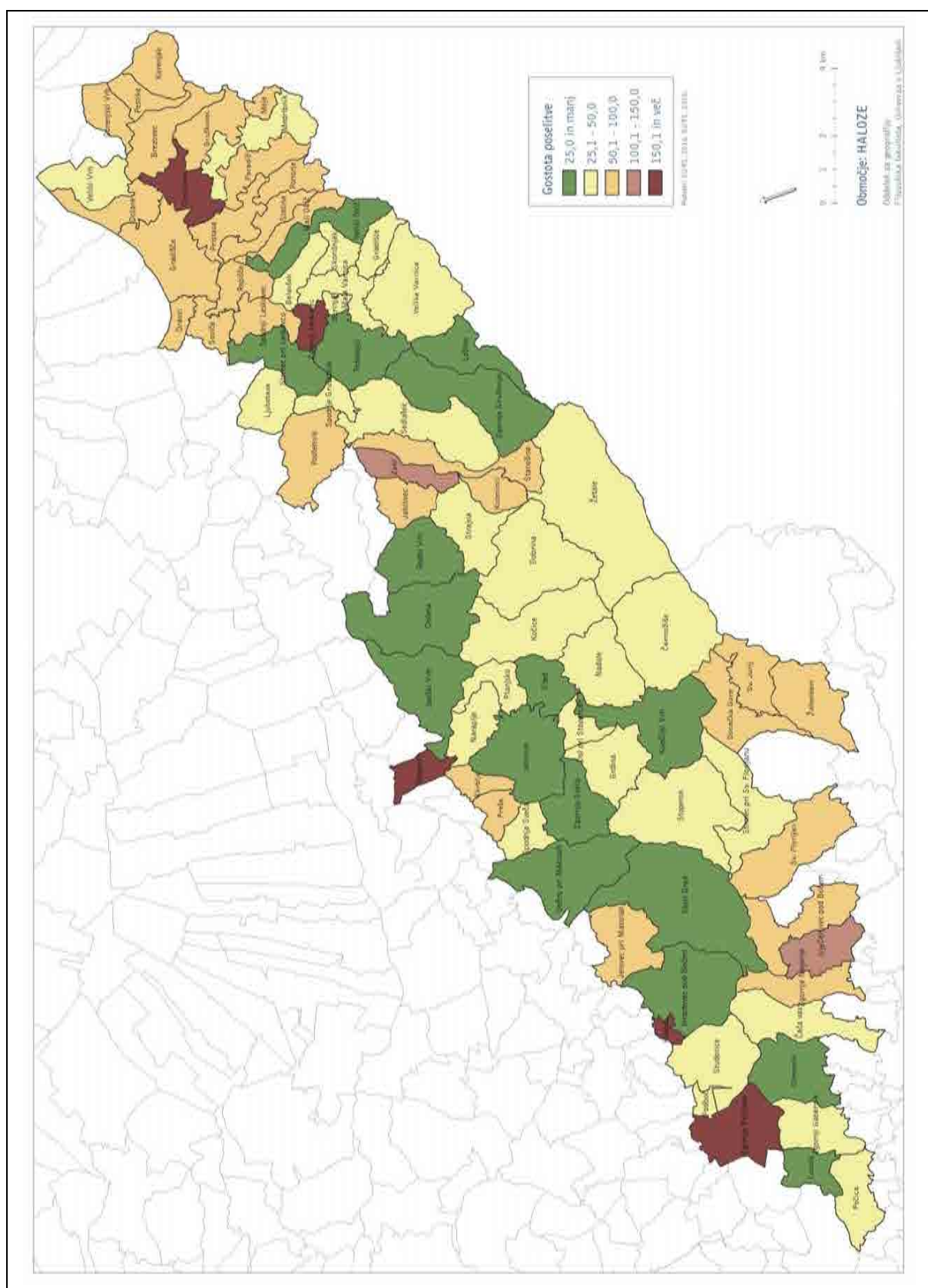

Slika 18: Gostota poselitve na projektnem podobmočju Pohorje leta 2016 (prebivalci/km²)

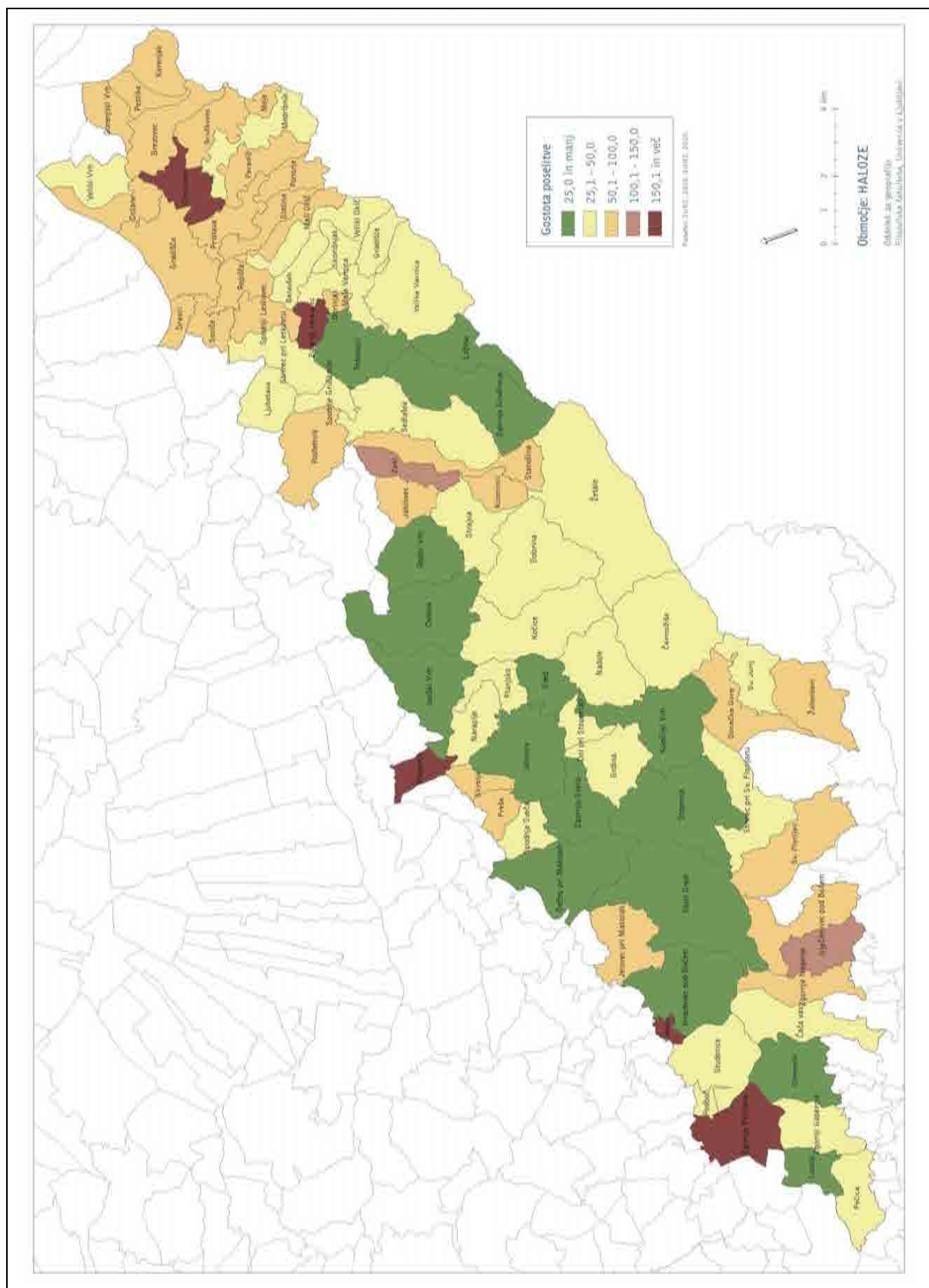

Slika 19: Gostota poselitve na projektnem podobmočju Pohorje leta 2020 (prebivalci/km²)

Slika 20: Gostota poselitve na projektnem podobmočju Haloze leta 2016 (prebivalci/km²)

Slika 21: Gostota poselitve na projektnem podobmočju Haloze leta 2020 (prebivalci/km²)

2.3 Indeks staranja

Vsebinska opredelitev kazalca

Indeks staranja je temeljni kazalec starostne strukture prebivalcev, saj primerja delež najmlajšega prebivalstva z deležem najstarejšega prebivalstva. Visoke vrednosti kazalca opozarjajo na neuravnoteženo starostno strukturo, zmanjševanje vitalnosti območij ter potencialno ogrožanje dolgoročnega razvoja lokalnih skupnosti in ohranjanja kulturne pokrajine. Z analizo spreminjanja vrednosti indeksa staranja v posameznih naseljih projektnih podobmočij od začetka (leta 2016) do konca projektnih aktivnosti (leta 2020) lahko ugotovljamo skupni učinek razvojnih prizadevanj na državni in lokalni ravni za ohranjanje vitalnosti preučevanih območij.

Način izračuna kazalca

Indeks staranja je po statistični opredelitvi razmerje med številom starejših od 65 let in številom mlajših od 15 let na določenem območju, pomnoženo s 100.

Viri podatkov

Podatke o prebivalstvu po velikih in petletnih starostnih skupinah ter izračune indeksa staranja za vsa naselja v državi redno objavlja Statistični urad Republike Slovenije (dostopni v Podatkovni bazi SiStat), in sicer letno na dan 1. 1.

Podatki za izhodiščno leto 2016 so na voljo za 130 naselij projektnih podobmočij, za leto 2020 pa za 128 preučevanih naselij (Priloga 1 – Preglednici B in C). Za 11 naselij (2016) oziroma 13 naselij (2020) indeks staranja ni objavljen bodisi zaradi premajhnega števila prebivalcev v naselju ali odsotnosti katere od obeh vključenih starostnih skupin v danem letu (tj. mlajših od 15 let ali starih 65 let in več). Primerjati je možno le indekse za 126 naselij z ustreznimi podatki in izračuni v obeh preučevanih letih.

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

Indeks staranja je v Sloveniji leta 2016 po podatkih SURS dosegal 124,1, saj je bilo v državi 14,8 % prebivalcev mlajših od 15 let in 18,4 % prebivalcev starih 65 let in več. Do leta 2020 se je indeks staranja v državi zvišal že na 134,3. Čeprav se je v zadnjih štirih letih nekoliko zvišal delež mlajših od 15 let (15,1 % v letu 2020), je še hitreje naraščal delež prebivalstva v starostni skupini 65 let in več (20,2 % v letu 2020).

V letu 2016 je na štirih projektnih podobmočjih imelo 68 naselij (48,2 %) za državne razmere nadpovprečen indeks staranja, 62 naselij (44,0 %) pa podpovprečnega. V letu 2020 je med preučevanimi 141 naselji imelo za državne razmere nadpovprečen indeks staranja 63 naselij (44,7 %), 65 naselij (46,1 %) pa podpovprečnega, kar je nekoliko boljši rezultat kot v letu 2016. O splošnem slabšanju razmerja med mladim in starejšim prebivalstvom priča tudi primerjava, da je bilo v letu 2020 na štirih vključenih projektnih podobmočjih le še 35 naselij, ki so imela več ali enako število mlajših od 15 let kot pa starejših od 65 let. V letu 2016 je bilo takšnih naselij na istih območjih še 46, leta 2012 pa 51.

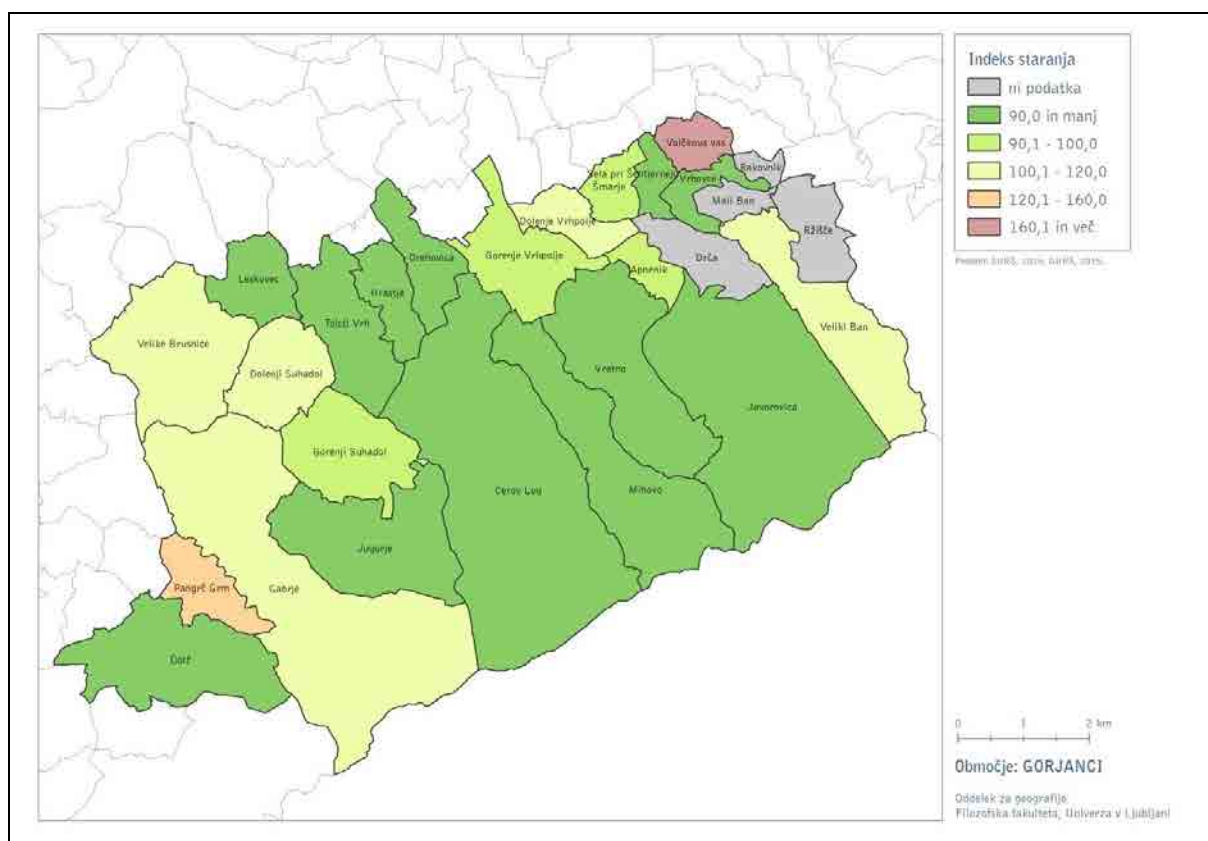
Med letoma 2016 in 2020 se je indeks staranja zvišal v 70 naseljih (od 126 z razpoložljivimi podatki), od tega v 59 naseljih za več indeksnih točk kot na državni ravni. Najbolj izstopajoč primer je naselje Gradišče v Halozah, kjer je leta 2020 indeks staranja znašal kar 900,0 – med 44 prebivalci je bilo devet prebivalcev starejših od 65 let, le eden pa mlajši od 15 let. To je bilo hkrati naselje z najnižjim deležem mladih med vsemi preučevanimi naselji. Tudi sicer je med devetimi naselji z indeksom staranja nad 300,0 kar osem naselij s projektnega podobmočja Haloze (Gradišče, Janški Vrh, Spodnja Sveča, Meje, Zgornje Poljčane, Rodni Vrh, Ložina in Veliki vrh) in eno s projektnega podobmočja Kum (Stari Dvor).

Razvojno spodbudna je ugotovitev, da se je na drugi strani indeks staranja znižal v 55 naseljih preučevanih območij, kar je v večini primerov povezano tudi z rastjo prebivalstva v teh naseljih, a ne nujno. Glede na prevladujoče trende in značilnosti staranja prebivalstva v državi je znižanje indeksa še posebej dobrodošlo s socialno-ekonomskega vidika.

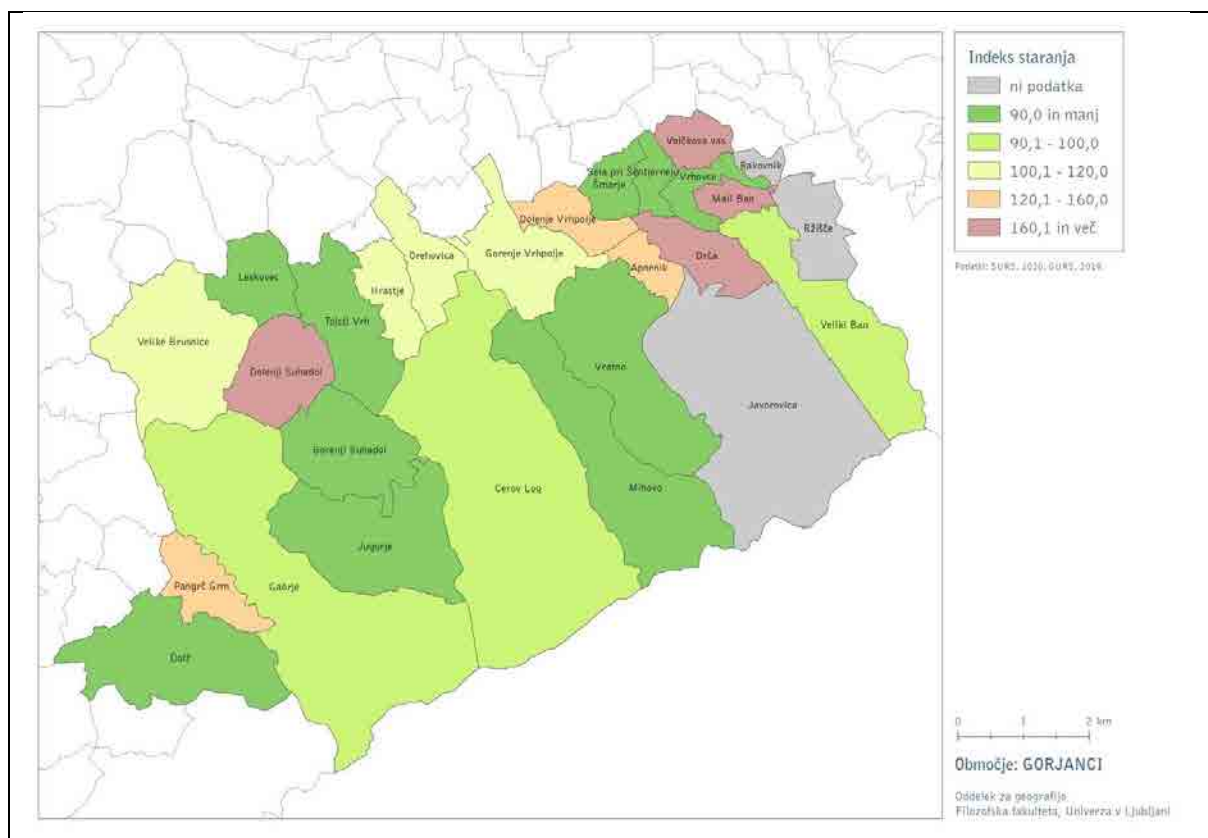
Izjemno visoke deleže starejšega prebivalstva (več kot 25 %) so na začetku leta 2020 imeli na območju Kuma naselji Čimerno (30,6 %) in Završje (30,0 %), na območju Haloz naselja Zgornje Poljčane (41,4 %), Ložina (30,8 %), Janški Vrh (28,3 %), Preša (27,1 %) in Skorišnjak (25,5 %), na Gorjancih Volčkova vas (26,6 %) ter na Pohorju naselji Hudi Kot (25,6 %) in Resnik (25,0 %). Z izjemo naselja Čimerno so se v zadnjih štirih letih navedeni deleži znatneje povečali. Na drugi strani imajo izstopajoče visoke deleže mlajših od 15 let na območju Haloz naselja Skrblje (26,3 %), Mala Varnica (21,5 %) in Mali Okič (20,0 %), na območju Pohorja naselje Hudinja (20,7 %), na Kumu pa Jelovo (20,1 %). Največ tovrstnih naselij je na območju Gorjancev, in sicer Mihovo (24,2 %), Vratno (23,4 %), Šmarje (22,7 %), Gorenji Suhadol (22,6 %), Jugorje (21,4 %), Sela pri Šentjerneju (21,0 %) in Gorenje Vrhpolje (20,2 %). Vsa druga naselja na štirih preučevanih podobmočjih imajo manj kot petino mlajših od 15 let (SURS, 2020).

Na območju Gorjancev je indeks staranja med vsemi preučevanimi območji najbolj ugoden, spodbudno pa je tudi dejstvo, da je tudi še v najvišje ležečih predelih indeks manjši od 100. Obratno je v naseljih na območju Pohorja indeks izrazito nad državnim povprečjem (edina izjema je naselje Hudinja, ki ima s 76,1 najnižji indeks staranja na projektnem podobmočju Pohorje in se je ta v zadnjih štirih letih celo zmanjšal). Na območju Kuma je razvidno zlasti hitro ostarevanje prebivalstva v najvišjih predelih in na severnem delu območja. Na območju Haloz, kjer sta poselitev in demografska slika bolj raznoliki, v indeksu staranja in njegovih spremembah v zadnjih štirih letih na ravni naselij ni prepoznavnega izrazitega prostorskega vzorca.

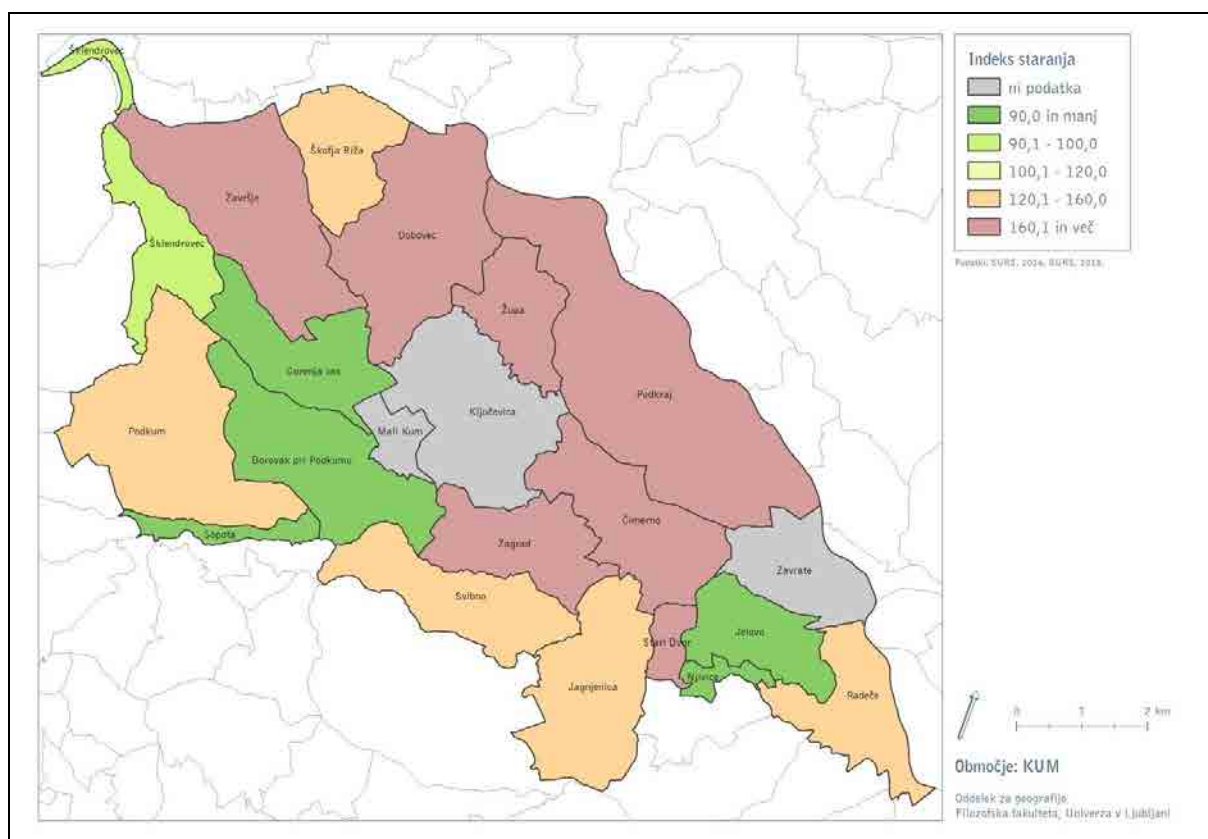
Slika 22: Indeks staranja na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2016

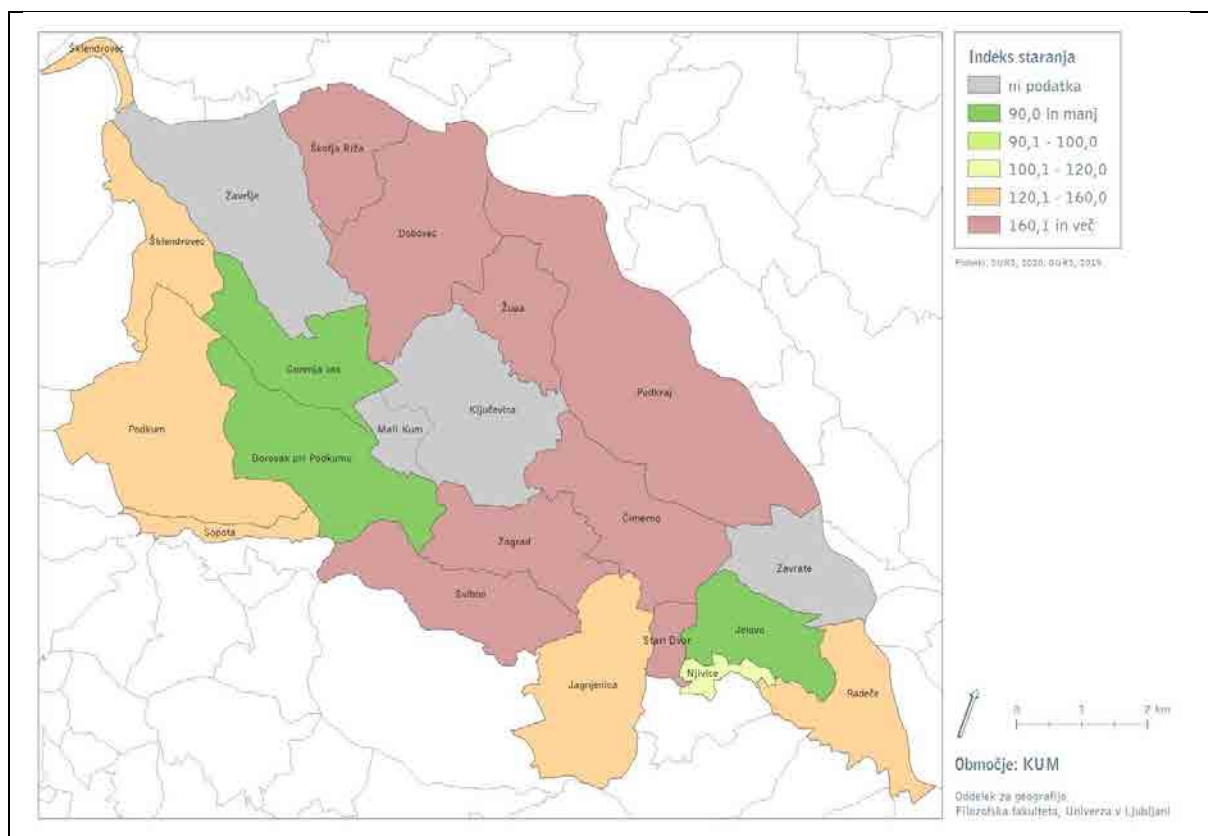
Slika 23: Indeks staranja na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2020

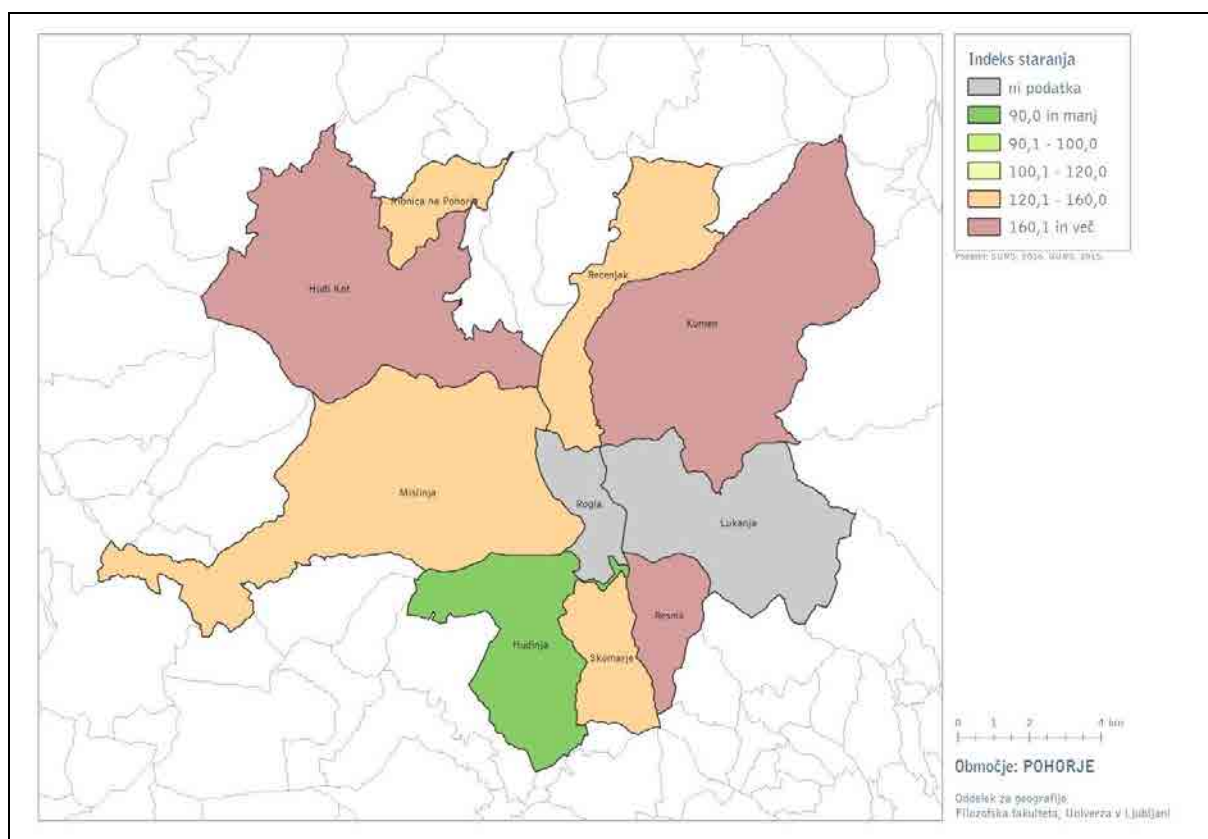
Slika 24: Indeks staranja na projektnem podobmočju Kum leta 2016

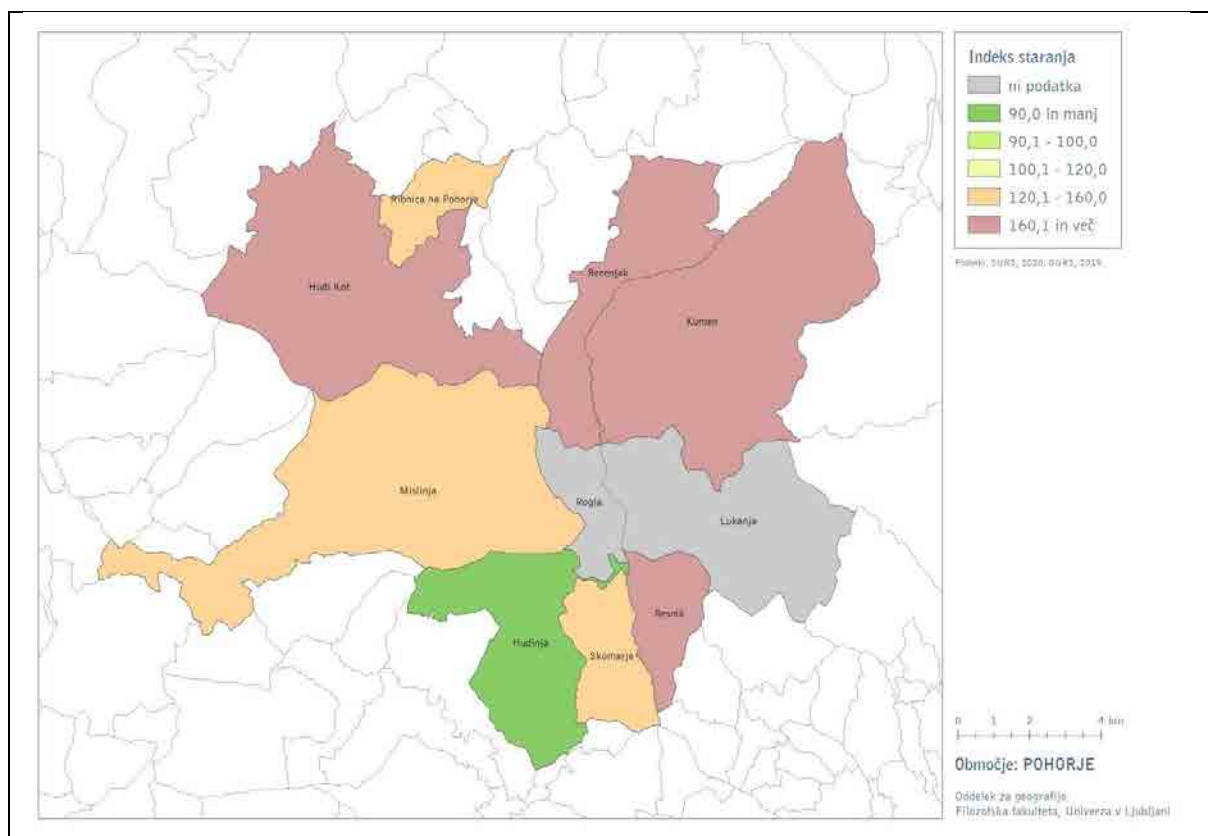
Slika 25: Indeks staranja na projektnem podobmočju Kum leta 2020

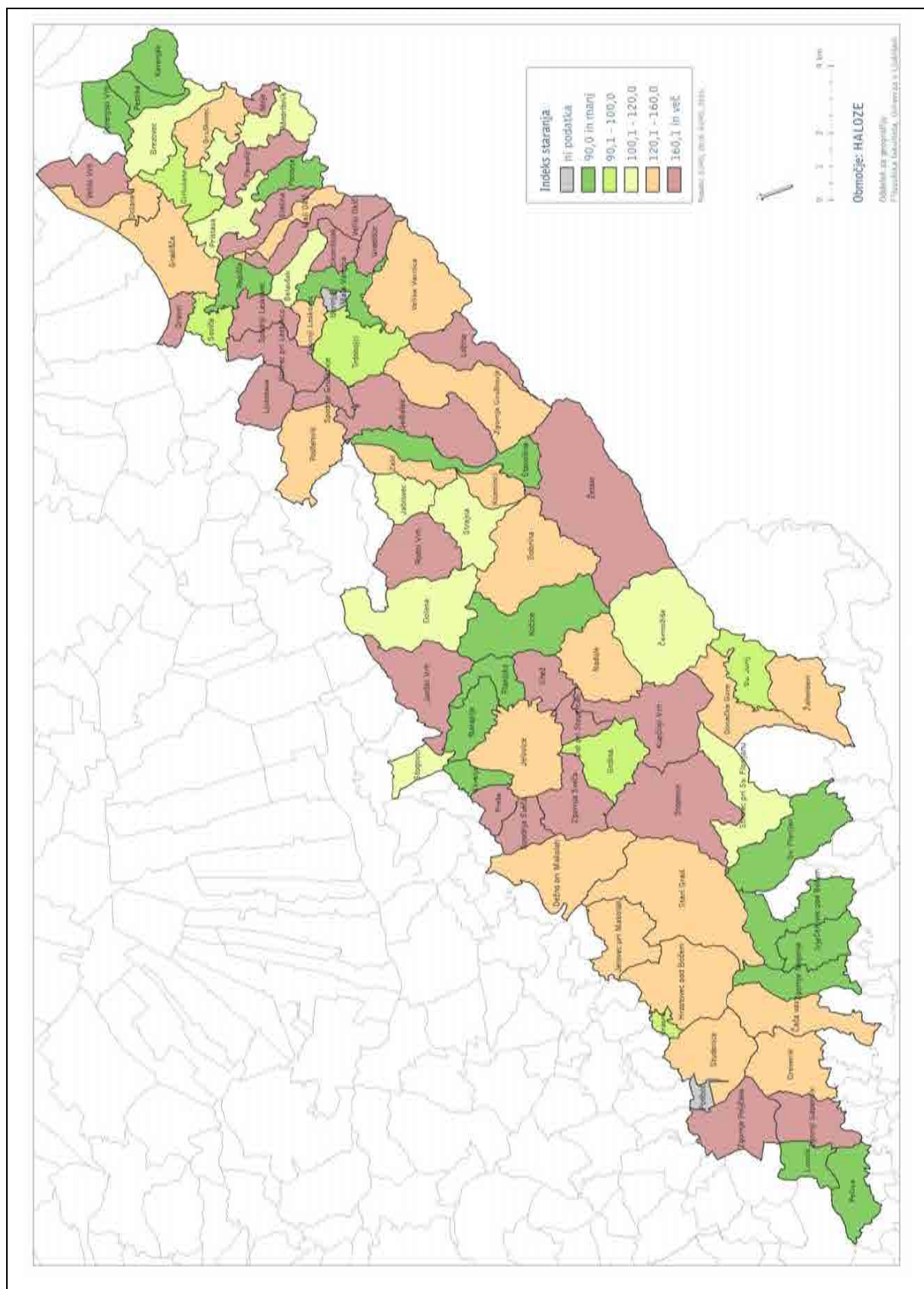

Slika 26: Indeks staranja na projektnem podobmočju Pohorje leta 2016

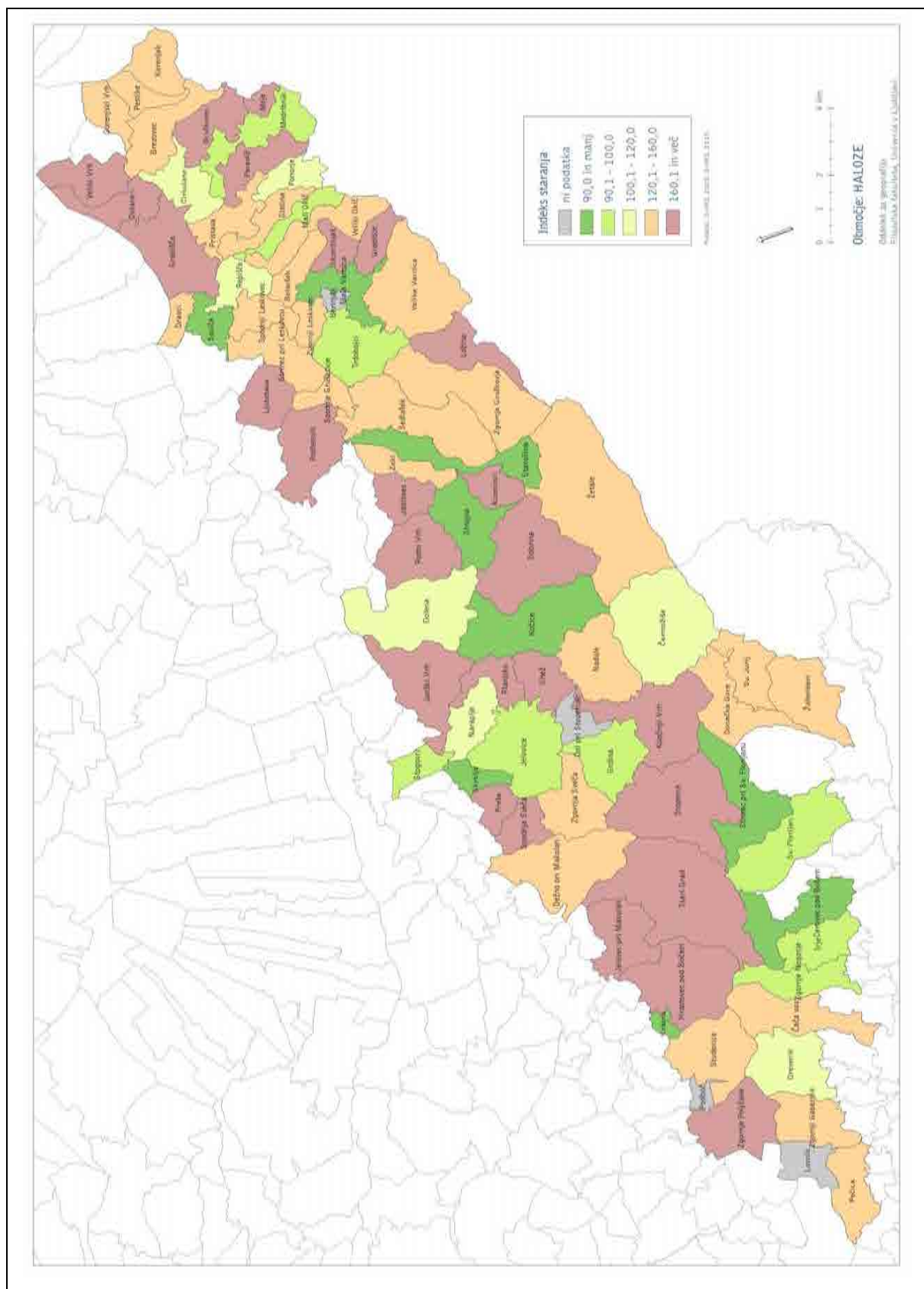

Slika 27: Indeks staranja na projektnem podobmočju Pohorje leta 2020

Slika 28: Indeks staranja na projektnem podobmočju Haloze leta 2016

Slika 29: Indeks staranja na projektnem podobmočju Haloze leta 2020

2.4 Povprečna starost prebivalcev

Vsebinska opredelitev kazalca

Povprečna starost prebivalcev je kazalec, ki dopolnjuje indeks staranja prebivalstva oziroma sliko o starostni strukturi prebivalstva. V Sloveniji povprečna starost prebivalcev stalno narašča, razlike v hitrosti spreminjanja skozi čas pa kažejo na večjo ali manjšo sposobnost območij, da ohranjajo vitalno demografsko strukturo. Višanje povprečne starosti je rezultat večjega števila dejavnikov, saj nanj vplivajo tako selitveno gibanje prebivalstva (priselitve in odselitve različnih starostnih skupin), naravno gibanje prebivalstva (razmerje med umrlimi in rojenimi, starost prebivalcev ob smrti) kot tudi dejavniki, ki vplivajo na splošno daljšanje življenjske dobe.

Način izračuna kazalca

Povprečna starost prebivalcev je izračunana kot aritmetična sredina starosti prebivalcev v naselju in je podana v letih starosti.

Viri podatkov

Povprečno starost prebivalcev izračunava in redno objavlja Statistični urad Republike Slovenije (podatki so dostopni v Podatkovni bazi SiStat), in sicer letno na dan 1. 1.

Podatki za izhodiščno leto 2016 so na voljo za 130 naselij projektnih podobmočij, za enako število naselij pa tudi za leto 2020, vendar se seznama naselij z razpoložljivimi podatki nekoliko razlikujeta, zato je medletna primerjava možna le za 128 naselij (Priloga 1 – Preglednici C in D). Statističnih podatkov za določeno leto ni na voljo za tista naselja, ki imajo premajhno število prebivalcev.

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

Povprečna starost prebivalcev Slovenije je po podatkih SURS leta 2016 dosegala 42,7 leta, štiri leta pozneje pa že 43,5 leta. V letu 2016 je na štirih projektnih podobmočjih imelo 67 naselij (47,5 %) za državne razmere nadpovprečno staro prebivalstvo, 63 naselij (44,7 %) pa prebivalstvo mlajše od povprečja. V letu 2020 je imelo nadpovprečno staro prebivalstvo že 73 naselij (51,8 %) vseh projektnih podobmočij, v 55 naseljih (39,0 %) pa je bila povprečna starost enaka ali nižja od državnega povprečja. Primerjava kaže, da se na projektnih podobmočjih povečuje število naselij z nadpovprečno starostjo prebivalstva, kljub temu pa se je v četrtini vseh naselij v zadnjem štiriletnem obdobju povprečna starost prebivalcev nekoliko znižala.

Med naselja z desetimi najvišjimi povprečnimi starostmi prebivalcev so se v letu 2020 uvrščala na območju Kuma naselji Završje (54,7 leta) in Stari Dvor (51,3 leta), na območju Haloz naselja Janški Vrh (56,3 leta – naselje z najvišjo povprečno starostjo izmed vseh naselij na projektnih podobmočjih), Zgornje Poljčane (55,0 leta), Spodnja Sveča (52,1 leta), Rodni Vrh (50,8 leta), Meje (50,3 leta), Ložina (49,2 leta) in Gradišče (49,1 leta) ter na območju Pohorja naselje Hudi Kot (49,2 leta). Ugotovimo lahko, da se naštetja naselja uvrščajo tudi v vrh lestvice po indeksu staranja (vsa imajo indeks višji od 260,0) in so bila na vrhu lestvice že leta 2016. Izrazito neugodno strukturo sta leta 2016 izkazovali zlasti naselji Janški Vrh na območju Haloz (indeks staranja 1400,0) in Završje

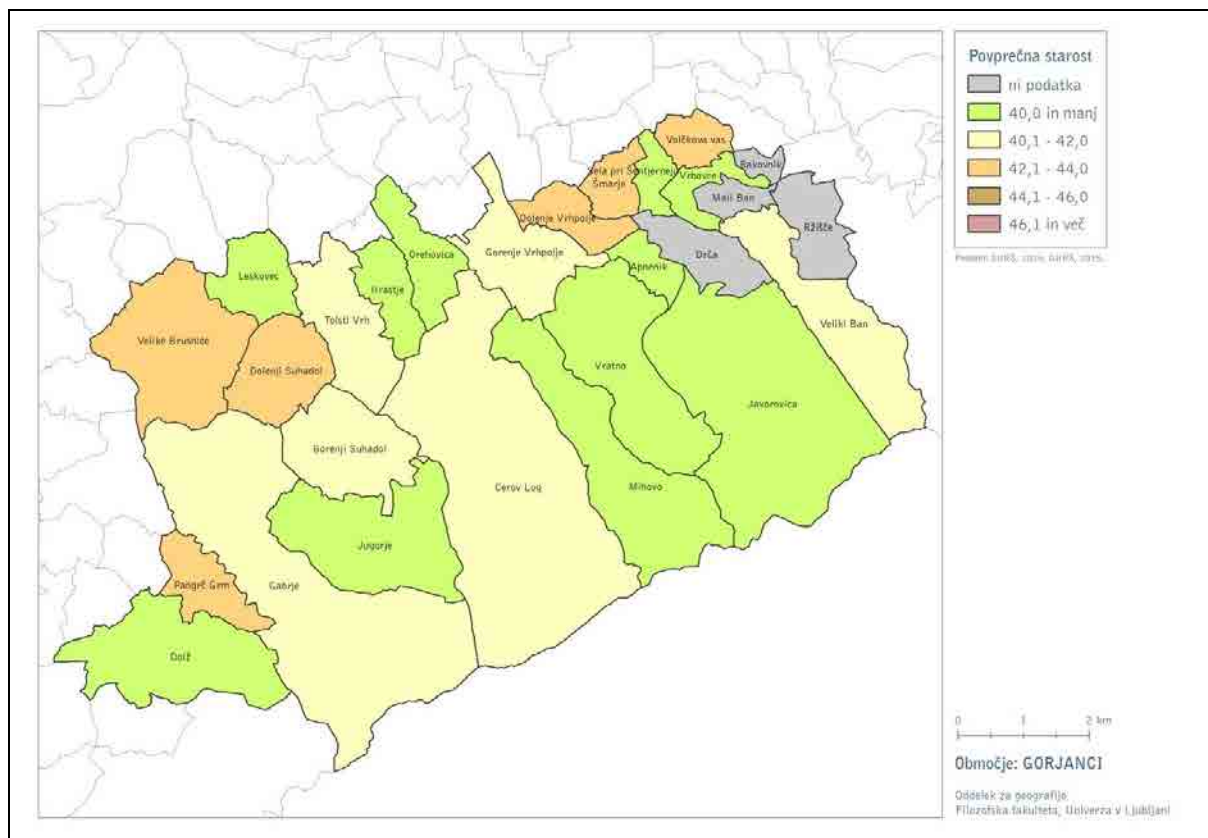
na območju Kuma (indeks staranja 1100,0), saj je bil takrat med njunimi 50 oziroma 44 prebivalci le eden mlajši od 15 let, več kot četrtina pa jih je bila starejših od 65 let. Štiri leta pozneje naselje Završje med svojimi 40 prebivalci ni več imelo mlajših od 15 let, zato indeksa staranja sploh ni možno izračunati, 30 % prebivalcev pa je bilo starejših od 65 let. Število prebivalcev se je zmanjšalo tudi v naselju Janški vrh (na 46 v letu 2020), kjer pa se je indeks staranja zmanjšal na 650, saj so v letu 2020 imeli dva prebivalca, mlajša od 15 let, in hkrati 13 starejših od 65 let (28,3 %).

Med desetimi naselji, ki so imela na začetku leta 2020 med vsemi najnižjo povprečno starost prebivalcev, je največ naselij z območja Gorjancev, in sicer Mihovo (34,2 leta; po letu 2016 se je povprečna starost znižala za dve leti), Vratno (37,1 leta; po letu 2016 se je povprečna starost znižala za 1,7 leta), Vrbovce (37,1 leta; po letu 2016 se je povprečna starost znižala za 2,3 leta), Jugorje (38,8 leta), Leskovec (38,8 leta) in Tolsti Vrh (39,4 leta). Med tovrstna naselja spadajo na projektnem podobmočju Haloze tudi Skrblje (37,9 leta), Mala Varnica (38,5 leta), Cerovec pod Bočem (39,8 leta), na območju Pohorja pa naselje Hudinja (39,9 leta). V vseh ostalih naseljih projektnih podobmočij je bila v letu 2020 povprečna starost 40 let in več.

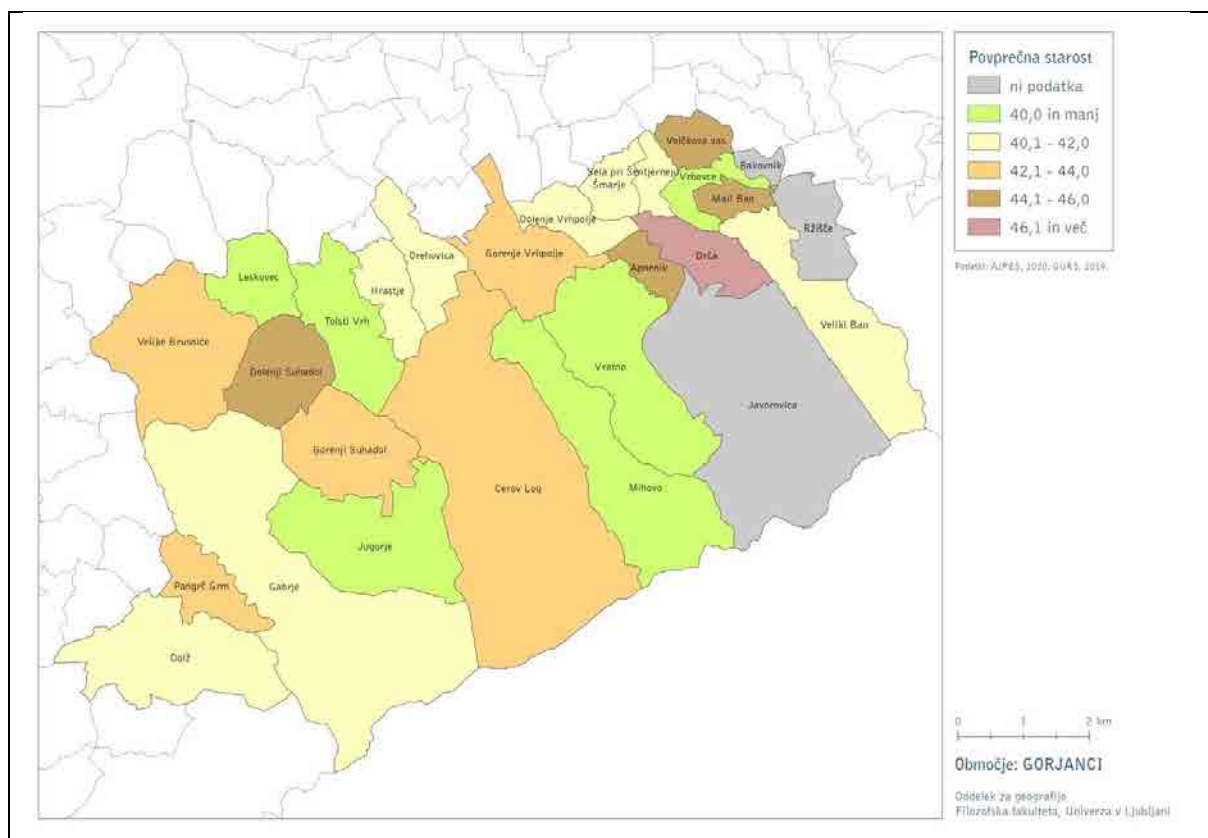
Najbolj vitalno prebivalstvo izkazuje projektno podobmočje Gorjanci, kjer so še leta 2016 imela vsa naselja z izjemo Volčkove vasi in Pangrč Grma boljšo starostno strukturo od državnega povprečja. V letu 2020 so državno povprečje starosti prebivalcev presegala še štiri druga naselja, kar kaže na nesorazmerno hitro staranje njihovega prebivalstva. Med temi naselji je tudi Apnenik, ki je zabeležil največji skok med vsemi 141 preučevanimi naselji, saj se je povprečna starost v obdobju 2016–2020 zvišala s 37,9 na 44,8 leta. Na splošno najmanj ugodno starostno sestavo v obeh primerjanih letih izkazujejo območje Pohorja ter najvišje ležeči in severni predeli območja Kuma, v Halozah pa posamezna naselja vzdolž državne meje s Hrvaško kakor tudi pretežni del naselij občin Majšperk in Podlehnik ter še nekatera druga naselja.

Ob tem je treba opozoriti, da lahko v prebivalstveno manjših naseljih že manjša sprememba povzroči velike razlike v statističnih izračunih, saj na primer priselitev mlade družine z otroki drastično izboljša splošno demografsko podobo manjšega naselja, četudi se sočasno druge socialne, okoljske ali gospodarske okoliščine morebiti niso spremenile in priselitev ni bila vzročno povezana z njimi. Enak učinek bi denimo povzročila tudi odselitev ali smrt najstarejših prebivalcev naselja, zato se izračunov kazalcev ne sme obravnavati izolirano, ampak vedno v širšem kontekstu, za kar pa izključno primerjava statističnih podatkov in izračunov ne zadošča.

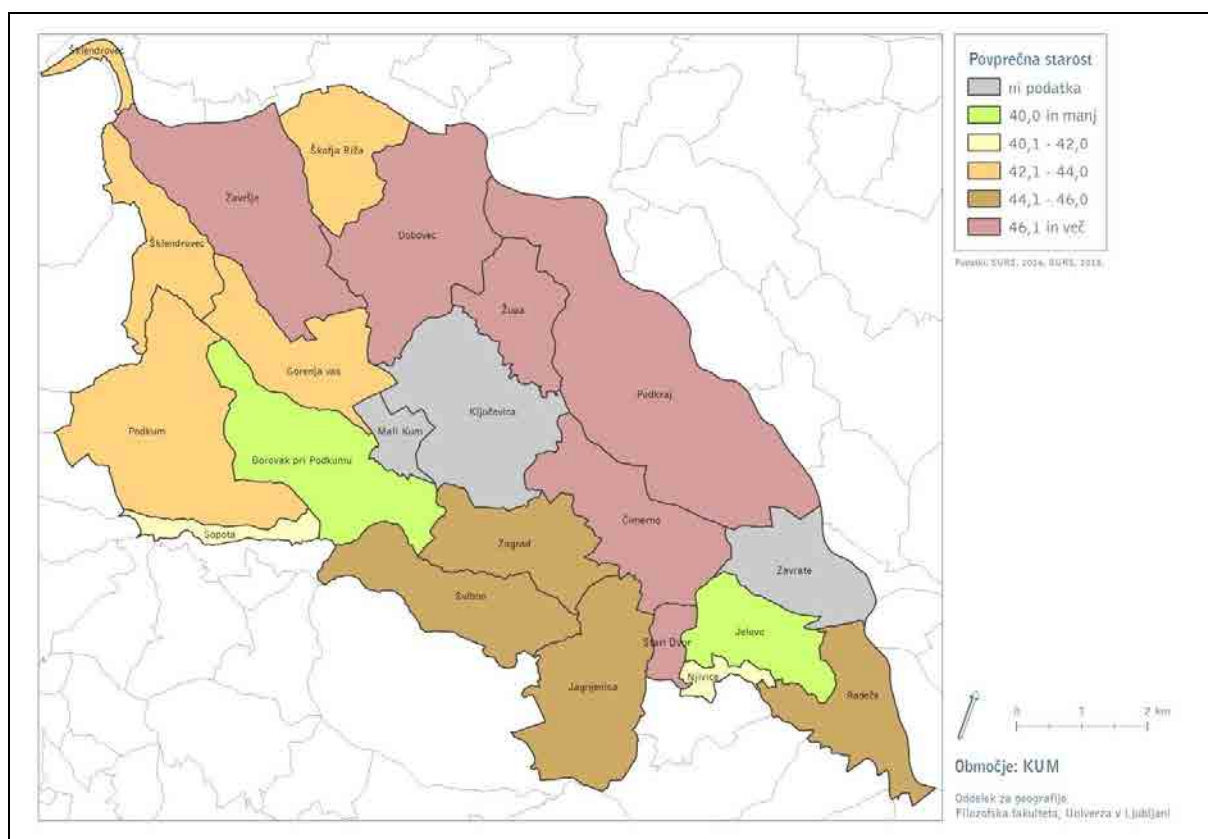
Slika 30: Povprečna starost prebivalcev na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2016 (v letih)

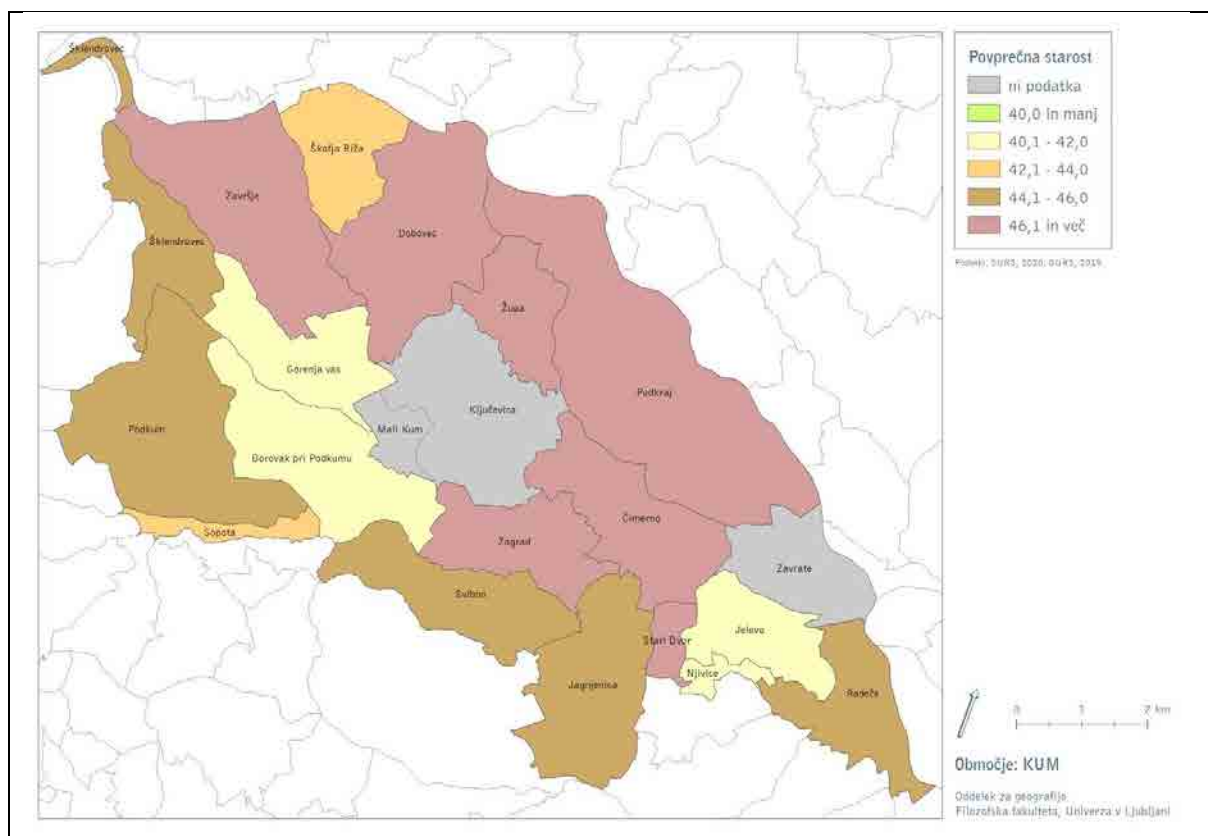
Slika 31: Povprečna starost prebivalcev na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2020 (v letih)

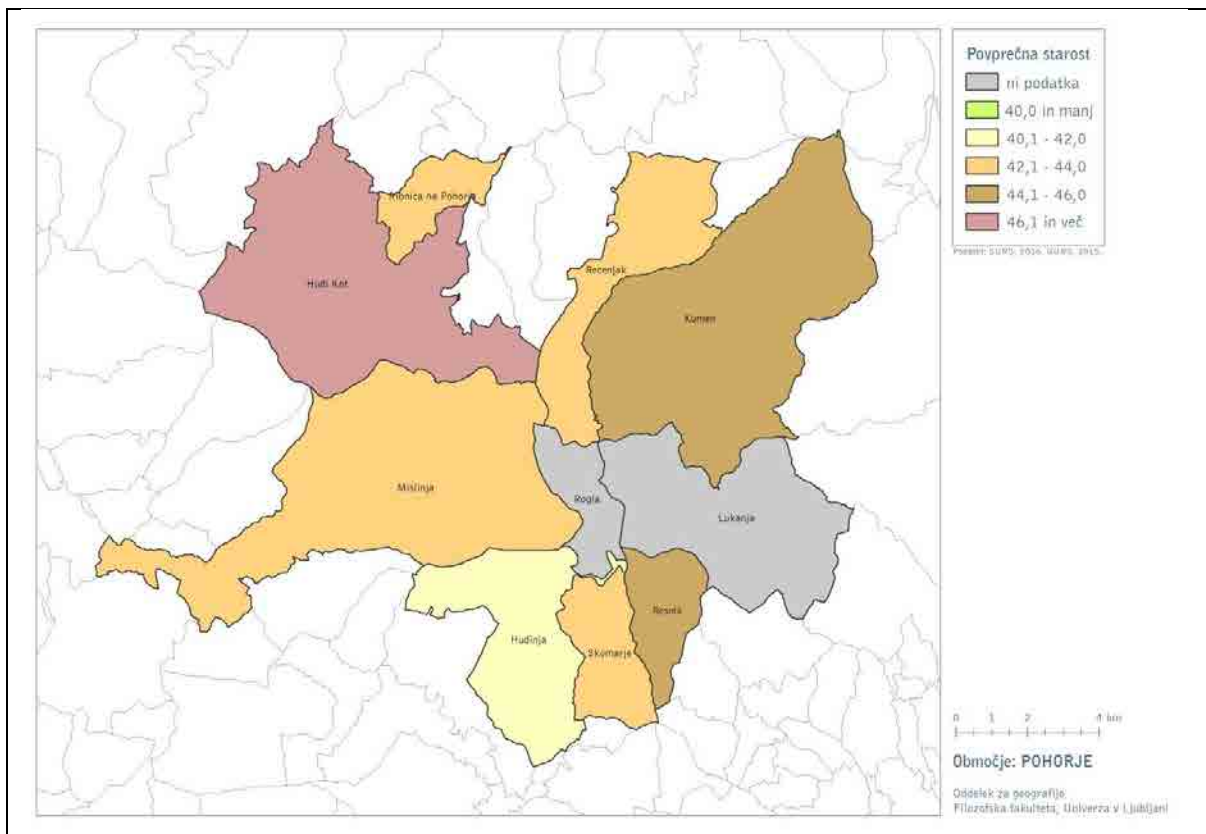
Slika 32: Povprečna starost prebivalcev na projektnem podobmočju Kum leta 2016 (v letih)

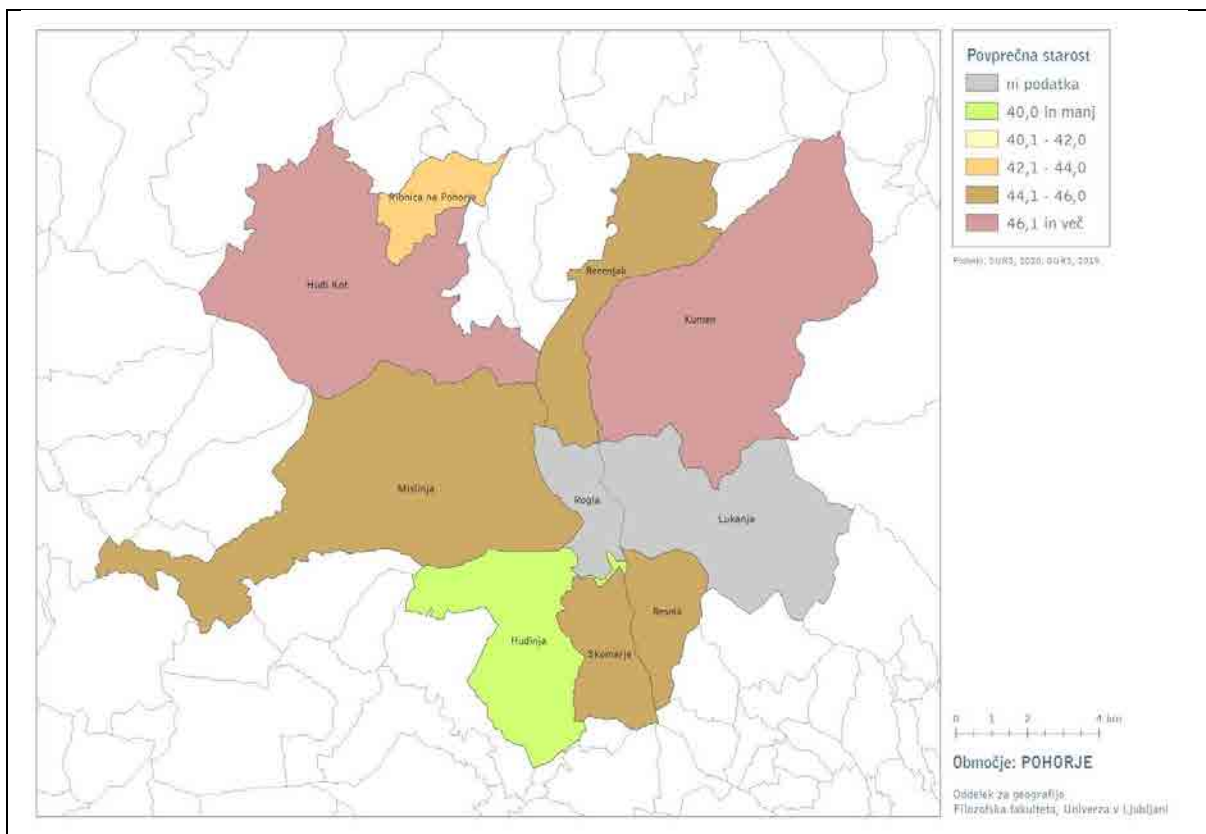
Slika 33: Povprečna starost prebivalcev na projektnem podobmočju Kum leta 2020 (v letih)

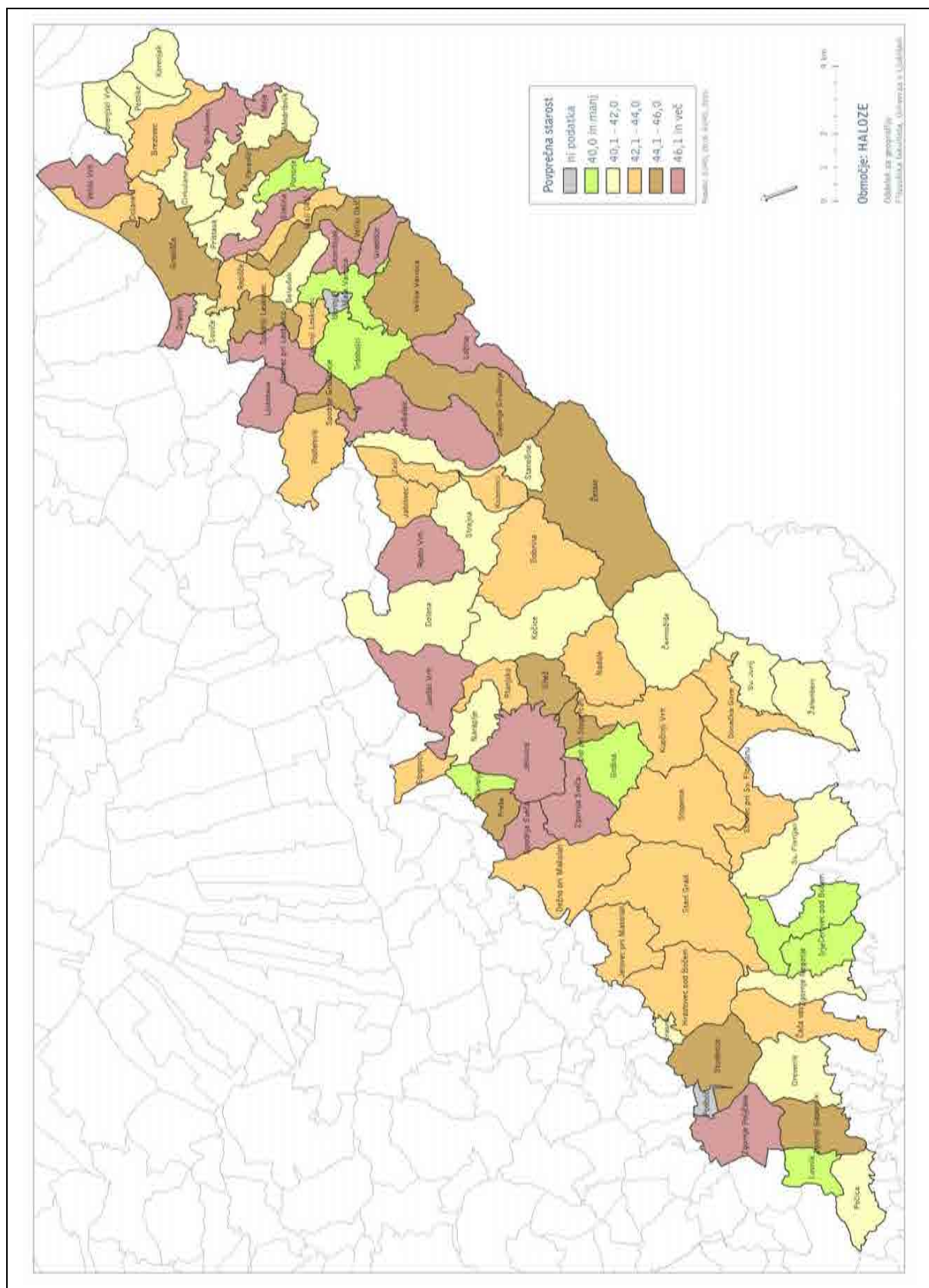

Slika 34: Povprečna starost prebivalcev na projektnem podobmočju Pohorje leta 2016 (v letih)

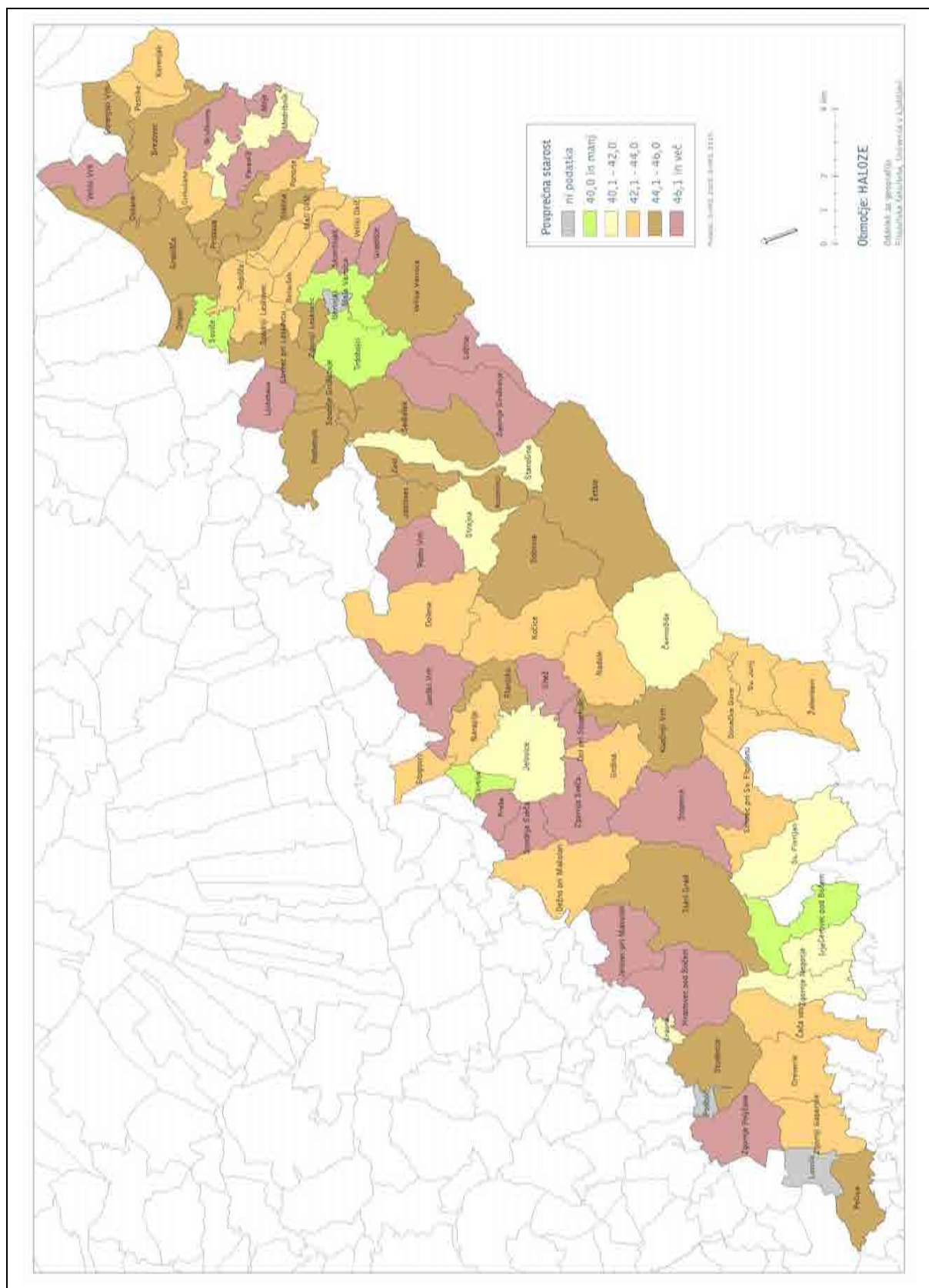

Slika 35: Povprečna starost prebivalcev na projektnem podobmočju Pohorje leta 2020 (v letih)

Slika 36: Povprečna starost prebivalcev na projektnem podobmočju Haloze leta 2016 (v letih)

Slika 37: Povprečna starost prebivalcev na projektnem podobmočju Haloze leta 2020 (v letih)

2.5 Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva

Vsebinska opredelitev kazalca

Preučevana projektna podobmočja so prevladujoče podeželska, kmetijstvo pa je v njih pomemben dejavnik proizvodnje hrane, poseljenosti, ohranjanja kulturne pokrajine, varstva okolja in splošnega razvoja podeželja. Pri zagotavljanju uspešnosti, sposobnosti večjega prilagajanja kmetovanja novim izzivom in razvojne naravnosti kmetijskih gospodarstev so pomembne tudi demografske značilnosti kmetij, vključno s starostjo nosilca kmetijskega gospodarstva. Dopolnilni kazalec o povprečni starosti nosilcev kmetijskega gospodarstva omogoča spremljanje tovrstnih sprememb v času trajanja projekta, saj se iz primerjalnega nižanja starosti lahko sklepa o zagotavljanju nasledstva oziroma pogostosti mladih/mlajših prevzemnikov.

Način izračuna kazalca

Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva je izračunana kot aritmetična sredina starosti nosilcev kmetijskih gospodarstev v naselju in je podana v letih starosti.

Viri podatkov

Podatki o povprečni starosti nosilca kmetijskega gospodarstva so del podatkov o nosilcu kmetijskega gospodarstva, posredovanih v Register kmetijskih gospodarstev (RKG), ki ga upravlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Za izračune začetnega stanja so uporabljeni podatki RKG na dan 31. 12. 2015, in sicer za 138 naselij, v katerih so registrirana kmetijska gospodarstva in znani podatki o starosti njihovih nosilcev (Priloga 1 – Preglednica D). Za ista naselja so bili uporabljeni tudi podatki končnega stanja na dan 31. 12. 2019. Upoštevana so bila vsa kmetijska gospodarstva, ki imajo sedež v enem izmed naselij preučevanih projektnih podobmočij.

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

V Sloveniji je bila leta 2015 povprečna starost nosilcev kmetijskih gospodarstev 57 let in se po uradnih podatkih do danes ni spremenila. Na projektnih podobmočjih je bila s 60,8 leta nadpovprečna in se je v naslednjih štirih letih še nekoliko zvišala – na 61,5 leta (Preglednica 5). V preučevanem obdobju 2015–2019 se je starostna struktura nosilcev kmetijskih gospodarstev najbolj poslabšala na območjih Gorjancev in Haloz, najmanj pa na območju Pohorja, kjer še ostaja nižja od 60 let. Neugodna starostna struktura gospodarjev na družinskih kmetijah je problem, s katerim se slovensko kmetijstvo spopada že desetletja. Ukrepi kmetijske politike v zadnjih letih gredo tudi v smeri spodbujanja zgodnejšega prevzema kmetije, njihovi pozitivni učinki pa se zaenkrat kažejo bolj na lokalni ravni.

V posameznih naseljih projektnih podobmočij se je starost nosilcev kmetijskih gospodarstev gibala v razponu od 49,4 leta (Grdina) do 70,0 leta (Drča) v letu 2015 oziroma od 51,6 leta (Grdina) do 73,6 leta (Drča) v letu 2019. Naselje Grdina z območja Haloz je bilo leta 2015 edino izmed 138 vključenih naselij z nosilci, ki so bili v povprečju mlajši od 50 let, v letu 2019 pa pod to mejo torej ni bilo več nobenega naselja. Ugodna je ugotovitev, da se je v obdobju 2015–2019 povprečna starost znižala v 44 oziroma 31,9 % naselij (tj. na projektnem podobmočju Pohorje v polovici naselij, na Kumu v 40

% naselij, v Halozah v 32,5 % naselij in na Gorjancih v 18,5 % naselij). Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva se je najbolj, za več kot štiri leta znižala v štirih naseljih na območju Haloz (tj. Berinjak, Dravci, Kozminci in Belavšek) in v naselju Gorenja vas na Kumu. Z izjemo naselij, kjer se je povprečna starost nosilca v analiziranem obdobju zvišala za več kot štiri leta (tj. Gorenji Suhadol za 5,2 leta, Spodnje Gruškovje za 4,6 leta, Stari Dvor za 4,5 leta in Svibno za 4,3 leta), lahko sklepamo, da je v vseh ostalih naseljih prišlo do primerov prenosa kmetije na nove, mlajše prevzemnike, saj se je povprečna starost nosilcev v štiriletnem obdobju povečala za manj kot štiri leta.

Leta 2015 so bili nosilci povprečno mlajši od 55 let v naseljih Svibno na območju Kuma (52,3 leta), v naseljih Grdina (49,4 leta) in Lovnik (53,5 leta) na območju Haloz (53,5 leta) ter Javorovica na območju Gorjancev (54,6 leta) in Hudinja na območju Pohorja (54,6 leta). Štiri leta pozneje so v to skupino še vedno spadala naselja Grdina (51,6 leta), Lovnik (54,3 leta) in Hudinja (54,9 leta), pridružilo pa se jim je še naselje Berinjak (52,2 leta) na območju Haloz. Starost nosilcev ni nujno povezana s povprečno starostjo prebivalcev na območju (npr. naselje Svibno je imelo leta 2015 s 44,1 leta nadpovprečno staro prebivalstvo, nosilci kmetijskih gospodarstev pa so bili v povprečju drugi najmlajši).

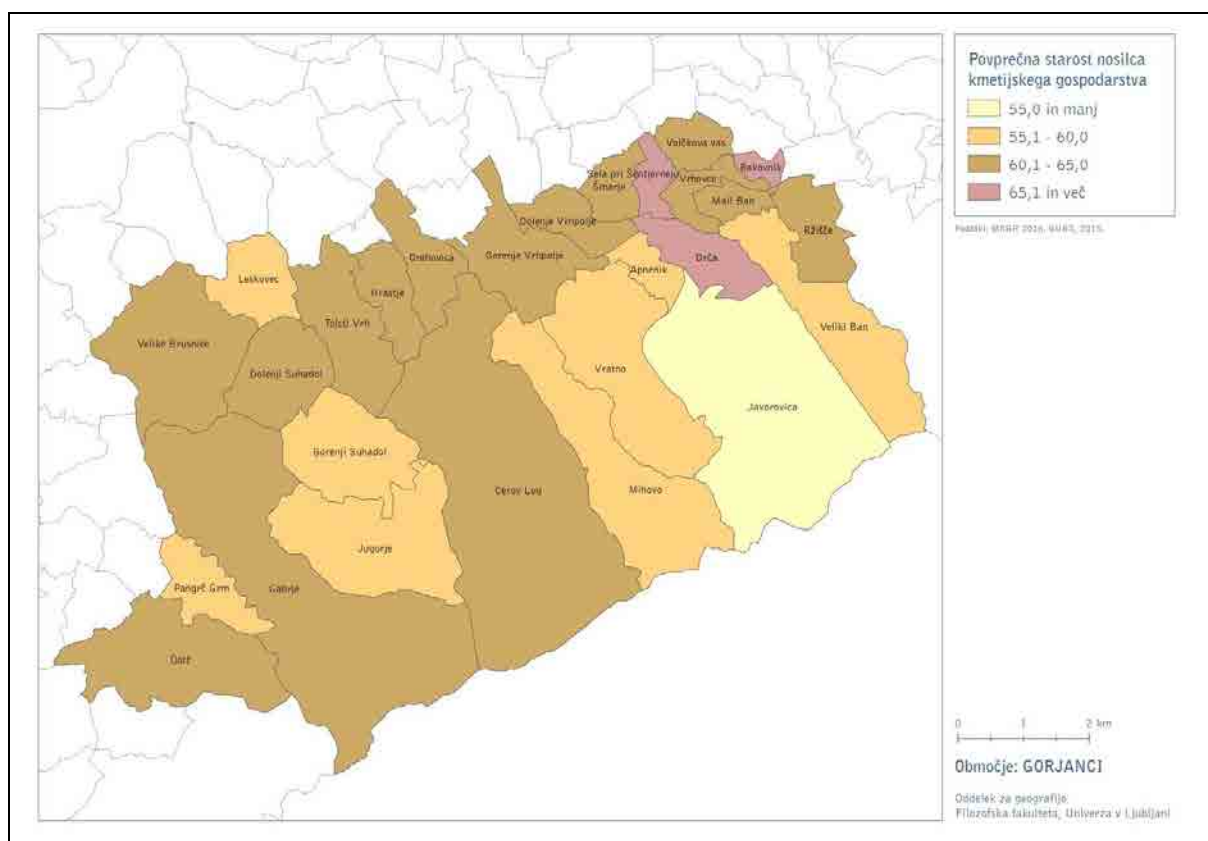
Preglednica 5: Povprečna starost nosilcev kmetijskih gospodarstev na projektnih podobmočjih v letih 2015 in 2019

	Povprečna starost (v letih)	
	2015	2019
Gorjanci	61,5	62,4
Haloze	60,9	61,8
Kum	60,4	60,8
Pohorje	59,0	59,0
Projektna podobmočja	60,8	61,5

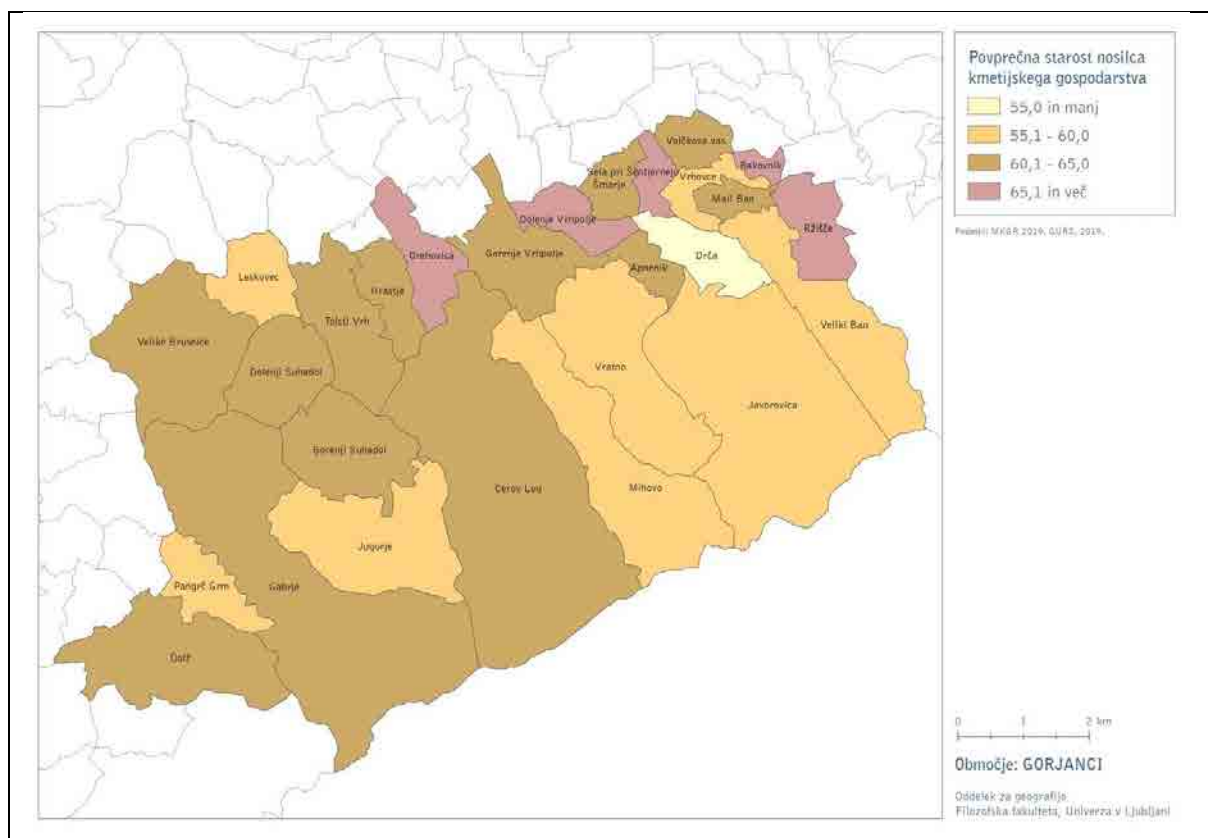
Viri podatkov: MKGP, 2016; MKGP, 2020.

Z izjemo Pohorja so na vsakem izmed preučevanih območij tudi naselja, v katerih povprečna starost nosilcev kmetijskih gospodarstev presega 65 let in bi torej najbolj nujno potrebovali "pomladitev". V zadnjih štirih letih se je njihovo število še nekoliko povečalo (s 14 na 19). Na območju Gorjancev je poleg že omenjenega naselja Drča (73,6 leta) še pet takšnih naselij. Pri tem je zanimivo, da imajo prav prebivalstveno najbolj vitalni Gorjanci v povprečju najstarejše nosilce, zlasti še v nekaterih nižje ležečih naseljih. Na območju Kuma so nosilci v povprečju starejši na severnem delu, najstarejši pa v naselju Radeče (65,1 leta). Med naselji z najstarejšimi nosilci jih je kar 12 z območja Haloz, v povprečju najstarejši gospodarji pa so v naselju Preša (72,1 leta). Le v posameznih primerih se pokaže povezava med povprečno starostjo nosilcev kmetijskih gospodarstev in povprečno starostjo prebivalcev oziroma visokim indeksom staranja (kot npr. v naseljih Drča, Janški Vrh, Spodnja Sveča, Meje ali Ložina), nikar pa to ni pravilo. Za slovenske razmere nadpovprečno visoka starost nosilcev kmetijskih gospodarstev na vseh štirih projektnih podobmočjih je z vidika uvajanja sprememb, inovacij, uveljavljanja trajnostnih pristopov v gospodarjenje in razvojne naravnosti kmetijskih gospodarstev neugodna. V štirih letih so se razmere še nekoliko poslabšale, na ravni posameznih naselij pa se kažejo tudi pozitivne spremembe, ki jih v večji meri lahko pripišemo izvajanju ukrepov skupne kmetijske politike na področju generacijske pomladitve kmetij (npr. podukrepa Pomoč za zagon dejavnosti za mlade kmete).

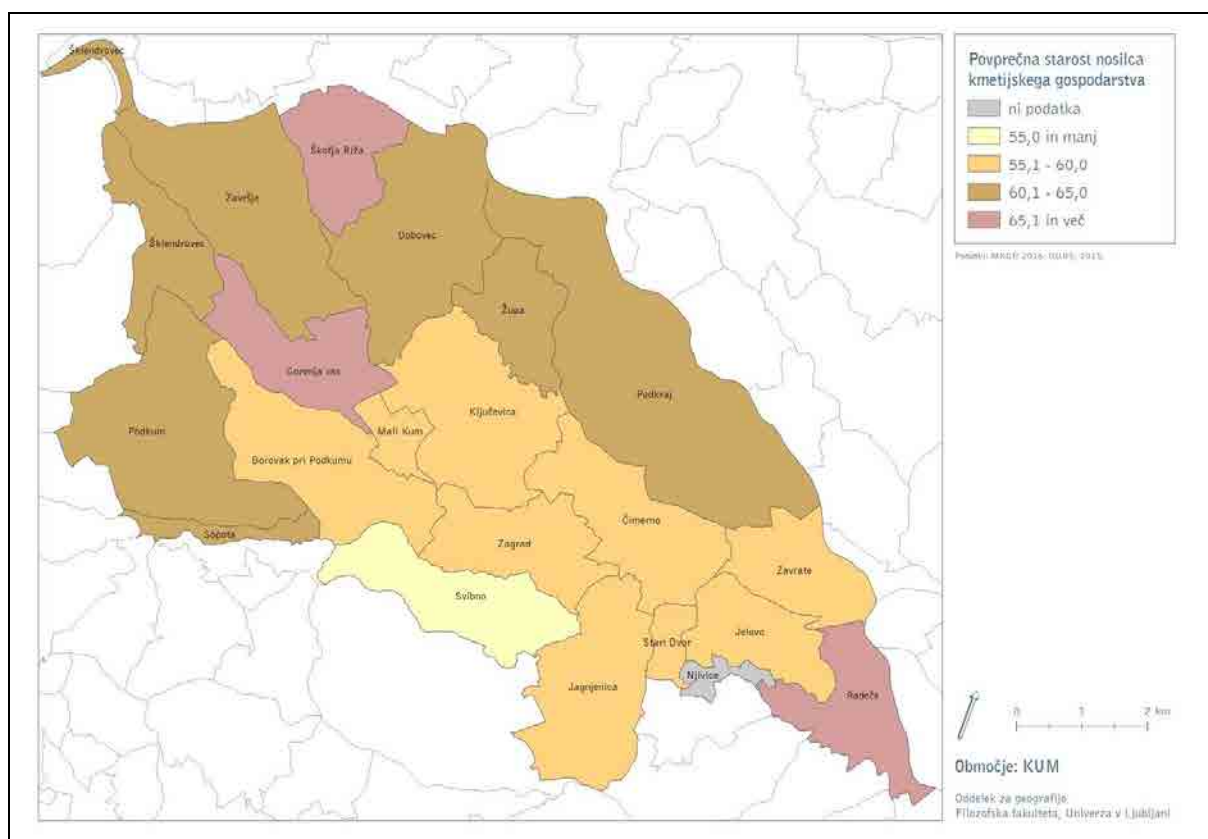
Slika 38: Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015 (v letih)

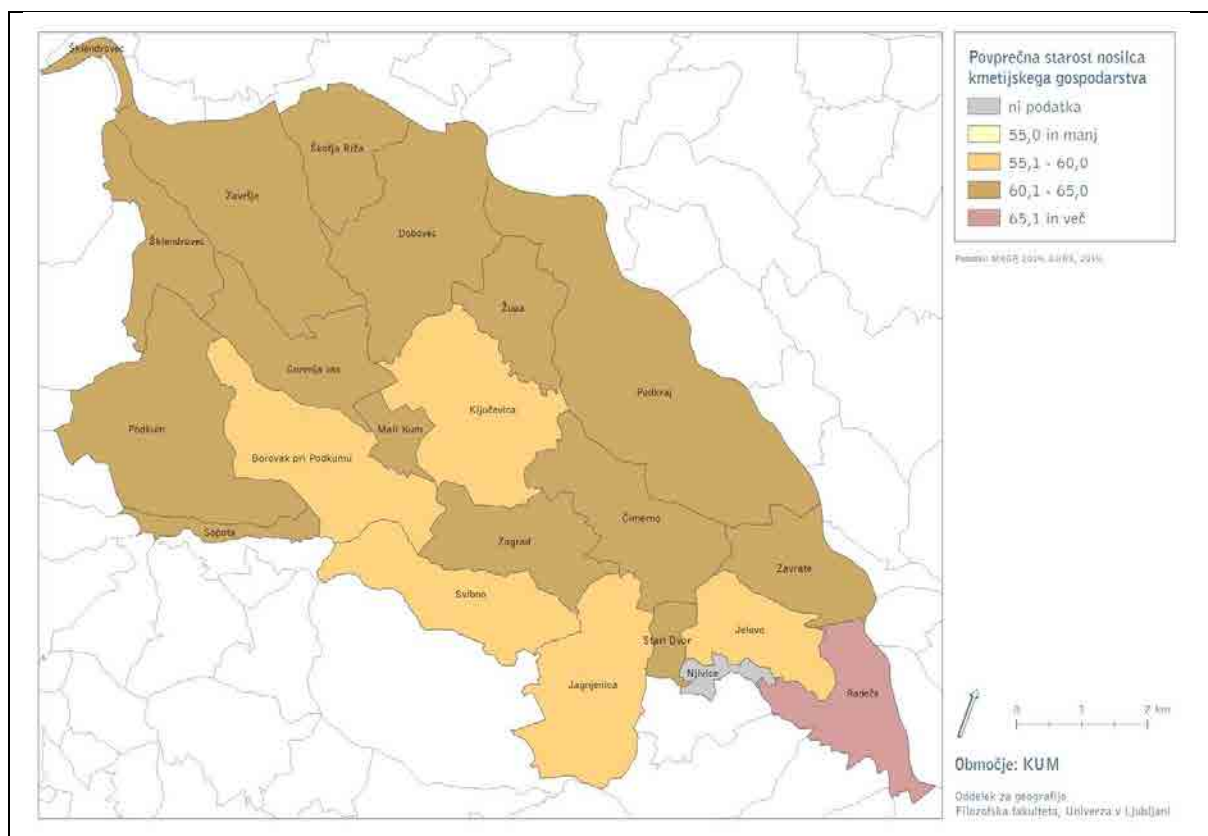
Slika 39: Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019 (v letih)

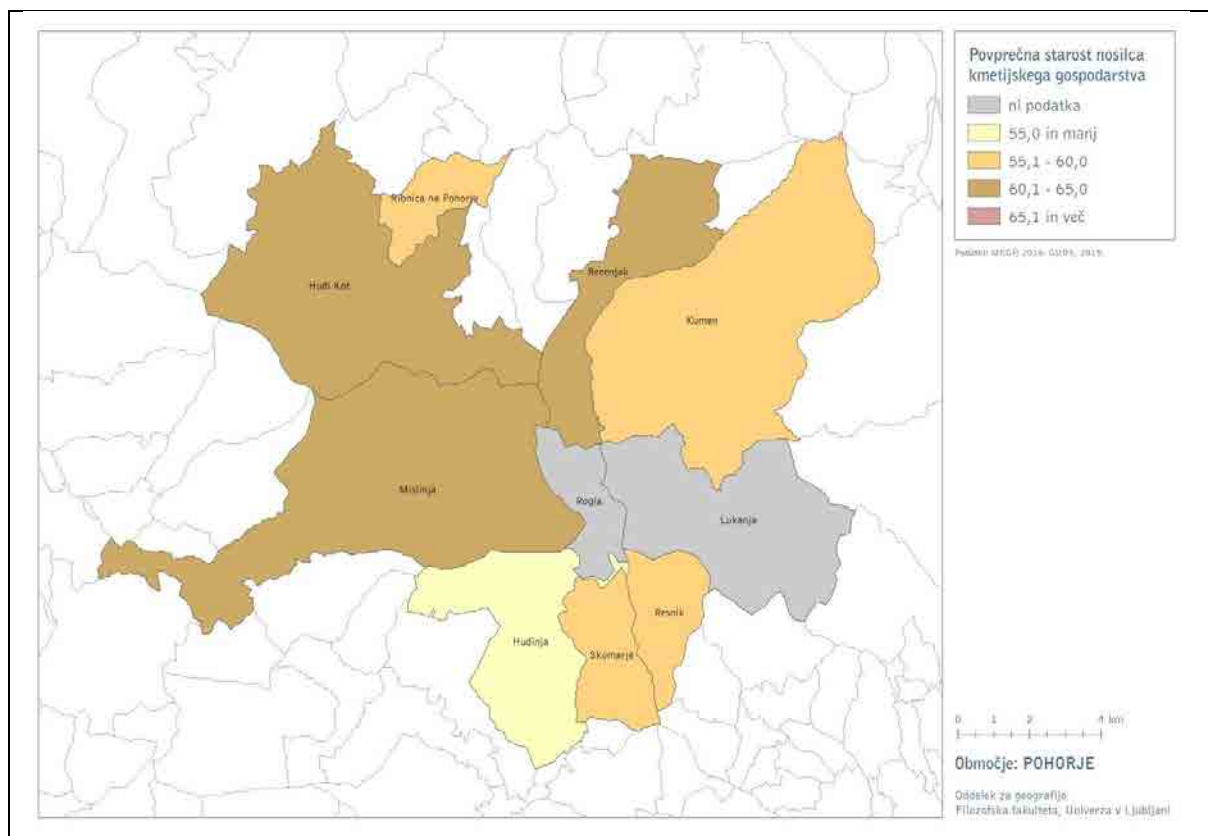
Slika 40: Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva na projektnem podobmočju Kum leta 2015 (v letih)

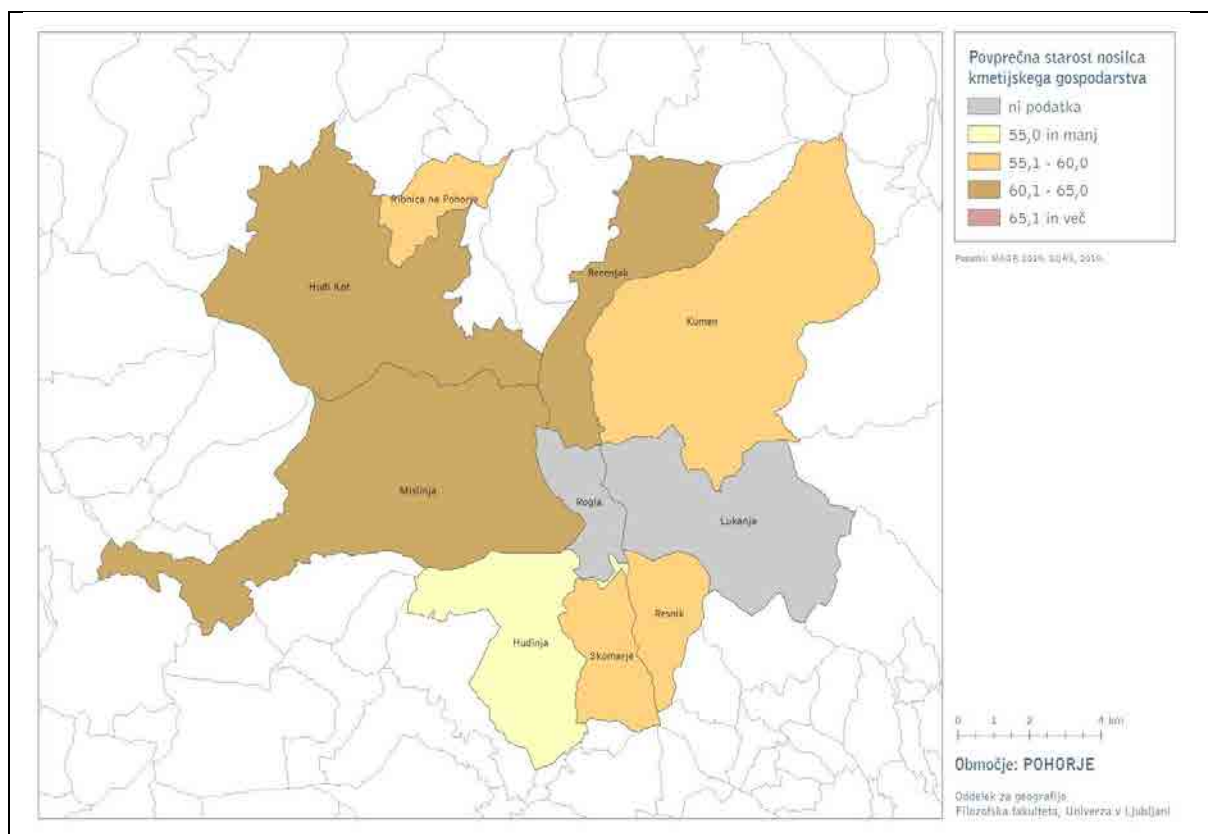
Slika 41: Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva na projektnem podobmočju Kum leta 2019 (v letih)

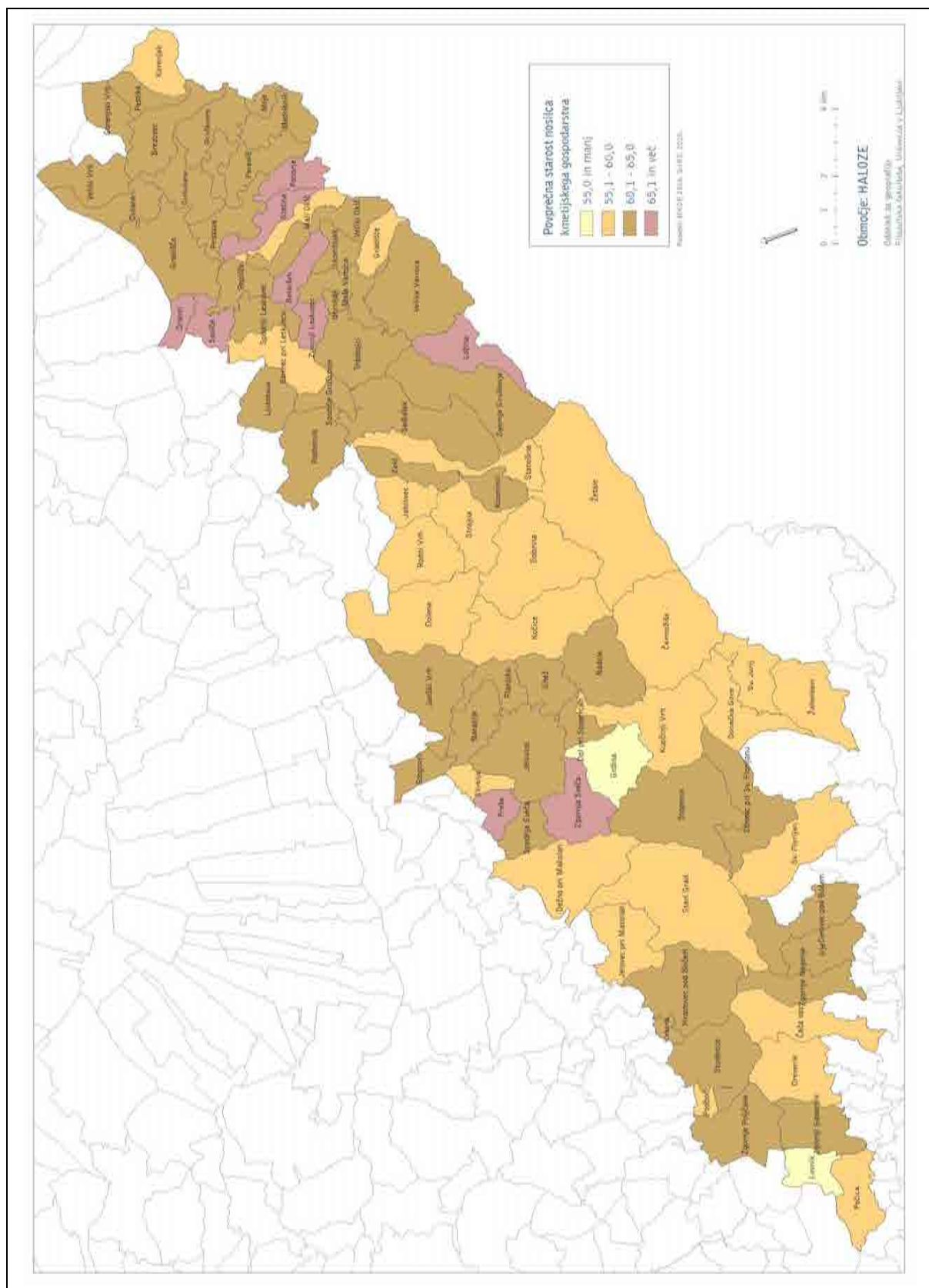

Slika 42: Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015 (v letih)

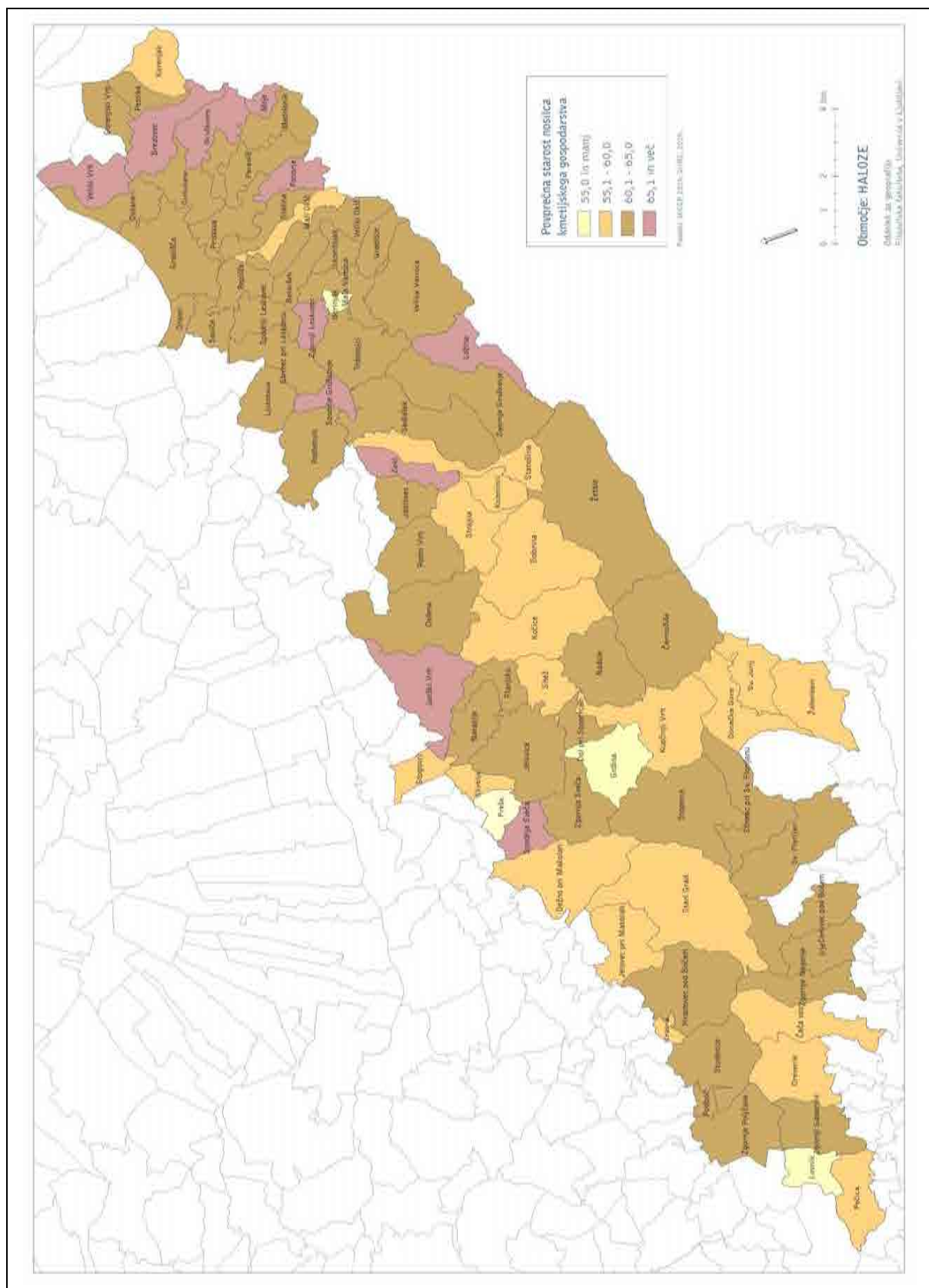

Slika 43: Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019 (v letih)

Slika 44: Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva na projektne podobmočju Haloze leta 2015 (v letih)

Slika 45: Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva na projektnem podobmočju Haloze leta 2019 (v letih)

2.6 Indeks feminitete

Vsebinska opredelitev kazalca

Indeks feminitete je temeljni kazalec spolne strukture prebivalstva, saj kaže število žensk na 100 moških, ki živijo na preučevanem območju. Na območjih z razvojnimi težavami se sicer običajno ravnovesje v spolni sestavi pogosto poruši, kar je dolgoročno neugodno za zagotavljanje uravnoteženega razvoja in vitalnosti območij. Izrazite in od dosedanjih trendov odstopajoče spremembe v spolni sestavi bi na gospodarsko manj razvitih območjih lahko pripisali prizadevanjem za izboljšanje njihovega socialno-ekonomskega napredka.

Način izračuna kazalca

Indeks feminitete je po statistični opredelitvi razmerje med številom žensk in številom moških na določenem območju, pomnoženo s 100.

Viri podatkov

Podatke o prebivalstvu po spolu kakor tudi izračune indeksa feminitete za vsa naselja v državi redno objavlja Statistični urad Republike Slovenije (dostopni v Podatkovni bazi SiStat), in sicer letno na dan 1. 1.

Podatki za izhodiščno leto 2016 so na voljo za 130 naselij projektnih podobmočij, za enako število naselij pa tudi za leto 2020, vendar se seznama naselij z razpoložljivimi podatki nekoliko razlikujeta, zato je medletna primerjava možna le za 128 naselij (Priloga 1 – Preglednica D). Statističnih podatkov za določeno leto ni na voljo za tista naselja, ki imajo bodisi premajhno skupno število prebivalcev ali pa je odsotna katera od obeh vključenih skupin (moških ali žensk).

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

V začetku leta 2016 je v državi živel več žensk kakor moških (skoraj 102 ženski na 100 moških), kar je deloma posledica daljše življenjske dobe žensk in se kaže tudi v višji povprečni starosti žensk v primerjavi z moškimi (SURS, 2016). V naslednjih štirih letih pa je prišlo do preobrata, saj je sredi leta 2019 prvič v 160-letni zgodovini zbiranja podatkov o prebivalstvu na sedanjem ozemlju Slovenije število moških preseglo število žensk. Slednje se pripisuje priselitvam, saj je med tujimi državljani le okrog tretjina žensk, medtem ko so med državljani Slovenije ženske še vedno zastopane z okrog 51 %, čeprav tudi ta delež počasi upada (Razpotnik, 2019). V začetku leta 2020 je tako v Sloveniji na 100 moških živel nekaj več kot 99 žensk (tj. indeks feminitete 99,4).

Na preučevanih projektnih podobmočjih je tako leta 2016 kot tudi 2020 z izjemo območja Kuma v povprečju živel manj žensk kakor moških. Razmerje med ženskimi in moškimi se je v zadnjih štirih letih na vseh območjih še bolj prevesilo v korist moških, najbolj pa je to izrazito na območju Haloz, kjer na 100 moških živi le še 92 žensk (Preglednica 6).

Med 128 naselji z ustreznim izračunom indeksa feminitete za obe preučevani leti je več moških kot žensk živel v 78 naseljih leta 2016 in v 87 naseljih leta 2020, kar ustreza zgornjim ugotovitvam o čedalje večji številčni prevladi moškega prebivalstva, ki je na

projektnih podobmočjih še bolj izrazita kot v slovenskem povprečju. Na drugi strani se zmanjšuje število naselij, kjer ostaja indeks feminitete nad 100; leta 2016 jih je bilo 43, štiri leta pozneje le še 38. V preostalih naseljih pa sta bila spola po številu izenačena. Ker so običajno ženske v večjem deležu zastopane v najstarejših starostnih razredih, je v naseljih z indeksom feminitete nižjim od 100 pričakovati predvsem primanjkljaj mlajših žensk oziroma prevlado moških v starosti med 15 in 64 let (tj. v delovno sposobnem/aktivnem prebivalstvu).

Preglednica 6: Število prebivalcev po spolu in indeks feminitete na projektnih podobmočjih v letih 2016 in 2020

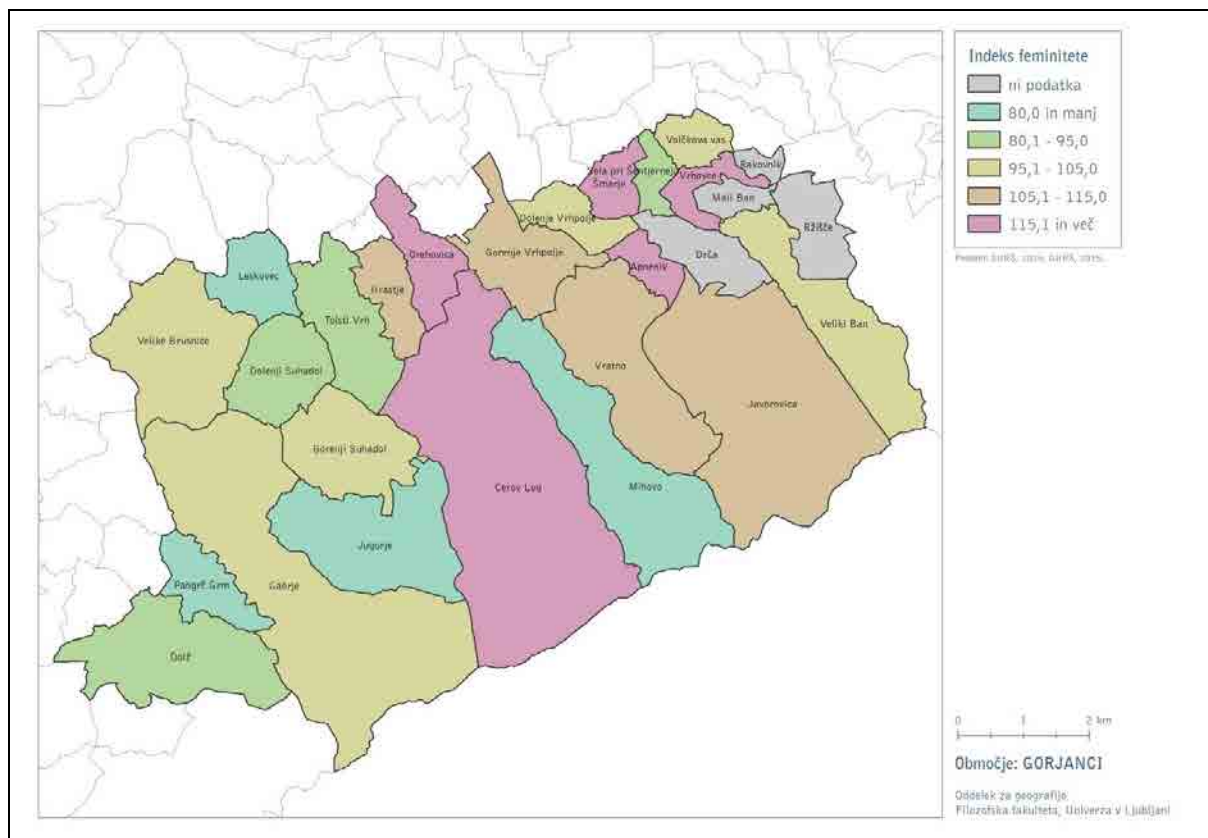
	Število prebivalcev			Indeks feminitete
	skupaj	moški	ženske	
2016				
Gorjanci	3.729	1.870	1.859	99,4
Haloze	12.461	6.379	6.082	95,3
Kum	4.477	2.207	2.270	102,9
Pohorje	3.553	1.778	1.775	99,8
Projektna podobmočja	24.220	12.234	11.986	98,0
Slovenija	2.064.188	1.023.333	1.040.855	101,7
2020				
Gorjanci	3.829	1.925	1.904	98,9
Haloze	12.527	6.520	6.007	92,1
Kum	4.372	2.165	2.207	101,9
Pohorje	3.506	1.784	1.722	96,5
Projektna podobmočja	24.234	12.394	11.840	95,5
Slovenija	2.095.861	1.051.066	1.044.795	99,4

Viri podatkov: SURS, 2016; SURS, 2020.

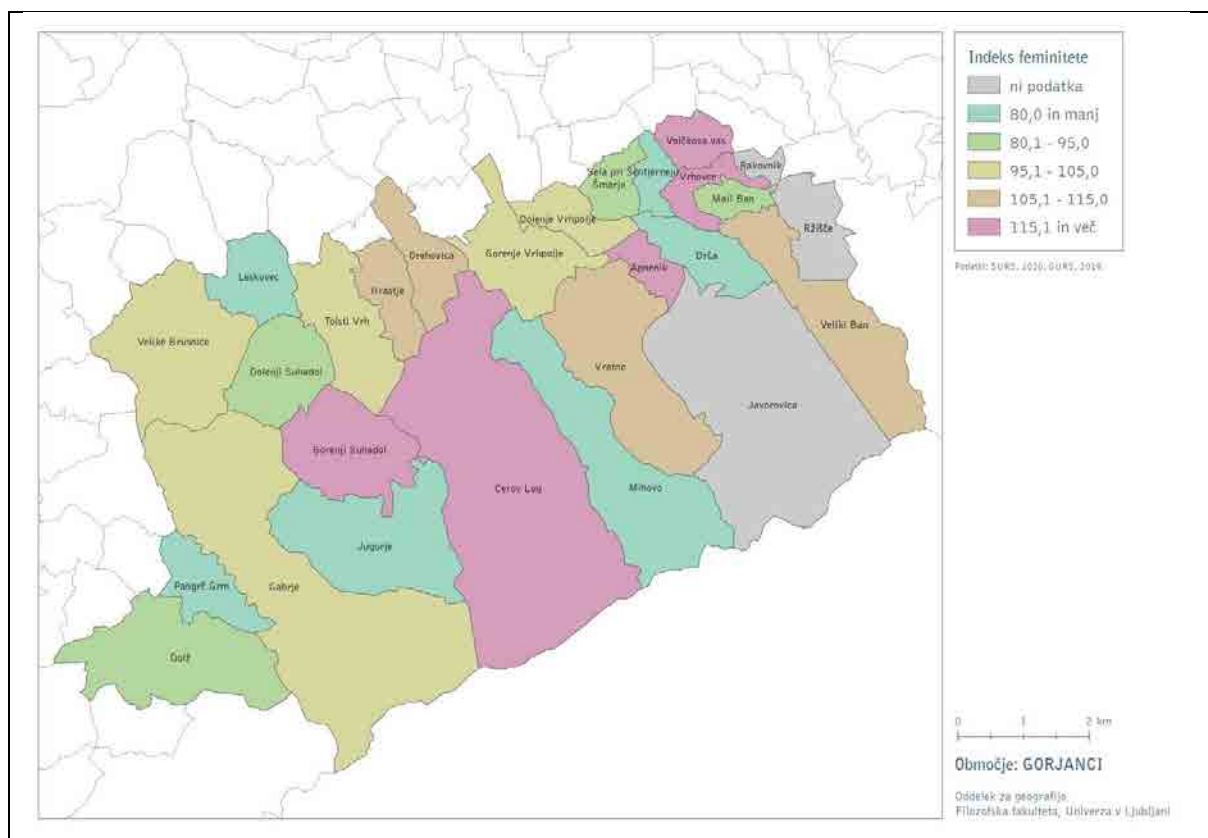
Zaradi prevlade malih naselij na preučevanih območjih lahko že manjše spremembe v naravnem ali selitvenem gibanju prebivalstva na ravni posameznega naselja povzročijo velike spremembe v izračunanih indeksih, zato je interpretacija teh sprememb zelo omejena. Kljub temu velja izpostaviti naselja z izstopajoče nizkimi in visokimi vrednostmi indeksa feminitete, saj oboje kaže na porušeno ravnovesje.

Najnižje vrednosti indeksa feminitete oziroma najnižje število žensk na 100 moških so v začetku leta 2020 imela naselja Drča (20,0; naselje ima 30 prebivalcev in je sedež kartuzijanskega samostana Pleterje) in Pangrč Grm (73,3) na območju Gorjancev ter Meje (60,0), Velika Varnica (64,0), Skorišnjak (66,7), Veliki Vrh (67,1), Gradišče (69,2) in Janški vrh (70,4) na območju Haloz. Razvojno neugoden je tudi zelo visok indeks feminitete, saj je običajno povezan z ostarevanjem prebivalstva in prevlado žensk (pogosto vdov v enočlanskih gospodinjstvih), starejših od 70 in več let. Izstopajoče visok indeks feminitete so imela leta 2020 naselja Krasna (140,0), Zgornje Poljčane (129,9) in Spodnje Gruškovje na območju Haloz, naselji Apnenik (138,5) in Vrbovce (130,0) na območju Gorjancev ter naselji Jagnjenica (126,7) in Čimerno (126,3) na območju Kuma. Tudi pred štirimi leti so bila ista naselja večinoma v vrhu lestvice, četudi so se vrednosti indeksa feminitete posameznih naselij nekoliko povečale, drugih pa zmanjšale.

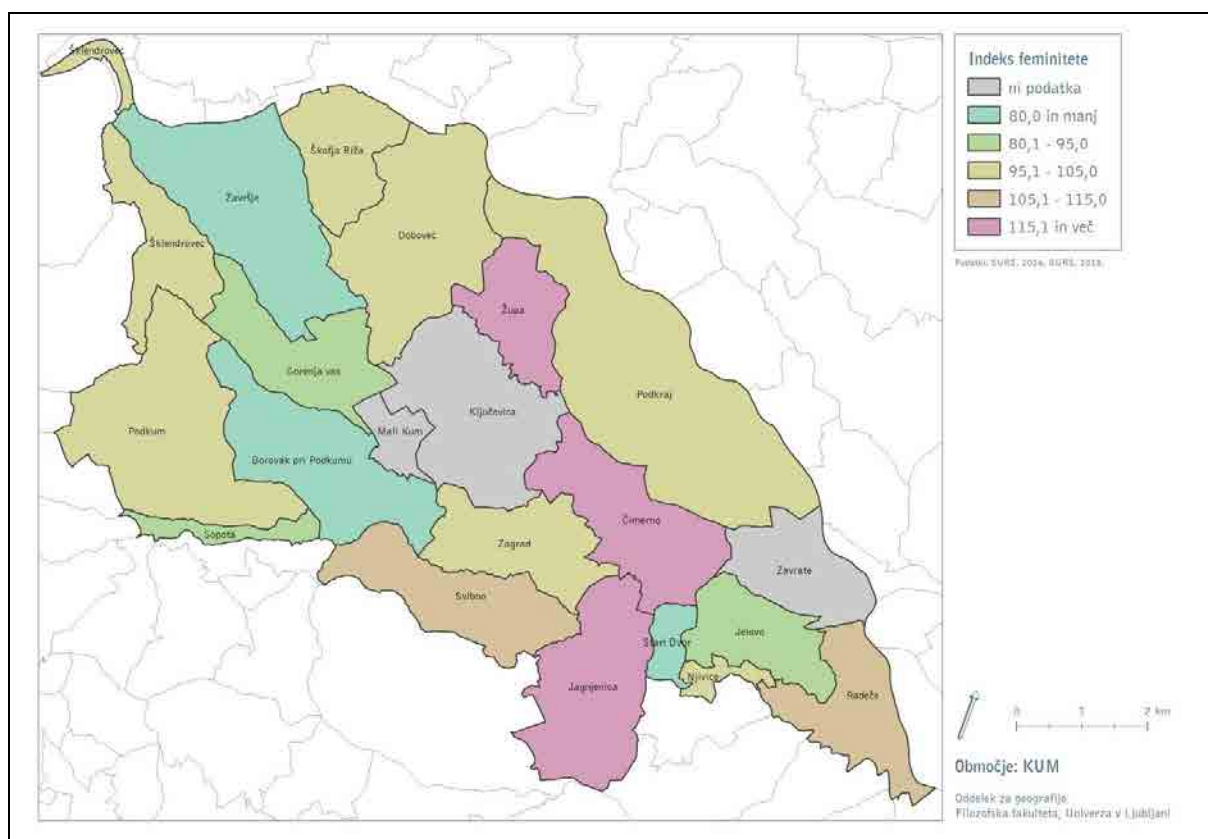
Slika 46: Indeks feminitete na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2016

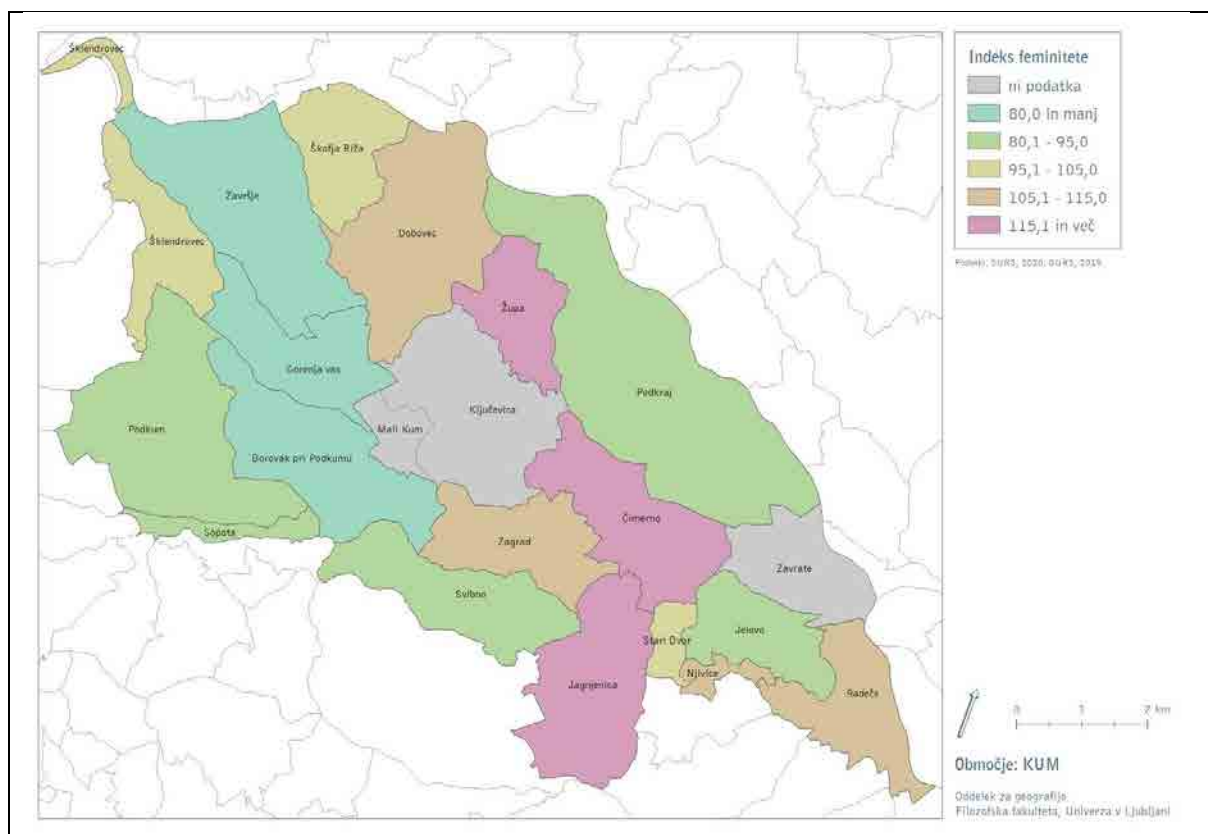
Slika 47: Indeks feminitete na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2020

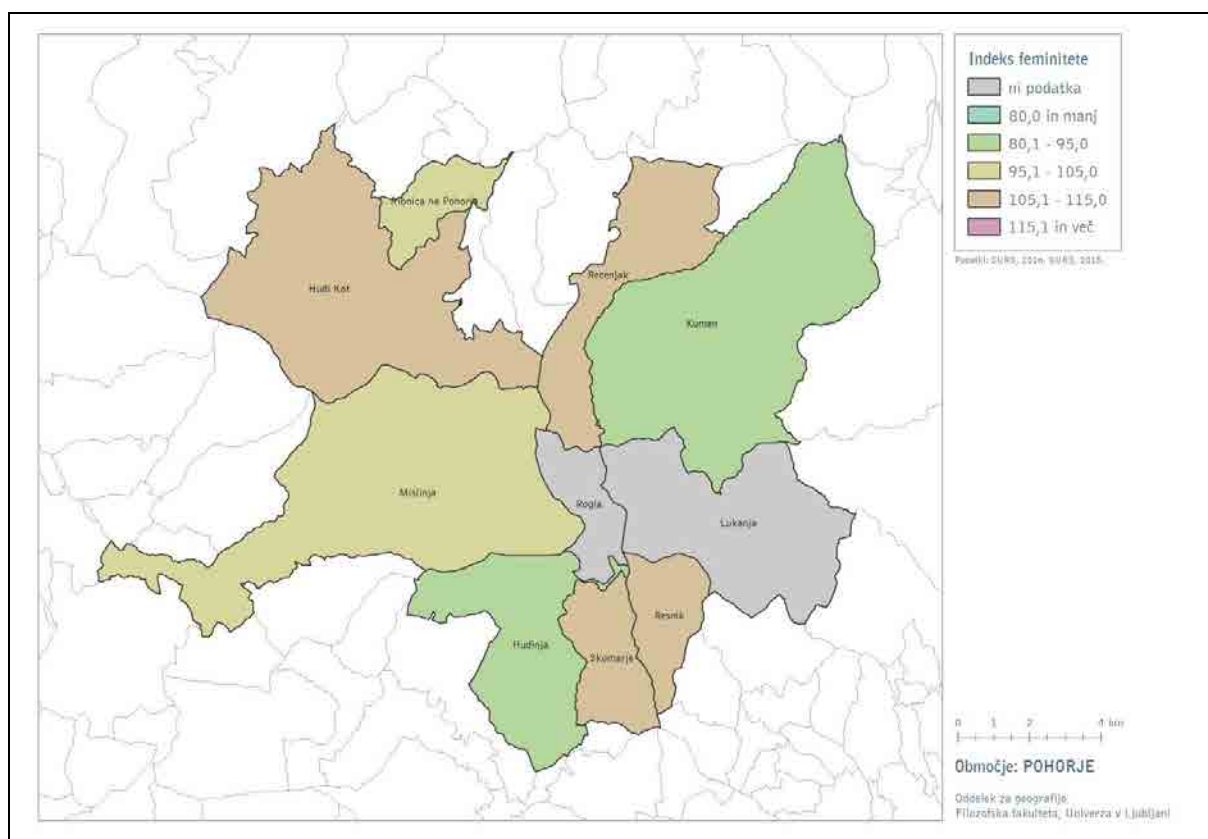
Slika 48: Indeks feminitete na projektnem podobmočju Kum leta 2016

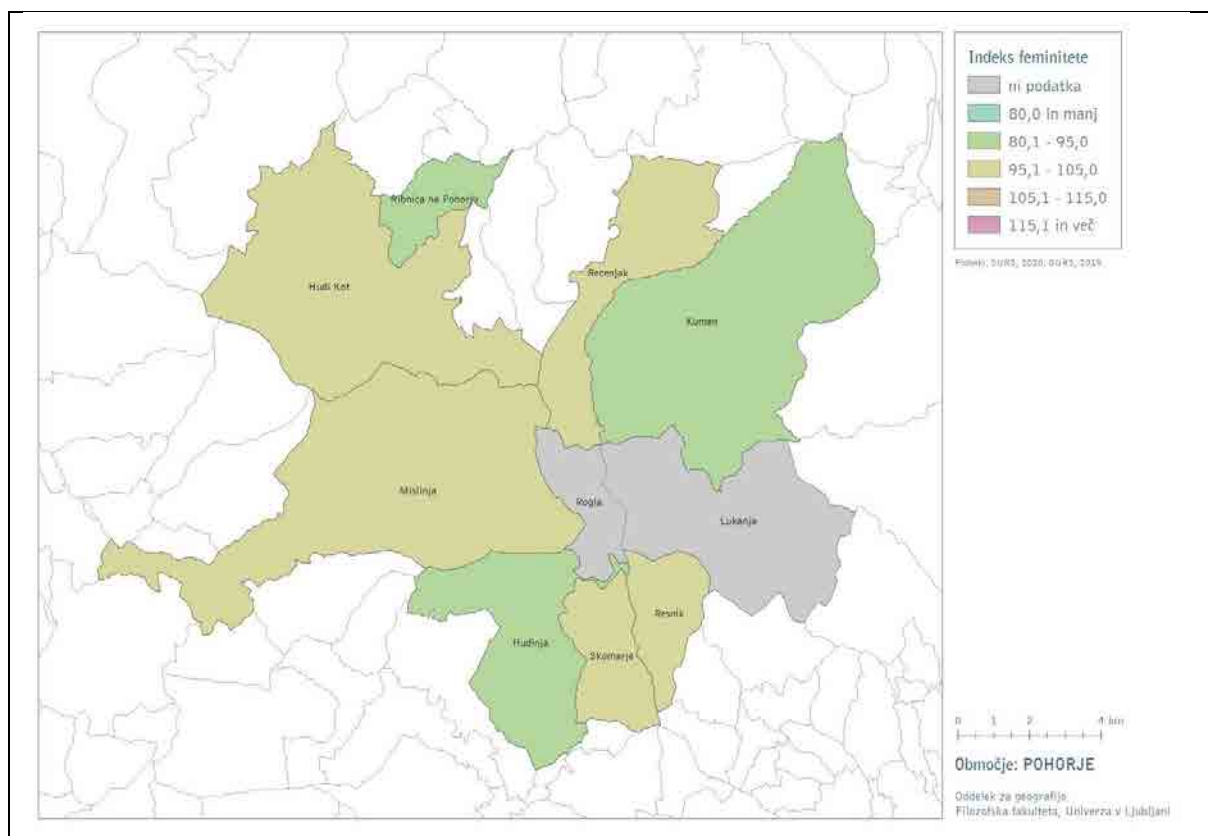
Slika 49: Indeks feminitete na projektnem podobmočju Kum leta 2020

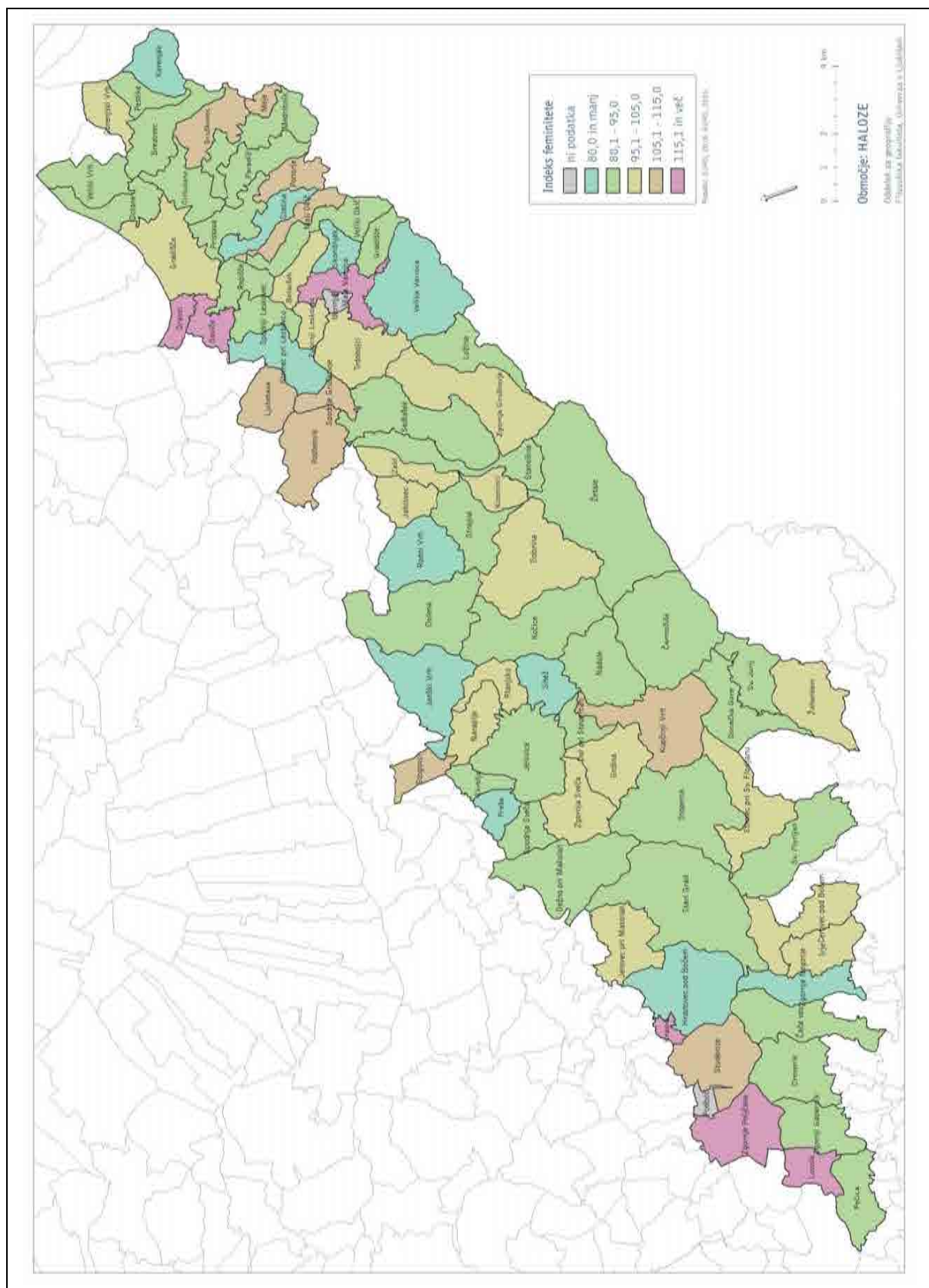

Slika 50: Indeks feminitete na projektnem podobmočju Pohorje leta 2016

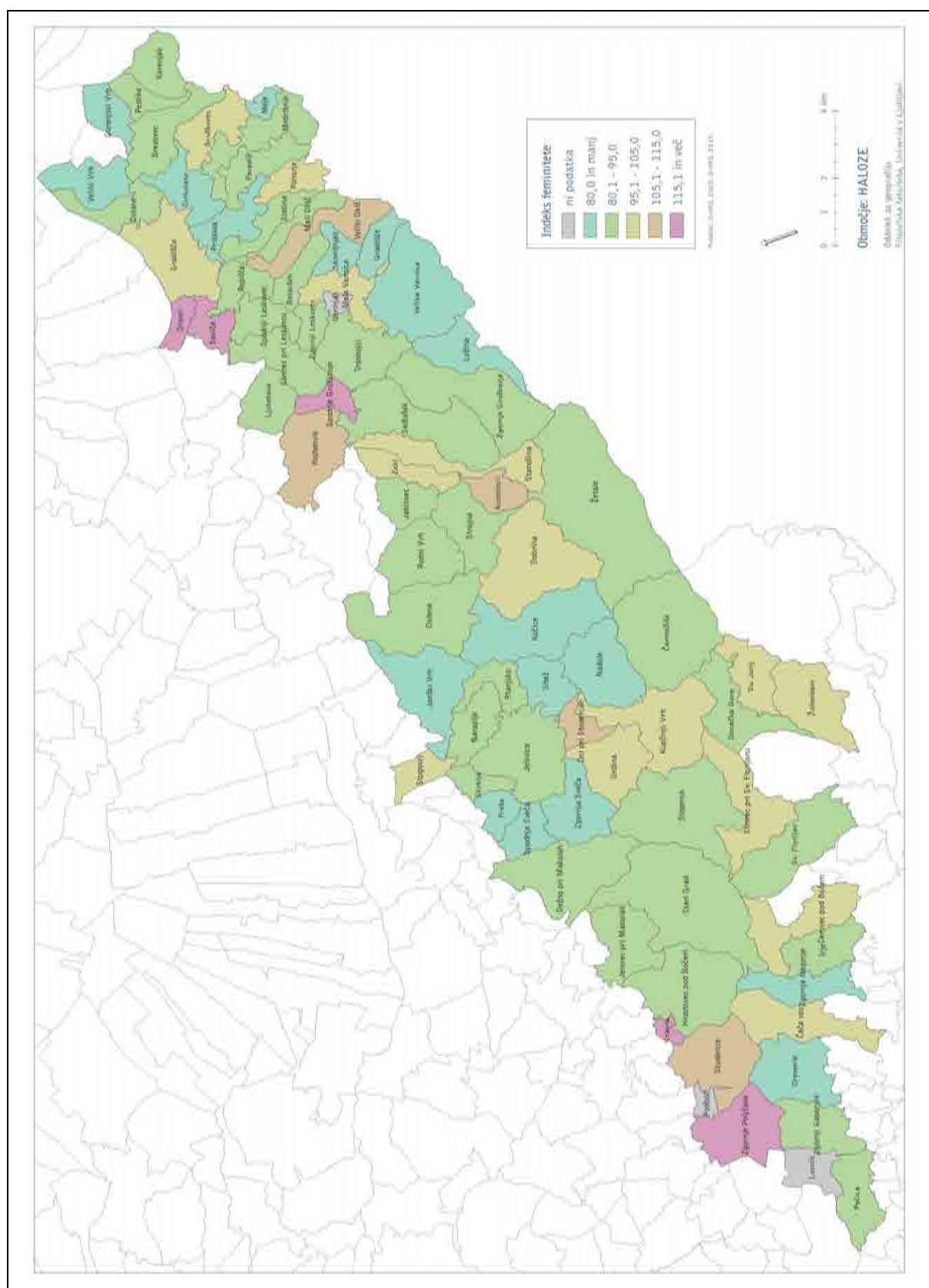

Slika 51: Indeks feminitete na projektnem podobmočju Pohorje leta 2020

Slika 52: Indeks feminitete na projektnem podobmočju Haloze leta 2016

Slika 53: Indeks feminitete na projektнем podobmočju Haloze leta 2020

2.7 Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo

Vsebinska opredelitev kazalca

Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo je temeljni kazalec izobrazbene strukture prebivalcev, ki kaže na endogene potenciale območij z vidika njihovih najvišje izobraženih prebivalcev. Izobrazba je pomembna sestavina človeškega kapitala, ki je ključen za socialno-ekonomski razvoj območij. Posledično je tudi za razvoj podeželskih območij pomembno, da spodbujajo izobraževanje prebivalcev in preprečujejo odseljevanje visoko izobraženega prebivalstva. Primerjava izobrazbene strukture v posameznih naseljih projektnih podobmočij ob začetku (leta 2015) in koncu (leta 2019) projektnih aktivnosti kaže trende spreminjanja izobraženosti prebivalstva.

Način izračuna kazalca

Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo je izračunan kot razmerje med številom prebivalcev naselja, ki so dosegli višje- in visokošolsko izobrazbo ter številom vseh prebivalcev naselja, starejših od 15 let, pomnoženo s 100.

Viri podatkov

Podatke o prebivalstvu po izobrazbi za vsa naselja v državi redno objavlja Statistični urad Republike Slovenije (dostopni v Podatkovni bazi SiStat), in sicer letno na dan 1. 1. Za analizo izhodiščnega stanja so na voljo zadnji podatki za 1. 1. 2015 za skupno 129 naselij projektnih podobmočij, za analizo končnega stanja pa podatki na 1. 1. 2019 za skupno 128 naselij projektnih podobmočij (Priloga 1 – Preglednici E in F), saj za 13 naselij podatki po posameznih stopnjah dosežene izobrazbe niso objavljeni zaradi premajhnega števila prebivalcev.

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

V Sloveniji je na začetku leta 2015 imelo višje- in visokošolsko izobrazbo dokončano 21,3 % prebivalcev, starejših od 15 let (SURS, 2016), do začetka leta 2019 pa je ta delež narasel na 24,2 %. V obeh preučevanih letih so imela vsa štiri projektna podobmočja za slovenske razmere podpovprečen delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo, saj se je ta leta 2015 gibal v razponu od 10,2 % (Haloze) do 16,3 % (Pohorje), leta 2019 pa od 12,2 % (Haloze) do 18,9 % (Kum). Na vseh štirih projektnih podobmočjih se je delež višje- in visokošolsko izobraženega prebivalstva v obdobju 2015–2019 zviševal, in sicer najhitreje na območju Gorjancev (za 3,1 odstotne točke), kar je bilo celo hitreje od državnega povprečja (2,9 odstotne točke). Najpočasneje se je izobrazbena sestava izboljševala na območju Haloz, ki najbolj zaostajajo za državnim povprečjem oziroma so v preučevanem obdobju še povečale svoj zaostanek (Preglednica 7).

Izmed vseh 128 naselij na preučevanih štirih projektnih podobmočjih sta državno povprečje višje- in visokošolsko izobraženih leta 2015 presegali le naselji Apnenik (25,0 %) in Leskovec (22,2 %) na Gorjancih, leta 2019 pa so imela nadpovprečen delež naselja Apnenik (29,6 %), Šmarje (26,5 %) in Velike Brusnice (25,0 %) na območju Gorjancev ter naselje Krasna (23,3 %) v Halozah. Na drugi strani je cela vrsta naselij, kjer imajo visoko- ali višješolsko izobrazbo le posamezniki (npr. naselji Planjsko in Ložina

v Halozah ter Javorovica na območju Gorjancev), v obdobju 2015–2019 pa so ponekod dobili prve diplomante, kot na primer v naseljih Čimerno na Kumu in Ložina v Halozah.

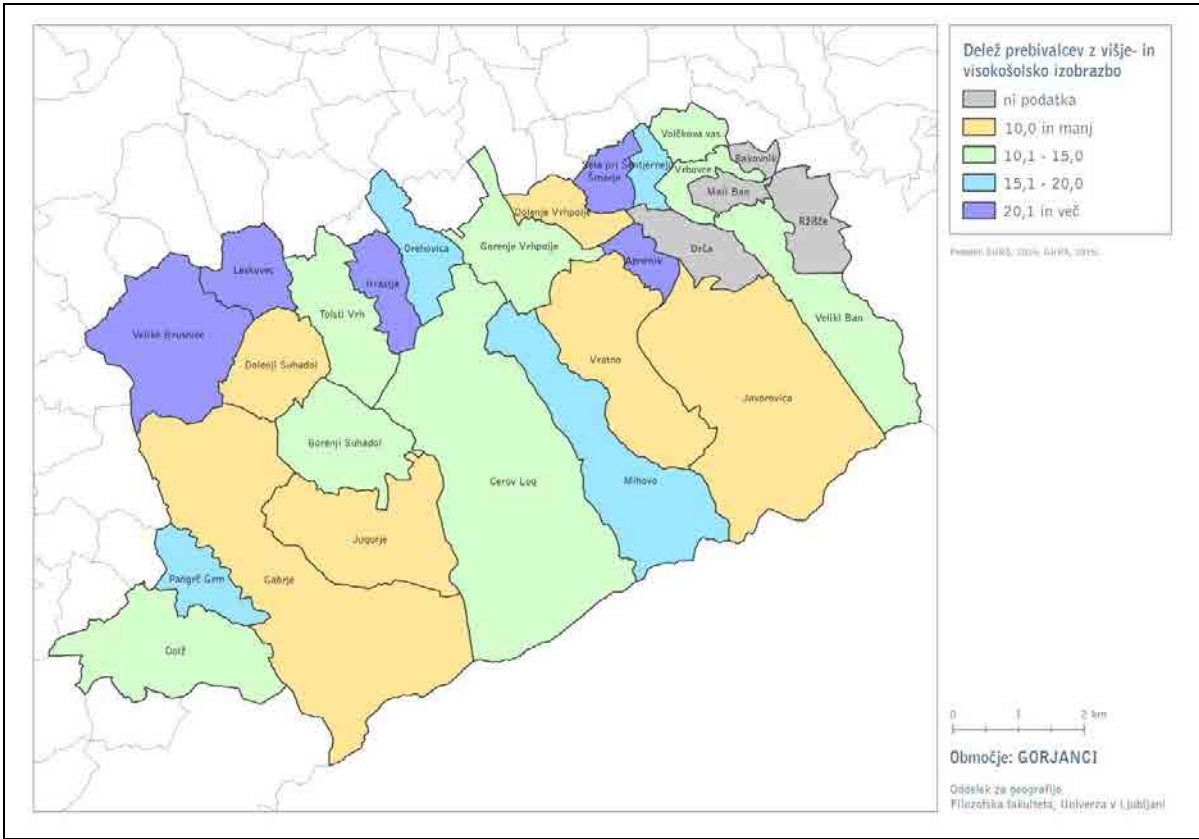
Razvojno je izrazito neugoden pojav upadanja deleža najvišje izobraženih, saj lahko kaže na beg možganov, zlasti mladih izobražencev, ki v domačem okolju ne prepoznajo ali ne najdejo možnosti za delo in bivanje. Na vseh štirih projektnih podobmočjih skupaj se je v preučevanem obdobju 2015–2019 število višje- in visokošolsko izobraženih zmanjšalo v 15 naseljih, od tega v dveh naseljih na Kumu (Borovak pri Podkumu in Gorenja vas), treh naseljih na Gorjancih (Hrastje, Javorovica in Orehovica) in desetih naseljih v Halozah (Belavšek, Drevenik, Gorenjski Vrh, Jablovec, Mala Varnica, Medribnik, Rodni Vrh, Velika Varnica, Zgornje Ngonje in Zgornji Leskovec).

Vsa preučevana območja torej bistveno zaostajajo za izobrazbeno ravniyo države, najbolj pa je to razvidno v Halozah, kjer je imelo leta 2015 kar 42 od 83 vključenih naselij (za štiri naselja podatka ni na voljo) manj kot 10,1 % prebivalcev z višje- ali visokošolsko izobrazbo. Do leta 2019 se je število takšnih naselij zmanjšalo na 31, na drugi strani pa se je povečalo tudi število naselij z več kot 15-odstotnim deležem te izobrazbene skupine (z devet naselij leta 2015 na 21 naselij leta 2019); najbolj so izstopala naselja Krasna (23,3 %), Naraplje (21,2 %) in Nadole (18,9 %). V splošnem se opaža več napredka na zahodnem delu območja, medtem ko nekatera naselja v vzhodnem delu Haloz (kot navedeno zgoraj) kažejo celo znake nazadovanja.

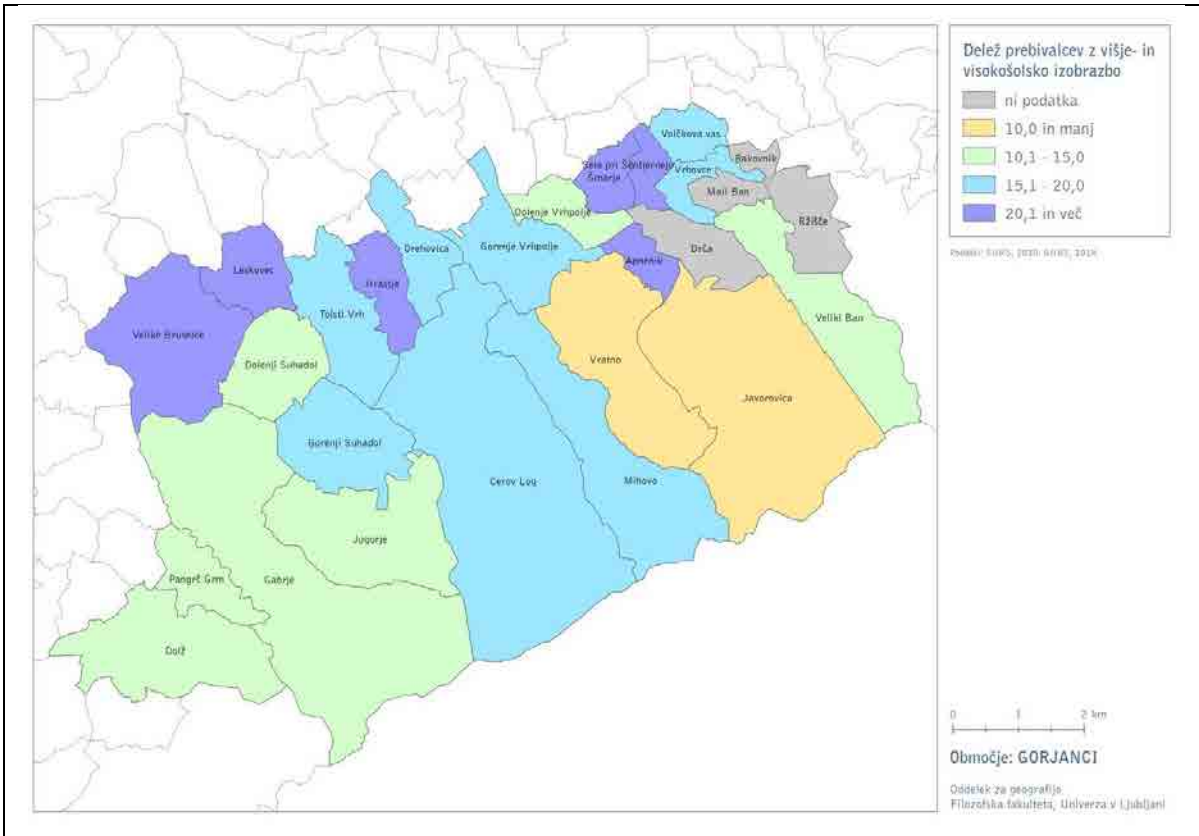
V letu 2015 je bilo le pet naselij z več kot 20-odstotnim deležem visoko- in višješolsko izobraženih in vsa so bila na območju Gorjancev (tj. Apnenik, Leskovec, Hrastje, Šmarje in Velike Brusnice). Do leta 2019 so se tej skupini pridružili še naselje Sela pri Šentjerneju in šest naselij z drugih projektnih podobmočij (naselje Mislinja na območju Pohorja, naselja Radeče, Njivice in Škofja Riža na območju Kuma ter naselji Naraplje in Krasna na območju Haloz). Na območju Gorjancev je tudi nekaj naselij z izstopajoče nizkimi deleži, najbolj Javorovica (4,0 %) in Vratno (5,0 %), zato v povprečju izkazujejo slabšo izobrazbeno strukturo kot območji Pohorja in Kuma.

Na območju Kuma je bil kazalec leta 2019 najbolj ugoden v naseljih Škofja Riža (22,7 %), Radeče (22,3 %) in Njivice (21,2 %), najmanj pa v naselju Stari Dvor (7,3 %). Podobno kot na območju Gorjancev, tudi na Kumu glede izobrazbene strukture ni prepoznavnega izrazitega prostorskega vzorca znotraj območja, čeprav so razlike med naselji velike. Enako velja tudi za Pohorje, kjer so bili leta 2019 deleži najvišje izobraženih v razponu od 8,9 % (Hudinja) do 21,7 % (Mislinja), a so prav vsa naselja na projektnem podobmočju uspela po letu 2015 zvišati delež najbolj izobraženih.

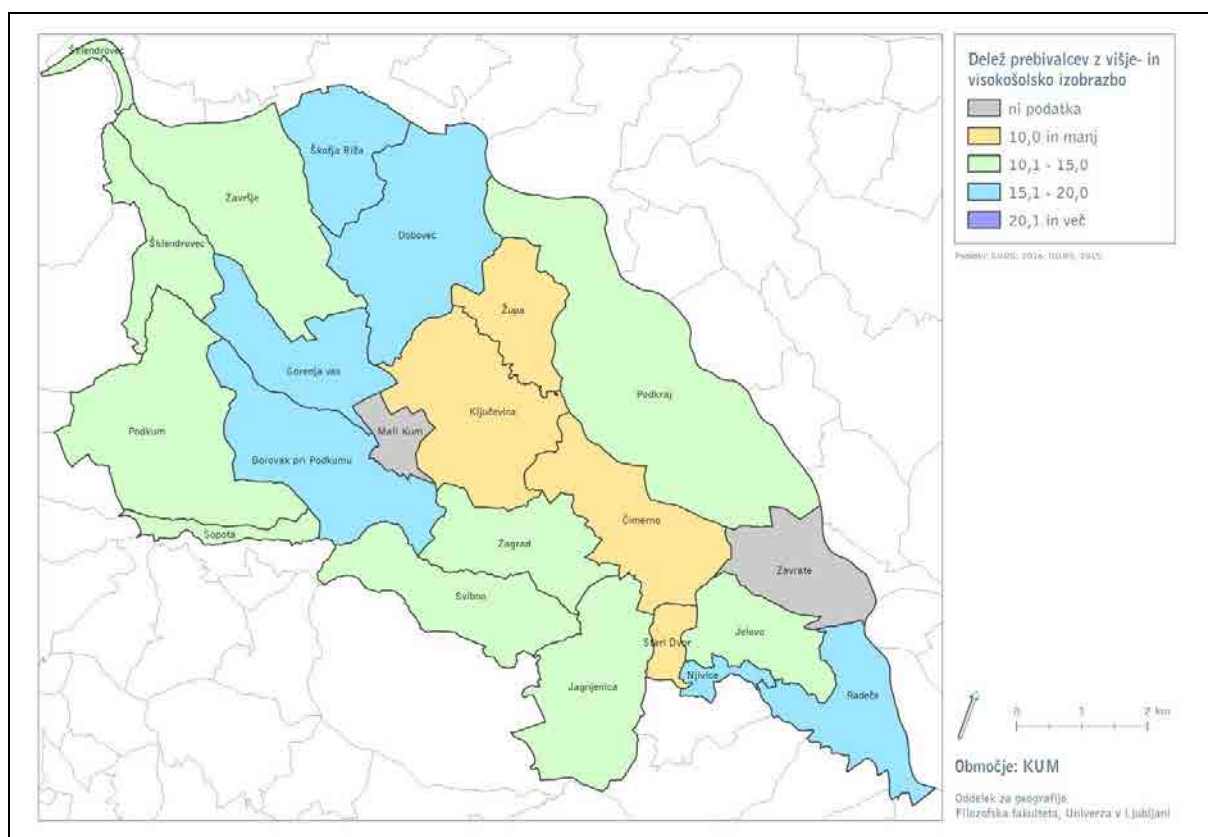
Slika 54: Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015 (v %)

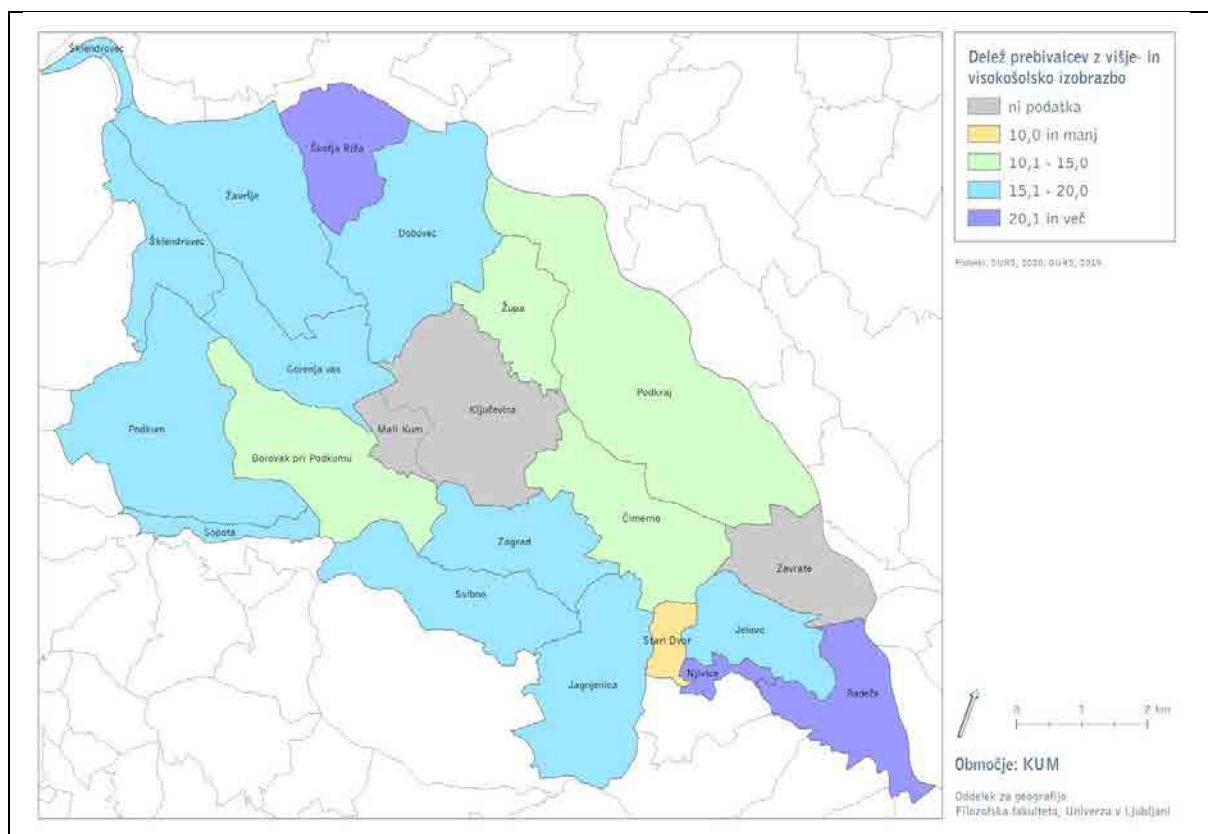
Slika 55: Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019 (v %)

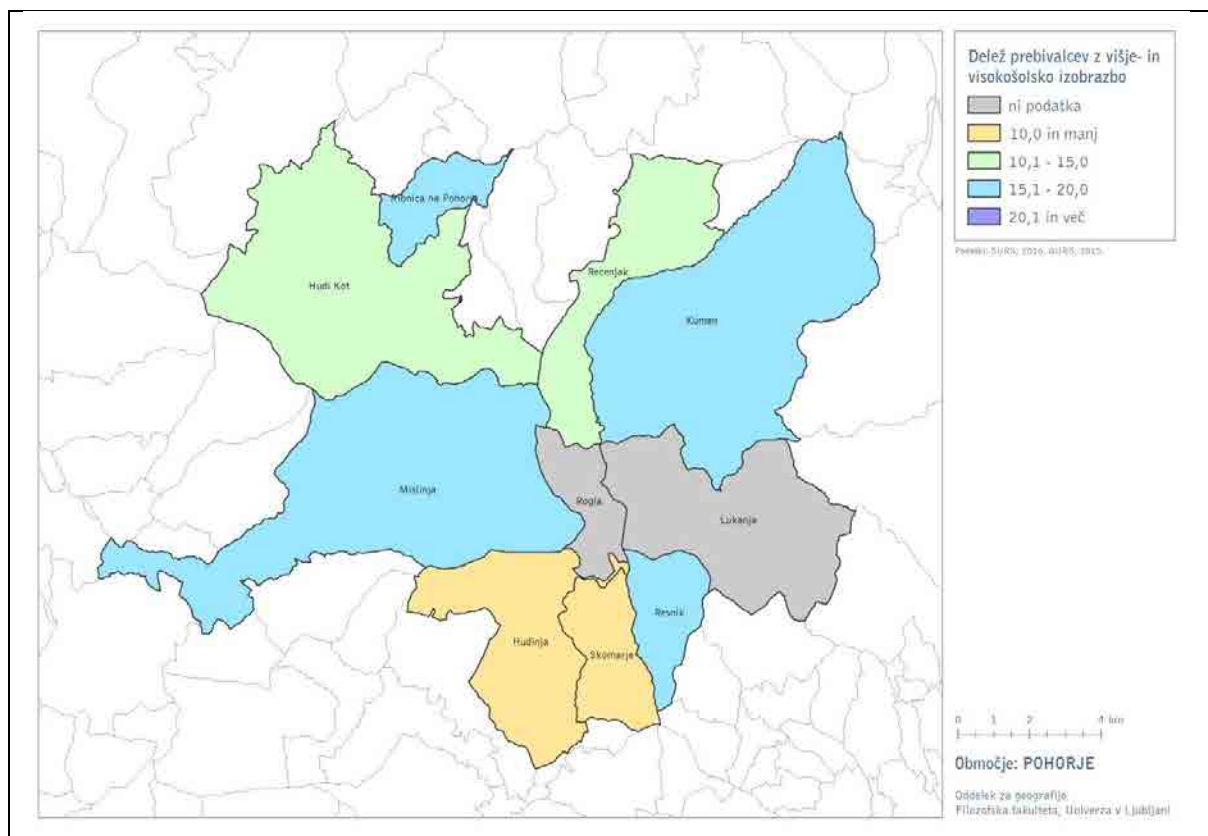
Slika 56: Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Kum leta 2015 (v %)

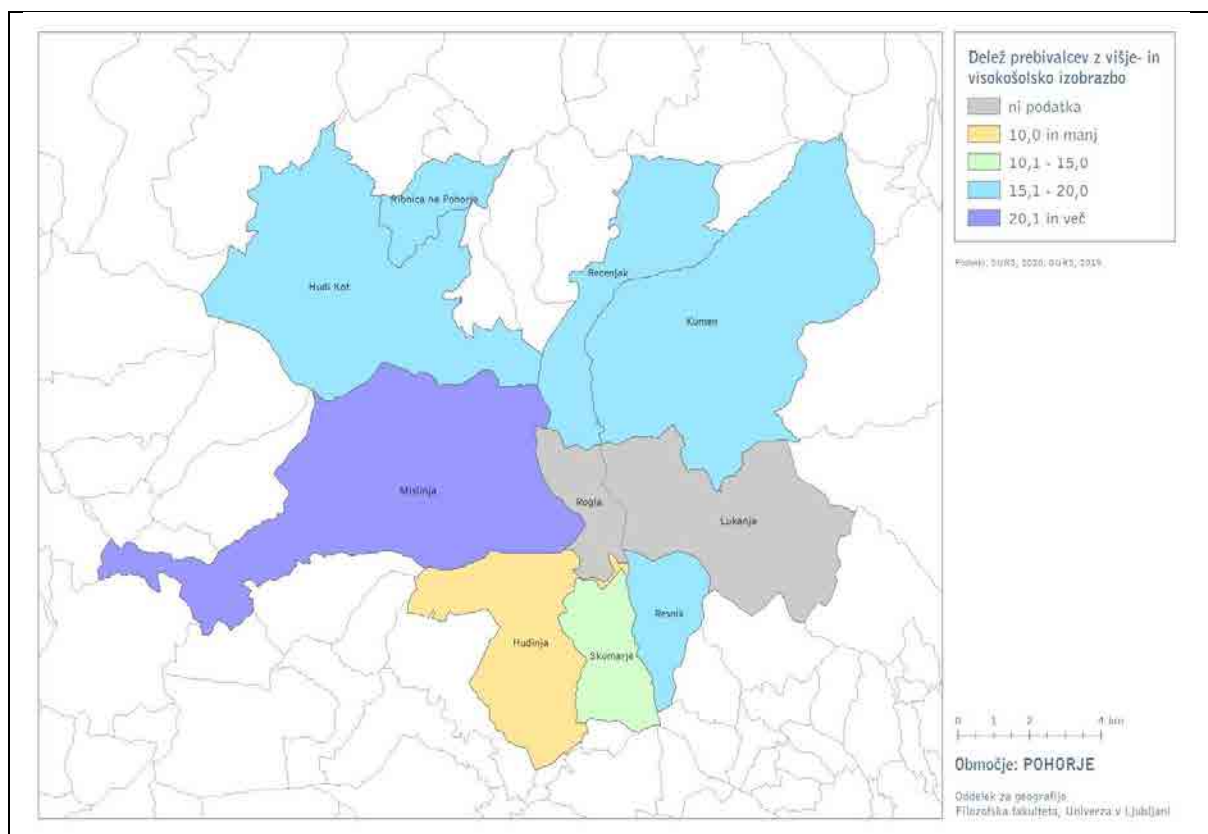
Slika 57: Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Kum leta 2019 (v %)

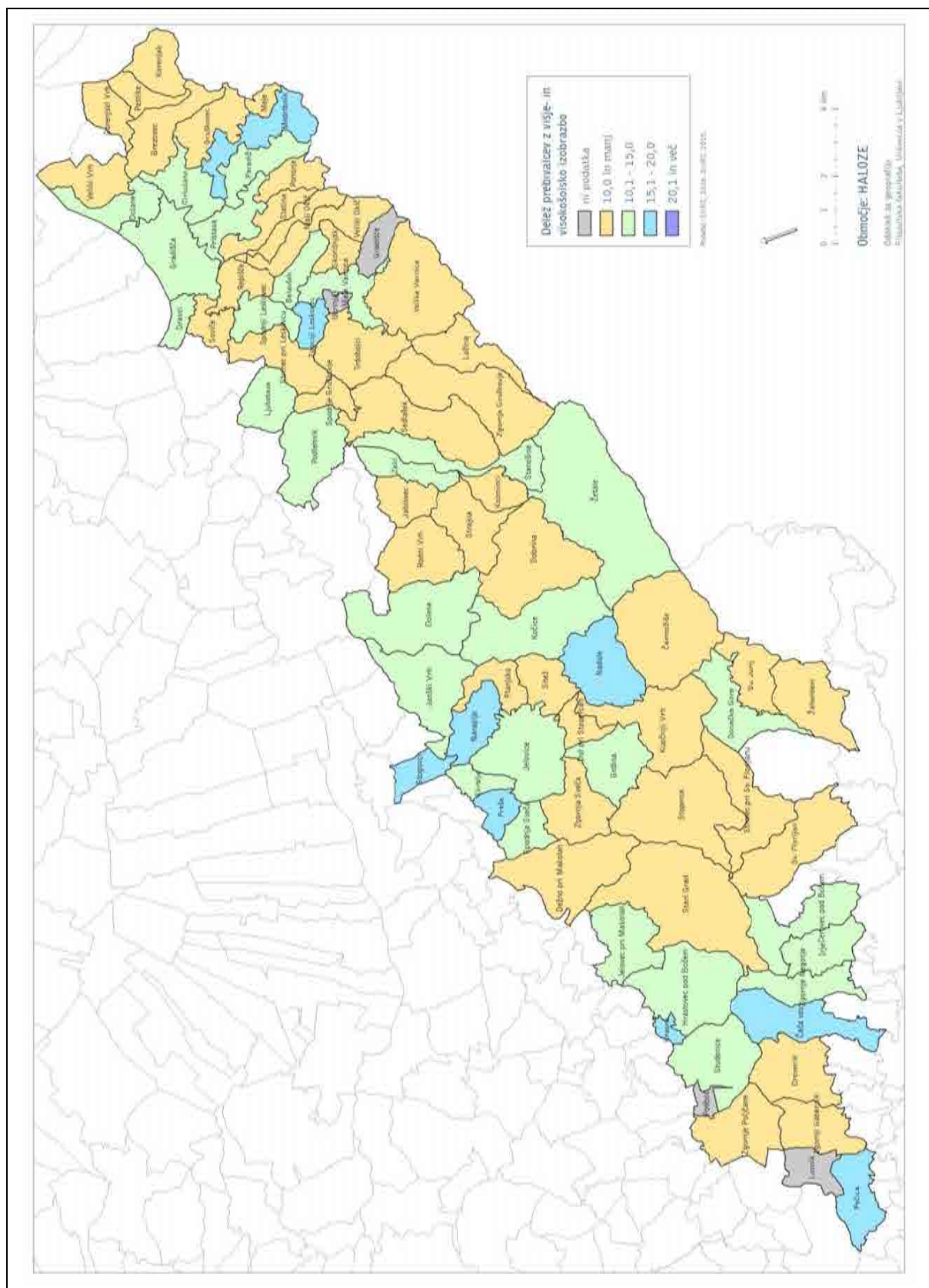

Slika 58: Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015 (v %)

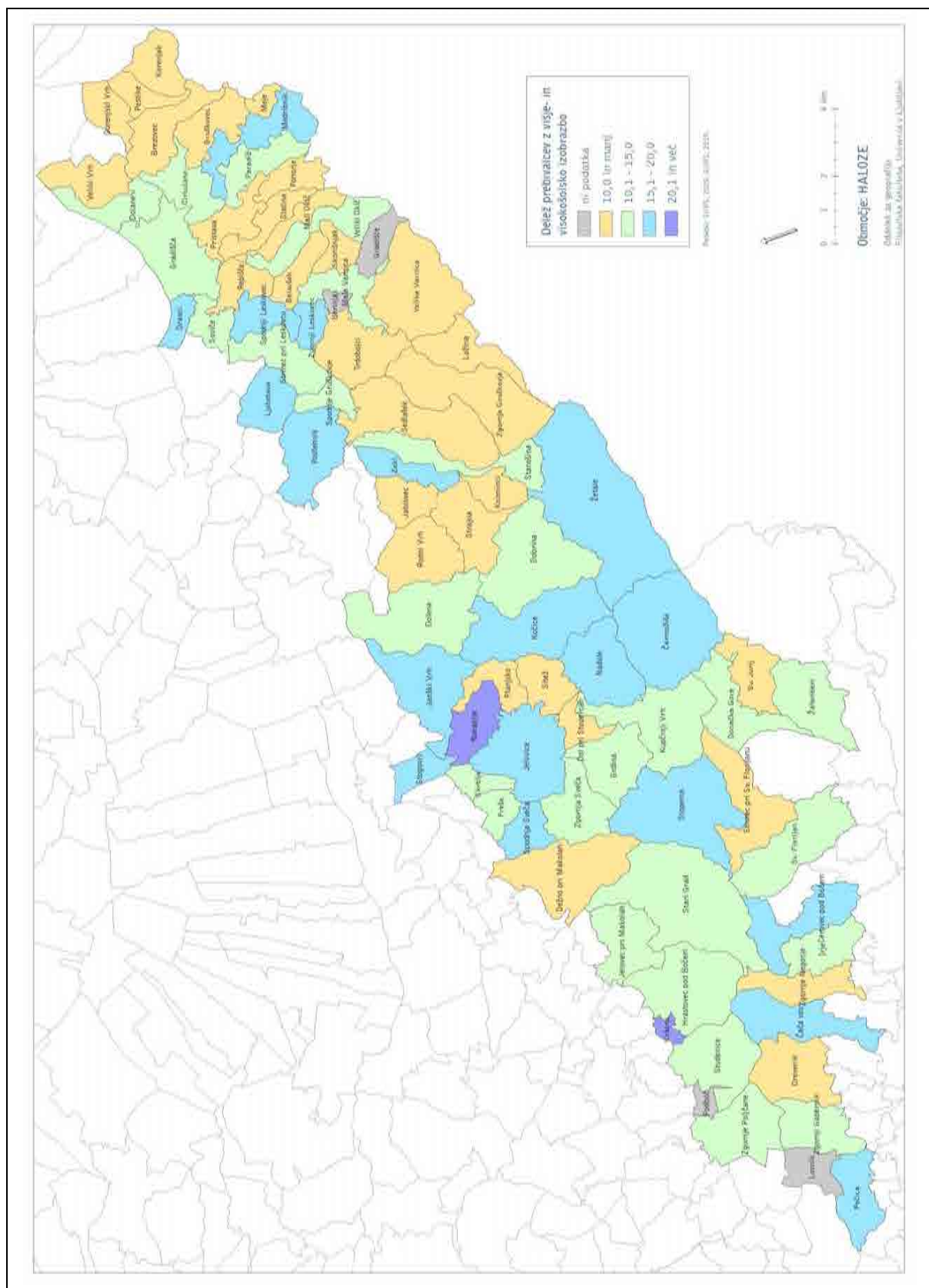

Slika 59: Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019 (v %)

Slika 60: Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Haloze leta 2015 (v %)

Slika 61: Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Haloze leta 2019 (v %)

2.8 Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo

Vsebinska opredelitev kazalca

Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo je dopolnilni kazalec izobrazbene strukture, ki vsebinsko dopolnjuje kazalec o deležu prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo, saj obravnava odrasle prebivalce (starejše od 15 let) z najnižjimi stopnjami izobrazbe. Njihova največja dosežena stopnja izobrazbe je osnovna šola ali manj. Z vidika dolgoročnega socialno-ekonomskega razvoja območja je zaželeno, da se delež te skupine prebivalcev manjša na račun tistih z višjimi stopnjami izobrazbe.

Način izračuna kazalca

Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo je izračunan kot razmerje med številom prebivalcev naselja z največ osnovnošolsko izobrazbo in številom vseh prebivalcev naselja, starejših od 15 let, pomnoženo s 100.

Viri podatkov

Podatke o prebivalstvu po izobrazbi za vsa naselja v državi redno objavlja Statistični urad Republike Slovenije (dostopni v Podatkovni bazi SiStat), in sicer letno na dan 1. 1. Za analizo izhodiščnega stanja so na voljo zadnji podatki za 1. 1. 2015 za skupno 129 naselij projektnih podobmočij, za analizo končnega stanja pa podatki na 1. 1. 2019 za skupno 128 naselij projektnih podobmočij (Priloga 1 – Preglednici E in F), saj za 13 naselij podatki po posameznih stopnjah dosežene izobrazbe niso objavljeni zaradi premajhnega števila prebivalcev.

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

V Sloveniji je na začetku leta 2015 imelo največ osnovnošolsko izobrazbo 26,0 % prebivalcev, starejših od 15 let, na štirih preučevanih območjih pa je bil ta delež znatno večji (35,9 %; Preglednica 7), saj je slovensko povprečje presegalo kar 122 od 129 naselij z razpoložljivimi podatki. V naslednjih štirih letih je delež te izobrazbene skupine upadal, tako da se ni znižalo le državno povprečje (v letu 2019 je znašalo 23,0 %), ampak tudi skupno povprečje projektnih podobmočij (31,3 %) in povprečje vsakega izmed njih. Najboljši rezultat je v obeh primerjanih letih dosegalo projektno podobmočje Kum (26,5 % v letu 2019), najslabšega pa Haloze (34,0 % v letu 2019). Na vseh območjih je bila v obeh letih preučevana izobrazbena skupina zastopana bistveno bolj kot pa v slovenskem povprečju. Državno povprečje je leta 2019 presegalo 118 od 128 preučevanih naselij. Prav tako so se ohranile velike razlike med naselji, saj je na eni strani naselje Njivice na območju Kuma imelo le 16,5 % prebivalcev z največ osnovnošolsko izobrazbo, medtem ko je Dol pri Stopercih na območju Haloz imel kar 59,4 % prebivalcev v tej izobrazbeni skupini.

Za Slovenijo podpovprečne deleže so imela v letu 2019 le naselja Njivice (16,5 %), Radeče (22,3 %) in Jagnjenica (22,8 %) na območju Kuma, naselja Pristava (16,6 %), Soviče (19,2 %), Cirkulane (22,2 %), Čača vas (22,7 %) in Zgornji Leskovec (22,9 %) na območju Haloz ter Mislinja (22,4 %) na območju Pohorja in Šmarje (22,5 %) na območju Gorjancev. V primeru izobrazbene skupine, ki ji ni uspelo dokončati osnovne šole oziroma je šolanje zaključila na osnovnošolski ravni, ocenjujemo kot neugoden tudi

trend povečevanja njene zastopanosti v posameznih naseljih. V obdobju 2015–2019 se je delež te skupine povečal v devetih naseljih, in sicer v šestih na območju Gorjancev (tj. Hrastje, Apnenik, Jugorje, Leskovec, Javorovica in Vratno), v naselju Završje na območju Kuma ter v naseljih Zgornje Nagonje in Meje na območju Haloz. Povečanje deleža običajno pomeni upad drugih izobrazbenih skupin zaradi selitvenega ali naravnega gibanja, pogosto pa je povezan tudi s priselitvami manj izobražene delovne sile.

Preglednica 7: Število prebivalcev, starejših od 15 let, po doseženi stopnji izobrazbe na projektnih podobmočjih v letih 2015 in 2019

	Skupaj	Osnovnošolska in manj		Srednješolska		Višje- in visokošolska	
		Število	%	Število	%	Število	%
2015							
Gorjanci	3.047	1.107	36,3	1.514	49,7	426	14,0
Haloze	10.781	4.222	39,2	5.457	50,6	1.102	10,2
Kum	3.882	1.174	30,2	2.079	53,6	629	16,2
Pohorje	3.060	951	31,1	1.610	52,6	499	16,3
Projektna podobmočja	20.770	7.454	35,9	10.660	51,3	2.656	12,8
Slovenija	1.758.564	457.188	26,0	926.435	52,7	374.941	21,3
2019							
Gorjanci	3.085	997	32,3	1.561	50,6	527	17,1
Haloze	10.805	3.669	34,0	5.819	53,9	1.317	12,2
Kum	3.743	991	26,5	2.045	54,6	707	18,9
Pohorje	2.987	806	27,0	1.621	54,3	560	18,7
Projektna podobmočja	20.620	6.463	31,3	11.046	53,6	3.111	15,1
Slovenija	1.767.202	406.998	23,0	932.871	52,8	427.333	24,2

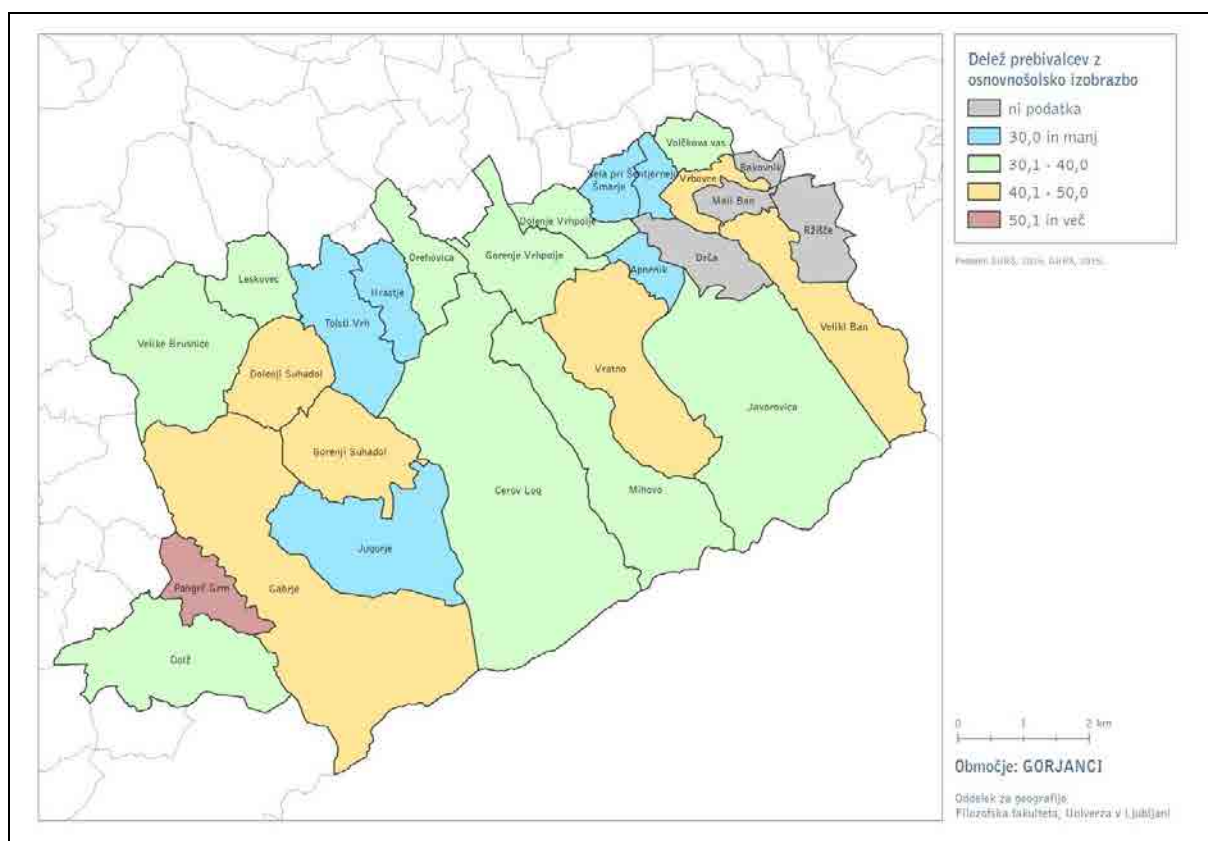
Opomba: izračuni vključujejo le naselja z razpoložljivimi podatki.

Viri podatkov: SURS, 2016; SURS 2020.

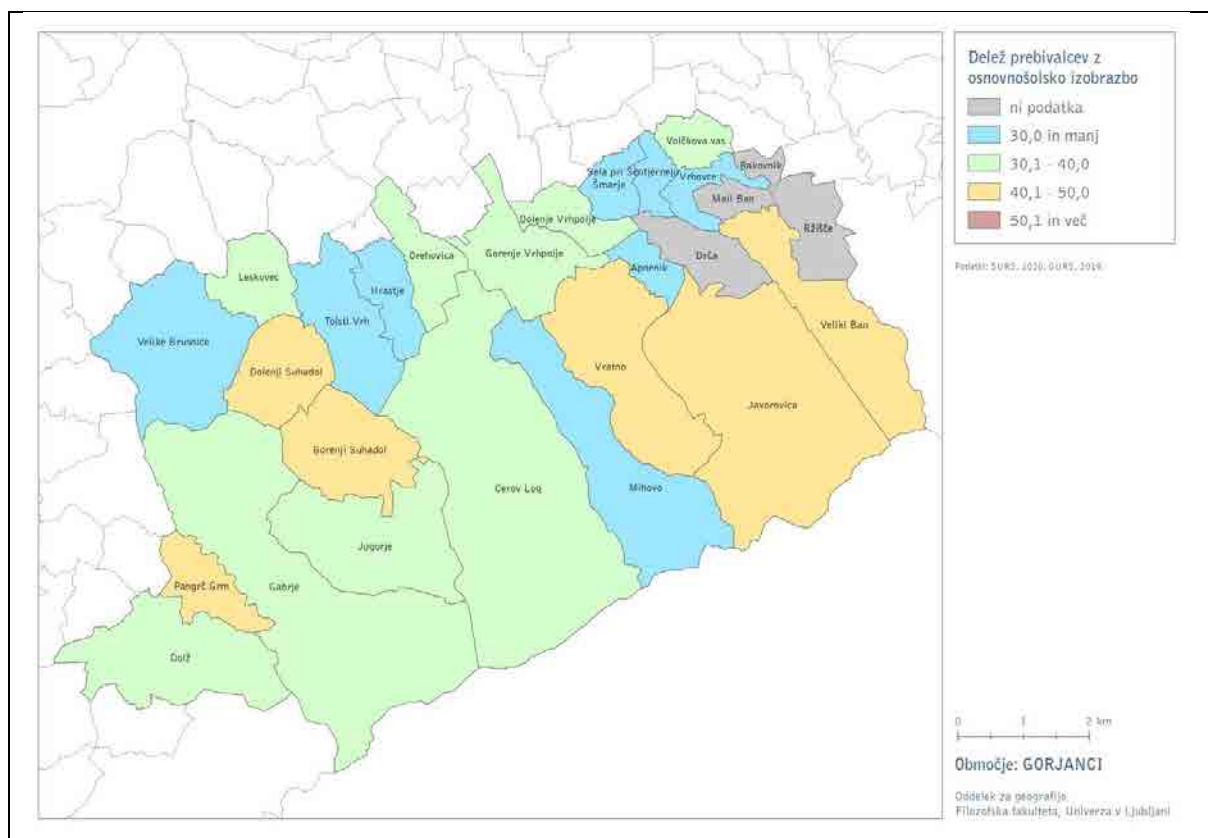
O neugodnosti izobrazbene sestave priča podatek, da je bilo v posameznih naseljih tudi več kot polovica prebivalcev z (ne)dokončano osnovno šolo. V letu 2015 so na območju Haloz po visokih deležih izstopala naselja Dol pri Stopercah (69,0 %; do leta 2019 se je delež znižal na 59,4 %), Trdobojci (60,8 %; do leta 2019 se je delež znižal na 54,3 %), Ložina (60,0 %; do leta 2019 se je delež znižal na 53,8 %) in Skorišnjak (56,7 %; do leta 2019 se je delež znižal na 52,8 %), na območju Kuma pa naselje Čimerno (66,7 %; do leta 2019 se je delež znižal na 55,2 %). To so bila hkrati edina naselja, ki so v tem velikostnem razredu ostala tudi v letu 2019, medtem ko je v ostalih delež padel pod 50 % (tj. Sitež – s 54,1 % na 45,2 %, Kupčinji Vrh – s 53,5 % na 44,2 %; Hudinja – s 53,4 % na 44,6 %, Čimerno – s 66,7 % na 55,2 % in Pangrč Grm – z 52,2 % na 42,2 %). Navedena naselja imajo praviloma tudi nizke deleže najvišje izobraženih.

Ugotovimo lahko, da preučevana območja še vedno izkazujejo slabšo izobrazbeno strukturo od državne. Počasneje od preostanka države zvišujejo delež višje- in visokošolsko izobraženega prebivalstva, nadpovprečno hitro pa uspevajo zniževati delež prebivalstva z (ne)dokončano osnovno šolo. Kljub vsem navedenim trendom imajo preučevana naselja še vedno v povprečju slabo tretjino prebivalcev z (ne)dokončano osnovno šolo, pri čemer z nadpovprečnimi deleži izstopata projektni podobmočji Haloze in Gorjanci.

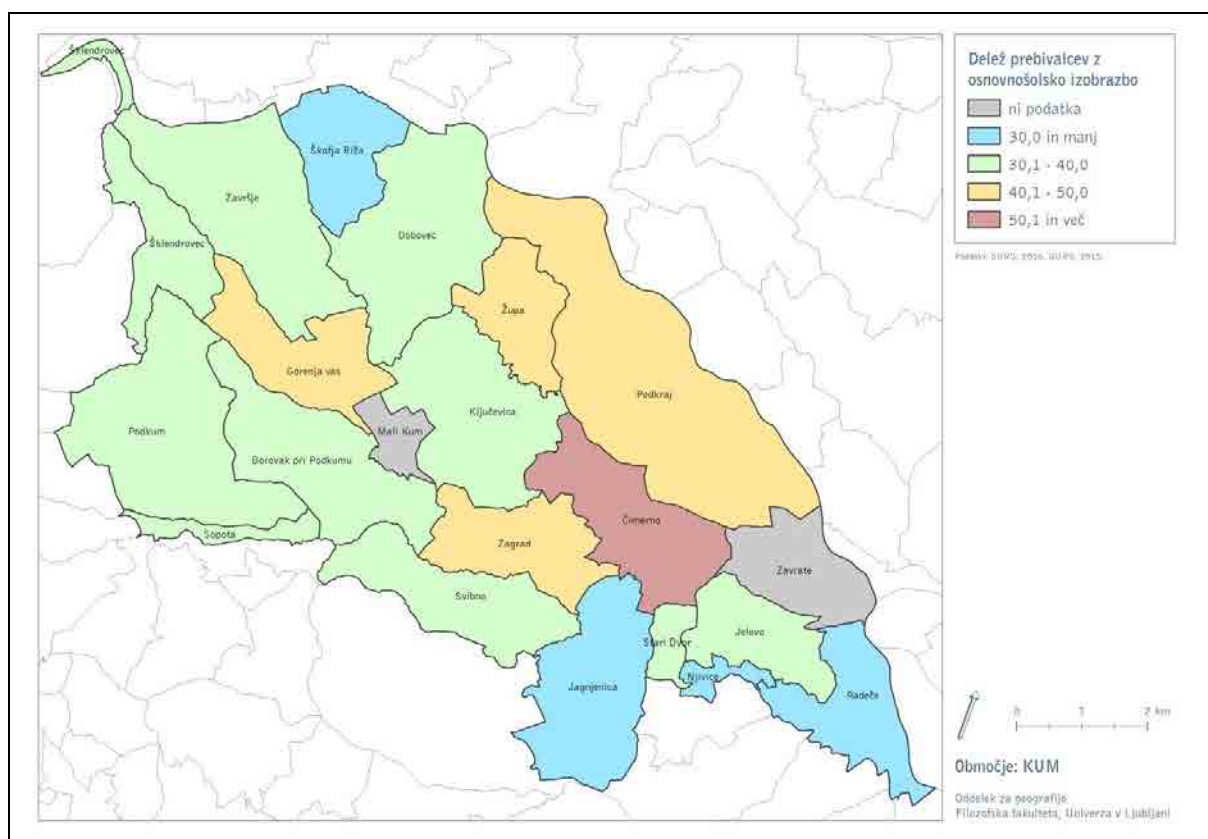
Slika 62: Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015 (v %)

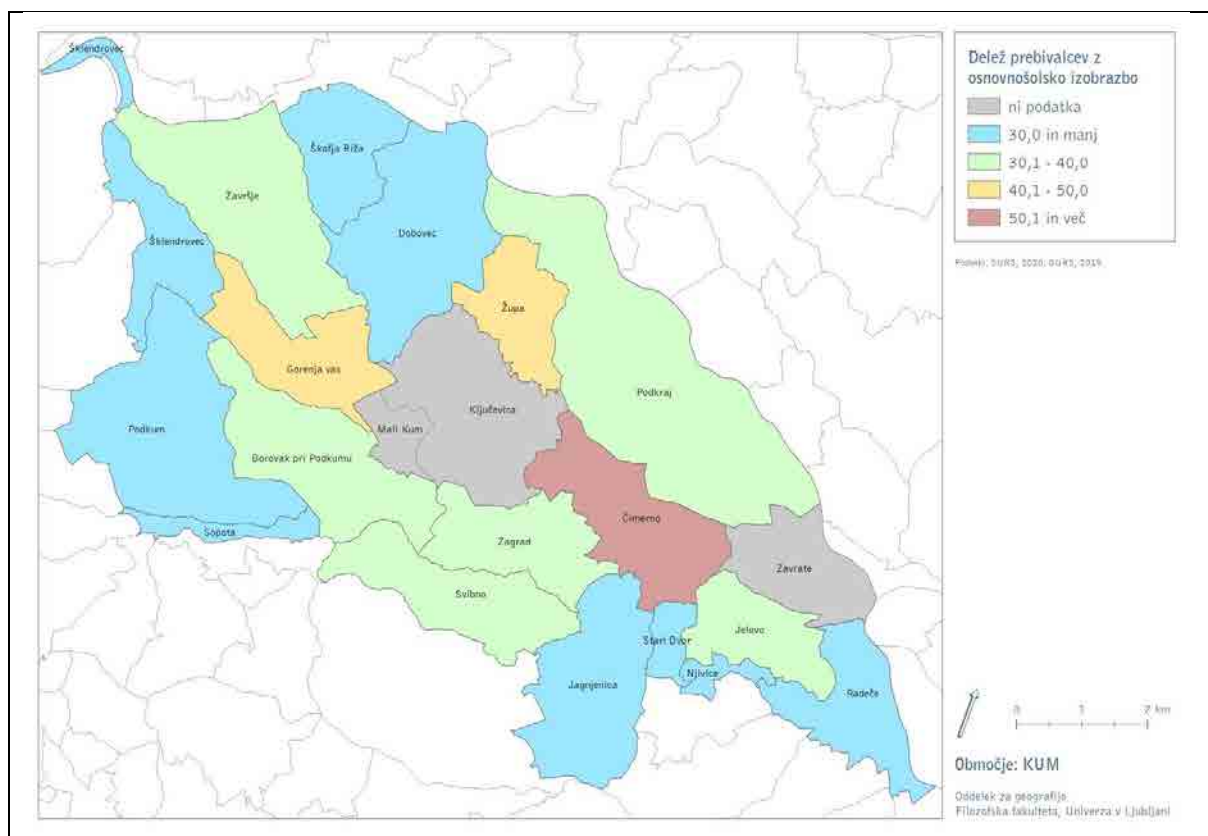
Slika 63: Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019 (v %)

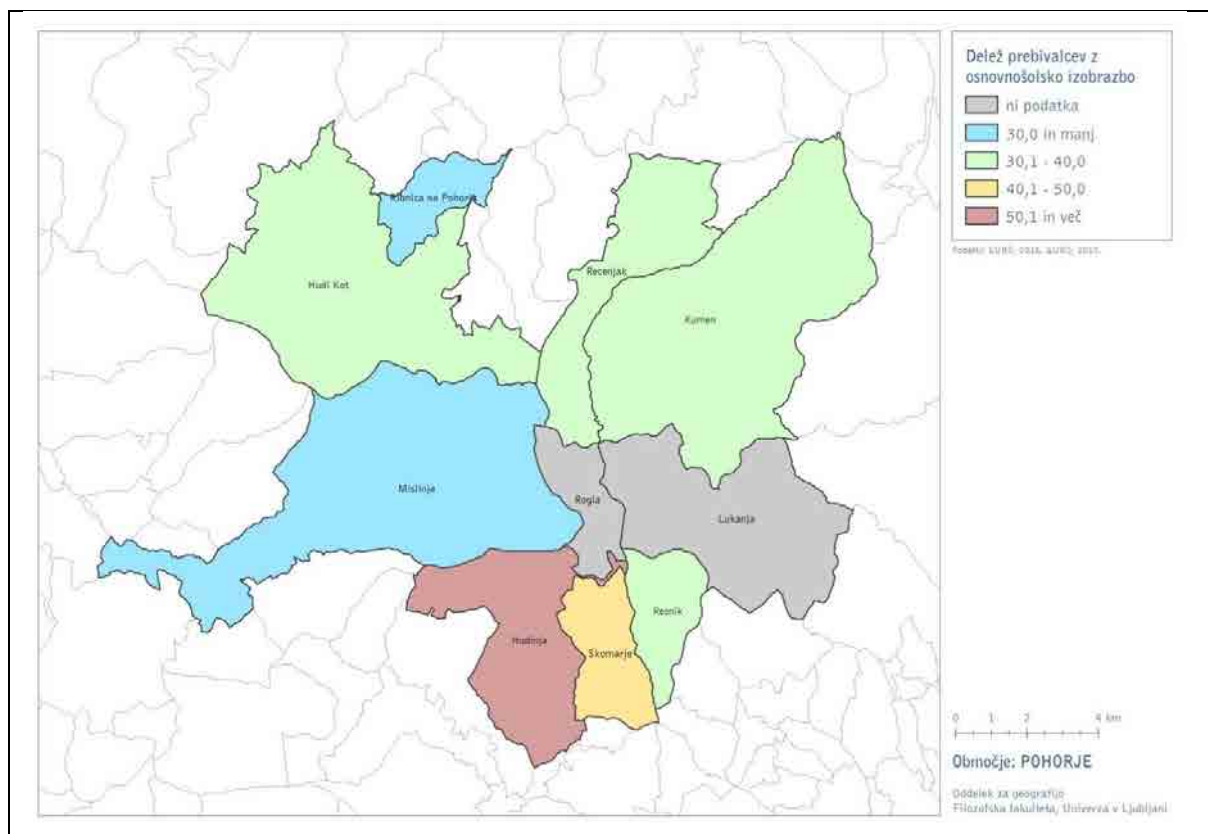
Slika 64: Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Kum leta 2015 (v %)

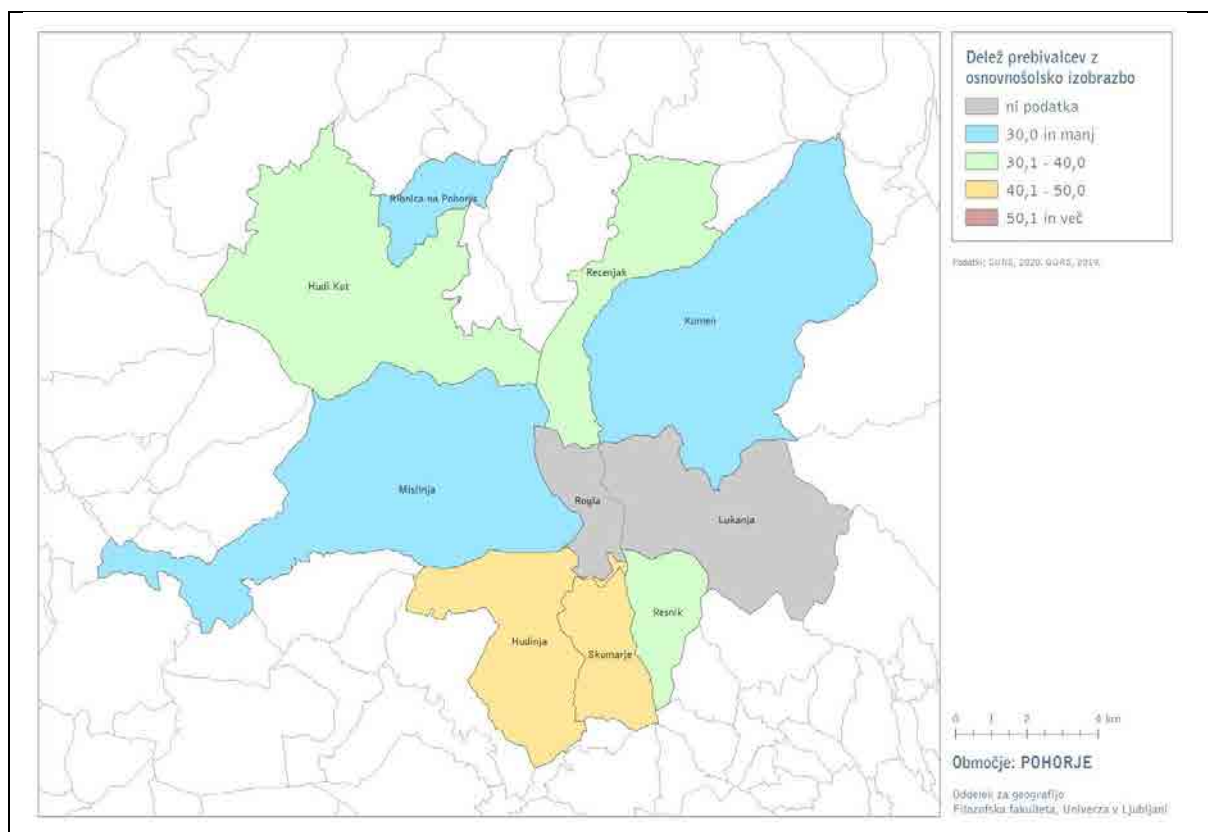
Slika 65: Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Kum leta 2019 (v %)

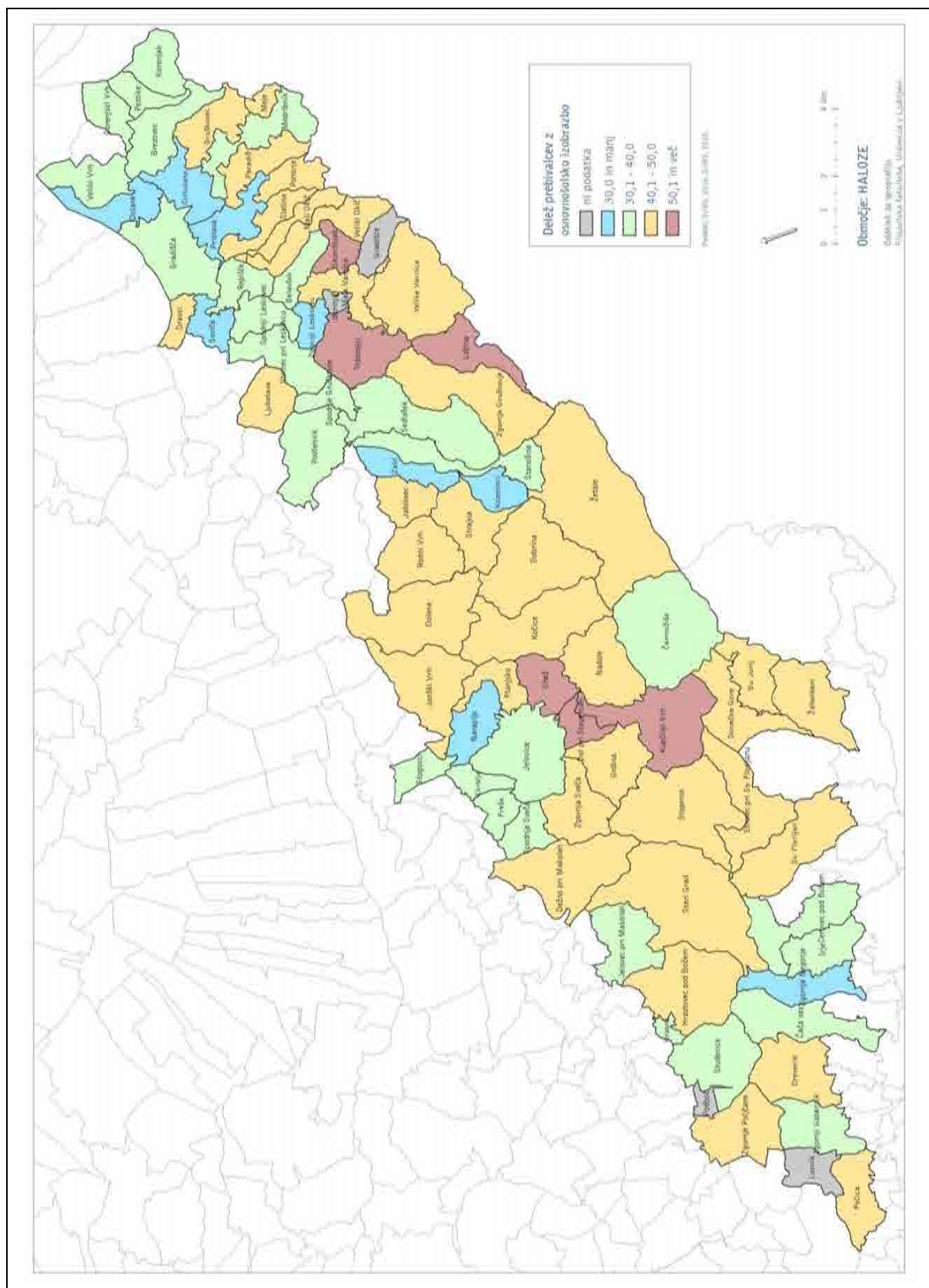

Slika 66: Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015 (v %)

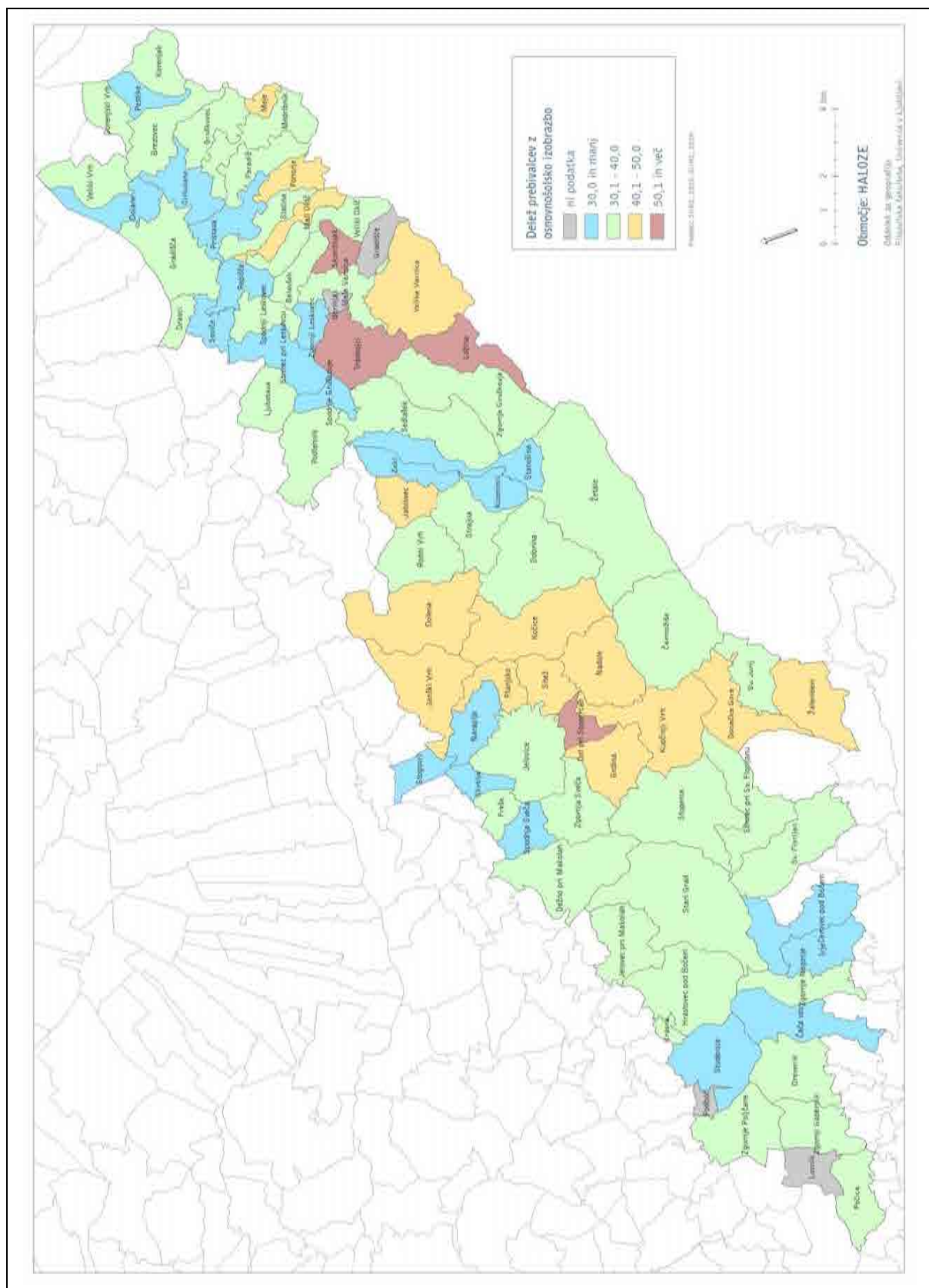

Slika 67: Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019 (v %)

Slika 68: Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Haloze leta 2015 (v %)

Slika 69: Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Haloze leta 2019 (v %)

2.9 Društvene dejavnosti

Vsebinska opredelitev kazalca

Društvo je samostojno in nepridobitno združenje, ki je ustanovljeno zaradi uresničevanja skupnih interesov (Zakon o društvih, 2011). Prisotnost in delovanje društev je v številnih raziskavah (npr. Potočnik Slavič, 2009) eden od ključnih kazalcev, s katerim se analizira razvitost socialnega kapitala. Socialni kapital prikazuje odnose med ljudmi ter zmožnost lokalnega prebivalstva in ustanov za učinkovito skupno delovanje. Poleg finančnega, človeškega in okoljskega kapitala je eden ključnih dejavnikov, ki vpliva na uspešen gospodarski razvoj, ter je predpogoj za aktiviranje endogenih razvojnih potencialov (Potočnik Slavič, 2009).

Način izračuna kazalca

Število vseh društev v naselju je preračunano na 1000 prebivalcev, s čimer se odpravi vpliv velikosti prostorskih enot.

Viri podatkov

Vir podatkov je Poslovni register Slovenije, ki ga vodi in vzdržuje Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES). Poslovni register je osrednja baza podatkov o vseh poslovnih subjektih s sedežem na območju Republike Slovenije, ki opravljajo pridobitno ali nepridobitno dejavnost, o njihovih delih in o podružnicah tujih podjetij (Zakon o Poslovnem registru Slovenije, 2016). Društva vpiše v Poslovni register Slovenije AJPES, in sicer na podlagi vpisa društva v register društev, ki ga vodi Ministrstvo za notranje zadeve. Društva AJPES letno poročajo o svojem delu in finančnem poslovanju. Prikazani sta stanji Poslovnega registra Slovenije na dan 31. 12. 2015 in 31. 12. 2019 (Priloga 1 – Preglednica F).

Podatke o številu prebivalcev po naseljih redno objavlja Statistični urad Republike Slovenije (dostopni v Podatkovni bazi SiStat), in sicer letno na dan 1. 1. Pri preračunih so bili uporabljeni podatki za 1. 1. 2016 in 1. 1. 2020.

Poleg društev in zvez društev smo upoštevali tudi poslovne enote društev, ki imajo vseslovenski značaj. Niso pa bile upoštevane vse poslovne enote društev, in sicer predvsem v primeru, ko je bila poslovna enota planinski dom.

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

Na preučevanih projektnih podobmočjih je bilo konec leta 2015 skupno 245 društev oziroma 10,1 društva na 1000 prebivalcev, kar je nekoliko manj kot v Sloveniji (11,6 društev na 1000 prebivalcev). Največ društev je bilo leta 2015 v Halozah (104), vendar je bilo njihovo število na 1000 prebivalcev (8,3) najnižje od vseh projektnih podobmočij. Največje število društev na 1000 prebivalcev je bilo na Kumu (15,0), sledilo pa je območje Gorjancev (11,0).

V letu 2015 so bila na projektnem podobmočju Gorjanci društva registrirana v skoraj polovici naselij (48,1 %). Največje število društev na 1000 prebivalcev je bilo v naseljih Mali Ban (41,7) in Pangrč Grm (38,5), ki se po številu prebivalcev uvrščata med

najmanjša naselja na tem območju. Večje število društev na 1000 prebivalcev, ki kaže na visok socialni kapital, je bilo tudi v naselju Javorovica (29,4). Manj kot 10,1 društva na 1000 prebivalcev (tj. povprečje za vsa projektna območja) imajo štiri naselja. Prevladovala so športno-rekreacijska društva; med njimi so bila tri društva za konjeniške športe. Na območju je bilo še šest gasilskih društev ter po pet društev za razvoj kmetijstva (lovska, čebelarstvo društvo) in glasbeno-kulturnih društev.

Preglednica 8: Število društev na 1000 prebivalcev na projektnih podobmočjih v letih 2015 in 2019

	Število društev		Število društev na 1000 prebivalcev	
	2015	2019	2015	2019
Gorjanci	41	38	11,0	9,9
Haloze	104	109	8,3	8,7
Kum	67	64	15,0	14,6
Pohorje	33	30	9,3	8,6
Projektna podobmočja	245	241	10,1	9,9
Slovenija	23.863	24.153	11,6	11,5

Viri podatkov: AJPes – Poslovni register Slovenije, 2016; Poslovni register Slovenije, 2020; SURS, 2016; SURS, 2020.

V Halozah leta 2015 45 naselij ni imelo registriranih društev (54,2 % naselij). Največ društev na 1000 prebivalcev so imela naselja Preša (33,0), Dravci (37,0), Zgornji Leskovec (42,4), Stoperce (44,6) in Studenice (49,6). Naselja z največ društvi na 1000 prebivalcev so razmeroma enakomerno prostorsko razporejena po celotnih Halozah. Največ je bilo športno-rekreacijskih društev, sledila so glasbeno-kulturna in društva za razvoj kmetijstva. Izpostaviti je treba še društva za razvoj kraja, ohranjanje običajev, varstvo okolja ter društva kmetov in kmetov. Na projektnem podobmočju Kum leta 2015 ni bilo sedežev društev v devetih naseljih (42,9 % naselij). Največje število društev na 1000 prebivalcev je bilo v naselju Velika vas (54,5) s 55 prebivalci, ki je imelo registrirana tri društva. Naselja z večjim številom društev na 1000 prebivalcev so bila v zahodnem delu projektnega podobmočja, v osrednjem delu pa društev ni. Med vrstami društev so močno prevladovala športno-rekreacijska društva, sledila so jim kulturna društva. Kot posebnost velja izpostaviti tri avto-moto društva.

Na projektnem podobmočju Pohorje v letu 2015 ni bilo društev v treh naseljih (30 % naselij). Nobeno od preostalih naselij ni odstopalo po številu društev na 1000 prebivalcev, saj so bila v kategorijah 10,1 do 20,0 oziroma 10,0 ali manj društev na 1000 prebivalcev (Slika 74). Tudi na preučevanem območju Pohorja so močno prevladovala športno-rekreacijska društva, pomembna so bila tudi turistična in hortikulturna društva. Na območju ni društev za razvoj kmetijstva.

Na vseh štirih projektnih podobmočjih skupaj se je število društev med letoma 2015 in 2019 zmanjšalo za štiri društva oziroma za 1,6 %. Ob hkratni stagnaciji števila prebivalcev se je število društev na 1000 prebivalcev zmanjšalo na 9,9, kar je glede na stanje leta 2015 minimalna sprememba. Projektno podobmočje Kum je ostalo edino nad slovenskim povprečjem (14,6 društva na 1000 prebivalcev), ostala projektna območja pa izkazujejo glede na stanje v državi podpovprečno razvitost društvenega življenja.

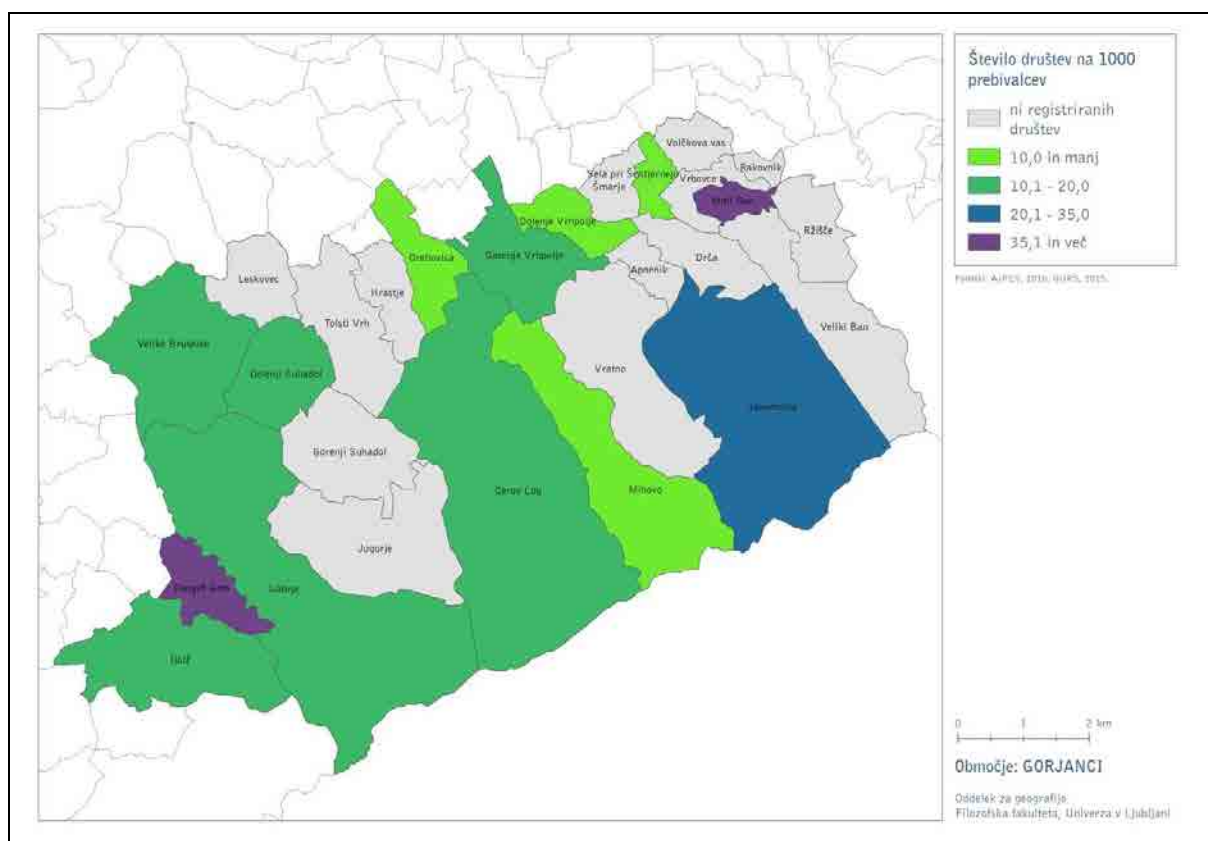
Do največjega zmanjšanja števila društev na 1000 prebivalcev je prišlo na projektnem podobmočju Gorjanci (z 11,0 na 9,9 društva na 1000 prebivalcev). Razloga sta tako zmanjšanje števila društev (leta 2019 so delovala tri društva manj kot leta 2015) kot tudi povečanje števila prebivalcev (za sto oseb oziroma 2,7 %). V dveh naseljih (Mihovo in Pangrč Grm) ni več sedežev društev, medtem ko je naselje Tolsti Vrh pridobilo društvo. Naselje Mali Ban je padlo v nižjo kategorijo, ker se je ob nespremenjenem številu društev v obdobju 2015–2019 povečalo število prebivalcev in tako pomembno znižala vrednost kazalca (z 41,7 na 33,3 društva na 1000 prebivalcev).

Število društev se je zmanjšalo tudi na projektnih podobmočjih Kum in Pohorje. Društva v naseljih na projektnem podobmočju Kum se ohranjajo, največje spremembe pa so bile v naseljih Radeče (število društev se je zmanjšalo za tri) in naselju Gorenja vas, kjer se je število društev na 1000 prebivalcev zmanjšalo s 54,5 leta 2015 na 33,9 leta 2019. Razloga sta tako zmanjšanje števila društev (za eno društvo) kot tudi povečanje števila prebivalcev (za štiri osebe oziroma 7,3 %).

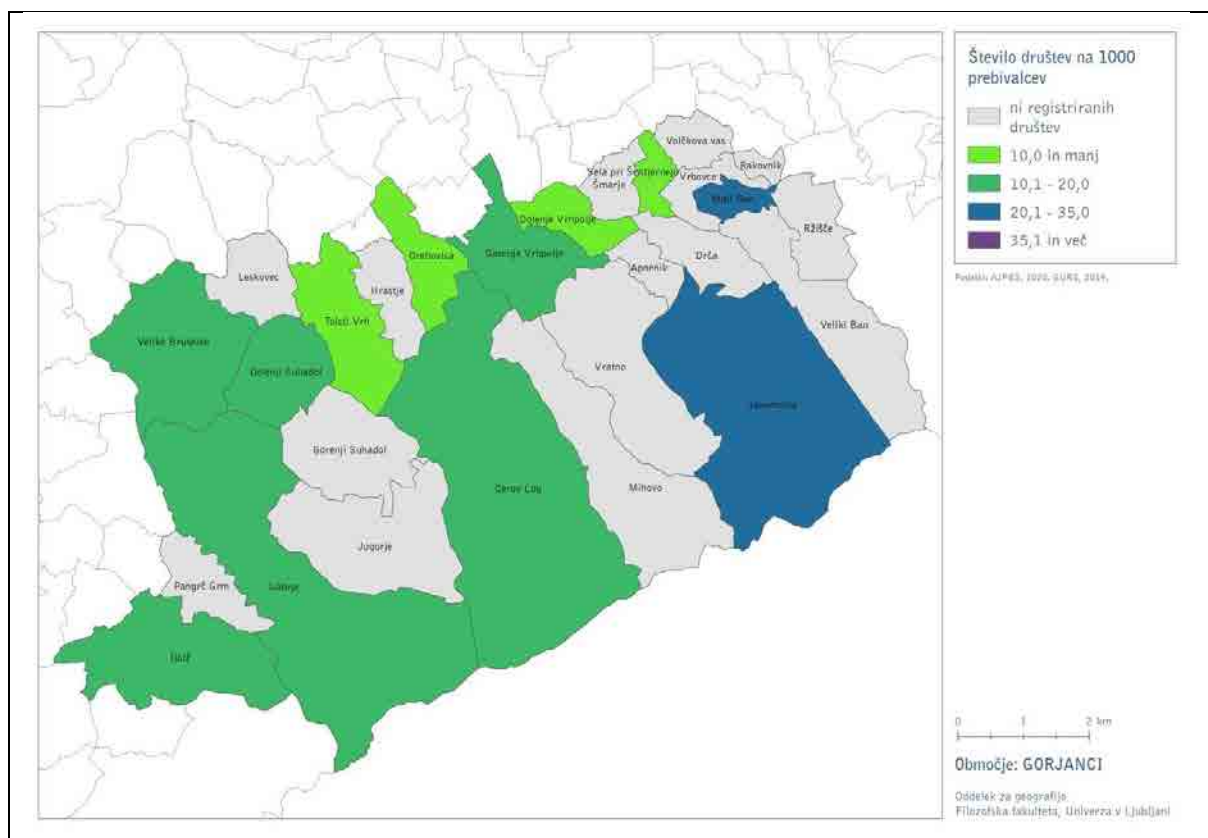
V naselju Rogla na projektnem podobmočju Pohorje je bilo leta 2019 na novo registrirano eno društvo. Naselje nima registriranih prebivalcev, zato kazalec ni izračunljiv. Največje spremembe so bile zabeležene v naselju Mislinja, kjer se je število društev zmanjšalo z 20 na 16, zato se je pomembno zmanjšalo tudi število društev na 1000 prebivalcev (z 10,7 leta 2015 na 8,5 leta 2019). Društvena dejavnost na Pohorju je bila tako leta 2019 najbolj skromna v primerjavi z vsemi projektnimi podobmočji.

Na projektnem podobmočju Haloze se je število društev med letoma 2015 in 2019 povečalo za pet. Kljub povečanju števila prebivalcev v Halozah (za 66) se je število društev na 1000 prebivalcev povečalo z 8,3 v letu 2015 na 8,7 v letu 2019. Območje Haloz je v obdobju 2015–2020 izkazovalo tudi največjo dinamiko v razvoju društev med vsemi projektnimi podobmočji. V petih naseljih (Belavšek, Jelovice, Kozminci, Mala Varnica in Spodnja Sveča) je bilo prvič na novo registrirano po eno društvo, v štirih naseljih pa se je število društev povečalo. V dveh naseljih (Dobrina in Gradišče) v letu 2019 ni več bilo registriranih društev, v štirih naseljih pa se je število društev zmanjšalo (Preša, Stoperce, Studenice in Zakl). Do največjih sprememb pri vrednosti kazalnika je prišlo v naseljih Jablovec (z 8,5 na 26,3 društva na 1000 prebivalcev) in Slatina (z 9,5 na 18,5 društva na 1000 prebivalcev). V ostalih naseljih so vrednosti kazalnika za leto 2019 podobne vrednostim iz leta 2015.

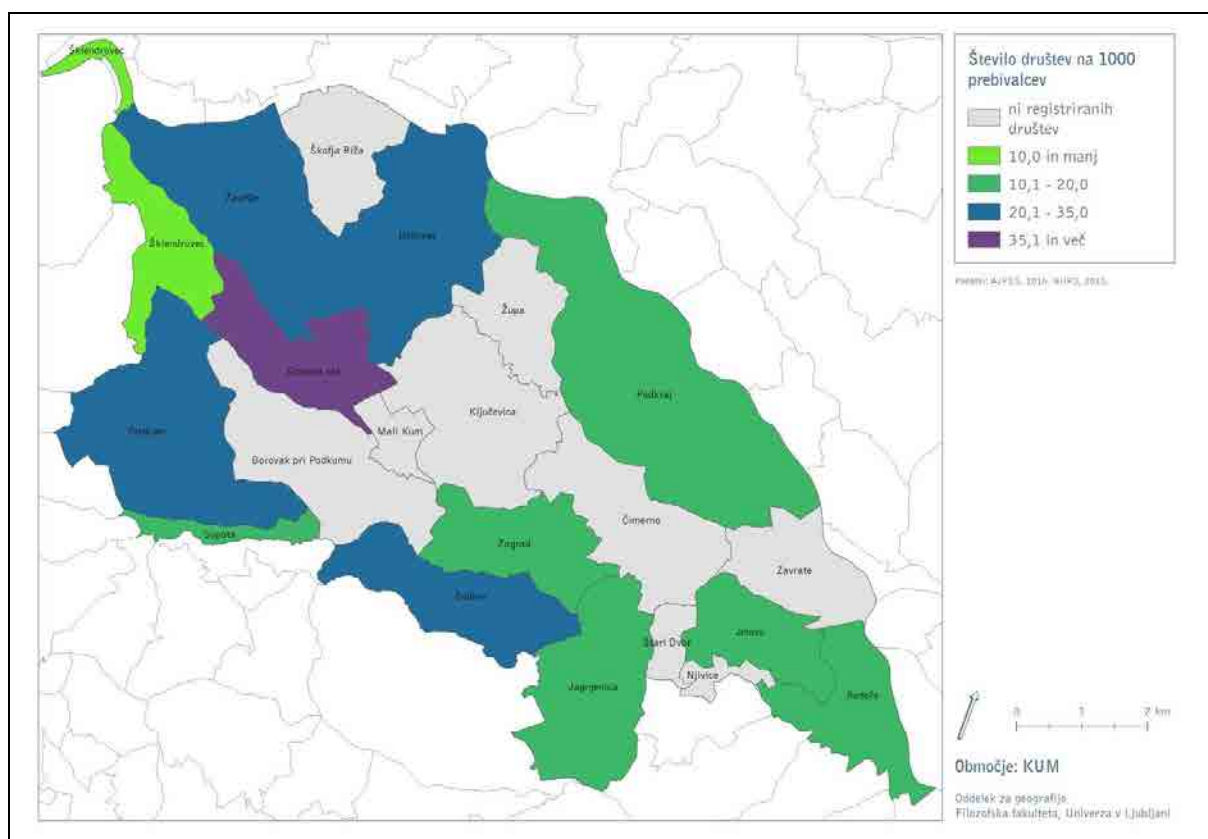
Slika 70: Število društev na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015

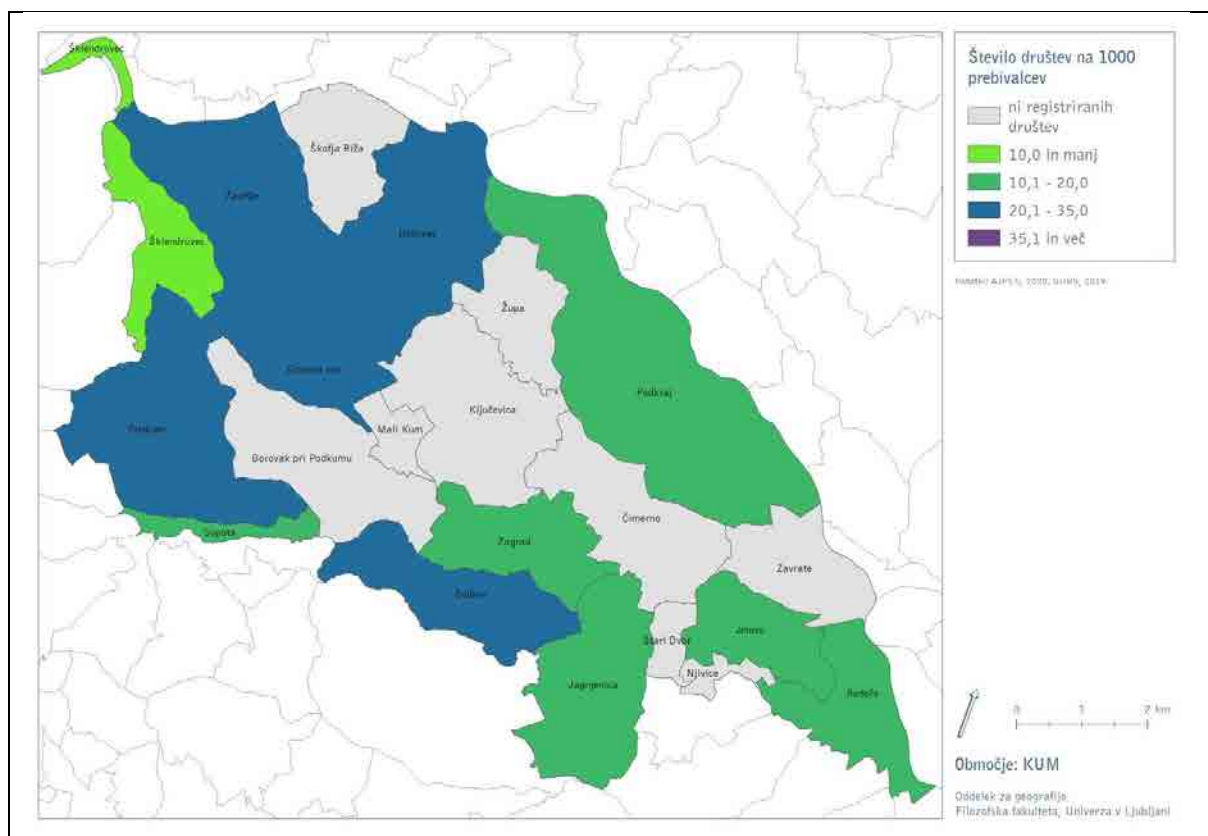
Slika 71: Število društev na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019

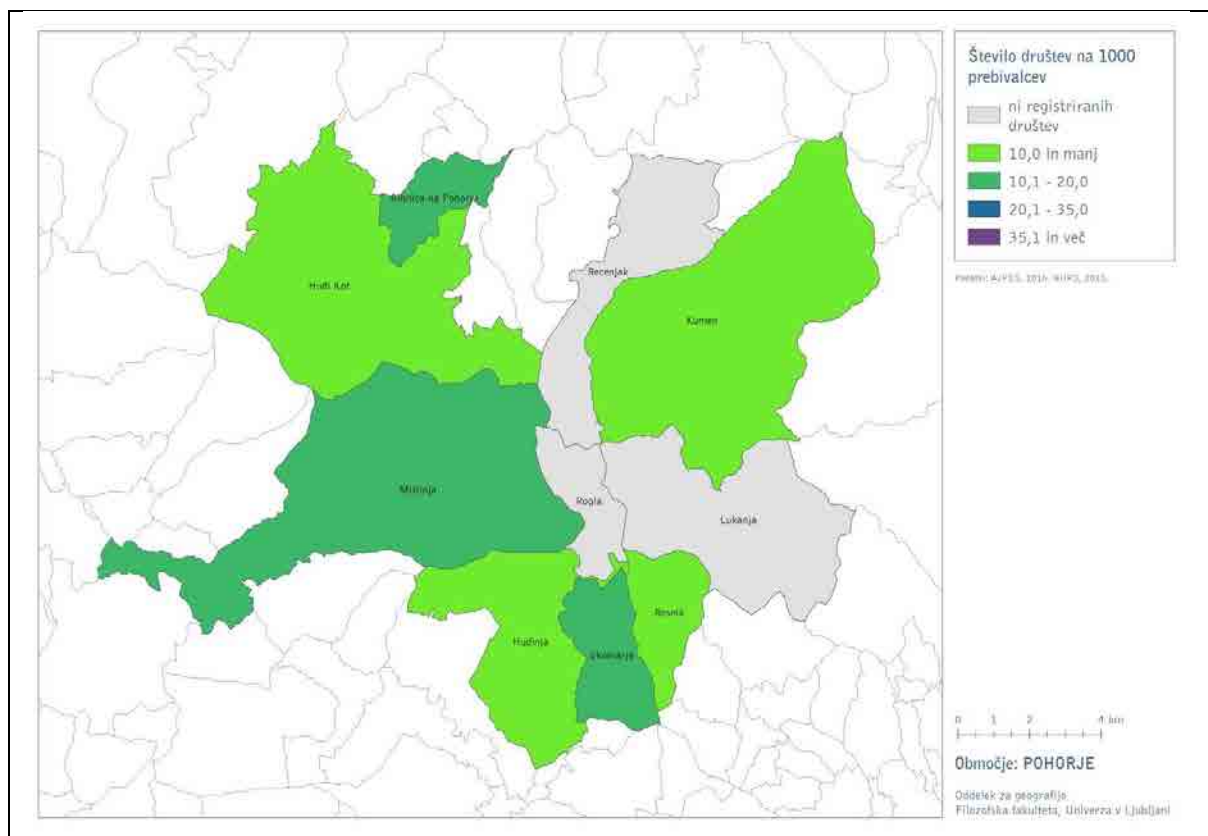
Slika 72: Število društev na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Kum leta 2015

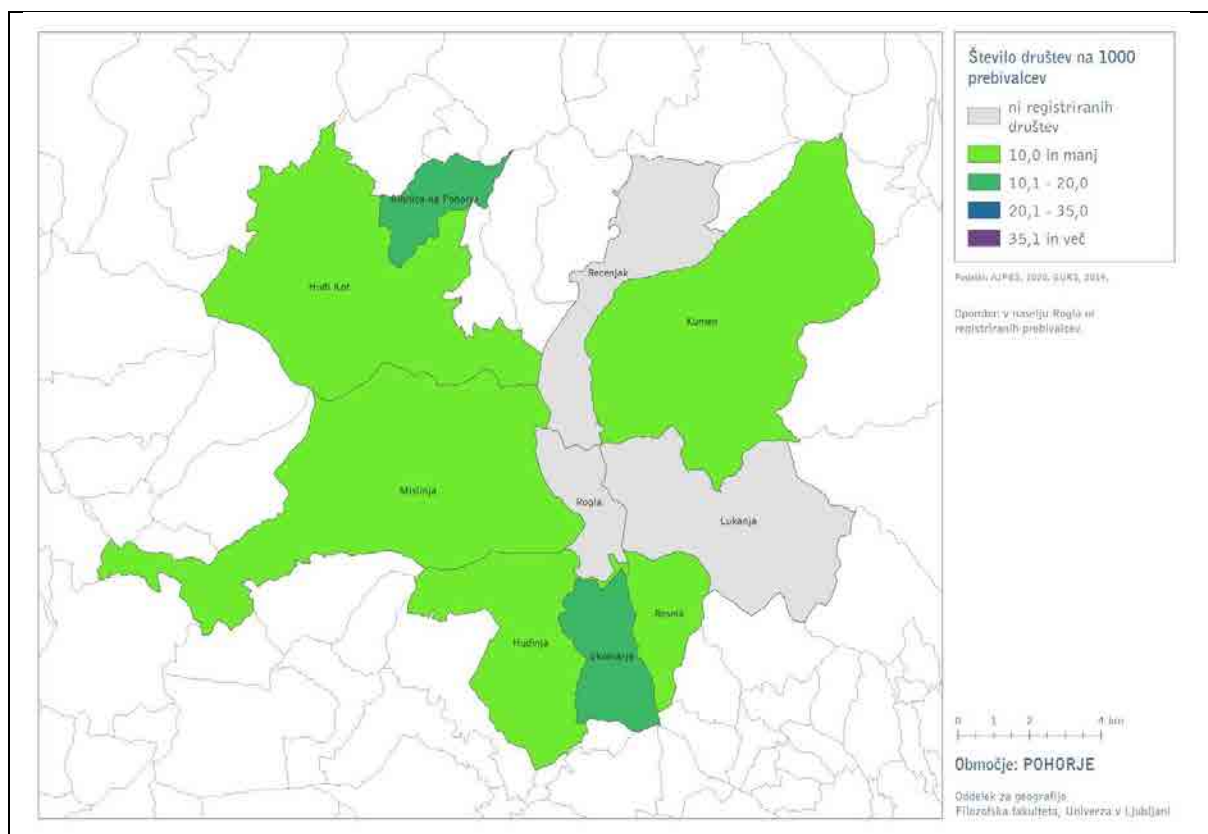
Slika 73: Število društev na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Kum leta 2019

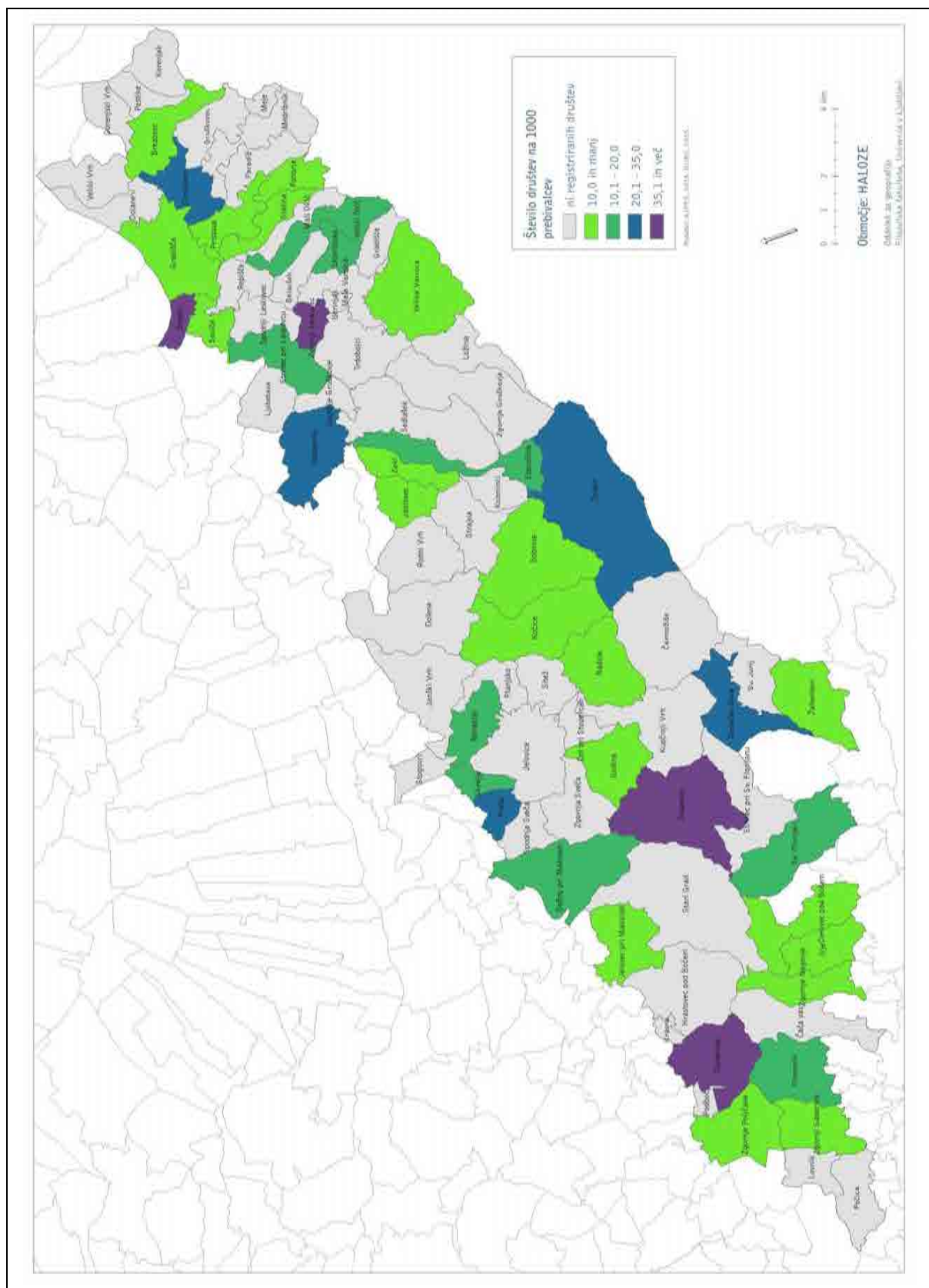

Slika 74: Število društev na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015

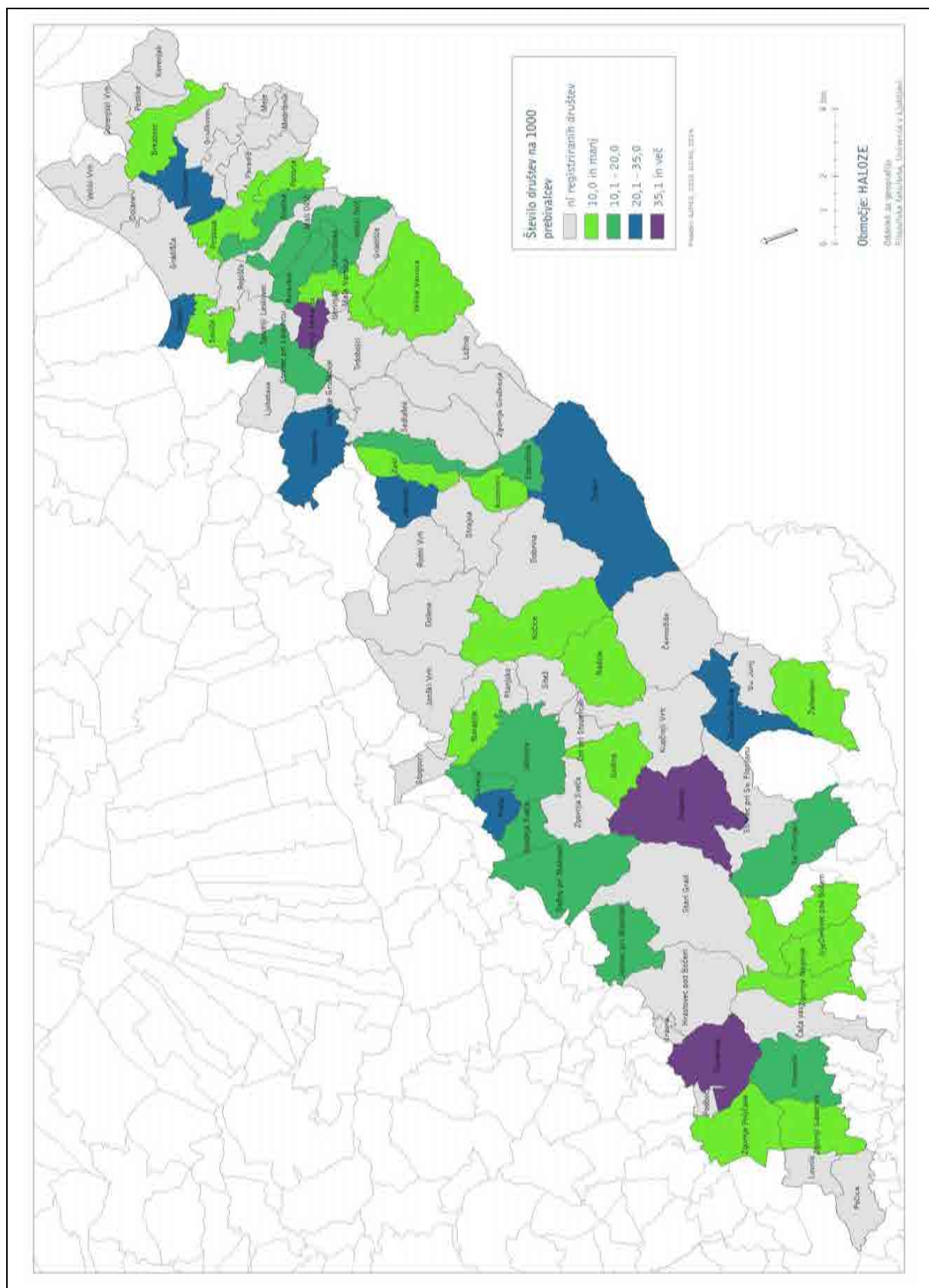

Slika 75: Število društev na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019

Slika 76: Število društev na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Haloze leta 2015

Slika 77: Število društev na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Haloze leta 2019

2.10 Dohodki prebivalcev

Vsebinska opredelitev kazalca

Bruto dohodki izhajajo iz prejetih sredstev za zaposlene, socialnih transferjev, poslovnih presežkov, raznovrstnih dohodkov (npr. avtorske in podjemne pogodbe), prejetih dohodkov od lastnine, drugih tekočih transferjev ter prejemkov za socialno varnost (Socialni razgledi 2009, 2010). Kazalec kaže ekonomsko blagostanje/(kupno) moč prebivalcev, ki v pomembni meri izhaja iz značilnosti gospodarskih dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo prebivalci (dodana vrednost v posameznih dejavnostih vpliva na višino osebnih dohodkov oziroma plač), ter splošnih razmer na trgu delovne sile.

Način izračuna kazalca

Bruto dohodek na prebivalca je izračunan kot razmerje med vsoto dohodkov in številom prebivalcev, izraženo v evrih na prebivalca.

Viri podatkov

Vir podatkov je Statistični urad Republike Slovenije. Podatki so bili povzeti po dohodninskih podatkih za leti 2014 in 2018, ki jih zbira Finančna uprava Republike Slovenije. Pri manjših naseljih so podatki zaradi zagotavljanja statistične zaupnosti zakriti (za naselja z manj kot 70 prebivalci – dobra četrtina vseh vključenih naselij), zato so bili za leto 2014 na voljo podatki za 104 naselja, za leto 2018 pa za 102 naselji. Podatki so bili v obeh letih že preračunani na prebivalca naselij (Priloga 1 – Preglednici F in G).

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

Na preučevanih projektnih podobmočjih je bil leta 2014 povprečni bruto dohodek na prebivalca 7.938 EUR. K tej vrednosti je pomembno prispeval najnižji povprečni bruto dohodek na prebivalca na območju Haloze (7.395 EUR), ki je po številu naselij (83) in prebivalcev največje projektno podobmočje. Ostala tri projektna podobmočja so imela povprečni bruto dohodek na prebivalca višji od povprečja projektnih podobmočij, pri čemer je bila vrednost kazalca najvišja na območju Gorjancev (9.617 EUR).

Preglednica 9: Povprečni bruto dohodek na prebivalca na projektnih podobmočjih po naseljih v letih 2014 in 2018

	Povprečni bruto dohodek na prebivalca (EUR)		
	2014	2018	indeks 2014–2018
Gorjanci	9.617	10.950	117
Haloze	7.395	9.063	124
Kum	8.577	10.156	118
Pohorje	8.224	9.634	117
Projektna podobmočja	7.938	9.542	120

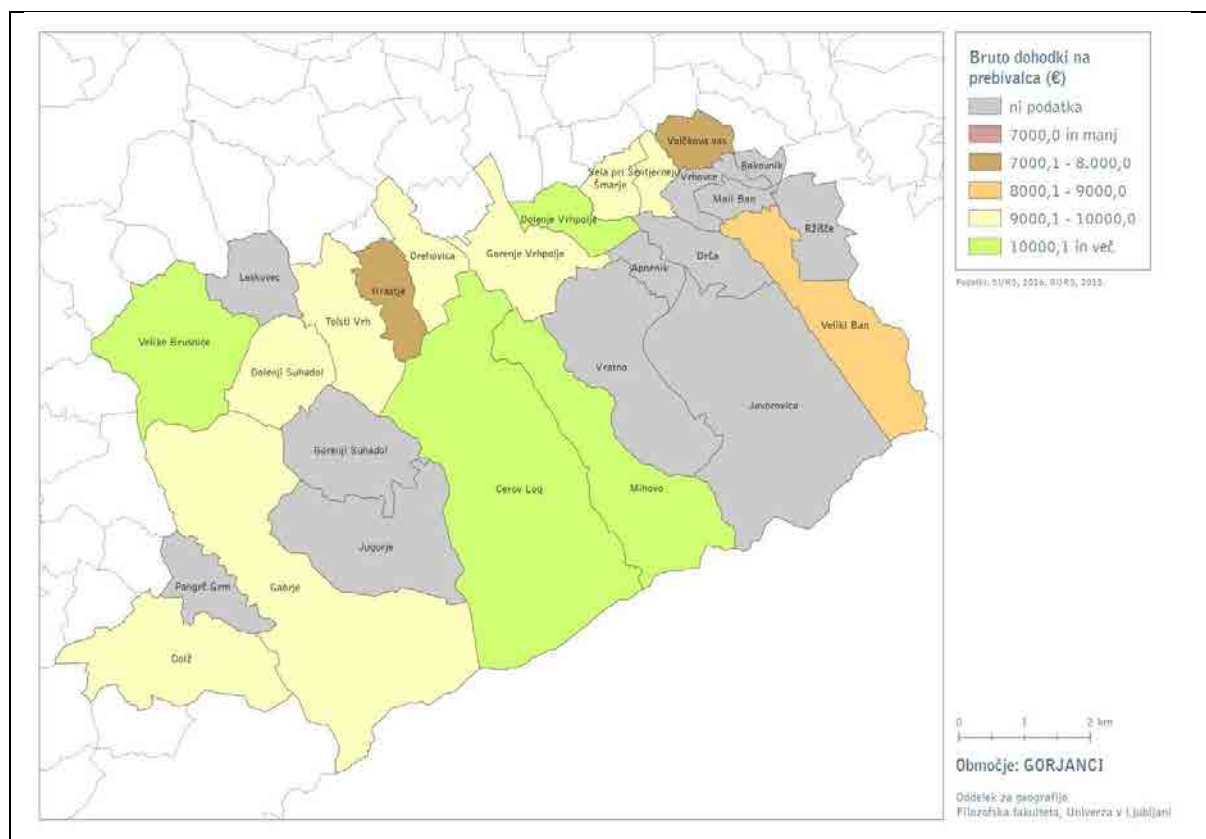
Viri podatkov: SURS, 2016a; SURS, 2020a.

Podatki iz leta 2018 kažejo, da se je povprečni bruto dohodek na prebivalca v primerjavi z letom 2014 povečal na vseh projektnih podobmočjih in tudi v vseh naseljih (edina izjema je naselje Repišče na projektnem podobmočju Haloze). Na projektnih podobmočjih Gorjanci, Kum in Pohorje je prišlo do podobnega povprečnega povišanja

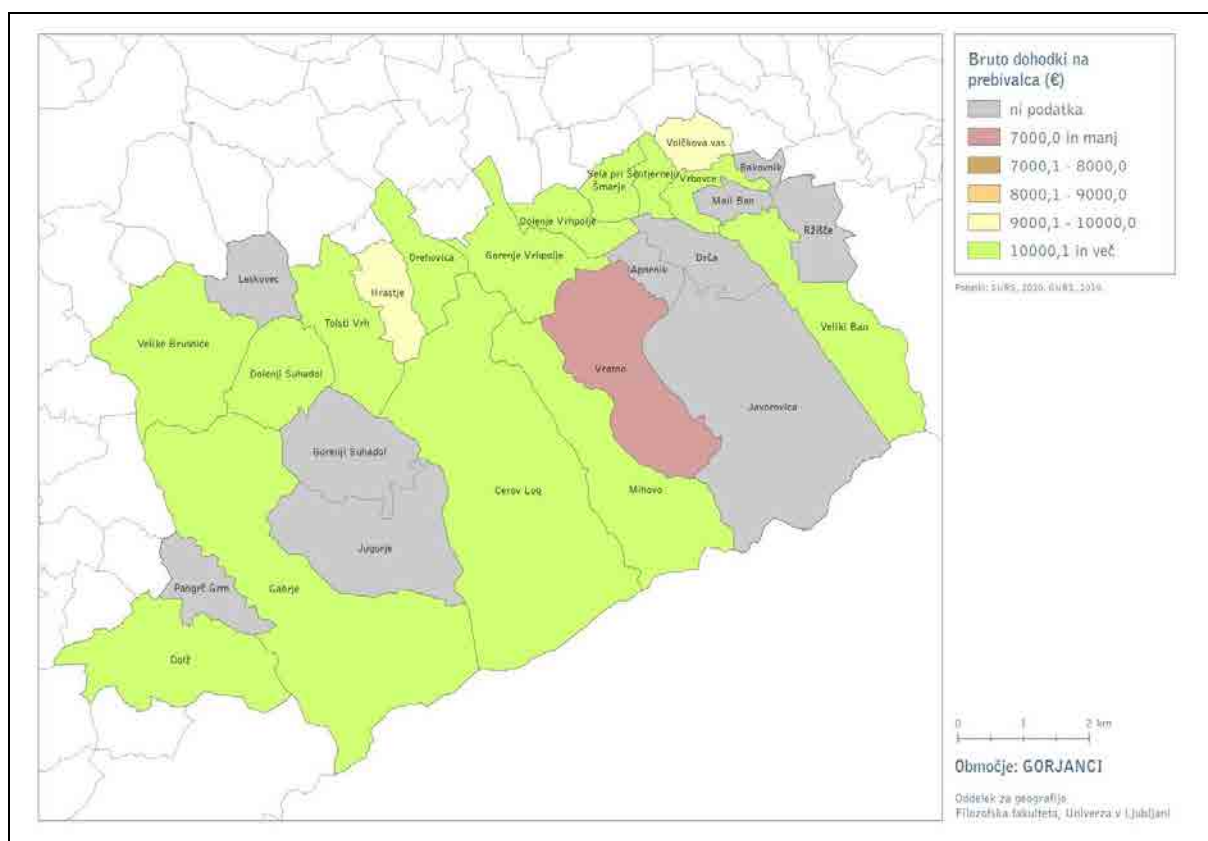
vrednosti kazalnika (indeksi 117 in 118), medtem ko je do največjih sprememb prišlo na projektnem podobmočju Haloze. V letu 2018 je bil v primerjavi z letom 2014 povprečni bruto dohodek na prebivalca višji za 24 %, kar pomeni, da so se dohodki prebivalcev na območju Haloz v preučevanem obdobju v povprečju povečali bolj kot na celotnem projektnem območju. Kljub temu so bruto dohodki prebivalcev na območju Haloz v povprečju še vedno nižji kot v drugih projektnih podobmočjih.

Znotraj projektnih podobmočij so glede na podatke iz leta 2014 obstajale velike razlike v ekonomski moči prebivalcev. Skoraj vsa naselja na območju Haloz so bila v najnižjih razredih (pod 8.000 EUR na prebivalca), le prebivalci 11 naselij (13,3 % vseh naselij na območju Haloz) so imeli v povprečju višje bruto dohodke. Razmere so bile leta 2018 precej drugačne: večina naselij se je uvrstila v višji razred, pri čemer so se prebivalcem vzhodnih (Vinorodnih) Haloz dohodki zvišali najbolj (vrednost indeksov nad 130). V nasprotju s Halozami so bile leta 2014 na projektnem podobmočju Gorjanci razmere veliko boljše; le dve naselji sta bili v razredu z bruto dohodki 7.000–8.000 EUR, največ pa jih je imelo več kot 9.000 EUR dohodka oziroma leta 2018 celo več kot 10.000 EUR. Na območju Pohorja je bila leta 2014 v bruto dohodku na prebivalca vidna izrazita dvojnost: naselji Hudinja in Skomarje sta se uvrščali med dohodkovno najšibkejša naselja, medtem ko se je sosednje naselje Resnik uvrščalo v najvišji razred, v katerem je bilo tudi v letu 2018, skupaj z naselji Mislinja in Kumen. Podatki iz leta 2018 tako kažejo na manj izrazite prostorske razlike v vrednostih bruto dohodkov na prebivalca na projektnem podobmočju Pohorje. Tudi na območju Kuma so se naselja v letu 2018 uvrstila v višje razrede kot leta 2014, pri čemer za celoten osrednji pas podatkov ni.

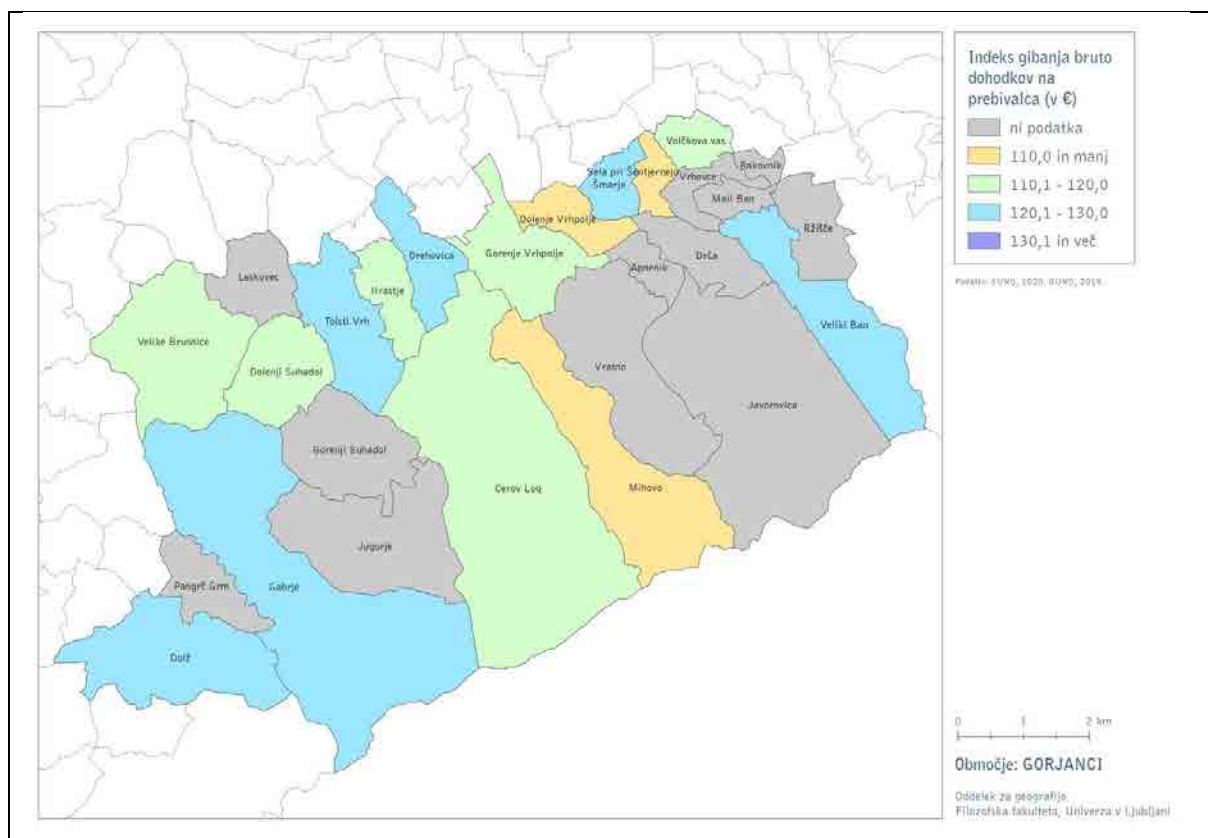
Slika 78: Bruto dohodek na prebivalca na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2014 (€/prebivalca)

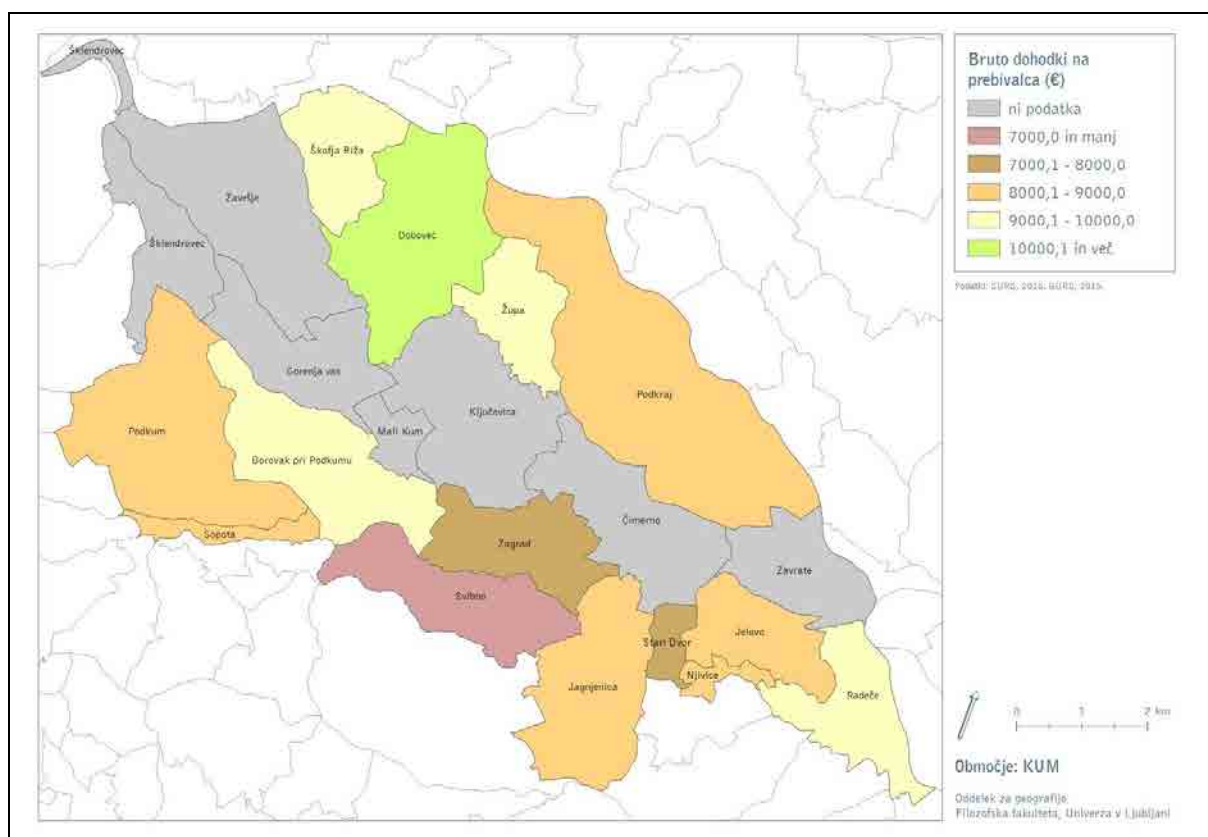
Slika 79: Bruto dohodek na prebivalca na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2018 (€/prebivalca)

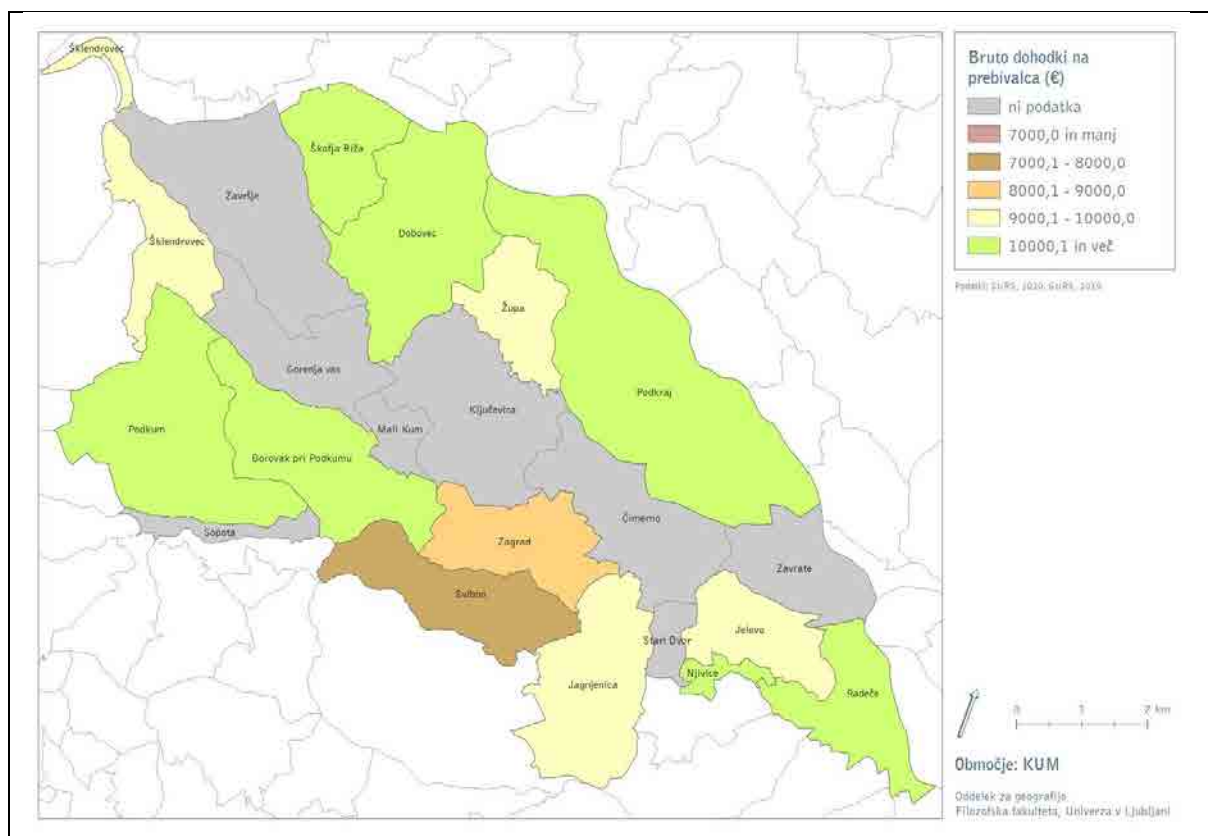
Slika 80: Gibanje bruto dohodka na prebivalca na projektnem podobmočju Gorjanci v obdobju 2014–2018 (indeks, 2014 = 100)

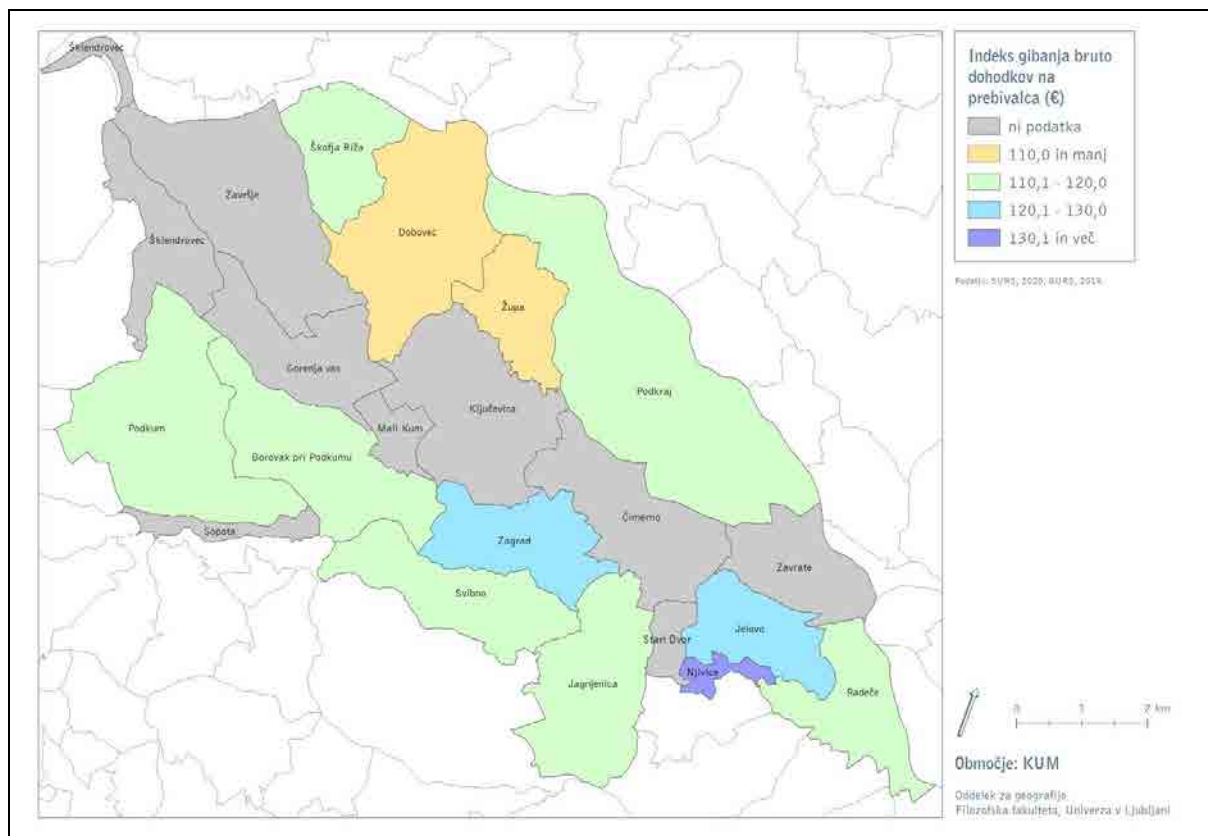
Slika 81: Bruto dohodek na prebivalca na projektnem podobmočju Kum leta 2014 (€/prebivalca)

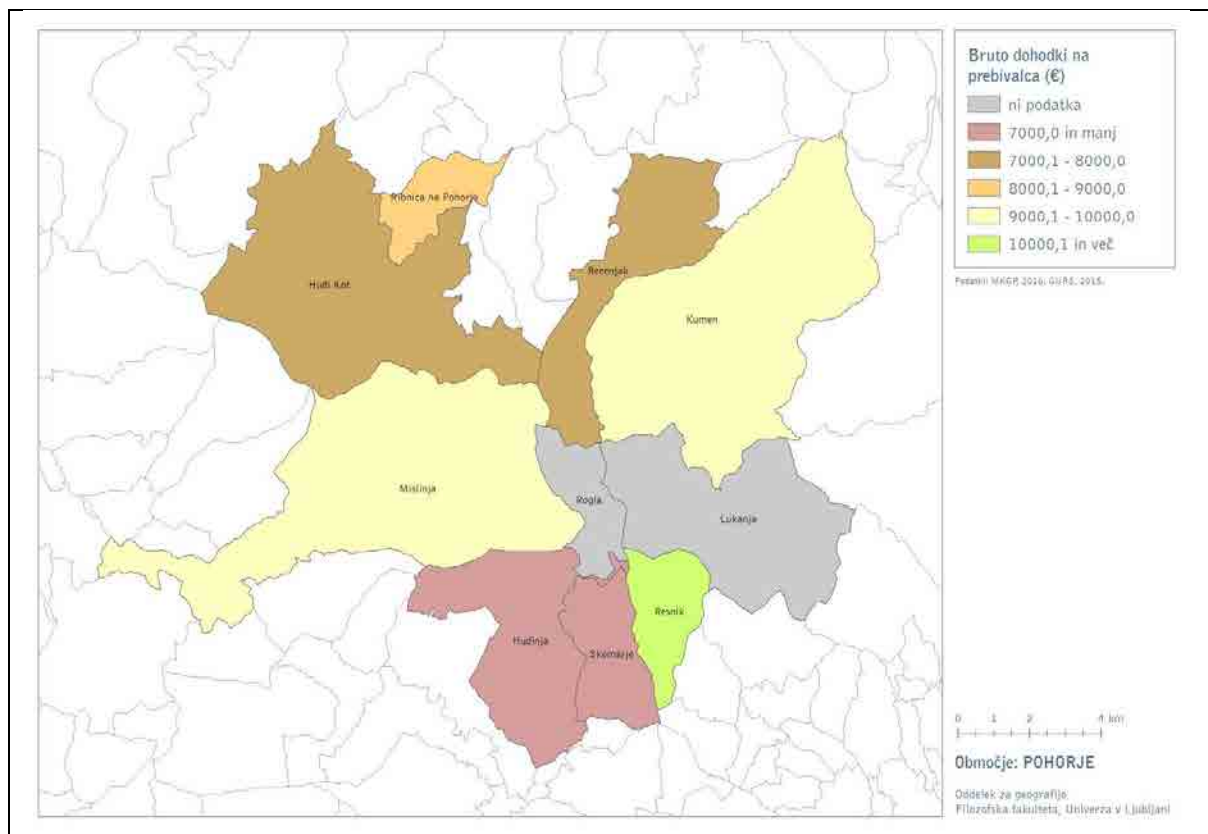
Slika 82: Bruto dohodek na prebivalca na projektnem podobmočju Kum leta 2018 (€/prebivalca)

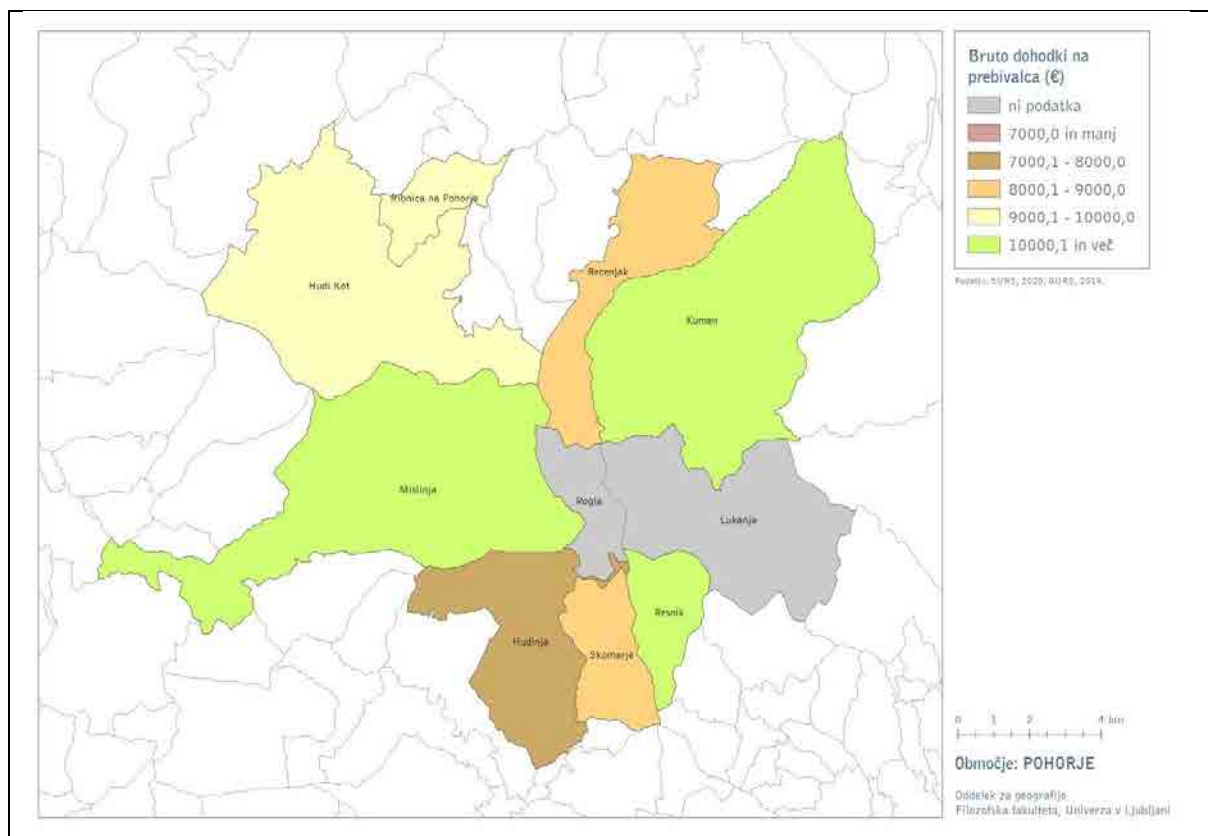
Slika 83: Gibanje bruto dohodka na prebivalca na projektnem podobmočju Kum v obdobju 2014–2018 (indeks, 2014 =100)

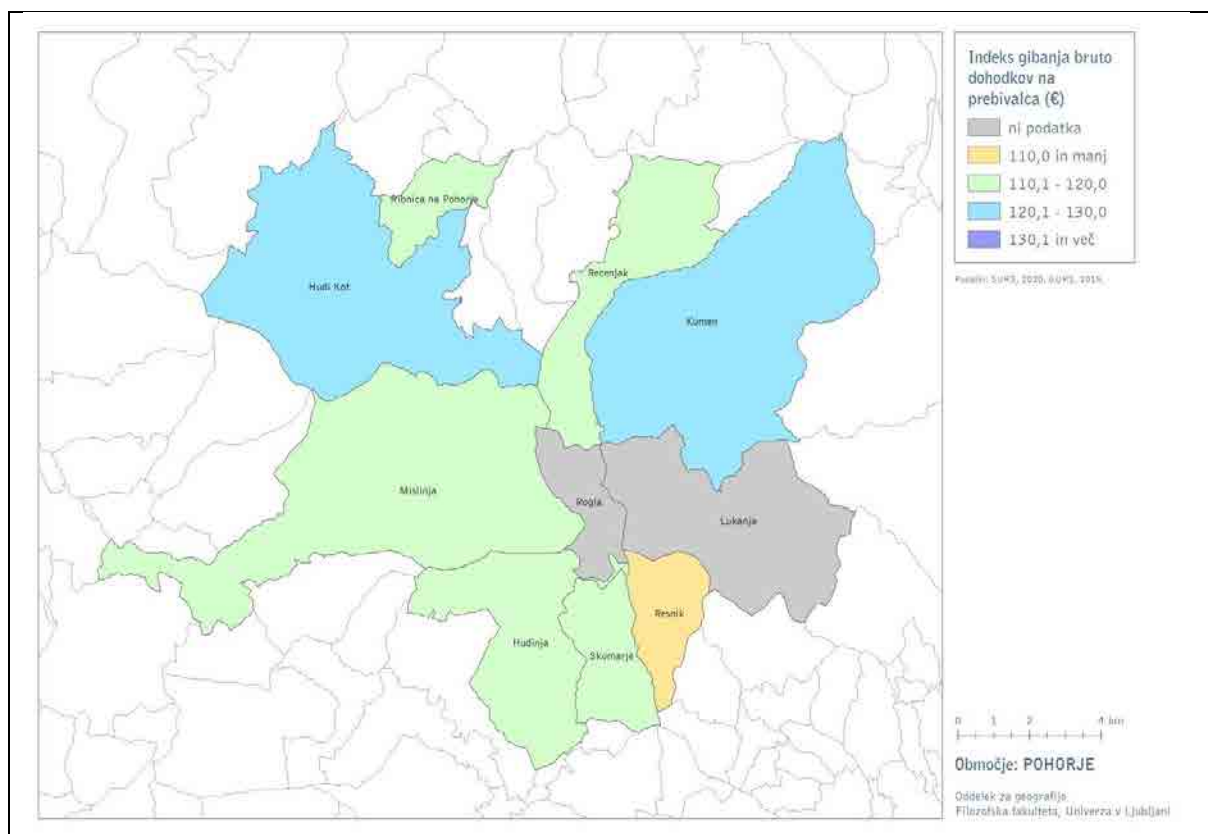
Slika 84: Bruto dohodek na prebivalca na projektnem podobmočju Pohorje leta 2014 (€/prebivalca)

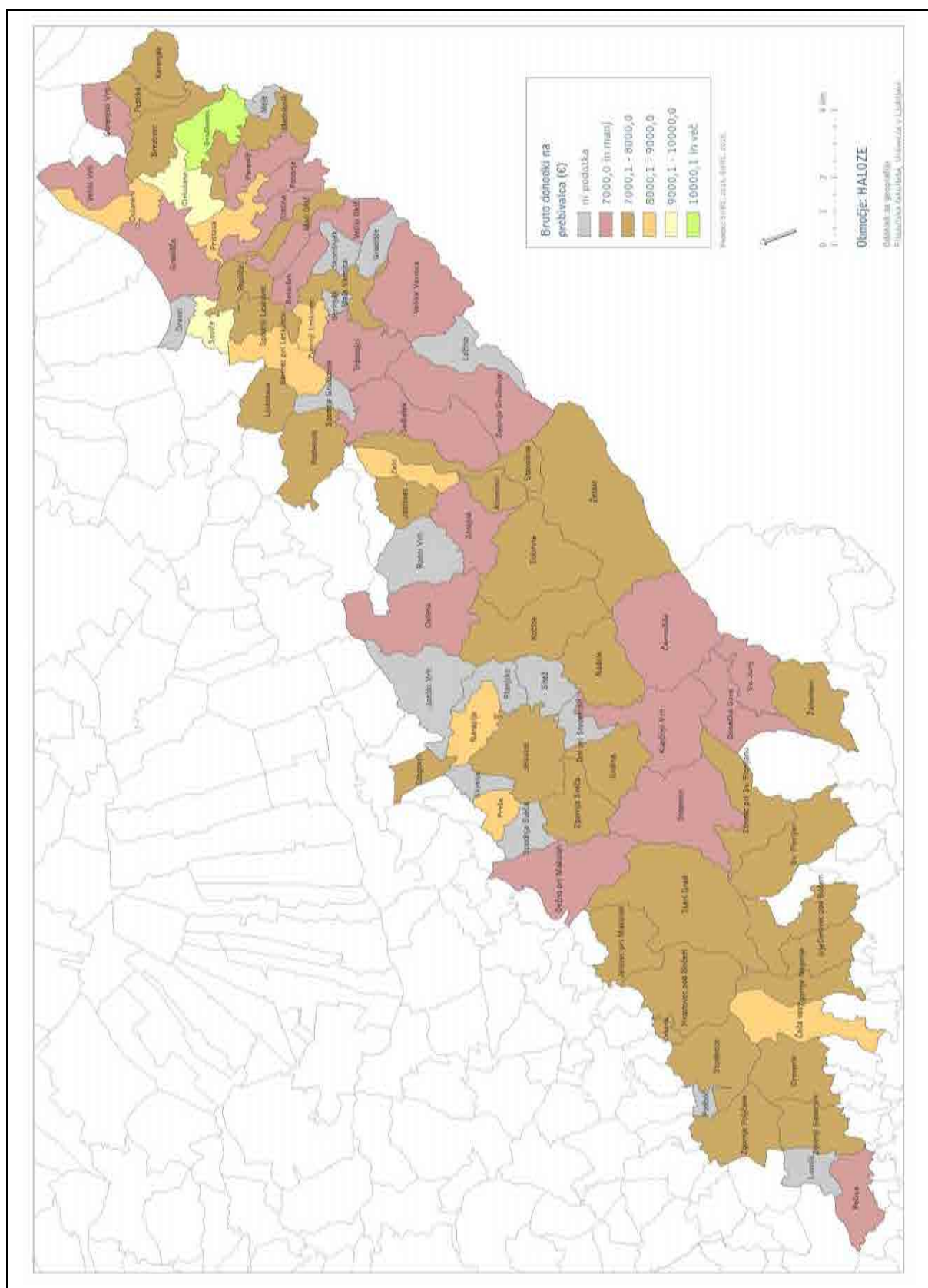

Slika 85: Bruto dohodek na prebivalca na projektnem podobmočju Pohorje leta 2018 (€/prebivalca)

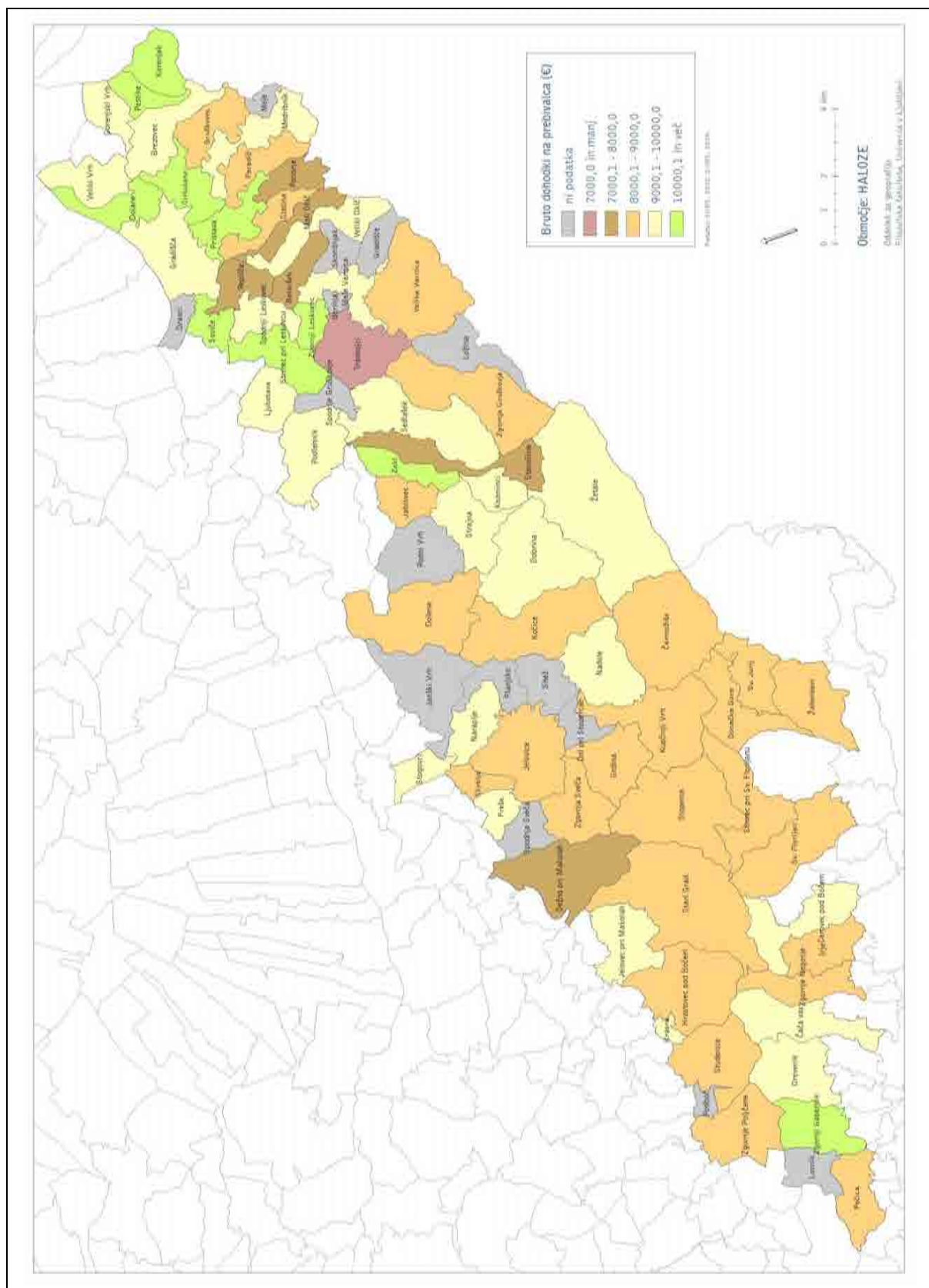

Slika 86: Gibanje bruto dohodka na prebivalca na projektnem podobmočju Pohorje v obdobju 2014–2018 (indeks, 2014 = 100)

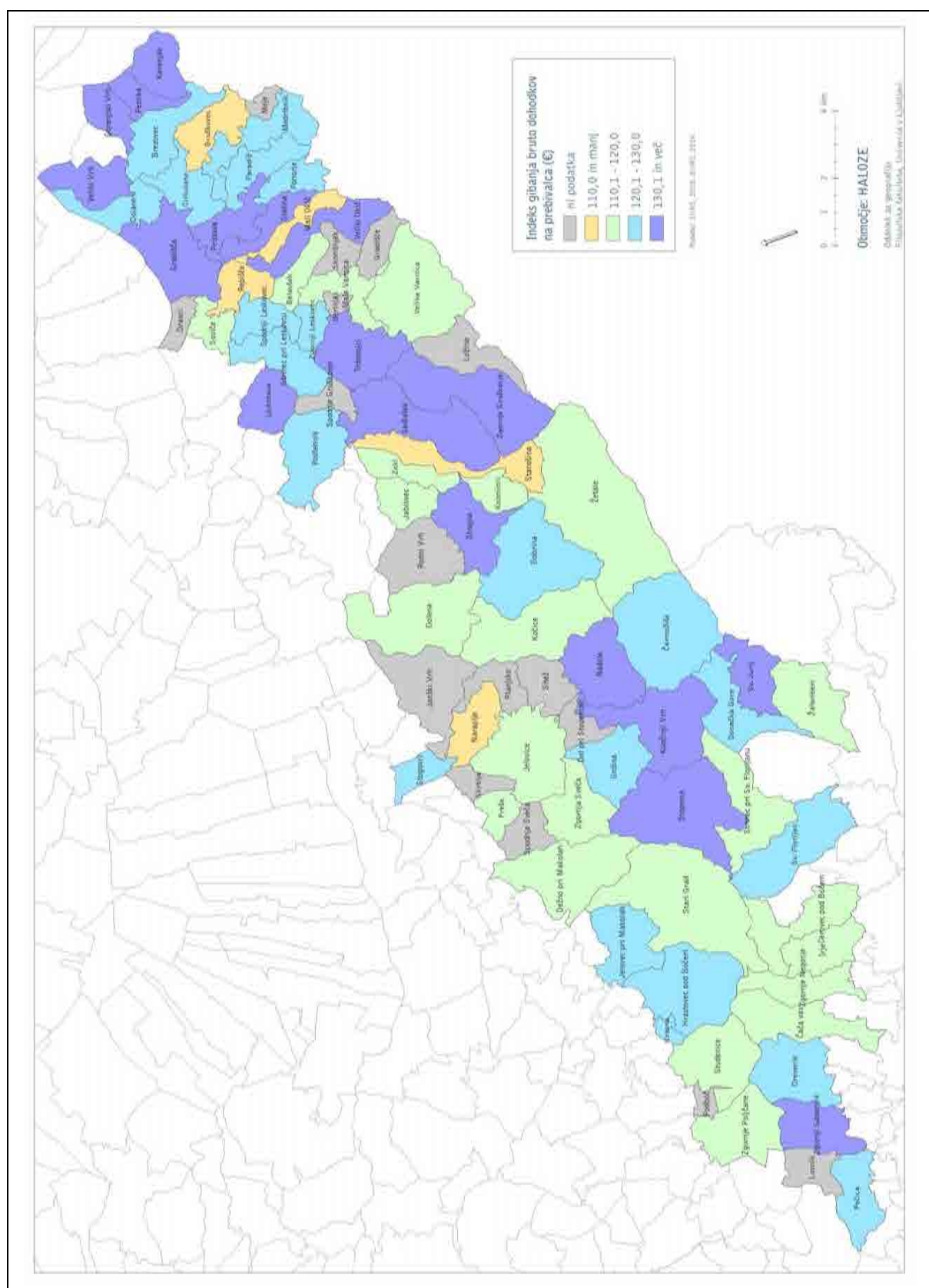

Slika 87: Bruto dohodek na prebivalca na projektnem podobmočju Haloze leta 2014 (€/prebivalca)

Slika 88: Bruto dohodek na prebivalca na projektnem podobmočju Haloze leta 2018 (€/prebivalca)

Slika 89: Gibanje bruto dohodka na prebivalca na projektnem podobmočju Haloze v obdobju 2014–2018 (indeks, 2014 = 100)

2.11 Gospodarski subjekti

Vsebinska opredelitev kazalca

Pod pojmom »gospodarski subjekti« smo v analizo zajeli del poslovnih subjektov, vpisanih v Poslovni register Slovenije, in sicer tiste, ki jih opredeljuje zakon o gospodarskih družbah (pravne osebe, ki na trgu opravljajo pridobitne dejavnosti – organizacijske oblike d. n. o., komanditna družba, d. o. o., d. d., komanditna d. d.), druge pravne osebe (organizacijska oblika zadruga) ter fizične osebe, ki na trgu opravljajo pridobitno dejavnost (organizacijska oblika samostojni podjetnik). Upoštevali smo vse gospodarske subjekte s sedežem na preučevanih projektnih podobmočjih, pa tudi prisotne poslovne enote in podružnice gospodarskih subjektov, ki imajo sicer sedež izven preučevanih območij.

Podatek o številu gospodarskih subjektov na območju je ključni pokazatelj gospodarske moči območja skozi gospodarsko (podjetniško) aktivnost prebivalstva. Če ima gospodarski subjekt poslovne enote ali podružnice, je del dodane vrednosti ustvarjen zunaj območja sedeža gospodarskega subjekta.

Način izračuna kazalca

Število vseh gospodarskih subjektov v naselju je preračunano na 1000 prebivalcev, s čimer se odpravi vpliv velikosti prostorskih enot.

Viri podatkov

Vir podatkov je Poslovni register Slovenije, ki ga vodi in vzdržuje Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES). Poslovni register je osrednja baza podatkov o vseh poslovnih subjektih s sedežem na območju Republike Slovenije, ki opravljajo pridobitno ali nepridobitno dejavnost, o njihovih delih in o podružnicah tujih podjetij (Zakon o Poslovnem registru Slovenije, 2016). Prikazani sta stanji Poslovnega registra Slovenije na dan 31. 12. 2015 in 31. 12. 2019 (Priloga 1 – Preglednica G).

Podatke o številu prebivalcev po naseljih redno objavlja Statistični urad Republike Slovenije (dostopni v Podatkovni bazi SiStat), in sicer letno na dan 1. 1. Pri preračunu so bili uporabljeni podatki za 1. 1. 2016 in 1. 1. 2020.

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

Na preučevanih projektnih podobmočjih je bilo konec leta 2015 1057 gospodarskih subjektov ter podružnic in poslovnih enot oziroma 43,6 gospodarskega subjekta na 1000 prebivalcev. Gospodarska aktivnost je bila najvišja na projektnem podobmočju Kum (60,8 gospodarskega subjekta na 1000 prebivalcev), pri čemer je močno izstopalo naselje Radeče z 62,9 % vseh gospodarskih subjektov na preučevanem projektnem podobmočju. Gospodarska moč Pohorja je bila nekoliko nižja (54,6 gospodarskega subjekta na 1000 prebivalcev), medtem ko je bila podjetniška aktivnost na območju Haloz in Gorjancev precej nižja (36,2 oziroma 37,5 gospodarskega subjekta na 1000 prebivalcev). Na Pohorju so imela vsa naselja vsaj en registriran gospodarski subjekt, poslovno enoto ali podružnico, medtem ko na projektnem podobmočju Gorjanci kar

četrtna naselij ni imela registriranega gospodarskega subjekta, poslovne enote ali podružnice.

Preglednica 10: Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnih podobmočjih v letih 2015 in 2019

	Število gospodarskih subjektov		Št. gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev		Delež naselij brez gospodarskih subjektov (%)	
	2015	2019	2015	2019	2015	2019
Gorjanci	140	182	37,5	47,5	25,9	11,1
Haloze	451	545	36,2	43,5	13,3	8,4
Kum	272	290	60,8	66,3	14,3	4,8
Pohorje	194	205	54,6	58,5	0,0	0,0
Projektna podobmočja	1057	1222	43,6	50,4	14,9	7,8

Vir podatkov: AJ PES – Poslovni register Slovenije, 2016; AJ PES – Poslovni register Slovenije, 2020.

Konec leta 2019 je bilo na preučevanih projektnih podobmočjih 1222 gospodarskih subjektov ter podružnic in poslovnih enot oziroma 50,4 gospodarskega subjekta na 1000 prebivalcev. Vrednosti obeh kazalnikov sta bili višji kot konec leta 2015, kar je v skladu s splošnim gospodarskim razvojem, ki ga je po letu 2015 doživela Slovenija. Projektno podobmočje Kum je ohranilo najvišje vrednosti števila gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev (66,3), sledilo je projektno podobmočje Pohorje (58,5). Projektni podobmočji Gorjanci in Haloze še vedno zaostajata za povprečjem projektnih podobmočij, toda število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev se je v obravnavanem obdobju povečalo bolj kot v ostalih območjih in se bolj približalo povprečju. Delež naselij brez gospodarskih subjektov se je leta 2019 izrazito znižal.

Na projektnem podobmočju Gorjanci so imeli leta 2015 z vidika prisotnosti gospodarskih subjektov največjo moč naselja Šmarje in Drča ter Vrbovce, Gorenji Suhadol, Tolsti Vrh in Hrastje. Ostala naselja so se uvrščala v nižje razrede (poleg sedmih naselij, ki niso imela tovrstne gospodarske funkcije). Podatki za leto 2019 kažejo, da se je gospodarska moč naselij z vidika analiziranega kazalnika povečala v večini naselij, pomembno pa se je zmanjšalo število naselij, kjer ni bilo registriranega vsaj enega gospodarskega subjekta (s sedem v letu 2015 na tri v letu 2019).

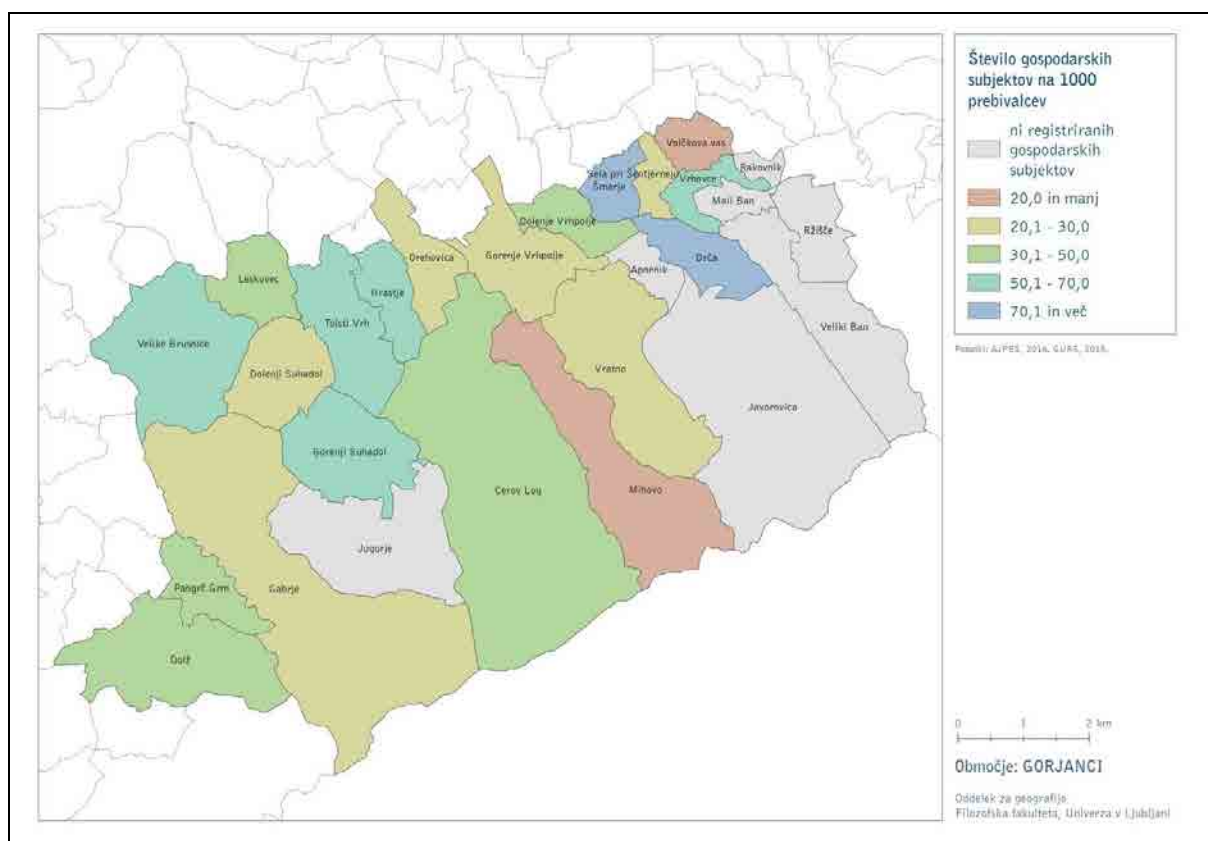
V Halozah je bilo leta 2015 stanje bolj raznoliko. Najmanjšo gospodarsko moč je imel osrednji del, nekoliko večjo pa jugozahodni del Haloz. Na severovzhodu preučevanega projektnega podobmočja je bila opažena izrazita dvojnost: nekaj naselij z veliko gospodarsko močjo (npr. Dolane, Strmec pri Leskovcu in Medribnik ter centralni naselji Cirkulane in Podlehnik) ter preostala naselja, ki so imela manj kot 30 gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev. V primerjavi z drugimi projektnimi podobmočji je bila gospodarska moč Haloz po tem kazalcu najnižja. Podatki za leto 2019 kažejo, da so Haloze še vedno podjetniško najmanj aktiven del od vseh projektnih podobmočij, vendar so se vrednosti kazalnika pomembno povečale. Velika razvojna raznolikost Haloz se je pri tem kazalniku ohranila.

Projektno podobmočje Kum je leta 2015 izkazovalo ugodne vrednosti kazalnika, vendar predvsem na račun naselja Radeče, v katerem je bilo 171 upoštevanih gospodarskih subjektov oziroma 62,9 % vseh gospodarskih subjektov na preučevanem projektnem

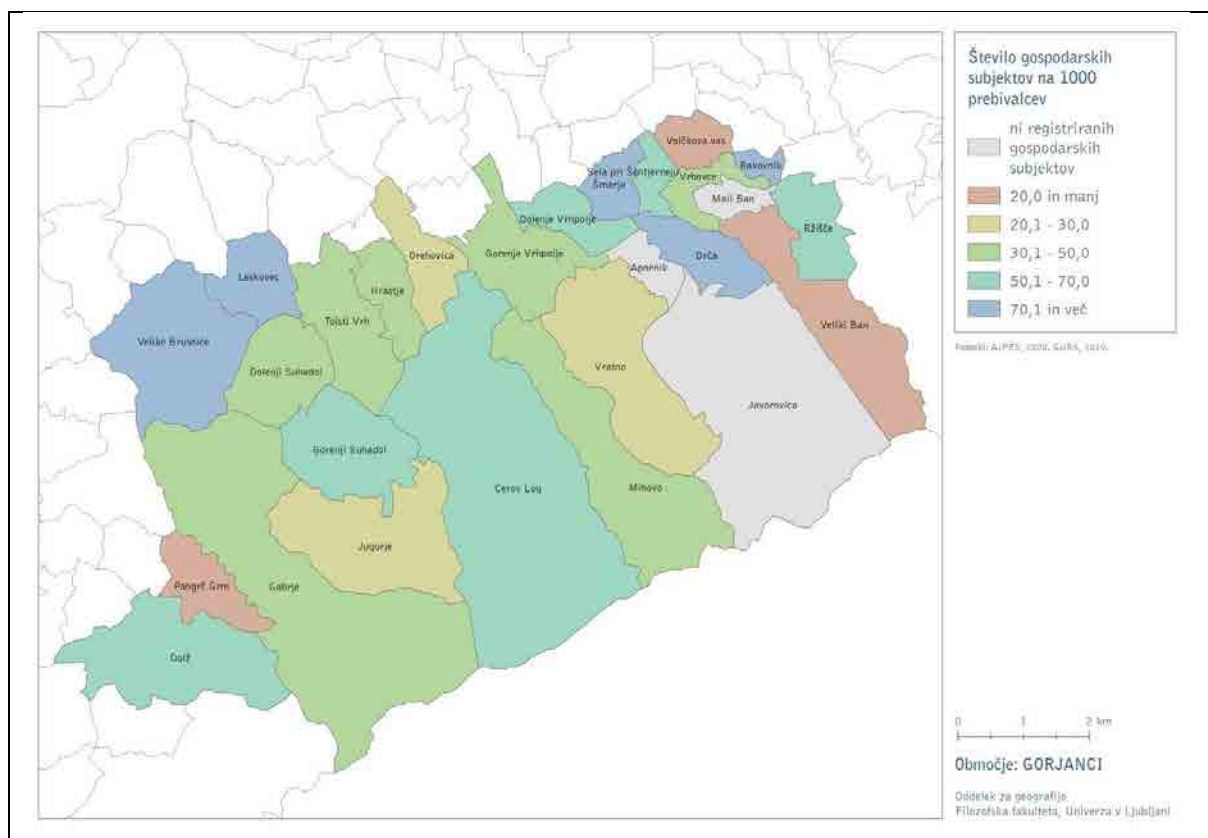
podobmočju. Brez tega naselja bi imelo območje Kuma 101 gospodarski subjekt oziroma 41,9 gospodarskega subjekta na 1000 prebivalcev, kar bi ga vseeno uvrstilo pred Haloze in Gorjance. Največjo gospodarsko moč je imel skrajni jugovzhodni del območja (poleg Radeč tudi naselji Njivice in Zavrata). Nekoliko višjo gospodarsko aktivnost so imela tudi naselja, ki se nahajajo v občini Trbovlje. Glede na stanje konec leta 2019 so gospodarsko hitreje napredovali severni deli preučevanega projektnega podobmočja.

Območje Pohorja je leta 2015 izkazovalo izrazito dvojnost v gospodarski moči po številu gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev. Naselja v osrednjem delu so imela višje vrednosti kazalnika, predvsem v povezavi s turističnim razvojem na Rogli. Podobno je veljalo tudi za centralni naselji Mislinja in Ribnica na Pohorju, ki sta središči občin. V ostalih naseljih je bila podjetniška aktivnost skromnejša. Stanje konec leta 2019 je bilo manj homogeno, nekatera naselja so v gospodarski aktivnosti celo nazadovala.

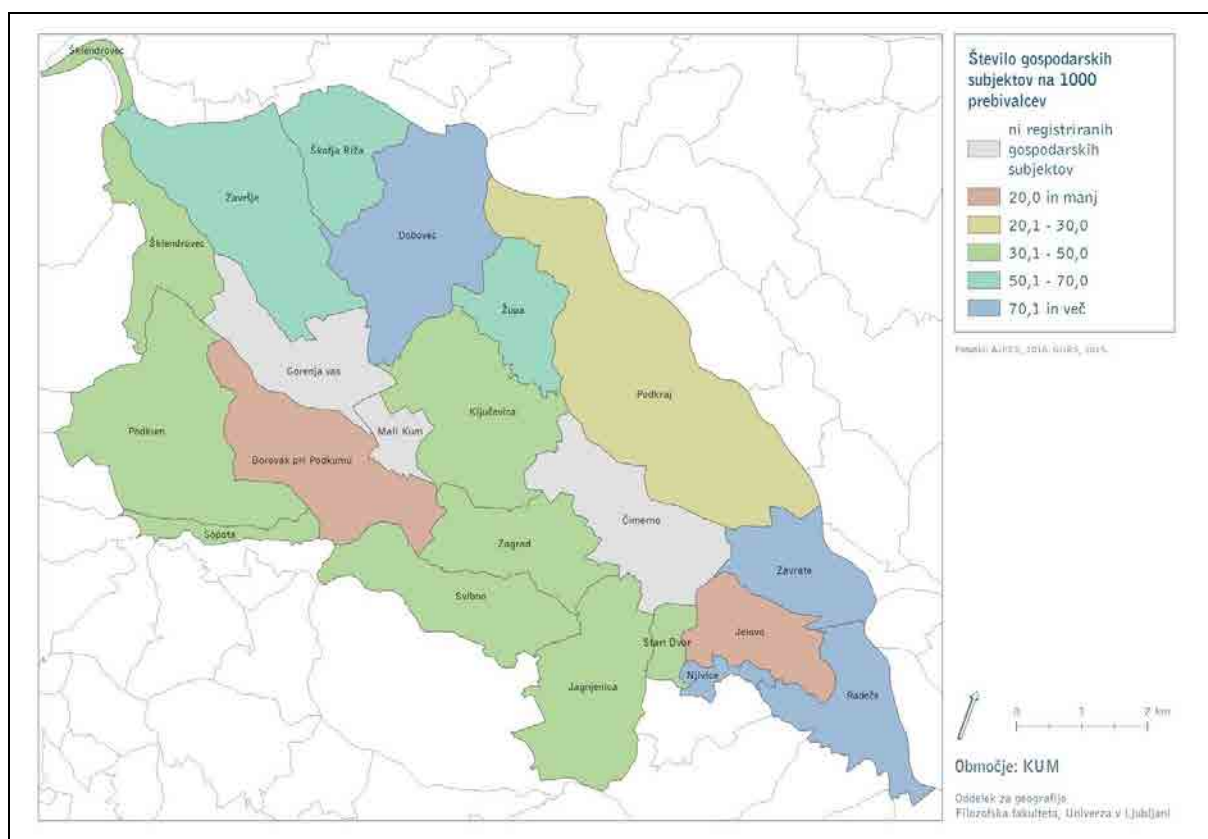
Slika 90: Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015

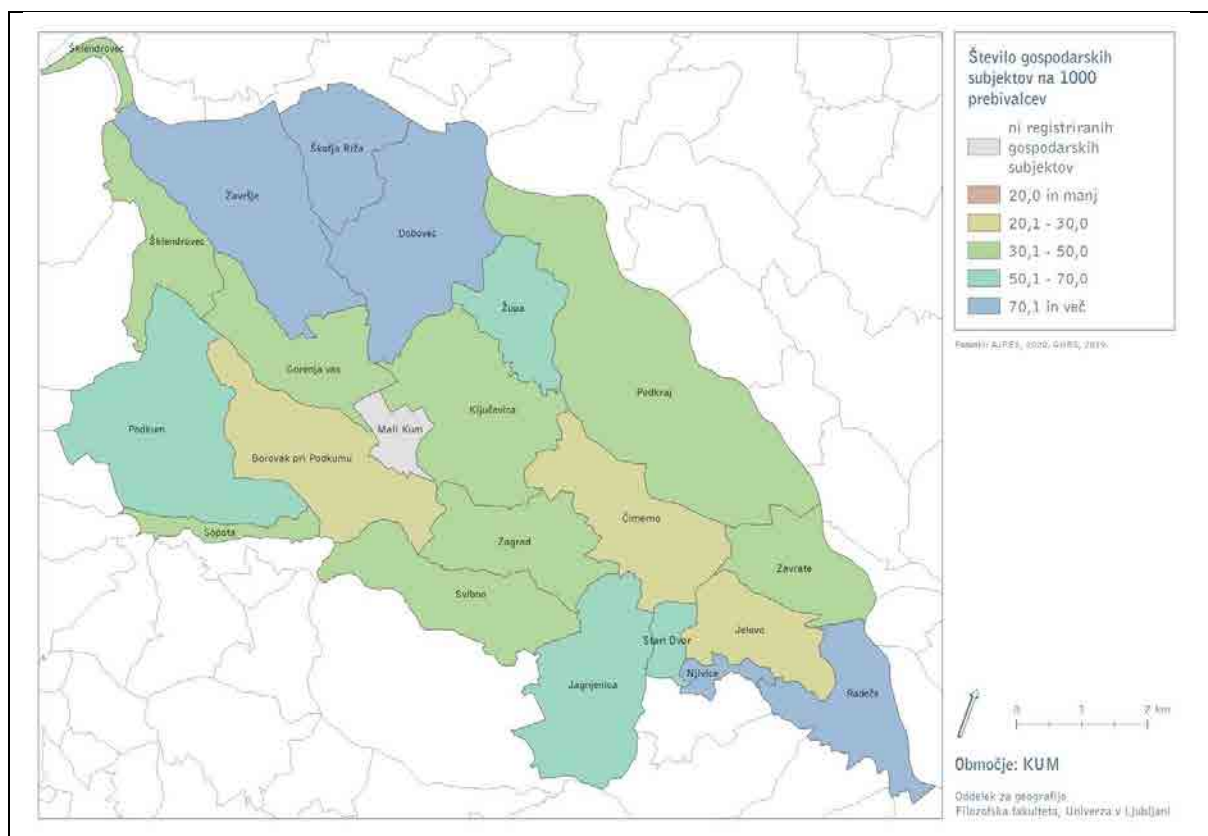
Slika 91: Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019

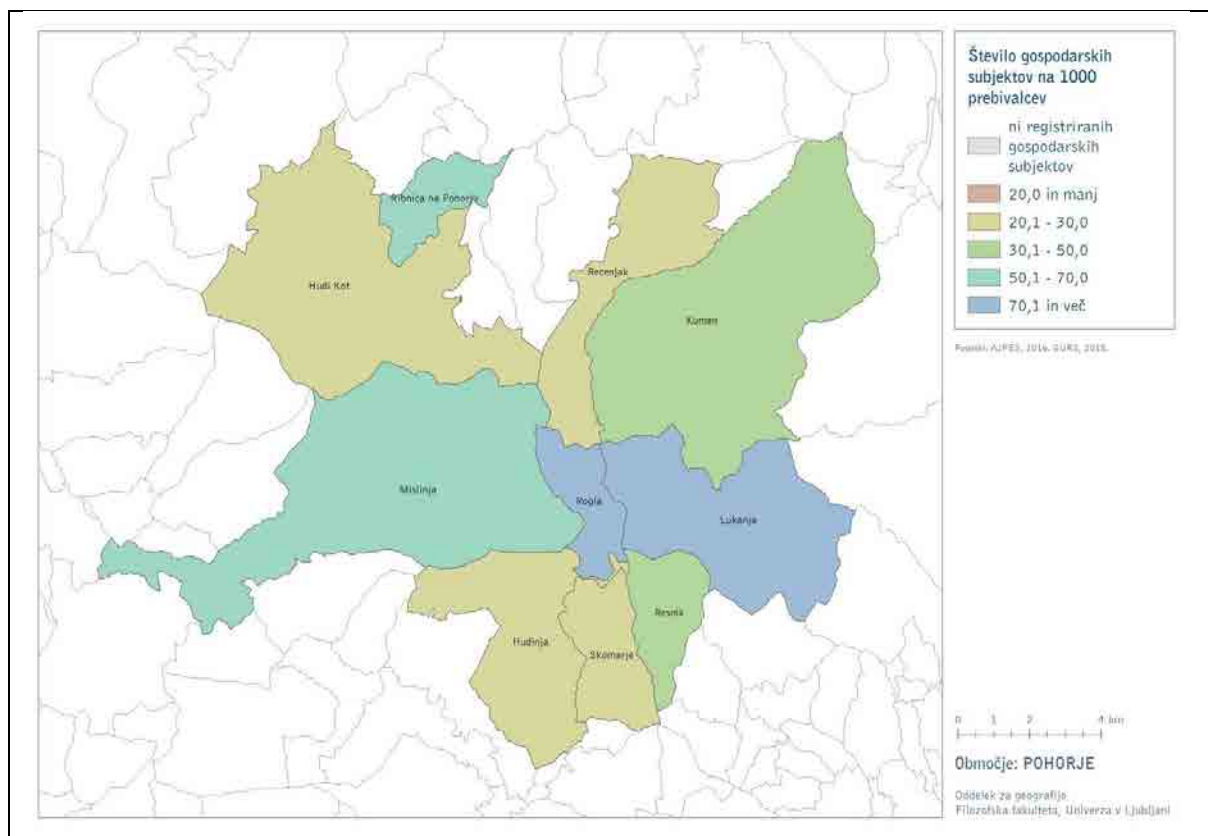
Slika 92: Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Kum leta 2015

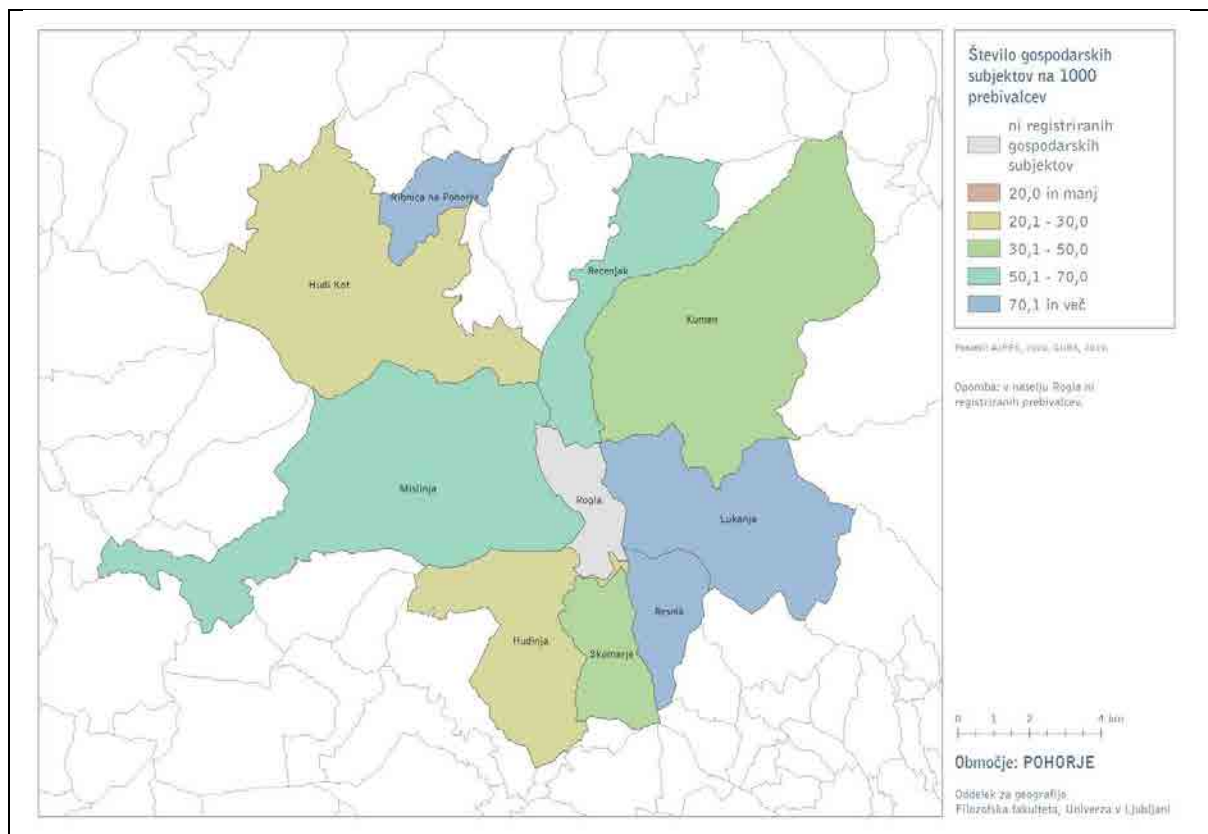
Slika 93: Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Kum leta 2019

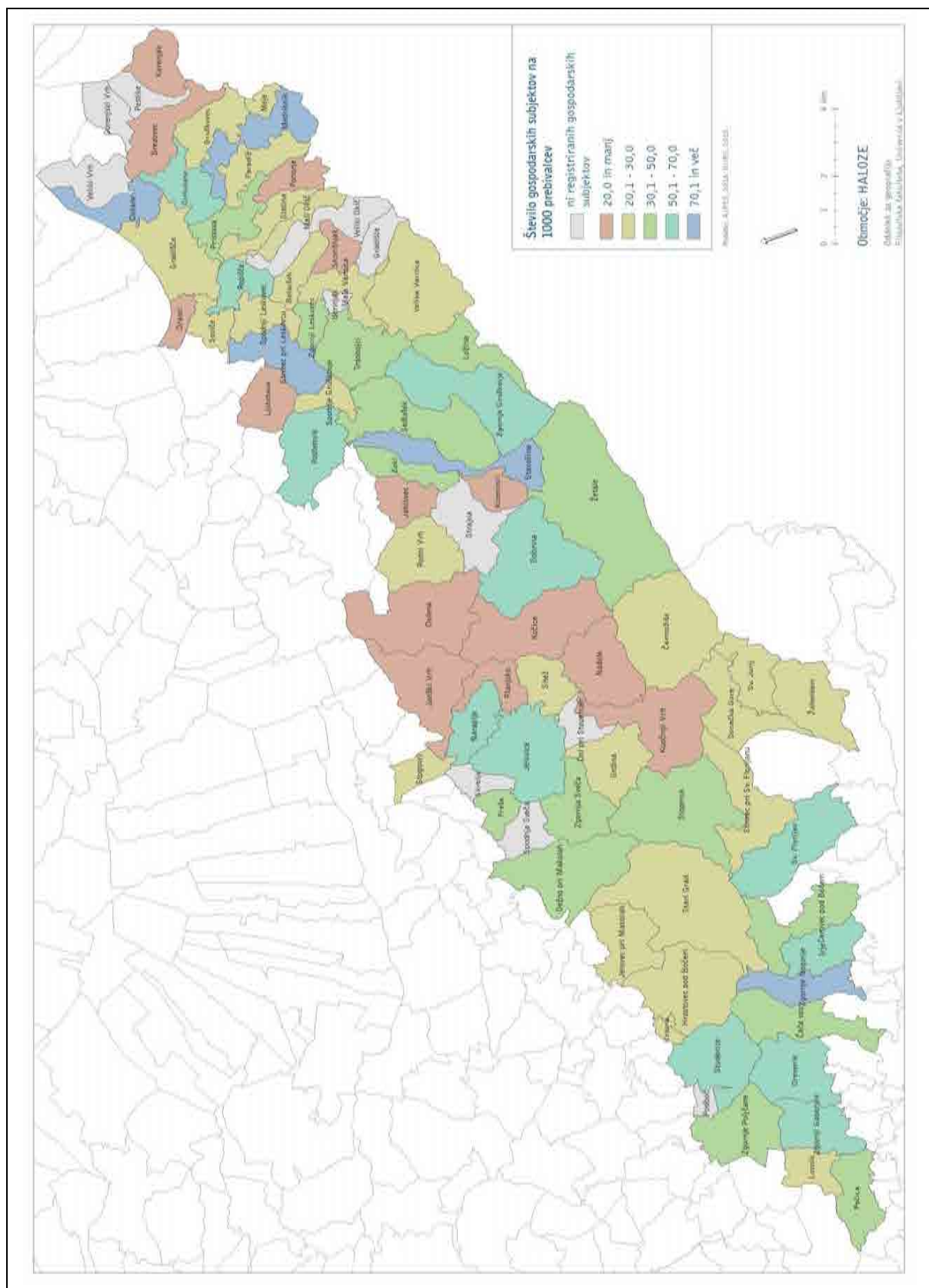

Slika 94: Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015

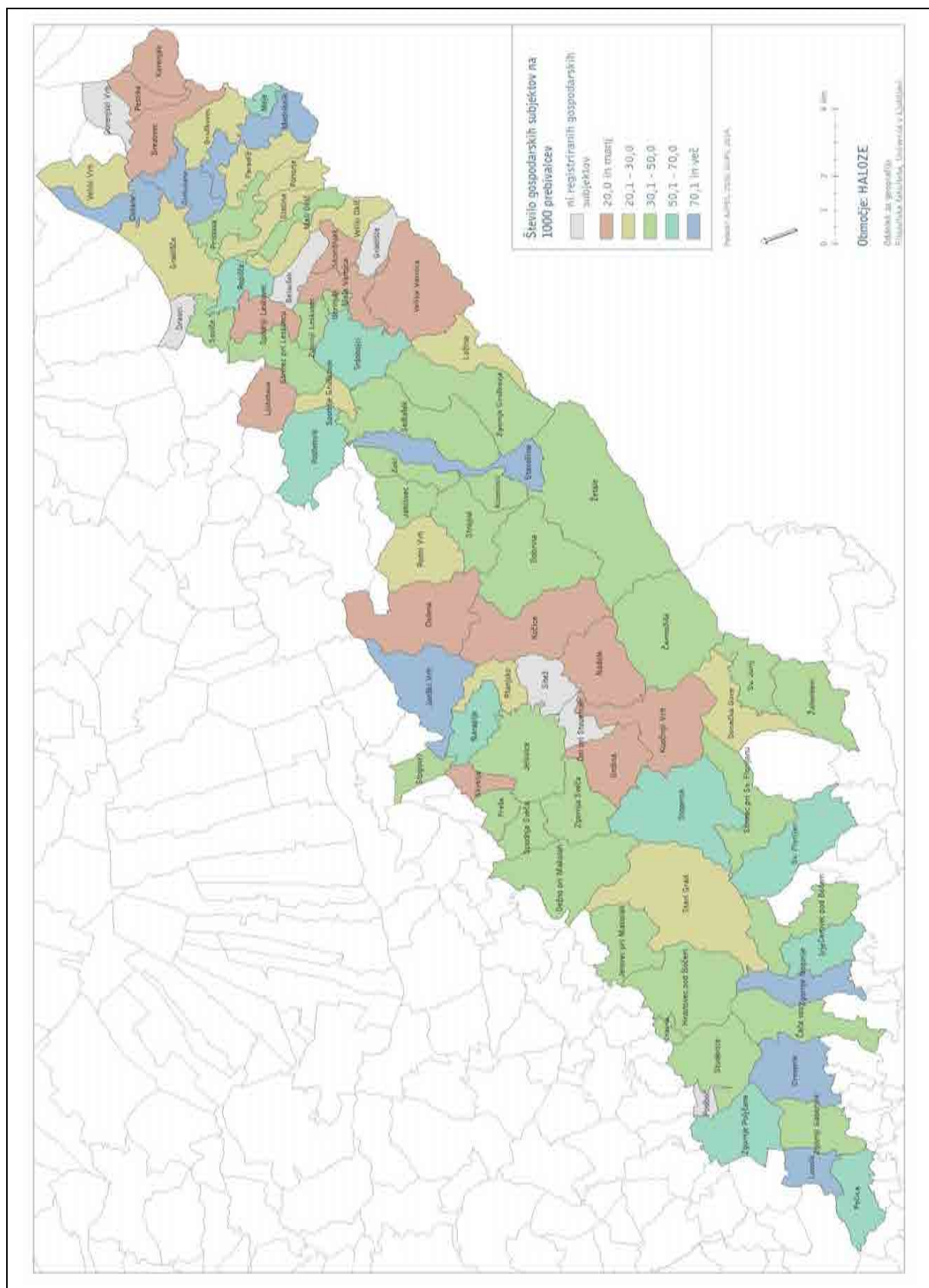

Slika 95: Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019

Slika 96: Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Haloze leta 2015

Slika 97: Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Haloze leta 2019

2.12 Gospodarska struktura

Vsebinska opredelitev kazalca

V analizi gospodarske strukture smo preučili glavno dejavnost gospodarskih subjektov na projektnih podobmočjih. Upoštevali smo poslovne subjekte, vpisane v Poslovni register Slovenije, in sicer pravne osebe (organizacijske oblike d. n. o., komanditna družba, d. o. o., d. d., komanditna d. d., zadruga) ter fizične osebe (organizacijska oblika samostojni podjetnik). Upoštevali smo tudi glavno dejavnost vseh gospodarskih subjektov s sedežem na preučevanih projektnih podobmočjih, pa tudi prisotne poslovne enote in podružnice gospodarskih subjektov, ki imajo sicer sedež izven preučevanih območij.

Gospodarska struktura kaže usmerjenost območja v posamezno gospodarsko dejavnost. V primeru homogene dejavnostne strukture je območje specializirano v posamezno gospodarsko dejavnost, s čimer želi izkoristiti svoje primerjalne prednosti (npr. okoljski vir, specifično izobražena delovna sila, bližina tržišča, tradicija). Z vidika zaščite pred tveganji, ki jih prinaša gospodarski cikel, je zaželeno raznovrstno gospodarstvo. Na manjših območjih, kot so projektna podobmočja (z izjemo Haloz), je težje zagotoviti raznovrstno gospodarsko strukturo.

Način izračuna kazalca

V Poslovnem registru Slovenije so glavne dejavnosti gospodarskih subjektov opredeljene kot podrazred SKD klasifikacije (petmestna številčna oznaka). SKD oziroma Standardna klasifikacija dejavnosti (SKD, 2016) je obvezen nacionalni standard za evidentiranje, zbiranje, obdelavo, analizo, posredovanje in izkazovanje podatkov o poslovnih subjektih. Vsak poslovni subjekt ima glede na svoje dejavnosti pripisan vsaj en podrazred, v večini primerov pa več podrazredov. Posebej je to značilno za manjša podjetja, ki si s tem ne želijo omejiti poslovnih možnosti. Eden izmed podrazredov je glavna dejavnost subjekta. Za analizo glavnih dejavnosti preučevanih gospodarskih subjektov smo oddelke (dvomestna številčna oznaka) združili v področja, ki jih označujejo enomestne črkovne oznake (Preglednica 11).

Preglednica 11: Združevanje podrazredov SKD klasifikacije v področja

Koda področja	Področje	Oddelki
A	Kmetijstvo, lov, ribištvo, gozdarstvo	01–03
B	Rudarstvo	05–09
C	Predelovalne dejavnosti	10–33
D, E	Oskrba z električno energijo, plinom in paro, vodo, ravnanje z odpadki, saniranje okolja	35–39
F	Gradbeništvo	41–43
G	Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil	45–47
H	Promet in skladiščenje	49–53
I	Gostinstvo	55–56
J	Informacijske in komunikacijske dejavnosti	58–63
K, L	Finančne, in zavarovalniške dejavnosti, poslovanje z nepremičninami	64–68
M	Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	69–75
N, S, ostalo	Druge raznovrstne poslovne in druge dejavnosti	77–96

V analizi smo prikazali pogostost (numerus) pojavljanja posameznega področja v naseljih projektnih podobmočij. Področje oziroma gospodarska dejavnost, ki se v naselju pojavi največkrat, je prevladujoča. V primeru, ko nobena dejavnost ne prevladuje, je v naselju gospodarska struktura opredeljena kot heterogena (Priloga 1 – Preglednica G).

Viri podatkov

Vir podatkov je Poslovni register Slovenije, ki ga vodi in vzdržuje Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES). Poslovni register je osrednja baza podatkov o vseh poslovnih subjektih s sedežem na območju Republike Slovenije, ki opravljajo pridobitno ali nepridobitno dejavnost, o njihovih delih in o podružnicah tujih podjetij (Zakon o Poslovnem registru Slovenije, 2016). Prikazani sta stanji Poslovnega registra Slovenije na dan 31. 12. 2015 in 31. 12. 2019.

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

Na preučevanih projektnih podobmočjih sta bili leta 2015 prevladujoči dejavnosti gospodarskih subjektov trgovina ter vzdrževanje in popravila motornih vozil (18,6 % vseh gospodarskih subjektov). Med pomembnejšimi dejavnostmi, s katerimi se je ukvarjalo veliko število gospodarskih subjektov, so bili še gradbeništvo (16,5 %) in predelovalne dejavnosti (14,4 %), pa tudi tako imenovane druge raznovrstne poslovne in druge dejavnosti (11,6 %) ter strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (11,0 %).

Preglednica 12: Gospodarska struktura projektnih podobmočij glede na glavno dejavnost gospodarskih subjektov v letih 2015 in 2019

Koda področja	Gorjanci		Haloze		Kum		Pohorje		Skupaj	
	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019
A	3	2	7	18	2	4	9	11	21	35
B	0	0	4	4	0	0	4	2	8	6
C	15	18	72	99	44	52	21	21	152	190
D, E	0	0	6	7	4	4	6	5	16	16
F	32	42	88	97	30	30	24	21	174	190
G	32	38	66	71	64	61	35	40	197	210
H	10	10	54	46	19	15	19	11	102	82
I	15	16	40	51	26	22	24	31	105	120
J	3	3	8	12	7	9	4	5	22	29
K, L	1	2	10	10	4	4	7	9	22	25
M	15	20	54	68	30	37	17	23	116	148
N, S, ostalo	14	31	42	62	42	52	24	26	123	171
Skupaj	140	182	451	545	272	290	194	205	1057	1222

Opomba: prevladujoče dejavnosti projektnih podobmočij so označene krepko.

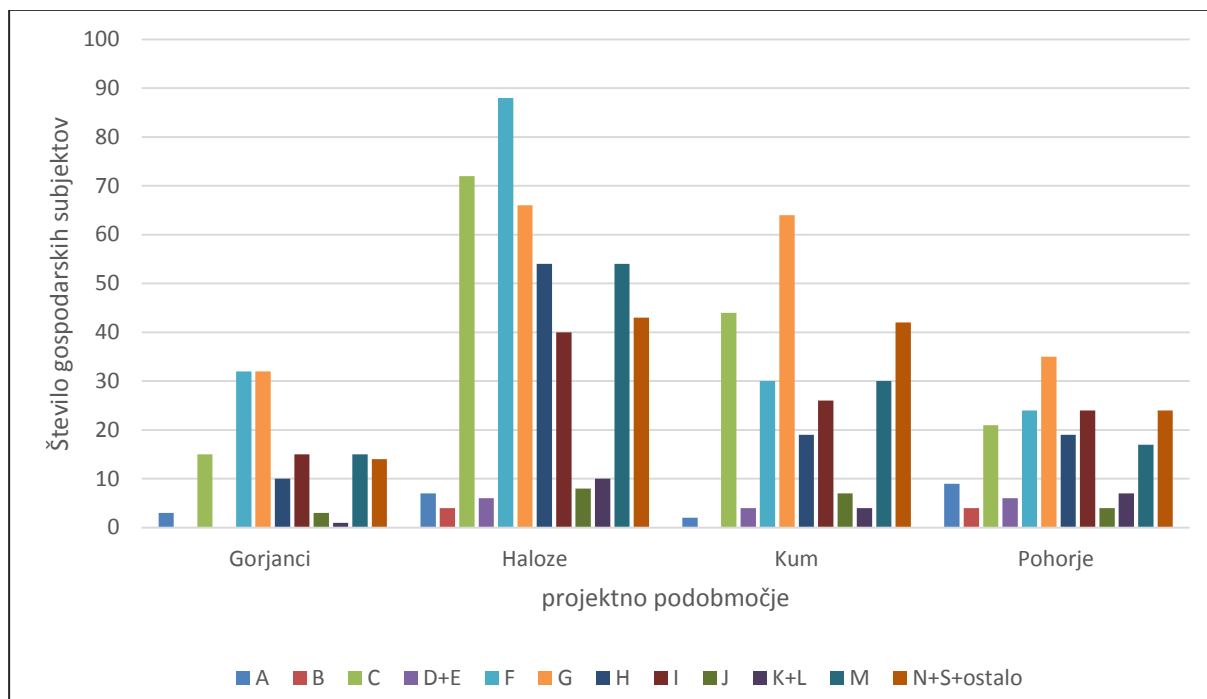
Viri podatkov: AJPES – Poslovni register Slovenije, 2016; AJPES – Poslovni register Slovenije, 2020.

Najmanj gospodarskih subjektov se je ukvarjalo z rudarstvom (0,8 %), oskrbo z električno energijo, plinom in paro, vodo, ravnanjem z odpadki in saniranjem okolja (1,5 %) ter z informacijskimi in komunikacijskimi dejavnostmi oziroma finančno-zavarovalniškimi dejavnostmi in poslovanjem z nepremičninami (po 2,1 %). Zelo nizek je bil delež gospodarskih subjektov, katerih glavna dejavnost je bila povezana s

kmetijstvom, lovom, ribištvo in gozdarstvom (2,0 %). Preučevana projektna podobmočja so bila usmerjena predvsem v storitvene dejavnosti (64,9 %), delno v industrijske dejavnosti (16,7 %) in gradbeništvo (16,5 %), le v manjši meri pa v kmetijske dejavnosti (2,0 %).

Tudi leta 2019 je bila na projektnih podobmočjih najpomembnejša gospodarska dejavnost glede na glavne dejavnosti gospodarskih subjektov trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil (17,2 %), sledita pa prav tako po deležu gospodarskih subjektov izenačena gradbeništvo in predelovalne dejavnosti (15,5 %). Vloga predelovalnih dejavnosti se je nekoliko povečala (s 14,4 % leta 2015 na 15,5 % leta 2019), vloga ostalih najpomembnejših dejavnosti pa nekoliko zmanjšala. Pomembnejše gospodarske dejavnosti so bile še druge raznovrstne poslovne in druge dejavnosti ter strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti. Najmanj gospodarskih subjektov se je tudi leta 2019 ukvarjalo z rudarstvom (0,5 %), oskrbo z električno energijo, plinom in paro, vodo, ravnanjem z odpadki in saniranjem okolja (1,3 %), finančno-zavarovalniškimi dejavnostmi in poslovanjem z nepremičninami (2,0 %) ter z informacijskimi in komunikacijskimi dejavnostmi (2,4 %). Vloga kmetijskih dejavnosti se je v primerjavi z letom 2015 povečala (na 2,9 %). Najpomembnejše še vedno ostajajo storitvene dejavnosti (64,3 %), sledijo pa industrijske dejavnosti (17,3 %) in gradbeništvo (15,5 %). Razmerja med posameznimi dejavnostmi so leta 2019 ostajala podobna razmerjem iz leta 2015.

Slika 98: Gospodarska struktura projektnih podobmočij glede na glavno dejavnost gospodarskih subjektov leta 2015

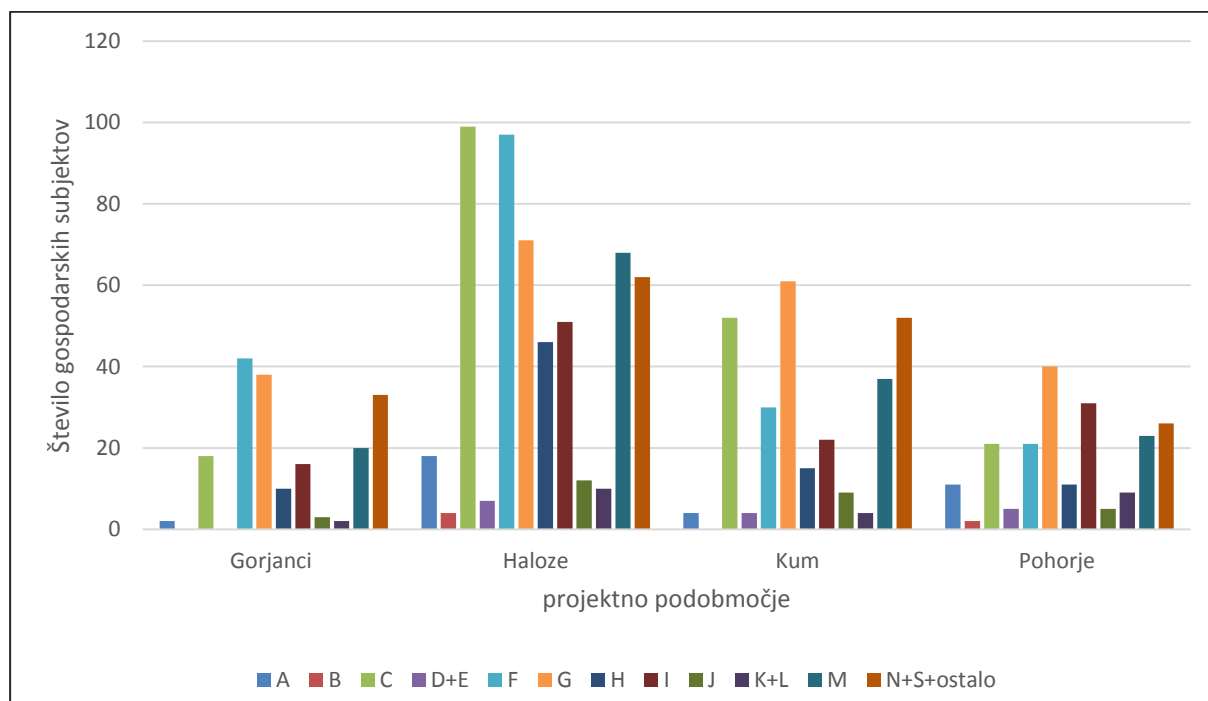
Vir podatkov: AJ PES – Poslovni register Slovenije, 2016.

Območje Gorjancev leta 2015 ni imelo prevladujoče gospodarske dejavnosti, ampak sta bili dve gospodarski dejavnosti po številu gospodarskih subjektov enakovredni: gradbeništvo ter trgovina, vzdrževanje in popravilo motornih vozil (po 22,9 %). Hkrati je

preučevano območje izkazovalo izrazito dvojnost v prostorski strukturi: zahodni del je bil usmerjen pretežno v trgovino ter vzdrževanje in popravilo motornih vozil, medtem ko vzhodni del ni imel izrazite usmerjenosti v posamezno gospodarsko dejavnost. Leta 2019 zaradi specializacije gospodarstva ni jasne ločnice v gospodarski strukturi med vzhodnim in zahodnim delom projektnega podobmočja. Gradbeništvo (22,8 %) je postalo pomembnejše od trgovine, vzdrževanja in popravila motornih vozil (20,9 %). Močno je pridobilo področje druge raznovrstne poslovne in druge dejavnosti (z 10 % leta 2015 na 17 % leta 2019).

Tudi na območju Haloze je bila leta 2015 razlika v gospodarski strukturi med zahodnim delom, ki je izrazito heterogen in s pomembnejšo vlogo gradbeništva, ter vzhodnim delom oziroma Vinorodnimi Halozami, kjer je bila gospodarska struktura bistveno bolj raznolika. Po pomenu so se med naselji izmenjevali gradbeništvo, strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti ter gostinstvo. Vloga gradbeništva je bila v Halozah leta 2015 tako velika, da je samo na tem projektnem podobmočju presegala druge gospodarske dejavnosti. Na drugem mestu so bile predelovalne dejavnosti, šele na tretjem mestu pa trgovina, vzdrževanje in popravilo motornih vozil. Leta 2019 je bila gospodarska struktura Haloze manj specializirana, celo gospodarska struktura Vinorodnih Haloze je postala še bolj raznovrstna. Največje število gospodarskih subjektov je bilo registriranih na področju predelovalnih dejavnosti (18,2 %). Kljub temu gradbeništvo (17,8 %) ostaja najbolj prepoznavna gospodarska dejavnost v naseljih, predvsem v tistih, v katerih je gospodarska struktura razvita enostransko.

Slika 99: Gospodarska struktura projektnih podobmočij glede na glavno dejavnost gospodarskih subjektov leta 2019

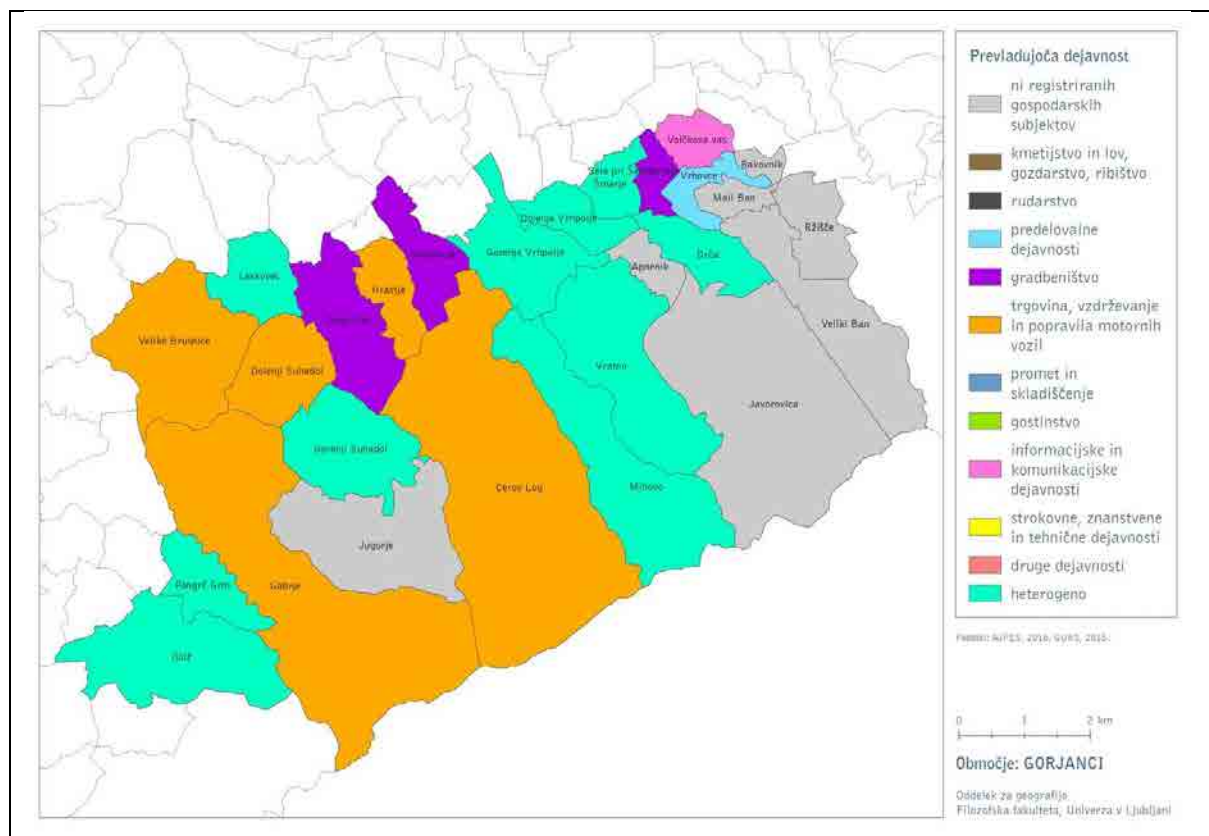
Vir podatkov: AJPES – Poslovni register Slovenije, 2020.

Predelovalne dejavnosti so bile leta 2015 pomembne tudi na območju Kuma, kjer so bile prav tako na drugem mestu, medtem ko so prevladovali gospodarski subjekti z

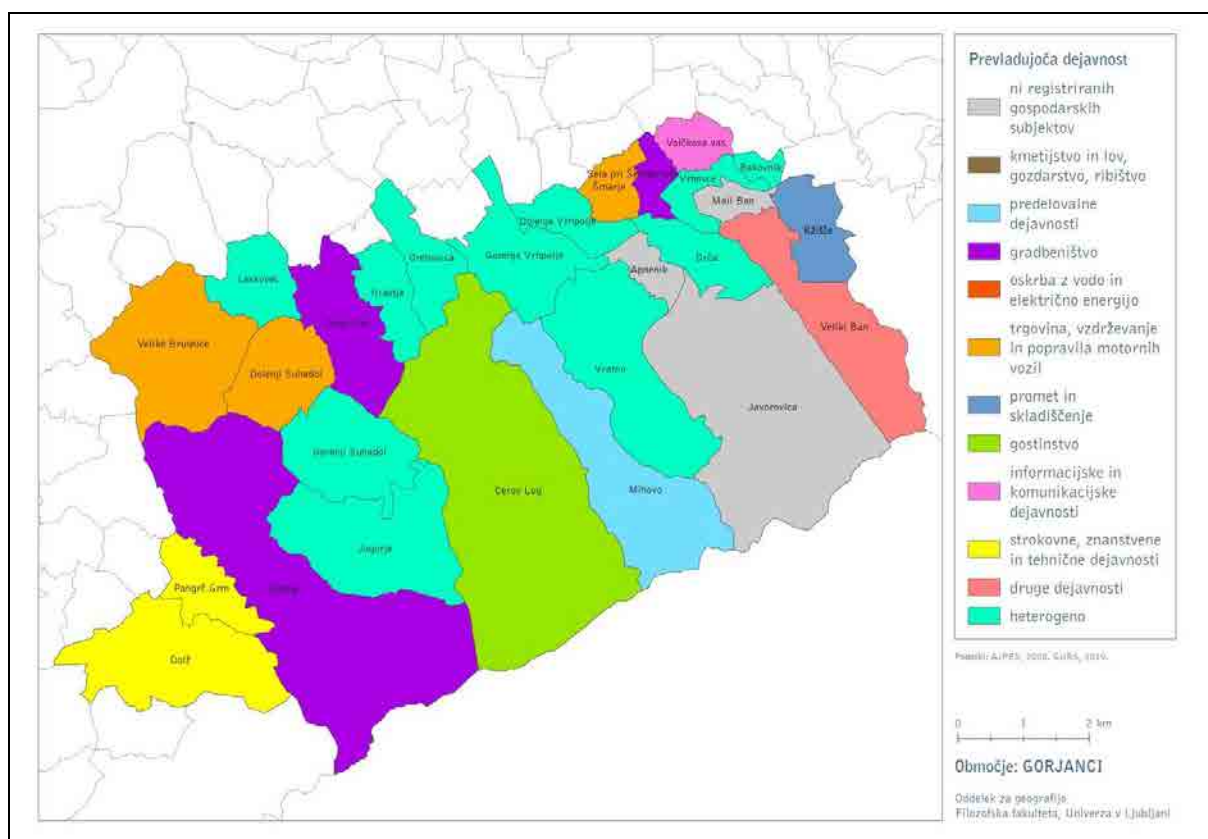
usmeritvijo v trgovino, vzdrževanje in popravilo motornih vozil. V naseljih Dobovec in Ključevica je bilo pomembno gostinstvo, v tretjini naselij pa je šlo za heterogeno gospodarsko strukturo. Projektno podobmočje Kum je doživelo najmanjše spremembe v svoji gospodarski usmerjenosti med letoma 2015 in 2019. Do spremembe gospodarske usmerjenosti je prišlo le v četrtini naselij (6 naselij), pri čemer spremembe niso bile enoznačne.

Na območju Pohorja je bila leta 2015 najpogostejša gospodarska dejavnost trgovina, vzdrževanje in popravilo motornih vozil, sledile pa so ji s približno enako vlogo kar tri gospodarske dejavnosti: gradbeništvo, gostinstvo ter druge raznovrstne poslovne in druge dejavnosti. Na območju Pohorja sta bili dve naselji s primerjalno posebno gospodarsko strukturo: rudarske dejavnosti (Hudinja) oziroma kmetijske dejavnosti (Recenjaj). Leta 2019 teh posebnosti ni bilo več, saj so naselja imela večinoma heterogeno gospodarsko strukturo, del naselij (Rogla, Resnik, Lukanja, Ribnica na Pohorju) je bil usmerjenih v gostinstvo, naselje Hudinja pa v dejavnost trgovina, vzdrževanje in popravilo motornih vozil, v katero je bilo uvrščenih največ registriranih gospodarskih subjektov na območju Pohorja (19,5 %).

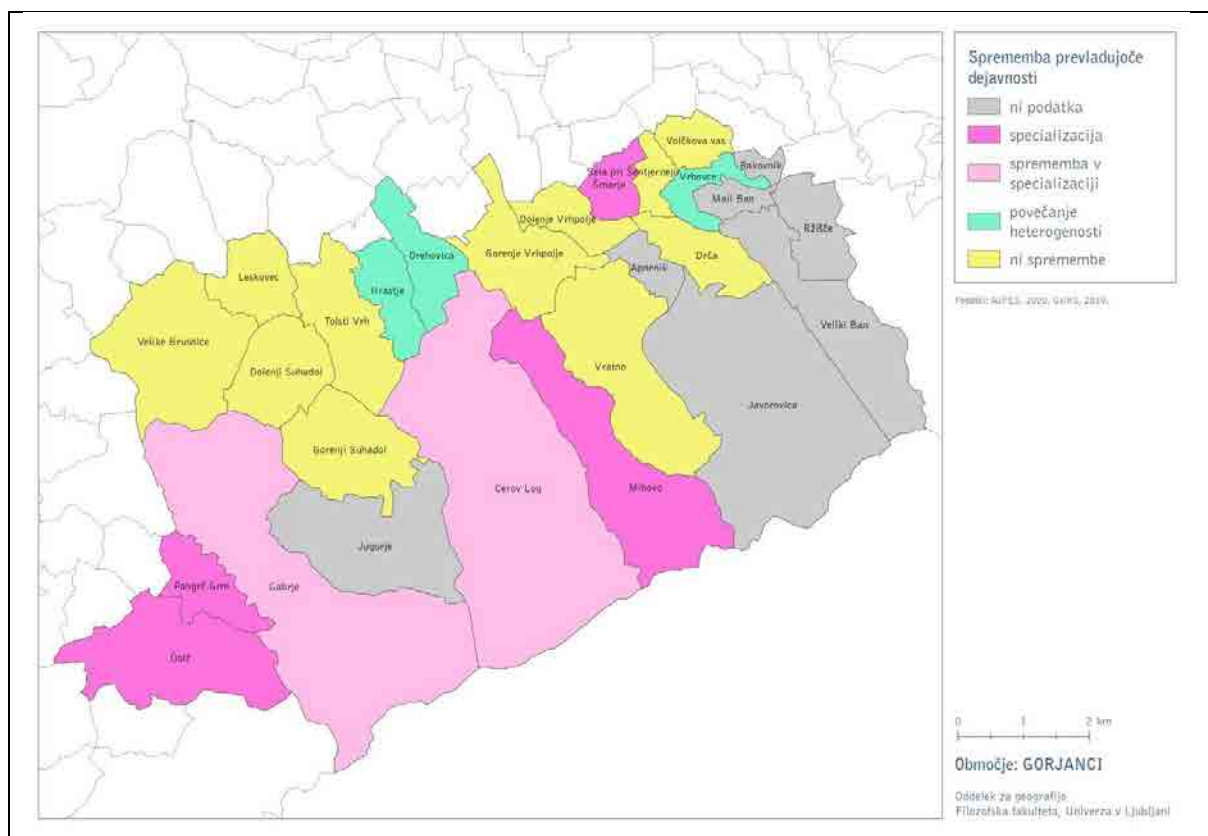
Slika 100: Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015

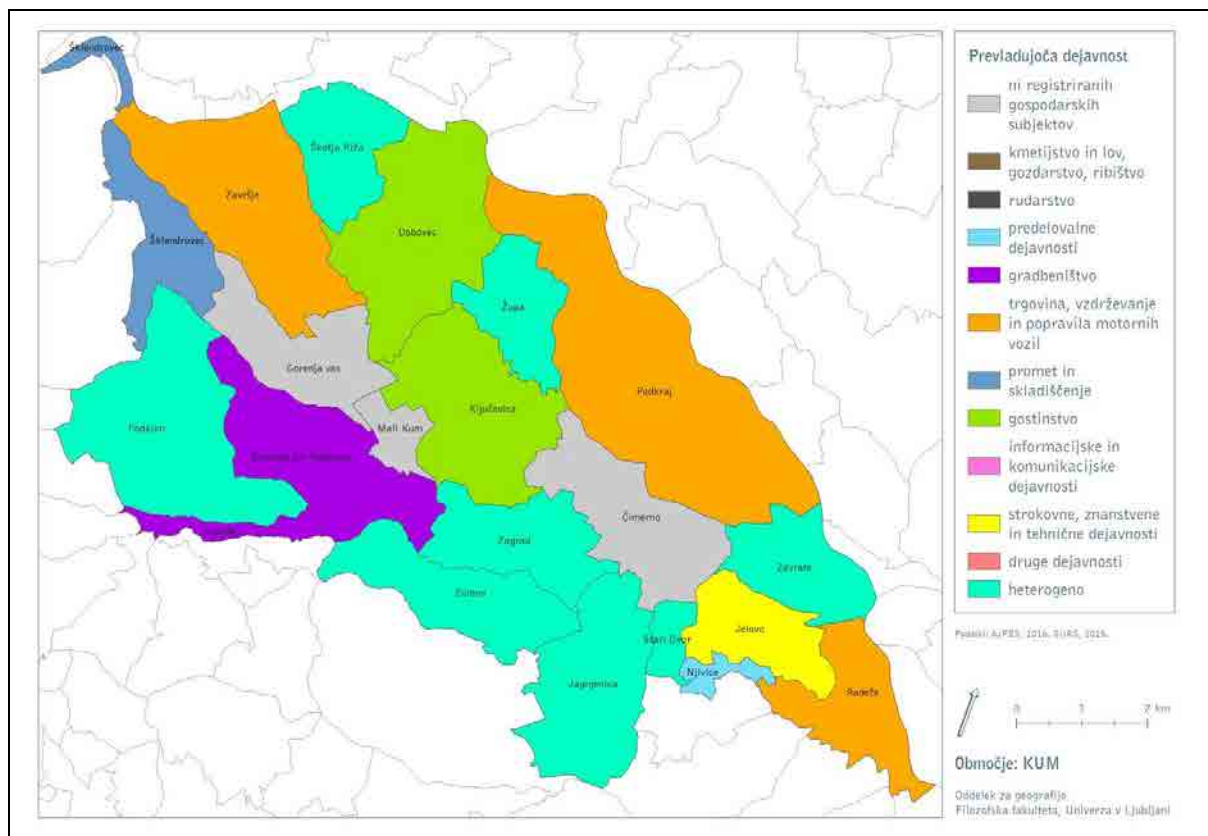
Slika 101: Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019

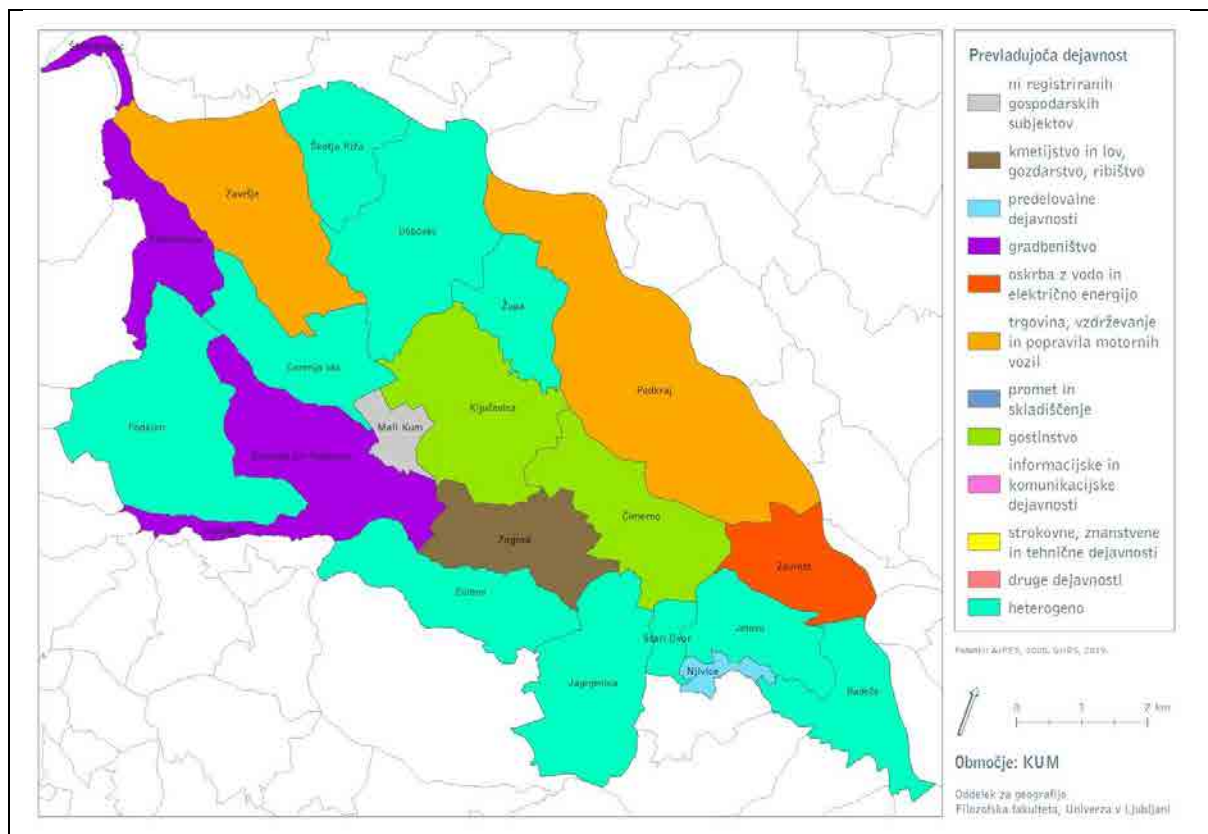
Slika 102: Sprememba prevladujoče dejavnosti gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Gorjanci v obdobju 2015–2019

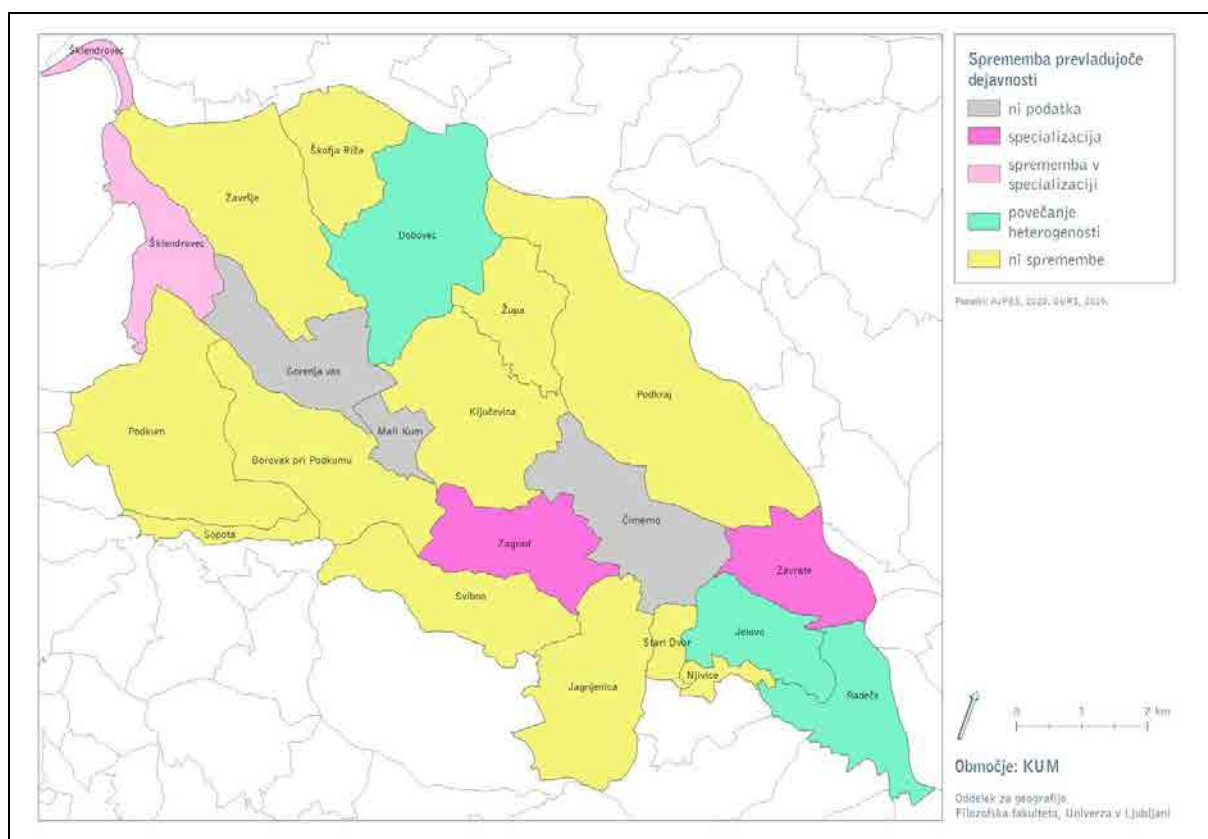
Slika 103: Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Kum leta 2015

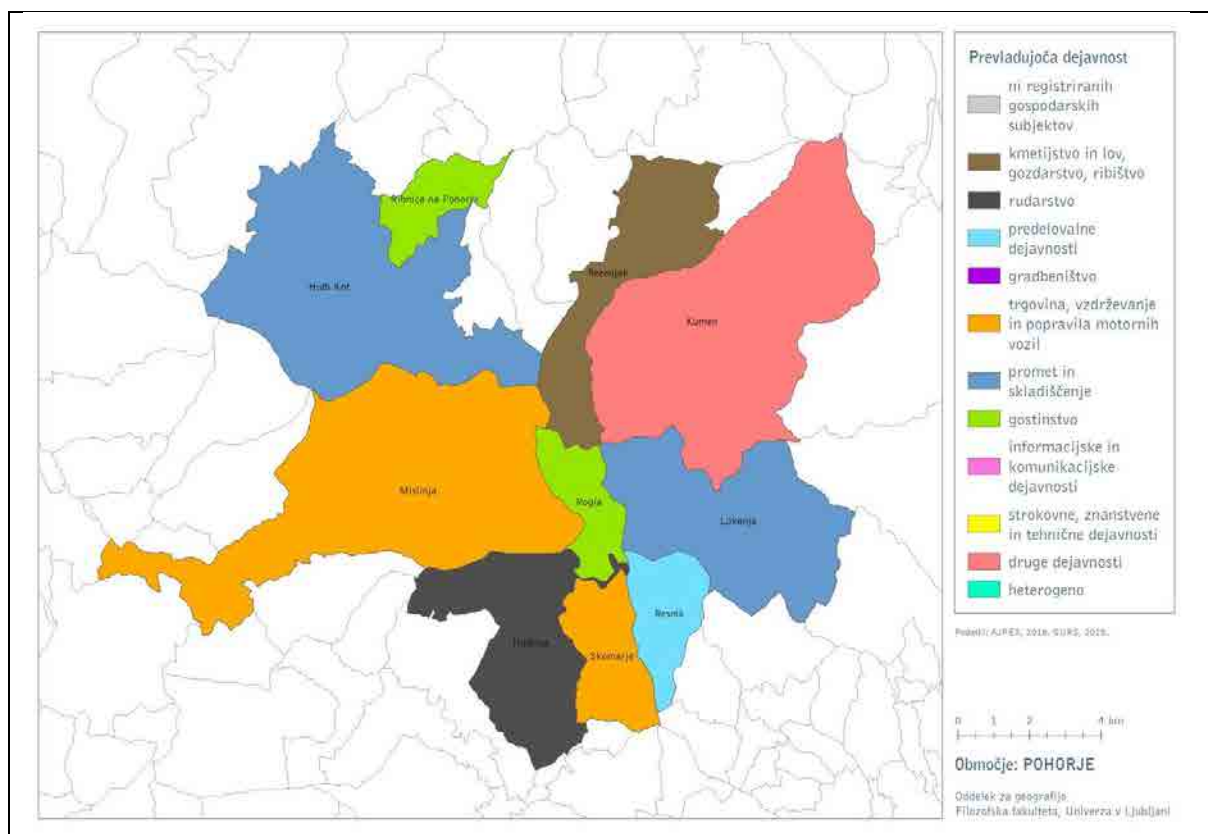
Slika 104: Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Kum leta 2019

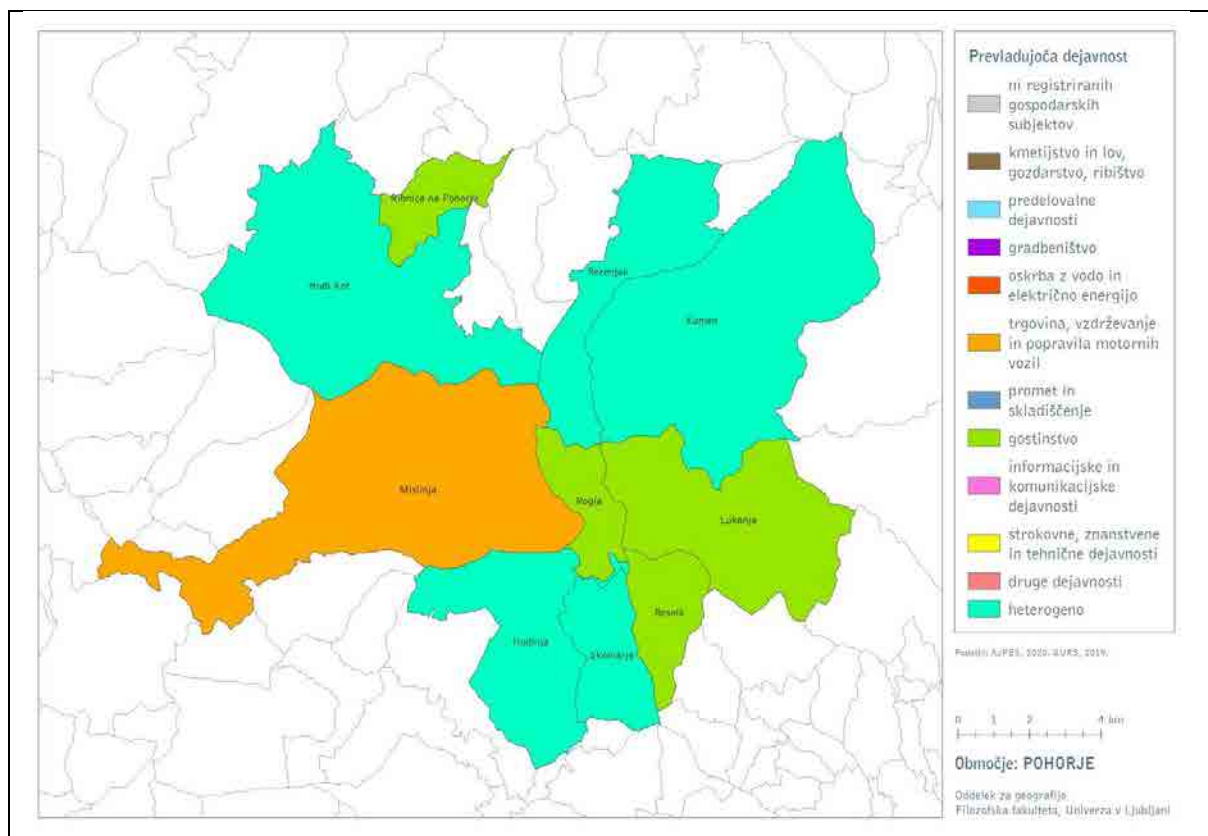
Slika 105: Sprememba prevladujoče dejavnosti gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Kum v obdobju 2015–2019

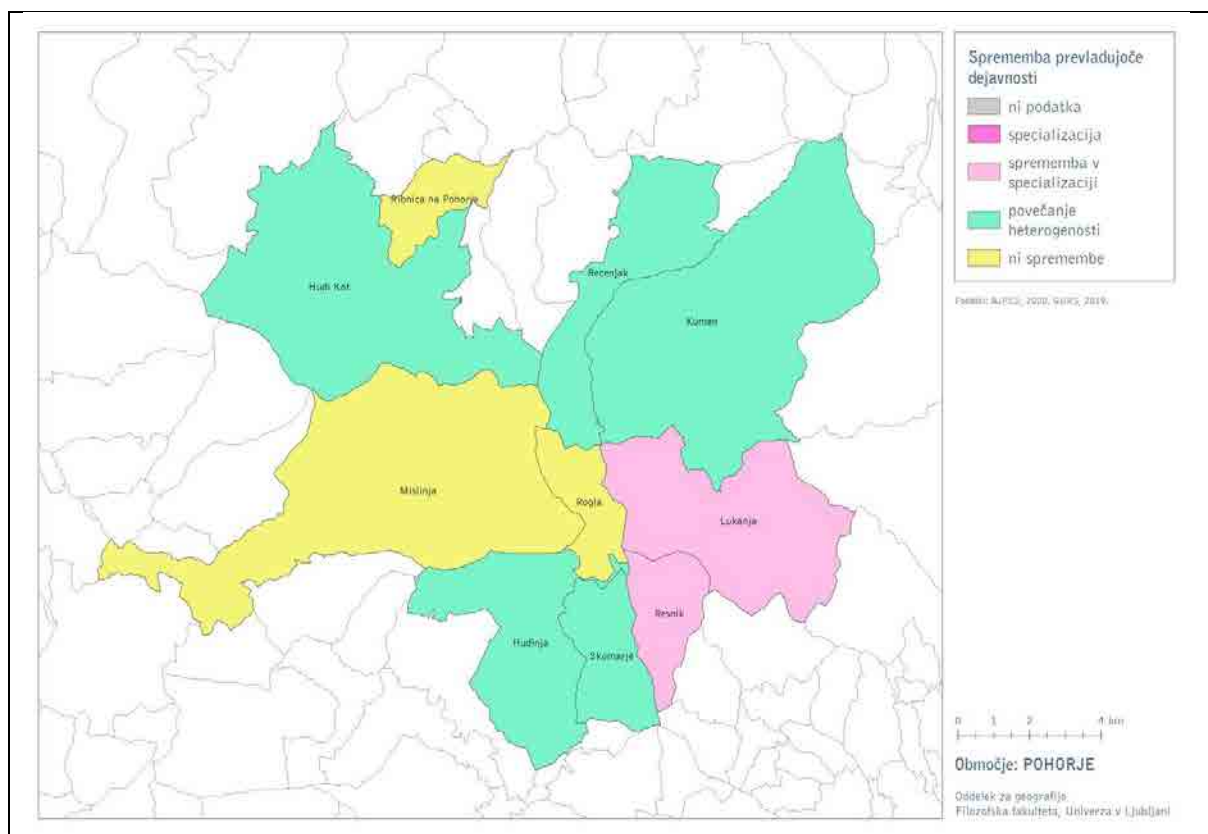
Slika 106: Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015

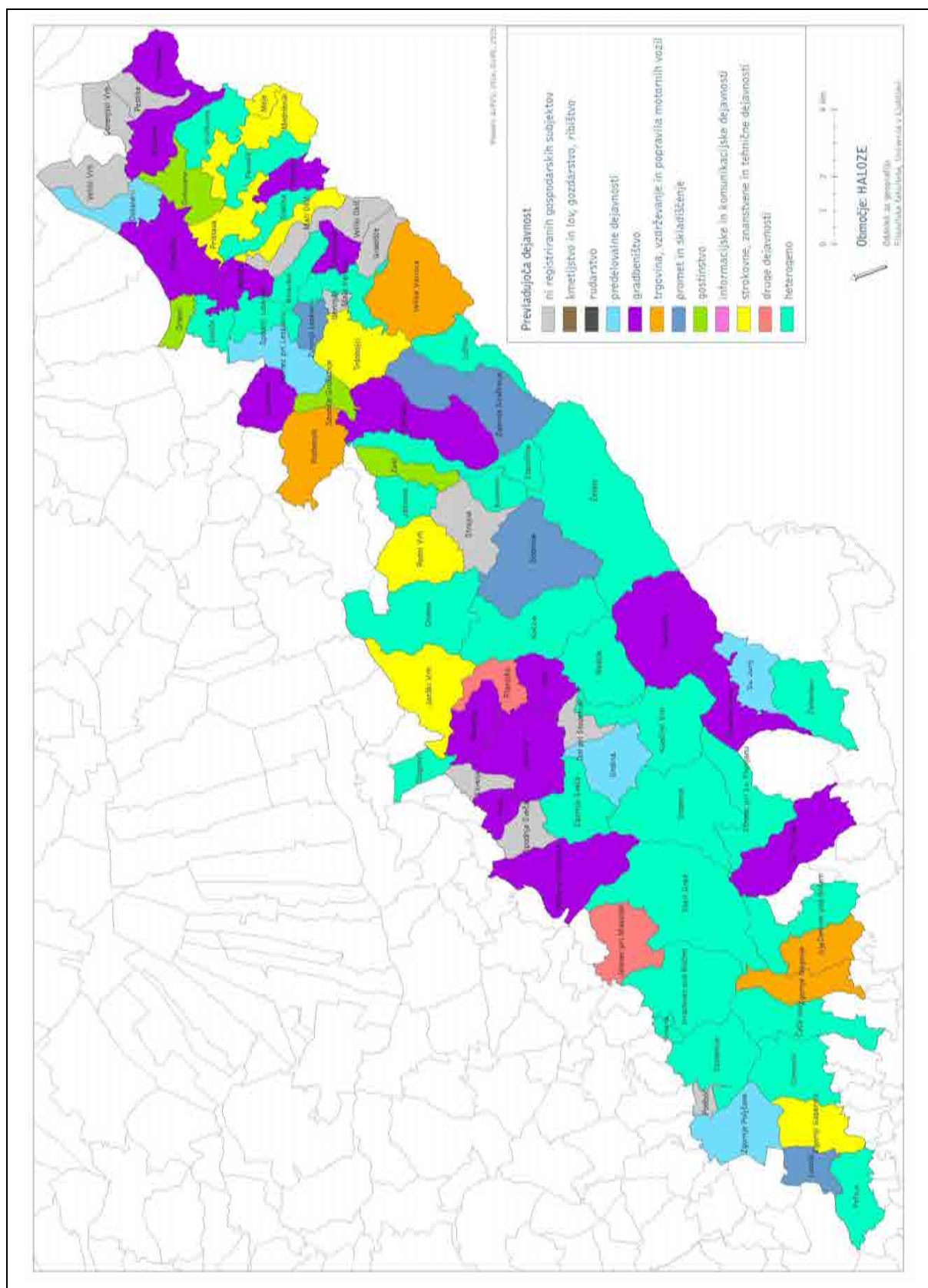

Slika 107: Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019

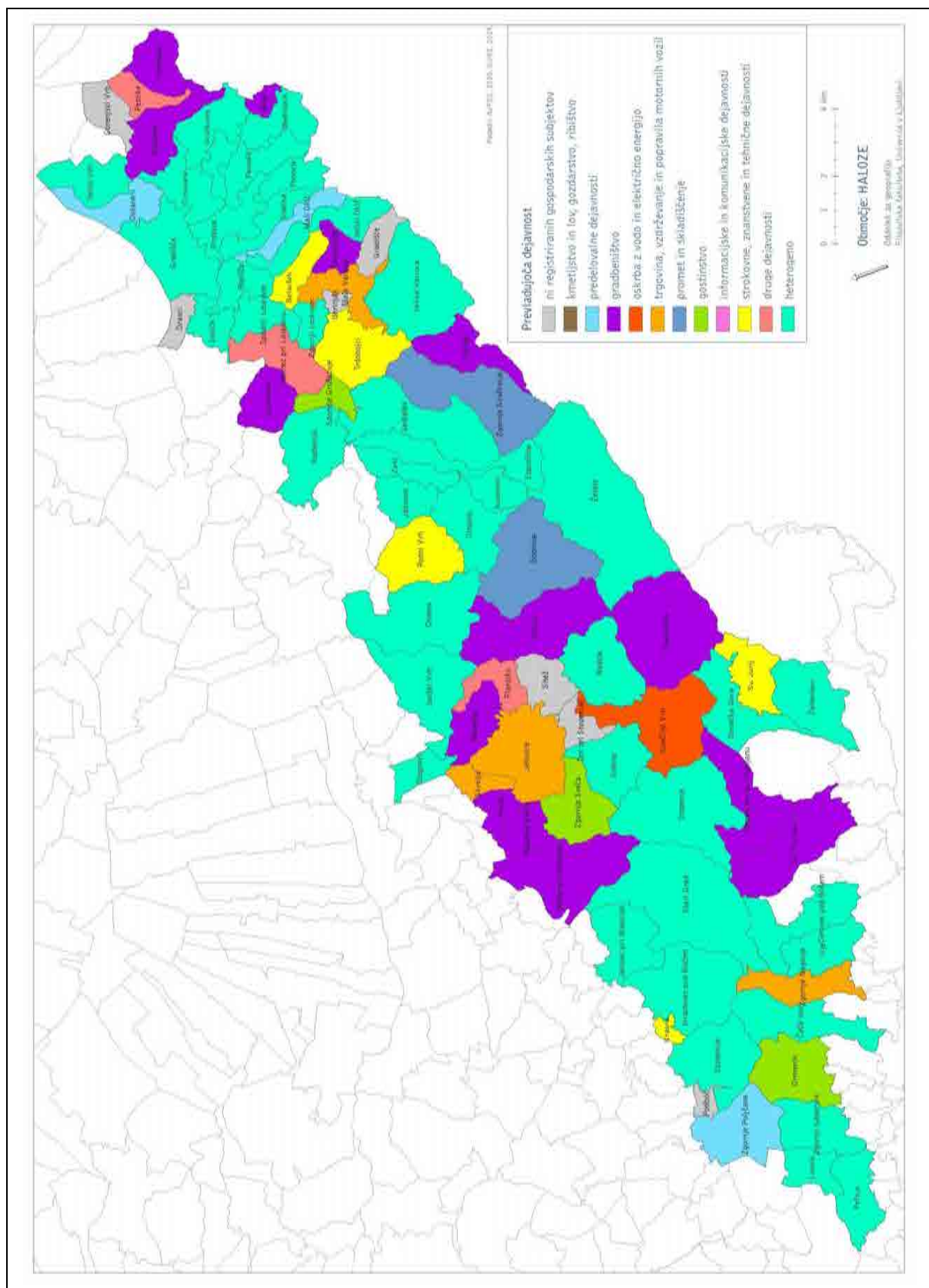

Slika 108: Sprememba prevladujoče dejavnosti gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Pohorje v obdobju 2015–2019

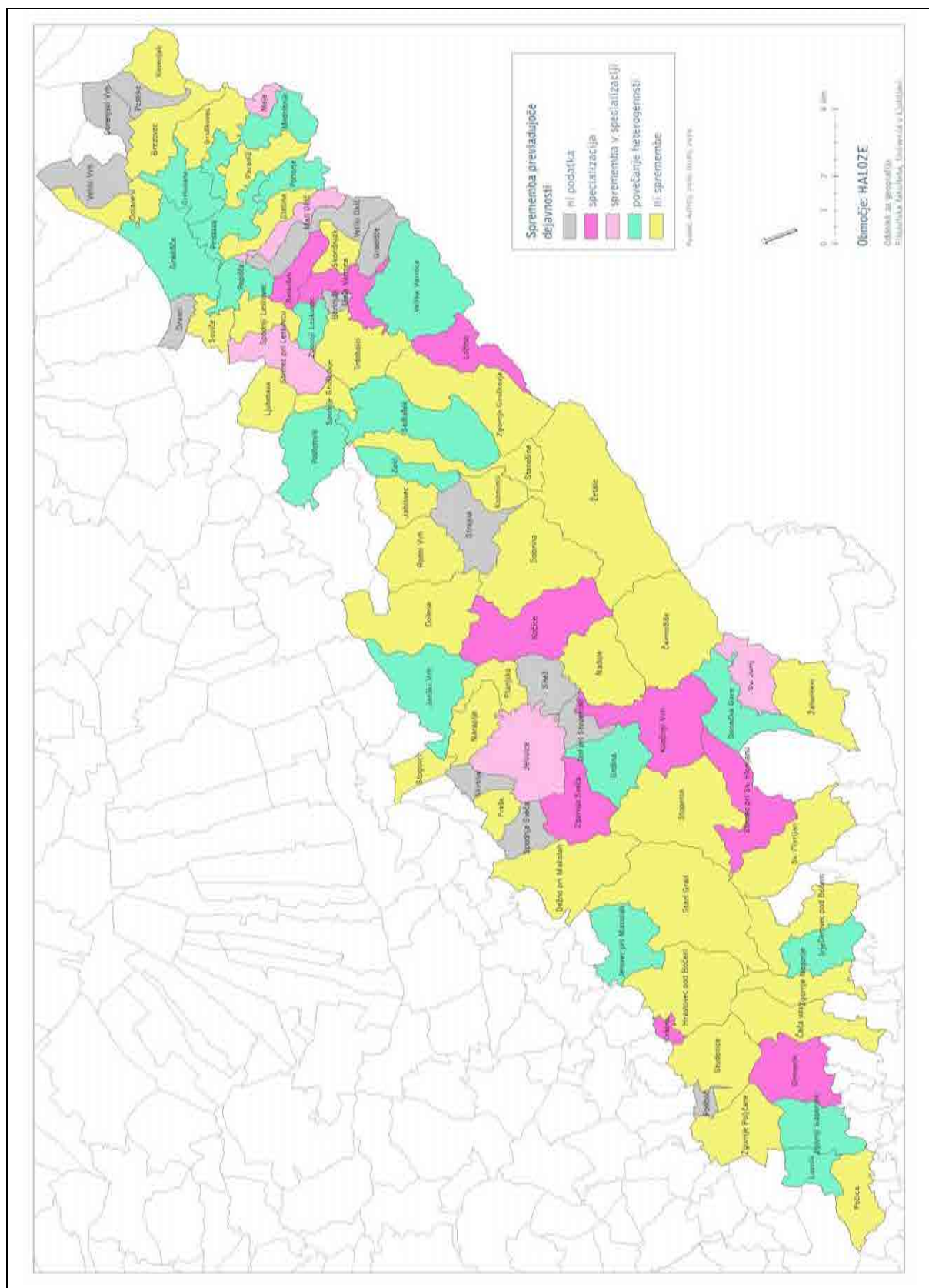

Slika 109: Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Haloze leta 2015

Slika 110: Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Haloze leta 2019

Slika 111: Sprememba prevladujoče dejavnosti gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Haloze v obdobju 2015–2019

2.13 Gibanje števila gospodarskih subjektov

Vsebinska opredelitev kazalca

Kazalec gibanje števila gospodarskih subjektov sledi spreminjanju števila gospodarskih subjektov, s poudarkom na ugotavljanju novonastalih gospodarskih subjektov tekom trajanja projektnih aktivnosti. Pod pojmom »gospodarski subjekti« smo v analizo zajeli del poslovnih subjektov, vpisanih v Poslovni register Slovenije, in sicer tiste, ki jih opredeljuje zakon o gospodarskih družbah (pravne osebe, ki na trgu opravljajo pridobitne dejavnosti – organizacijske oblike d. n. o., komanditna družba, d. o. o., d. d., komanditna d. d.), druge pravne osebe (organizacijska oblika zadruga) ter fizične osebe, ki na trgu opravljajo pridobitno dejavnost (organizacijska oblika samostojni podjetnik). Upoštevali smo vse gospodarske subjekte s sedežem na preučevanih projektnih podobmočjih, pa tudi prisotne poslovne enote in podružnice gospodarskih subjektov, ki imajo sicer sedež izven preučevanih območij.

Način izračuna kazalca

Za spremljanje gibanja števila gospodarskih subjektov na projektnih podobmočjih v času trajanja projekta je indeks izračunan kot razmerje med številom gospodarskih subjektov ob koncu projekta (leta 2019) in številom gospodarskih subjektov na začetku projekta (leta 2015), pomnoženo s 100.

Viri podatkov

Vir podatkov je Poslovni register Slovenije, ki ga vodi in vzdržuje Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES). Poslovni register je osrednja baza podatkov o vseh poslovnih subjektih s sedežem na območju Republike Slovenije, ki opravljajo pridobitno ali nepridobitno dejavnost, o njihovih delih in o podružnicah tujih podjetij (Zakon o Poslovnem registru Slovenije, 2016).

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

V obdobju 2015–2019 se je število gospodarskih subjektov na projektnih podobmočjih povečalo za 15,6 % oziroma skupno 165 subjektov. Nadpovprečno se je njihovo število povečalo na projektnih podobmočjih Gorjanci (indeks 130,0) in Haloze (indeks 120,8). Rast gospodarske aktivnosti je bila najmanjša na projektnih podobmočjih Kum in Pohorje (indeksa 106,6 oziroma 105,7), vendar se je število gospodarskih subjektov povečalo.

Na projektnem podobmočju Gorjanci je večina naselij pridobila nove registrirane gospodarske subjekte. V štirih naseljih (Pangrč Grm, Hrastje, Vrbovce in Tolsti Vrh) se je število gospodarskih subjektov v preučevanem obdobju zmanjšalo, v štirih naseljih pa je ostalo enako. Štiri naselja (Jugorje, Rakovnik, Ržišče in Veliki Ban) leta 2015 niso imela registriranih gospodarskih subjektov, so pa ti nastali do konca leta 2019. Gospodarsko so bila bolj dinamična naselja na zahodnem delu projektnega podobmočja, kjer so v preučevanem obdobju nastali novi gospodarski subjekti. Gibanje števila registriranih gospodarskih subjektov je bilo na projektnem podobmočju Haloze v preučevanem obdobju zelo dinamično. V 17 naseljih (20,5 %) se je število gospodarskih subjektov zmanjšalo. Ta naselja so predvsem v osrednjem delu Zahodnih Haloz in južnem delu Vzhodnih Haloz. Naselja, v katerih se je število registriranih gospodarskih subjektov povečalo (37 oziroma 44,6 % naselij), se nahajajo predvsem v robnih, bolj dostopnih

delih Haloz. Kot gospodarsko dinamično območje se je ponovno pokazal severni del Vzhodnih Haloz, ki je v občinah Cirkulane in Zavrč. Od devetih naselij z indeksom gibanja števila gospodarskih subjektov v obdobju 2015–2019, višjim od 200, so bila kar štiri iz občine Cirkulane. V 11 naseljih so na novo nastali gospodarski subjekti, ne oblikujejo pa posebnega prostorskega vzorca.

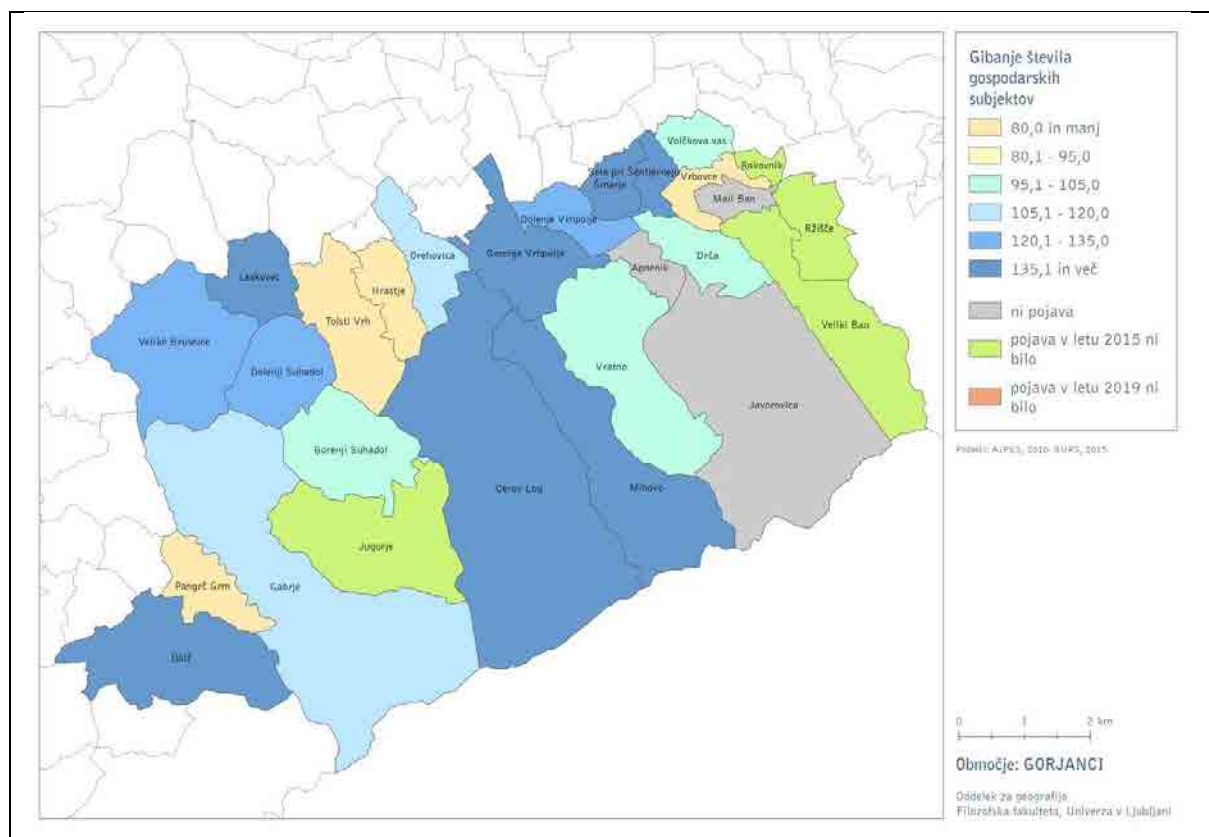
Preglednica 13: Gibanje števila gospodarskih subjektov v obdobju 2015–2019

	Število gospodarskih subjektov		
	2015	2019	indeks 2015–2019
Gorjanci	140	182	130,0
Haloze	451	545	120,8
Kum	272	290	106,6
Pohorje	194	205	105,7
Projektna podobmočja	1057	1222	115,6

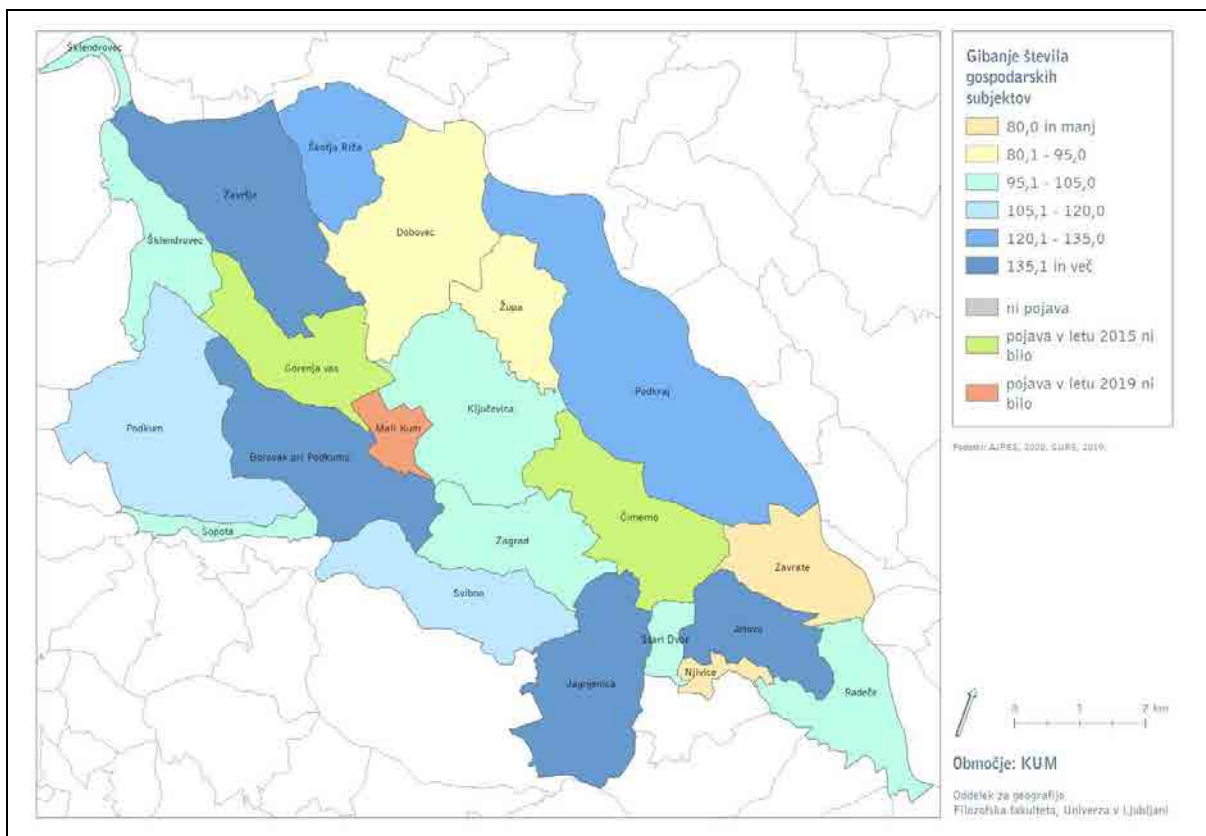
Viri podatkov: AJPES – Poslovni register Slovenije, 2016; AJPES – Poslovni register Slovenije, 2020.

Projektne podobmočji Kum in Pohorje označuje relativna stagnacija z vidika gibanja števila registriranih gospodarskih subjektov. Na območju Kum se je število gospodarskih subjektov povečalo le v dobri tretjini naselij (8 naselij oziroma 38,1 %). Locirana so predvsem na južnem in zahodnem delu preučevanega območja. Na projektnem podobmočju Pohorje se je število gospodarskih subjektov povečalo v polovici naselij (5 naselij), ki so predvsem na južnem delu projektnega podobmočja.

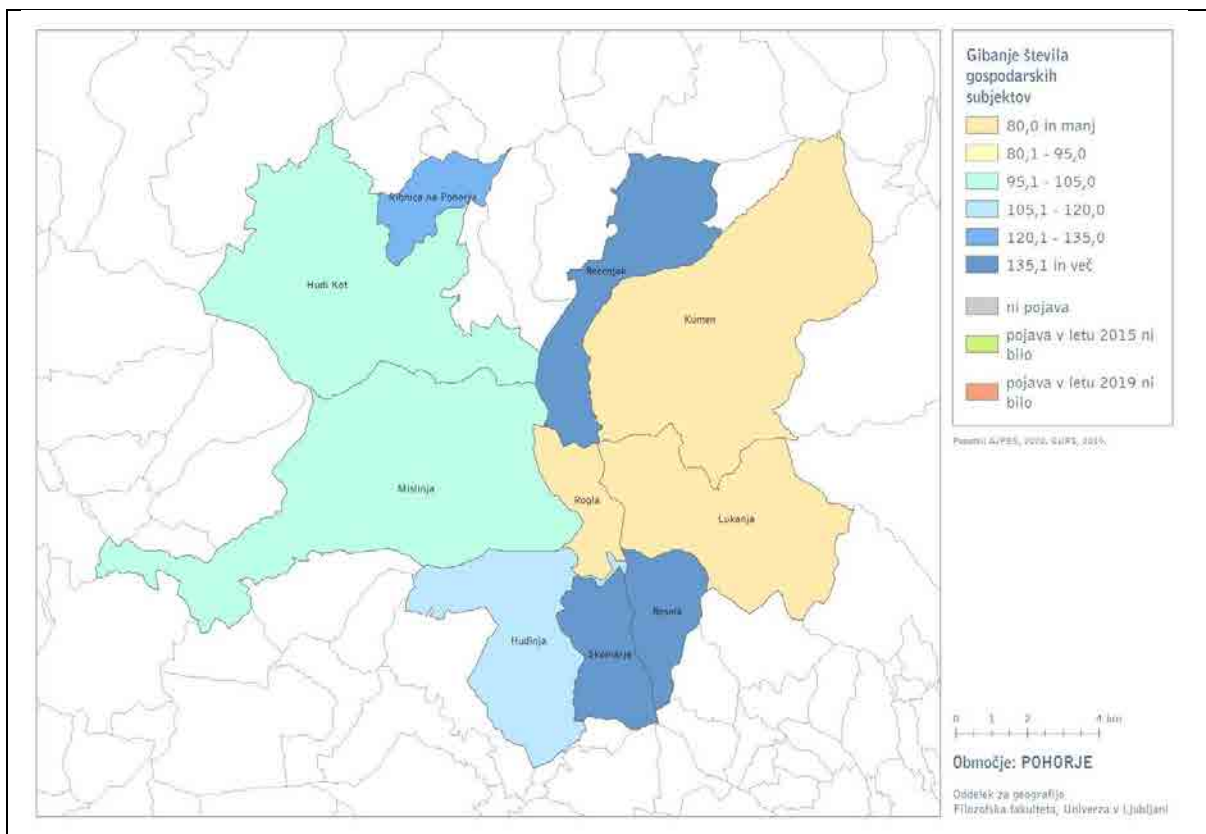
Slika 112: Gibanje števila gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Gorjanci v obdobju 2015–2019 (indeks, 2015=100)

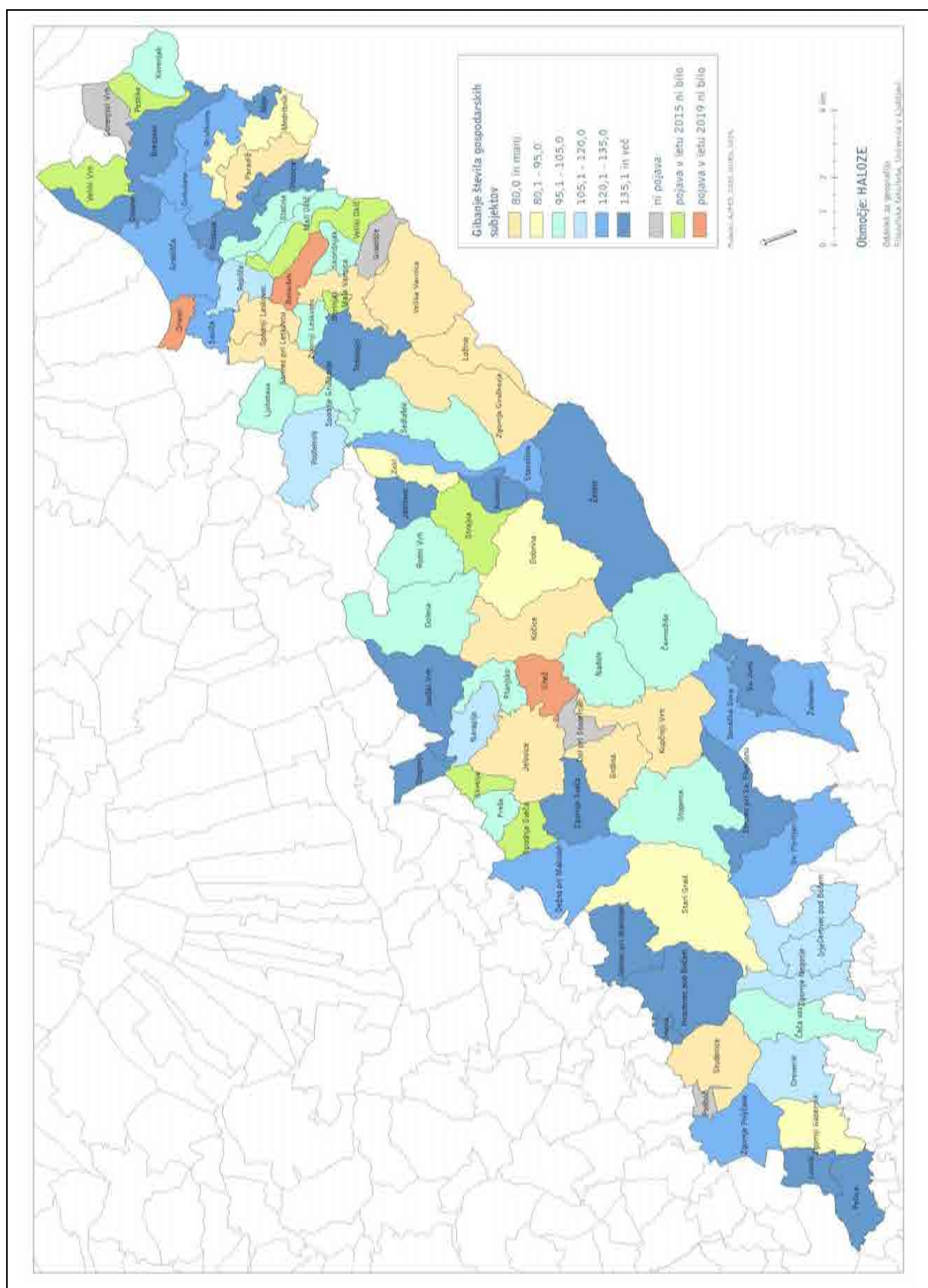

Slika 113: Gibanje števila gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Kum v obdobju 2015–2019 (indeks, 2015=100)

Slika 114: Gibanje števila gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Pohorje v obdobju 2015–2019 (indeks, 2015=100)

Slika 115: Gibanje števila gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Haloze v obdobju 2015–2019 (indeks, 2015=100)

2.14 Velikost gospodarskih subjektov

Vsebinska opredelitev kazalca

Pod pojmom »gospodarski subjekti« smo v analizo zajeli del poslovnih subjektov, vpisanih v Poslovni register Slovenije, in sicer tiste, ki jih opredeljuje zakon o gospodarskih družbah (pravne osebe, ki na trgu opravljajo pridobitne dejavnosti – organizacijske oblike d. n. o., komanditna družba, d. o. o., d. d., komanditna d. d.), druge pravne osebe (organizacijska oblika zadruga) ter fizične osebe, ki na trgu opravljajo pridobitno dejavnost (organizacijska samostojni podjetnik). Upoštevali smo vse gospodarske subjekte s sedežem na preučevanih projektnih podobmočjih, pa tudi prisotne poslovne enote in podružnice gospodarskih subjektov, ki imajo sicer sedež izven preučevanih območij.

Velikost gospodarskih subjektov je dopolnilni kazalec, ki podrobneje osvetljuje gospodarsko moč preučevanih projektnih podobmočij. Gre za število zaposlenih v gospodarskih subjektih glede na velikostne razrede, kot so določeni v Zakonu o gospodarskih družbah (2016) glede na povprečno število delavcev v poslovnem letu, čiste prihodke od prodaje in vrednosti aktive: mikro (do 10 delavcev), majhne (do 50 delavcev), srednje (do 250 delavcev) in velike družbe.

Način izračuna kazalca

Podano je število gospodarskih subjektov glede na razred velikosti družb iz Zakona o gospodarskih družbah (2016). Tega podatka ni pri poslovnih enotah, podružnicah s. p. ter v primeru dopolnilnih in dodatnih dejavnosti (velikost se ne izračunava) oziroma pri večjem številu ostalih gospodarskih subjektov, ki niso oddali letnega poročila.

Viri podatkov

Vir podatkov je Poslovni register Slovenije, ki ga vodi in vzdržuje Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES). Poslovni register je osrednja baza podatkov o vseh poslovnih subjektih s sedežem na območju Republike Slovenije, ki opravljajo pridobitno ali nepridobitno dejavnost, o njihovih delih in o podružnicah tujih podjetij (Zakon o Poslovnem registru Slovenije, 2016). Prikazani sta stanji Poslovnega registra Slovenije na dan 31. 12. 2015 in 31. 12. 2019 (Priloga 1 – Preglednici H in I).

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

Na preučevanih projektnih podobmočjih so leta 2015 izrazito prevladovali mikro gospodarski subjekti. Le na projektnih podobmočjih Haloze in Kum so bila prisotna tudi majhna (8), eno srednje (Muflon d. o. o., Radeče, projektno podobmočje Kum) in eno veliko podjetje (GIC gradnje d. o. o., Sveti Florijan, projektno podobmočje Haloze).

Preglednica 14: Velikost gospodarskih subjektov glede na razrede velikosti na projektnih podobmočjih leta 2015

	Delež gosp. subjektov s podatkom o velikosti (%)	Število mikro gosp. subjektov	Število majhnih gosp. subjektov	Število srednjih gosp. subjektov	Število velikih gosp. subjektov
Gorjanci	72,1	101	0	0	0
Haloze	68,5	302	6	0	1
Kum	63,2	169	2	1	0
Pohorje	62,4	121	0	0	0
Projektna podobmočja	65,6	693	8	1	1

Vir podatkov: AJPES – Poslovni register Slovenije, 2016.

Tudi leta 2019 so na preučevanih projektnih podobmočjih izrazito prevladovali mikro gospodarski subjekti (93,8 %). Število majhnih gospodarskih subjektov se je povečalo za petkrat (z osem v letu 2015 na 39 v letu 2019), a kljub temu v skupni strukturi ne zajemajo pomembnega deleža gospodarskih subjektov. Število majhnih podjetij se je opazno povečalo na projektnem podobmočju Haloze (s šest v letu 2015 na 21 v letu 2019). Nastala so tudi na projektnih podobmočjih Gorjanci in Pohorje, kjer jih leta 2015 ni bilo.

Preglednica 15: Velikost gospodarskih subjektov glede na razrede velikosti na projektnih podobmočjih leta 2019

	Delež gosp. subjektov s podatkom o velikosti (%)	Število mikro gosp. subjektov	Število majhnih gosp. subjektov	Število srednjih gosp. subjektov	Število velikih gosp. subjektov
Gorjanci	54,9	97	3	0	0
Haloze	57,8	293	21	1	0
Kum	54,4	149	7	1	1
Pohorje	52,7	100	8	0	0
Projektna podobmočja	55,7	639	39	2	1

Vir podatkov: AJPES – Poslovni register Slovenije, 2020.

Preučevana projektna podobmočja označuje drobna gospodarska struktura, ki nima večje vloge v širšem prostorskem kontekstu, a zanje pomeni ključno razvojno oporo.

2.15 Gibanje števila kmetijskih gospodarstev

Vsebinska opredelitev kazalca

Kazalec gibanje števila kmetijskih gospodarstev sledi spreminjanju števila kmetijskih gospodarstev na preučevanih območjih v izbranem časovnem obdobju in kaže bodisi na naraščanje, stagniranje ali upadanje prisotnosti kmetijskih gospodarstev. Upadanje števila kmetijskih gospodarstev je vzporedno z upadanjem števila prebivalcev, staranjem prebivalstva in nosilcev kmetijskih gospodarstev neugodno za razvoj podeželja, ohranjanje kulturne pokrajine in izvajanje raznolikih funkcij kmetijstva.

Način izračuna kazalca

Za spremljanje gibanja števila kmetijskih gospodarstev na projektnih podobmočjih v času trajanja projekta je indeks izračunan kot razmerje med številom kmetijskih gospodarstev ob koncu projekta (leta 2019) in številom kmetijskih gospodarstev na začetku projekta (leta 2015), pomnoženo s 100. Za boljšo prostorsko predstavo o razporeditvi kmetijskih gospodarstev ob zajemu začetnega in končnega stanja so prikazane tudi lokacije kmetijskih gospodarstev s sedežem (naslovom) znotraj projektnih podobmočij.

Viri podatkov

Podatki o kmetijskih gospodarstvih, vključno z njihovim sedežem, se vodijo v Registru kmetijskih gospodarstev (RKG), ki ga upravlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Za izračune začetnega stanja so uporabljeni podatki RKG na dan 31. 12. 2015, in sicer za 139 naselij, v katerih so registrirana kmetijska gospodarstva (Priloga 1 – Preglednica I). Za ista naselja so uporabljeni tudi podatki končnega stanja na dan 31. 12. 2019. Upoštevana so bila vsa kmetijska gospodarstva, ki imajo sedež v enem izmed naselij preučevanih projektnih podobmočij.

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

Konec leta 2015 je imelo sedež v enem izmed naselij projektnih podobmočij 3.528 kmetijskih gospodarstev, do konca leta 2019 pa se je njihovo število zvišalo za skupno 30 kmetijskih gospodarstev (Preglednica 16). Pri interpretaciji števila kmetijskih gospodarstev je treba upoštevati, da sta njihovo število in velikost zelo odvisna od naravnih in pridelovalnih razmer ter usmeritve kmetijske pridelave.

Čeprav se je skupno število kmetijskih gospodarstev na projektnih podobmočjih v zadnjih štirih letih povečalo, pa to ne velja za vsa naselja, saj so nekatera beležila porast, druga pa sočasno upad števila. Število kmetijskih gospodarstev se je zmanjšalo v približno četrtini naselij (tj. v 35 od 139 preučevanih naselij), večinoma za eno ali dve kmetiji. Največ takšnih naselij je bilo v Halozah (23), ki jim sledijo Gorjanci (7), Kum (4) in Pohorje (1). Skupno so imela ta naselja leta 2019 v RKG 73 kmetijskih gospodarstev manj kot leta 2015. Najbolj se je število zmanjšalo v naselju Gabrje na območju Gorjancev, kjer je bilo leta 2019 registriranih 10 kmetijskih gospodarstev manj (tj. 70) kot leta 2015. V relativnem smislu pa so beležila največji upad na projektnem podobmočju Gorjanci naselja Volčkova vas (indeks 80,0), Ržišče (87,5) in Gabrje (87,5), na projektnem podobmočju Haloze pa naselja Jelovice (81,5), Korenjak (86,4), Zgornje Ngonje (86,7), Dolane (88,5) in Zgornji Leskovec (89,5).

V 49 naseljih je ostalo skupno število kmetijskih gospodarstev nespremenjeno, v okrog 40 % naselij (tj. v 55 od 139 preučevanih naselij) pa se je njihovo število med letoma 2015 in 2019 povečalo. Največ takšnih naselij je bilo na projektnem podobmočju Haloz (33), ki mu sledijo območja Kuma (9), Gorjancev (8) in Pohorja (5). Skupno so imela ta naselja leta 2019 v RKG 103 kmetijska gospodarstva več kot leta 2015. V največ naseljih se je skupno število kmetijskih gospodarstev povečalo za eno ali dve (tj. v 46 naseljih). V večjem obsegu so porast števila kmetijskih gospodarstev zabeležili na območju Pohorja v naseljih Kumen (povečanje za tri kmetijska gospodarstva) in Mislinja (povečanje za štiri), na območju Kuma v naselju Radeče (povečanje za štiri) in na območju Gorjancev v naselju Orehovica (povečanje za pet kmetijskih gospodarstev). Na območju Haloz se je najbolj, za osem, povečalo število kmetijskih gospodarstev v naselju Ljubstava, sledili so Zgornje Gruškovje (povečanje za pet) ter Čermožiše, Donačka Gora in Pristava (povečanje za štiri kmetijska gospodarstva).

Preglednica 16: Število kmetijskih gospodarstev s sedežem na projektnih podobmočjih v letih 2015 in 2019

	Število kmetijskih gospodarstev		Indeks 2015–2019
	2015	2019	
Gorjanci	573	569	99,3
Haloze	2.324	2.340	100,7
Kum	310	319	102,9
Pohorje	321	330	102,8
Projektna podobmočja	3.528	3.558	100,9

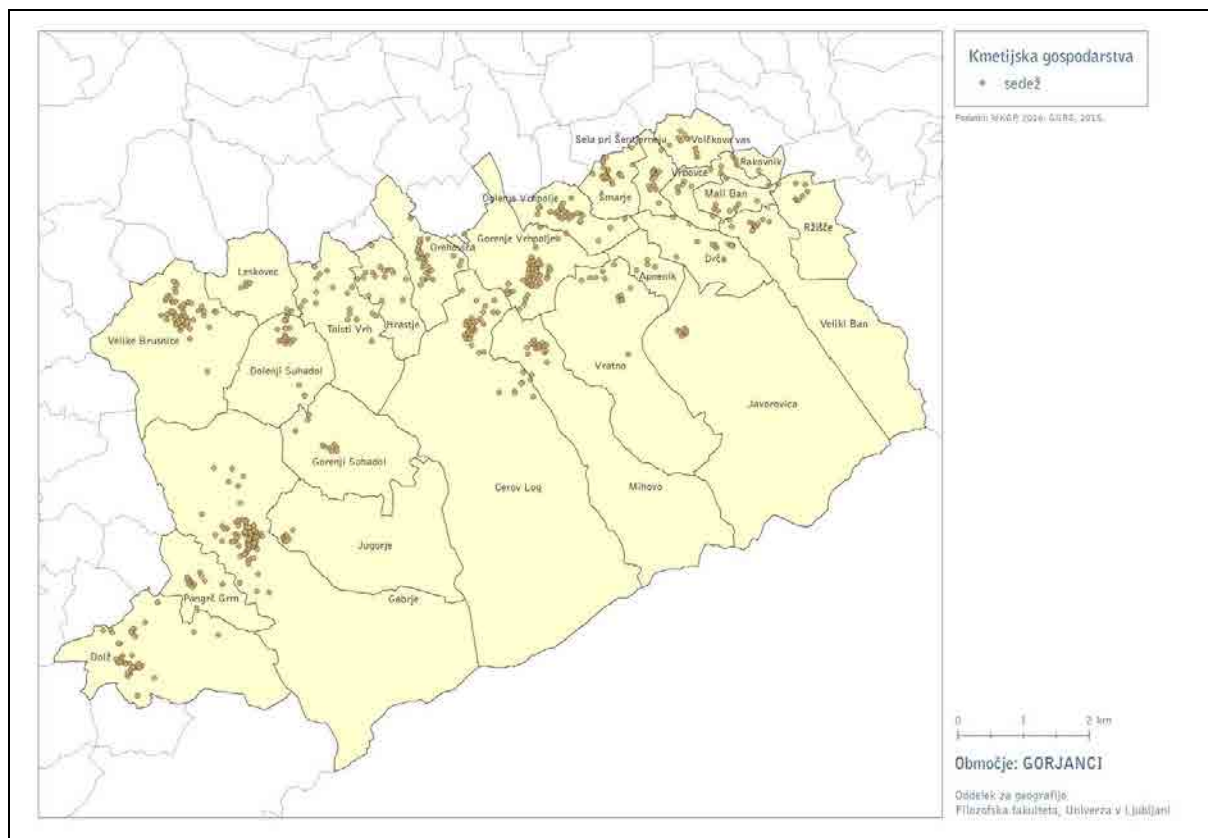
Viri podatkov: MKGP, 2016; MKGP, 2020.

Glede na površino in geografske značilnosti projektnih podobmočij imajo pričakovano največ kmetijskih gospodarstev v Halozah (značilna drobna posestna struktura), kjer je njihova gostota tudi največja, razporeditev po območju pa enakomerna. V obdobju 2015–2019 se je število kmetijskih gospodarstev v Halozah še povečalo (indeks 100,7), in sicer za skupno 16 kmetijskih gospodarstev, kar je v absolutnem pogledu največ med vsemi projektnimi podobmočji.

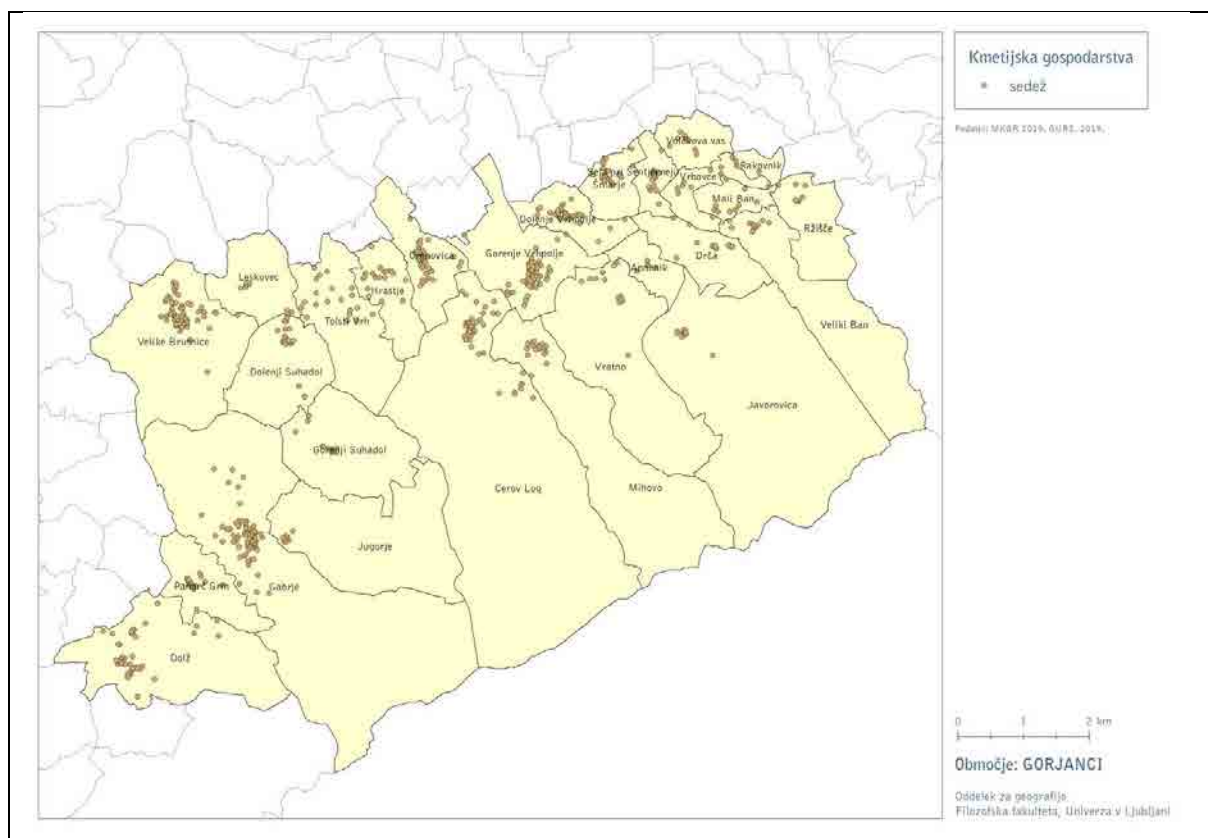
Le na projektnem podobmočju Gorjanci, kjer so sedeži kmetij večinoma v nižje ležečih naseljih, so v zadnjih štirih letih zabeležili upad števila kmetijskih gospodarstev (indeks 99,3).

V relativnem smislu sta sočasno največji porast števila kmetijskih gospodarstev zabeležili projektni podobmočji Kum in Pohorje. Tudi na Pohorju so sedeži kmetijskih gospodarstev večinoma v nižjih predelih, saj imajo v osrednjem delu sedež le maloštevilna kmetijska gospodarstva (npr. v naselju Rogla le eno, v naselju Lukanja pa nobeno). Projektno podobmočje Pohorje ima tudi najmanjšo gostoto kmetijskih gospodarstev, medtem ko ima najmanjše število kmetijskih gospodarstev sedež na območju Kuma (319 v letu 2019), kjer pa so ta razmeroma enakomerno razporejena po celem območju. Kot kaže primerjava spreminjanja lokacij sedežev kmetijskih gospodarstev med letoma 2015 in 2019, je bilo v tem obdobju dejanskih sprememb še mnogo več kot pa jih zazna skupno število registriranih kmetijskih gospodarstev v naseljih ali na območjih.

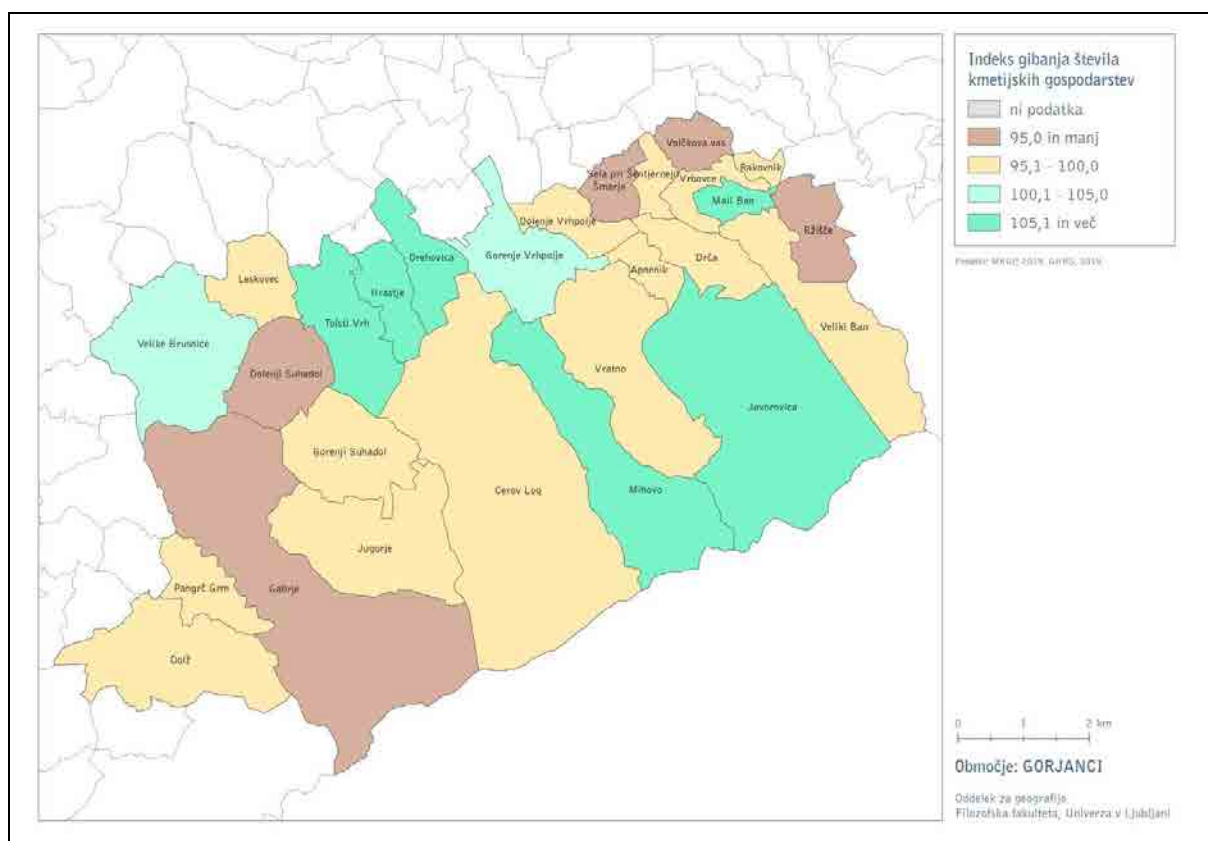
Slika 116: Kmetijska gospodarstva na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

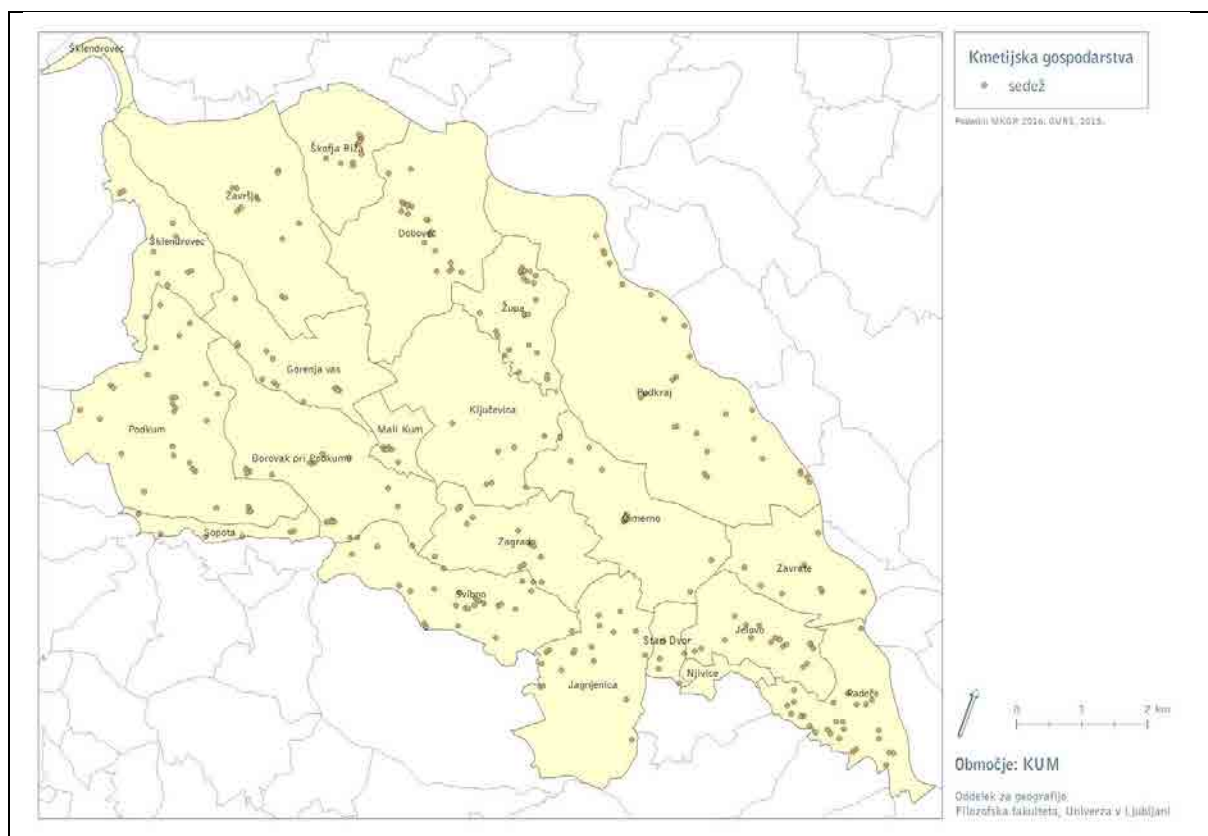
Slika 117: Kmetijska gospodarstva na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

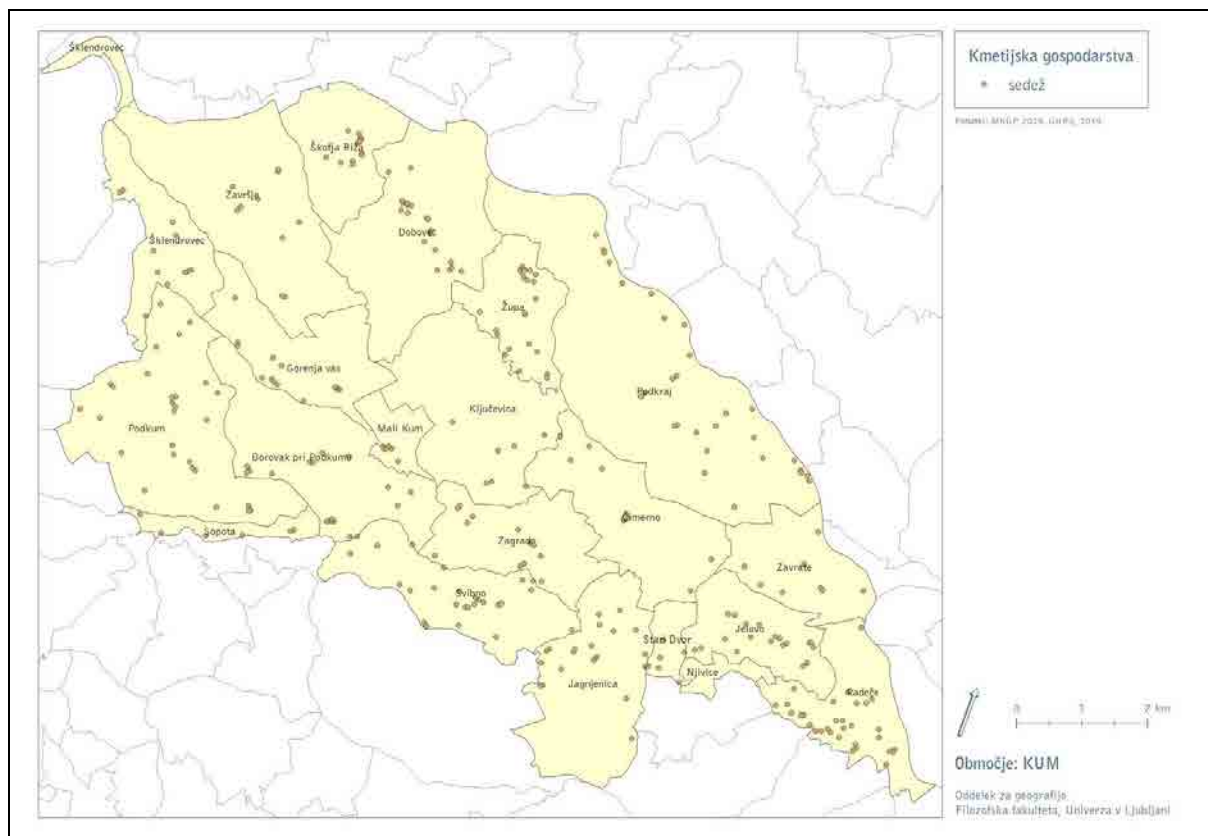
Slika 118: Gibanje števila kmetijskih gospodarstev na projektnem podobmočju Gorjanci v obdobju 2015–2019 (indeks, 2015=100)

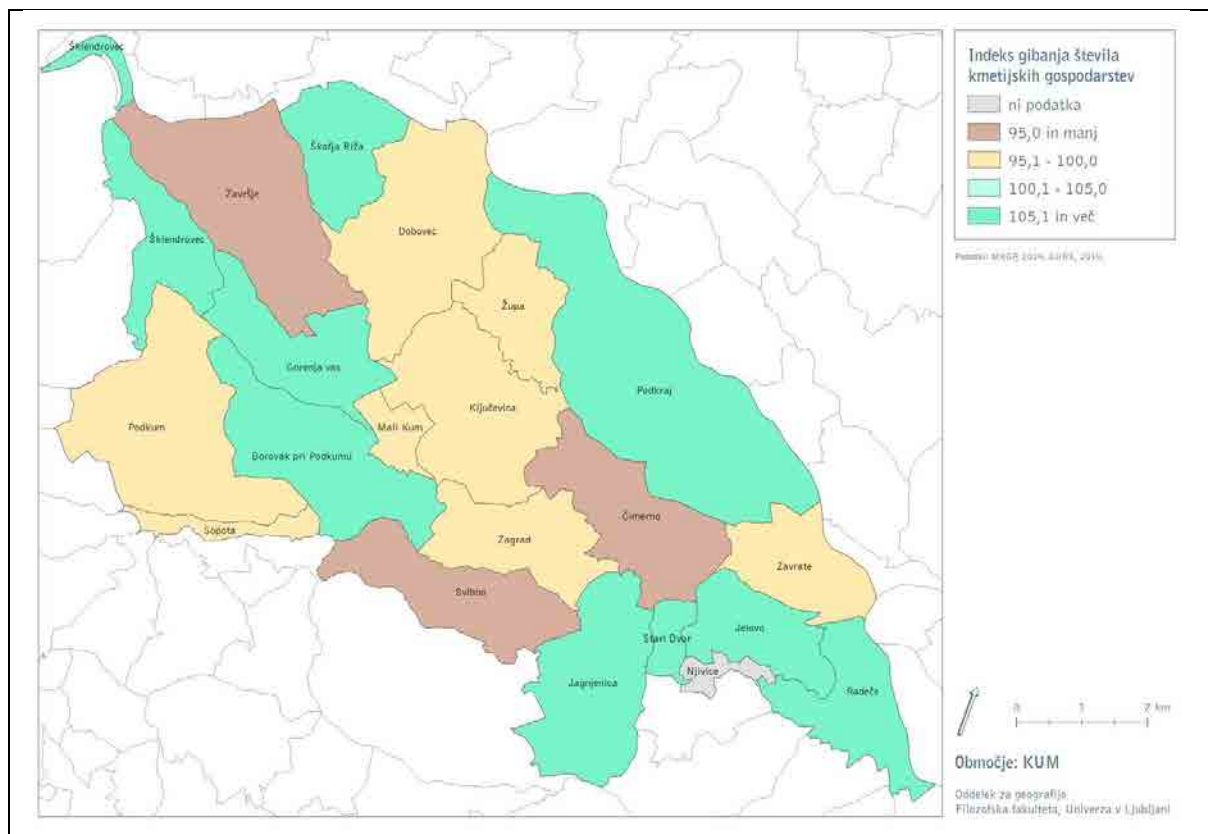
Slika 119: Kmetijska gospodarstva na projektnem podobmočju Kum leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

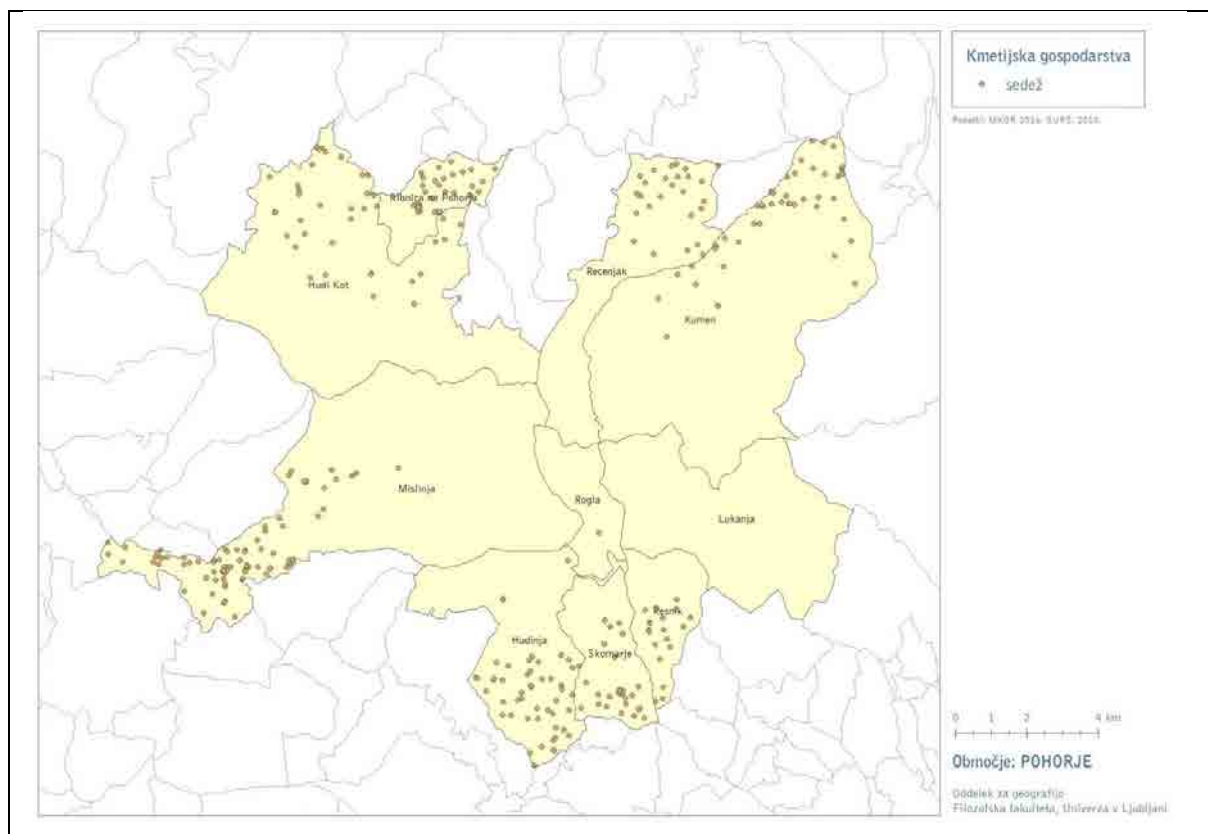
Slika 120: Kmetijska gospodarstva na projektnem podobmočju Kum leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

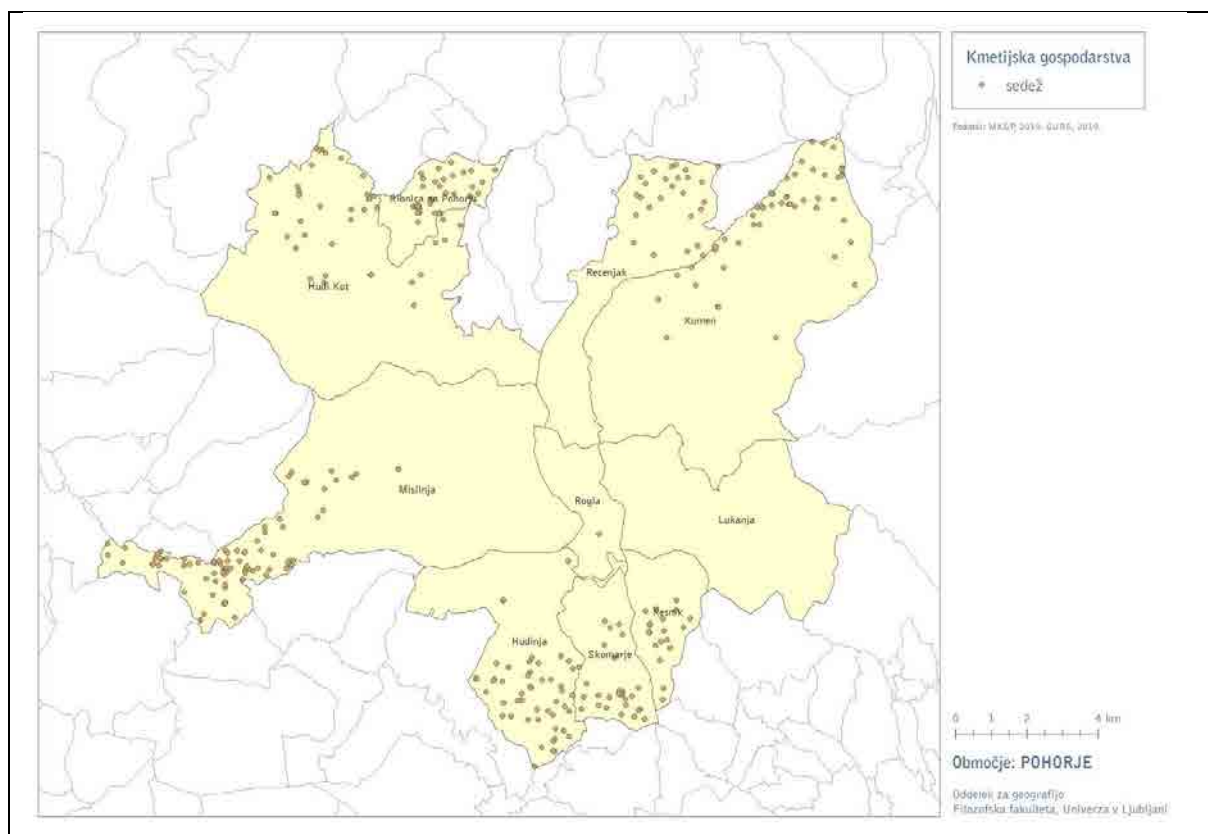
Slika 121: Gibanje števila kmetijskih gospodarstev na projektnem podobmočju Kum v obdobju 2015–2019 (indeks, 2015=100)

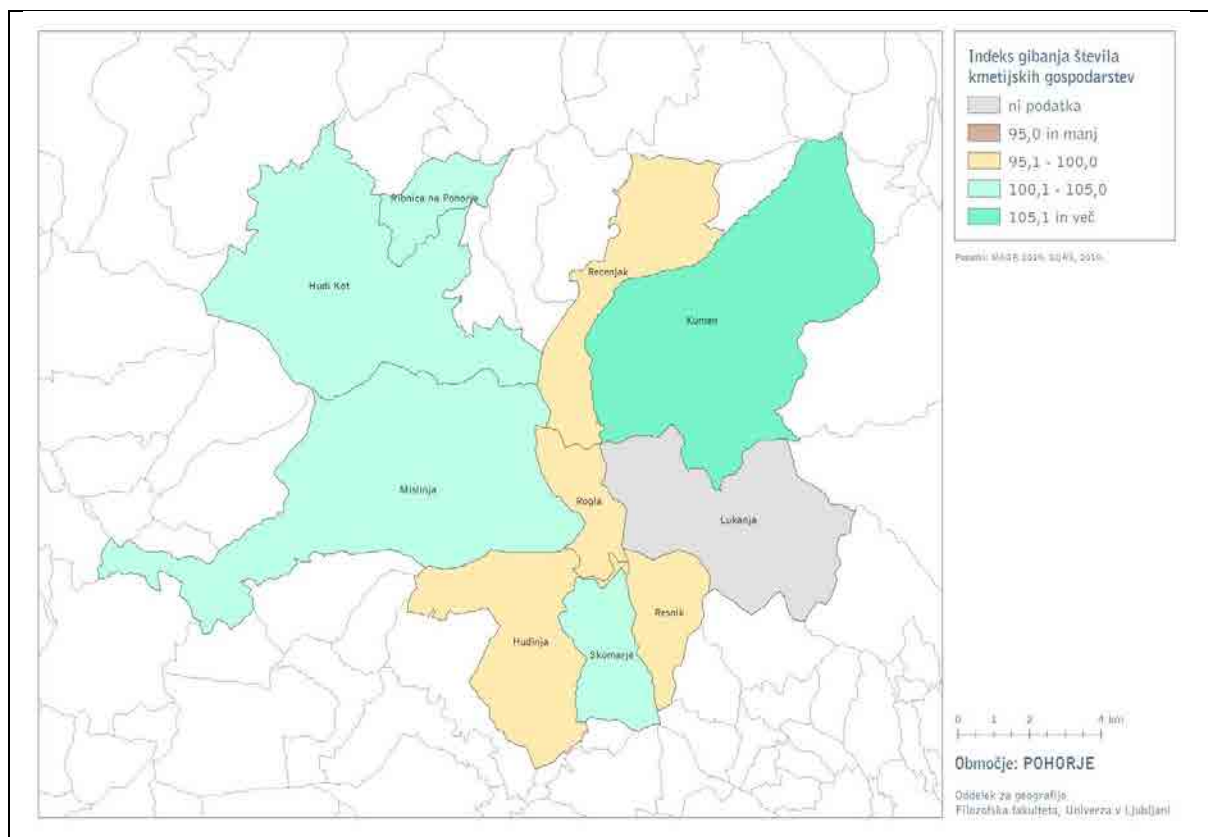
Slika 122: Kmetijska gospodarstva na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

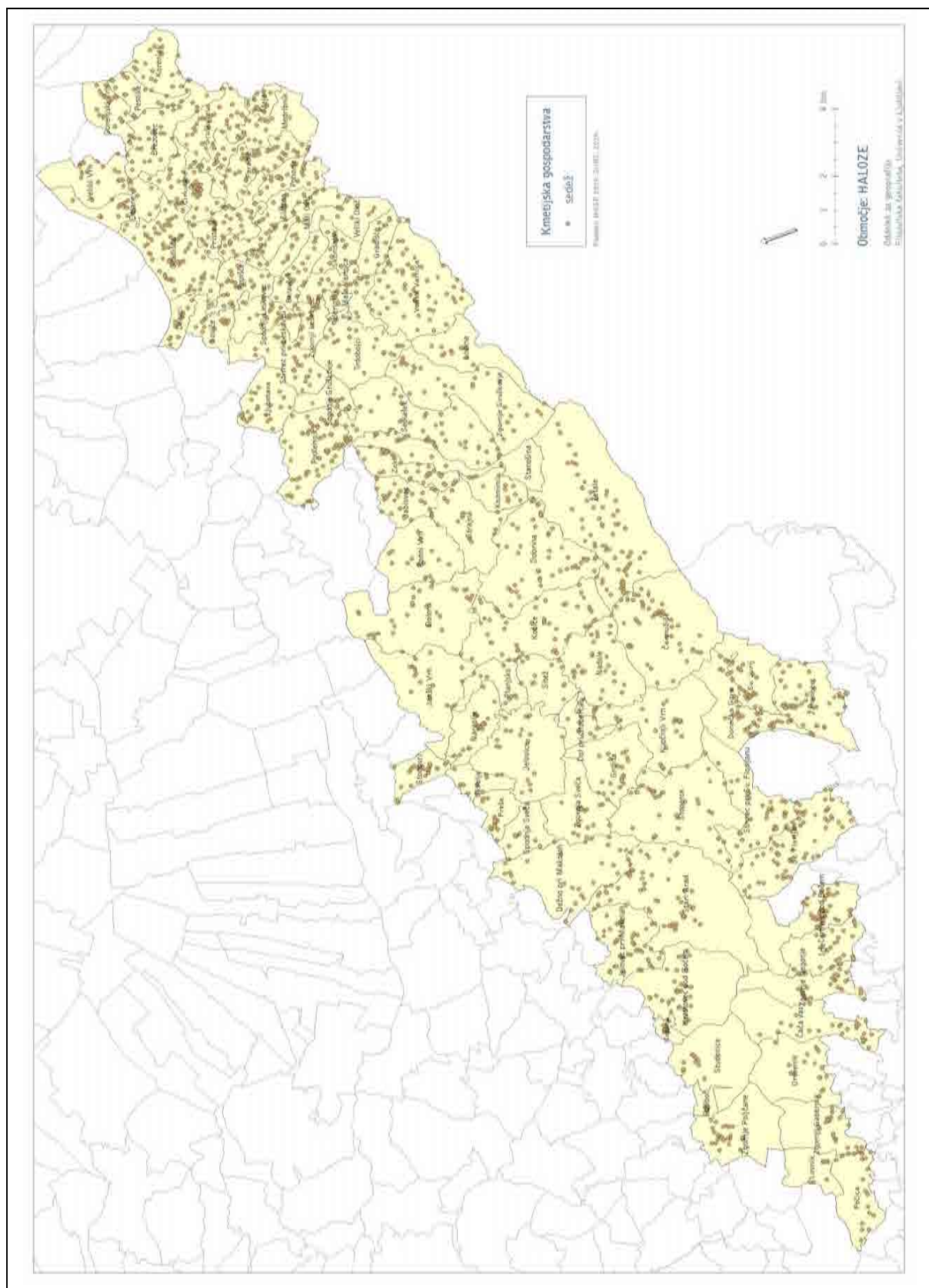

Slika 123: Kmetijska gospodarstva na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

Slika 124: Gibanje števila kmetijskih gospodarstev na projektnem podobmočju Pohorje v obdobju 2015–2019 (indeks, 2015=100)

Slika 126: Kmetijska gospodarstva na projektnem podobmočju Haloze leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

2.16 Delovne moči na kmetiji

Vsebinska opredelitev kazalca

Kazalec o povprečnem številu članov kmetijskega gospodarstva oziroma kmetij je v odsotnosti medpopisnih izračunov o polnovrednih delovnih močeh dopolnilni kazalec za spremljanje razpoložljivih odraslih (tj. starejših od 15 let) "delovnih moči" na kmetijskem gospodarstvu. Izračuni povprečnega števila odraslih članov kmetijskih gospodarstev v preučevanih naseljih posredno kažejo na vitalnost kmetijskih gospodarstev oziroma omogočajo spremljanje tovrstnih sprememb v času trajanja projekta.

Način izračuna kazalca

Povprečno število članov kmetijskega gospodarstva je izračunano kot aritmetična sredina števila članov kmetijskih gospodarstev (starejših od 15 let) v naselju.

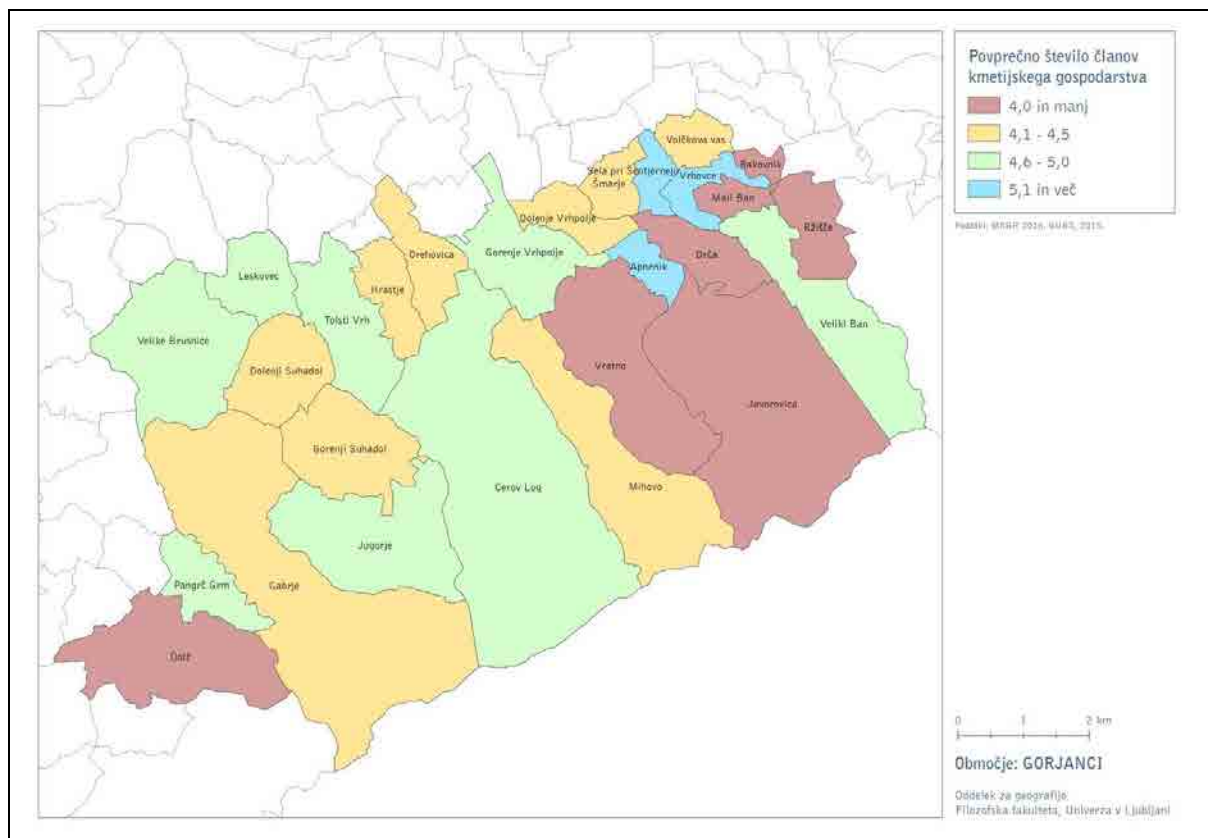
Viri podatkov in rezultati

Podatki o številu članov so del podatkov o kmetijskih gospodarstvih, vodenih v Registru kmetijskih gospodarstev (RKG), ki ga upravlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Za izračune začetnega stanja so uporabljeni podatki RKG na dan 31. 12. 2015, in sicer za 139 naselij, v katerih so registrirana kmetijska gospodarstva. Za ista naselja so uporabljeni tudi podatki končnega stanja na dan 31. 12. 2019. Upoštevana so bila vsa kmetijska gospodarstva, ki imajo sedež v enem izmed naselij preučevanih projektnih podobmočij, kot člani kmetijskega gospodarstva pa so poleg nosilca in njegovega namestnika upoštevani tudi ostali člani, starejši od 15 let, ki živijo na kmetiji ali delajo na kmetiji (pod določenimi sorodstvenimi pogoji, kot so opredeljeni za vpis v register).

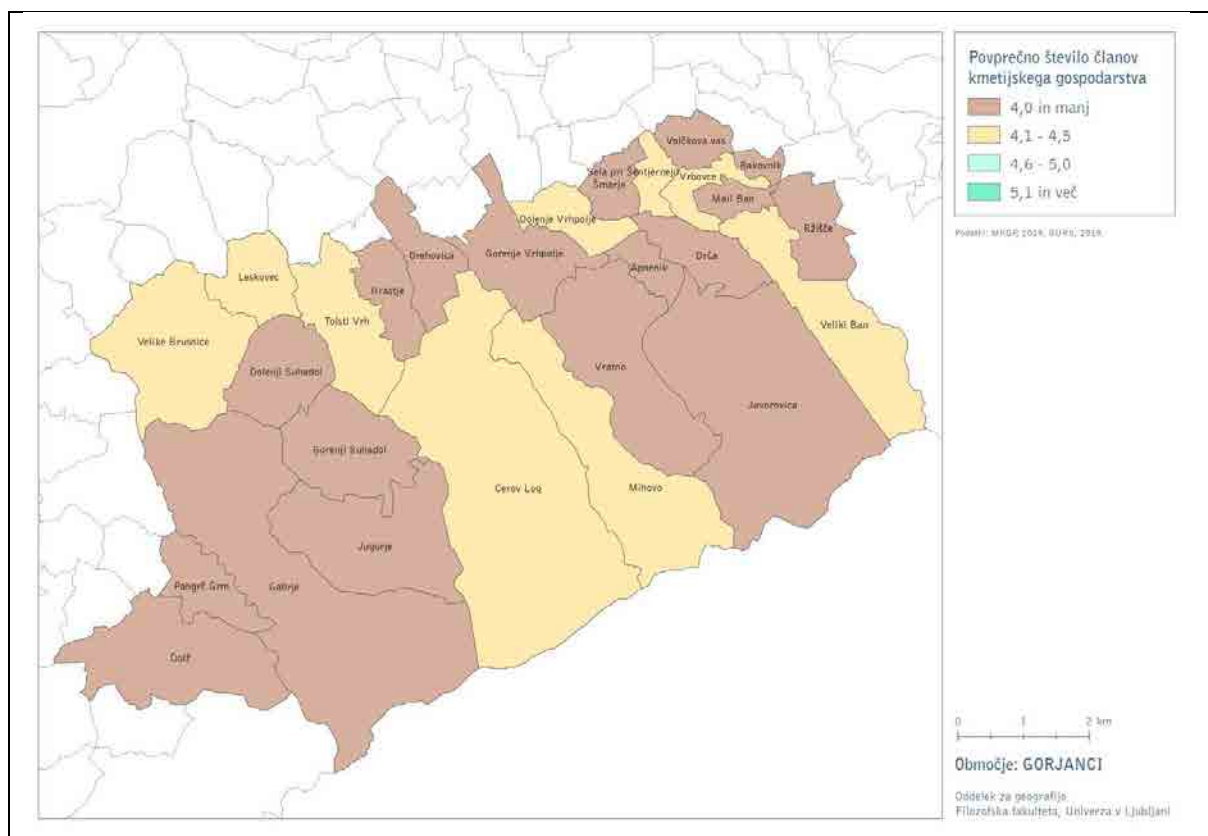
Opozoriti velja na spremembo v načinu zbiranja podatkov v letu 2014, ki se je v zadnjih letih odrazila tudi v podatkih, vodenih v Registru kmetijskih gospodarstev. Predhodno so se podatki o številu članov gospodinjstev pridobili na Ministrstvu za notranje zadeve, od leta 2015 dalje pa se člani gospodinjstva pripisujejo glede na prijavljeno stalno prebivališče (do stanovanja natančno). Kmetom se dopušča, da pri sorodstvenih zvezah sporočijo člane gospodinjstva, ki se pripisujejo tudi ročno. Številni kmetje članov po sorodstvenih zvezah ne sporočajo oziroma poročajo pomanjkljivo (in posledično so vrednosti podcenjene), zato se je po zajemu in analizi podatkov iz RKG izkazalo, da neposredna primerjava podatkov za leti 2015 in 2019 ni smiselna oziroma je metodološko sporna.

Zgolj za ilustracijo smo izračunali povprečno število članov kmetijskega gospodarstva za vsa preučevana naselja v obeh letih (Priloga 1 – Preglednica I) in vrednosti kazalca tudi kartografsko prikazali (Slike 128–135). Kot pokaže primerjava izračunov, bi morali na podlagi podatkov sklepati, da je v vseh naseljih in projektnih podobmočjih v štiriletnem obdobju prišlo do zmanjšanja števila članov na kmetijskih gospodarstvih, kar je tudi v vsebinskem neskladju z ostalimi ugotovitvami v tej študiji. Vsaka nadaljnja vsebinska interpretacija stanja in trendov je zaradi neprimerljivosti neenotno zbranih podatkov zatorej onemogočena.

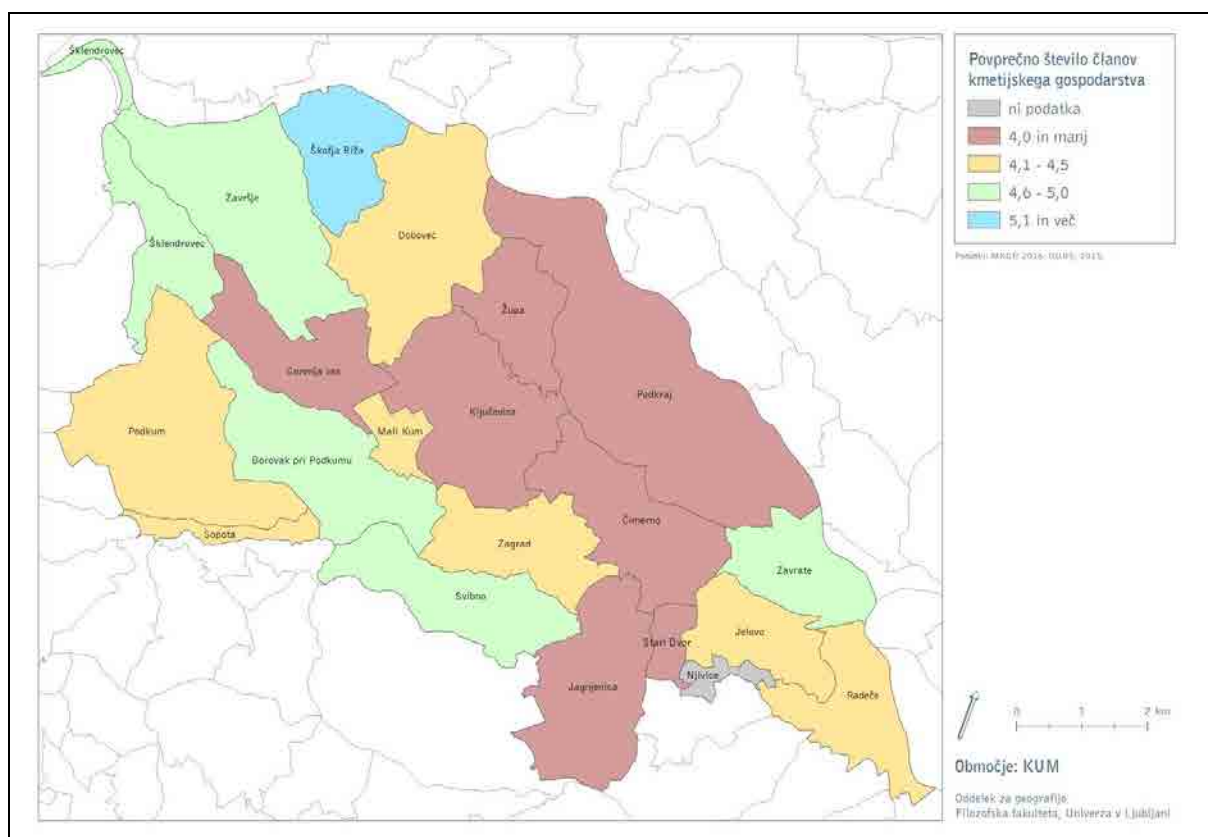
Slika 128: Povprečno število članov kmetijskega gospodarstva, starejših od 15 let, na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015

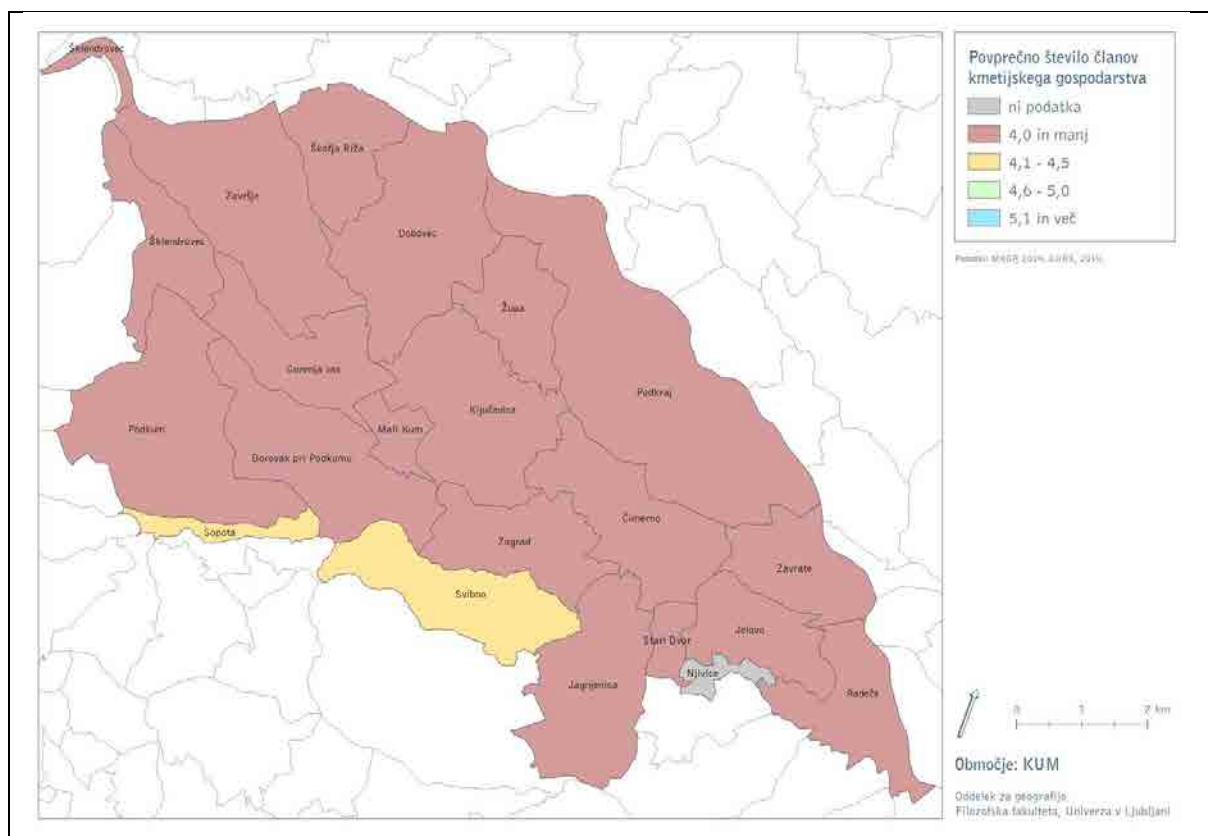
Slika 129: Povprečno število članov kmetijskega gospodarstva, starejših od 15 let, na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019

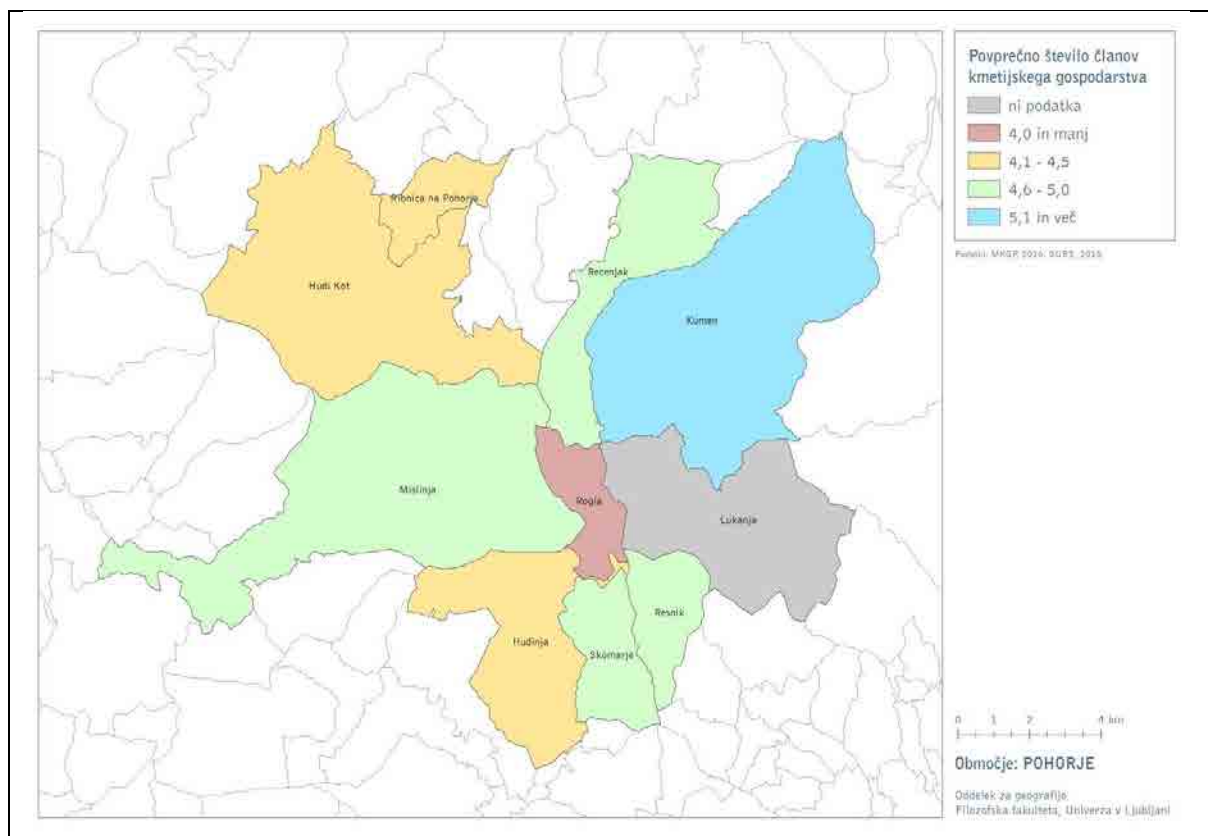
Slika 130: Povprečno število članov kmetijskega gospodarstva, starejših od 15 let, na projektnem podobmočju Kum leta 2015

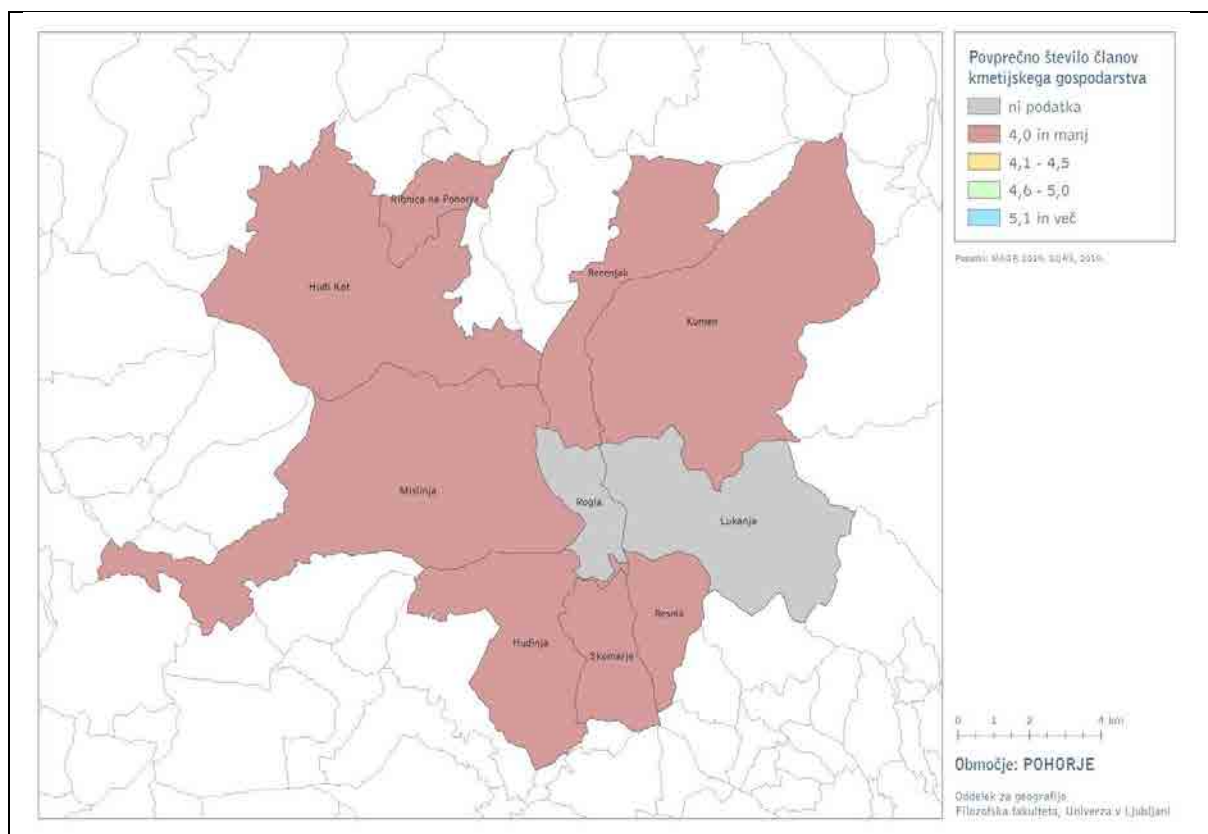
Slika 131: Povprečno število članov kmetijskega gospodarstva, starejših od 15 let, na projektnem podobmočju Kum leta 2019

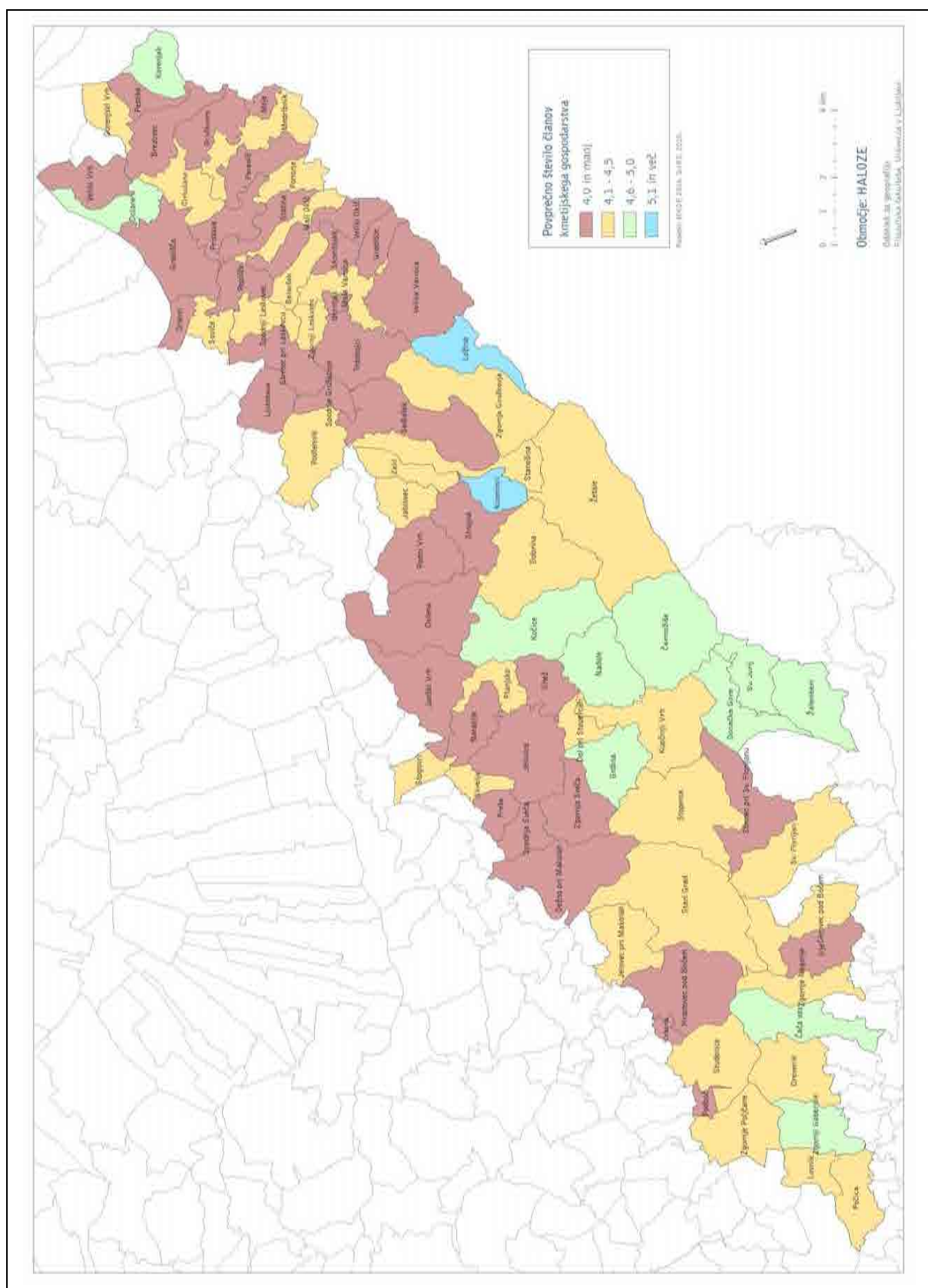

Slika 132: Povprečno število članov kmetijskega gospodarstva, starejših od 15 let, na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015

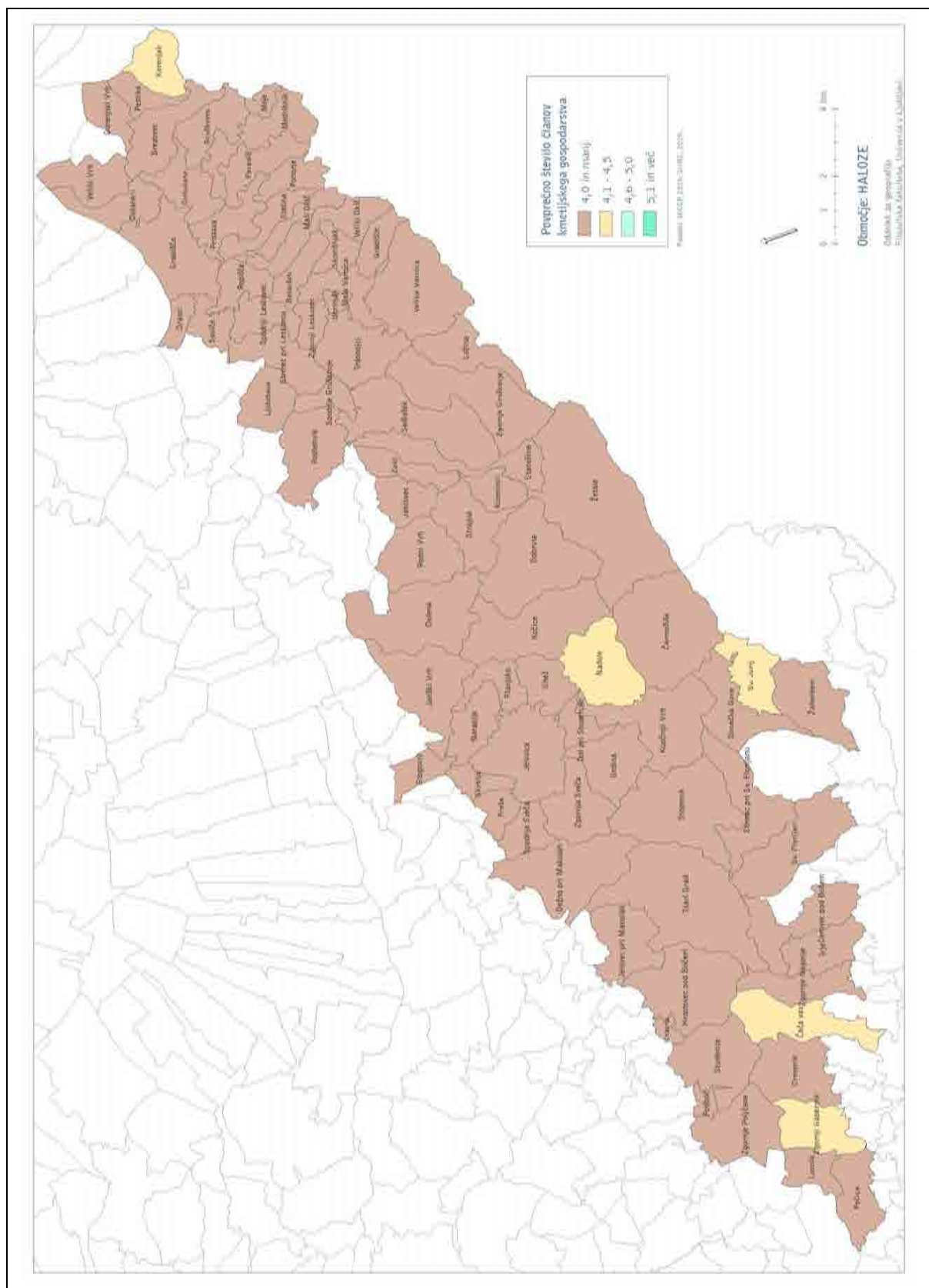

Slika 133: Povprečno število članov kmetijskega gospodarstva, starejših od 15 let, na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019

Slika 134: Povprečno število članov kmetijskega gospodarstva, starejših od 15 let, na projektnem podobmočju Haloze leta 2015

Slika 135: Povprečno število članov kmetijskega gospodarstva, starejših od 15 let, na projektnem podobmočju Haloze leta 2019

2.17 Stalež rejnih živali

Vsebinska opredelitev kazalca

Za prikaz staleža rejnih živali oziroma intenzivnosti živinorejske proizvodnje je uporabljen kazalec o povprečnem številu glav velike živine (GVŽ) na kmetijsko gospodarstvo preučevanih naselij. V izračun števila GVŽ so zajete posamezne vrste in kategorije rejnih živali za govedo, drobnico in prašiče. Kazalec omogoča spremljanje intenzivnosti živinorejske proizvodnje v času trajanja projektnih aktivnosti.

Način izračuna kazalca

Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo je izračunano kot razmerje med vsoto GVŽ in številom kmetijskih gospodarstev v naselju.

Viri podatkov

Podatke o staležu rejnih živali za govedo, prašiče in drobnico zbira Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin v okviru Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. V skladu s koeficienti GVŽ so podatki o posameznih vrstah in kategorijah rejnih živali preračunani v skupno vsoto GVŽ. Za izračune začetnega stanja so uporabljeni podatki na dan 31. 12. 2015, in sicer za 139 naselij, v katerih so registrirana kmetijska gospodarstva (Priloga 1 – Preglednici I in J). Za ista naselja so uporabljeni tudi podatki končnega stanja na dan 31. 12. 2019. V analizi so bila upoštevana vsa kmetijska gospodarstva, ki imajo sedež v enem izmed naselij preučevanih projektnih podobmočij.

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

Konec leta 2015 je 3.528 kmetijskih gospodarstev vseh štirih projektnih podobmočij redilo skupno 7.543 glav velike živine oziroma v povprečju 2,14 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo, upošteva le govedo, drobnico in prašiče. V naslednjih štirih letih sta se povečala tako število kmetijskih gospodarstev kot tudi stalež rejnih živali na projektnih podobmočjih. Konec leta 2019 je 3.558 kmetijskih gospodarstev redilo skupno 8.161 glav velike živine oziroma v povprečju 2,29 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo (Preglednica 17). Več živine so redili na vseh projektnih podobmočjih z izjemo Kuma, kjer se je povprečje v obdobju 2015–2019 znižalo z 2,69 na 2,56 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo. V obeh preučevanih letih so v povprečju največ živine imela kmetijska gospodarstva na območju Pohorja, najmanj pa na območju Gorjancev. Medtem ko v naseljih Lukanja (Pohorje) in Njivice (Kum) ni bilo registriranih kmetijskih gospodarstev, so med ostalimi 139 preučevanimi naselji bila v letu 2015 štiri brez registriranega goveda, prašičev in drobnice (Berinjak in Janški Vrh na območju Haloze, Rakovnik na območju Gorjancev in Rogla na območju Pohorja), v letu 2019 pa le še Janški Vrh in Rogla.

Med naselji (Priloga 1 – Preglednica J), ki so imela največ živine v obeh primerjanih letih, so bila na projektnem podobmočju Haloze naselja Skrblje (14,54 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo v letu 2019 oziroma 12,34 v letu 2015), Grdina (8,40 oziroma 6,42 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo), Stanošina (6,89 oziroma 7,59 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo), Spodnji Leskovec (6,61 oziroma 5,82 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo) in Stoperce (5,84 oziroma 5,88 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo). V letu 2019 sta se jim pridružili še naselji Podlehnik (5,69 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo, v letu 2015 le 1,44

– največji porast med vsemi preučevanimi naselji) in Stogovci (5,12 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo, v letu 2015 pa 4,60), medtem ko se je število živine v naselju Repišče v obdobju 2015–2019 med vsemi vključenimi naselji najbolj znižalo (z 9,92 na 1,12 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo).

Preglednica 17: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo projektnih podobmočij v letih 2015 in 2019

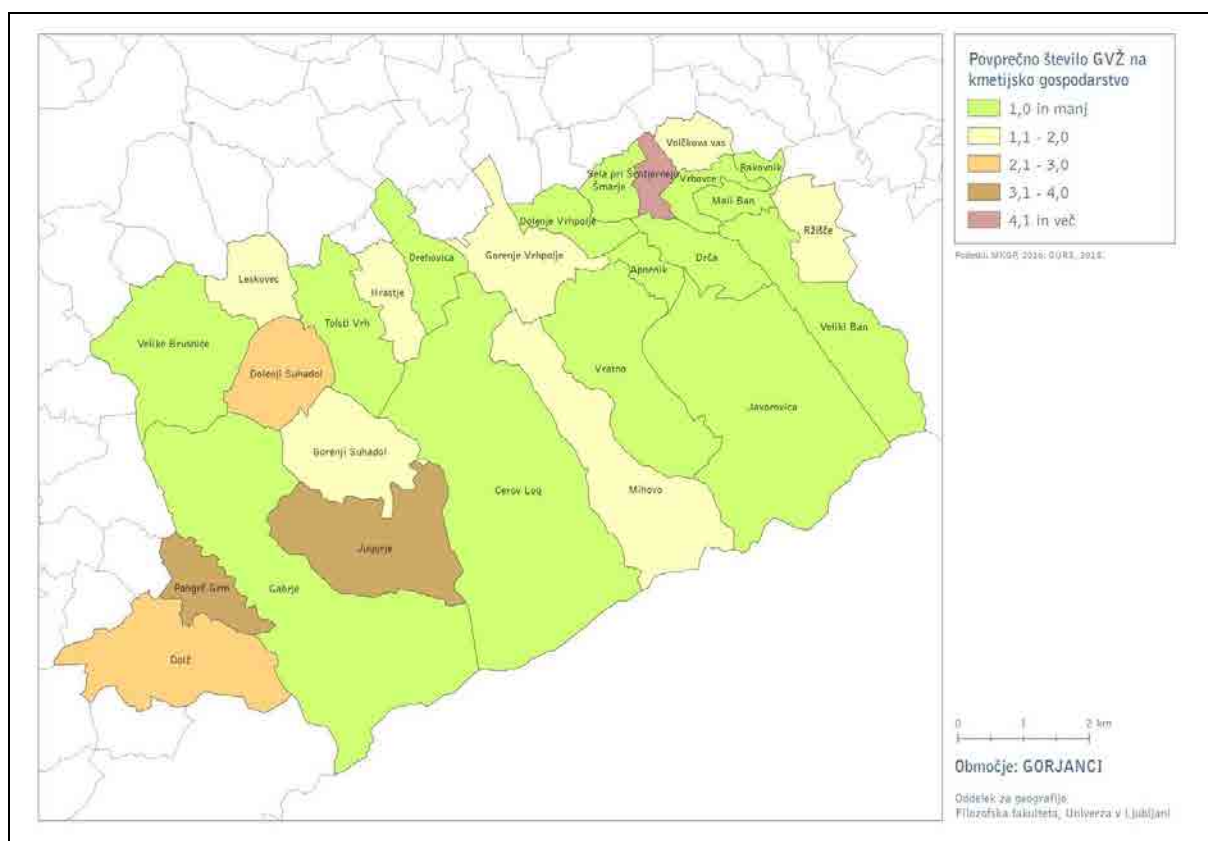
	Število kmetijskih gospodarstev	Število GVŽ	GVŽ na kmetijsko gospodarstvo
2015			
Gorjanci	573	719,33	1,26
Haloze	2.324	4.710,65	2,03
Kum	310	832,95	2,69
Pohorje	321	1.280,03	3,99
Projektna podobmočja	3.528	7.542,96	2,14
2019			
Gorjanci	569	930,55	1,64
Haloze	2.340	4.934,06	2,11
Kum	319	817,25	2,56
Pohorje	330	1.478,89	4,48
Projektna podobmočja	3.558	8.160,75	2,29

Viri podatkov: MKGP, 2016a; MKGP, 2020a.

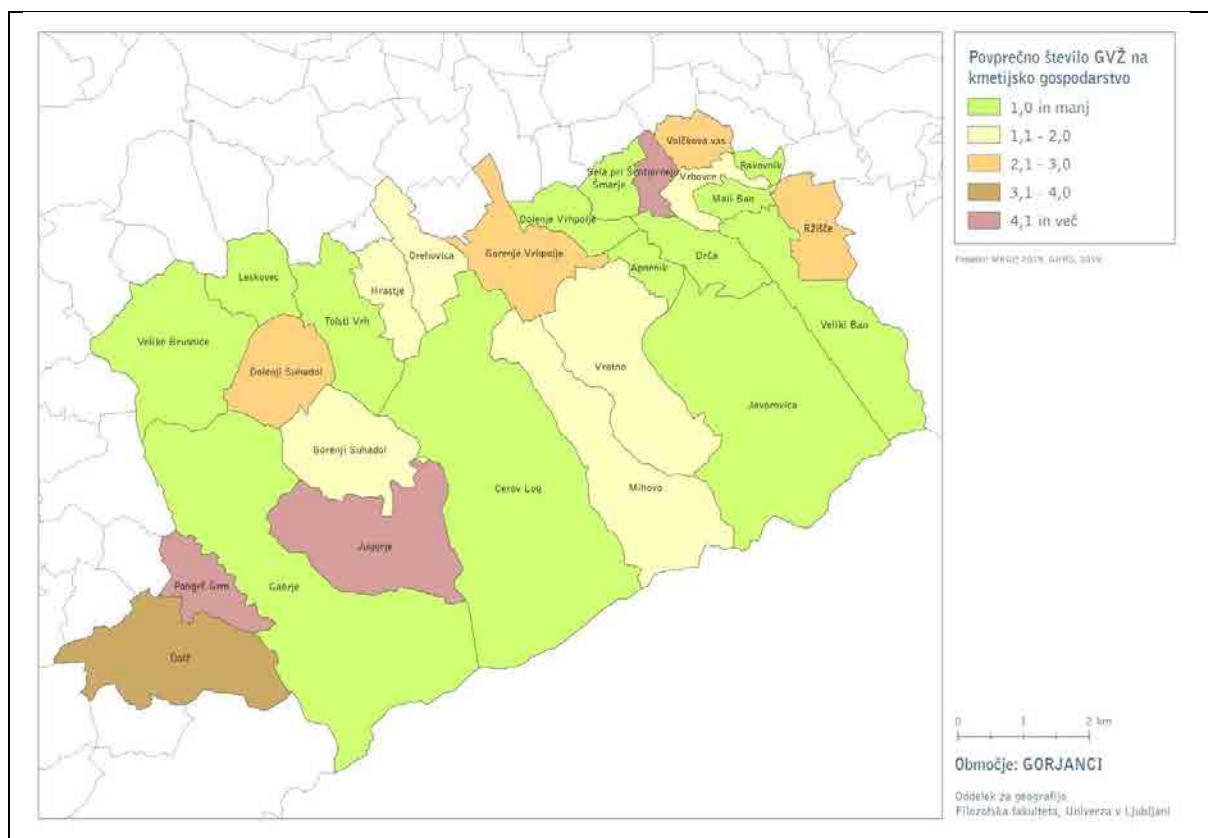
Več kot 5 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo so imela v obeh letih še posamezna naselja na območju Kuma, in sicer Svibno (7,48 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo v letu 2019 oziroma 6,89 v letu 2015) ter Borovak pri Podkumu (6,83 oziroma 6,72 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo). Na projektnem podobmočju Pohorje so imeli primerljivo visok stalež živali v naseljih Hudinja (6,79 oziroma 6,40 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo), Skomarje (6,01 oziroma 5,92 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo) in Resnik (5,04 oziroma 5,33 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo), v letu 2019 pa se jim je pridružil še Kumen (5,1 oziroma 4,43 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo). Na projektnem podobmočju Gorjanci je imelo v obeh letih najvišje povprečje naselje Sela pri Šentjerneju, stalež živali pa je vmes izjemno narasel, in sicer s 4,12 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo v letu 2015 na 9,70 v letu 2019.

Poleg že omenjenih izjemnih porastov povprečnih staležev rejnih živali v posameznih naseljih (Sela pri Šentjerneju, Podlehnik, Skrblje in Grdina) velja omeniti še naselja Hudi Kot (Pohorje; porast za 1,64 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo), Ržišče (Gorjanci; porast za 1,56 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo), Završje (Kum; porast za 1,46 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo), Vrbovce (Gorjanci; porast za 1,12 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo) in Dežno pri Makolah (Haloze; porast za 1,03 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo). Povprečno število glav velike živine se je v obdobju 2015–2019 sicer zvišalo kar v 85 naseljih (61 %), a večinoma za manj kot 0,5 GVŽ. Povprečni stalež rejnih živali je na drugi strani upadel v 50 naseljih, najbolj v naseljih Repišče (Haloze; upad za 8,8 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo), Gorenja vas (Kum; upad za 1,34 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo), Kozminci (Haloze; upad za 1,25 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo), Spodnja Sveča (Haloze; upad za 1,11 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo), Sveti Jurij (Haloze; upad za 1,06 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo) in Škofja Riža (Kum; upad za 1,03 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo).

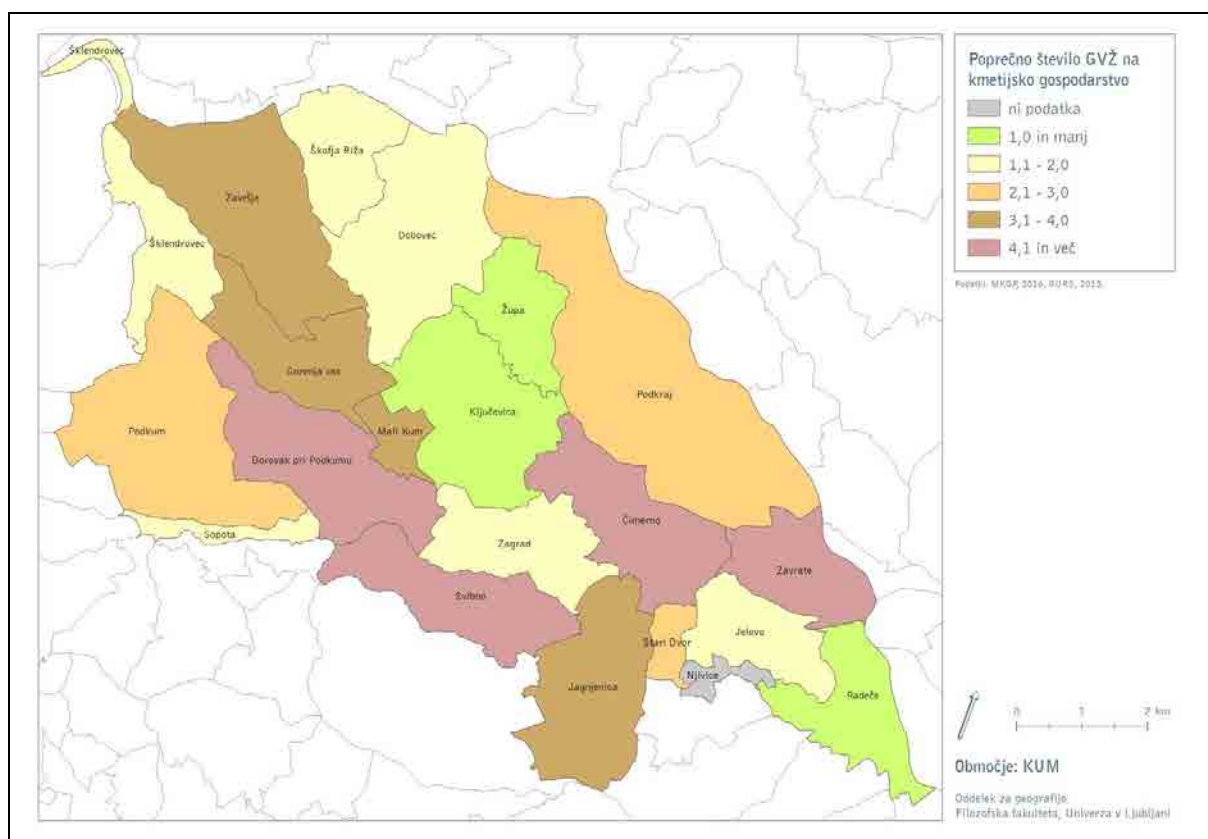
Slika 136: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015

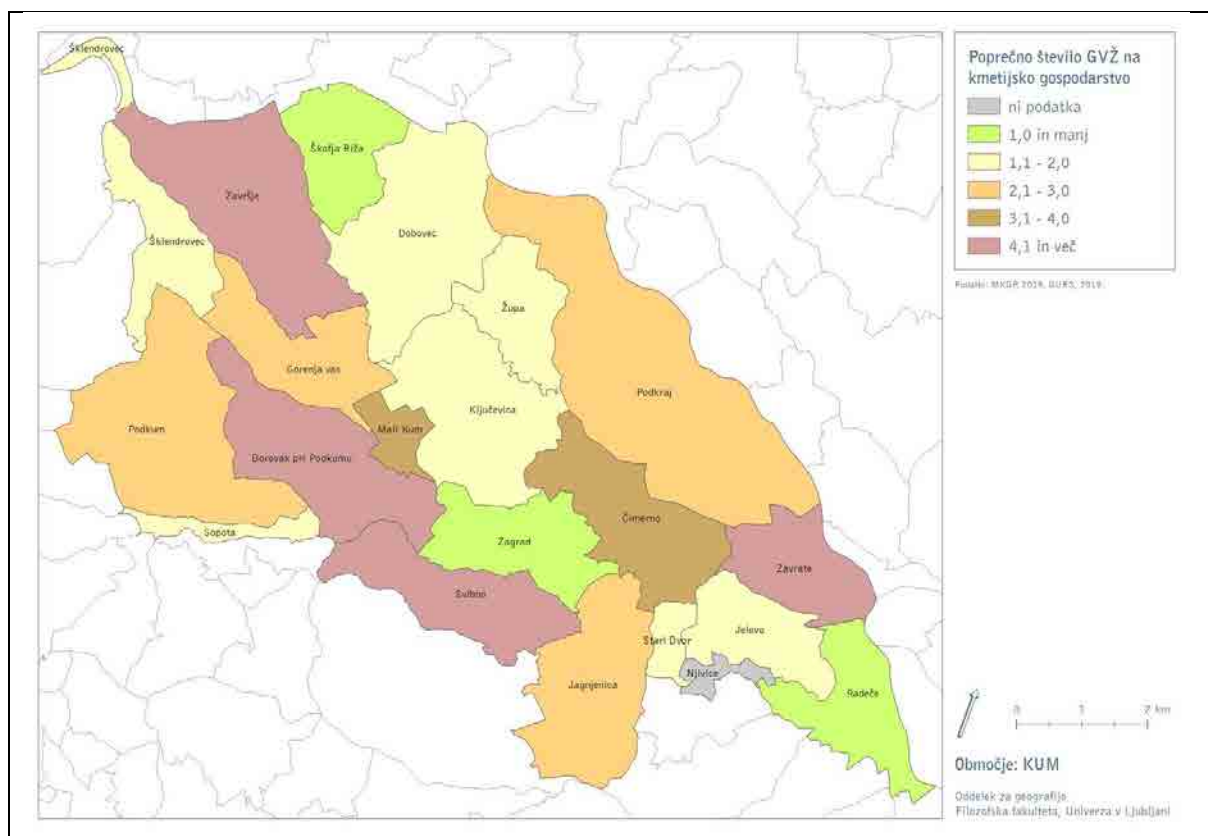
Slika 137: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019

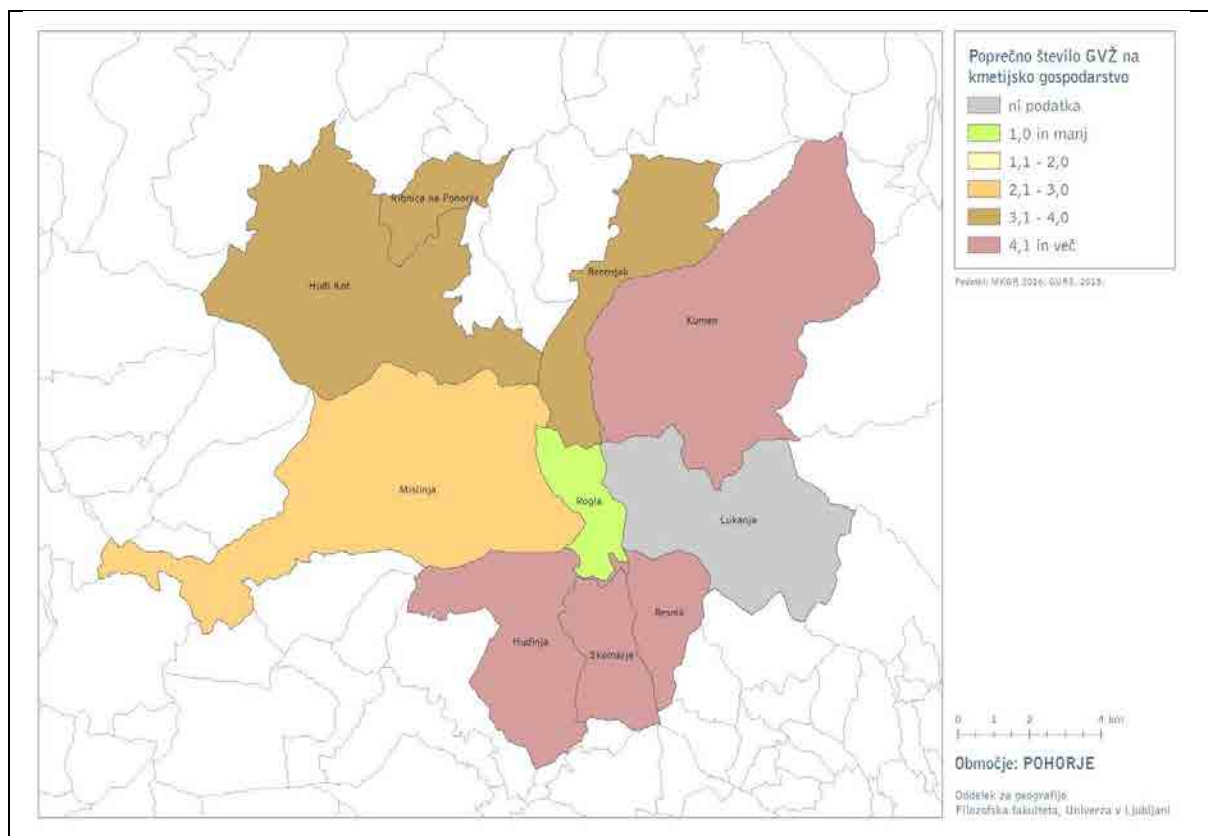
Slika 138: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo na projektnem podobmočju Kum leta 2015

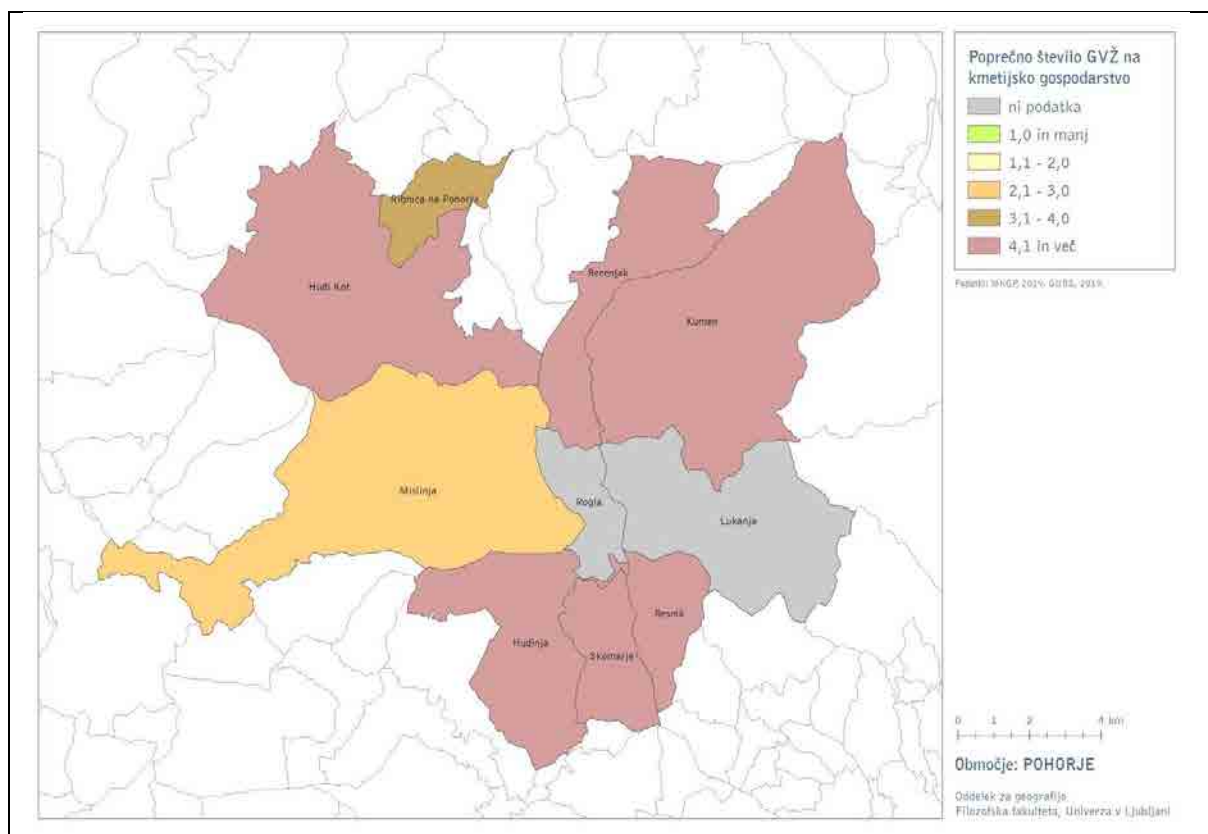
Slika 139: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo na projektnem podobmočju Kum leta 2019

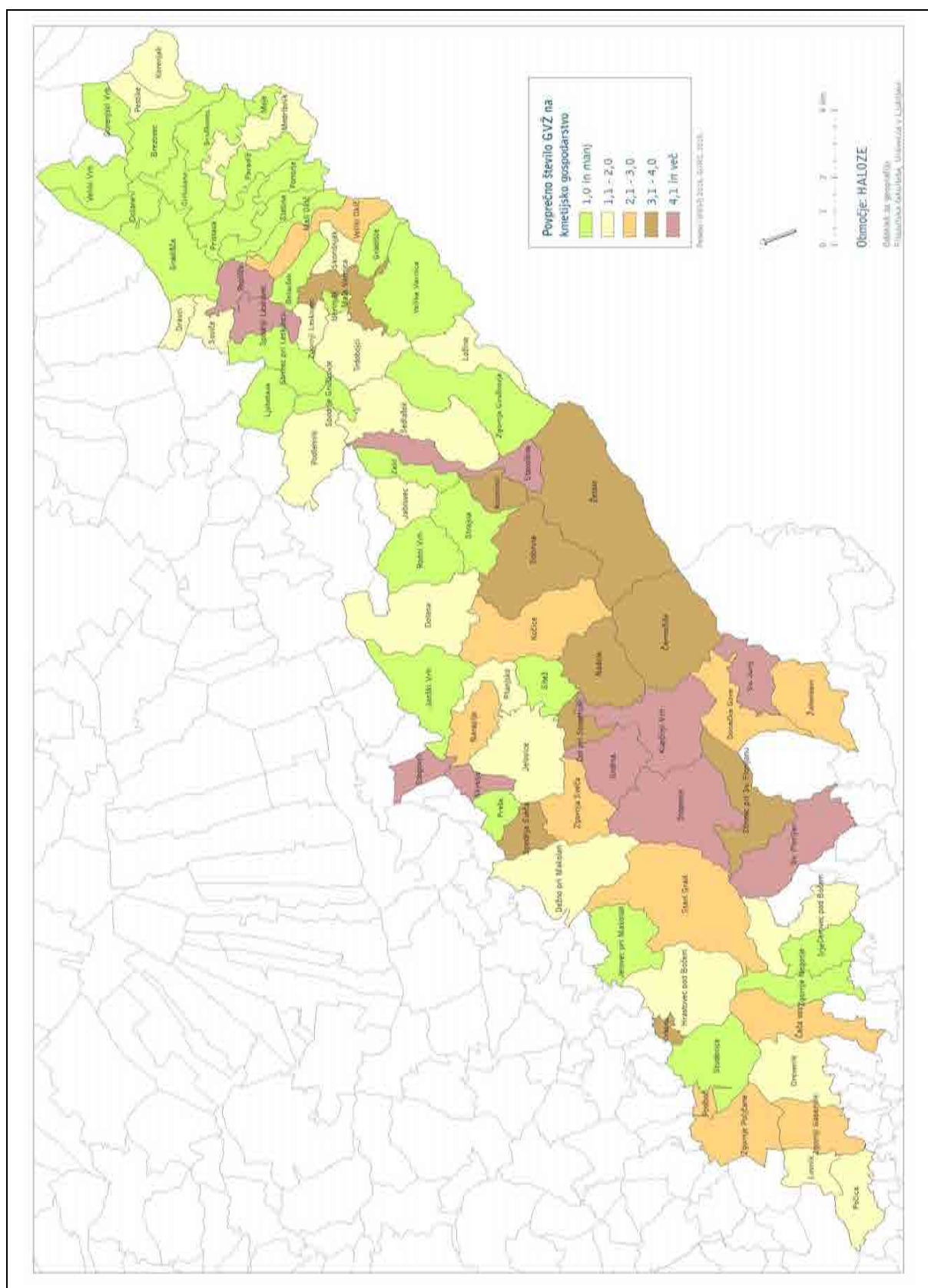

Slika 140: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015

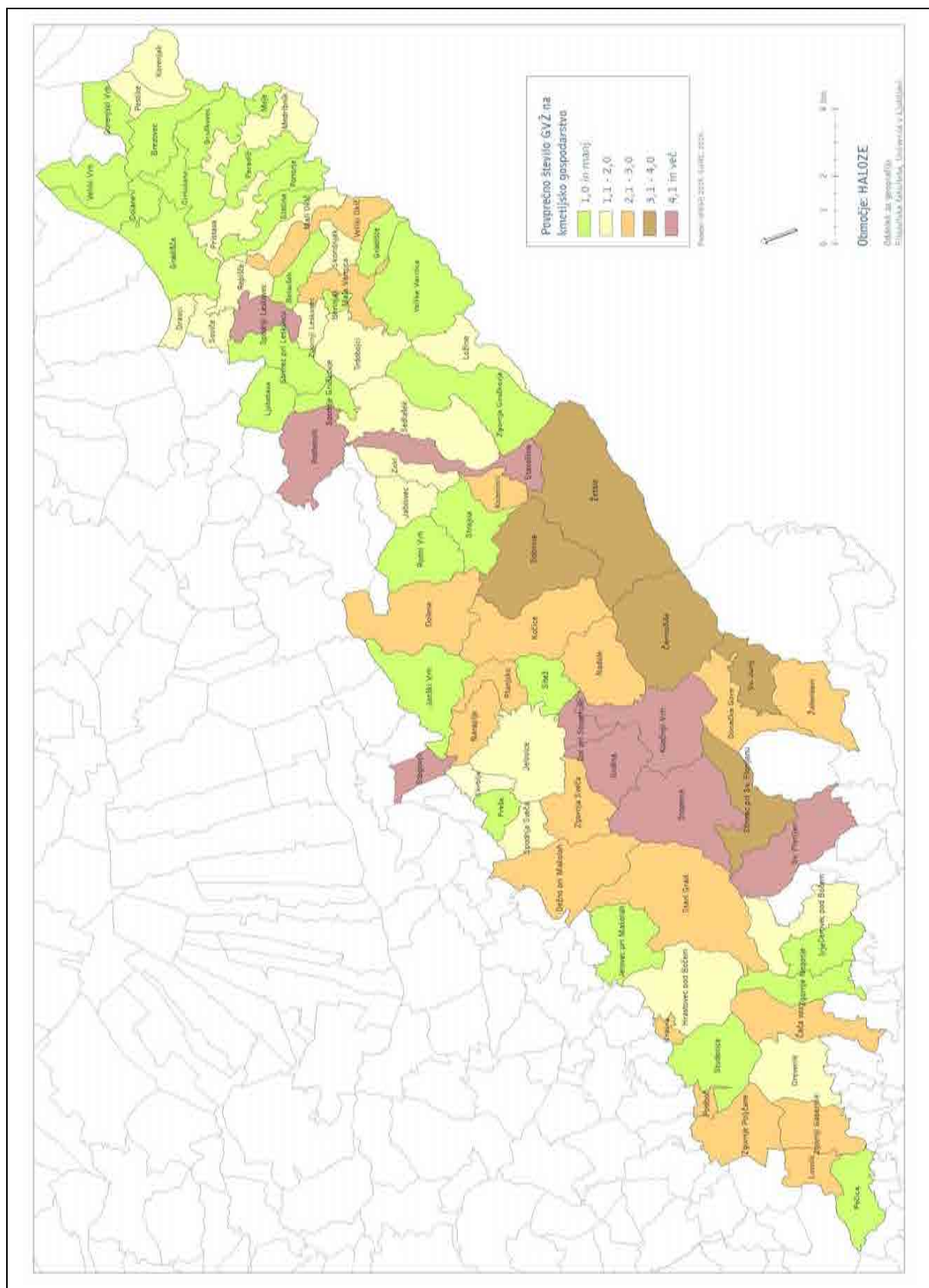

Slika 141: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019

Slika 142: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo na projektnem podobmočju Haloze leta 2015

Slika 143: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo na projektnem podobmočju Haloze leta 2019

2.18 Dopolnilne dejavnosti kmetij

Vsebinska opredelitev kazalca

Dopolnilne dejavnosti so na kmetijskih gospodarstvih pomemben vir dodatnega dohodka in zaposlitve, oboje pa prispeva k večji stabilnosti delovanja kmetij ter izboljšanju ekonomskega položaja kmetij in podeželja. Preko izračunavanja deleža kmetijskih gospodarstev, ki imajo prijavljeno vsaj eno dopolnilno dejavnost, lahko spremljamo, če so med drugim tudi projektne aktivnosti prispevale k razvoju dodatnih dopolnilnih dejavnosti na projektnih podobmočjih. Podrobnejši vpogled pri tem nudi analiza števila in različnih vrst registriranih dopolnilnih dejavnosti.

Način izračuna kazalca

Delež kmetijskih gospodarstev s prijavljeno dopolnilno dejavnostjo je izračunan kot razmerje med številom kmetijskih gospodarstev z dopolnilno dejavnostjo in številom vseh kmetijskih gospodarstev v naselju, pomnoženo s 100.

Viri podatkov

Podatki o registriranih dopolnilnih dejavnostih na kmetijskih gospodarstvih so del podatkov o kmetijskih gospodarstvih v Registru kmetijskih gospodarstev (RKG), ki ga upravlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Za izračune začetnega stanja so uporabljeni podatki RKG na dan 31. 12. 2015, in sicer za 139 naselij, v katerih so bila registrirana kmetijska gospodarstva (Priloga 1 – Preglednica J). Za ista naselja so uporabljeni tudi podatki končnega stanja na dan 31. 12. 2019. Upoštevana so bila vsa kmetijska gospodarstva, ki imajo sedež v enem izmed naselij preučevanih projektnih podobmočij, in vsa kmetijska gospodarstva, ki imajo registrirano eno ali več dopolnilnih dejavnosti. Zaradi sprejetja nove uredbe o dopolnilnih dejavnostih leta 2015 so kmetje v veliki večini ponovno registrirali svoje dopolnilne dejavnosti na upravnih enotah. Pri posredovanju podatkov v Register kmetijskih gospodarstev (RKG) je prišlo do zakasnitev, zato so podatki za leto 2015 pomanjkljivi, neposredna primerjava podatkov za leti 2015 in 2019 pa zato manj ustrezna.

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

Glede na slovenske razmere, ko ima različne vrste dopolnilnih dejavnosti na kmetiji registriranih več kot 4600 kmetijskih gospodarstev (tj. več kot 6,5 % vseh kmetijskih gospodarstev v državi), imajo na preučevanih projektnih podobmočjih, z izjemo Pohorja, le redka kmetijska gospodarstva registrirane dopolnilne dejavnosti. Statistični izračuni za obdobje 2015–2019 pokažejo veliko povečanje števila kmetijskih gospodarstev in števila registriranih dopolnilnih dejavnosti, vendar je nemogoče razločevati med vzroki za povečanje, saj je poleg novih registracij dopolnilnih dejavnosti prišlo tudi do sprememb zaradi izboljševanja podatkov v RKG, od koder se podatki črpajo. Prav v letu 2015 je namreč s sprejetjem nove uredbe o dopolnilnih dejavnostih na ravni celotne države prišlo do zakasnitev pri registriranju dopolnilnih dejavnosti na upravnih enotah in pri posredovanju ažurnih podatkov v RKG, pri čemer so bile razlike pri posredovanju podatkov med upravnimi enotami v Sloveniji precejšnje. Bolj kot analiza trendov je tako za prikaz razmer na preučevanih projektnih podobmočjih primerna analiza stanja v letu 2019 (Preglednica 18).

Konec leta 2019 je imelo registrirano dopolnilno dejavnost 3,2 % kmetijskih gospodarstev vseh štirih projektnih podobmočij in le še v 80 naseljih so bila vsa kmetijska gospodarstva brez dopolnilnih dejavnosti. Poleg števila kmetijskih gospodarstev, ki izvajajo dopolnilne dejavnosti na kmetiji, sta pomembna tudi število in vrsta registriranih dejavnosti. V povprečju je imelo kmetijsko gospodarstvo z dopolnilno dejavnostjo leta 2018 v Sloveniji prijavljenih 3,85 različnih dopolnilnih dejavnosti, kmetije z dopolnilnimi dejavnostmi na projektnih podobmočjih pa leta 2019 kar 4,5 dopolnilne dejavnosti. Zadnje stanje torej kaže, da je povprečno število registriranih dopolnilnih dejavnosti na kmetiji višje kot v Sloveniji. Izrazito odstopa Pohorje (5,2 dopolnilne dejavnosti na kmetijsko gospodarstvo), pod slovenskim povprečjem pa je območje Kuma, kjer kmetije z dopolnilnimi dejavnostmi izvajajo v povprečju 3,6 dejavnosti.

Na projektnem podobmočju Gorjancev je imelo konec leta 2019 registrirane dopolnilne dejavnosti 2,8 % vseh kmetijskih gospodarstev, ki so imela prijavljenih skupno 74 dopolnilnih dejavnosti oziroma v povprečju 4,6 na posamezno kmetijsko gospodarstvo. Med registriranimi dopolnilnimi dejavnostmi so najpogostejše storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo in opremo ter ročna dela (24), sledi predelava primarnih kmetijskih pridelkov (18) in dejavnosti, povezane s tradicionalnimi znanji na kmetiji, storitvami oziroma izdelki (11). S turizmom na kmetiji se je ukvarjalo le šest kmetijskih gospodarstev, od tega so tri imela možnost nastanitve.

Preglednica 18: Število in delež kmetijskih gospodarstev z dopolnilno dejavnostjo na projektnih podobmočjih v letih 2015 in 2019

	Število vseh KMG	KMG z dopolnilno dejavnostjo		Registrirane dopolnilne dejavnosti	
		Število	Delež	Število	Povprečno število na KMG
2015*					
Gorjanci	573	5	0,9	7	1,4
Haloze	2.324	20	0,9	49	2,5
Kum	310	4	1,3	21	5,3
Pohorje	321	12	3,7	39	3,3
Projektna podobmočja	3.528	41	1,2	116	2,8
2019*					
Gorjanci	569	16	2,8	74	4,6
Haloze	2.340	55	2,4	234	4,3
Kum	319	13	4,1	47	3,6
Pohorje	330	31	9,4	160	5,2
Projektna podobmočja	3.558	115	3,2	515	4,5

Opomba: *Zaradi sprememb predpisov in vnosov v RKG podatki med letoma 2015 in 2019 niso povsem primerljivi.

Viri podatkov: MKGP, 2016; MKGP, 2020.

Na projektnem podobmočju Haloze je bilo leta 2019 registriranih največje število dopolnilnih dejavnosti, kar je v skladu z velikostjo območja, medtem ko je bil delež kmetijskih gospodarstev z registrirano vsaj eno dopolnilno dejavnostjo podpovprečen (2,4 %). Podobno kot na drugih projektnih podobmočjih, je bilo tudi v Halozah največ

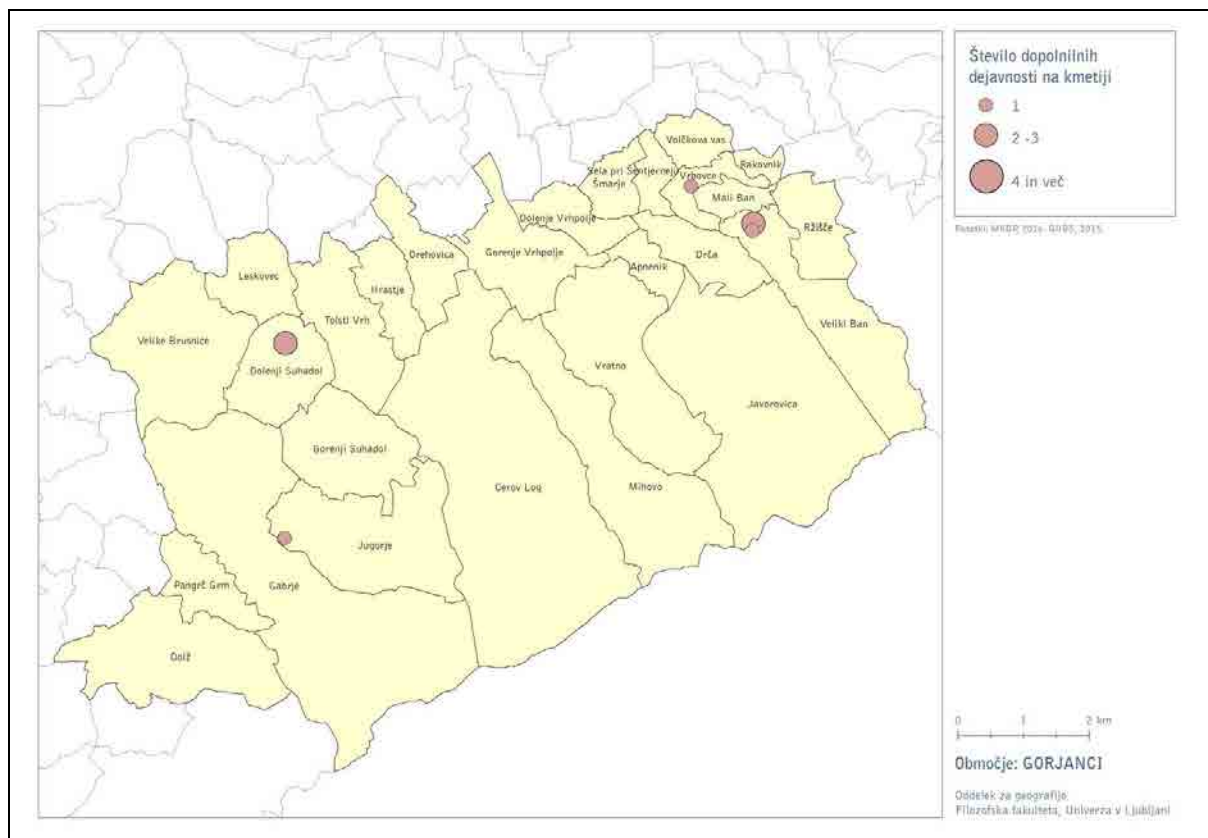
registriranih dopolnilnih dejavnosti iz kategorije storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo in opremo ter ročna dela (103; najpogostejše storitve vzdrževanja cest in pluženja snega, dela s traktorjem in drugo strojno opremo, spravilo lesa iz gozda, sečnja ipd.), ki jim je sledila predelava primarnih kmetijskih pridelkov (51; najpogostejše proizvodnja sadnih in zelenjavnih sokov, žganih pijač, predelava in konzerviranje sadja in zelenjave ipd.) ter dejavnosti, povezane s tradicionalnimi znanji na kmetiji, storitvami oziroma izdelki (32). Devet kmetij se ukvarja tudi s turizmom, od tega imajo tri možnost nastanitve, ostale pa so večinoma izletniške kmetije.

Na območju Kuma so imeli dopolnilne dejavnosti registrirane na 13 kmetijskih gospodarstvih (4,1 %), kar je nadpovprečen delež za projektna podobmočja, medtem je bilo število registriranih dopolnilnih dejavnosti na kmetijsko gospodarstvo podpovprečno. Po strukturi dopolnilnih dejavnosti Kum ne odstopa bistveno od drugih območij, ima pa v njej med vsemi največji delež dejavnosti s področja predelave primarnih kmetijskih pridelkov (od peke kruha in potic ter peciva in slaščic, predelave gozdnih sadežev, predelave in konzerviranja sadja in zelenjave, proizvodnje sadnih in zelenjavnih sokov ter testenin do zakola živali in predelave mesa ipd.).

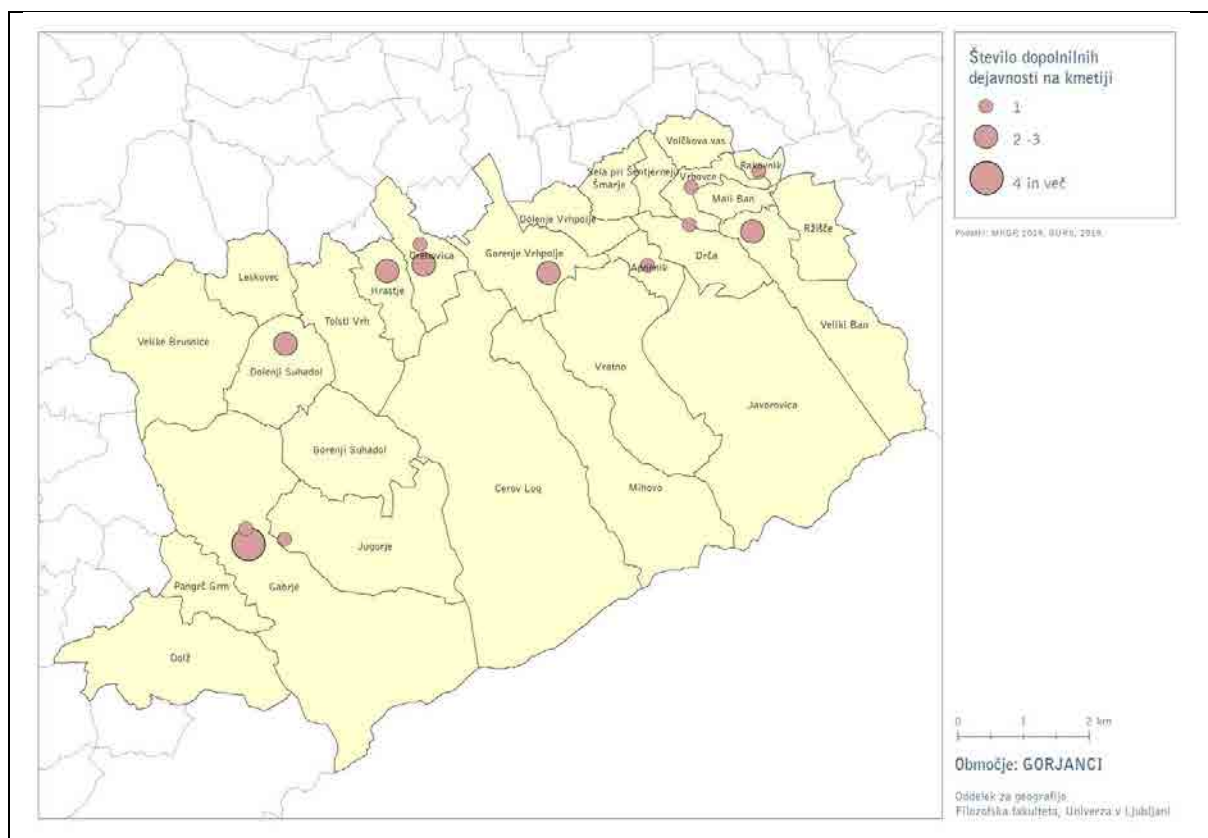
Največji delež kmetijskih gospodarstev se z dopolnilnimi dejavnostmi ukvarja na Pohorju, kjer je konec leta 2019 imelo 31 kmetijskih gospodarstev (9,4 %) prijavljenih 160 dopolnilnih dejavnosti. Glede na gospodarsko usmeritev tega dela Pohorja ne preseneča, da kar 70 % vseh registriranih dopolnilnih dejavnosti spada v kategoriji predelave gozdnih lesnih sortimentov ter storitev s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo in opremo (tj. izdelava izdelkov iz lesa, drv in podobnega, storitve sečnje, spravila lesa iz gozda, dela s traktorjem, vzdrževanja cest in pluženja snega ipd.), s turizmom na kmetiji pa se ukvarja sedem kmetijskih gospodarstev, od tega jih šest nudi tudi nastanitve.

Kljub nekoliko podpovprečnemu deležu kmetijskih gospodarstev, ki imajo registrirane dopolnilne dejavnosti, pa je diverzifikacija dohodka na kmetijah z dopolnilnimi dejavnostmi na vseh projektnih območjih ugodna. V pozitivni smeri posebej odstopa območje Pohorja z visokim deležem kmetij z dopolnilnimi dejavnostmi (9,4 %) in velikim številom registriranih dejavnosti (5,2 na kmetijsko gospodarstvo). V povezavi z učinki projektnih aktivnosti bo v prihodnje smiselno spremljati tudi vrste registriranih dejavnosti, predvsem nadaljnji porast števila dejavnosti s področja predelave primarnih kmetijskih pridelkov, porast dejavnosti, povezanih s tradicionalnimi znanji, turizmom na kmetiji in dejavnosti s področja prodaje kmetijskih pridelkov in izdelkov.

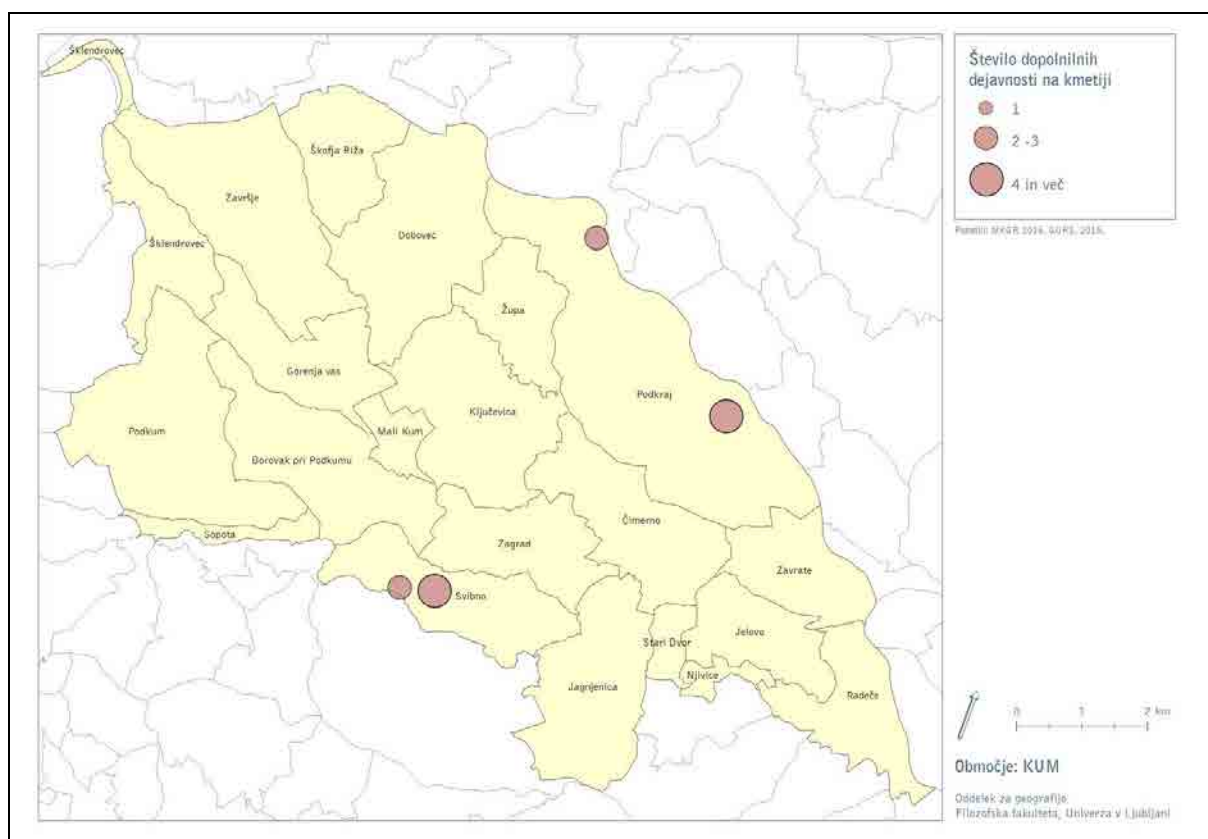
Slika 144: Kmetijska gospodarstva z dopolnilnimi dejavnostmi na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

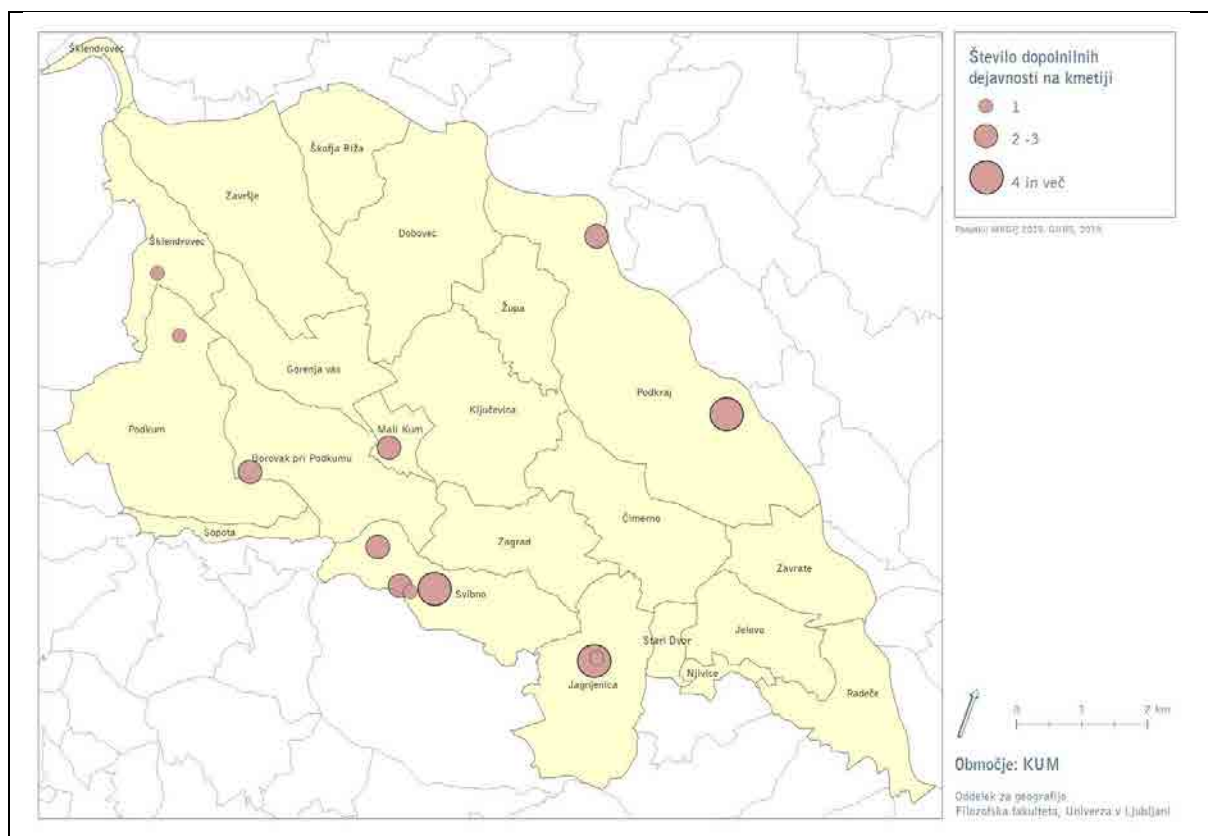
Slika 145: Kmetijska gospodarstva z dopolnilnimi dejavnostmi na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

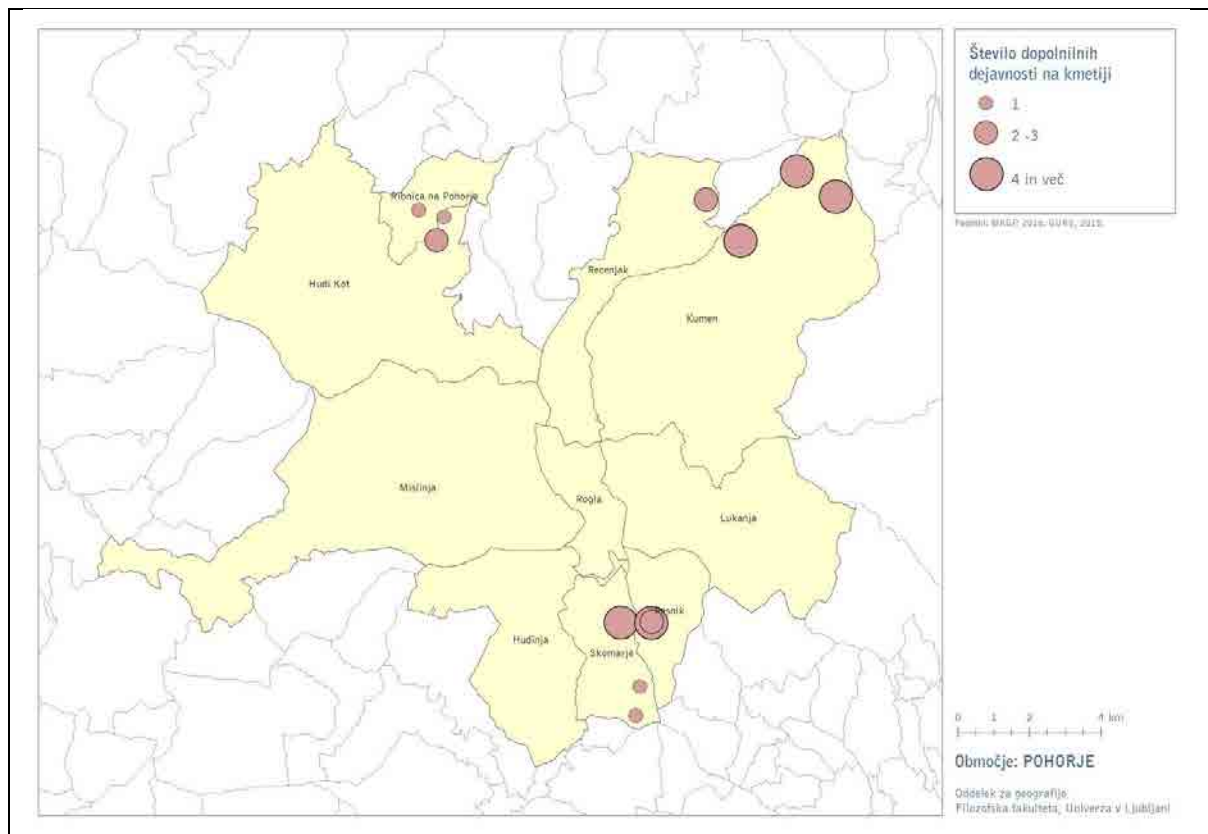
Slika 146: Kmetijska gospodarstva z dopolnilnimi dejavnostmi na projektnem podobmočju Kum leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

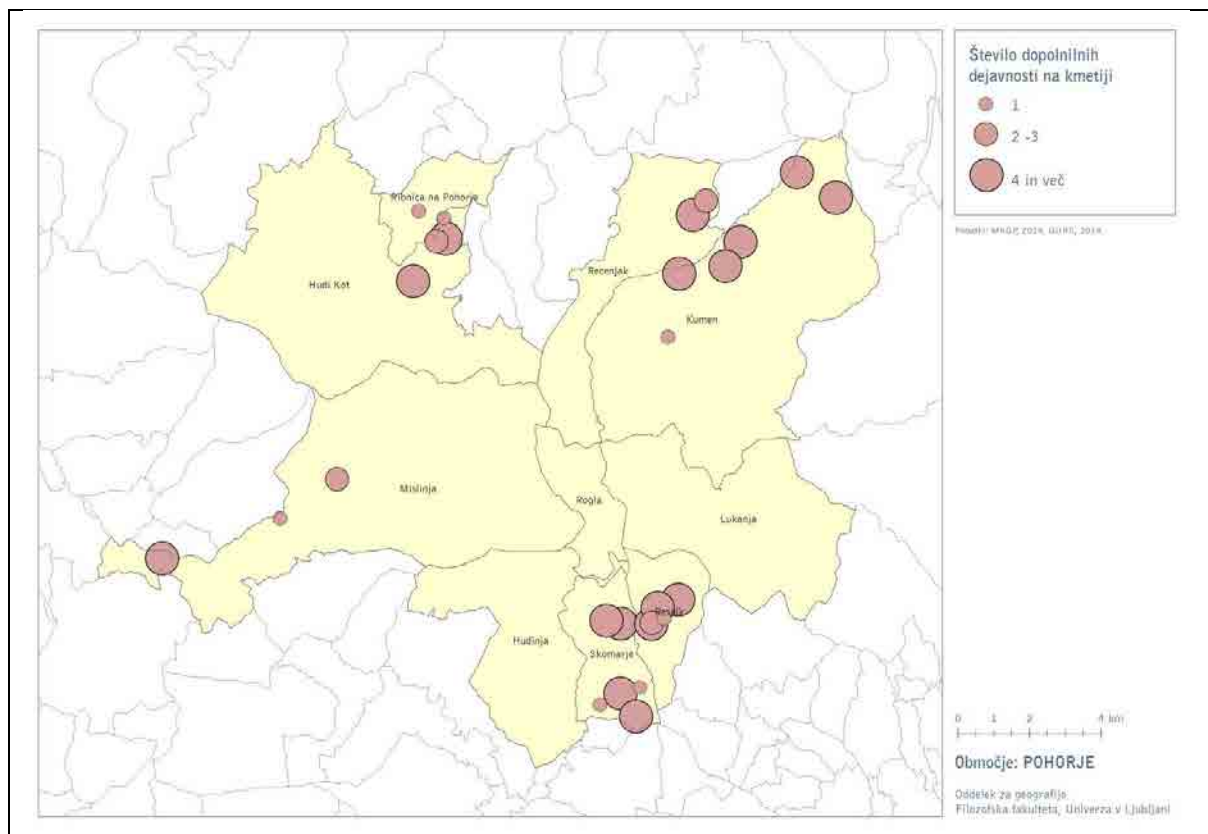
Slika 147: Kmetijska gospodarstva z dopolnilnimi dejavnostmi na projektnem podobmočju Kum leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

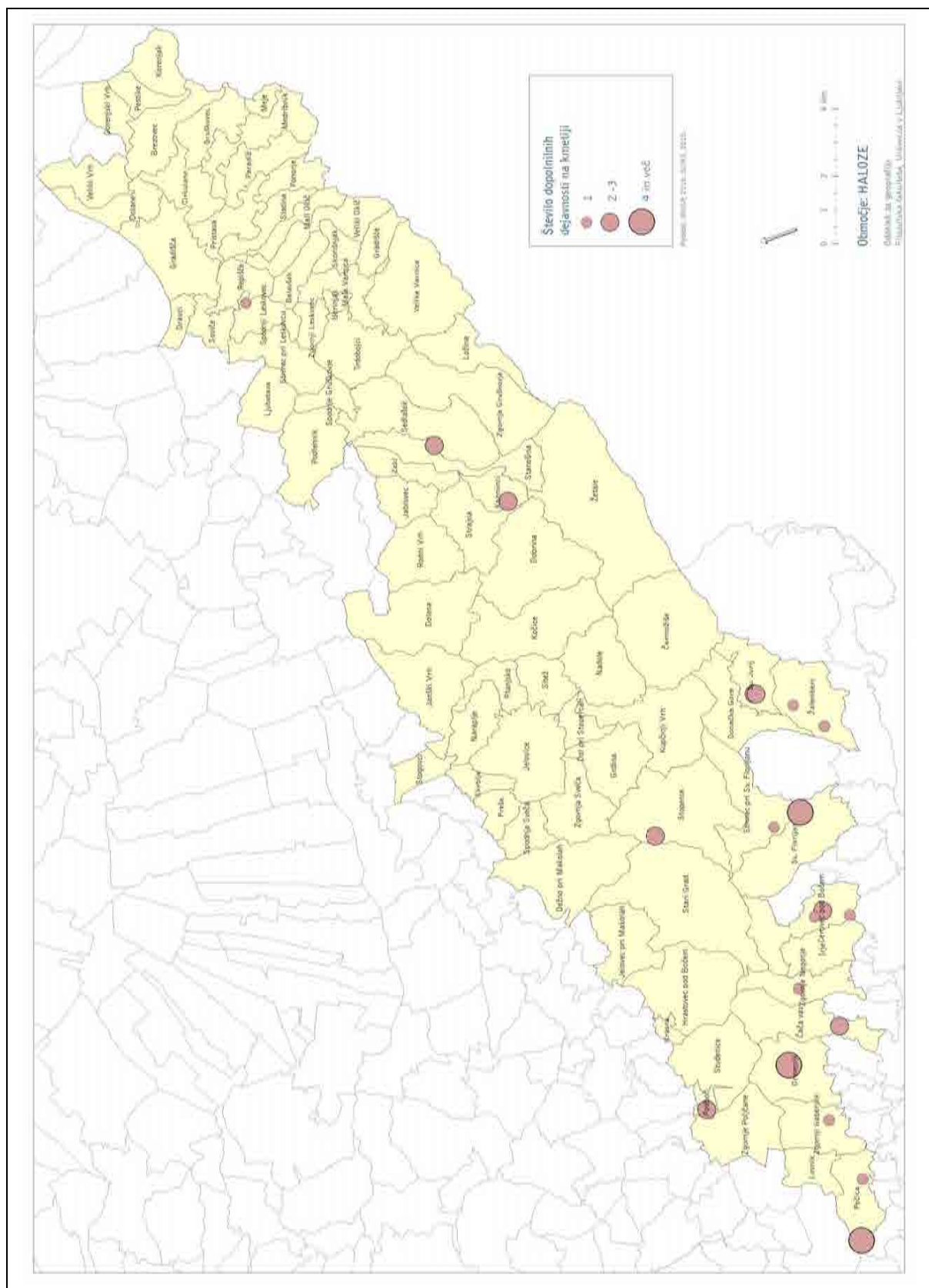

Slika 148: Kmetijska gospodarstva z dopolnilnimi dejavnostmi na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

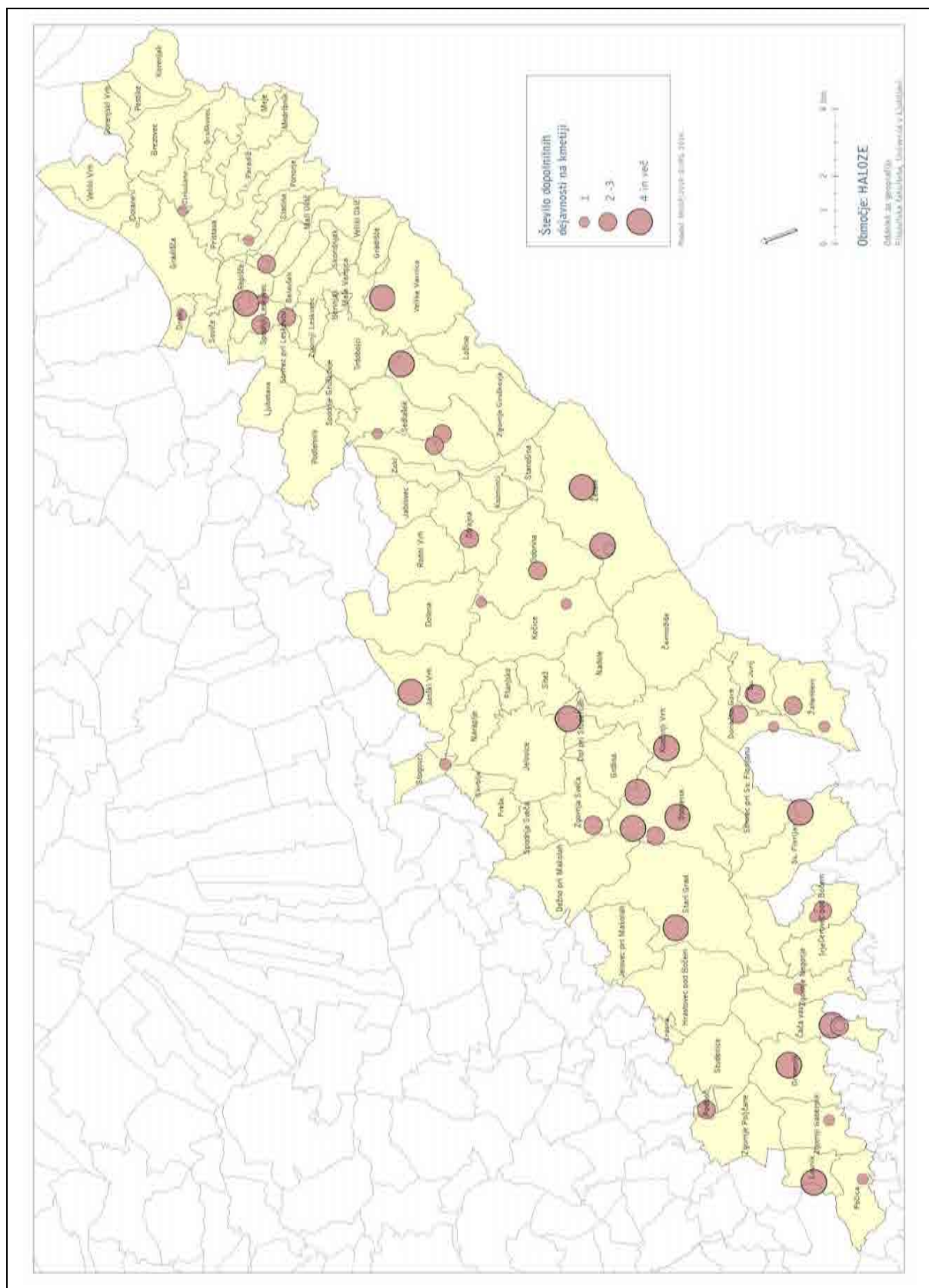

Slika 149: Kmetijska gospodarstva z dopolnilnimi dejavnostmi na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

Slika 150: Kmetijska gospodarstva z dopolnilnimi dejavnostmi na projektnem podobmočju Haloze leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

Slika 151: Kmetijska gospodarstva z dopolnilnimi dejavnostmi na projektnem podobmočju Haloze leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

2.19 Ekološko kmetovanje

Vsebinska opredelitev kazalca

Kazalec o deležu kmetijskih gospodarstev, vključenih v ekološko pridelavo (tako imenovane ekološke kmetije), je namenjen spremljanju razširjenosti ekološkega kmetovanja na projektnih podobmočjih. Z analizo spreminjanja deleža ekoloških kmetij v posameznih naseljih od začetka do konca projektnih aktivnosti lahko posredno ugotovljamo vpliv naravovarstvenih in drugih projektnih aktivnosti na načine kmetovanja.

Način izračuna kazalca

Delež ekoloških kmetij je izračunan kot razmerje med številom ekoloških kmetij in številom vseh kmetijskih gospodarstev v naselju, pomnoženo s 100.

Viri podatkov

Podatki o ekološki pridelavi so del podatkov o kmetijskih gospodarstvih v Registru kmetijskih gospodarstev (RKG), ki ga upravlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Za izračune začetnega stanja so uporabljeni podatki RKG na dan 31. 12. 2015, in sicer za 139 naselij, v katerih so registrirana kmetijska gospodarstva (Priloga 1 – Preglednici J in K). Za ista naselja so uporabljeni tudi podatki končnega stanja na dan 31. 12. 2019. Upoštevana so bila vsa kmetijska gospodarstva, ki imajo sedež v enem izmed naselij preučevanih projektnih podobmočij.

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

V Sloveniji je bilo leta 2015 v kontrolo ekološke pridelave vključenih 3.417 kmetijskih gospodarstev oziroma 4,7 % vseh slovenskih kmetij. V naslednjih letih je število v kontrolo ekološke pridelave vključenih kmetijskih gospodarstev naraščalo, prav tako pa tudi njihov delež med vsemi kmetijskimi gospodarstvi v Sloveniji. Leta 2019 je bilo tako vključenih skupno 3.828 kmetijskih gospodarstev (indeks 112) oziroma 5,4 % vseh v državi (MKGP, 2020b).

Na vseh štirih projektnih podobmočjih skupaj se je v preučevanem obdobju 2015–2019 število ekoloških kmetij povečalo za 14 (s 118 v letu 2015 na 132 v letu 2019), kar je ustrezalo povprečni rasti števila ekoloških kmetij v državi. Kljub rasti števila in deleža ekoloških kmetij so te na projektnih podobmočjih s 3,7-odstotnim deležem za slovenske razmere še vedno podpovprečno zastopane. Edina izjema je Pohorje z 8,5-odstotnim deležem ekoloških kmetij.

Med projektnimi podobmočji so zelo velike razlike v zastopanosti ekoloških kmetij, in sicer v razponu od 0,9 % na območju Gorjancev do 8,5 % na območju Pohorja (Preglednica 19). Te razlike so se v zadnjih štirih letih zmanjšale, saj se je delež ekoloških kmetij na Gorjancih nekoliko zvišal, na Pohorju pa znižal. V primeru Pohorja se število ekoloških kmetij sicer ni spremenilo, zato je znižanje njihovega deleža posledica povečanja skupnega števila kmetijskih gospodarstev. Na območju Kuma je bila leta 2019 v primerjavi z letom 2015 ena ekološka kmetija več, na območju Gorjancev dve, v Halozah pa enajst. Statistično gledano se je ekološko kmetijstvo v Halozah in na

Gorjancih širilo hitreje od državnega povprečja. Podatki na ravni projektnih podobmočij in naselij govorijo le o skupnem številu ekoloških kmetij, šele primerjava spreminjanja lokacij sedežev kmetijskih gospodarstev med letoma 2015 in 2019 (Slike 152–159) pa pokaže, da so nekatera med letoma 2015 in 2019 opustila ekološko pridelavo in da je v kontrolo ekološke pridelave dejansko na novo vstopilo večje število kmetijskih gospodarstev.

Preglednica 19: Število in delež ekoloških kmetij na projektnih podobmočjih v letih 2015 in 2019

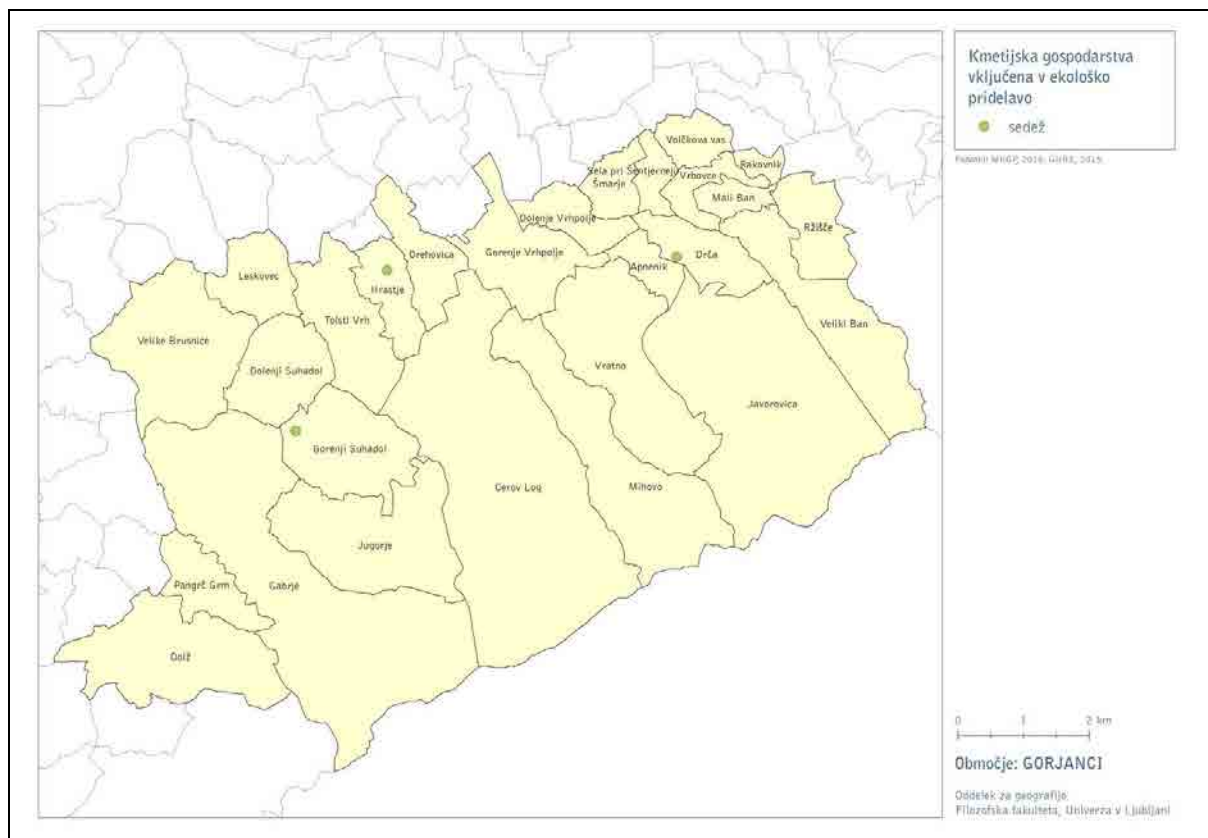
	Število vseh kmetijskih gospodarstev	Ekološke kmetije	
		Število	Delež
2015			
Gorjanci	573	3	0,5
Haloze	2.324	71	3,1
Kum	310	16	5,2
Pohorje	321	28	8,7
Projektna podobmočja	3.528	118	3,3
2019			
Gorjanci	569	5	0,9
Haloze	2.340	82	3,5
Kum	319	17	5,3
Pohorje	330	28	8,5
Projektna podobmočja	3.558	132	3,7

Viri podatkov: MKGP, 2016; MKGP, 2020.

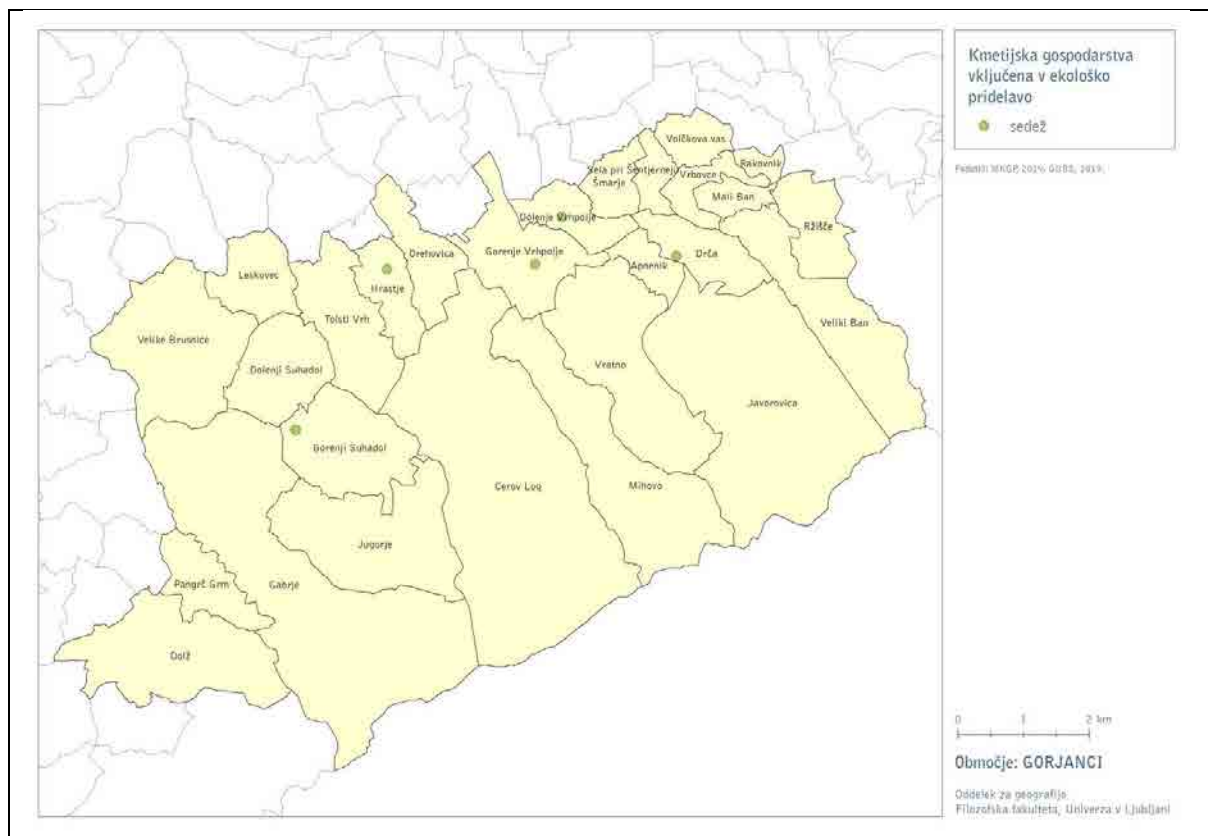
V letu 2015 je bilo v ekološko pridelavo vključenih 118 kmetijskih gospodarstev, ki so imela sedež v enem izmed 56 preučevanih naselij. Štiri leta pozneje je bilo na projektnih podobmočjih 132 ekoloških kmetij, razpršenih po 63 naseljih. Delež kmetijskih gospodarstev, vključenih v ekološko pridelavo, tako v 76 preučevanih naseljih znaša nič, zato kartografski prikaz deležev za večino naselij ni smisel in so izračuni deležev po vseh naseljih podani v priloženih preglednicah (Priloga 1 – Preglednica K).

Med tistimi naselji, ki so imela konec leta 2019 registrirane ekološke kmetije, velja po deležu ekoloških kmetij med vsemi kmetijskimi gospodarstvi izpostaviti tiste z več kot 10 kmetijskih gospodarstev in več kot zgolj eno ekološko kmetijo. V tej skupini imajo največje deleže ekoloških kmetij naselja Grdina (28,6 %), Stoperce (22,0 %) in Kupčinji vrh (18,5 %) na projektnem podobmočju Haloze, naselji Skomarje (25,0 %) in Resnik (21,1 %) na območju Pohorja ter naselje Podkraj (17,2 %) na območju Kuma. V drugih naseljih so bile le posamične ekološke kmetije oziroma je bila v kontrolo ekološke pridelave vključena manj kot šestina vseh kmetijskih gospodarstev s sedežem v naselju.

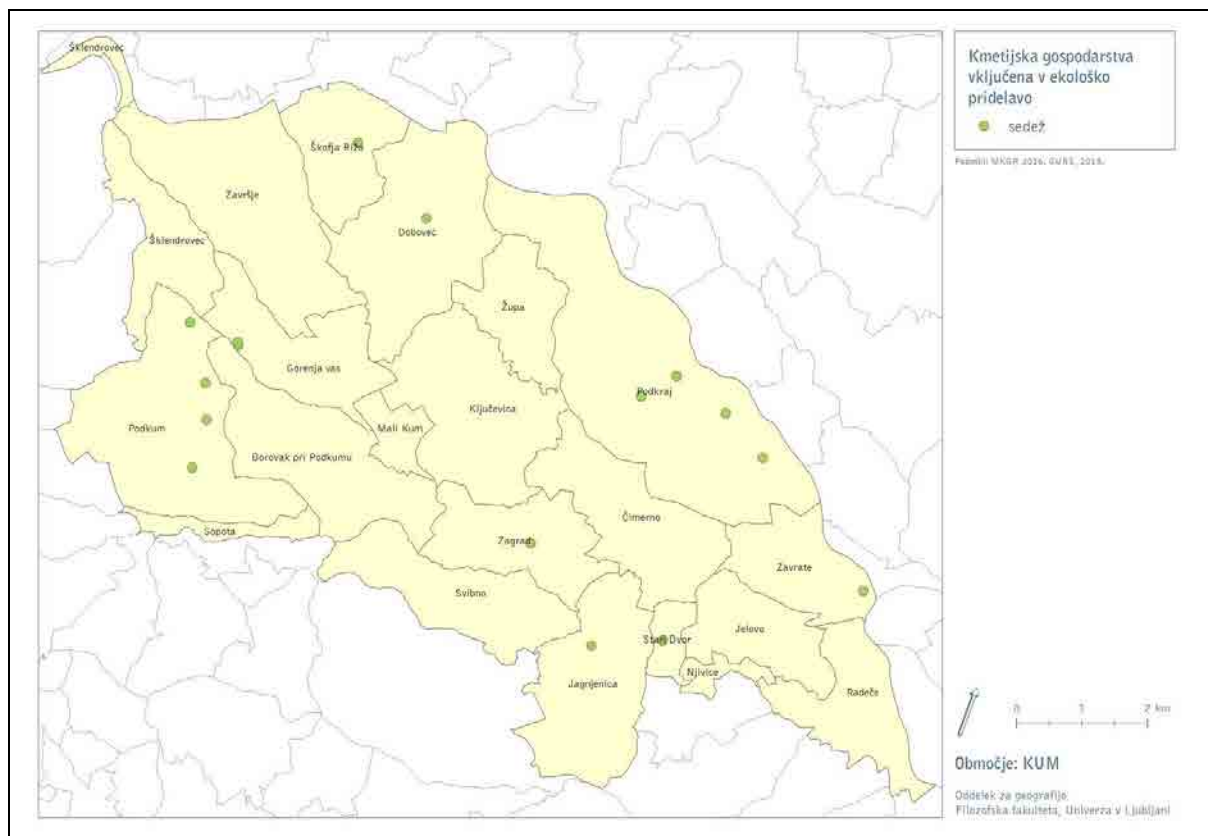
Slika 152: Kmetijska gospodarstva vključena v ekološko pridelavo na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

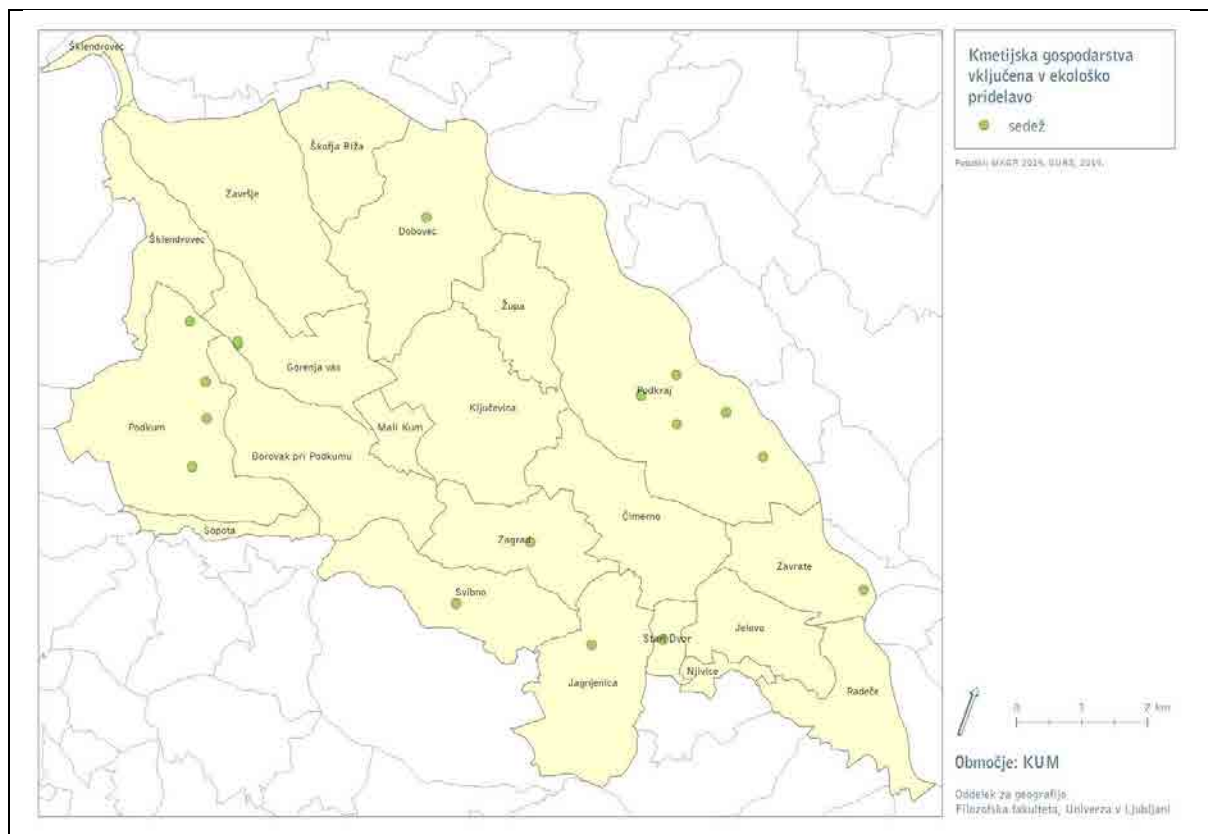
Slika 153: Kmetijska gospodarstva vključena v ekološko pridelavo na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

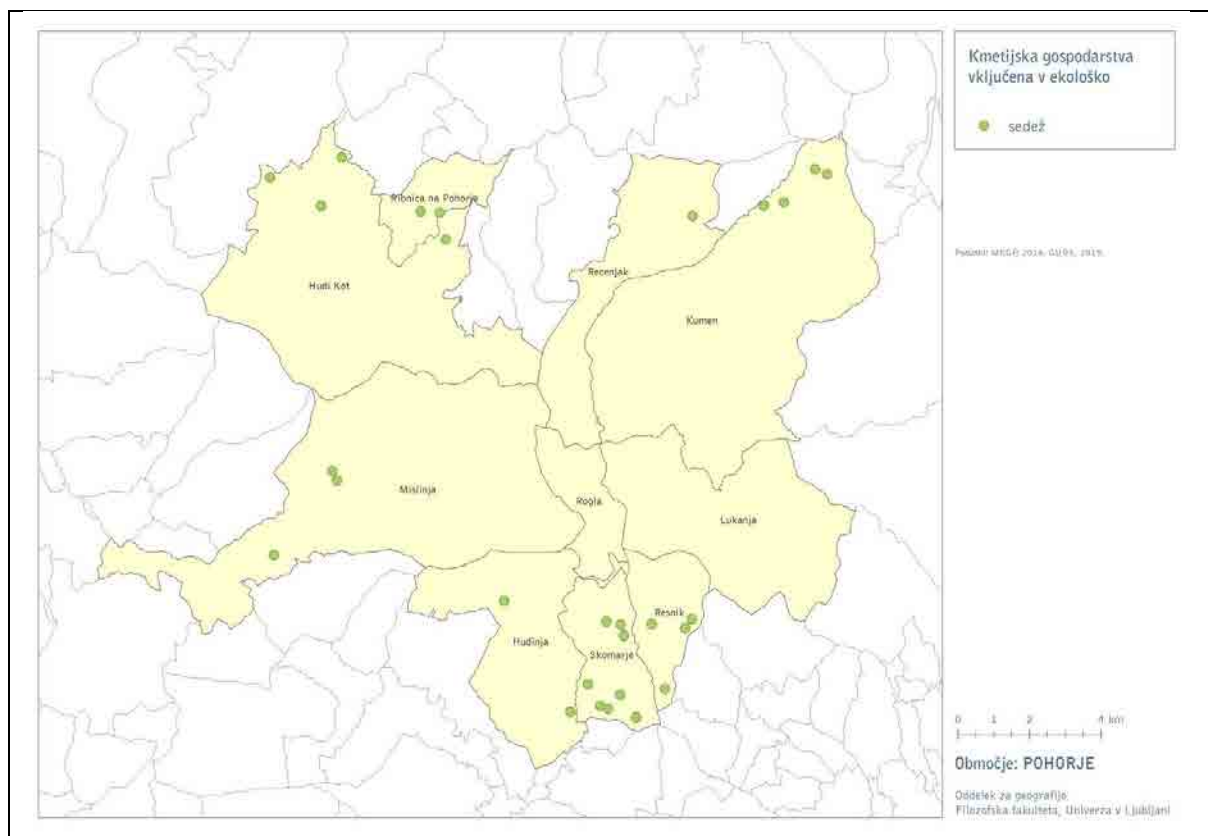
Slika 154: Kmetijska gospodarstva vključena v ekološko pridelavo na projektnem podobmočju Kum leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

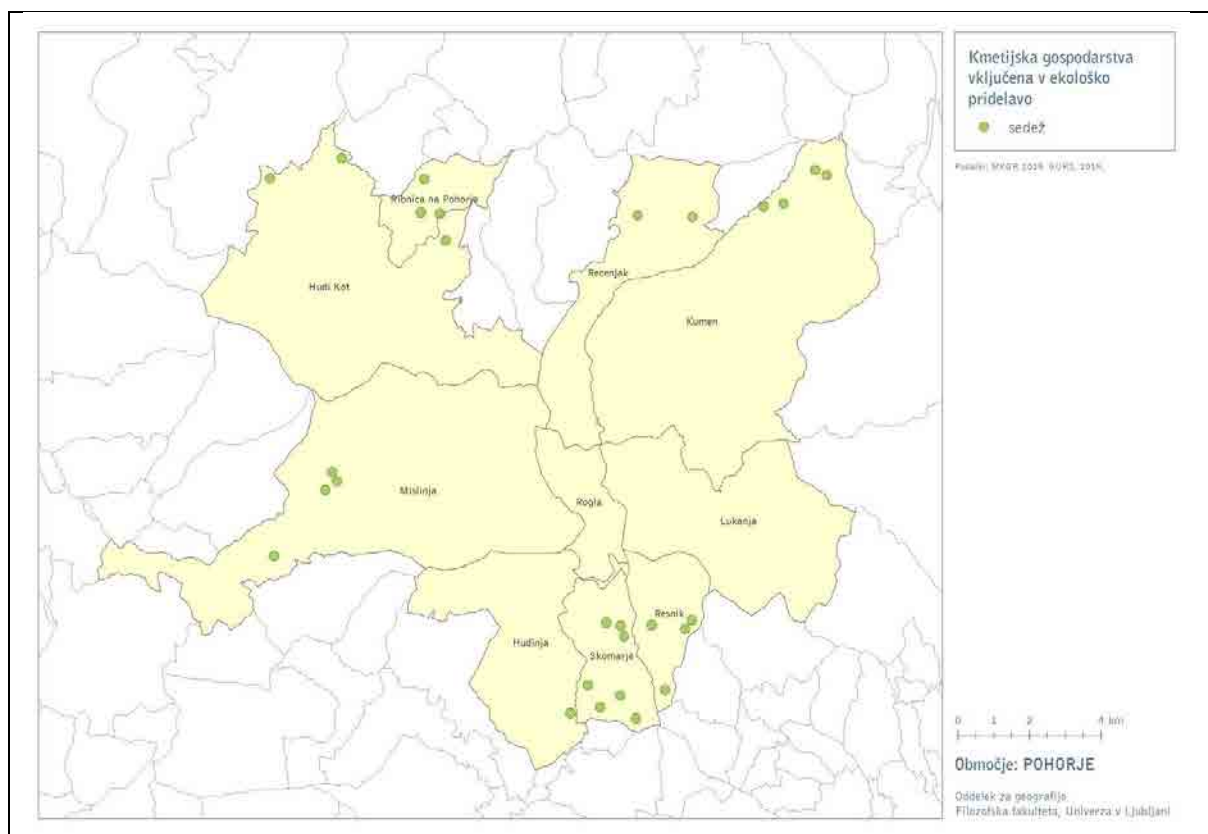
Slika 155: Kmetijska gospodarstva vključena v ekološko pridelavo na projektnem podobmočju Kum leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

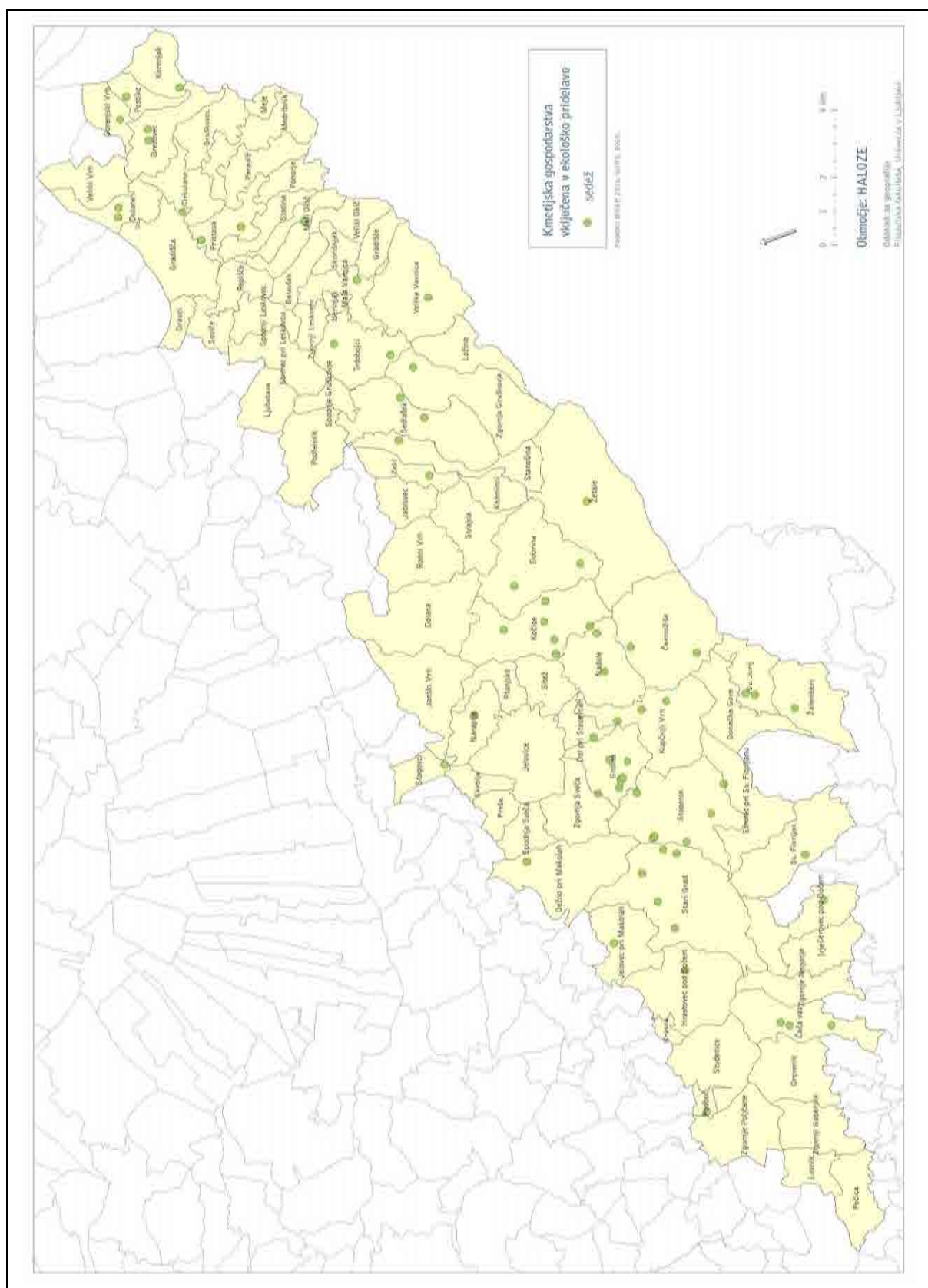

Slika 156: Kmetijska gospodarstva vključena v ekološko pridelavo na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

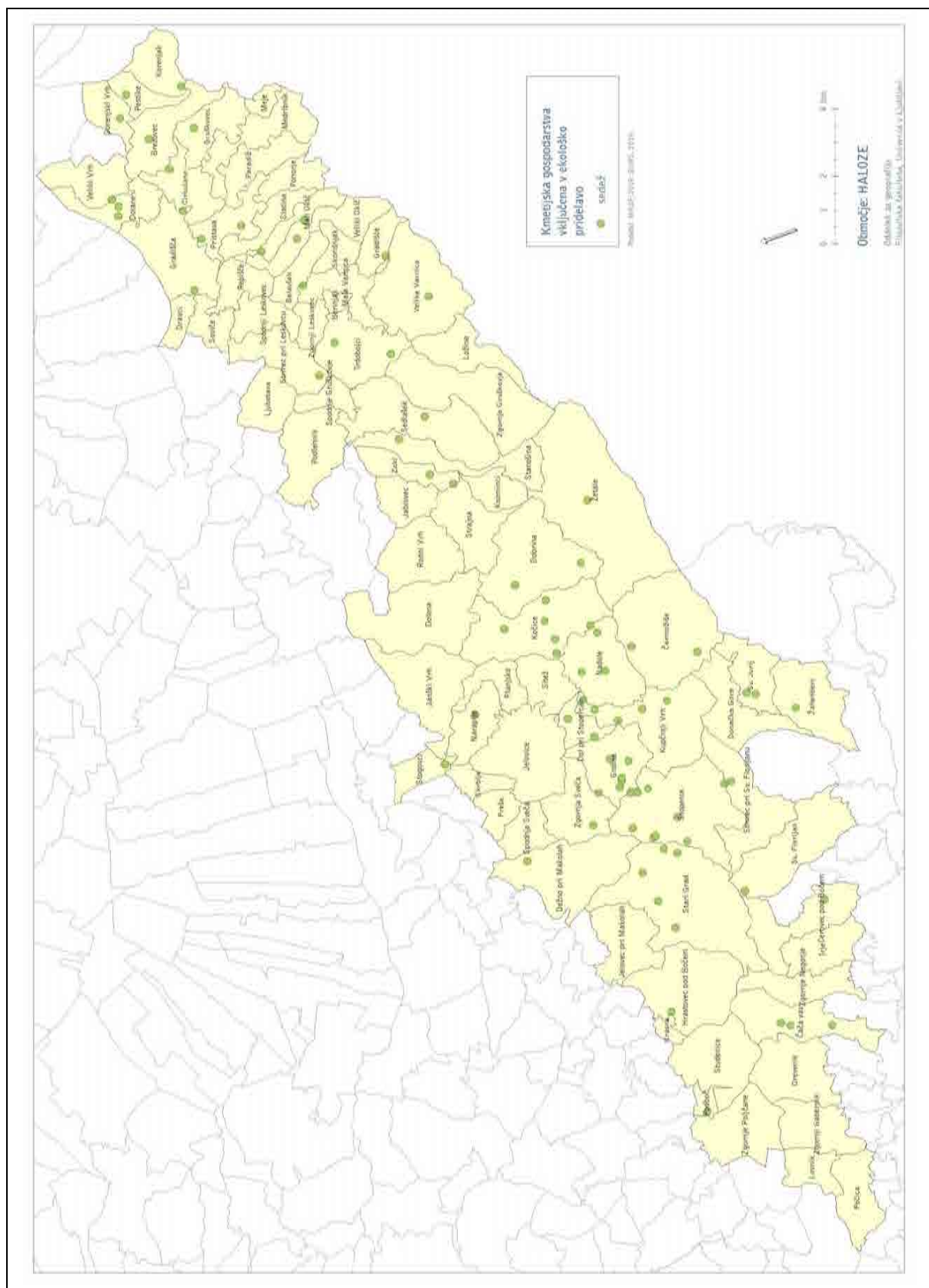

Slika 157: Kmetijska gospodarstva vključena v ekološko pridelavo na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

Slika 158: Kmetijska gospodarstva vključena v ekološko pridelavo na projektnem podobmočju Haloze leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

Slika 159: Kmetijska gospodarstva vključena v ekološko pridelavo na projektnem podobmočju Haloze leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)

2.20 Vključevanje v ukrep KOPOP

Vsebinska opredelitev kazalca

Kazalec vključevanja v ukrep KOPOP v času trajanja projektnih aktivnosti spremlja spremembo površin kmetijskih zemljišč, ki so na preučevanih projektnih podobmočjih vključena v ukrep KOPOP 2015–2020 (Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila), in sicer za tiste operacije, ki dopuščajo vstop v celem obdobju (tj. Posebni traviščni habitati (HAB), Traviščni habitati metuljev (MET), Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov (VTR), Stelniki (STE), Vodni viri (VOD), Ohranjanje habitatov strmih travnikov (KRA_S50), Grbinasti travniki (KRA_GRB), Reja domačih živali na območju pojavljanja velikih zveri (KRA_VZ), Planinska paša (KRA_PP), Visokodebelni travniški sadovnjaki (KTA_VTS) in Ohranjanje mejic (KRA_MEJ)). Tako opredeljen kazalec je deloma ekonomski in deloma okoljski, vsebinsko pa se v določenih operacijah povsem neposredno navezuje na prizadevanja projektnih aktivnosti na vseh štirih projektnih podobmočjih (pri operaciji Visokodebelni travniški sadovnjaki (KRA_VTS) in Posebni traviščni habitati (HAB)).

Način izračuna kazalca

Za spremljanje gibanja obsega kmetijskih zemljišč, vključenih v izbrane KOPOP operacije (po naseljih), je izračunan indeks kot razmerje med površino vključenih GERK-ov ob koncu projekta (leta 2019) in površino vključenih GERK-ov ob koncu leta 2016, pomnoženo s 100. Kazalec vključuje le tiste operacije, ki dovoljujejo vstop preko celotnega programskega obdobja in so prisotne na obravnavanih štirih projektnih podobmočjih: Posebni traviščni habitati (HAB), Traviščni habitati metuljev (MET), Vodni viri (VOD), Ohranjanje habitatov strmih travnikov (KRA_S50) in Visokodebelni travniški sadovnjaki (KRA_VTS).

Viri podatkov

Podatke o izvajanju KOPOP operacij spremlja in posreduje Agencija RS za kmetijske trge in razvoj podeželja, in sicer na ravni GERK-ov (tj. grafičnih enot rabe zemljišča kmetijskega gospodarstva). Za stanje ob koncu leta 2016 smo uporabili podatke posredovane za dan 8. 11. 2016, za leto 2019 pa za 31. 12. 2019. Upoštevane so vse površine GERK-ov znotraj meja preučevanih projektnih podobmočij.

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

V izbrane operacije KOPOP vključene skupne površine GERK-ov na vseh štirih projektnih podobmočjih se med letoma 2016 in 2019 niso pomembno spremenile; njihov skupen obseg se je zmanjšal za 8 ha (z 281,96 ha leta 2016 na 273,96 ha leta 2019). Večje so razlike med posameznimi podobmočji, največje na območju Haloz, kjer se je skupna površina zemljišč zmanjšala za 18,34 ha (s 158,01 ha leta 2016 na 139,67 ha leta 2019). Na območju Kuma in Gorjancev se je skupna površina zemljišč v izbranih operacijah KOPOP povečala (za 6,98 ha oziroma 3,78 ha), medtem ko skupne površine na območju Pohorja v istem obdobju ostajajo skoraj enake.

Med vsemi izbranimi operacijami so najobsežnejše površine operacije Posebni traviščni habitati (HAB), ki se je izvajala na vseh štirih projektnih podobmočjih na 161,08 ha leta 2016 oziroma 165,03 ha leta 2019. Operacija Ohranjanje habitatov strmih travnikov

(KRA_S50) se je izvajala na treh projektnih podobmočjih (z izjemo Gorjancev) na skupaj 98,22 ha leta 2016 oziroma 98,01 ha leta 2019. Na vseh štirih območjih se izvaja še operacija Visokodebelni travniški sadovnjaki (KRA_VTS), katere obseg izvajanja je razmeroma skromen in se med leti skoraj ni spremenil (23,8 ha). Operaciji Vodni viri (VOD) in Traviščni habitati metuljev (MET) sta se izvajali le na območju Haloz, površine izvajanja so majhne, a so se v obdobju 2016–2019 nekoliko povečale (Preglednica 20).

Preglednica 20: Površine zemljišč, vključenih v KOPOP operacije na projektnih podobmočjih v letih 2016 in 2019

Operacije*	Površina zemljišč v ha				
	Gorjanci	Haloze	Kum	Pohorje	Projektna podobmočja
2016					
Posebni traviščni habitati	16,68	81,07	27,67	35,67	161,08
Traviščni habitati metuljev	0,00	1,44	0,00	0,00	1,44
Vodni viri	0,00	13,03	0,00	0,00	13,03
Ohranjanje habitatov strmih travnikov	0,00	54,64	28,85	14,73	98,22
Visokodebelni travniški sadovnjaki	1,46	11,57	6,58	4,20	23,81
Skupaj**	18,14	158,01	54,28	51,53	281,96
2019					
Posebni traviščni habitati	20,49	72,70	35,57	36,27	165,03
Traviščni habitati metuljev	0,00	1,51	0,00	0,00	1,51
Vodni viri	0,00	15,64	0,00	0,00	15,64
Ohranjanje habitatov strmih travnikov	0,00	46,43	38,08	13,50	98,01
Visokodebelni travniški sadovnjaki	1,44	11,69	6,33	4,33	23,77
Skupaj**	21,92	139,67	61,25	51,12	273,96

Vir podatkov: ARSKTRP, 2020.

Opomba: *V kazalec so po opredelitvi vključene tudi površine KOPOP operacij Habitati ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, Steljniki, Grbinasti travniki, Reja domačih živali na območju pojavljanja velikih zveri, Planinska paša in Ohranjanje mejic, vendar površine teh na preučevanih projektnih podobmočjih niso prisotne, zato so iz preglednice izpuščene.

**Zaradi možnosti izvajanja več operacij na posameznem GERK-u vsota površin po operacijah presega vsoto površine vključenih GERK-ov.

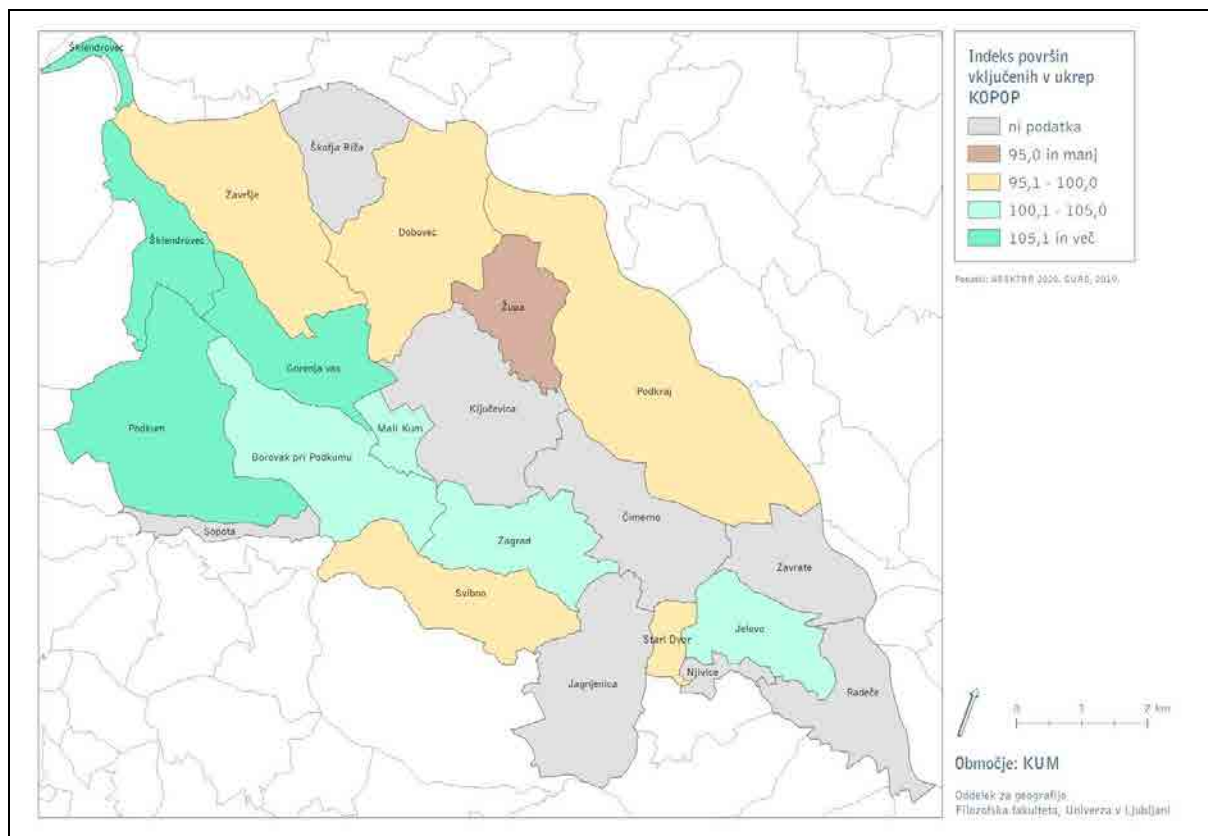
Izvajanje izbranih operacij KOPOP je omejeno na polovico vseh obravnavanih naselij (tj. 70 od skupaj 141 naselij). Tako na območju Haloz izvajanje izbranih operacij KOPOP beležijo v 43 naseljih (od skupaj 83), na območju Gorjancev v 10 naseljih (od skupaj 27), na območju Kuma v 14 naseljih (od skupaj 21) in na območju Pohorja le v treh naseljih (od skupaj 10). Pregled po naseljih pokaže, da več kot 10 ha skupnih površin izvajanja izbranih operacij KOPOP v letu 2019 beležijo le štiri; na območju Pohorja naselje Mislinja (43,10 ha), na območju Kuma naselje Podkum (19,02 ha), na območju Haloz pa Zgornje Gruškovje (16,18 ha) in Veliki Okič (12,29 ha).

Do povečanja površin, vključenih v izvajanje izbranih operacij v obdobju 2016–2019, je prišlo v 24 naseljih, najštevilnejša so na območju Haloz (14 naselij). Absolutne vrednosti kažejo na največji porast v naselju Gabrje na območju Gorjancev (za 3,58 ha), v naselju Podkum na območju Kuma (za 3,57 ha) in v naselju Dravci na območju Haloz (za 2,62 ha). V 12 naseljih v tem obdobju ni bilo nobenih sprememb, kar 29 naselij pa beleži upad

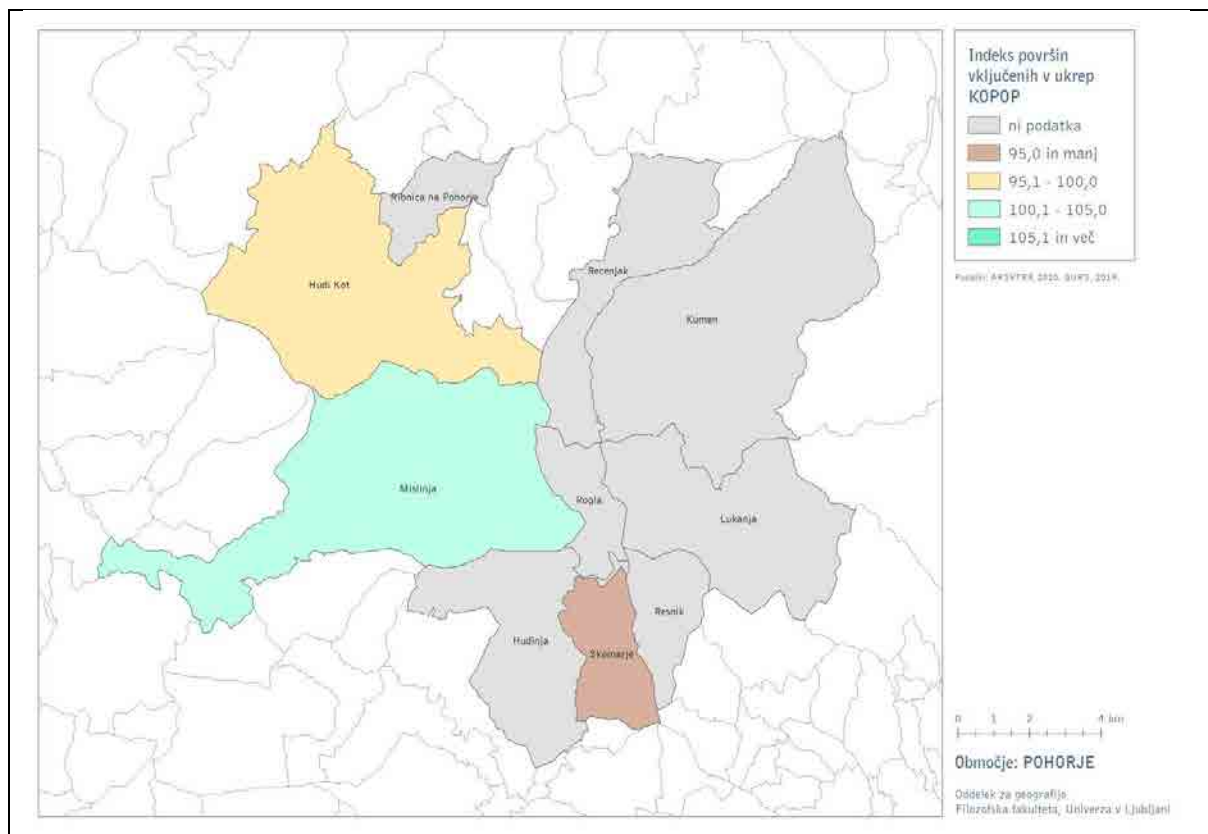
Odsotnost večjih sprememb oziroma povečanja izvajanja izbranih operacij KOPOP na projektnih podobmočjih opozarja, da v času programskega obdobja ne prihaja do sistemskih sprememb in intenzivnejše dinamike na področju vključevanja kmetov oziroma njihovih zemljišč v izvajanje novih operacij oziroma povečevanje obsega obstoječih. Tudi v primeru štirih projektnih podobmočjih, kjer so več let potekala intenzivna projektna prizadevanja v smeri uvajanja sprememb v načinu gospodarjenja in izvajanja kmetijskih praks, sprememb v odzivnosti kmetov ter njihovemu večjemu interesu po izvajanju operacij v okviru KOPOP ni zaznati. Na slabo odzivnost kmetov kaže že dejstvo, da smo aktualno vključenost v izbrane operacije prepoznali le na polovici vseh obravnavanih naselij, spremembe v obdobju 2016–2019 pa so majhne. Opozarjamo, da bo smiselno spremljati odziv kmetov projektnih podobmočij na področju izvajanja ukrepa KOPOP v naslednjem programskem obdobju. Pričakovati je, da bodo vsaj nekateri posamezniki aktivneje vstopali v ukrep in izvajanje različnih operacij.

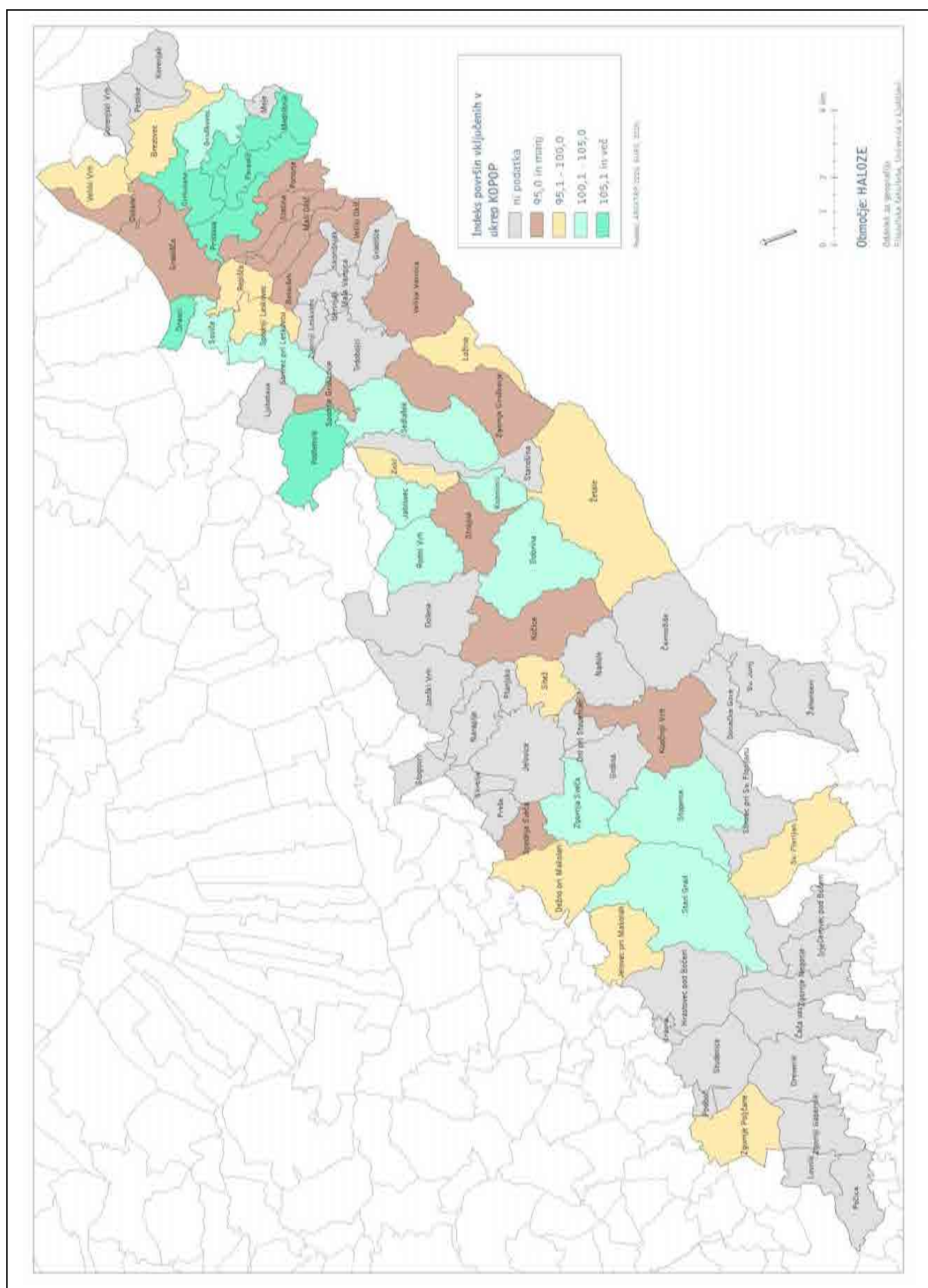
[illegible]

Slika 161: Gibanje obsega površin, vključenih v ukrep KOPOP na projektnem podobmočju Kum v obdobju 2016–2019 (indeks, 2016=100)

Slika 162: Gibanje obsega površin, vključenih v ukrep KOPOP na projektnem podobmočju Pohorje v obdobju 2016–2019 (indeks, 2016=100)

Slika 163: Gibanje obsega površin, vključenih v ukrep KOPOP na projektnem podobmočju Haloze v obdobju 2016–2019 (indeks, 2016=100)

2.21 Turistična dejavnost

Vsebinska opredelitev kazalca

Kazalec turistična dejavnost izpostavlja vlogo turističnih dejavnosti na projektnih podobmočjih, in sicer predvsem z vidika dodatnih in dopolnilnih dejavnosti – ponudnikov sob. Pod pojmom ponudnikov sob so v analizo zajete manjše nastanitvene zmogljivosti na turističnih kmetijah in pri registriranih sobodajalcih. Spremljanje števila ponudnikov sob v času trajanja projektnih aktivnosti omogoča vrednotenje napredka pri širjenju turistične ponudbe na projektnih podobmočjih.

Način izračuna kazalca

Za spremljanje gibanja števila ponudnikov sob na projektnih podobmočjih v času trajanja projekta je indeks izračunan kot razmerje med številom ponudnikov sob ob koncu projekta (leta 2019) in številom ponudnikov sob na začetku projekta (leta 2015), pomnoženo s 100. Za analizo stanja je podano število ponudnikov sob ob koncu izbranih let, ki upošteva prisotnost dodatnih in dopolnilnih dejavnosti iz SKD področij 55.202 in 55.203 pri oblikah poslovnih subjektov »del pri sobodajalcu«, »nosilec dopolnilnih dejavnosti na kmetiji« oziroma »registriran sobodajalec«.

Viri podatkov

Vir podatkov je Poslovni register Slovenije, ki ga vodi in vzdržuje Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES). Poslovni register je osrednja baza podatkov o vseh poslovnih subjektih s sedežem na območju Republike Slovenije, ki opravljajo pridobitno ali nepridobitno dejavnost, o njihovih delih in o podružnicah tujih podjetij (Zakon o Poslovnem registru Slovenije, 2016). Prikazani sta stanji Poslovnega registra Slovenije na dan 31. 12. 2015 in 31. 12. 2016 (Priloga 1 – Preglednica K).

Rezultati s primerjavo začetnega in končnega stanja

Na preučevanih projektnih podobmočjih z izjemo Pohorja preučevana vrsta turistične dejavnosti nima pomembnejše vloge. Na vseh štirih območjih je bilo iz baze AJPES za leto 2015 evidentiranih skupno 20 ponudnikov sob na turističnih kmetijah ali kot registrirani sobodajalci. Do konca leta 2019 se je njihovo število povečalo na 34, v obeh letih pa je bila večina vseh ponudnikov evidentirana na projektnem podobmočju Pohorje.

Preglednica 21: Število ponudnikov sob kot dodatna ali dopolnilna dejavnost na projektnih podobmočjih v letih 2015 in 2019

	Število ponudnikov sob		
	2015	2019	indeks 2015–2019
Gorjanci	3	3	100,0
Haloze	4	7	175,0
Kum	1	2	200,0
Pohorje	12	22	183,3
Projektna podobmočja	20	34	170,0

Viri podatkov: AJPES – Poslovni register Slovenije, 2016; AJPES – Poslovni register Slovenije, 2020.

Na območju Gorjancev so bili ponudniki sob leta 2015 prisotni v treh naseljih na severovzhodnem delu: Drča, Rakovnik in Vrbovce. Nastanitve (SKD 55.204) so bile možne tudi v planinskem domu pri Gospodični (Gabrje), planinskem domu pri Miklavžu (Cerov Log) ter v nastanitvenih kapacitetah (apartmajih) v Cerovem Logu (Perman d.o.o.). Do konca leta 2019 na področju nastanitvenih zmogljivosti ni prišlo do sprememb.

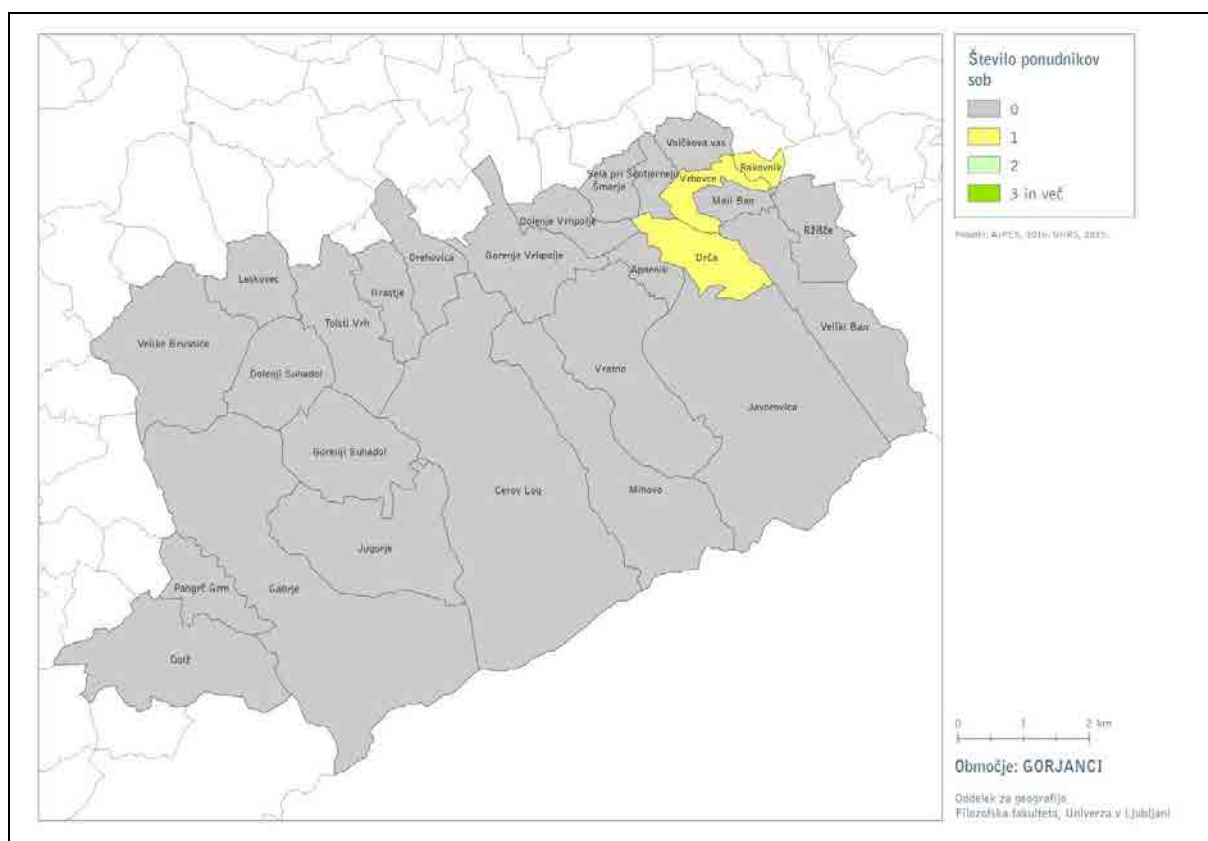
V Halozah je glede na ponudbo sob leta 2015 izstopalo naselje Sedlašek, kjer sta bila dva ponudnika sob, v Gradiščih in Žahenbercu pa je bil po en ponudnik sob. Konec leta 2019 je bilo v Halozah sedem ponudnikov sob. Medtem ko v naselju Sedlašek ni bilo več ponudnikov sob, sta v naseljih Gradišča in Žahenberc ponudnika sob ostala, novi ponudniki sob pa so še v naseljih Cerovec pod Bočem in Donačka Gora na jugu Haloz ter v naseljih Dravci, Paradiž in Repišče na severnem delu Haloz. Na območju Haloz so nastanitve (SKD 55.204) možne tudi v domu na Boču (Drevenik) in v planinskem domu Donačka gora (Donačka Gora).

Na projektnem podobmočju Kum je bil leta 2015 ponudnik sob le v naselju Zagrad, leta 2019 pa tudi v naselju Sopota. Nastanitve (SKD 55.204) so možne tudi v planinskem domu na Kumu (Ključevica).

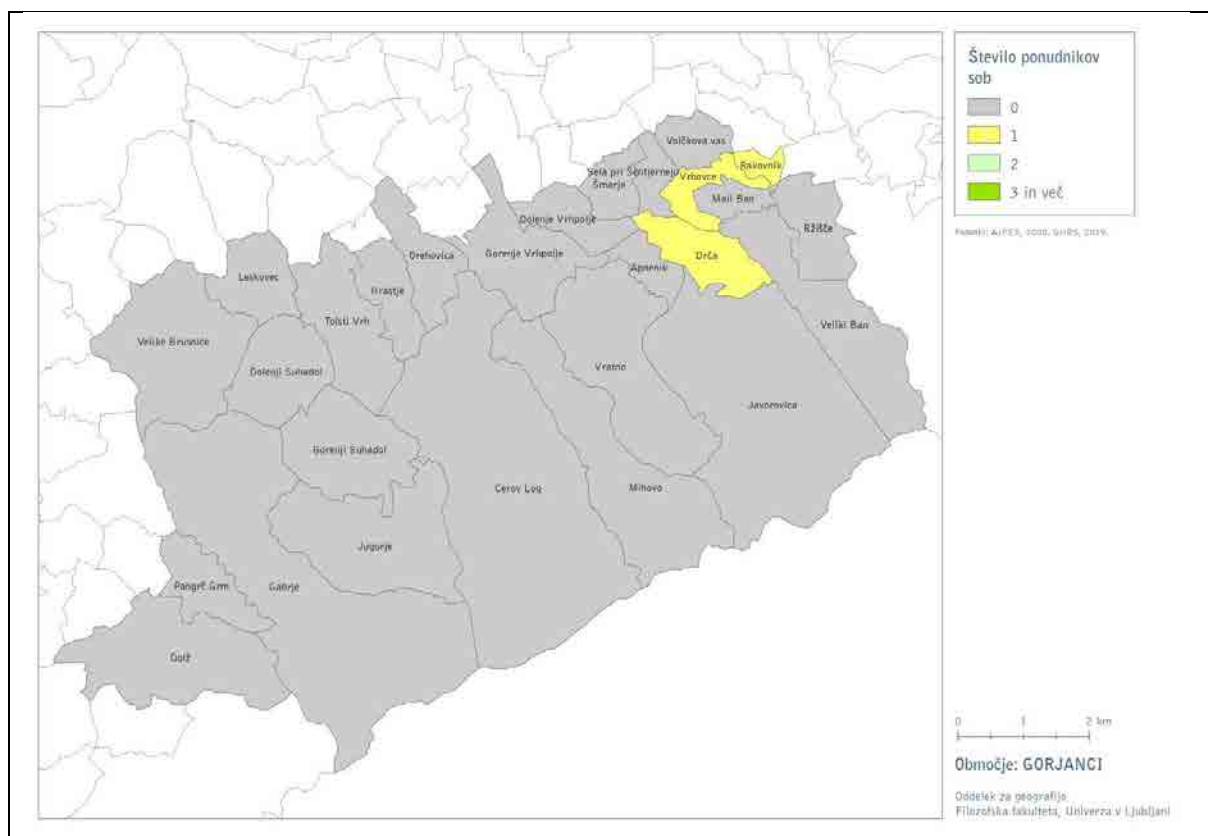
Na preučevanem delu Pohorja so bili leta 2015 ponudniki sob v šestih naseljih, med katerimi jih je imelo največ naselje Skomarje (4). Po dva ponudnika sta bila v naseljih Hudinja, Resnik in Ribnica na Pohorju, v štirih naseljih pa tovrstnih ponudnikov ni. Do konca leta 2019 se je število kapacitet za prenočevanje na projektnem podobmočju Pohorje močno povečalo. Po podatkih AJ PES je bilo na območju takrat 22 ponudnikov sob. Največ jih je bilo v naselju Hudinja (7), sledila pa so naselja Resnik (4), Skomarje (5) in Rogla (3). Vsa naselja so na južnem delu projektnega podobmočja v okolici Rogle. Ponudniki sob so bili konec leta 2019 tudi v naselju Ribnica na Pohorju, v naselju Hudi kot pa ponudnikov ni bilo več. Na Pohorju so še naslednje nastanitvene kapacitete (SKD 55.201 in 55.204): planinski dom na Osankarici (Lukanja), koča na Pesku (Lukanja), počitniški dom Rogla (Rogla), apartmaji (Rogla) ter dve počitniški hiši (Rogla).

Glede na majhno število naselij, v katerih se pojavljajo nastanitvene možnosti, je kartografsko smiselno podrobneje prikazati le število ponudnikov po naseljih v obeh preučevanih letih, izračuni indeksov po posameznih naseljih pa so podani v preglednicah (Priloga 1 – Preglednica K).

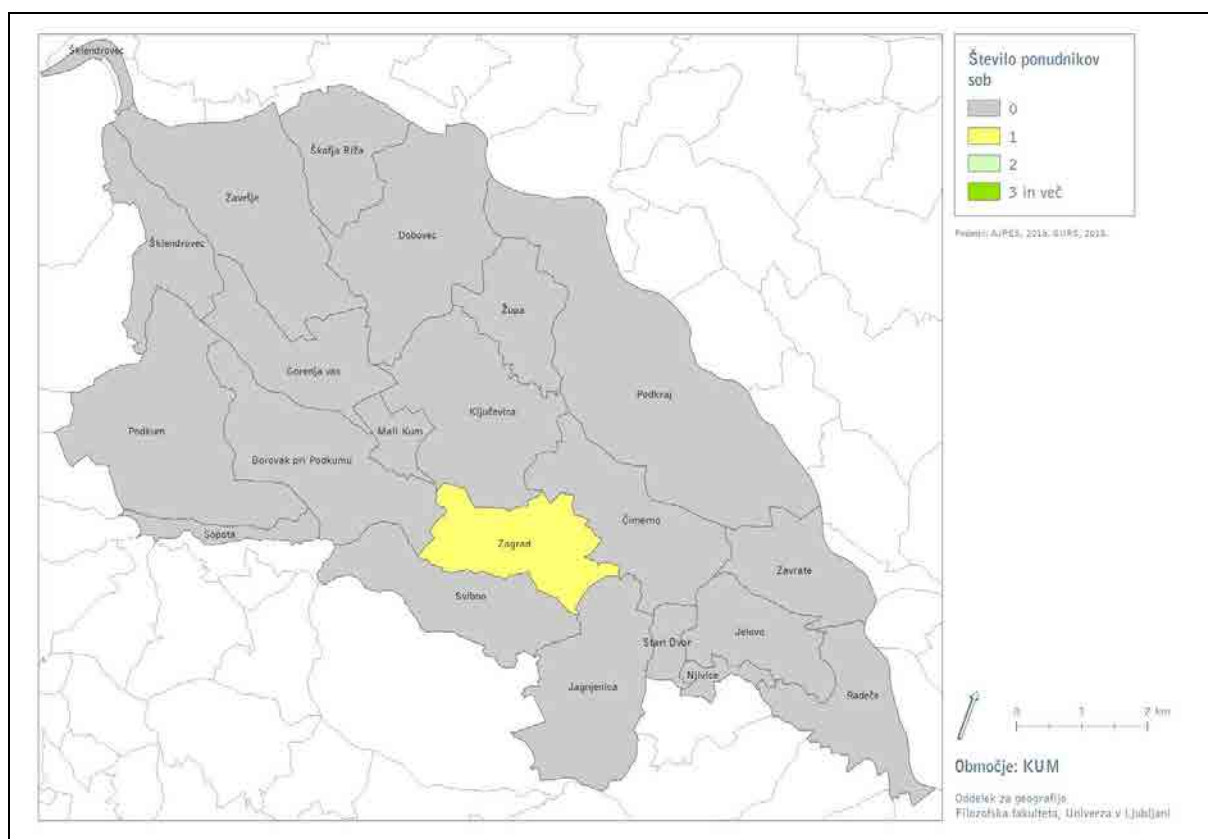
Slika 164: Število ponudnikov sob na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015

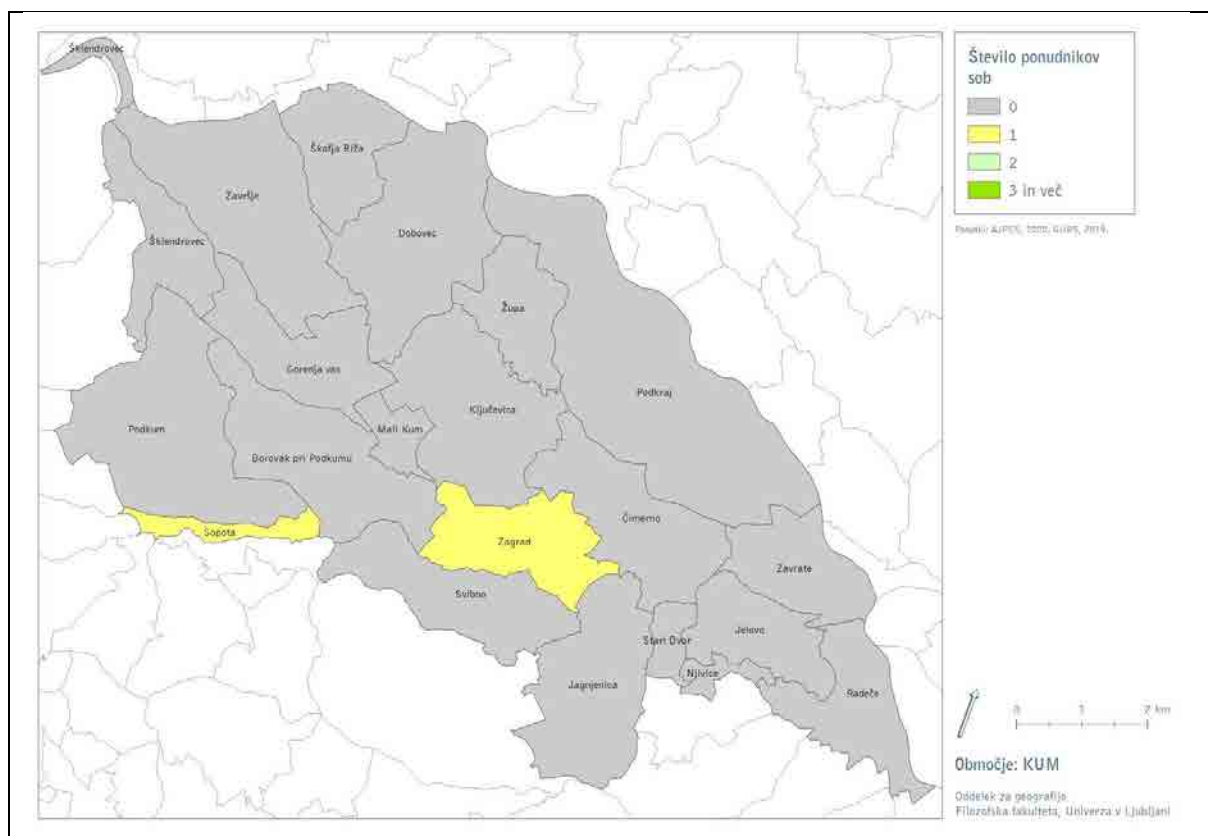
Slika 165: Število ponudnikov sob na projektnem podobmočju Kum leta 2019

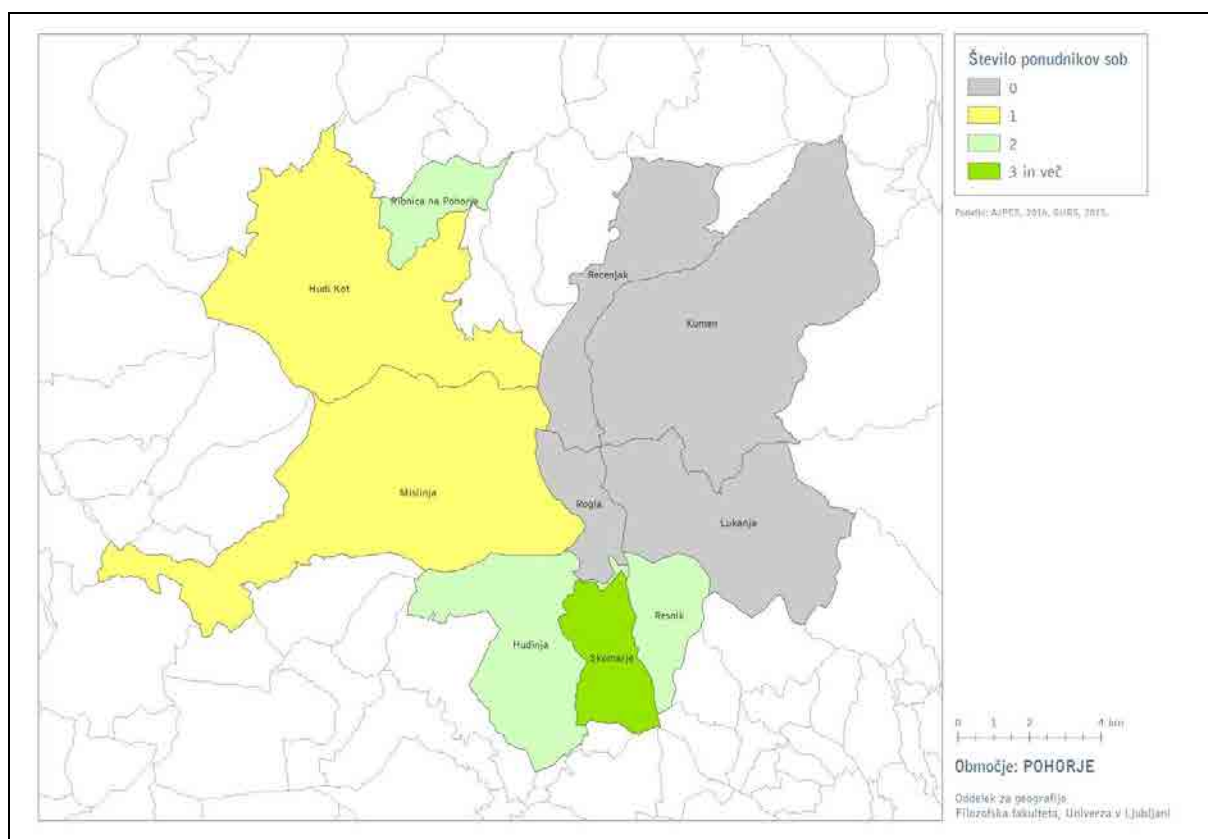
Slika 166: Število ponudnikov sob na projektnem podobmočju Kum leta 2015

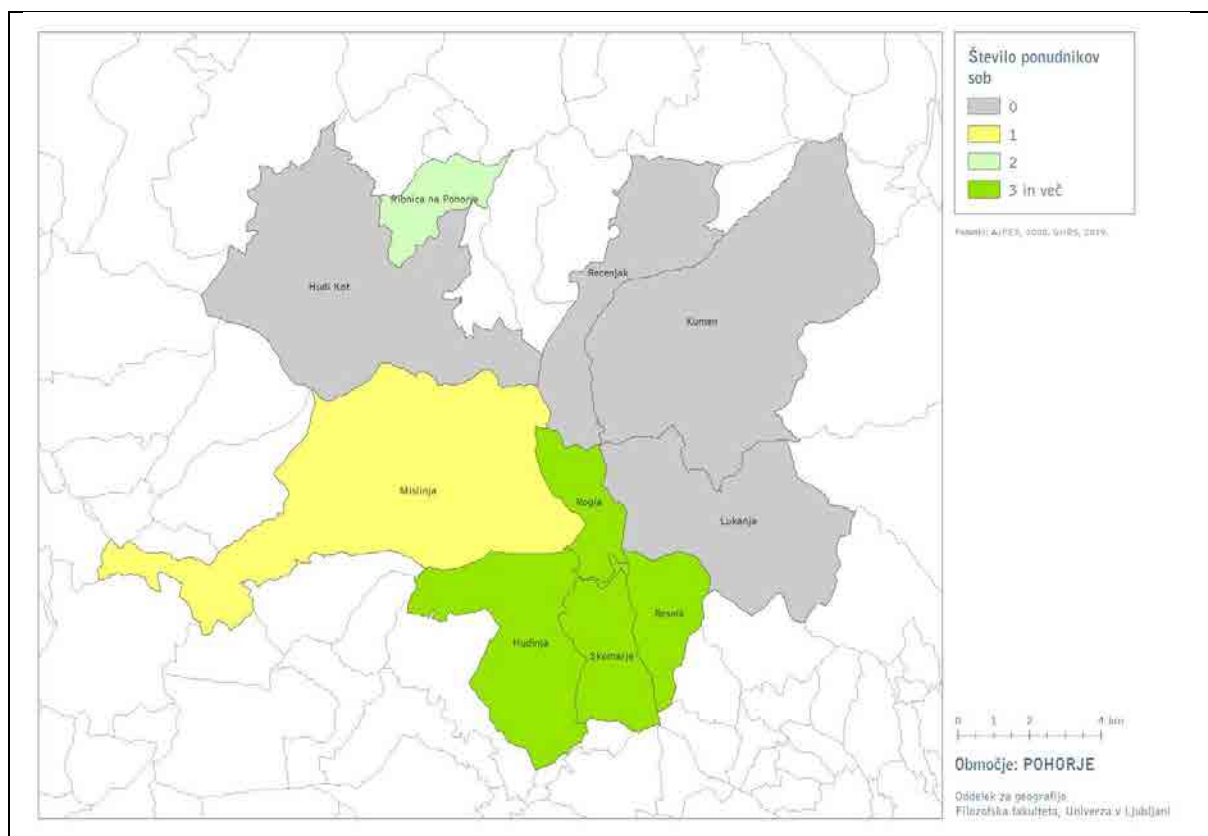
Slika 167: Število ponudnikov sob na projektnem podobmočju Kum leta 2019

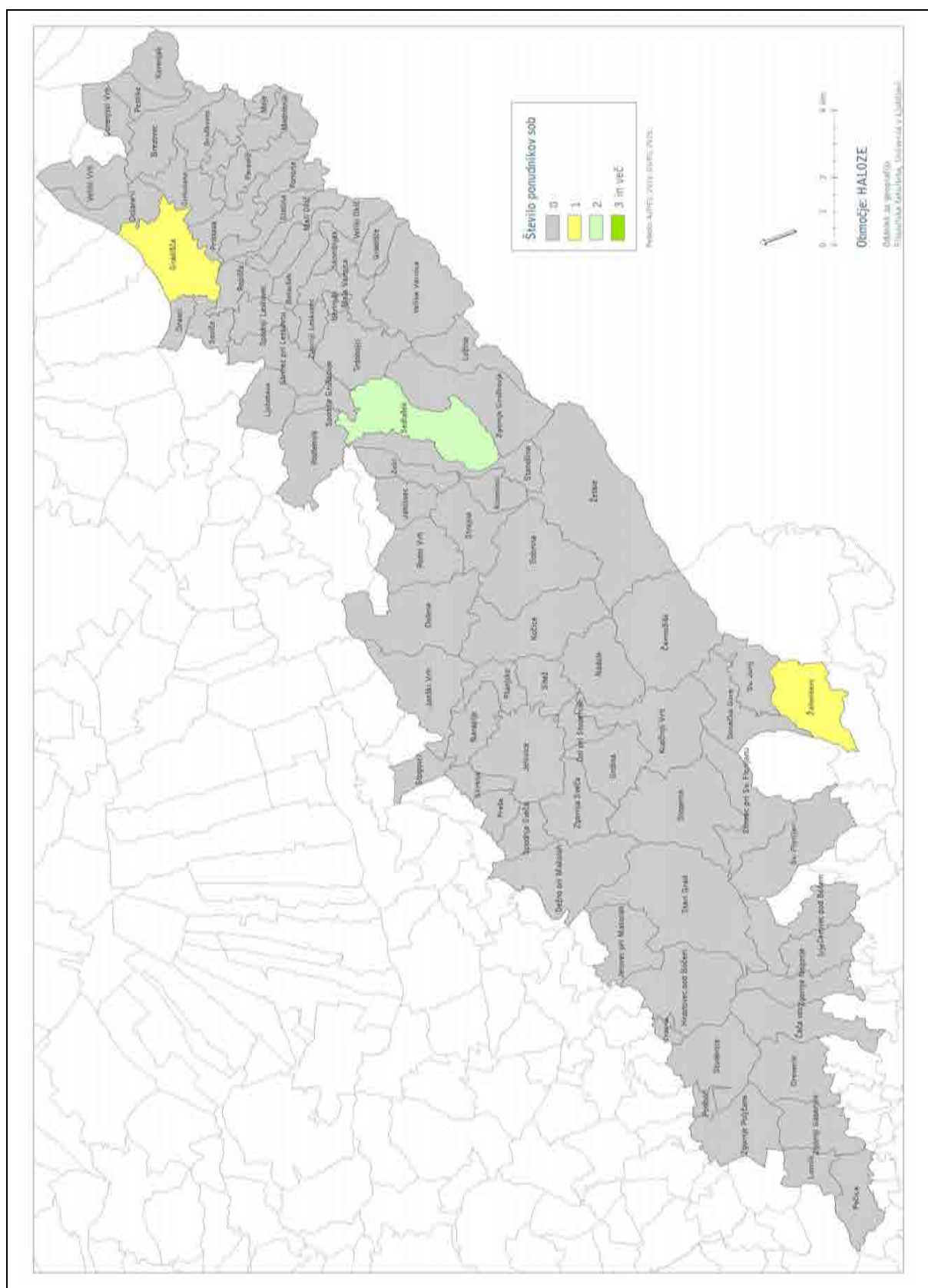

Slika 168: Število ponudnikov sob na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015

Slika 169: Število ponudnikov sob na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019

Slika 170: Število ponudnikov sob na projektne podobmočju Haloze leta 2015

3 VREDNOTENJE UČINKOV IZVAJANJA PROJEKTA

Za dolgoročnost tako socialno-ekonomskih kot tudi okoljskih učinkov projektnih aktivnosti je izjemnega pomena njihovo dojetanje in udeležanje v lokalnem gospodarstvu oziroma pri lokalnem prebivalstvu, od katerega bo v največji meri odvisno ohranjanje pridobljenih koristi projekta tudi po njegovem zaključku. Iz tega razloga smo pred koncem projekta Ohranjanje in upravljanje suhih travnišč v Vzhodni Sloveniji (LIFE TO GRASSLANDS oziroma Življenje travniščem) izvedli tudi obsežno anketiranje med kmetijskimi gospodarstvi, ki so bila vključena v projektne aktivnosti in lahko iz prve roke posredujejo svoje izkušnje o posrednih in neposrednih socialno-ekonomskih učinkih projekta, ki jih želimo predstaviti v pričujoči študiji.

Anketni vprašalnik je bil sestavljen iz štirih vsebinskih sklopov (Priloga 2). Prvi vsebinski sklop se je nanašal na ugotavljanje splošnega zadovoljstva s projektom (dve vprašanji). Drugi sklop je bil najbolj obširen, saj je vključeval dvanajst vprašanj različnih tipov (zaprta, polzaprta, Likertova lestvica), z njimi pa smo preverjali neposredne in posredne učinke izvajanja projekta: ekonomske učinke na področju dohodkov, dejavnosti in proizvodnje ter socialne učinke na področju izobraževanja in dviga socialnega kapitala. Naslednji sklop se je nanašal na odnos anketirancev do varstva narave. Z vprašanji smo preverjali spremembe v pogledih na pomen ohranjanja vrstno pestrih travnišč in način kmetovanja na njih, v tem sklopu pa sta bili tudi dve vprašanji, ki se nanašata na poglede anketirancev na Naturo 2000 in sta identični tistim iz nacionalne raziskave javnega mnenja o odnosu javnosti do Nature 2000 v Sloveniji (Raziskava javnega mnenja ..., 2019). Enaka zasnova vprašanj omogoča primerjavo rezultatov nacionalne raziskave in mnenj kmetov, ki so vključeni v projektne aktivnosti z izrazito naravovarstveno komponento. Zadnji sklop vprašanj se je nanašal na podatke o anketirancih: nosilstvu kmetijskega gospodarstva, spolu in kmetijski izobrazbi.

Preglednica 22: Populacija in vzorec vključena v anketiranje o učinkih izvajanja projekta Življenje travniščem (LIFE TO GRASSLANDS)

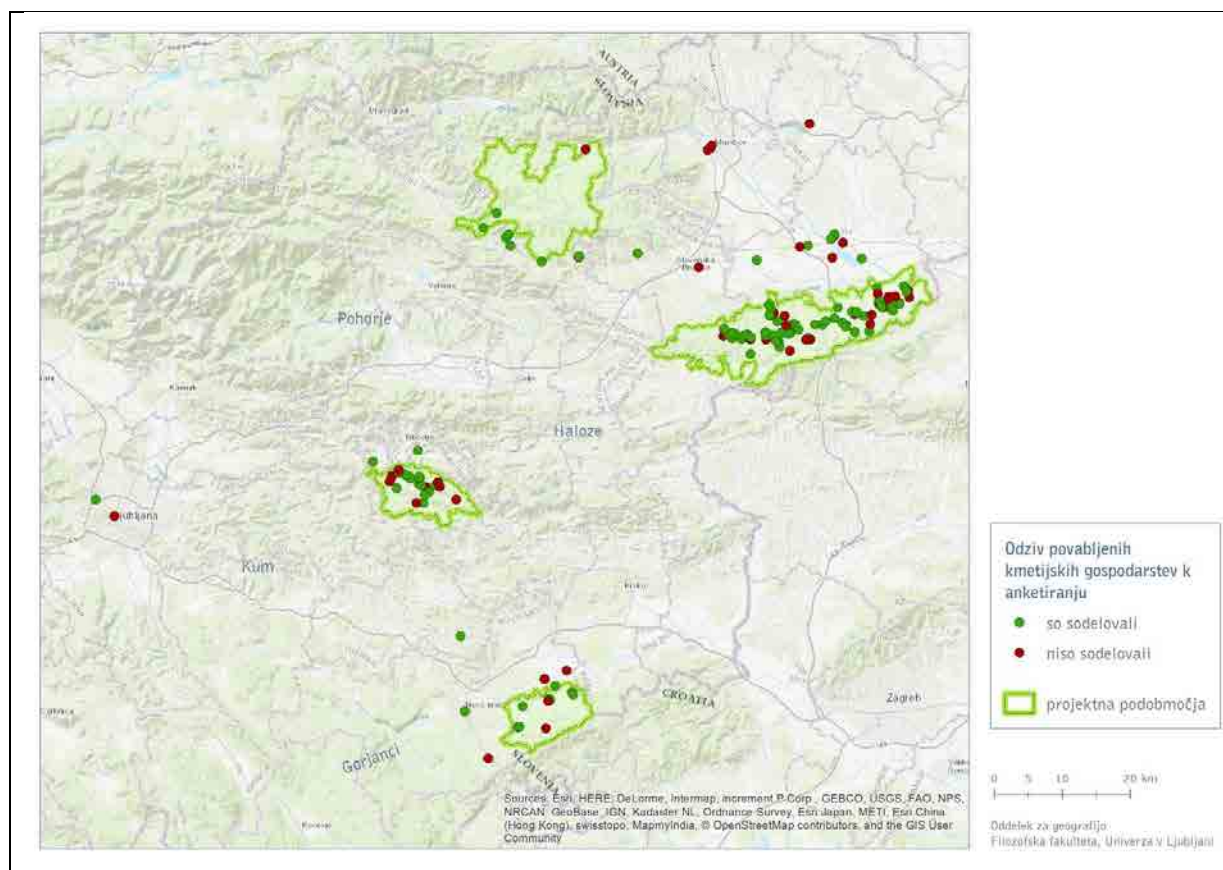
	Število kmetijskih gospodarstev v projektu	Število anketiranih kmetijskih gospodarstev	Delež anketiranih kmetijskih gospodarstev(%)
Gorjanci	18	12	66,7
Haloze	100	67	67,0
Kum	30	20	66,7
Pohorje	13	8	61,5
Projektna podobmočja	161	107	66,5

Populacija je obsegala vsa kmetijska gospodarstva s štirih projektnih podobmočij (Gorjanci, Haloze, Kum in Pohorje), ki so bila vključena v projektne aktivnosti projekta Življenje travniščem (LIFE TO GRASSLANDS). Z anketiranjem smo zajeli dve tretjini (66,5 %) kmetijskih gospodarstev, vključenih v projektne aktivnosti, ki so vsa imela kmetijska zemljišča na projektnih podobmočjih. K anketiranju je bilo povabljenih vseh 161 kmetijskih gospodarstev, od tega se jih je 107 odzvalo in v celoti odgovorilo na anketni vprašalnik. Odziv anketirancev je na sliki 172 prikazan glede na lokacijo bivališča anketiranja, nosilca projektne vloge oziroma sporazuma za sodelovanje kmetijskega gospodarstva v projektu, ki sicer ni nujno na projektnem podobmočju, kjer so njegova

kmetijska zemljišča oziroma ta ne sovpadajo nujno s sedežem kmetijskega gospodarstva. Prav vsa anketirana gospodarstva pa so s svojimi zemljišči sodelovala v vsaj eni projektni aktivnosti na enem izmed štirih projektnih podobmočij, kot so odstranjevanje zarasti ter urejanje novih travnikov in pašnikov, obnavljanje oziroma pomlajevanje visokodebelnih sadovnjakov in podobno. Na večino vprašanj je odgovore podalo vseh 107 anketirancev, le pri nekaterih vprašanjih je lahko posamezni odgovor umanjkal in je numerus nekoliko nižji. Slednji je nižji tudi pri določenih podvprašanjih, kjer so anketiranci pojasnjevali predhodno izbrane možnosti pri odgovorih.

Zaradi dobrega odziva je delež anketiranih dosegel dve tretjini populacije (Preglednica 22) tudi na posameznih projektnih podobmočjih z izjemo podobmočja Pohorje, kjer je ta delež nekoliko nižji (61,5 %), a vzorec še vedno zagotavlja ustrezno reprezentativnost. Glede na značilnosti vzorca sklepamo, da je mogoče rezultate ankete prenesti na celotno populacijo.

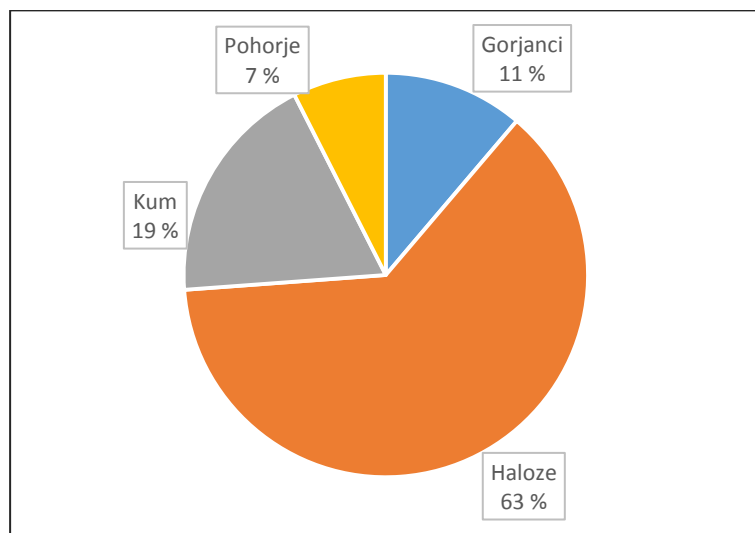
Slika 172: Odziv povabljenih kmetijskih gospodarstev k anketiranju

Anketiranje je bilo v celoti izvedeno telefonsko v drugi polovici maja in prvi polovici junija 2020. Od skupno 107 anketiranih kmetijskih gospodarstev jih je bilo največ s projektnega podobmočja Haloze (67 oziroma 62,6 %). S projektnega podobmočja Kum prihaja 20 anketirancev (18,7 %), preostalih 20 pa s projektnih podobmočij Gorjanci in Pohorje. Porazdelitev števila anketirancev po projektnih podobmočjih se razmeroma dobro ujema s porazdelitvijo v projekt vključenih kmetijskih gospodarstev. Vsa kmetijska gospodarstva, ki so bila vključena v projekt, hkrati predstavljajo 4,5 % vseh kmetijskih

gospodarstev na projektnih podobmočjih (Preglednica 16), zato njihovih mnenj, ki se ne vežejo neposredno na obravnavani projekt, ne gre posploševati na celotna območja Gorjancev, Haloze, Kuma ali Pohorja, bodo pa lahko ta kmetijska gospodarstva v prihodnosti pomembno gonilo napredka v svojih lokalnih okoljih, učinki projekta pa se lahko z dobrimi praksami vsekakor prelivajo tudi na kmetijska gospodarstva, ki v projektu sicer niso aktivno sodelovala.

Slika 173: Struktura vzorca glede na projektna podobmočja

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Na anketna vprašanja so večinoma odgovarjali nosilci kmetijskega gospodarstva (80 anketirancev oziroma 74,8 %) ali njihovi najožji družinski člani (žena/mož, sin/hči), pri nekaterih anketah tudi oče (prevzemnikov).

Preglednica 23: Osnovne značilnosti vzorca

	N	Moški	Ženske	Anketiranci s kmetijsko izobrazbo	
				Število	Delež
Gorjanci	12	11	1	2	16,7
Haloze	67	52	15	8	11,9
Kum	20	11	9	0	0,0
Pohorje	8	6	2	5	62,5
Projektna podobmočja	107	80	27	15	14,0

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Večina anketirancev je bila moških (74,8 %). Po deležu žensk izstopa projektno podobmočje Kum, kjer je bila od anketiranih skoraj polovica žensk (45 %). Formalno kmetijsko izobrazbo (srednja kmetijska, univerzitetna izobrazba kmetijske ali sorodne študijske smeri in podobno) je imelo le 15 anketirancev (14,0 %). Po izobrazbeni strukturi izstopa projektno podobmočje Pohorje, kjer je imela formalno kmetijsko izobrazbo več kot polovica anketirancev (62,5 %). Na projektnem podobmočju Kum ni imel formalne kmetijske izobrazbe noben anketiranec, na projektnem podobmočju Haloze pa je bil ta delež nižji od povprečnega deleža vseh projektnih podobmočij za 2,1 odstotne

točke. Anketiranci so socialno-ekonomsko zelo raznolika skupina, saj so med njimi ostareli kmetje, ki želijo svojim naslednikom omogočiti uspešen začetek upravljanja s kmetijskim gospodarstvom, mladi prevzemniki, novinci v kmetijstvu, pa tudi samooskrbne kmetije, kmetije z registriranimi dopolnilnimi dejavnosti ter kmetije, ki se ukvarjajo z ekološkim kmetovanjem ali pa se želijo preusmeriti v biodinamično kmetovanje ali ekološko pridelavo.

Vse anketirane kmetije so bile s svojimi člani in/ali zemljišči vključene v vsaj eno izmed projektnih akcij. Na vrednotenje njihovih učinkov se nanaša večina anketnih vprašanj, projektni partnerji pa so izpostavili naslednje rezultate projektnih akcij (ZRSVN, 2002a):

- "Na projektnem podobmočju Pohorje so se projektu pridružili 12 kmetij, Pašna skupnost Rogla in Planinska zveza Slovenije. V okviru projekta je bila odstranjena zarast na skupno 53 ha, kar je predstavljalo 10 tisoč kubičnih metrov lesa, večinoma na zaraščajočih se kmetijskih površinah. Površine so bile dodatno očiščene za olajšano gospodarjenje s travišči, z mulčenjem ali ruvanjem panjev na več kot 21 ha površin. Na območju Ostruščice in Kraguljišče je bila postavljena lesena pašna ograja v skupni dolžini 2 km. Pripravljenih je bilo sedem načrtov kmetij in pašni načrt, nakupljena je bila tudi pašna oprema z električno žično ograjo (žica, koli, pašni aparati, napajalna korita in cisterne za vodo), kar bo dolgoročno olajšalo in povečalo ekonomsko upravičenost kmetovanja.
- Na projektnem podobmočju Gorjanci so se projektu pridružili 17 kmetij in Društvo Gorjanske košenice. Očiščenih je bilo 16 ha zaraščenih oziroma zaraščajočih se površin. Lastniki bodo 34 ha košenic upravljali skladno z naravovarstvenimi usmeritvami, ki so bile izdelane tudi na podlagi pretekle prakse upravljanja travišč na tem območju. V okviru projekta je bilo odkupljenih dobra 2 ha košenic, ki jih bo upravljal projektni partner Društvo Gorjanske košenice. V neposredni bližini planinskega doma na Miklavžu pa je bil obnovljen in razširjen obstoječi sadovnjak, kjer je bilo posajenih 45 novih sadik starih avtohtonih sort in obrezanih 20 starih visokodebelnih dreves. Izdelana sta bila dva upravljalška načrta za kmetije.
- Na projektnem podobmočju Haloze je bilo z odstranitvijo zarasti revitaliziranih več kot 47 ha zaraščenih kmetijskih površin. S podpisom sporazuma o vključitvi v projekt bo 100 kmetij zagotovilo dolgoročno sonaravno upravljanje 240 ha suhih travišč. Odkupljenih oziroma zakupljenih je bilo 27 ha zemljišč na območju opuščenega posestva Čerinovo, ki jih bo upravljal projektni partner Podeželsko razvojno jedro PRJ Halo skupaj s še enim kmetijskim gospodarstvom. Kmetijam, vključenim v projekt, so bile v skupno in neodplačno uporabo dane štiri gorske kosilnice, deset kosilnic na nitko, štiri prikolice za prevoz živine med pašniki ter pašna oprema, ki vključuje 92 km ograje za drobnico in govedo, električne pastirje in opremo za napajanje živine. S pomladitvenim obrezovanjem 588 starih dreves in sadnjo 3200 sadik starih avtohtonih sadnih sort je bilo obnovljenih ali na novo vzpostavljenih 80 ha visokodebelnih travniških sadovnjakov. Postavljenih je bilo deset hotelov za žuželke, pripravljenih 30 načrtov kmetij ter izdelane razvojno-ekonomska študija in aktivnosti, vezane za razvoj kolektivne blagovne znamke za izdelke s suhih travišč Haloz.
- Na projektnem podobmočju Kum se je projektu pridružilo 30 kmetij, ki na več kot 80 ha prispevajo k ohranjanju travišč in visokodebelnih sadovnjakov. Lesna zarast je bila odstranjena na skoraj 20 ha nekdanjih travnikov, kmetom v neodplačno uporabo pa izročenih več kot 16 km pašne ograje, ki bo pokrivala 30 ha zemljišč. Za lažje

upravljanje v prihodnosti so bili nakupljeni ena gorska kosilnica, več nahrbtnih kosilnic, stroj za mulčenje in prikolica za prevažanje živine, deset kmetij pa je prejelo načrt kmetije. S pomladitvenim obrezovanjem 196 starih dreves in sadnjo 263 sadik starih avtohtonih sadnih sort je bilo obnovljenih 5 ha visokodebelnih sadovnjakov avtohtonih sadnih sort, postavljenih pa je bilo tudi 15 hotelov za žuželke.

- Za predstavitev pomembnosti ohranjanja suhih travšč so bile postavljene tako informativne table kot tudi interpretacijski poligoni na Rogli, Gorjancih in v Halozah ter opremljene štiri info sobe, in sicer v Cirkulanah, na Gorjancih (»Cvetnik« na Miklavžu) in Kopah ter na Kumu (Dobovec) »traviščna« učilnica".

3.1 Splošno zadovoljstvo s projektom

Z uvodnim sklopom anketnih vprašanj smo želeli ugotoviti, v kolikšni meri so bili s potekom projekta in njegovimi rezultati na splošno zadovoljni kmetje, ki so bili vključeni v vsaj eno od projektnih aktivnosti.

Večina anketirancev je bila s potekom projekta in rezultati zadovoljna (70 anketirancev oziroma 65,4 %). Pomemben delež anketirancev (19 anketirancev oziroma 17,8 %) ni bil niti nezadovoljen niti zadovoljen, 13 anketirancev (12,1 %) pa je bilo s projektom celo zelo zadovoljnih. Na vsakem projektnem podobmočju je bil po en anketiranec nezadovoljen, v Halozah en anketiranec celo zelo nezadovoljen.

Preglednica 24: Splošno zadovoljstvo s projektom Življenje travščem (LIFE TO GRASSLANDS)

	N	Ocena				
		1	2	3	4	5
Gorjanci	12	0	1	3	7	1
Haloze	67	1	1	13	46	6
Kum	20	0	1	3	11	5
Pohorje	8	0	1	0	6	1
Projektna podobmočja	107	1	4	19	70	13

Opomba: 1 – zelo nezadovoljen; 2 – nezadovoljen; 3 – niti nezadovoljen niti zadovoljen; 4 – zadovoljen; 5 – zelo zadovoljen.

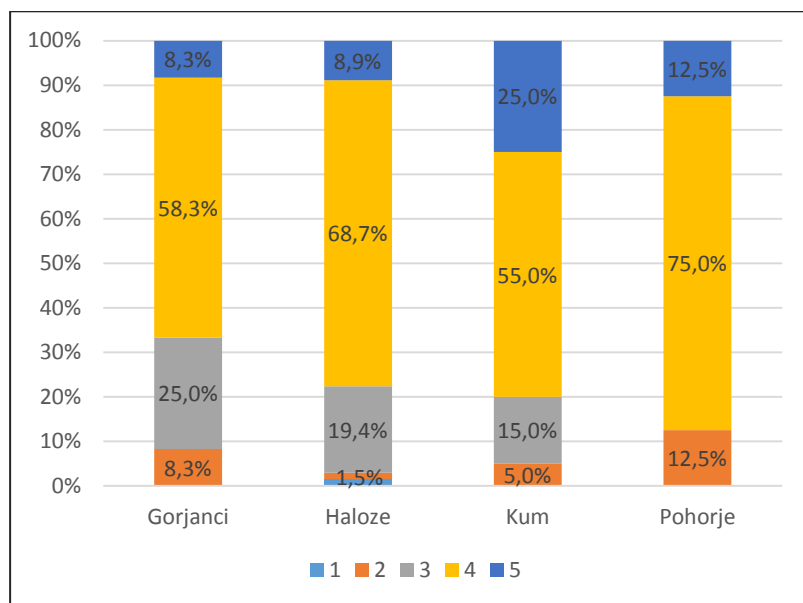
Vir podatkov: Anketa, 2020.

Najvišja stopnja zadovoljstva je bila na projektnem podobmočju Pohorje, kjer je bilo kar 87,5 % anketiranih zadovoljnih ali celo zelo zadovoljnih s projektom. Anketiranci so bili razmeroma skromni pri opredeljevanju, s čim so bili v projektu najbolj oziroma najmanj zadovoljni, saj so od osmih anketiranih na to vprašanje odgovorili le trije. Kot pozitivno so izpostavili očiščenje zemljišč, s čimer se je povečala površina pašnikov. Anketiranec, ki s projektom ni bil zadovoljen, je izpostavil počasnost izvajanja projekta in izostanek želenih učinkov.

Visoka stopnja zadovoljstva je bila tudi na projektnem podobmočju Kum. Zadovoljnih ali zelo zadovoljnih je bilo 80 % anketiranih, pri čemer je bila zelo zadovoljna kar četrtina (25 %), kar je največ od vseh projektnih podobmočij. Anketiranci so izrazili zadovoljstvo tako z vodenjem projekta (zadovoljstvo s pristopom in delom koordinatorjev, predavanja) kot tudi z učinki: očiščeni in urejeni travniki, obrezani sadovnjaki, dostop do opreme, brezplačne sadike dreves. Kot problem so izpostavili povečan (tudi večji kot

predvideno) obseg dela in urejanja ustrezne dokumentacije, časovno zamujanje s projektom in nezadovoljstvo z izvajalcem del. Slednje so še posebej izpostavili anketiranci, ki z izvedbo projekta niso bili niti nezadovoljni niti zadovoljni, oziroma nezadovoljni anketiranec: izvajalci so čiščenje izvedli bolj temeljito kot predvideno in v neugodnih razmerah (dež), zato se je sprožila erozija prsti, ni sence za živino in razrašča se robidovje. Anketiranci kot izziv vidijo prihodnje vzdrževanje očiščenih zemljišč.

Slika 174: Stopnja zadovoljstva s projektom Življenje travniščem (LIFE TO GRASSLANDS) (N= 107)

Opomba: 1 – zelo nezadovoljen; 2 – nezadovoljen; 3 – niti nezadovoljen niti zadovoljen; 4 – zadovoljen; 5 – zelo zadovoljen.

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Večina anketirancev s projektne podobmočja Haloze je bila s projektom zadovoljna (46 anketirancev oziroma 68,7 %). Z upoštevanjem anketirancev, ki so bili s projektom zelo zadovoljni, se delež zadovoljnih zviša na 77,6 % oziroma na dobre tri četrtine anketirancev. Kot pozitivno so anketiranci izpostavili predvsem preprečitev zaraščanja (očiščenost travnikov, ureditev zemljišč), pašno opremo in sadike ter dobro sodelovanje s koordinatorki, komunikacijo v okviru projekta in delavnice. Anketiranci ocenjujejo, da je bil to konkreten in uporaben projekt, ki se je približal potrebam uporabnikov. Opozarjajo pa tudi, da je strojna oprema nekakovostna in ne ustreza njihovim potrebam, zaradi velike razpršenosti pa naj bi bila slabo dostopna. Opozorili so še na slabše materiale, ki so se uporabili pri zasaditvi dreves in na nezadostno zaščito pred divjadjo. Pri urejanju pašnikov so morali dodajati svoj material (količki), izpostavili pa so tudi, da je zaradi pozne košnje krma manj ustrezna. Anketiranci so opazili še časovno odstopanje izvajanja projekta od načrtov in povečan obseg administrativnega dela.

Primerjalno slabše zadovoljstvo s projektom je bilo na projektne podobmočju Gorjanci, kjer je četrtina anketirancev odgovorila, da s projektom niso bili niti nezadovoljni niti zadovoljni. Vseeno sta bili skupno dve tretjini anketirancev (66,6 %) zadovoljni ali zelo zadovoljni s projektom, kar pa je manj od deleža tovrstnih odgovorov na vseh projektne podobmočjih (77,6 %). Kot pozitivno so anketiranci večinoma izpostavili korekten odnos

koordinatorja ter očiščenje in ureditev zemljišč. Nezadovoljni so bili predvsem z izvajalcem odstranjevanja zarasti, da aktivnosti še niso ustrezno končane in se je s projektom zamujalo. Anketiranci tudi opažajo, da so imeli z izvajanjem projekta več dela kot predvideno, in pričakujejo, da bo veliko dela tudi z vzdrževanjem urejenih zemljišč.

Preglednica 25: Izbrane prednosti in slabosti ter druge misli o projektu Življenje travniščem (LIFE TO GRASSLANDS)

Prednosti:
• dober namen projekta, • naredili več kot so mislili, • bili so zelo motivirani, zelo jim je bilo všeč, • konkreten in uporaben projekt, približali so se končnemu uporabniku, • dobro sodelovanje s koordinatorji, • pristop koordinatorjev – če bi se tako delalo na državnem nivoju, bi bilo super, • vesel vsega prejetega, • vse v redu, zadovoljen, da so dobili zastonj opremo in sadike ...
Slabosti:
• podizvajalci niso imeli s seboj primerne opreme za poravnavo travnikov, • veliko uničene pestrosti travnišč zaradi bagra, • ni opozoril za pohodnike in štirikolesnike, ki uničujejo travinja, • pašna oprema je neprilagojena za hribovsko kmetovanje, • kosilnice in laksarice so preveč razpršene po Halozah in jih je premalo, • premalo so poslušali domačine glede opreme, • veliko kontrole in administracije, • več dela kot je bilo predstavljeno ...
Druge misli:
• projekt je prišel 20 let prepozno, • želeli bi si, da bi bilo subvencionirano tudi v prihodnje, projekt je preveč kratkoročen, • potrebno bi bilo navdušiti čim več mladih za projekt, • hotel za žuželke ...

Vir podatkov: Anketa, 2020.

3.2 Neposredni in posredni učinki izvajanja projekta

V drugem vsebinskem sklopu ankete smo ugotavljali, v kolikšni meri projektno vključena kmetijska gospodarstva zaznavajo neposredne in posredne socialno-ekonomske učinke projekta oziroma jih pričakujejo v prihodnosti.

Anketiranim kmetijskim gospodarstvom se po njihovem mnenju zaradi sodelovanja v aktivnostih projekta Življenje travniščem (LIFE TO GRASSLANDS) **prihodek iz kmetijske dejavnosti** še ni povečal. Tega niti ne pričakuje 70 anketirancev (65,4 %), medtem ko 37 anketirancev oziroma dobra tretjina (34,6 %) pričakuje, da bo zaradi projekta do povečanja prihodka iz kmetijske dejavnosti na njihovi kmetiji prišlo v prihodnjih letih.

Na projektnem podobmočju Kum je primerjalno največji delež anketirancev (skoraj dve tretjini), ki pričakujejo, da se bodo njihovim kmetijam zaradi sodelovanja v projektnih aktivnostih povečali prihodki šele v prihodnjih letih. Na drugih projektnih območjih je tovrstnih pričakovanj manj, najmanj v Halozah, kjer jih goji le približno vsak peti anketiranec (22,4 %).

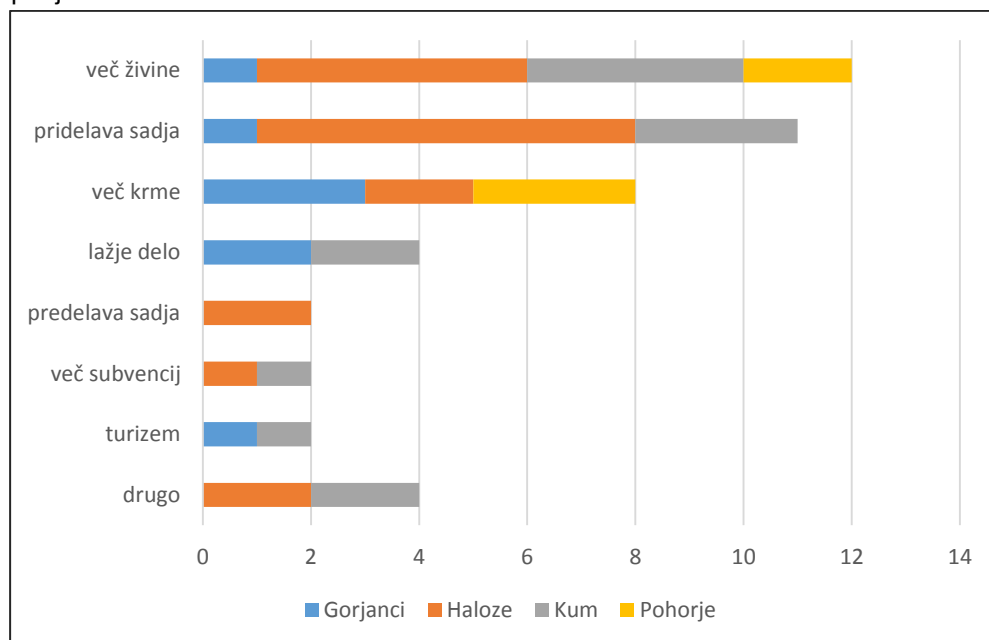
Preglednica 26: Povečanje prihodka iz kmetijske dejavnosti zaradi projektnih aktivnosti

	N	DA	NE, vendar se pričakuje	NE, se tudi ne pričakuje
Gorjanci	12	0	5	7
Haloze	67	0	15	52
Kum	20	0	13	7
Pohorje	8	0	4	4
Projektna podobmočja	107	0	37	70

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Med vsemi, ki pričakujejo povečanje prihodkov v prihodnosti, največ anketirancev (12) ocenjuje, da se jim bodo povečali zaradi večjega števila glav živine (govedo, ovce) (Slika 175). Tovrstne ocene so se pojavile na vseh štirih projektnih podobmočjih, najbolj izrazite pa so na projektnih podobmočjih Haloze in Kum. Velika so tudi pričakovanja (izrazilo jih je 11 anketirancev) glede pridelave sadja, pri čemer močno izstopa projektno podobmočje Haloze. Anketiranci pričakujejo tudi več krme (delno v povezavi s pričakovanim povečanjem staleža živine) in prihranke zaradi lažjega dela zaradi ustrezne strojne obdelave. Na projektnem podobmočju Haloze dva anketiranca pričakujeta, da se bosta začela ukvarjati s predelavo sadja v kis, sok in žganje. Posamezni anketiranci so tudi ocenili, da bodo prihodki višji zaradi večjega zneska subvencij zaradi na novo urejenih zemljišč in da bo projekt pozitivno vplival tudi na razvoj turizma na Gorjancih in na Kumu.

Slika 175: Pričakovanja glede povečanja prihodka v prihodnjih letih zaradi sodelovanja v projektnih aktivnostih

Opomba: Anketiranec je lahko podal več različnih pričakovanj.

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Projektne aktivnosti so vplivale tudi na razmislek udeležениh kmetov o **registraciji novih (dopolnilnih) dejavnosti** na kmetiji. Na dveh kmetijah so s spodbudo projekta registrirali turistično dejavnost (Gorjanci) oziroma predelavo sadja in grozdja (Haloze), na 21 kmetijah pa so ocenili, da jih je projekt spodbudil k temu, da o registraciji nove

dopolnilne dejavnosti razmišljajo. Tako o novih dopolnilnih dejavnostih razmišlja visok delež anketiranih na projektnem podobmočju Pohorje (37,5 %), sledita projektni podobmočji Kum (20,0 %) in Haloze (19,4 % kmetij). Najmanj zanimanja je na projektnem podobmočju Gorjanci, kjer o registraciji nove dejavnosti razmišlja 9,1 % anketiranih.

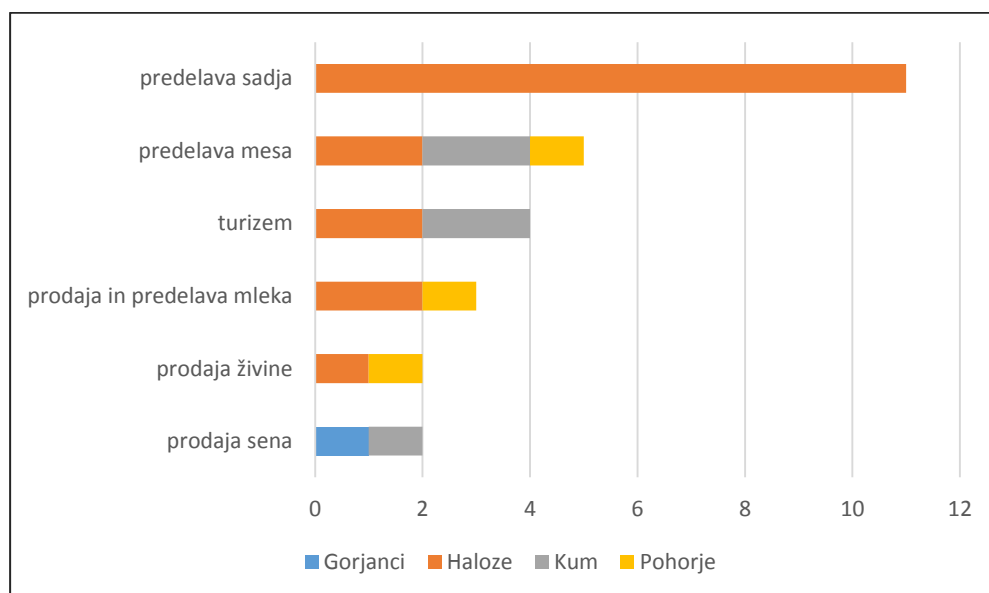
Preglednica 27: Registracija nove (dopolnilne) dejavnosti na kmetiji zaradi vpliva projekta

	N	DA	NE, vendar se razmišlja o njej	NE in se ne načrtuje
Gorjanci	11	1	1	9
Haloze	67	1	13	53
Kum	20	0	4	16
Pohorje	8	0	3	5
Projektna podobmočja	106	2	21	83

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Največ anketiranih (11 odgovorov) je med želenimi dopolnilnimi dejavnostmi navedlo predelavo sadja – vsi tovrstni odgovori so bili zabeleženi na projektnem podobmočju Haloze. O predelavi mesa razmišlja pet anketiranih, ki prihajajo z območja Haloz in Kuma (po dva anketiranca) oziroma Pohorja (en anketiranec). O razvoju turizma razmišljajo štirje anketiranci: dva z območja Haloz in dva z območja Kuma. Tri anketirance je projekt spodbudil k načrtovanju prodaje in predelave mleka, po dva anketiranca pa bi si želela prodaje živine (pitanci, konji) oziroma prodaje sena (npr. za hišne ljubljence).

Slika 176: Vrste načrtovanih dopolnilnih dejavnosti kot učinek projektnih aktivnosti

Opomba: Anketiranec je lahko podal več različnih pričakovanj.

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Po ocenah večine anketirancev (56 oziroma 52,3 %) so se zaradi projekta odločili za nove dejavnosti ali pa so povečali obseg obstoječih, zato se jim je povečal obseg dela. Drugi anketiranci o tovrstnem povečanju obsega dela niso poročali. Na projektnem podobmočju Pohorje je o povečanem obsegu dela poročala polovica anketiranih, sledili

sta območji Gorjanci (58,3 %) in Kum (65,0 %). Le na projektnem podobmočju Haloze je manj kot polovica anketiranih (47,8 %) zaznala povečan obseg dela zaradi širjenja dejavnosti, povezanih s projektom.

Preglednica 28: Učinki projekta na povečan obseg dela zaradi novih dejavnosti na kmetiji ali povečanja obstoječih

	N	DA – povečan obseg dela	NE – ni povečanega obsega dela
Gorjanci	12	7	5
Haloze	67	32	35
Kum	20	13	7
Pohorje	8	4	4
Projektna podobmočja	107	56	51

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Velika večina anketiranih ocenjuje, da se je zaradi novih oziroma povečanih aktivnosti povečala delovna obremenitev nosilca kmetijske dejavnosti in drugih družinskih članov. Le na kmetijah po enega anketiranca s projektnih podobmočij Gorjanci, Haloze in Kum občasno najemajo pomoč za delo na kmetiji, medtem ko nihče ni poročal, da bi se zaradi tega na novo zaposlil bodisi nosilec kmetijskega gospodarstva, družinski član ali katerakoli tretja oseba.

V času trajanja projekta se je na kmetijskih gospodarstvih projektnih podobmočij stalež rejnih živali povečal (Poglavje 2.17) z izjemo območja Kuma, kjer se je nekoliko zmanjšal. Ker so se v okviru projekta Življenje travniščem (LIFE TO GRASSLANDS) čistile zaraščene površine ter na novo urejali travniki in pašniki, se pričakuje tudi **povečanje staleža rejnih živali na kmetijah**, ki so sodelovale v projektu.

Preglednica 29: Povečanje staleža rejnih živali na račun v projektu na novo urejenih travnikov in pašnikov

	N	DA, povečan stalež			NE, vendar se načrtuje			NE in se ne načrtuje
		n	število govedo	število drobnica	n	ocena govedo	ocena drobnica	n
Gorjanci	12	0	0	0	2	3	0	10
Haloze	67	5	14	27	14	32	33	48
Kum*	16	4	17	0	9	9	60	3
Pohorje**	8	0	0	0	5	13	0	3
Projektna podobmočja	103	9	31	27	30	57	93	64

Opombe: Del anketiranih še ne more opredeliti točnega števila, zato se bo stalež živali verjetno povečal bolj od ocen iz ankete; *načrtujejo tudi prašiče krškopoljce (15 živali) **načrtujejo tudi konje (1 žival).

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Zaradi projektnih aktivnosti je stalež živali povečalo devet anketiranih kmetij (8,7 %), od tega na projektnem podobmočju Haloze pet kmetij (7,5 %), in sicer za 14 glav goveda in 27 glav drobnice, predvsem ovc. Te kmetije so v projektnih aktivnostih sodelovale s

13,18 ha kmetijskih zemljišč, ki so bila na novo ograjena za pašo, kar je 7,5 % vseh površin na projektnem podobmočju Haloze, vključenih v ograjevanje pašnikov. Do povečanja števila živali je prišlo tudi na projektnem podobmočju Kum, in sicer za 17 glav goveda na štirih kmetijah, na katerih je bilo urejenih 12,06 ha pašnikov in travnikov (15,3 % zemljišč, vključenih v projektne aktivnosti brez novih in obnovljenih sadovnjakov). Projektne aktivnosti se torej neposredno kažejo v povečanju staleža živali za 31 glav goveda in 27 glav drobnice na 25,24 ha zemljišč, ki so bila v okviru projekta urejena za živinorejo.

V prihodnjih letih na račun v projektu povečanih košnih in pašnih površin 30 anketiranih kmetij (slaba tretjina oziroma 29,1 %) načrtuje povečati stalež živali za 57 glav goveda in 93 glav drobnice na 36,3 ha (11,1 %) zemljišč, vključenih v projektne aktivnosti. Največje povečanje goveda načrtujejo na projektnem podobmočju Haloze (32 glav) in na projektnem podobmočju Pohorje (13 glav goveda). Na projektnem podobmočju Pohorje načrtujejo povečanje števila goveda predvsem na kmetijah, ki so v projektnih aktivnostih sodelovale z nadpovprečno površino kmetijskih zemljišč (nad 7,6 ha). Število glav drobnice naj bi se zaradi projekta najbolj povečalo na projektnem podobmočju Kum (60 glav), predvsem na račun anketiranca, ki načrtuje 50-glavo čredo. Spremembe staleža živali ne pričakuje 64 kmetij (62,1 %); najvišja deleža tovrstnih odgovorov sta bila zabeležena na območju Gorjancev (83,3 % vseh kmetijskih gospodarstev) in Haloz (71,6 %), medtem ko večina sodelujočih kmetij na projektnih podobmočjih Kum in Pohorje povečanje staleža rejnih živali že načrtuje.

Projektne aktivnosti so bile usmerjene tudi v obnovo oziroma pomlajevanje in povečanje površin visokodebelnih sadovnjakov, kar lahko na vključenih kmetijskih gospodarstvih vpliva na **obseg ukvarjanja s sadjarstvom**.

Preglednica 30: Učinki projekta na ukvarjanje s sadjarstvom

	N	Ukvarjanje s sadjarstvom na novo	Povečana proizvodnja sadja	Načrtovano ukvarjanje s sadjarstvom	Ni učinkov
Gorjanci	1	0	0	0	1
Haloze	60	4	0	18	38
Kum	11	1	0	4	6
Projektna podobmočja	72	5	0	22	45

Opomba: Prikazani so le odgovori anketiranih kmetijskih gospodarstev, ki so bila vključena v projektne aktivnosti obnove oziroma povečanja površin visokodebelnih sadovnjakov. Projektno podobmočje Pohorje ni prikazano, ker na njem anketirane kmetije niso bile vključene v te aktivnosti.

Vir podatkov: Anketa, 2020.

V projektnih aktivnostih s področja obnove visokodebelnih sadovnjakov oziroma njihove zasaditve je bilo udeleženih 72 anketiranih kmetij (67,3 %). Največ jih je bilo na projektnem podobmočju Haloze (60 oziroma 89,6 % vseh anketiranih kmetij v Halozah). Na podobmočju Kum je v akcijah sodelovalo 11 anketiranih kmetij, medtem ko na Gorjancih le ena. Na Pohorju nobena anketirana kmetija ni bila vključena v aktivnosti na področju sadjarstva. Skupaj 2,85 ha novih sadovnjakov in 0,65 ha obnovljenih sadovnjakov je bilo pri petih anketirancih (od tega so štirje z območja Haloz in eden z območja Kuma) spodbuda, da so se začeli ukvarjati s sadjarstvom. 22 kmetij (od tega 18

kmetij z 20,46 ha oziroma 25,6 % novih in obnovljenih sadovnjakov v Halozah ter štiri kmetije z 0,96 ha oziroma 21,2 % novih in obnovljenih sadovnjakov na območju Kuma) ocenjuje, da se še bodo začeli ukvarjati s sadjarstvom. Večina kmetij (62,5 %) kljub aktivnostim v projektu Življenje travniščem (LIFE TO GRASSLANDS) ne načrtuje razvoja sadjarstva.

Zaradi aktivnosti projekta še ni prišlo do **povečanja prodaje** izdelkov na kmetijah. Anketirane kmetije ne navajajo, da bi zaradi projekta začele prodajati nove izdelke niti niso povečale prodaje dosedanjih, vendar je projekt več kot polovici (58 kmetijam oziroma 54,7 %) pokazal priložnosti trženja izdelkov s suhih travnišč. Tako je odgovorila tretjina anketirancev na projektnem podobmočju Gorjanci, polovica na projektnem podobmočju Pohorje ter več kot polovica anketirancev na projektnih podobmočjih Haloze (38 kmetij oziroma 56,7 %) in Kum (12 kmetij oziroma 63,1 %).

Preglednica 31: Učinki projekta na povečano prodajo na kmetiji

	N	DA, prodaja novih izdelkov	DA, povečanje prodaje izdelkov	NE, a projekt je pokazal priložnosti trženja	NE
Gorjanci	12	0	0	4	8
Haloze	67	0	0	38	29
Kum	19	0	0	12	7
Pohorje	8	0	0	4	4
Projektna podobmočja	106	0	0	58	48

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Projektne aktivnosti so pomemben del anketiranih kmetijskih gospodarstev (40 oziroma 37,7 %) spodbudile k razmišljanju, da bi pristopili k tematski oziroma lokalni oziroma regionalni **kolektivni blagovni znamki**, če bi se takšna znamka oblikovala na njihovem območju. Na drugi strani 63 anketiranih kmetij (59,4 %) o tem ni niti razmišljalo. Projekt je k pristopu k blagovni znamki spodbudil eno anketirano kmetijo na projektnem podobmočju Haloze, ki je pristopila k blagovni znamki »Haloze«, dve kmetiji z istega območja pa pristop k blagovni znamki še načrtujeta.

Preglednica 32: Učinki projekta na pristop k blagovni znamki

	N	DA, že pristopili	DA, načrtovan pristop k obstoječi znamki	DA, možnost pristopa k novi znamki	NE
Gorjanci	12	0	0	4	8
Haloze	67	1*	2*	24	40
Kum	19	0	0	9	10
Pohorje	8	0	0	3	5
Projektna podobmočja	106	1	2	40	63

Opomba: *znamka Haloze
Vir podatkov: Anketa, 2020.

Zaradi izrazite naravovarstvene usmeritve projekta Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS) bi lahko pričakovali, da so projektne aktivnosti posredno spodbujale kmetijska gospodarstva k **preusmeritvi v ekološko kmetovanje**. Ekološko kmetovanje je na projektnih podobmočjih za slovenske razmere še vedno podpovprečno zastopano, v štiriletnem obdobju od konca leta 2015 pa se je na vseh štirih projektih podobmočjih povečalo število ekoloških kmetij za skupno 14 (Poglavje 2.19). V skupini anketiranih kmetijskih gospodarstev je bilo kar 100 oziroma 93,5 % takšnih, ki se niso strinjala s trditvijo, da jih je projekt spodbudil k preusmeritvi v ekološko kmetovanje. V času trajanja projekta pa so se v ekološko kmetovanje preusmerile in spodbudo za to pripisale projektu dve kmetiji na projektne podobmočju Gorjanci (16,7 %) in pet kmetij na projektne podobmočju Haloze (7,5 % anketiranih kmetij z območja Haloze).

Projekt Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS) je spodbudil le manjše število anketiranih kmetij, da bi vsaj **del kmetijskih zemljišč v uporabi vključile v operacije KOPOP**. Del kmetijskih zemljišč v uporabi (KZU) so v operacije KOPOP že vključili na šestih anketiranih kmetijah (5,6 %), na devetih kmetijah pa to še načrtujejo (8,4 %). 86 % anketiranih kmetijskih gospodarstev ni poročalo o tem, da bi jih projektne dejavnosti spodbudile k vključitvi KZU v operacije KOPOP oziroma k načrtovanju slednjega.

Preglednica 33: Spodbuda projekta k preusmeritvi kmetije v ekološko kmetovanje

	N	DA	NE
Gorjanci	12	2	10
Haloze	67	5	62
Kum	20	0	20
Pohorje	8	0	8
Projektne podobmočja	107	7	100

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Pri vključevanju kmetijskih zemljišč v operacije KOPOP so bila najbolj aktivna anketirana kmetijska gospodarstva na projektne podobmočju Gorjanci, kjer so se že vključile štiri kmetije, še ena pa to načrtuje (skupaj pet kmetij oziroma 41,7 % kmetij). Izstopa tudi projektne podobmočje Kum, kjer sta zemljišča v operacije KOPOP že vključili dve anketirani kmetiji, še tri pa so izrazile načrte v tej smeri (skupaj pet kmetij oziroma 25 %). Na projektne podobmočju Haloze ima vključitev dela KZU v operacije KOPOP v načrtu pet kmetij (7,5 %), medtem ko na območju Pohorje nobena anketirana kmetija ni poročala, da bi projektne prizadevanja pri njih zbudila interes za priključitev operacijam KOPOP.

Preglednica 34: Spodbuda projekta k vključitvi dela kmetijskih zemljišč v uporabi kmetijskega gospodarstva v operacije KOPOP

	N	DA, del KZU že vključen	DA, vključitev dela KZU v načrtu	NE
Gorjanci	12	4	1	7
Haloze	67	0	5	62
Kum	20	2	3	15
Pohorje	8	0	0	8
Projektne podobmočja	107	6	9	92

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Dobra polovica anketirancev se je strinjala s trditvijo, da so s projektom pridobili **nova uporabna znanja in veščine za kmetovanje** (56 kmetij oziroma 52,3 %). Tako meni večina anketirancev na projektnih podobmočjih Haloze (59,7 %) in Kum (70,0 %). Na projektnem podobmočju Gorjanci sta nova uporabna znanja in veščine izpostavila dva anketiranca (16,7 %), medtem ko je vseh osem anketirancev na Pohorju ocenilo, da novih znanj in veščin s projektom niso pridobili.

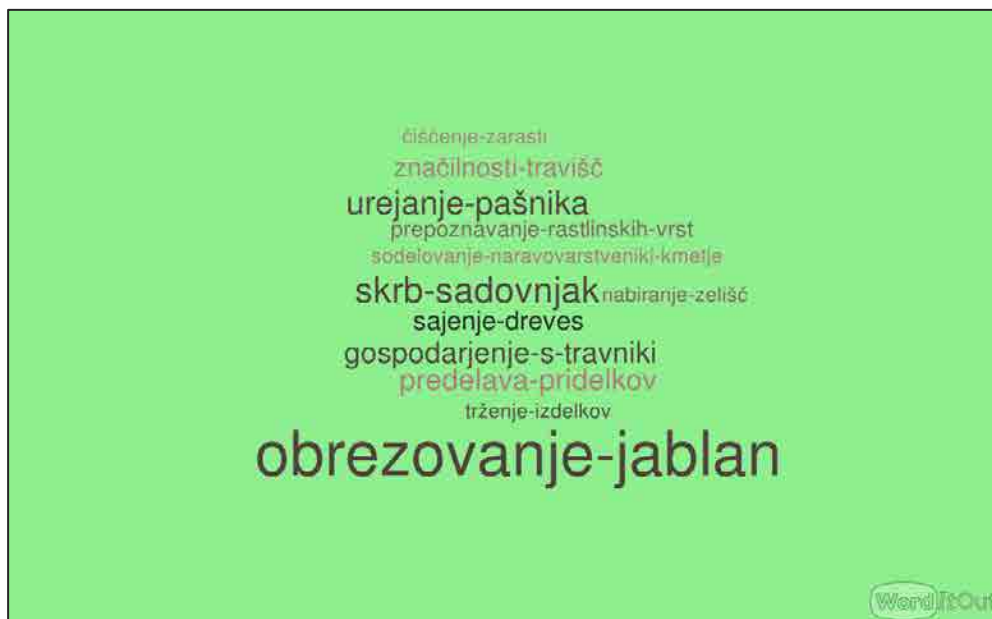
Preglednica 35: Pridobitev novih uporabnih znanj in veščin za kmetovanje zaradi projektnih aktivnosti

	N	DA	NE
Gorjanci	12	2	10
Haloze	67	40	27
Kum	20	14	6
Pohorje	8	0	8
Projektna podobmočja	107	56	51

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Anketiranci, ki so poročali o novih uporabnih znanjih in veščinah, pridobljenih tekom projektnih aktivnosti, so jih v nadaljevanju še podrobneje opisali. Najpogostejši odgovori so se nanašali na obrezovanje sadnih dreves in na skrb za sadovnjak v širšem smislu, ki zajema sajenje dreves in skrb za njihovo rast. Anketiranci so izpostavili tudi nova znanja in veščine povezane z urejanjem pašnikov; pripravo zemljišč, pašne opreme in o paši. Kmetje so prepoznali tudi nova znanja in veščine glede gospodarjenja s travniki; čiščenja zarasti, osipa semen, košnje. V manjši meri so anketiranci opredelili tudi nova znanja in veščine s področja predelave pridelkov (meso, mleko, sadje) ter splošnega poznavanja značilnosti in vloge travnišč.

Slika 177: Vrste novih znanj in veščin za kmetovanje, pridobljenih v projektu Življenje travniščem (LIFE TO GRASSLANDS)

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Kot zelo koristno so anketiranci izpostavili ekskurzijo v Avstrijo, kjer so izvedeli več o sodelovanju naravovarstvenikov in kmetov. Veseli so bili tudi možnosti izmenjave mnenj med kmeti in spoznavanja primerov dobrih praks. Znanja in veščine so izpopolnili na delavnicah, predavanjih, tečajih in na ekskurzijah.

Projektne aktivnosti večinoma niso spodbudile kmetov še k **udeležbi na drugih kmetijskih izobraževanjih in usposabljanjih**, ki niso potekala v okviru projekta. Tako meni 93 anketirancev oziroma 86,9 % v anketo vključenih kmetij. Na projektnem podobmočju Pohorje noben anketiranec ni bil spodbujen k dodatnemu usposabljanju in izobraževanju, na ostalih projektnih podobmočjih pa se je tovrstnih dogodkov udeleževalo od 13,4 % (Haloze) do 15,0 % (Kum) oziroma 16,7 % (Gorjanci).

Preglednica 36: Spodbuda projekta k udeležbi na drugih kmetijskih izobraževanjih in usposabljanju izven projekta

	N	DA	NE
Gorjanci	12	2	10
Haloze	67	9	58
Kum	20	3	17
Pohorje	8	0	8
Projektna podobmočja	107	14	93

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Posredne učinke izvajanja projekta Življenje travščem (LIFE TO GRASSLANDS) ocenjujemo skozi mnenje anketirancev o povečanju prepoznavnosti območja, povezovanju med kmetijami, sodelujočimi v projektu, in povezovanju kmetij z organizacijami, ki spodbujajo razvoj kmetijstva, pa tudi skozi spremembe v dojemanju razvojnih priložnosti anketiranih kmetov, predvsem v smeri trajnostnih praks v kmetijstvu in ekološkega kmetovanja.

Anketiranci so se v največji meri strinjali, da je projekt povečal prepoznavnost njihovih (pod)območij. S to trditvijo se je strinjalo ali popolnoma strinjalo 61 anketiranih oziroma 57,0 % vseh anketiranih, visok pa je tudi delež anketiranih, ki se niso niti strinjali niti se niso ne strinjali s to trditvijo (29,9 %). Neodločenih glede strinjanja je bila denimo kar polovica anketirancev s projektnega podobmočja Gorjanci, medtem ko na ostalih projektnih podobmočjih prevladuje strinjanje s to trditvijo, zlasti še na območjih Kuma in Pohorja.

Bolj raznolika so bila mnenja anketiranih o tem, ali se je kmetija povezala z drugimi kmetijami, ki so sodelovale v projektu. S tem se je strinjalo 35 anketirancev (32,7 %), podoben delež (31,8 %) pa se s tem sploh ni strinjal. Na projektnem podobmočju Gorjanci so se kmetje glede na rezultate ankete manj povezovali, saj se s trditvijo popolnoma ni strinjala več kot polovica anketiranih (7 oziroma 58,3 %). Na projektnih podobmočjih Haloze in Pohorje so razmerja med anketiranci, ki se popolnoma ne strinjajo, in anketiranci, ki se strinjajo, podobna kot v povprečju za vsa štiri projektna podobmočja. Na projektnem podobmočju Kum se večina anketirancev s trditvijo ni niti strinjala niti ne strinjala (8 oziroma 40,0 %).

Preglednica 37: Ocena posrednih učinkov izvajanja projekta Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS)

Trditev*	Strinjanje s trditvami**					
	1	2	3	4	5	skupaj
Gorjanci						
povečanje prepoznavnosti območja	0	1	6	5	0	12
medsebojno povezovanje kmetij	7	3	0	2	0	12
povezovanje kmetij z organizacijami	12	0	0	0	0	12
prepoznavanje razvojnih priložnosti	4	3	0	4	1	12
zanimanje za trajnostne prakse	6	2	1	2	1	12
Haloze						
povečanje prepoznavnosti območja	2	10	23	27	5	67
medsebojno povezovanje kmetij	20	6	17	24	0	67
povezovanje kmetij z organizacijami	63	0	3	1	0	67
prepoznavanje razvojnih priložnosti	7	7	22	28	3	67
zanimanje za trajnostne prakse	28	22	7	8	2	67
Kum						
povečanje prepoznavnosti območja	0	0	3	13	4	20
medsebojno povezovanje kmetij	5	1	8	6	0	20
povezovanje kmetij z organizacijami	17	2	0	0	1	20
prepoznavanje razvojnih priložnosti	5	2	2	8	3	20
zanimanje za trajnostne prakse	9	4	2	4	1	20
Pohorje						
povečanje prepoznavnosti območja	0	1	0	5	2	8
medsebojno povezovanje kmetij	2	1	1	3	1	8
povezovanje kmetij z organizacijami	6	0	1	1	0	8
prepoznavanje razvojnih priložnosti	1	0	6	1	0	8
zanimanje za trajnostne prakse	5	2	0	1	0	8
Projektna podobmočja						
povečanje prepoznavnosti območja	2	12	32	50	11	107
medsebojno povezovanje kmetij	34	11	26	35	1	107
povezovanje kmetij z organizacijami	98	2	4	2	1	107
prepoznavanje razvojnih priložnosti	17	12	30	41	7	107
zanimanje za trajnostne prakse	48	30	10	15	4	107

Opomba: *Celoten zapis trditev v anketnem vprašalniku: Povečanje prepoznavnosti območja = Projekt je povečal prepoznavnost območja (tj. večja turistična prepoznavnost, prepoznavnost kakovosti izdelkov z naših kmetij, prepoznavnost pomena travšč ipd.), na katerem kmetujemo. Medsebojno povezovanje kmetij = Kmetija se je povezala z drugimi kmetijami, ki so sodelovale v projektu. Povezovanje kmetij z organizacijami = Kmetija se je povezala z organizacijami, ki podpirajo kmetijsko dejavnost na našem območju. Prepoznavanje razvojnih priložnosti = Zaradi projekta smo začeli prepoznavati nove razvojne priložnosti za kmetijstvo na našem območju (možnosti dodatnega zaslužka, blagovne znamke, dopolnilne dejavnosti, nove prakse kmetovanja ipd.). Zanimanje za trajnostne prakse = Zaradi projekta našo kmetijo bolj zanimajo trajnostne prakse v kmetijstvu in ekološko kmetovanje.

**Strinjanje s trditvami: 1 – sploh se ne strinjam; 2 – ne strinjam se; 3 – niti se strinjam, niti se ne strinjam; 4 – strinjam se, 5 – popolnoma se strinjam.

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Anketiranci so bili v celoti in po posameznih projektnih podobmočjih skoraj enotnega mnenja, da se kmetije niso povezale z organizacijami, ki podpirajo kmetijsko dejavnost na njihovem območju. 98 anketirancev (91,6 %) se tako sploh ni strinjalo s trditvijo, da se je njihova kmetija v projektu povezala s tovrstnimi organizacijami.

Anketiranci so se opredeljevali tudi glede veljavnosti trditve, da so zaradi projekta začeli prepoznavati nove razvojne priložnosti za kmetijstvo na njihovem območju (npr.

možnosti dodatnega zaslužka, blagovne znamke, dopolnilne dejavnosti, nove prakse kmetovanja ipd.). Nove razvojne priložnosti za kmetijstvo je po zaslugi projekta očitno prepoznal pomemben delež anketirancev. S trditvijo se je namreč strinjalo ali popolnoma strinjalo 48 kmetov (44,9 %). Nove razvojne priložnosti so bolj prepoznali anketiranci na projektnem podobmočju Haloze, kjer se je s to trditvijo strinjalo ali popolnoma strinjalo 31 anketirancev (46,3 %), kar presega povprečno stopnjo strinjanja na vseh projektnih podobmočjih. Mnenja na projektnem podobmočju Kum so bila prav tako bližje strinjanju (11 anketirancev oziroma 55,0 %), vendar se na drugi strani četrtnina anketirancev s tem sploh ni strinjala. Še bolj nasprotujoča mnenja so bila zabeležena na projektnem podobmočju Gorjanci, kjer se je pet anketirancev strinjalo ali popolnoma strinjalo s trditvijo, medtem ko se štirje anketiranci z njo sploh niso strinjali. Na projektnem podobmočju Pohorje je večina anketirancev ocenila, da se ne morejo niti strinjati niti ne strinjati s trditvijo, da so zaradi projekta prepoznali nove razvojne možnosti na svojih kmetijah (6 anketirancev oziroma 75,0 %).

Skoraj tri četrtine anketirancev niso izrazile strinjanja s trditvijo, da se na njihovi kmetiji zaradi projekta bolj zanimajo za trajnostne prakse v kmetijstvu in ekološko kmetovanje. 48 anketirancev (44,9 %) se s to trditvijo sploh ni strinjalo, 30 anketirancev (28,0 %) pa se z njo ni strinjalo. Da njihove kmetije sedaj bolj zanimajo trajnostne prakse in ekološko kmetovanje je potrdilo 19 anketirancev (17,8 %), ki so se s trditvijo strinjali oziroma popolnoma strinjali. Nizko strinjanje s trditvijo je bilo značilno za vsa projektna podobmočja.

Del projektnih aktivnosti je bil usmerjen tudi v izdelavo upravljalških načrtov za izbrana kmetijska gospodarstva na vseh štirih projektnih podobmočjih. Ta aktivnost je bila izvedena pri 28 kmetijah, ki so se odzvale anketiranju (26,2 % od vseh anketiranih kmetij) in bile pripravljene oceniti tudi izvedljivost izdelanih upravljalških načrtov. Od tega se na devetih kmetijah (32,1 %) do izvedljivosti niso želeli ali mogli opredeliti, saj naj upravljalškega načrta v času anketiranja še ne bi prejeli oziroma ga še niso uspeli pregledati. Od ostalih 19 kmetijskih gospodarstev jih je izvedljivost upravljalškega načrta pozitivno ocenilo 10 (52,6 % kmetij s prejetimi in pregledanimi upravljalškimi načrti), pet anketirancev (26,3 %) se z izvedljivostjo načrtov njihovih kmetij niti strinja niti ne strinja, štirje anketiranci (21,1 %) pa se ne strinjajo oziroma sploh ne strinjajo z njihovo izvedljivostjo.

Preglednica 38: Ocena stopnje izvedljivosti upravljalških načrtov kmetij

	N	Strinjanje s trditvijo*					6**
		1	2	3	4	5	
Gorjanci	2	0	0	0	0	0	2
Haloze	19	1	1	5	3	2	7
Kum	6	1	1	0	3	1	0
Pohorje	1	0	0	0	1	0	0
Projektna podobmočja	28	2	2	5	7	3	9

Opomba: *Celoten zapis trditve v anketnem vprašalniku: Upravljalški načrt, ki je bil izdelan za našo kmetijo, se nam zdi izvedljiv.

**Strinjanje s trditvijo: 1 – sploh se ne strinjam; 2 – ne strinjam se; 3 – niti se strinjam, niti se ne strinjam; 4 – strinjam se; 5 – popolnoma se strinjam; 6 – načrta še nismo prejeli/pregledali.

Vir podatkov: Anketa, 2020.

O izvedljivosti upravljalških načrtov kmetij so bolj prepričani anketiranci na projektnem podobmočju Kum, saj sta se dve tretjini strinjali ali celo popolnoma strinjali z njihovo izvedljivostjo. Na projektnem podobmočju Haloze odstopa število anketirancev (5 oziroma 26,3 %), ki niso mogli oceniti njihove izvedljivosti.

Preglednica 39: Pripravljenost za prihodnje sodelovanje v podobnem projektu

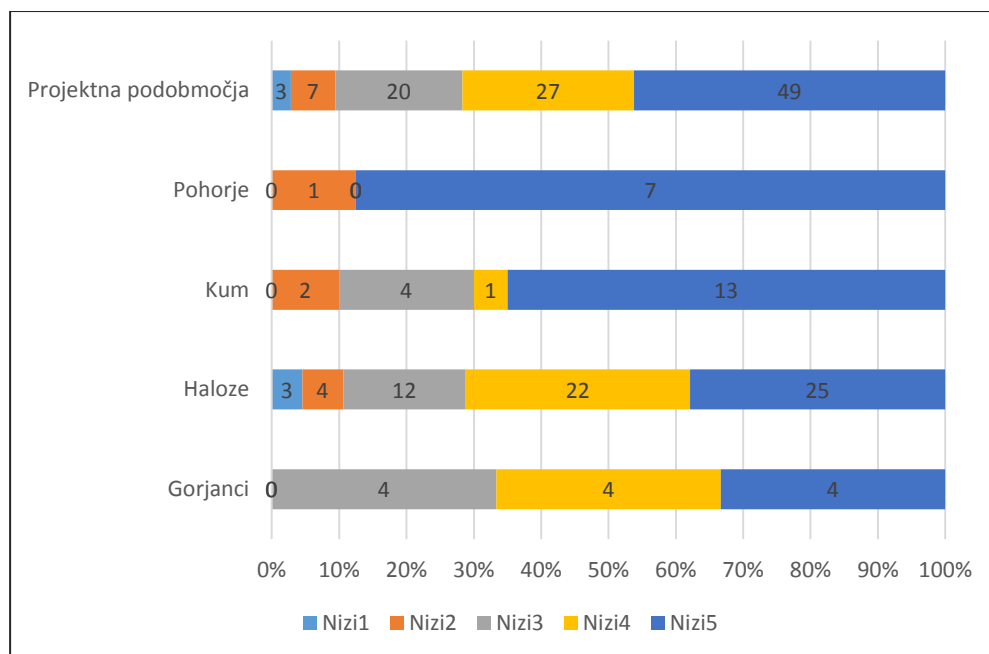
	N	Strinjanje s trditvijo*				
		1	2	3	4	5
Gorjanci	12	0	0	4	4	4
Haloze	66	3	4	12	22	25
Kum	20	0	2	4	1	13
Pohorje	8	0	1	0	0	7
Projektna podobmočja	106	3	7	20	27	49

Opomba: *Celoten zapis trditve v anketnem vprašalniku: V prihodnosti bi si še želel/-a sodelovanja v takšnem projektu. Strinjanje s trditvijo: 1 – sploh se ne strinjam; 2 – ne strinjam se; 3 – niti se strinjam, niti se ne strinjam; 4 – strinjam se; 5 – popolnoma se strinjam.

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Skoraj tri četrtine anketirancev (76 oziroma 71,7 %) so se strinjale ali popolnoma strinjale s trditvijo, da bi v prihodnosti še želeli sodelovati v takšnem projektu. Najvišjo stopnjo strinjanja je izrazilo 49 anketirancev oziroma slaba polovica (46,2 %). Pri takšnem projektu zagotovo ne bi sodelovali le trije kmetje (2,8 %), ki vsi prihajajo s projektnega podobmočja Haloze. 20 anketirancev (18,9 %) je pokazalo relativno neodločenost, saj se s trditvijo niso niti strinjali niti ne strinjali.

Slika 178: Pripravljenost za sodelovanje v prihodnjih podobnih projektih

Opomba: Niz 1 – sploh se ne strinjam; Niz 2 – ne strinjam se; Niz 3 – niti se strinjam, niti se ne strinjam; Niz 4 – strinjam se; Niz 5 – popolnoma se strinjam.

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Kmetje s projektnega podobmočja Pohorje so pokazali največji interes po prihodnjem sodelovanju na podobnem projektu, saj so se vsi z izjemo enega s tem popolnoma

strinjali. Visoka stopnja strinjanja je bila tudi na projektnem podobmočju Kum, kjer bi 65 % anketirancev zagotovo sodelovala pri morebitnih prihodnjih projektih. Anketiranci na projektnem podobmočju Haloze so izkazali podoben interes za sodelovanje v takšnem projektu kot to velja za povprečje projektnih podobmočij, na projektnem podobmočju Gorjanci pa so bili anketiranci med posameznimi ocenami (niti se strinjam, niti se ne strinjam; strinjam se; popolnoma se strinjam) razporejeni bolj enakomerno.

3.3 Odnos do varstva narave

Zaradi izvajanja projekta Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS) se je **pogled kmetov na pomen ohranjanja vrstno pestrih travišč** v pomembni meri spremenil. Kar 62 anketirancev (57,9 %) je namreč ocenilo, da imajo zaradi projekta sedaj drugačen pogled na pomen njihovega ohranjanja.

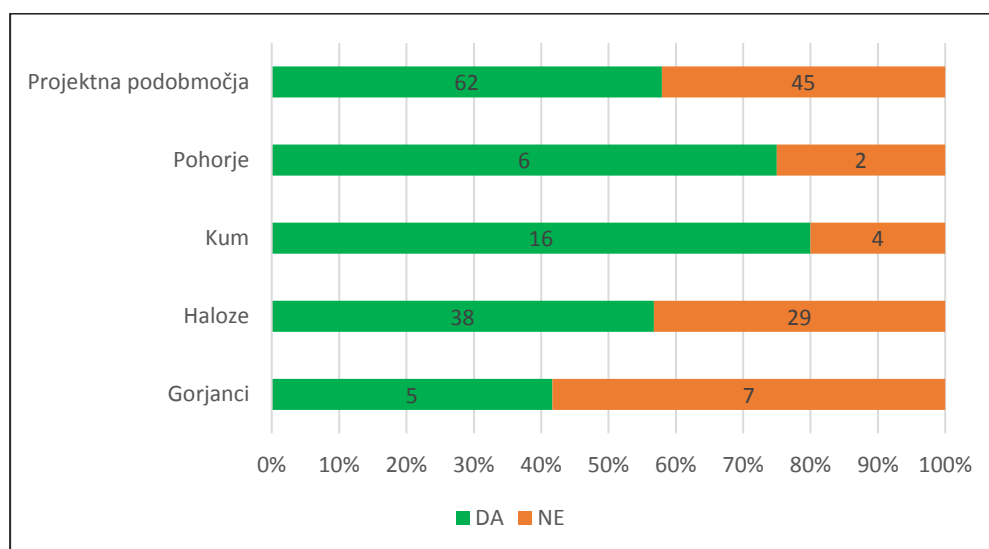
Za projektna podobmočja nadpovprečen je bil delež anketirancev, ki so izpostavili spremembo mnenja o traviščih, na projektnih podobmočjih Kum, kjer je bilo takšnih kar 16 od 20 anketiranih (80,0 %) in Pohorje (6 od 8 anketiranih oziroma 75,0 %). Na projektnem podobmočju Haloze so razmerja med anketiranci, ki so spremenili poglede na travišča, in tistimi, ki tega niso prepoznali, sorodna povprečju vseh območij, medtem ko je bil vpliv projekta na mnenja o traviščih najnižji na projektnem podobmočju Gorjanci.

Preglednica 40: Sprememba pogledov kmetov na pomen ohranjanja vrstno pestrih travišč zaradi sodelovanja v projektu

	N	DA	NE
Gorjanci	12	5	7
Haloze	67	38	29
Kum	20	16	4
Pohorje	8	6	2
Projektna podobmočja	107	62	45

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Slika 179: Sprememba pogledov kmetov na pomen ohranjanja vrstno pestrih travišč zaradi sodelovanja v projektu

Vir podatkov: Anketa, 2020.

V pojasnitvah odgovorov so anketiranci drugačno mnenje o pomenu in vlogi travišč opisovali z *ozaveščenostjo*, *poznavanjem*, *pomenom*, *večjim poudarkom* in *pomembnostjo*. To se je največkrat nanašalo na poznavanje rastlin (25 omemb), pestrost travišč (22 omemb) in vzdrževanje suhih travnikov (13 omemb); da trave dozoriijo, poznejša košnja, semenitev trave, preprečevanje zaraščanja. Anketiranci so večkrat omenili tudi pomen ohranjanja travišč, ki pa je mišljeno širše od pomena pestrosti in zgoščeno vključuje že predhodno omenjene kategorije.

Preglednica 41: Pogostost pojavljanja besed in besednih zvez v kontekstu spremembe pogleda anketirancev na pomen ohranjanja vrstno pestrih travišč

Beseda, besedna zveza	Pogostost pojavljanja
Poznavanje rastlin	25
Pomen pestrosti	22
Pomen vzdrževanja	13
Pomen ohranjanja	11
Pomen travišč	6
Pomen ohranjanja rastlin	3

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Anketiranci so poročali tudi o **spremembi pogleda na kmetovanje na suhih traviščih**, do katerega je prišlo zaradi vključenosti v projektne aktivnosti. O spremembi svojih pogledov je poročalo 47 anketirancev (43,9 %).

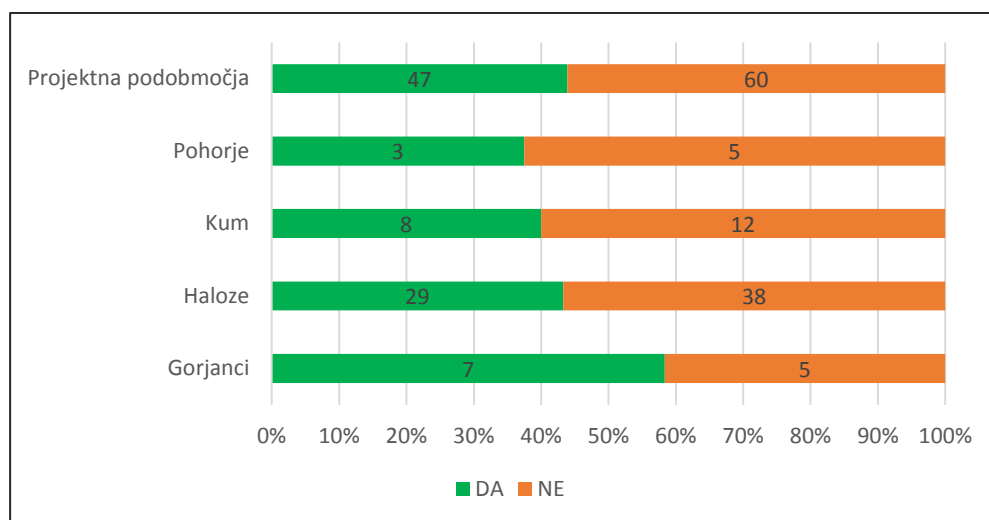
Preglednica 42: Sprememba pogledov kmetov na kmetovanje na suhih traviščih zaradi sodelovanja v projektu

	N	DA	NE
Gorjanci	12	7	5
Haloze	67	29	38
Kum	20	8	12
Pohorje	8	3	5
Projektna podobmočja	107	47	60

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Najvišji delež anketirancev, ki so zaradi projekta Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS) spremenili pogled na kmetovanje na suhih zemljiščih, je bil na projektnem podobmočju Gorjanci (7 anketirancev od 12 oziroma 58,3 %). Mnenja na projektnem podobmočju Haloze so ponovno podobna mnenju vseh anketiranih, medtem ko je na projektnih podobmočjih Pohorje in Kum nekoliko nižji delež anketiranih kmetov, ki so spremenili pogled na kmetovanje na suhih traviščih.

Slika 180: Sprememba pogledov kmetov na kmetovanje na suhih traviščih zaradi sodelovanja v projektu

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Ključne spremembe v kmetijski praksi, ki so jih omenili anketiranci, se nanašajo na izvajanje paše (zamik termina začetka paše, preprečevanje preobremenitve s pašo, paša namesto košnje, začetek paše nasploh). Zelo pomembna sprememba je tudi kasnejša košnja, ki omogoča proizvodnjo semen travinja. Kmetje so opredelili tudi spremembe v načinu vzdrževanja travnikov in strojne obdelave. Dva anketiranca sta omenila, da so že prej kmetovali na takšen način, da pa bosta sedaj bolj pozorna oziroma sta bolj ozaveščena o vlogi takšne kmetijske prakse.

Preglednica 43: Pogostost pojavljanja besed in besednih zvez v kontekstu spremembe pogleda anketirancev na kmetovanje na suhih traviščih

Beseda, besedna zveza	Pogostost pojavljanja
Paša	20
Kasnejša košnja	18
Vzdrževanje travnikov	9
Strojna obdelava	5
Skrb za sadovnjak	2
Bolj skrbni	2

Vir podatkov: Anketa, 2020.

Skoraj vsi anketiranci s kmetijskih gospodarstev, vključenih v projekt Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS), so potrdili, da so **že slišali za Naturo 2000**. Tak odgovor sta podala 102 anketiranca (95,3 %). Nature 2000 niso poznali štirje anketiranci na projektnem podobmočju Haloze in en anketiranec na projektnem podobmočju Kum.

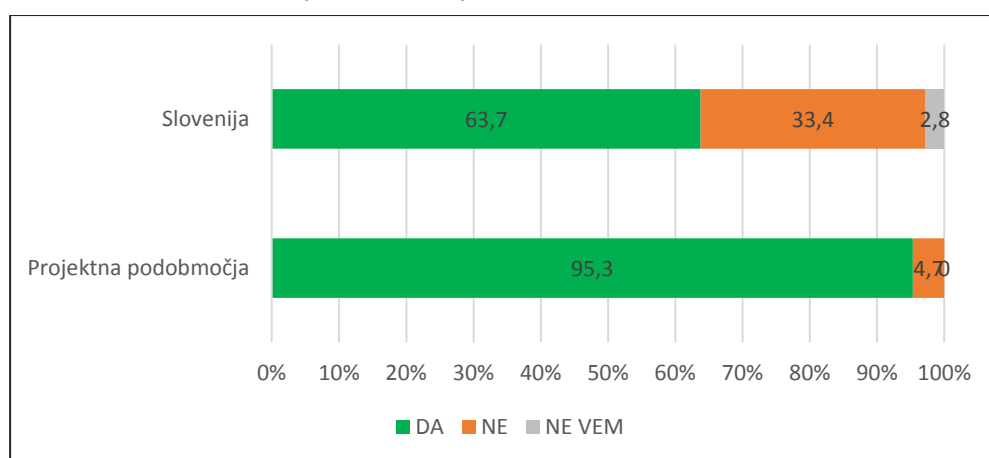
Predpostavljamo lahko, da je zaradi sodelovanja v projektu Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS) seznanjenost anketiranih kmetov z Naturo 2000 veliko boljša v primerjavi z državnim povprečjem, kot ga kaže nacionalna raziskava javnega mnenja o odnosu javnosti do Nature 2000 iz leta 2019 (Raziskava javnega mnenja ..., 2019), ki je razkrila, da Naturo 2000 v Sloveniji poznata le slabi dve tretjini anketiranih (63,7 %), kar je za 31,6 odstotne točke manj od povprečja projektnih podobmočij.

Preglednica 44: Prepoznavanje Nature 2000

	N	DA	NE
Gorjanci	12	12	0
Haloze	67	63	4
Kum	20	19	1
Pohorje	8	8	0
Projektna podobmočja	107	102	5
Projektna podobmočja (%)		95,3	4,7
Slovenija (%)		63,7	33,4

Vir podatkov: Raziskava javnega mnenja ..., 2019; Anketa, 2020.

Slika 181: Prepoznavanje Nature 2000: primerjava rezultatov projektnih podobmočij in nacionalne raziskave (v odstotkih)

Vir podatkov: Raziskava javnega mnenja ..., 2019; Anketa, 2020.

Anketiranci, ki poznajo Naturo 2000, so odgovarjali tudi na vprašanja v povezavi z **vrednotenjem območij Nature 2000** kot varstveno kategorijo in o možnostih gospodarjenja na teh območjih.

Da je Natura 2000 v tesni zvezi z varstvom narave, je ocenilo 90 anketirancev oziroma 88,2 % vseh kmetov, ki so odgovarjali na ta sklop vprašanj. Po šest anketirancev (5,9 %) se s trditvijo ni strinjalo oziroma se niso mogli opredeliti. Na projektnem podobmočju Gorjanci so bili anketiranci soglasni, da pomeni Natura 2000 varstvo narave, na projektnih podobmočjih Kum in Pohorje pa se s to trditvijo ni strinjal po en anketiranec. Najnižji delež strinjanja je bil na projektnem podobmočju Haloze, vendar je tudi na tem območju strinjanje izrazilo 84,1 % anketirancev.

Bolj raznoliki odgovori so bili pri trditvi, da so v Naturi 2000 dovoljene različne dejavnosti. S to trditvijo se je strinjala slaba polovica anketirancev (49 oziroma 48,0 %), medtem ko se slaba tretjina (30 anketirancev oziroma 29,4 %) z njo ni strinjala, relativno visok delež (22,5 %) pa se do trditve ni znal opredeliti. Po projektnih podobmočjih pri strinjanju, da so na območjih Natura 2000 dovoljene različne dejavnosti, odstopa Kum, kjer se je več kot tri četrtine anketiranih (15 oziroma 78,9 %) s trditvijo strinjalo. Nadpovprečen delež strinjanja je bil zabeležen tudi na projektnem podobmočju Gorjanci (58,3 %). Projektne podobmočje Pohorje odstopa z deležem nestrinjanja s

trditvijo, saj je bilo pet anketirancev (62,5 %) mnenja, da v Naturi 2000 niso dovoljene različne dejavnosti. Na projektnem podobmočju Haloze so bili odgovori zelo raznoliki; večina (25 anketirancev oziroma 24,5 %) se je strinjala s trditvijo, nestrinjanje je izrazilo 21 anketiranih kmetov (33,3 %), do trditve pa se ni moglo opredeliti 17 (16,7 %) anketirancev.

Preglednica 45: Strinjanje s trditvami o Naturi 2000 na območjih projekta Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS)

Trditev	Strinjanje s trditvami*			
	1	2	3	N
Gorjanci				
Natura 2000 je varstvo narave.	12	0	0	12
V Naturi 2000 so dovoljene različne dejavnosti.	7	3	2	12
Če imaš gozd ali kmetuješ v Naturi 2000, lahko dobiš subvencije.	10	0	2	12
Kdor živi v Naturi 2000, je lahko na to ponosen.	10	2	0	12
Natura 2000 omejuje kmetijstvo.	4	8	0	12
Haloze				
Natura 2000 je varstvo narave.	53	4	6	63
V Naturi 2000 so dovoljene različne dejavnosti.	25	21	17	63
Če imaš gozd ali kmetuješ v Naturi 2000, lahko dobiš subvencije.	48	3	12	63
Kdor živi v Naturi 2000, je lahko na to ponosen.	53	3	7	63
Natura 2000 omejuje kmetijstvo.	23	33	7	63
Kum				
Natura 2000 je varstvo narave.	18	1	0	19
V Naturi 2000 so dovoljene različne dejavnosti.	15	1	3	19
Če imaš gozd ali kmetuješ v Naturi 2000, lahko dobiš subvencije.	15	1	3	19
Kdor živi v Naturi 2000, je lahko na to ponosen.	16	1	2	19
Natura 2000 omejuje kmetijstvo.	5	12	2	19
Pohorje				
Natura 2000 je varstvo narave.	7	1	0	8
V Naturi 2000 so dovoljene različne dejavnosti.	2	5	1	8
Če imaš gozd ali kmetuješ v Naturi 2000, lahko dobiš subvencije.	6	0	2	8
Kdor živi v Naturi 2000, je lahko na to ponosen.	8	0	0	8
Natura 2000 omejuje kmetijstvo.	0	8	0	8
Projektna podobmočja				
Natura 2000 je varstvo narave.	90	6	6	102
V Naturi 2000 so dovoljene različne dejavnosti.	49	30	23	102
Če imaš gozd ali kmetuješ v Naturi 2000, lahko dobiš subvencijo.	79	4	19	102
Kdor živi v Naturi 2000, je lahko na to ponosen.	87	6	9	102
Natura 2000 omejuje kmetijstvo.	32	61	9	102

Opomba: *Strinjanje s trditvami: 1 – strinjam se; 2 – ne strinjam se; 3 – ne vem.

Vir podatkov: Anketa, 2020.

S trditvijo, da je mogoče prejeti subvencije za kmetovanje ali gozd na območjih Nature 2000, se je strinjalo 79 anketirancev (77,4 %). Nestrinjanje je izrazilo manjše število anketirancev (štirje oziroma 3,9 %), nekoliko višji delež pa je bil zabeležen pri odgovoru »ne vem« (19 anketirancev oziroma 18,6 %). Slednji odgovor je največji delež dosegel na projektnem podobmočju Pohorje (25 %), najbolj številčen pa je bil na projektnem

podobmočju Haloze (12 odgovorov oziroma 19,0 % anketirancev). Na projektnih podobmočjih Gorjanci in Kum se do trditve ni znalo opredeliti okrog 16 % anketiranih.

Da so lahko na življenje na območjih Natura 2000 ponosni, meni večina anketirancev (87 oziroma 85,3 %). S tem so se strinjali vsi anketiranci na projektnem podobmočju Pohorje in približno 84 % anketirancev z drugih projektnih podobmočij.

S trditvijo, da Natura 2000 omejuje kmetijstvo, se ne strinja večina anketirancev (61 oziroma 59,8 %), približno tretjina pa jih meni, da to drži (32 oziroma 31,4 %). Medtem ko so anketiranci s projektnega podobmočja Pohorje v polnosti izrazili svoje nestrinjanje s trditvijo, je najvišji delež strinjanja s tem, da je kmetijstvo na območjih Natura 2000 omejeno, na projektnem podobmočju Haloze (23 anketirancev oziroma 36,5 %). Podobno visok delež strinjanja s trditvijo je bil zabeležen tudi na projektnem podobmočju Gorjanci (4 anketiranci oziroma 33,3 %).

Primerjava strinjanja s trditvami o Naturi 2000 iz anketiranja na projektnih podobmočjih in iz rezultatov nacionalne raziskave javnega mnenja iz leta 2019 kaže, da je na projektnih podobmočjih za 8,9 odstotne točke nižja stopnja strinjanja s trditvijo, da se Natura 2000 nanaša na varstvo narave. Projektna območja odstopajo tudi v deležu nepoznavanja tematike. Da so na območjih Nature 2000 dovoljene različne dejavnosti ni večjih razlik v strinjanju obeh skupin anketirancev, pomembna pa je razlika pri deležu tistih, ki se s trditvijo ne strinjajo, saj je na projektnih podobmočjih nestrinjanje za 13,6 odstotne točke nižje kot v nacionalni raziskavi, vendar izključno na račun višjega deleža neopredeljenih. O možnosti pridobitve subvencije za kmetovanje ali gozd na območjih Nature 2000 je prepričanih več kot tri četrtine anketirancev s projektnih podobmočij, kar je 18,9 odstotne točke več kot v primeru nacionalne raziskave. Nestrinjanje s to trditvijo je na območjih projekta relativno slabo zaznano, medtem ko se na nacionalni ravni s to trditvijo ni strinjala skoraj petina anketirancev.

Preglednica 46: Primerjava strinjanja s trditvami o Naturi 2000 v Sloveniji in na območjih projekta Življenje travščem (LIFE TO GRASSLANDS)

Trditev	Strinjam se		Ne strinjam se		Ne vem	
	1*	2	1	2	1	2
Natura 2000 je varstvo narave.	88,2	97,1	5,9	2,1	5,9	0,8
V Naturi 2000 so dovoljene različne dejavnosti.	48,0	48,7	29,4	43,0	22,5	8,3
Če imaš gozd ali kmetuješ v Naturi 2000, lahko dobiš subvencije.	77,4	58,5	3,9	18,5	18,6	23,0
Kdor živi v Naturi 2000, je lahko na to ponosen.**	85,3	79,5	5,9	10,4	8,8	10,1
Natura 2000 omejuje kmetijstvo.	31,4	68,0	59,8	23,0	8,8	9,0

Opomba: *1 – območja projekta Življenje travščem (LIFE TO GRASSLANDS); 2 – javno mnenje v Sloveniji. **V nacionalni raziskavi javnega mnenja se je trditev glasila: Če bi živel v območju Natura 2000, bi bil ponosen.

Vir podatkov: Raziskava javnega mnenja ..., 2019; Anketa, 2020.

Strinjanje anketirancev na projektnih podobmočjih s trditvijo, da je bivanje na območjih Nature 2000 lahko povezano s ponosom, je za 5,8 odstotne točke višje od rezultatov nacionalne raziskave. Pomembne razlike so tudi v nestrinjanju, saj je bila stopnja

nestrinjanja s to trditvijo v okviru nacionalne raziskave skoraj enkrat višja od nestrinjanja anketirancev na območjih projekta. Največje razlike v merjenju strinjanja s trditvami, povezanimi z vrednotenjem vloge Nature 2000, med anketiranci z območij projekta in anketiranci iz nacionalne raziskave so v primeru trditve, da Natura 2000 omejuje kmetijstvo. S to trditvijo se strinja slaba tretjina anketirancev s projektnih podobmočij (31,4 %), medtem ko sta se v nacionalni raziskavi s tem strinjali več kot dve tretjini anketirancev (68,0 %). Obratno razmerje je pri nestrinjanju s to trditvijo, kjer je delež anketirancev iz nacionalne raziskave za 36,8 odstotne točke manjši od deleža anketirancev z območij projekta Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS). Primerjava rezultatov anketiranja obeh skupin pokaže, da se na projektnih podobmočjih, kjer večina prebivalcev dejansko živi na območju Natura 2000 in se v njem tudi ukvarja s kmetijstvom, bolj zavedajo praktičnih posledic ukrepov varstva narave, a zanimivo nekoliko manj, čemu je Natura 2000 primarno namenjena.

3.4 Temeljne ugotovitve

V nadaljevanju povzemamo temeljne ugotovitve iz ankete o vrednotenju učinkov izvajanja projekta Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS):

- Kmetijskim gospodarstvom se prihodek iz kmetijske dejavnosti zaradi projektnih aktivnosti še ni povečal, vendar dobra tretjina anketirancev (34,6 %) pričakuje, da bo zaradi projekta v prihodnjih letih prišlo do povečanja prihodka iz kmetijske dejavnosti zaradi večjega števila glav živine in pridelave sadja.
- Na dveh kmetijah so s spodbudo projekta že registrirali turistično dejavnost oziroma predelavo sadja in grozdja, na slabi petini kmetij pa razmišljajo o registraciji nove dopolnilne dejavnosti, največ za predelavo sadja in mesa ter razvoj turizma.
- Projektne aktivnosti so vodile do povečanega obsega dela nosilcev kmetijske dejavnosti in drugih družinskih članov.
- Zaradi projektnih aktivnosti se je stalež živali na projektnih podobmočjih že povečal za 31 glav goveda in 27 glav drobnice, pričakuje pa se še dodatno povečanje staleža živali na kmetijah, in sicer za 57 glav goveda in 93 glav drobnice.
- Zaradi projektnih aktivnosti so se na petih kmetijah začeli na novo ukvarjati s sadjarstvom, 22 kmetij (največ z območja Haloz) pa ocenjuje, da se bodo začeli s sadjarstvom v večjem obsegu ukvarjati v prihodnosti.
- Projektne aktivnosti še niso spodbudile povečanja prodaje kmetijskih pridelkov in izdelkov na kmetijah, a je projekt več kot polovici anketiranim kmetijam pokazal priložnosti trženja izdelkov s suhih travišč.
- Projekt ni bil bistvena dodatna spodbuda k preusmeritvi v ekološko kmetovanje.
- Več kot polovica kmetov je ocenila, da so s projektom pridobili nova uporabna znanja in veščine pri skrbi za sadovnjak in za urejanje pašnikov.
- Projekt je povečal prepoznavnost (pod)območij.
- Projektne aktivnosti so le v manjši meri prispevale k povezovanju med kmetijami in še manj k povezovanju kmetij z organizacijami, ki podpirajo kmetijsko dejavnost.
- Nove razvojne priložnosti za kmetijstvo je zaradi projekta prepoznal pomemben delež anketirancev.
- Kmetje kljub prizadevanjem projekta niso postali bolj zainteresirani za trajnostne prakse v kmetijstvu in ekološko kmetovanje.

- Izvedljivost upravljalskih načrtov kmetij je pozitivno ocenila polovica anketirancev, ki so načrt že prejeli in ga tudi pregledali.
- Skoraj tri četrtine anketirancev bi v prihodnosti še želele sodelovati v podobnem projektu.
- Zaradi izvajanja projekta Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS) se je pogled kmetov na pomen ohranjanja vrstno pestrih travišč v pomembni meri spremenil, predvsem v smeri ozaveščenosti in poznavanja rastlin, pestrosti travišč in pomena vzdrževanja suhih travnikov.
- Skoraj polovica anketirancev je zaradi projektnih aktivnosti spremenila pogled na kmetovanje na suhih traviščih, predvsem glede ustreznega načina paše in termina košnje.
- Zaradi projektnih aktivnosti je seznanjenost anketiranih kmetov z Naturo 2000 veliko boljša kot jo kaže merjenje javnega mnenja v Sloveniji.
- Od nacionalne raziskave se anketirani kmetje razlikujejo v nižji stopnji strinjanja s trditvijo, da se Natura 2000 nanaša na varstvo narave.
- S trditvijo, da je mogoče pridobiti subvencije za kmetovanje ali gozd na območjih Nature 2000, se strinja več kot tri četrtine anketirancev, kar je precej višji delež kot v primeru nacionalne raziskave o Naturi 2000.
- V primerjavi z nacionalno raziskavo je na projektnih območjih višje tudi zavedanje, da je bivanje na območjih Nature 2000 lahko povezano s ponosom.
- Da Natura 2000 omejuje kmetijstvo, se strinja slaba tretjina anketirancev s projektnih podobmočij, medtem ko sta takšno prepričanje v nacionalni raziskavi izrazili več kot dve tretjini anketirancev.

4 SKLEP

Socialno-ekonomska analiza sprememb v naseljih širših projektnih podobmočij v času trajanja projekta in vrednotenje socialno-ekonomskih učinkov projekta, kot jih prepoznavajo v projektne aktivnosti vključena kmetijska gospodarstva na območjih Gorjancev, Haloz, Kuma in Pohorja, sta pokazala mnoge skupne poteze, a tudi bistvene razlike med štirimi projektnimi podobmočji. V nadaljevanju podajamo ključne ugotovitve obeh delov študije za posamezna območja, s poudarkom na tistih značilnostih, po katerih izstopajo.

4.1 Gorjanci

Projektno podobmočje Gorjanci je edino preučevano območje, ki je v zadnjih letih zabeležilo stagniranje oziroma manjši porast števila prebivalcev (indeks rasti v obdobju 2016–2020 je znašal 102,7), preko česar lahko sklepamo, da uspeva ohraniti privlačnost za delo in bivanje, saj je stopnja rasti prebivalstva celo nekoliko nad državnim povprečjem. Prebivalstvo je zgoščeno predvsem v nižje ležečih predelih Prigorjanskih goric, kjer je večina obdelovalnih površin, medtem ko so najredkeje poseljeni najvišji, hriboviti predeli vzdolž državne meje s prevlado gozdnatih in deloma travniških površin. Gorjanci so uspeli med vsemi projektnimi podobmočji ohraniti najbolj vitalno prebivalstvo, saj ima večina naselij, tudi v najvišje ležečih predelih, podpovprečen indeks staranja celo za slovenske razmere in ne le primerjalno z drugimi projektnimi podobmočji. Kljub temu se v posameznih naseljih prebivalstvo nadpovprečno hitro stara, neugodno pa je predvsem staranje nosilcev kmetijskih gospodarstev, saj so ti že sedaj primerjalno najstarejši med preučevanimi območji (njihova povprečna starost je bila 62,4 leta v 2019). Četudi spolna sestava prebivalstva na območju še vedno izkazuje veliko mero ravnovesja, je ta z vidika državnega povprečja manj ugodna in se počasi slabša. Pri tem ni nekega posebnega prostorskega vzorca znotraj območja, saj v nekaterih naseljih prevladuje moško, v drugih pa žensko prebivalstvo, tudi na geografsko sosednjih območjih. Čeprav se je izobrazbena sestava na Gorjancih v preučevanem obdobju izboljševala (najhitreje pri deležu višje- in visokošolsko izobraženih), pa je še vedno bistveno pod slovenskim povprečjem, predvsem zaradi visokega deleža prebivalstva z (ne)dokončano osnovno šolo (32,3 % v letu 2019) in nizkega deleža višje- in visokošolsko izobraženih (17,1 %). Gorjanci izkazujejo tudi razmeroma velik socialni kapital z društvenimi dejavnostmi, četudi je ta za slovenske razmere podpovprečen in se je v preučevanem obdobju nekoliko zmanjšal (na 1000 prebivalcev so imeli 11,0 oziroma 9,9 društva). Med društvi je največ športno-rekreacijskih, posebnost območja pa so društva, usmerjena v konjeniške športe.

Na preučevanem delu Gorjancev je imelo v letu 2015 sedež skupno 573 kmetijskih gospodarstev, do konca leta 2019 pa se je njihovo število znižalo na 569. Gorjanci so bili edino projektno podobmočje, ki je zabeležilo tovrsten upad. Prav tako so med vsemi območji najmanj usmerjeni v živinorejo, čeprav se je stalež rejnih živali v preučevanem obdobju najbolj povečal (indeks 129), in sicer za 211 GVŽ oziroma z 1,26 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo na 1,64 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo. Manj kot trije odstotki vseh kmetijskih gospodarstev na Gorjancih imajo registrirano dopolnilno dejavnost, pri čemer največkrat ponujajo storitve s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo ter opremo (24 kmetij) oziroma predelujejo primarne kmetijske pridelke (18 kmetij). Na celotnem

območju se s turizmom na kmetiji ukvarja le šest kmetijskih gospodarstev, med njimi le tri ponujajo sobe. Zelo šibko je tudi vključevanje v ekološko pridelavo, saj so bile leta 2015 na območju tri ekološke kmetije, v nadaljnjih štirih letih pa sta se jim pridružili še dve, vendar je območje z 0,9 % vseh kmetijskih gospodarstev v kontroli ekološke pridelave leta 2019 še vedno izkazovalo najnižji delež na vseh preučevanih območjih. Skromno je tudi koriščenje možnosti KOPOP plačil – v različne operacije je bilo konec leta 2019 vključenih le 22 ha površin, ki se po letu 2016 tudi niso bistveno povečale.

V preučevanem obdobju se je gospodarska moč večine naselij na območju Gorjancev povečala, delež tistih naselij, ki niso imela registriranih gospodarskih subjektov pa zmanjšal s četrtnine na dobro desetino. Kljub znatnemu povečanju števila gospodarskih subjektov v obdobju 2015–2019 (indeks rasti 130), zlasti na zahodnem delu območja, je imelo območje Gorjancev še vedno drugo najnižje (in podpovprečno) število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev (47,5). Gospodarski subjekti na Gorjancih so bili v preučevanem obdobju v največji meri usmerjeni v gradbeništvo ter trgovino, vzdrževanje in popravilo motornih vozil (skupaj 44 % gospodarskih subjektov), po več kot desetina gospodarskih subjektov pa se je ukvarjala še s strokovnimi, znanstvenimi, tehničnimi ter drugimi raznovrstnimi poslovnimi dejavnostmi. V letu 2019 zaradi specializacije gospodarstva ni bilo več zaznati ločnice v gospodarski strukturi med zahodnim in vzhodnim delom območja, ki sicer že predhodno ni imel izrazitejše gospodarske specializacije. Po velikosti so na območju le mikro in majhni gospodarski subjekti. Med vsemi projektnimi podobmočji imajo prebivalci območja Gorjancev bistveno najvišje bruto dohodka (v letu 2018 okrog 11.000 EUR na prebivalca), kar kaže na njihovo razmeroma veliko gospodarsko moč, ki pa jo sodeč po skromnejši gospodarski moči območja ustvarjajo izven projektnega podobmočja.

V aktivnostih projekta Življenje travniščem (LIFE TO GRASSLANDS) je na projektnem podobmočju Gorjanci sodelovalo 18 kmetijskih gospodarstev, od katerih sta dve tretjini v anketiranju podali svoje mnenje o učinkih projekta. Kmetijstva gospodarstva so poročala, da so s spodbudo projekta na eni kmetiji registrirali turistično dejavnost, dve kmetiji sta se preusmerili v ekološko kmetovanje, štiri kmetije pa so se z delom kmetijskih zemljišč v uporabi vključile v operacije KOPOP. Anketirana kmetijska gospodarstva na območju Gorjancev niso poročala o povečanju staleža rejnih živali ali prihodkov iz kmetijske dejavnosti, ki bi izhajali iz projektnih aktivnosti, anketiranci pa so se med vsemi projektnimi podobmočji izkazali za najbolj zadržane glede učinkov projekta v prihodnosti. Primerjalno najnižji delež jih tako razmišlja o registraciji novih dopolnilnih dejavnosti, največji delež (štiri petine) pa je skeptičen glede možnega prihodnjega povečanja staleža živali na račun v projektu na novo urejenih travnikov in pašnikov. Samo tretjini anketirancev naj bi projekt pokazal priložnosti trženja izdelkov s suhih travnišč, le dva anketiranca pa sta izpostavila pridobitev novih uporabnih znanj in veščin za kmetovanje. Območje Gorjancev je izstopalo tudi po skromnem medsebojnem povezovanju kmetij in dvomu, da se bo zaradi projektnih aktivnosti povečala prepoznavnost njihovega območja. Večina anketirancev je tudi zatrdila, da projekt ni spremenil njihovega pogleda na pomen ohranjanja vrstno pestrih travnišč, naj pa bi spremenil njihov pogled na kmetovanje na suhih travniščih oziroma njihove prakse. Dve tretjini kmetij bi si v prihodnosti še želeli sodelovanja v podobnih projektih.

4.2 Haloze

Projektno podobmočje Haloze je v zadnjih letih zabeležilo skupen upad števila prebivalcev, pri čemer se je v obdobju 2012–2016 število prebivalcev zmanjšalo za 258, nato pa v naslednjih štirih letih povečalo za 66. V obdobju 2016–2020 je zmanjšanje števila prebivalcev in gostote poselitve zabeležila kar polovica vseh naselij na območju. V gostoti poselitve so velike razlike, največja pa je na skrajnem vzhodu gričevnatih Haloz, v južnih predelih hribovitih zahodnih Haloz in posameznih naselij na obrobju. V primerjavi z Gorjanci ali Pohorjem so Haloze bolj enakomerno poseljene po celotnem območju, kar velja tudi za razporeditev obdelovalnih površin, katerih delež je v Halozah največji. Demografska slika Haloz je zelo raznolika in razdrobljena, saj je območje veliko, njegovi posamezni deli pa so v gravitacijskem zaledju različnih večjih središč izven preučevanega območja. Posamezna naselja tako izkazujejo povsem nasprotno demografske značilnosti. Haloze imajo v splošnem nizek indeks feminitete, ki se še vedno znižuje (95,3 v letu 2016 oziroma 92,1 v letu 2020) ter kaže na prevlado moškega prebivalstva, pri čemer ima večina naselij že porušeno spolno sestavo. Le v posamičnih naseljih prevladuje žensko prebivalstvo. Haloze imajo med vsemi projektnimi podobmočji tudi najbolj neugodno izobrazbeno sestavo, čeprav se je ta v preučevanem obdobju stalno izboljševala. V letu 2019 je tako imelo le okrog 12 % prebivalcev območja dokončano višje- ali visokošolsko izobraževanje, na drugi strani pa je dobra tretjina imela le (ne)dokončano osnovno šolo. Delež te izobrazbene skupine se je v zadnjih štirih letih sicer nadpovprečno hitro zmanjševal, a na drugi strani je območje še povečalo zaostanek v skupini najbolj izobraženih. Zelo posplošeno je bilo več izobrazbenega napredka zaslediti v vzhodnem delu projektnega podobmočja. V Halozah je preko delovanja društev ocenjeni socialni kapital primerjalno razmeroma skromen in podpovprečen za Slovenijo (8,7 društev na 1000 prebivalcev), spodbudna pa je njegova krepitev v preučevanem obdobju in zlasti še prisotnost društev, ki si prizadevajo za razvoj kmetijstva, razvoj kraja, ohranjanje običajev, varstvo okolja ter povezovanje podeželskih prebivalcev.

Na preučevanem območju Haloz je imelo konec leta 2019 sedež skupno 2340 kmetijskih gospodarstev oziroma 16 več kot pred štirimi leti. Za razvoj kmetijstva in podeželja je dolgoročno izjemno neugodno ostarevanje nosilcev kmetijskih gospodarstev – v letu 2019 je bila njihova povprečna starost že 61,8 leta. Kljub nadpovprečnemu deležu travniških (in njivskih) površin imajo Haloze podpovprečen stalež rejnih živali, ki se je v obdobju 2015–2019 le malo povečal (z 2,03 GVŽ na 2,11 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo). Nizek je tudi delež kmetijskih gospodarstev z registriranimi dopolnilnimi dejavnostmi (2,4 % leta 2019), večina dopolnilnih dejavnosti pa je vezana na uporabo kmetijske mehanizacije in predelavo kmetijskih pridelkov (kot na primer vzdrževanje cest in pluzenje snega, delo s traktorjem in drugo strojno opremo, spravilo lesa iz gozda, proizvodnja sadnih in zelenjavnih sokov ter peka kruha, potic, peciva in slaščic ipd.). Čeprav se je število ekoloških kmetij v obdobju 2015–2020 povečalo z 71 na 82, je na območju Haloz vključevanje v ekološko pridelavo še vedno izrazito podpovprečno (3,5 % kmetijskih gospodarstev). Prav tako je skromno koriščenje možnosti KOPOP plačil – v različne operacije je bilo konec leta 2019 sicer vključenih največ površin vseh projektnih podobmočij (okrog 140 ha), vendar se je po letu 2016 njihov obseg na območju Haloz celo zmanjšal.

Z vidika ekonomske strukture območja so ključne ugotovitve, da imajo Haloze najmanjšo gospodarsko moč z najnižjo gostoto gospodarskih subjektov, ki se je v preučevanem obdobju sicer okrepila (s 36,2 na 43,5 gospodarskega subjekta na 1000 prebivalcev), predvsem v robnih, bolj dostopnih delih Haloz ter v naseljih občin Cirkulane in Zavrč. Gospodarsko pomembnejši je severovzhodni del Haloz (tj. Vinorodne Haloze) s posameznimi naselji, v katerih je večja zgostitev gospodarskih subjektov. Na začetku preučevanega obdobja je bila najpomembnejša gospodarska dejavnost v Halozah gradbeništvo, ki pa so ga v letu 2019 prehiteli predelovalne dejavnosti. Na splošno je postala gospodarska struktura Haloz v zadnjih letih bolj raznovrstna, več pa je tudi gospodarskih dejavnosti z višjo dodano vrednostjo, kot so strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, okrepile pa so se tudi druge raznovrstne poslovne dejavnosti in gostinstvo. V velikostni strukturi izrazito prevladujejo mikro gospodarski subjekti, manj kot desetina pa je majhnih gospodarskih subjektov in eno srednje podjetje, vendar se je njihovo število v primerjavi z letom 2014 povečalo za 3,5-krat. Ugotovimo lahko, da so Haloze gospodarsko sicer najmanj razvito projektno podobmočje z nizkim socialnim kapitalom, najnižjimi povprečnimi dohodki prebivalcev in nizko gospodarsko aktivnostjo, vendar je območje Haloz v preučevanem obdobju v določeni meri doživelo intenzivnejši gospodarski in socialni razvoj od drugih projektnih podobmočij.

Na projektnem podobmočju Haloze je bilo v aktivnosti projekta Življenje travniščem (LIFE TO GRASSLANDS) vključenih največje število kmetijskih gospodarstev (100), od tega jih je v anketiranju o učinkih projekta svoja mnenja podalo 67. Pri neposrednih učinkih projekta, ki se že kažejo v njihovem gospodarjenju, so na eni kmetiji izpostavili registracijo nove dopolnilne dejavnosti (predelavo sadja in grozdja), na petih kmetijah povečan stalež živali zaradi v projektu urejenih travnikov in pašnikov (skupno za 14 glav goveda in 27 glav drobnice), na štirih kmetijskih gospodarstvih pa se zaradi projekta na novo ukvarjajo s sadjarstvom. Ob tem je ena kmetija pristopila h kolektivni blagovni znamki, pet kmetij pa se je s spodbudo projekta preusmerilo v ekološko kmetovanje. Še bistveno večje število kmetij tovrstne spremembe načrtuje v prihodnjih letih. Sicer si med vsemi projektnimi podobmočji v Halozah primerjalno najmanjši delež (le okrog petina) anketirancev obeta povečanje prihodkov iz kmetijstva, vendar imajo razmeroma dobre predstave, kako bi jih lahko dosegali. Največ prihodkov si na račun pridobitev projektnih aktivnosti obetajo zaradi večjega staleža rejnih živali ter pridelave in predelave sadja. Prav predelava sadja je glavna želja na področju registriranja novih dopolnilnih dejavnosti na kmetijah; poleg štirih kmetij, ki so se že tekom projekta začele ukvarjati s sadjarstvom, jih še 18 to načrtuje v prihodnosti. Druge želje glede novih dopolnilnih dejavnosti so usmerjene še v razvoj turizma in predelavo mesa, kar četrтина vseh vključenih kmetijskih gospodarstev pa v prihodnje zaradi novo urejenih pašnikov in travnikov načrtuje tudi povečanje števila glav goveda in drobnice. Okrog 60 % anketirancev je za projektne aktivnosti ocenilo, da so jim omogočile pridobitev novih uporabnih znanj in veščin, podobno visokemu deležu pa so pokazale tudi priložnosti trženja izdelkov s suhih travnišč. Skoraj polovica anketiranih kmetijskih gospodarstev se je strinjala, da so zaradi projekta začeli prepoznavati nove razvojne priložnosti za kmetijstvo na območju Haloz.

4.3 Kum

Projektno podobmočje Kum je v zadnjih letih doživljalo zelo neugodne demografske trende, saj je samo v obdobju 2012–2020 izgubilo 354 prebivalcev oziroma 7,5 % vsega prebivalstva, kar je bil največji absolutni in relativni upad izmed vseh projektnih podobmočij. V obdobju 2016–2020 sta se število prebivalcev in gostota poselitve zmanjšala v kar dveh tretjinah vseh naselij projektnega podobmočja. Prebivalstvo hitro ostareva, predvsem v najvišje ležečih predelih in na severu preučevanega območja, kjer so tudi starejši nosilci kmetijskih gospodarstev. Najredkeje poseljeni ostajajo osrednji, najvišji predeli območja, gostote poselitve pa so največje v dolini Sopote (z največjim naseljem Radeče – 1993 prebivalcev v letu 2020), kjer pa se je gostota poselitve hkrati tudi najbolj zmanjšala. Območje Kuma je po spolni sestavi edino med projektnimi podobmočji, ki izkazuje večje število žensk kot moških (indeks feminitete 102,9 v letu 2016 in 101,9 v letu 2020), in sicer celo nadpovprečno za slovenske razmere. Kljub temu je ravnovesje v posameznih naseljih osrednjega dela že izrazito porušeno, največkrat s prevlado moških, v posameznih naseljih pa tudi žensk. Opisanim demografskim težavam navkljub je imelo območje Kuma med vsemi projektnimi podobmočji v obeh preučevanih letih primerjalno najbolj ugodno izobrazbeno sestavo, ki so jo v zadnjih štirih letih uspeli še izboljšati. V letu 2019 je tako imelo okrog 19 % prebivalcev doseženo višje- ali visokošolsko izobrazbo, 26,5 % pa jih je imelo le (ne)dokončano osnovno šolo. Čeprav sta bila to najugodnejša deleža med vsemi projektnimi podobmočji, pa območje Kuma po izobrazbi še vedno bistveno zaostaja za državnim povprečjem. Pozitivno lahko vrednotimo tudi za državo nadpovprečni socialni kapital kot ga meri število društev na 1000 prebivalcev (14,6), saj dosega Kum najvišjo vrednost kazalca, čeprav denimo v osrednjem delu projektnega podobmočja ni registriranih društev in se je število društev na celém območju v preučevanem obdobju celo nekoliko zmanjšalo (s 67 na 64). Med društvi prevladujejo športno-rekreacijska in kulturna, posebnost pa so avto-moto društva.

Na preučevanem območju Kuma je imelo konec leta 2019 sedež 319 kmetijskih gospodarstev (oziroma devet več kot pred štirimi leti), ki so razmeroma enakomerno razporejena po celém območju. V razvojno slabšem položaju so kmetijska gospodarstva v višjih in severnih predelih območja, kjer so nosilci kmetijskih gospodarstev najbolj ostareli. Območje Kuma je v preučevanem obdobju edino zabeležilo znižanje stala živali (indeks 98), a v splošnem še vedno ne izstopa po povprečnem številu glav velike živine na kmetijsko gospodarstvo (2,56 v letu 2019). Prav tako ne izstopa po obsegu in strukturi registriranih dopolnilnih dejavnosti na kmetijskih gospodarstvih, ki so prisotne na trinajstih kmetijah (tj. 4,1 % vseh s sedežem na projektnem podobmočju Kuma). Nadpovprečno se denimo ukvarjajo le s predelavo primarnih kmetijskih pridelkov. Usmerjenost v turizem je skromna, saj sta na območju Kuma le dve izletniški kmetiji, nobena pa ne ponuja sob. Tudi sicer sta bila leta 2019 na celém območju le dva ponudnika sob (po eden v naseljih Zagrad in Sopota), ki poleg planinskega doma edina ponujata nastanitve. Bolj spodbudno je vključevanje kmetijskih gospodarstev v ekološko pridelavo, saj so leta 2019 s 5,3 % ekoloških kmetij presegali povprečje projektnih podobmočij in le nekoliko zaostali za državnim povprečjem. V obdobju 2015–2019 sta se v kontrolo ekološke pridelave na območju Kuma vključili dve kmetijski gospodarstvi, eno pa je izstopilo. Glede na velikost projektnega podobmočja je nadpovprečno tudi koriščenje možnosti KOPOP plačil, saj je bilo konec leta 2019 v različne operacije

vključenih okrog 61 ha zemljišč, od konca leta 2016 pa so se povečala za 7 ha, kar je bila tudi največja rast med vsemi projektnimi podobmočji, četudi v splošnem skromna.

V ekonomski strukturi območja velja izpostaviti dejstvo, da ima največjo gospodarsko moč naselje Radeče (z okrog tremi petinami vseh gospodarskih subjektov območja), a tudi brez upoštevanja tega naselja bi bila gospodarska moč projektnega podobmočja Kum še vedno razmeroma velika. V preučevanem obdobju so nekoliko hitreje napredovali severni predeli območja, medtem kot osrednji deli tudi na gospodarskem področju izrazito zaostajajo, vendar slednjega z vidika materialne blaginje prebivalstva ni možno natančneje opredeliti, saj zaradi statistične zaupnosti podatki o dohodkih za ta prebivalstveno majhna naselja niso dostopni. V gospodarski strukturi Kuma prevladujejo gospodarski subjekti s področja trgovine, vzdrževanja in popravila motornih vozil, pomembne pa so tudi predelovalne dejavnosti ter raznovrstne poslovne in druge dejavnosti. V preučevanem obdobju je na območju Kuma med vsemi projektnimi podobmočji prišlo do najmanjših sprememb v gospodarski usmerjenosti. Ob izraziti prevladi mikro gospodarskih subjektov so prisotni tudi posamezni večji gospodarski subjekti. V splošnem ima območje Kuma glede na ostala projektna podobmočja razmeroma dobro gospodarsko strukturo, nadpovprečne vrednosti ekonomskih kazalcev pa dosega tudi zaradi Radeč, ki so pomembno lokalno gospodarsko središče. Medtem ko osrednji del območja zaostaja v razvoju, so robni deli gospodarsko bolj dinamični.

V aktivnostih projekta Življenje travniščem (LIFE TO GRASSLANDS) je na projektnem podobmočju Kum sodelovalo 30 kmetijskih gospodarstev, od katerih sta natanko dve tretjini sodelovali tudi v anketiranju za potrebe vrednotenja učinkov izvajanja projekta. Kar štiri petine vseh anketiranih kmetijskih gospodarstev je bilo s projektom (zelo) zadovoljnih, čeprav so pred koncem projekta lahko poročali le o omejenem naboru konkretnih projektnih učinkov (npr. zaradi projekta še niso zabeležili višjih prihodkov iz kmetijske dejavnosti, nobena kmetija s spodbudo projekta še ni registrirala nove dopolnilne dejavnosti, povečala prodaje izdelkov, pristopila h kolektivni blagovni znamki ali se preusmerila v ekološko kmetovanje ipd.). Zagotovo pa območje izstopa po pozitivni naravnosti, s katero kmetijska gospodarstva presojuje učinke projektnih aktivnosti v prihodnosti, saj si skoraj dve tretjini anketirancev zaradi sodelovanja v projektnih aktivnostih obetata povečanje prihodkov, največ zaradi večjega staleža rejnih živali. Doslej naj bi se ta že povečal na štirih kmetijah za skupno 17 glav goveda, v prihodnje pa načrtujejo predvsem več drobnice. Tudi pri razvoju dopolnilnih dejavnosti je bil izkazan interes za predelavo mesa in razvoj turizma. Poleg tega sta dve kmetiji poročali, da sta po zaslugi projekta del svojih zemljišč vključili v operacije KOPOP, še tri pa so izrazile tovrstne načrte za prihodnost. Aktivnosti v povezavi s sadjarstvom so bolj pritegnile pet anketiranih kmetij, od teh se je ena začela ukvarjati s sadjarstvom povsem na novo. Nadpovprečno dobro so kmetije na območju Kuma vrednotile tudi svoje nove upravljalne načrte, saj sta se dve tretjini strinjali z njihovo izvedljivostjo. Kar 70 % anketiranih kmetij se je tudi strinjalo, da so s projektom pridobili nova uporabna znanja in veščine za kmetovanje, 85 % pa jih je menilo, da je projekt povečal prepoznavnost območja Kuma. Prav na območju Kuma je bil zabeležen največji delež kmetijskih gospodarstev (63 %), ki jim je projekt pokazal priložnosti trženja izdelkov s suhih travnišč, medtem ko so kar štiri petine anketirancev izpostavile, da so zaradi projektnih aktivnosti spremenili svoj pogled na pomen ohranjanja vrstno pestrih travnišč.

4.4 Pohorje

Projektno podobmočje Pohorje je prebivalstveno najmanjše (3.506 prebivalcev leta 2020) in z manj kot 18 prebivalci na km² najredkeje poseljeno med preučevanimi območji. V obdobju 2016–2020 se je nadaljeval upad števila prebivalcev, in sicer se je število prebivalcev zmanjšalo v kar osmih od desetih naselij na projektnem podobmočju, pri čemer je naselje Rogla leta 2020 ostalo brez prebivalcev. Od leta 2012 je območje izgubilo skupno 4,3 % prebivalcev, kar kaže na to, da je za priseljence manj zanimivo, lokalno prebivalstvo pa hitro ostareva. Slednje ne velja povsem za nosilce kmetijskih gospodarstev, ki so bili v povprečju med najmlajšimi na projektnih podobmočjih (stari 59 let v letu 2019), v polovici vključenih pohorskih naselij pa se je v obdobju 2015–2019 povprečna starost nosilcev znižala zaradi prenosa kmetijskih gospodarstev na mlajše prevzemnike. Zelo redko poseljeni ostajajo osrednji, pretežno gozdnati predeli Pohorja, prebivalstvo pa je bolj zgoščeno v nižjih nadmorskih višinah, zlasti na območju dveh največjih naselij – Ribnice na Pohorju in Mislinje. Prebivalstvo na Pohorju se nadpovprečno hitro stara, kar se kaže tako v indeksu staranja kot tudi v povprečni starosti prebivalcev naselij. Ob tem imajo naselja še vedno razmeroma uravnoteženo spolno sestavo. Čeprav v posameznih naseljih že izrazito prevladujejo moški, v drugih pa ženske, ni izstopajočih primerov porušena spolne sestave. Med naselji najbolj izstopa Hudinja, kjer se je v zadnjih štirih letih povečalo število prebivalstva, zlasti mladega, in sicer v korist moških (indeks feminitete 83,5). Projektno podobmočje Pohorje je v preučevanem obdobju uspelo nekoliko izboljšati izobrazbeno sestavo; za državne razmere nadpovprečno hitro se je zmanjševal predvsem delež prebivalstva z (ne)dokončano osnovno šolo (na 27 %), povečal pa se je tudi delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo (na 18,7 %). Boljšo izobrazbeno sestavo je izkazovalo le območje Kuma, vendar obe območji še vedno zelo zaostajata za državnim povprečjem. Z vidika socialnega kapitala je neugodna izrazito podpovprečna društvena dejavnost, ki se je v preučevanem obdobju še zmanjšala (na 8,6 društva na 1000 prebivalcev oziroma najmanj med projektnimi podobmočji). Prevladujejo športno-rekreacijska društva, pomembna pa so tudi turistična in hortikultura društva.

Na preučevanem območju Pohorja je imelo konec leta 2019 sedež 330 kmetijskih gospodarstev (tj. devet več kot v letu 2015), vendar le maloštevilna v osrednjem delu, večina pa v nižje ležečih predelih in naseljih. Med vsemi projektnimi podobmočji je Pohorje najbolj izrazito usmerjeno v živinorejo, kar je posledica naravnogeografskih razmer na območju z izjemno nizkim deležem njivskih površin, veliko gozdnatostjo in prevlado travniških površin v strukturi kmetijskih zemljišč. V preučevanem obdobju se je tako stalež rejnih živali v povprečju še povečal (s 3,99 na 4,48 GVŽ na kmetijsko gospodarstvo). Projektno podobmočje Pohorje izstopa tudi po največjem deležu kmetijskih gospodarstev z registriranimi dopolnilnimi dejavnostmi (9,4 % leta 2019), ki so večinoma vezane na rabo kmetijske mehanizacije in delo v gozdu (najpogostejše so vzdrževanje cest in pluzenje snega, sečnja, spravilo lesa iz gozda, delo s traktorjem in drugo strojno opremo, izdelava drv in lesnih sekancev itd.), sedem kmetij pa se ukvarja s turizmom na kmetiji in večinoma ponujajo tudi namestitve. Izpostaviti velja še nadpovprečno vključenost v ekološko kmetijstvo, saj je bil delež ekoloških kmetij v letu 2019 kar 8,5 %, vendar se v zadnjih štirih letih skupno število ekoloških kmetij ni spremenilo, saj jih je v kontrolo ekološke pridelave vstopilo prav toliko kot izstopilo. Prav tako v obdobju zadnjih treh let ni prišlo do omembe vrednega povečanja vključenosti v

KOPOP operacije – obseg zemljišč ostaja stabilen na okrog 51 ha površin. Ugotovimo lahko, da kmetijska gospodarstva na Pohorju med vsemi vključenimi v projekt kažejo največji interes in prizadevanje za doseganje dodatnih dohodkov ter koriščenje prednosti okolju bolj prijaznega kmetovanja.

Dohodkovno obstajajo med naselji na Pohorju velike razlike, po razširjenosti gospodarskih subjektov pa je območje v preučevanem obdobju napredovalo (58,5 gospodarskega subjekta na 1000 prebivalcev) in ne zaostaja bistveno za Kumom. Število gospodarskih subjektov se je povečalo zlasti na južnem delu projektnega podobmočja. Gospodarska moč je osredotočena v osrednjem delu območja in je navezana na turistični kompleks na Rogli ter centralni naselji Mislinja in Ribnica na Pohorju. V gospodarski strukturi glede na glavno dejavnost gospodarskih subjektov ni opaziti izrazite specializacije v posamezno gospodarsko dejavnost, okrog petina vseh registriranih gospodarskih subjektov se ukvarja s trgovino, vzdrževanjem in popravilom motornih vozil, v primerjavi z drugimi projektnimi podobmočji pa ima pomembnejšo vlogo tudi gostinstvo. Po velikosti pa na območju izrazito prevladujejo mikro gospodarski subjekti. Pomen turizma se odraža tudi v številu ponudnikov sob, ki je največje prav na Pohorju in se je v preučevanem obdobju 2015–2019 tudi najbolj okrepilo, pri čemer imajo večje nastanitvene kapacitete še drugi turistični objekti na območju Rogle. Ob razmeroma nizki gospodarski moči je za Pohorje gospodarsko zelo pomembna prav usmeritev v gostinske in turistične dejavnosti, povezane z območjem Rogle.

Na projektnem podobmočju Pohorje je v aktivnostih projekta Življenje travniščem (LIFE TO GRASSLANDS) sodelovalo 13 kmetijskih gospodarstev, od katerih se jih je osem odzvalo tudi na anketiranje o projektnih učinkih. Med njimi je močno izstopala zastopanost anketirancev, ki so imeli formalno kmetijsko izobrazbo (pet od osmih anketirancev), kar zagotovo vpliva tudi na njihove poglede na kmetijsko prakso ter opredelitve do posrednih in neposrednih učinkov projektnih aktivnosti. Zanimivo je, da so bili anketiranci na območju Pohorja v povprečju najbolj zadovoljni s potekom in rezultati projekta (87,5 % (zelo) zadovoljnih), vendar so prav vsi ocenili, da novih uporabnih znanj in veščin s projektom niso pridobili ter da jih projekt ni spodbudil k udeležbi na drugih kmetijskih izobraževanjih in usposabljanjih. Čeprav zaradi projekta niso zaznali večje prodaje izdelkov na kmetiji, se je polovica anketirancev strinjala, da jim je projekt pokazal priložnosti trženja izdelkov s suhih travnišč, in prav tako polovica jih tudi pričakuje, da jim bo zaradi projektnih aktivnosti v prihodnje uspelo povečati prihodek iz kmetijske dejavnosti. V največji meri razmišljajo o registraciji novih dopolnilnih dejavnosti na področju prodaje živine, prodaje in predelave mleka oziroma mesa, saj hkrati načrtujejo tudi povečanje števila rejnih živali, zlasti goveda (na petih kmetijah za skupno 13 glav goveda), vezano na travnike in pašnike, urejene v sklopu projektnih aktivnosti. Če bi se na njihovem območju oblikovala primerna kolektivna blagovna znamka, je o pristopu k njej razmišljala tretjina anketiranih. Na območju Pohorja je velik del kmetijskih gospodarstev že vključen v ekološko kmetovanje, dodatnih kmetij pa projekt ni nagovoril niti k preusmeritvi v ekološko kmetovanje niti k vključitvi dodatnih kmetijskih zemljišč v operacije KOPOP. Sedem od osmih anketirancev se tudi ni strinjalo s trditvijo, da bi se zaradi projekta bolj zanimali za trajnostne prakse v kmetijstvu in ekološko kmetovanje. A to ne pomeni, da jih projekt ni pritegnil, saj se je enak delež strinjal, da bi v prihodnosti še želeli sodelovati v podobnem projektu in da je projekt povečal prepoznavnost njihovega območja in kmetijstva.

5 VIRI IN LITERATURA

AJPES [Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve], 2016. Poslovni register Slovenije. Računalniški izpis iz Poslovnega registra Slovenije (stanje na dan 31. 12. 2015).

AJPES [Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve], 2020. Poslovni register Slovenije. Računalniški izpis iz Poslovnega registra Slovenije (stanje na dan 31. 12. 2019).

ARSO [Agencija Republike Slovenije za okolje], 2020. Atlas okolja. URL: http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/profile.aspx?id=Atlas_Okolja_AXL@Arso (citirano 10. 7. 2020).

ARSKTRP [Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja], 2016. Računalniški izpis v ukrep KOPOP vključenih zemljišč (stanje na dan 31. 12. 2015).

ARSKTRP [Agencija Republike Slovenije za kmetijske trge in razvoj podeželja], 2020. Računalniški izpis v ukrep KOPOP vključenih zemljišč (stanje na dan 31. 12. 2019).

GURS [Geodetska uprava Republike Slovenije], 2019. Register prostorskih enot. URL: <https://www.e-prostor.gov.si/zbirke-prostorskih-podatkov/nepremicnine/register-prostorskih-enot/> (citirano 5. 6. 2020).

MKGP [Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano], 2016. Računalniški izpis iz Registra kmetijskih gospodarstev (stanje na dan 31. 12. 2015).

MKGP [Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano], 2020. Računalniški izpis iz Registra kmetijskih gospodarstev (stanje na dan 31. 12. 2019).

MKGP [Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano], 2016a. Računalniški izpis staleža rejnih živali (stanje na dan 31. 12. 2015).

MKGP [Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano], 2020a. Računalniški izpis staleža rejnih živali (stanje na dan 31. 12. 2019).

MKGP [Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano], 2020b. Ekološka pridelava. URL: <https://www.gov.si teme/ekoloska-pridelava/> (citirano 10. 7. 2020).

Perko, D., 1999. Gorjanci. V: Perko, D., Orožen Adamič, M. (ur.). Slovenija. Pokrajine in ljudje. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 498–507.

Pak, M., 2012. Razvojni potenciali Haloz. Geografski obzornik, 59, 12, str. 4–11.

Potočnik Slavič, I., 2009. Socialni kapital na slovenskem podeželju. Dela, 31, str. 21–36. DOI: <https://doi.org/10.4312/dela.31.21-36>

Raziskava javnega mnenja o odnosu javnosti do Nature 2000 v Sloveniji. Poročilo o raziskavi. 2019. Ljubljana: Parsifal SC, strateške komunikacije.

SKD: Standardna klasifikacija dejavnosti. URL: <http://www.ajpes.si/Registri/Drugo/SKD> (citirano 27. 12. 2016).

Socialni razgledi 2009. 2010. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj. URL: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/socrazgledi/2009/socialni_razgledi_2009.pdf (citirano 23. 12. 2016).

SURS [Statistični urad Republike Slovenije], 2016. Podatkovni portal SI-STAT. URL: <http://pxweb.stat.si/pxweb/dialog/statfile2.asp> (citirano 20. 12. 2016).

SURS [Statistični urad Republike Slovenije], 2020. Podatkovna baza SiStat. URL: <https://pxweb.stat.si/SiStat> (citirano 16. 7. 2020).

SURS [Statistični urad Republike Slovenije], 2016a. Računalniški izpis bruto dohodkov na prebivalca za leto 2014.

SURS [Statistični urad Republike Slovenije], 2020a. Računalniški izpis bruto dohodkov na prebivalca za leto 2014.

Razpotnik, B., 2019. 1. julija 2019 v Sloveniji 2.089.310 prebivalcev ali 8.400 več kot 1. januarja letos. Statistični urad Republike Slovenije. URL: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/8456> (citirano 16. 7. 2020).

Zakon o društvih. Uradni list RS. URL: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4242> (citirano 23. 12. 2016).

Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1). Uradni list RS. URL: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4291> (citirano 26. 12. 2016).

Zakon o Poslovnem registru Slovenije (ZPRS-1). Uradni list RS. URL: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO3726> (citirano 23. 12. 2016).

ZRSVN [Zavod Republike Slovenije za varstvo narave], 2020. Life to Grasslands. URL: <https://zrsvn-varstvonarave.si/projekti/lifetograsslands/> (citirano 10. 7. 2020).

ZRSVN [Zavod Republike Slovenije za varstvo narave], 2020a. Podatki o izvedenih projektnih aktivnostih po projektnih podobmočjih (interni vir projektnih partnerjev Life to grasslands). Ljubljana.

ZRSVN [Zavod Republike Slovenije za varstvo narave], 2016. Povabilo k oddaji ponudbe (dokumentacija javnega naročila za analizo socialno-ekonomskih vplivov projektnih aktivnosti na lokalno gospodarstvo in prebivalstvo; 26. 7. 2016).

Žiberna, I., 1999. Strojna, Kozjak in Pohorje. V: Perko, D., Orožen Adamič, M. (ur.). Slovenija. Pokrajine in ljudje. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 143–154.

6 PRILOGE

Priloga 1: Podatki in kazalci po naseljih – Preglednica A

Naselje	Občina	Površina naselja (km ²)	Število prebivalcev, 2012	Število prebivalcev, 2016	Število prebivalcev, 2020	Število moških, 2016	Število žensk, 2016	Število moških, 2020
GORJANCI								
1.	Apnenik	Šentjernej	0,6	32	37	31	14	23
2.	Cerov Log	Šentjernej	11,4	230	227	229	105	122
3.	Dolenje Vrhpolje	Šentjernej	1,0	135	146	168	73	73
4.	Dolenji Suhadol	Novo mesto	1,9	143	135	136	70	65
5.	Dolž	Novo mesto	3,7	311	326	339	171	155
6.	Drča	Šentjernej	1,3	21	25	30	21	4
7.	Gabrje	Novo mesto	10,2	621	598	614	302	296
8.	Gorenje Vrhpolje	Šentjernej	2,3	322	346	352	163	183
9.	Gorenji Suhadol	Novo mesto	2,6	64	58	53	29	29
10.	Hrastje	Šentjernej	1,1	128	121	120	57	64
11.	Javorovica	Šentjernej	8,6	38	34	29	16	18
12.	Jugorje	Novo mesto	3,9	68	65	70	37	28
13.	Leskovec	Novo mesto	1,3	49	52	51	29	23
14.	Mali Ban	Šentjernej	0,5	27	24	30	14	10
15.	Mihovo	Šentjernej	4,6	97	101	120	57	44
16.	Orehovica	Šentjernej	1,4	228	216	208	100	116
17.	Pangrč Grm	Novo mesto	1,3	58	52	57	30	22
18.	Rakovnik	Šentjernej	0,3	9	10	11	5	5
19.	Ržišče	Kostanjevica na Krki	1,4	16	16	18	9	7
20.	Sela pri Šentjerneju	Šentjernej	0,5	98	101	100	55	46
21.	Šmarje	Šentjernej	0,8	114	112	128	52	60
22.	Tolsti Vrh	Šentjernej	2,3	127	128	147	66	62
23.	Velike Brusnice	Novo mesto	3,9	500	504	493	254	250
24.	Veliki Ban	Šentjernej	3,3	77	70	70	35	35
25.	Volčkova vas	Šentjernej	0,8	80	90	79	44	46
26.	Vratno	Šentjernej	4,2	63	68	77	33	35
27.	Vrbovce	Šentjernej	0,7	53	67	69	29	38
HALOZE								
28.	Belavšek	Videm	1,6	72	80	76	41	39
29.	Berinjak	Videm	0,4	19	16	21	11	5
30.	Brezovec	Cirkulane	3,3	203	225	223	116	109
31.	Cerovec pod Bočem	Rogaška Slatina	3,9	344	368	382	188	180
32.	Cirkulane	Cirkulane	2,6	408	437	451	236	201
33.	Čača vas	Rogaška Slatina	4,2	166	150	153	79	71
34.	Čermožiše	Žetale	7,7	284	300	289	154	146
35.	Dežno pri Makolah	Makole	6,1	92	88	95	48	40
36.	Dobrina	Žetale	6,9	259	245	247	121	124
37.	Dol pri Stopercih	Majšperk	1,2	34	32	33	17	15
38.	Dolane	Cirkulane	2,3	169	162	160	89	73
39.	Dolena	Videm	6,7	178	164	163	88	76
40.	Donačka Gora	Rogatec	3,5	179	177	185	91	86
41.	Dravci	Videm	1,0	62	54	58	24	30
42.	Drevenik	Rogaška Slatina	4,0	72	78	83	42	36
43.	Gorenjski Vrh	Zavrč	1,8	84	96	93	48	48
44.	Gradišča	Cirkulane	4,8	337	328	346	168	160
45.	Gradišče	Videm	1,5	46	47	44	26	21
46.	Grdina	Majšperk	3,4	123	121	106	60	61

... nadaljevanje Preglednice A

	Naselje	Občina	Površina naselja (km ²)	Število prebivalcev, 2012	Število prebivalcev, 2016	Število prebivalcev, 2020	Število moških, 2016	Število žensk, 2016	Število moških, 2020
47.	Gruškovec	Cirkulane	2,7	153	135	143	63	72	71
48.	Hrastovec pod Bočem	Poljčane	6,0	103	99	98	56	43	53
49.	Irje	Rogaška Slatina	2,6	332	336	351	171	165	180
50.	Jablovec	Podlehnik	2,0	120	118	114	60	58	60
51.	Janški Vrh	Majšperk	5,0	52	50	46	28	22	27
52.	Jelovec pri Makolah	Makole	3,5	202	200	187	98	102	98
53.	Jelovice	Majšperk	5,5	81	75	80	41	34	44
54.	Kočice	Žetale	6,4	266	248	258	128	120	144
55.	Korenjak	Zavrč	2,3	120	118	122	67	51	67
56.	Kozminci	Podlehnik	1,6	134	127	124	64	63	60
57.	Krasna	Poljčane	0,5	82	81	72	35	46	30
58.	Kupčinji Vrh	Majšperk	5,7	125	119	106	57	62	53
59.	Ljubstava	Videm	2,4	79	73	87	35	38	45
60.	Lovnik	Poljčane	1,7	34	36	26	16	20	14
61.	Ložina	Podlehnik	2,9	52	42	39	22	20	22
62.	Mala Varnica	Videm	2,2	99	97	107	45	52	53
63.	Mali Okič	Cirkulane	1,5	102	101	95	49	52	49
64.	Medribnik	Cirkulane	3,4	143	130	138	68	62	74
65.	Meje	Cirkulane	0,6	59	48	56	23	25	35
66.	Nadole	Žetale	4,3	143	148	144	79	69	83
67.	Naraplje	Majšperk	2,4	95	92	102	47	45	53
68.	Paradiž	Cirkulane	2,4	204	191	180	100	91	95
69.	Pečica	Šmarje pri Jelšah	2,8	108	110	115	58	52	63
70.	Pestike	Zavrč	1,4	122	105	119	55	50	63
71.	Planjsko	Majšperk	1,8	49	54	48	27	27	25
72.	Podboč	Poljčane	0,5	19	18	17	9	9	9
73.	Podlehnik	Podlehnik	4,2	396	390	375	185	205	179
74.	Pohorje	Cirkulane	1,6	114	107	104	50	57	51
75.	Preša	Majšperk	1,3	86	91	85	52	39	48
76.	Pristava	Cirkulane	2,3	184	200	214	110	90	123
77.	Repišče	Videm	1,8	142	139	139	75	64	74
78.	Rodni Vrh	Podlehnik	3,8	42	46	46	26	20	25
79.	Sedlašek	Podlehnik	6,2	223	220	238	117	103	127
80.	Sitež	Majšperk	2,2	41	48	49	27	21	28
81.	Skorišnjak	Videm	1,3	62	60	55	37	23	33
82.	Skrblje	Majšperk	1,2	60	68	76	36	32	39
83.	Slatina	Cirkulane	1,9	107	105	108	60	45	59
84.	Soviče	Videm	1,5	117	124	120	55	69	54
85.	Spodnja Sveča	Majšperk	1,7	54	55	53	30	25	30
86.	Spodnje Gruškovje	Podlehnik	1,2	46	42	43	20	22	19
87.	Spodnji Leskovec	Videm	1,9	113	106	104	57	49	56
88.	Stanošina	Podlehnik	3,3	179	172	182	89	83	90
89.	Stari Grad	Makole	10,2	247	241	236	125	116	125
90.	Stogovci	Majšperk	1,4	235	241	239	116	125	117
91.	Stoperce	Majšperk	7,6	207	202	185	105	97	99
92.	Strajna	Podlehnik	3,5	99	87	93	45	42	50
93.	Strmec pri Leskovcu	Videm	3,0	84	70	76	40	30	39
94.	Strmec pri Sv. Florijanu	Rogaška Slatina	4,3	140	149	153	76	73	75
95.	Studenice	Poljčane	4,5	154	141	140	68	73	67
96.	Sv. Florijan	Rogaška Slatina	5,3	374	355	372	190	165	201
97.	Sv. Jurij	Rogatec	2,6	137	137	127	75	62	63
98.	Trdobojci	Videm	3,9	94	94	95	48	46	50
99.	Velika Varnica	Videm	6,5	211	194	187	113	81	114

... nadaljevanje Preglednice A

	Naselje	Občina	Površina naselja (km ²)	Število prebivalcev, 2012	Število prebivalcev, 2016	Število prebivalcev, 2020	Število moških, 2016	Število žensk, 2016	Število moških, 2020
100.	Veliki Okič	Videm	3,0	85	73	83	38	35	40
101.	Veliki Vrh	Cirkulane	2,7	113	118	127	61	57	76
102.	Zakl	Podlehnik	1,8	207	202	194	100	102	97
103.	Zgornja Sveča	Majšperk	3,3	66	63	61	31	32	35
104.	Zgornje Gruškovje	Podlehnik	6,7	108	130	120	65	65	63
105.	Zgornje Ngonje	Rogaška Slatina	2,6	136	145	145	83	62	82
106.	Zgornje Poljčane	Poljčane	4,1	879	801	793	346	455	345
107.	Zgornji Gabernik	Rogaška Slatina	3,0	134	132	128	71	61	71
108.	Zgornji Leskovec	Videm	1,1	160	165	164	84	81	85
109.	Žahenberc	Rogatec	4,0	271	269	265	134	135	135
110.	Žetale	Žetale	12,7	403	360	371	191	169	194
KUM									
111.	Borovak pri Podkumu	Zagorje ob Savi	4,7	121	123	128	70	53	73
112.	Čimerno	Radeče	4,0	32	37	36	17	20	16
113.	Dobovec	Trbovlje	5,7	178	183	181	91	92	88
114.	Gorenja vas	Zagorje ob Savi	3,2	63	55	59	30	25	33
115.	Jagnjenica	Radeče	4,4	323	299	297	133	166	131
116.	Jelovo	Radeče	2,4	142	142	144	77	65	75
117.	Ključevica	Trbovlje	5,0	27	27	23	17	10	14
118.	Mali Kum	Zagorje ob Savi	0,9	21	23	22	11	12	12
119.	Njivice	Radeče	0,5	108	107	97	54	53	47
120.	Podkraj	Hrastnik	10,5	452	377	368	188	189	193
121.	Podkum	Zagorje ob Savi	6,6	228	225	237	113	112	122
122.	Radeče	Radeče	2,9	2179	2066	1.993	993	1073	961
123.	Sopota	Zagorje ob Savi	0,8	58	59	58	32	27	32
124.	Stari Dvor	Radeče	0,7	75	62	57	35	27	28
125.	Svibno	Radeče	3,6	167	160	148	78	82	77
126.	Šklendrovec	Zagorje ob Savi	2,9	175	172	180	85	87	92
127.	Škofja Riža	Trbovlje	2,6	123	116	110	58	58	55
128.	Zagrad	Radeče	3,1	93	92	76	47	45	37
129.	Zavrate	Radeče	2,6	17	21	22	13	8	13
130.	Završje	Trbovlje	6,2	46	44	40	26	18	23
131.	Župa	Trbovlje	2,3	98	87	96	39	48	43
POHORJE									
132.	Hudi Kot	Ribnica na Pohorju	35,5	239	225	215	108	117	106
133.	Hudinja	Vitanje	16,8	219	207	222	112	95	121
134.	Kumen	Lovrenc na Pohorju	41,0	350	344	331	177	167	174
135.	Lukanja	Slovenska Bistrica	22,2	8	7	5	6	1	5
136.	Mislinja	Mislinja	43,0	1923	1865	1.877	929	936	943
137.	Recenjok	Lovrenc na Pohorju	14,8	185	181	170	87	94	86
138.	Resnik	Zreče	6,5	120	130	122	61	69	61
139.	Ribnica na Pohorju	Ribnica na Pohorju	5,2	432	419	398	214	205	206
140.	Rogla	Zreče	5,7	1	2	0	2	0	0
141.	Skomarje	Zreče	7,8	187	173	166	82	91	82

Viri podatkov: SURS, 2016; SURS, 2020.

Podatki in kazalci po naseljih – Preglednica B

Naselje		Število žensk, 2016	Rast prebivalcev, 2012–2016 (indeks; 2012=100)	Rast prebivalcev, 2016–2020 (indeks; 2016=100)	Gostota poselitve, 2016 (prebivalci/km ²)	Gostota poselitve, 2020 (prebivalci/km ²)	Indeks staranja, 2016	Prebivalci, stari 0–14 let, 2016 (%)
GORJANCI								
1.	Apnenik	18	115,6	83,8	57,7	48,3	100,0	13,5
2.	Cerov Log	124	98,7	100,9	20,0	20,2	83,3	18,5
3.	Dolenje Vrhpolje	83	108,1	115,1	141,1	162,4	109,1	15,1
4.	Dolenji Suhadol	63	94,4	100,7	70,5	71,0	118,2	16,3
5.	Dolž	162	104,8	104,0	87,0	90,5	86,3	15,6
6.	Drča	5	119,0	120,0	18,7	22,5	...	...
7.	Gabrje	313	96,3	102,7	58,5	59,4	105,6	14,9
8.	Gorenje Vrhpolje	179	107,5	101,7	153,5	156,2	94,7	16,5
9.	Gorenji Suhadol	29	90,6	91,4	22,5	20,6	90,9	19,0
10.	Hrastje	63	94,5	99,2	106,5	105,7	70,8	19,8
11.	Javorovica	17	89,5	85,3	4,0	3,4	87,5	23,5
12.	Jugorje	31	95,6	107,7	16,6	17,9	57,1	21,5
13.	Leskovec	22	106,1	98,1	38,7	37,9	72,7	21,2
14.	Mali Ban	14	88,9	125,0	45,7	57,2	...	...
15.	Mihovo	53	104,1	118,8	21,9	26,0	50,0	19,8
16.	Orehovica	108	94,7	96,3	155,9	150,2	73,8	19,4
17.	Pangrč Grm	24	89,7	109,6	40,4	44,2	125,0	15,4
18.	Rakovnik	6	111,1	110,0	36,0	39,6	...	...
19.	Ržišče	8	100,0	112,5	11,8	13,3	...	...
20.	Sela pri Šentjerneju	44	103,1	99,0	184,8	182,9	83,3	17,8
21.	Šmarje	62	98,2	114,3	146,0	166,8	100,0	19,6
22.	Tolsti Vrh	72	100,8	114,8	54,8	62,9	87,5	12,5
23.	Velike Brusnice	246	100,8	97,8	128,4	125,6	116,9	15,3
24.	Veliki Ban	36	90,9	100,0	21,3	21,3	111,1	12,9
25.	Volčkova vas	43	112,5	87,8	118,5	104,0	171,4	15,6
26.	Vratno	40	107,9	113,2	16,3	18,5	47,1	25,0
27.	Vrbovce	39	126,4	103,0	95,7	98,5	81,8	16,4
HALOZE								
28.	Belavšek	34	111,1	95,0	49,1	46,6	108,3	15,0
29.	Berinjak	8	84,2	131,3	39,2	51,5	...	...
30.	Brezovec	106	110,8	99,1	67,8	67,3	110,3	12,9
31.	Cerovec pod Bočem	187	107,0	103,8	94,9	98,5	66,2	20,1
32.	Cirkulane	194	107,1	103,2	171,2	176,7	96,9	14,9
33.	Čača vas	75	90,4	102,0	36,1	36,9	135,3	11,3
34.	Čermožiše	138	105,6	96,3	38,7	37,3	112,5	13,3
35.	Dežno pri Makolah	45	95,7	108,0	14,5	15,6	146,2	14,8
36.	Dobrina	123	94,6	100,8	35,7	35,9	134,5	11,8
37.	Dol pri Stopercah	17	94,1	103,1	26,6	27,4	266,7	9,4
38.	Dolane	72	95,9	98,8	69,1	68,3	127,8	11,1
39.	Dolena	79	92,1	99,4	24,5	24,3	108,0	15,2
40.	Donačka Gora	89	98,9	104,5	50,4	52,7	136,4	12,4
41.	Dravci	32	87,1	107,4	55,3	59,4	260,0	9,3
42.	Drevenik	36	108,3	106,4	19,4	20,6	137,5	10,3
43.	Gorenski Vrh	40	114,3	96,9	53,6	51,9	87,5	16,7
44.	Gradišča	170	97,3	105,5	68,7	72,4	153,5	13,1
45.	Gradišče	18	102,2	93,6	32,3	30,4	450,0	4,3
46.	Grdina	53	98,4	87,6	35,8	31,4	90,5	17,4
47.	Gruškovec	72	88,2	105,9	50,9	54,0	158,8	12,6
48.	Hrastovec pod Bočem	45	96,1	99,0	16,6	16,5	136,4	11,1
49.	Irje	171	101,2	104,5	128,5	134,2	76,5	20,2

... nadaljevanje Preglednice B

Naselje		Število žensk, 2016	Rast prebivalcev, 2012–2016 (indeks; 2012=100)	Rast prebivalcev, 2016–2020 (indeks; 2016=100)	Gostota poselitve, 2016 (prebivalci/km ²)	Gostota poselitve, 2020 (prebivalci/km ²)	Indeks staranja, 2016	Prebivalci, stari 0–14 let, 2016 (%)
50.	Jablovec	54	98,3	96,6	59,5	57,5	107,1	11,9
51.	Janški Vrh	19	96,2	92,0	10,0	9,2	1400,0	2,0
52.	Jelovec pri Makolah	89	99,0	93,5	57,2	53,5	153,8	13,0
53.	Jelovice	36	92,6	106,7	13,7	14,6	142,9	9,3
54.	Kočice	114	93,2	104,0	38,5	40,0	78,9	15,3
55.	Korenjak	55	98,3	103,4	50,9	52,7	81,3	13,6
56.	Kozminci	64	94,8	97,6	79,1	77,3	146,2	10,2
57.	Krasna	42	98,8	88,9	177,3	157,6	100,0	19,8
58.	Kupčnji Vrh	53	95,2	89,1	20,9	18,6	180,0	12,6
59.	Ljubstava	42	92,4	119,2	30,5	36,3	350,0	8,2
60.	Lovnik	12	105,9	72,2	20,8	15,0	30,0	27,8
61.	Ložina	17	80,8	92,9	14,7	13,5	200,0	11,9
62.	Mala Varnica	54	98,0	110,3	44,1	48,6	66,7	18,6
63.	Mali Okič	46	99,0	94,1	66,5	62,5	131,3	15,8
64.	Medribnik	64	90,9	106,2	38,6	40,8	113,6	16,9
65.	Meje	21	81,4	116,7	75,7	88,5	275,0	8,3
66.	Nadole	61	103,5	97,3	34,3	33,4	152,6	12,8
67.	Naraplje	49	96,8	110,9	38,3	42,4	46,7	16,3
68.	Paradiž	85	93,6	94,2	79,3	74,7	165,0	10,5
69.	Pečica	52	101,9	104,5	39,7	40,5	82,6	20,9
70.	Pestike	56	86,1	113,3	77,0	87,3	75,0	15,2
71.	Planjsko	23	110,2	88,9	30,4	27,0	80,0	18,5
72.	Podboč	8	94,7	94,4	32,9	31,1	...	...
73.	Podlehnik	196	98,5	96,2	93,0	89,4	137,0	11,8
74.	Pohorje	53	93,9	97,2	66,3	64,7	73,9	21,5
75.	Preša	37	105,8	93,4	70,9	66,2	169,2	14,3
76.	Pristava	91	108,7	107,0	86,6	92,7	115,4	13,0
77.	Repisče	65	97,9	100,0	77,3	77,3	82,4	12,2
78.	Rodni Vrh	21	109,5	100,0	12,0	12,0	450,0	4,3
79.	Sedlašek	111	98,7	108,2	35,4	38,3	257,1	9,5
80.	Sitež	21	117,1	102,1	21,7	22,2	250,0	8,3
81.	Skorišnjak	22	96,8	91,7	46,1	42,3	366,7	5,0
82.	Skrblje	37	113,3	111,8	58,4	65,2	50,0	23,5
83.	Slatina	49	98,1	102,9	56,5	58,1	250,0	9,5
84.	Soviče	66	106,0	96,8	82,5	79,8	100,0	12,9
85.	Spodnja Sveča	23	101,9	96,4	31,9	30,8	228,6	12,7
86.	Spodnje Gruškovje	24	91,3	102,4	35,0	35,8	300,0	4,8
87.	Spodnji Leskovec	48	93,8	98,1	57,0	55,9	200,0	10,4
88.	Stanošina	92	96,1	105,8	51,5	54,5	78,3	13,4
89.	Stari Grad	111	97,6	97,9	23,6	23,1	137,5	13,3
90.	Stogovci	122	102,6	99,2	170,9	169,5	115,2	13,7
91.	Stoperce	86	97,6	91,6	26,5	24,3	181,8	10,9
92.	Strajna	43	87,9	106,9	25,1	26,8	110,0	11,5
93.	Strmec pri Leskovcu	37	83,3	108,6	23,3	25,3	183,3	8,6
94.	Strmec pri Sv. Florijanu	78	106,4	102,7	34,5	35,4	110,5	12,8
95.	Studenice	73	91,6	99,3	31,2	31,0	150,0	12,8
96.	Sv. Florijan	171	94,9	104,8	66,4	69,6	75,9	16,3
97.	Sv. Jurij	64	100,0	92,7	52,8	49,0	95,7	16,8
98.	Trdobjci	45	100,0	101,1	24,0	24,2	100,0	18,1
99.	Velika Varnica	73	91,9	96,4	29,8	28,7	150,0	12,4
100.	Veliki Okič	43	85,9	113,7	24,4	27,8	250,0	8,2
101.	Veliki Vrh	51	104,4	107,6	43,5	46,8	240,0	8,5
102.	Zakl	97	97,6	96,0	111,0	106,6	129,2	11,9

... nadaljevanje Preglednice B

Naselje	Število žensk, 2016	Rast prebivalcev, 2012–2016 (indeks; 2012=100)	Rast prebivalcev, 2016–2020 (indeks; 2016=100)	Gostota poselitve, 2016 (prebivalci/km ²)	Gostota poselitve, 2020 (prebivalci/km ²)	Indeks staranja, 2016	Prebivalci, stari 0–14 let, 2016 (%)
103. Zgornja Sveča	26	95,5	96,8	19,1	18,5	260,0	7,9
104. Zgornje Gruškovje	57	120,4	92,3	19,4	17,9	153,8	10,0
105. Zgornje Ngonje	63	106,6	100,0	55,5	55,5	84,6	17,9
106. Zgornje Poljčane	448	91,1	99,0	193,6	191,7	433,3	9,0
107. Zgornji Gabernik	57	98,5	97,0	43,5	42,2	183,3	9,1
108. Zgornji Leskovec	79	103,1	99,4	155,3	154,3	138,1	12,7
109. Žahenberc	130	99,3	98,5	66,8	66,2	133,3	12,3
110. Žetale	177	89,3	103,1	28,4	29,1	164,3	11,7
KUM							
111. Borovak pri Podkumu	55	101,7	104,1	26,1	27,1	65,2	18,7
112. Čimerno	20	115,6	97,3	9,3	9,0	250,0	16,2
113. Dobovec	93	102,8	98,9	31,8	31,5	210,5	10,4
114. Gorenja vas	26	87,3	107,3	17,2	18,5	88,9	16,4
115. Jagnjenica	166	92,6	99,3	67,3	66,9	146,0	16,7
116. Jelovo	69	100,0	101,4	58,3	59,1	82,6	16,2
117. Ključevica	9	100,0	85,2	5,4	4,6	...	...
118. Mali Kum	10	109,5	95,7	26,8	25,6	...	...
119. Njivice	50	99,1	90,7	223,5	202,6	83,3	16,8
120. Podkraj	175	83,4	97,6	35,9	35,0	234,2	10,1
121. Podkum	115	98,7	105,3	34,2	36,0	137,9	12,9
122. Radeče	1.032	94,8	96,5	712,1	687,0	146,0	12,8
123. Sopota	26	101,7	98,3	74,7	73,4	50,0	16,9
124. Stari Dvor	29	82,7	91,9	94,5	86,9	225,0	6,5
125. Svibno	71	95,8	92,5	44,3	41,0	140,0	12,5
126. Šklendrovec	88	98,3	104,7	59,5	62,2	96,4	16,3
127. Škofja Riža	55	94,3	94,8	44,0	41,7	153,8	11,2
128. Zagrad	39	98,9	82,6	29,5	24,4	161,5	14,1
129. Zavrate	9	123,5	104,8	8,1	8,5	...	...
130. Završje	17	95,7	90,9	7,1	6,5	1100,0	2,3
131. Župa	53	88,8	110,3	38,0	41,9	275,0	9,2
POHORJE							
132. Hudi Kot	109	94,1	95,6	6,3	6,1	323,5	7,6
133. Hudinja	101	94,5	107,2	12,3	13,2	82,9	16,9
134. Kumen	157	98,3	96,2	8,4	8,1	178,4	10,8
135. Lukanja	0	87,5	71,4	0,3	0,2	...	...
136. Mislinja	934	97,0	100,6	43,3	43,6	121,4	14,8
137. Recenjaki	84	97,8	93,9	12,2	11,5	128,0	13,8
138. Resnik	61	108,3	93,8	20,1	18,8	223,1	10,0
139. Ribnica na Pohorju	192	97,0	95,0	80,6	76,6	127,4	14,8
140. Rogla	0	200,0	0,0	0,4	0,0	...	...
141. Skomarje	84	92,5	96,0	22,2	21,3	148,0	14,5

Viri podatkov: SURS, 2016; SURS, 2020; lastni izračuni.

Podatki in kazalci po naseljih – Preglednica C

Naselje		Prebivalci, stari 15–64 let, 2016 (%)	Prebivalci, stari 65 let in več, 2016 (%)	Indeks staranja, 2020	Prebivalci, stari 0–14 let, 2020 (%)	Prebivalci, stari 15–64 let, 2020 (%)	Prebivalci, stari 65 let in več, 2020 (%)	Povprečna starost prebivalcev, 2016 (leta)
GORJANCI								
1.	Apnenik	73,0	13,5	133,3	9,7	77,4	12,9	37,9
2.	Cerov Log	66,1	15,4	95,0	17,5	65,9	16,6	41,3
3.	Dolenje Vrhpolje	68,5	16,4	128,0	14,9	66,1	19,0	42,4
4.	Dolenji Suhadol	64,4	19,3	163,2	14,0	63,2	22,8	42,3
5.	Dolž	70,9	13,5	84,6	15,3	71,7	13,0	39,9
6.	Drča	...	...	233,3	10,0	66,7	23,3	...
7.	Gabrje	69,4	15,7	95,2	17,1	66,6	16,3	41,6
8.	Gorenje Vrhpolje	67,9	15,6	104,2	20,2	58,8	21,0	41,6
9.	Gorenji Suhadol	63,8	17,2	75,0	22,6	60,4	17,0	40,5
10.	Hrastje	66,1	14,0	105,6	15,0	69,2	15,8	39,1
11.	Javorovica	55,9	20,6	...	...	...	...	39,6
12.	Jugorje	66,2	12,3	53,3	21,4	67,1	11,4	38,0
13.	Leskovec	63,5	15,4	77,8	17,6	68,6	13,7	39,8
14.	Mali Ban	...	...	175,0	13,3	63,3	23,3	...
15.	Mihovo	70,3	9,9	41,4	24,2	65,8	10,0	36,2
16.	Orehovica	66,2	14,4	109,1	15,9	66,8	17,3	37,8
17.	Pangrč Grm	65,4	19,2	144,4	15,8	61,4	22,8	43,3
18.	Rakovnik	...	...	...	...	...	...	...
19.	Ržišče	...	...	...	...	...	...	...
20.	Sela pri Šentjerneju	67,3	14,9	71,4	21,0	64,0	15,0	39,0
21.	Šmarje	60,7	19,6	79,3	22,7	59,4	18,0	42,2
22.	Tolsti Vrh	76,6	10,9	57,7	17,7	72,1	10,2	41,1
23.	Velike Brusnice	66,9	17,9	116,9	15,6	66,1	18,3	42,6
24.	Veliki Ban	72,9	14,3	91,7	17,1	67,1	15,7	41,5
25.	Volčkova vas	57,8	26,7	190,9	13,9	59,5	26,6	43,3
26.	Vratno	63,2	11,8	77,8	23,4	58,4	18,2	38,8
27.	Vrbovce	70,1	13,4	57,1	20,3	68,1	11,6	39,4
HALOZE								
28.	Belavšek	68,8	16,3	136,4	14,5	65,8	19,7	41,4
29.	Berinjak	...	...	...	...	...	...	...
30.	Brezovec	72,9	14,2	131,3	14,3	66,8	18,8	43,2
31.	Cerovec pod Bočem	66,6	13,3	78,9	18,6	66,8	14,7	39,0
32.	Cirkulane	70,7	14,4	107,2	15,3	68,3	16,4	41,2
33.	Čača vas	73,3	15,3	126,3	12,4	71,9	15,7	43,7
34.	Čermožiše	71,7	15,0	109,5	14,5	69,6	15,9	41,4
35.	Dežno pri Makolah	63,6	21,6	154,5	11,6	70,5	17,9	43,4
36.	Dobrina	72,2	15,9	162,1	11,7	69,2	19,0	42,9
37.	Dol pri Stopercah	65,6	25,0	...	...	81,8	18,2	45,4
38.	Dolane	74,7	14,2	206,7	9,4	71,3	19,4	42,1
39.	Dolena	68,3	16,5	107,4	16,6	65,6	17,8	41,4
40.	Donačka Gora	70,6	16,9	133,3	13,0	69,7	17,3	43,7
41.	Dravci	66,7	24,1	122,2	15,5	65,5	19,0	48,1
42.	Drevenik	75,6	14,1	118,2	13,3	71,1	15,7	41,3
43.	Gorenski Vrh	68,8	14,6	138,5	14,0	66,7	19,4	41,3
44.	Gradišča	66,8	20,1	172,5	11,6	68,5	19,9	44,7
45.	Gradišče	76,6	19,1	900,0	2,3	77,3	20,5	47,9
46.	Grdina	66,9	15,7	100,0	14,2	71,7	14,2	40,0
47.	Gruškovec	67,4	20,0	220,0	10,5	66,4	23,1	46,1
48.	Hrastovec pod Bočem	73,7	15,2	250,0	8,2	71,4	20,4	43,1
49.	Irje	64,3	15,5	92,5	19,1	63,2	17,7	39,6

... nadaljevanje Preglednice C

Naselje		Prebivalci, stari 15–64 let, 2016 (%)	Prebivalci, stari 65 let in več, 2016 (%)	Indeks staranja, 2020	Prebivalci, stari 0–14 let, 2020 (%)	Prebivalci, stari 15–64 let, 2020 (%)	Prebivalci, stari 65 let in več, 2020 (%)	Povprečna starost prebivalcev, 2016 (leta)
50.	Jablovec	75,4	12,7	164,3	12,3	67,5	20,2	43,2
51.	Janški Vrh	70,0	28,0	650,0	4,3	67,4	28,3	56,1
52.	Jelovec pri Makolah	67,0	20,0	211,1	9,6	70,1	20,3	43,4
53.	Jelovice	77,3	13,3	91,7	15,0	71,3	13,8	46,5
54.	Kočice	72,6	12,1	87,2	15,1	71,7	13,2	40,1
55.	Korenjak	75,4	11,0	121,4	11,5	74,6	13,9	42,0
56.	Kozminci	74,8	15,0	200,0	9,7	71,0	19,4	43,0
57.	Krasna	60,5	19,8	76,9	18,1	68,1	13,9	41,9
58.	Kupčinji Vrh	64,7	22,7	220,0	9,4	69,8	20,8	43,4
59.	Ljubstava	63,0	28,8	172,7	12,6	65,5	21,8	50,9
60.	Lovnik	63,9	8,3	...	...	...	...	35,0
61.	Ložina	64,3	23,8	400,0	7,7	61,5	30,8	46,6
62.	Mala Varnica	69,1	12,4	56,5	21,5	66,4	12,1	38,1
63.	Mali Okič	63,4	20,8	100,0	20,0	60,0	20,0	42,6
64.	Medribnik	63,8	19,2	92,3	18,8	63,8	17,4	41,8
65.	Meje	68,8	22,9	433,3	5,4	71,4	23,2	51,3
66.	Nadole	67,6	19,6	131,6	13,2	69,4	17,4	42,2
67.	Naraplje	76,1	7,6	105,6	17,6	63,7	18,6	40,9
68.	Paradiž	72,3	17,3	215,0	11,1	65,0	23,9	45,5
69.	Pečica	61,8	17,3	130,0	17,4	60,0	22,6	41,5
70.	Pestike	73,3	11,4	125,0	10,1	77,3	12,6	41,3
71.	Planjsko	66,7	14,8	200,0	10,4	68,8	20,8	42,1
72.	Podboč	...	...	...	...	...	...	...
73.	Podlehnik	72,1	16,2	205,1	10,4	68,3	21,3	43,7
74.	Pohorje	62,6	15,9	118,8	15,4	66,3	18,3	38,3
75.	Preša	61,5	24,2	209,1	12,9	60,0	27,1	44,6
76.	Pristava	72,0	15,0	140,0	11,7	72,0	16,4	41,4
77.	Repišče	77,7	10,1	104,3	16,5	66,2	17,3	43,2
78.	Rodni Vrh	76,1	19,6	400,0	4,3	78,3	17,4	52,0
79.	Sedlašek	65,9	24,5	142,4	13,9	66,4	19,7	48,0
80.	Sitež	70,8	20,8	171,4	14,3	61,2	24,5	45,7
81.	Skorišnjak	76,7	18,3	280,0	9,1	65,5	25,5	47,4
82.	Skrblje	64,7	11,8	55,0	26,3	59,2	14,5	37,4
83.	Slatina	66,7	23,8	126,7	13,9	68,5	17,6	46,3
84.	Soviče	74,2	12,9	63,6	18,3	70,0	11,7	41,3
85.	Spodnja Sveča	58,2	29,1	433,3	5,7	69,8	24,5	49,5
86.	Spodnje Gruškovje	81,0	14,3	140,0	11,6	72,1	16,3	45,8
87.	Spodnji Leskovec	68,9	20,8	127,8	17,3	60,6	22,1	44,3
88.	Stanošina	76,2	10,5	71,0	17,0	70,9	12,1	41,2
89.	Stari Grad	68,5	18,3	178,6	11,9	66,9	21,2	43,4
90.	Stogovci	70,5	15,8	91,9	15,5	70,3	14,2	42,2
91.	Stoperce	69,3	19,8	226,3	10,3	66,5	23,2	43,9
92.	Strajna	75,9	12,6	82,4	18,3	66,7	15,1	41,5
93.	Strmec pri Leskovcu	75,7	15,7	125,0	10,5	76,3	13,2	46,1
94.	Strmec pri Sv. Florijanu	73,2	14,1	81,5	17,6	68,0	14,4	43,5
95.	Studenice	68,1	19,1	136,8	13,6	67,9	18,6	44,8
96.	Sv. Florijan	71,3	12,4	94,8	15,6	69,6	14,8	40,3
97.	Sv. Jurij	67,2	16,1	127,8	14,2	67,7	18,1	41,3
98.	Trdobojci	63,8	18,1	93,3	15,8	69,5	14,7	39,4
99.	Velika Varnica	69,1	18,6	120,8	12,8	71,7	15,5	44,2
100.	Veliki Okič	71,2	20,5	125,0	14,5	67,5	18,1	45,4
101.	Veliki Vrh	71,2	20,3	375,0	6,3	70,1	23,6	47,7
102.	Zakl	72,8	15,3	146,2	13,4	67,0	19,6	43,0

... nadaljevanje Preglednice C

Naselje		Prebivalci, stari 15–64 let, 2016 (%)	Prebivalci, stari 65 let in več, 2016 (%)	Indeks staranja, 2020	Prebivalci, stari 0–14 let, 2020 (%)	Prebivalci, stari 15–64 let, 2020 (%)	Prebivalci, stari 65 let in več, 2020 (%)	Povprečna starost prebivalcev, 2016 (leta)
103.	Zgornja Sveča	71,4	20,6	150,0	9,8	75,4	14,8	48,5
104.	Zgornje Gruškovje	74,6	15,4	150,0	11,7	70,8	17,5	44,8
105.	Zgornje Ngonje	66,9	15,2	96,0	17,2	66,2	16,6	40,6
106.	Zgornje Poljčane	52,1	39,0	420,5	9,8	48,8	41,4	53,8
107.	Zgornji Gabernik	74,2	16,7	146,7	11,7	71,1	17,2	44,4
108.	Zgornji Leskovec	69,7	17,6	142,1	11,6	72,0	16,5	43,6
109.	Žahenberc	71,4	16,4	150,0	12,1	69,8	18,1	41,5
110.	Žetale	69,2	19,2	141,7	12,9	68,7	18,3	44,3
KUM								
111.	Borovak pri Podkumu	69,1	12,2	87,5	18,8	64,8	16,4	39,0
112.	Čimerne	43,2	40,5	183,3	16,7	52,8	30,6	49,1
113.	Dobovec	67,8	21,9	257,9	10,5	62,4	27,1	46,2
114.	Gorenja vas	69,1	14,5	58,3	20,3	67,8	11,9	44,0
115.	Jagnjenica	58,9	24,4	150,0	15,5	61,3	23,2	44,8
116.	Jelovo	70,4	13,4	82,8	20,1	63,2	16,7	40,0
117.	Ključevica	...	...	...	...	...	...	...
118.	Mali Kum	...	...	...	...	...	...	...
119.	Njivice	69,2	14,0	114,3	14,4	69,1	16,5	40,2
120.	Podkraj	66,3	23,6	190,2	11,1	67,7	21,2	47,4
121.	Podkum	69,3	17,8	132,4	14,3	66,7	19,0	43,4
122.	Radeče	68,4	18,7	152,2	13,7	65,3	20,9	44,3
123.	Sopota	74,6	8,5	133,3	15,5	63,8	20,7	40,6
124.	Stari Dvor	79,0	14,5	350,0	7,0	68,4	24,6	48,3
125.	Svibno	70,0	17,5	170,0	13,5	63,5	23,0	44,1
126.	Šklendrovec	68,0	15,7	146,4	15,6	61,7	22,8	42,6
127.	Škofja Riža	71,6	17,2	166,7	13,6	63,6	22,7	43,0
128.	Zagrad	63,0	22,8	242,9	9,2	68,4	22,4	45,3
129.	Zavrate	...	...	...	...	...	...	...
130.	Završje	72,7	25,0	...	...	70,0	30,0	51,2
131.	Župa	65,5	25,3	240,0	10,4	64,6	25,0	48,5
POHORJE								
132.	Hudi Kot	68,0	24,4	261,9	9,8	64,7	25,6	48,7
133.	Hudinja	69,1	14,0	76,1	20,7	63,5	15,8	40,6
134.	Kumen	70,1	19,2	178,0	12,4	65,6	22,1	45,6
135.	Lukanja	...	...	...	...	...	...	...
136.	Mislinja	67,2	18,0	141,7	15,3	62,9	21,7	42,5
137.	Recenjaki	68,5	17,7	170,8	14,1	61,8	24,1	42,9
138.	Resnik	67,7	22,3	206,7	12,3	62,3	25,4	44,7
139.	Ribnica na Pohorju	66,3	18,9	138,3	15,1	64,1	20,9	42,9
140.	Rogla	...	...	...	...	...	...	...
141.	Skomarje	64,2	21,4	151,9	16,3	59,0	24,7	42,6

Viri podatkov: SURS, 2016; SURS, 2020.

Podatki in kazalci po naseljih – Preglednica D

Naselje		Povprečna starost prebivalcev, 2020 (leta)	Povprečna starost nosilca KMG, 2015 (leta)	Povprečna starost nosilca KMG, 2019 (leta)	Indeks feminitete, 2016	Indeks feminitete, 2020	Prebivalci po izobrazbi, skupaj, 2015	Prebivalci z osnovnošolsko izobrazbo ali manj, 2015
GORJANCI								
1.	Apnenik	44,8	59,2	62,7	164,3	138,5	32	9
2.	Cerov Log	43,0	61,6	63,1	116,2	118,1	190	62
3.	Dolenje Vrhpolje	41,8	64,9	65,6	100,0	97,6	125	48
4.	Dolenji Suhadol	45,5	61,5	63,5	92,9	86,3	111	54
5.	Dolž	40,9	62,1	61,5	90,6	91,5	271	103
6.	Drča	48,7	70,0	73,6	...	20,0	23	...
7.	Gabrje	41,3	63,2	63,0	98,0	104,0	513	206
8.	Gorenje Vrhpolje	42,1	61,9	63,0	112,3	103,5	283	103
9.	Gorenji Suhadol	43,4	55,6	60,8	100,0	120,8	47	23
10.	Hrastje	41,0	61,7	60,4	112,3	110,5	95	24
11.	Javorovica	...	54,6	58,1	112,5	...	27	10
12.	Jugorje	38,8	57,9	58,5	75,7	79,5	52	15
13.	Leskovec	38,8	56,6	59,1	79,3	75,9	36	11
14.	Mali Ban	44,2	60,5	62,2	...	87,5	23	...
15.	Mihovo	34,2	57,3	58,4	77,2	79,1	81	31
16.	Orehovica	40,5	64,2	65,1	116,0	108,0	180	60
17.	Pangrč Grm	44,0	56,0	57,6	73,3	72,7	46	24
18.	Rakovnik	...	66,0	69,5	...	...	9	...
19.	Ržišče	...	62,1	65,6	...	...	15	...
20.	Sela pri Šentjerneju	40,9	65,1	66,9	83,6	78,6	87	24
21.	Šmarje	40,8	60,2	63,6	115,4	93,9	91	24
22.	Tolsti Vrh	39,4	62,1	62,1	93,9	96,0	115	34
23.	Velike Brusnice	42,8	61,4	60,6	98,4	99,6	424	139
24.	Veliki Ban	41,6	55,6	59,1	100,0	105,9	59	28
25.	Volčkova vas	45,0	61,2	61,4	104,5	119,4	75	25
26.	Vratno	37,1	55,3	57,8	106,1	108,1	52	25
27.	Vrbovce	37,1	62,9	59,0	131,0	130,0	55	25
HALOZE								
28.	Belavšek	44,0	65,0	60,8	95,1	81,0	67	25
29.	Berinjak	...	61,6	52,2	...	...	13	...
30.	Brezovec	44,6	63,7	65,4	94,0	90,6	196	71
31.	Cerovec pod Bočem	39,8	60,8	61,3	95,7	95,9	286	95
32.	Cirkulane	42,8	63,2	63,0	85,2	75,5	368	88
33.	Čača vas	43,8	57,9	58,8	89,9	96,2	133	43
34.	Čermožiše	41,7	58,7	60,6	94,8	91,4	249	98
35.	Dežno pri Makolah	44,0	56,5	58,7	83,3	90,0	79	37
36.	Dobrina	44,5	59,9	58,2	102,5	99,2	222	103
37.	Dol pri Stopercah	48,0	63,9	64,2	88,2	106,3	29	20
38.	Dolane	44,7	64,8	64,8	82,0	81,8	143	37
39.	Dolena	42,3	57,9	61,1	86,4	94,0	145	68
40.	Donačka Gora	44,0	58,4	59,4	94,5	92,7	168	78
41.	Dravci	45,5	68,2	60,2	125,0	123,1	51	23
42.	Drevenik	42,8	57,4	58,0	85,7	76,6	72	31
43.	Gorenjski Vrh	45,1	60,7	60,5	100,0	75,5	79	31
44.	Gradišča	44,9	61,4	63,8	95,2	96,6	290	103
45.	Gradišče	49,1	59,4	62,9	80,8	69,2	41	...
46.	Grdina	42,1	49,4	51,6	101,7	100,0	96	46
47.	Gruškovec	47,3	64,9	66,2	114,3	101,4	115	53
48.	Hrastovec pod Bočem	47,3	60,4	61,9	76,8	84,9	87	36
49.	Irje	41,7	61,0	62,3	96,5	95,0	268	90

... nadaljevanje Preglednice D

Naselje		Povprečna starost prebivalcev, 2020 (leta)	Povprečna starost nosilca KMG, 2015 (leta)	Povprečna starost nosilca KMG, 2019 (leta)	Indeks feminitete, 2016	Indeks feminitete, 2020	Prebivalci po izobrazbi, skupaj, 2015	Prebivalci z osnovnošolsko izobrazbo ali manj, 2015
50.	Jablovec	44,7	59,7	60,4	96,7	90,0	100	45
51.	Janški Vrh	56,3	63,8	66,9	78,6	70,4	49	23
52.	Jelovec pri Makolah	47,8	57,0	58,5	104,1	90,8	174	69
53.	Jelovice	41,7	61,6	61,3	82,9	81,8	71	28
54.	Kočice	42,3	56,6	59,2	93,8	79,2	215	94
55.	Korenjak	42,3	59,4	59,8	76,1	82,1	101	36
56.	Kozminci	46,0	64,0	58,4	98,4	106,7	111	33
57.	Krasna	40,8	60,2	59,4	131,4	140,0	67	26
58.	Kupčinji Vrh	45,6	55,3	57,7	108,8	100,0	99	53
59.	Ljubstava	47,6	63,1	64,4	108,6	93,3	69	30
60.	Lovnik	...	53,5	54,3	125,0	...	25	...
61.	Ložina	49,2	67,0	65,5	90,9	77,3	40	24
62.	Mala Varnica	38,5	63,3	62,6	115,6	101,9	78	33
63.	Mali Okič	42,2	58,9	57,5	106,1	93,9	88	40
64.	Medribnik	41,3	63,5	63,6	91,2	86,5	117	38
65.	Meje	50,3	62,1	65,1	108,7	60,0	49	20
66.	Nadole	43,5	60,4	62,9	87,3	73,5	128	62
67.	Naraplje	42,5	62,4	64,2	95,7	92,5	78	23
68.	Paradiž	47,0	63,9	64,9	91,0	89,5	172	73
69.	Pečica	44,4	56,1	55,0	89,7	82,5	90	37
70.	Pestike	42,6	62,0	63,1	90,9	88,9	94	35
71.	Planjsko	45,6	64,0	62,8	100,0	92,0	43	18
72.	Podboč	...	57,3	60,8	...	...	16	...
73.	Podlehnik	45,6	62,4	64,6	110,8	109,5	340	110
74.	Pohorje	43,1	66,3	69,5	114,0	103,9	84	39
75.	Preša	47,7	68,6	72,1	75,0	77,1	71	23
76.	Pristava	44,8	60,4	60,3	81,8	74,0	179	50
77.	Repišče	43,2	60,3	63,9	85,3	87,8	123	38
78.	Rodni Vrh	50,8	57,2	60,7	76,9	84,0	40	18
79.	Sedlašek	45,9	63,9	64,6	88,0	87,4	203	79
80.	Sitež	46,2	60,5	57,8	77,8	75,0	37	20
81.	Skorišnjak	48,9	61,2	64,7	62,2	66,7	60	34
82.	Skrblje	37,9	56,3	56,6	88,9	94,9	50	18
83.	Slatina	44,4	65,1	63,4	75,0	83,1	103	45
84.	Soviče	40,0	65,6	63,8	125,5	122,2	102	28
85.	Spodnja Sveča	52,1	64,8	65,4	83,3	76,7	47	16
86.	Spodnje Gruškovje	45,8	61,1	65,8	110,0	126,3	40	13
87.	Spodnji Leskovec	43,0	64,3	64,8	86,0	85,7	94	35
88.	Stanošina	42,0	58,5	58,4	93,3	102,2	150	50
89.	Stari Grad	45,4	58,4	59,9	92,8	88,8	205	95
90.	Stogovci	42,3	61,2	59,0	107,8	104,3	210	73
91.	Stoperce	47,0	60,8	63,5	92,4	86,9	172	77
92.	Strajna	40,6	56,5	55,0	93,3	86,0	78	34
93.	Strmec pri Leskovcu	44,3	60,0	60,0	75,0	94,9	75	24
94.	Strmec pri Sv. Florijanu	42,1	61,6	60,2	96,1	104,0	129	57
95.	Studenice	45,4	60,7	60,1	107,4	109,0	119	38
96.	Sv. Florijan	41,6	59,5	60,7	86,8	85,1	305	130
97.	Sv. Jurij	43,8	56,8	58,9	82,7	101,6	113	52
98.	Trdobojci	40,0	60,1	60,1	95,8	90,0	79	48
99.	Velika Varnica	45,9	62,2	63,3	71,7	64,0	189	87
100.	Veliki Okič	43,4	61,5	63,1	92,1	107,5	71	31
101.	Veliki Vrh	47,4	64,3	65,5	93,4	67,1	115	40
102.	Zakl	44,9	65,0	66,3	102,0	100,0	178	52

... nadaljevanje Preglednice D

Naselje		Povprečna starost prebivalcev, 2020 (leta)	Povprečna starost nosilca KMG, 2015 (leta)	Povprečna starost nosilca KMG, 2019 (leta)	Indeks feminitete, 2016	Indeks feminitete, 2020	Prebivalci po izobrazbi, skupaj, 2015	Prebivalci z osnovnošolsko izobrazbo ali manj, 2015
103.	Zgornja Sveča	47,1	65,4	64,9	103,2	74,3	59	27
104.	Zgornje Gruškovje	46,8	61,8	64,2	100,0	90,5	109	48
105.	Zgornje Ngonje	41,8	60,9	61,8	74,7	76,8	122	35
106.	Zgornje Poljčane	55,0	63,1	62,0	131,5	129,9	735	309
107.	Zgornji Gabernik	43,5	62,5	60,7	85,9	80,3	120	45
108.	Zgornji Leskovec	44,3	68,2	67,9	96,4	92,9	139	35
109.	Žahenberc	43,5	57,3	59,4	100,7	96,3	224	107
110.	Žetale	44,2	59,4	60,3	88,5	91,2	336	146
KUM								
111.	Borovak pri Podkumu	40,5	59,9	58,5	75,7	75,3	101	37
112.	Čimerno	47,9	57,9	60,8	117,6	125,0	27	18
113.	Dobovec	48,5	61,0	61,0	101,1	105,7	159	48
114.	Gorenja vas	40,6	65,4	61,0	83,3	78,8	49	21
115.	Jagnjenica	45,4	59,1	59,6	124,8	126,7	258	74
116.	Jelovo	40,3	56,4	55,5	84,4	92,0	118	45
117.	Ključevica	...	58,7	55,5	...	...	31	12
118.	Mali Kum	...	56,9	60,4	...	...	20	...
119.	Njivice	41,2	...	...	98,1	106,4	89	18
120.	Podkraj	46,6	64,4	61,7	100,5	90,7	344	143
121.	Podkum	44,8	60,6	62,3	99,1	94,3	194	60
122.	Radeče	45,2	65,3	65,1	108,1	107,4	1806	450
123.	Sopota	43,6	61,1	64,6	84,4	81,3	51	17
124.	Stari Dvor	51,3	59,5	64,0	77,1	103,6	64	20
125.	Svibno	45,8	52,3	56,7	105,1	92,2	137	54
126.	Šklendrovec	44,6	60,3	60,5	102,4	95,7	146	44
127.	Škofja Riža	43,6	66,7	63,4	100,0	100,0	103	30
128.	Zagrad	48,1	56,9	60,4	95,7	105,4	79	32
129.	Zavrate	...	56,6	60,1	...	...	20	...
130.	Završje	54,7	64,1	61,7	69,2	73,9	44	14
131.	Župa	48,3	60,7	61,5	123,1	123,3	82	37
POHORJE								
132.	Hudi Kot	49,2	60,2	60,1	108,3	102,8	206	78
133.	Hudinja	39,9	54,6	54,9	84,8	83,5	178	95
134.	Kumen	46,3	59,7	59,7	94,4	90,2	305	101
135.	Lukanja	...	...	...	...	...	6	...
136.	Mislinja	44,1	61,9	61,5	100,8	99,0	1594	407
137.	Recenjaki	45,4	61,0	61,5	108,0	97,7	156	62
138.	Resnik	45,7	55,9	57,5	113,1	100,0	112	38
139.	Ribnica na Pohorju	44,0	57,0	56,2	95,8	93,2	359	101
140.	Rogla	...	...	...	...	...	1	...
141.	Skomarje	44,2	57,9	57,5	111,0	102,4	150	69

Viri podatkov: SURS, 2016; SURS, 2020; MKGP, 2016; MKGP, 2020; lastni izračuni.

Podatki in kazalci po naseljih – Preglednica E

Naselje		Prebivalci s srednješolsko izobrazbo, 2015	Prebivalci z višje- in visokošolsko izobrazbo, 2015	Delež preb. z osnovnošolsko ali nižjo izobrazbo, 2015 (%)	Delež preb. z višje- in visokošolsko izobrazbo, 2015 (%)	Prebivalci po izobrazbi, skupaj, 2019	Prebivalci z osnovnošolsko izobrazbo ali manj, 2019	Prebivalci s srednješolsko izobrazbo, 2019	Prebivalci z višje- in visokošolsko izobrazbo, 2019
GORJANCI									
1.	Apnenik	15	8	28,1	25,0	27	8	11	8
2.	Cerov Log	101	27	32,6	14,2	189	58	99	32
3.	Dolenje Vrhpolje	68	9	38,4	7,2	137	51	69	17
4.	Dolenji Suhadol	47	10	48,6	9,0	119	52	52	15
5.	Dolž	137	31	38,0	11,4	280	89	150	41
6.	Drča	...	...	...	...	23	...	...	...
7.	Gabrje	259	48	40,2	9,4	516	170	276	70
8.	Gorenje Vrhpolje	144	36	36,4	12,7	275	89	140	46
9.	Gorenji Suhadol	17	7	48,9	14,9	42	19	15	8
10.	Hrastje	51	20	25,3	21,1	93	27	47	19
11.	Javorovica	15	2	37,0	7,4	25	11	13	1
12.	Jugorje	33	4	28,8	7,7	54	17	30	7
13.	Leskovec	17	8	30,6	22,2	44	14	21	9
14.	Mali Ban	...	...	...	...	25	...	...	...
15.	Mihovo	36	14	38,3	17,3	90	26	50	14
16.	Orehovica	89	31	33,3	17,2	175	53	92	30
17.	Pangrč Grm	15	7	52,2	15,2	49	21	21	7
18.	Rakovnik	...	...	...	...	10	...	...	...
19.	Ržišče	...	...	...	...	17	...	...	...
20.	Sela pri Šentjerneju	46	17	27,6	19,5	84	23	43	18
21.	Šmarje	48	19	26,4	20,9	102	23	52	27
22.	Tolsti Vrh	65	16	29,6	13,9	115	31	66	18
23.	Velike Brusnice	197	88	32,8	20,8	420	121	194	105
24.	Veliki Ban	24	7	47,5	11,9	61	26	26	9
25.	Volčkova vas	41	9	33,3	12,0	67	22	34	11
26.	Vratno	25	2	48,1	3,8	60	29	28	3
27.	Vrbovce	24	6	45,5	10,9	61	17	32	12
HALOZE									
28.	Belavšek	35	7	37,3	10,4	69	21	43	5
29.	Berinjak	...	...	...	...	15	...	...	...
30.	Brezovec	110	15	36,2	7,7	191	58	117	16
31.	Cerovec pod Bočem	149	42	33,2	14,7	306	85	172	49
32.	Cirkulane	229	51	23,9	13,9	374	83	239	52
33.	Čača vas	69	21	32,3	15,8	132	30	79	23
34.	Čermožiše	127	24	39,4	9,6	257	92	124	41
35.	Dežno pri Makolah	38	4	46,8	5,1	83	32	45	6
36.	Dobrina	97	22	46,4	9,9	209	83	100	26
37.	Dol pri Stopercah	8	1	69,0	3,4	32	19	11	2
38.	Dolane	90	16	25,9	11,2	142	33	93	16
39.	Dolena	61	16	46,9	11,0	140	62	58	20
40.	Donačka Gora	73	17	46,4	10,1	156	68	67	21
41.	Dravci	22	6	45,1	11,8	49	17	24	8
42.	Drevenik	34	7	43,1	9,7	69	24	39	6
43.	Gorenjski Vrh	41	7	39,2	8,9	78	29	43	6
44.	Gradišča	156	31	35,5	10,7	296	91	166	39
45.	Gradišče	...	...	...	...	41	...	...	...
46.	Grdina	40	10	47,9	10,4	96	43	42	11
47.	Gruškovec	56	6	46,1	5,2	123	42	72	9
48.	Hrastovec pod Bočem	41	10	41,4	11,5	90	32	45	13
49.	Irje	148	30	33,6	11,2	280	77	161	42

... nadaljevanje Preglednice E

Naselje		Prebivalci s srednješolsko izobrazbo, 2015	Prebivalci z višje- in visokošolsko izobrazbo, 2015	Delež preb. z osnovnošolsko ali nižjo izobrazbo, 2015 (%)	Delež preb. z višje- in visokošolsko izobrazbo, 2015 (%)	Prebivalci po izobrazbi, skupaj, 2020	Prebivalci z osnovnošolsko izobrazbo ali manj, 20120	Prebivalci s srednješolsko izobrazbo, 2015	Prebivalci z višje- in visokošolsko izobrazbo, 2015
50.	Jablovec	47	8	45,0	8,0	96	39	51	6
51.	Janški Vrh	19	7	46,9	14,3	44	18	19	7
52.	Jelovec pri Makolah	86	19	39,7	10,9	178	62	96	20
53.	Jelovice	34	9	39,4	12,7	66	21	34	11
54.	Kočice	89	32	43,7	14,9	215	89	91	35
55.	Korenjak	60	5	35,6	5,0	102	36	58	8
56.	Kozminci	72	6	29,7	5,4	110	31	71	8
57.	Krasna	30	11	38,8	16,4	60	20	26	14
58.	Kupčinja Vrh	37	9	53,5	9,1	104	46	44	14
59.	Ljubstava	32	7	43,5	10,1	69	23	35	11
60.	Lovnik	...	...	...	...	22	...	...	...
61.	Ložina	16	0	60,0	0,0	39	21	17	1
62.	Mala Varnica	34	11	42,3	14,1	82	28	44	10
63.	Mali Okič	42	6	45,5	6,8	80	33	41	6
64.	Medribnik	57	22	32,5	18,8	109	35	55	19
65.	Meje	26	3	40,8	6,1	46	20	22	4
66.	Nadole	45	21	48,4	16,4	122	49	50	23
67.	Naraplje	40	15	29,5	19,2	85	25	42	18
68.	Paradiž	80	19	42,4	11,0	163	65	78	20
69.	Pečica	39	14	41,1	15,6	90	32	44	14
70.	Pestike	52	7	37,2	7,4	107	28	70	9
71.	Planjsko	24	1	41,9	2,3	41	17	23	1
72.	Podboč	...	...	...	...	14	...	...	...
73.	Podlehnik	194	36	32,4	10,6	345	108	185	52
74.	Pohorje	44	1	46,4	1,2	90	38	50	2
75.	Preša	37	11	32,4	15,5	74	23	40	11
76.	Pristava	109	20	27,9	11,2	259	43	192	24
77.	Repišče	79	6	30,9	4,9	122	36	75	11
78.	Rodni Vrh	18	4	45,0	10,0	46	17	26	3
79.	Sedlašek	109	15	38,9	7,4	190	66	105	19
80.	Sitež	16	1	54,1	2,7	42	19	21	2
81.	Skorišnjak	25	1	56,7	1,7	53	28	22	3
82.	Skrblje	26	6	36,0	12,0	54	15	31	8
83.	Slatina	51	7	43,7	6,8	91	28	54	9
84.	Soviče	65	9	27,5	8,8	99	19	70	10
85.	Spodnja Sveča	24	7	34,0	14,9	51	14	29	8
86.	Spodnje Gruškovje	23	4	32,5	10,0	38	11	23	4
87.	Spodnji Leskovec	46	13	37,2	13,8	89	29	46	14
88.	Stanošina	83	17	33,3	11,3	150	45	85	20
89.	Stari Grad	93	17	46,3	8,3	208	83	100	25
90.	Stogovci	104	33	34,8	15,7	205	58	111	36
91.	Stoperce	78	17	44,8	9,9	165	62	77	26
92.	Strajna	38	6	43,6	7,7	74	29	38	7
93.	Strmec pri Leskovcu	44	7	32,0	9,3	71	20	43	8
94.	Strmec pri Sv. Florijanu	64	8	44,2	6,2	121	48	64	9
95.	Studenice	65	16	31,9	13,4	125	37	70	18
96.	Sv. Florijan	152	23	42,6	7,5	314	115	165	34
97.	Sv. Jurij	57	4	46,0	3,5	108	39	60	9
98.	Trdobjci	29	2	60,8	2,5	81	44	35	2
99.	Velika Varnica	89	13	46,0	6,9	168	73	85	10
100.	Veliki Okič	33	7	43,7	9,9	71	25	38	8
101.	Veliki Vrh	67	8	34,8	7,0	117	37	71	9
102.	Zakl	103	23	29,2	12,9	166	42	99	25

... nadaljevanje Preglednice E

	Naselje	Prebivalci s srednješolsko izobrazbo, 2015	Prebivalci z višje- in visokošolsko izobrazbo, 2015	Delež preb. z osnovnošolsko ali nižjo izobrazbo, 2015 (%)	Delež preb. z višje- in visokošolsko izobrazbo, 2015 (%)	Prebivalci po izobrazbi, skupaj, 2020	Prebivalci z osnovnošolsko izobrazbo ali manj, 20120	Prebivalci s srednješolsko izobrazbo, 2015	Prebivalci z višje- in visokošolsko izobrazbo, 2015
103.	Zgornja Sveča	29	3	45,8	5,1	58	21	31	6
104.	Zgornje Gruškovje	54	7	44,0	6,4	150	46	94	10
105.	Zgornje Ngonje	73	14	28,7	11,5	113	35	67	11
106.	Zgornje Poljčane	358	68	42,0	9,3	711	273	364	74
107.	Zgornji Gabernik	63	12	37,5	10,0	114	35	64	15
108.	Zgornji Leskovec	80	24	25,2	17,3	144	33	89	22
109.	Žahenberc	104	13	47,8	5,8	233	97	111	25
110.	Žetale	146	44	43,5	13,1	315	119	138	58
KUM									
111.	Borovak pri Podkumu	48	16	36,6	15,8	103	35	53	15
112.	Čimerno	9	0	66,7	0,0	29	16	9	4
113.	Dobovec	81	30	30,2	18,9	164	48	84	32
114.	Gorenja vas	20	8	42,9	16,3	41	17	17	7
115.	Jagnjenica	153	31	28,7	12,0	250	57	155	38
116.	Jelovo	56	17	38,1	14,4	117	39	55	23
117.	Ključevica	16	3	38,7	9,7	22	...	...	...
118.	Mali Kum	...	...	...	...	20	...	...	...
119.	Njivice	57	14	20,2	15,7	85	14	53	18
120.	Podkraj	163	38	41,6	11,0	324	109	176	39
121.	Podkum	107	27	30,9	13,9	200	54	115	31
122.	Radeče	1001	355	24,9	19,7	1734	386	961	387
123.	Sopota	27	7	33,3	13,7	46	13	26	7
124.	Stari Dvor	40	4	31,3	6,3	55	13	38	4
125.	Svibno	65	18	39,4	13,1	137	43	69	25
126.	Šklendrovec	82	20	30,1	13,7	155	45	85	25
127.	Škofja Riža	56	17	29,1	16,5	97	25	50	22
128.	Zagrad	37	10	40,5	12,7	79	27	38	14
129.	Zavrate	...	...	...	...	21	...	...	...
130.	Završje	24	6	31,8	13,6	42	15	20	7
131.	Župa	37	8	45,1	9,8	85	35	41	9
POHORJE									
132.	Hudi Kot	104	24	37,9	11,7	198	69	99	30
133.	Hudinja	68	15	53,4	8,4	168	75	78	15
134.	Kumen	155	49	33,1	16,1	292	83	154	55
135.	Lukanja	...	...	...	...	3	...	...	...
136.	Mislinja	880	307	25,5	19,3	1584	355	885	344
137.	Recenjaki	72	22	39,7	14,1	145	49	72	24
138.	Resnik	57	17	33,9	15,2	107	33	57	17
139.	Ribnica na Pohorju	204	54	28,1	15,0	347	83	205	59
140.	Rogla	...	...	...	...	3	...	...	...
141.	Skomarje	70	11	46,0	7,3	146	59	71	16

Viri podatkov: SURS, 2016; SURS, 2020; lastni izračuni.

Podatki in kazalci po naseljih – Preglednica F

Naselje		Delež preb. z osnovnošolsko ali nižjo izobrazbo, 2019 (%)	Delež preb. z višje- in visokošolsko izobrazbo, 2019 (%)	Število družtev, 2015	Število družtev na 1000 prebivalcev, 2015	Število družtev, 2019	Število družtev na 1000 prebivalcev, 2019	Bruto dohodek na prebivalca, 2014 (€ na preb.)	Bruto dohodek na prebivalca, 2018 (€ na preb.)
GORJANCI									
1.	Apnenik	29,6	29,6	0	0,0	0	0,0	...	...
2.	Cerov Log	30,7	16,9	4	17,6	4	17,5	10317	11990
3.	Dolenje Vrhpolje	37,2	12,4	1	6,8	1	6,0	10193	10895
4.	Dolenji Suhadol	43,7	12,6	2	14,8	2	14,7	9763	11587
5.	Dolž	31,8	14,6	4	12,3	4	11,8	9912	11977
6.	Drča	...	...	0	0,0	0	0,0	...	...
7.	Gabrje	32,9	13,6	9	15,1	8	13,0	9327	11194
8.	Gorenje Vrhpolje	32,4	16,7	5	14,5	5	14,2	9122	10061
9.	Gorenji Suhadol	45,2	19,0	0	0,0	0	0,0	...	...
10.	Hrastje	29,0	20,4	0	0,0	0	0,0	7773	9111
11.	Javorovica	44,0	4,0	1	29,4	1	34,5	...	...
12.	Jugorje	31,5	13,0	0	0,0	0	0,0	...	...
13.	Leskovec	31,8	20,5	0	0,0	0	0,0	...	...
14.	Mali Ban	...	...	1	41,7	1	33,3	...	...
15.	Mihovo	28,9	15,6	1	9,9	0	0,0	10845	11330
16.	Orehovica	30,3	17,1	2	9,3	2	9,6	9621	11685
17.	Pangrč Grm	42,9	14,3	2	38,5	0	0,0	...	...
18.	Rakovnik	...	...	0	0,0	0	0,0	...	...
19.	Ržišče	...	...	0	0,0	0	0,0	...	...
20.	Sela pri Šentjerneju	27,4	21,4	1	9,9	1	10,0	9819	10786
21.	Šmarje	22,5	26,5	0	0,0	0	0,0	9766	12018
22.	Tolsti Vrh	27,0	15,7	0	0,0	1	6,8	9585	12149
23.	Velike Brusnice	28,8	25,0	8	15,9	8	16,2	11803	13821
24.	Veliki Ban	42,6	14,8	0	0,0	0	0,0	8431	10596
25.	Volčkova vas	32,8	16,4	0	0,0	0	0,0	7982	9468
26.	Vratno	48,3	5,0	0	0,0	0	0,0	...	6972
27.	Vrbovce	27,9	19,7	0	0,0	0	0,0	...	10505
HALOZE									
28.	Belavšek	30,4	7,2	0	0,0	1	13,2	6880	7935
29.	Berinjak	...	...	0	0,0	0	0,0	...	...
30.	Brezovec	30,4	8,4	1	4,4	1	4,5	7667	9507
31.	Cerovec pod Bočem	27,8	16,0	3	8,2	3	7,9	7958	9448
32.	Cirkulane	22,2	13,9	12	27,5	13	28,8	9139	11079
33.	Čača vas	22,7	17,4	0	0,0	0	0,0	8324	9787
34.	Čermožiše	35,8	16,0	0	0,0	0	0,0	6654	8592
35.	Dežno pri Makolah	38,6	7,2	1	11,4	1	10,5	6833	7955
36.	Dobrina	39,7	12,4	1	4,1	0	0,0	7598	9480
37.	Dol pri Stopercah	59,4	6,3	0	0,0	0	0,0	...	...
38.	Dolane	23,2	11,3	0	0,0	0	0,0	8504	10359
39.	Dolena	44,3	14,3	0	0,0	0	0,0	6883	8239
40.	Donačka Gora	43,6	13,5	4	22,6	4	21,6	6681	8484
41.	Dravci	34,7	16,3	2	37,0	2	34,5	...	...
42.	Drevenik	34,8	8,7	1	12,8	1	12,0	7796	9391
43.	Gorenjski Vrh	37,2	7,7	0	0,0	0	0,0	6005	9451
44.	Gradišča	30,7	13,2	1	3,0	0	0,0	6965	9647
45.	Gradišče	...	...	0	0,0	0	0,0	...	...
46.	Grdina	44,8	11,5	1	8,3	1	9,4	7079	8841
47.	Gruškovec	34,1	7,3	0	0,0	0	0,0	11169	8775
48.	Hrastovec pod Bočem	35,6	14,4	0	0,0	0	0,0	7250	8776
49.	Irje	27,5	15,0	1	3,0	2	5,7	7389	8834

... nadaljevanje Preglednice F

Naselje		Delež preb. z osnovnošolsko ali nižjo izobrazbo, 2019 (%)	Delež preb. z višje- in visokošolsko izobrazbo, 2019 (%)	Število družtev, 2015	Število družtev na 1000 prebivalcev, 2015	Število družtev, 2019	Število družtev na 1000 prebivalcev, 2019	Bruto dohodek na prebivalca, 2014 (€ na preb.)	Bruto dohodek na prebivalca, 2018 (€ na preb.)
50.	Jablovec	40,6	6,3	1	8,5	3	26,3	7346	8475
51.	Janški Vrh	40,9	15,9	0	0,0	0	0,0	...	...
52.	Jelovec pri Makolah	34,8	11,2	2	10,0	2	10,7	7247	9180
53.	Jelovice	31,8	16,7	0	0,0	1	12,5	7331	8342
54.	Kočice	41,4	16,3	1	4,0	1	3,9	7785	8771
55.	Korenjak	35,3	7,8	0	0,0	0	0,0	7356	10418
56.	Kozminci	28,2	7,3	0	0,0	1	8,1	7799	9220
57.	Krasna	33,3	23,3	0	0,0	0	0,0	7414	9295
58.	Kupčnji Vrh	44,2	13,5	0	0,0	0	0,0	5954	8025
59.	Ljubstava	33,3	15,9	0	0,0	0	0,0	7014	9486
60.	Lovnik	...	...	0	0,0	0	0,0	...	...
61.	Ložina	53,8	2,6	0	0,0	0	0,0	...	...
62.	Mala Varnica	34,1	12,2	0	0,0	1	9,3	7637	9041
63.	Mali Okič	41,3	7,5	0	0,0	0	0,0	7090	7353
64.	Medribnik	32,1	17,4	0	0,0	0	0,0	7659	9419
65.	Meje	43,5	8,7	0	0,0	0	0,0	...	...
66.	Nadole	40,2	18,9	1	6,8	1	6,9	7428	9702
67.	Naraplje	29,4	21,2	1	10,9	1	9,8	8769	9587
68.	Paradiž	39,9	12,3	0	0,0	0	0,0	6706	8191
69.	Pečica	35,6	15,6	0	0,0	0	0,0	6421	8058
70.	Pestike	26,2	8,4	0	0,0	0	0,0	7187	11191
71.	Planjsko	41,5	2,4	0	0,0	0	0,0	...	...
72.	Podboč	...	...	0	0,0	0	0,0	...	...
73.	Podlehnik	31,3	15,1	12	30,8	12	32,0	7887	9515
74.	Pohorje	42,2	2,2	1	9,3	1	9,6	5458	7027
75.	Preša	31,1	14,9	3	33,0	2	23,5	8468	9770
76.	Pristava	16,6	9,3	1	5,0	1	4,7	8819	12081
77.	Repišče	29,5	9,0	0	0,0	0	0,0	7770	7529
78.	Rodni Vrh	37,0	6,5	0	0,0	0	0,0	...	...
79.	Sedlašek	34,7	10,0	0	0,0	0	0,0	6791	9391
80.	Sitež	45,2	4,8	0	0,0	0	0,0	...	...
81.	Skorišnjak	52,8	5,7	1	16,7	1	18,2	...	...
82.	Skrblje	27,8	14,8	1	14,7	1	13,2	...	8666
83.	Slatina	30,8	9,9	1	9,5	2	18,5	6768	8945
84.	Soviče	19,2	10,1	1	8,1	1	8,3	9067	10816
85.	Spodnja Sveča	27,5	15,7	0	0,0	1	18,9	...	...
86.	Spodnje Gruškovje	28,9	10,5	0	0,0	0	0,0	...	...
87.	Spodnji Leskovec	32,6	15,7	0	0,0	0	0,0	7695	9350
88.	Stanošina	30,0	13,3	2	11,6	2	11,0	7572	7837
89.	Stari Grad	39,9	12,0	0	0,0	0	0,0	7575	8882
90.	Stogovci	28,3	17,6	0	0,0	0	0,0	7871	9791
91.	Stoperce	37,6	15,8	9	44,6	8	43,2	6131	8304
92.	Strajna	39,2	9,5	0	0,0	0	0,0	6437	9618
93.	Strmec pri Leskovcu	28,2	11,3	1	14,3	1	13,2	8730	10530
94.	Strmec pri Sv. Florijanu	39,7	7,4	0	0,0	0	0,0	7154	8040
95.	Studenice	29,6	14,4	7	49,6	6	42,9	7641	8713
96.	Sv. Florijan	36,6	10,8	4	11,3	5	13,4	7052	8736
97.	Sv. Jurij	36,1	8,3	0	0,0	0	0,0	6397	8571
98.	Trdobjci	54,3	2,5	0	0,0	0	0,0	4602	6049
99.	Velika Varnica	43,5	6,0	1	5,2	1	5,3	6940	8061
100.	Veliki Okič	35,2	11,3	1	13,7	1	12,0	6837	9098
101.	Veliki Vrh	31,6	7,7	0	0,0	0	0,0	6602	9599
102.	Zakl	25,3	15,1	2	9,9	1	5,2	8852	10149

... nadaljevanje Preglednice F

Naselje		Delež preb. z osnovnošolsko ali nižjo izobrazbo, 2019 (%)	Delež preb. z višje- in visokošolsko izobrazbo, 2019 (%)	Število družtev, 2015	Število družtev na 1000 prebivalcev, 2015	Število družtev, 2019	Število družtev na 1000 prebivalcev, 2019	Bruto dohodek na prebivalca, 2014 (€ na preb.)	Bruto dohodek na prebivalca, 2018 (€ na preb.)
103.	Zgornja Sveča	36,2	10,3	0	0,0	0	0,0	7177	8603
104.	Zgornje Gruškovje	30,7	6,7	0	0,0	0	0,0	6478	8809
105.	Zgornje Ngonje	31,0	9,7	1	6,9	1	6,9	7568	8790
106.	Zgornje Poljčane	38,4	10,4	2	2,5	2	2,5	7361	8506
107.	Zgornji Gabernik	30,7	13,2	1	7,6	1	7,8	7115	10063
108.	Zgornji Leskovec	22,9	15,3	7	42,4	7	42,7	8655	10407
109.	Žahenberc	41,6	10,7	2	7,4	2	7,5	7249	8591
110.	Žetale	37,8	18,4	9	25,0	9	24,3	7801	9081
KUM									
111.	Borovak pri Podkumu	34,0	14,6	0	0,0	0	0,0	9169	10556
112.	Čimerno	55,2	13,8	0	0,0	0	0,0	...	...
113.	Dobovec	29,3	19,5	4	21,9	4	22,1	10821	11897
114.	Gorenja vas	41,5	17,1	3	54,5	2	33,9	...	...
115.	Jagnjenica	22,8	15,2	5	16,7	5	16,8	8112	9679
116.	Jelovo	33,3	19,7	2	14,1	2	13,9	8130	9838
117.	Ključevica	...	...	0	0,0	0	0,0	...	...
118.	Mali Kum	...	...	0	0,0	0	0,0	...	...
119.	Njivice	16,5	21,2	0	0,0	0	0,0	8344	10916
120.	Podkraj	33,6	12,0	4	10,6	4	10,9	8652	10124
121.	Podkum	27,0	15,5	5	22,2	6	25,3	8726	10323
122.	Radeče	22,3	22,3	36	17,4	33	16,6	9539	11324
123.	Sopota	28,3	15,2	1	16,9	1	17,2	8581	...
124.	Stari Dvor	23,6	7,3	0	0,0	0	0,0	7295	...
125.	Svibno	31,4	18,2	4	25,0	4	27,0	6644	7808
126.	Šklendrovec	29,0	16,1	1	5,8	1	5,6	...	9603
127.	Škofja Riža	25,8	22,7	0	0,0	0	0,0	9636	11413
128.	Zagrad	34,2	17,7	1	10,9	1	13,2	7350	8933
129.	Zavrate	...	...	0	0,0	0	0,0	...	...
130.	Završje	35,7	16,7	1	22,7	1	25,0	...	...
131.	Župa	41,2	10,6	0	0,0	0	0,0	9081	9620
POHORJE									
132.	Hudi Kot	34,8	15,2	1	4,4	1	4,7	7415	9125
133.	Hudinja	44,6	8,9	1	4,8	1	4,5	6509	7736
134.	Kumen	28,4	18,8	1	2,9	1	3,0	9606	12118
135.	Lukanja	...	...	0	0,0	0	0,0	...	...
136.	Mislinja	22,4	21,7	20	10,7	16	8,5	9859	11172
137.	Recenjaki	33,8	16,6	0	0,0	0	0,0	7589	8790
138.	Resnik	30,8	15,9	1	7,7	1	8,2	10002	10869
139.	Ribnica na Pohorju	23,9	17,0	7	16,7	7	17,6	8065	9247
140.	Rogla	...	...	0	0,0	1	...	...	...
141.	Skomarje	40,4	11,0	2	11,6	2	12,0	6744	8011

Viri podatkov: AJPES – Poslovni register Slovenije, 2016; AJPES – Poslovni register Slovenije, 2020; SURS, 2016; SURS, 2016a; SURS, 2020; SURS, 2020a; lastni izračuni.

Podatki in kazalci po naseljih – Preglednica G

Naselje		Rast bruto dohodka na prebivalca, 2014– 2018 (indeks; 2014=100)	Število gospodarskih subjektov, 2015	Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev, 2015	Število gospodarskih subjektov, 2019	Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev, 2019	Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov, 2015*	Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov, 2019*
GORJANCI								
1.	Apnenik	...	0	0,0	0	0,0	/	/
2.	Cerov Log	116,2	8	35,2	12	52,4	G	I
3.	Dolenje Vrhpolje	106,9	7	47,9	9	53,6	heterogena	heterogena
4.	Dolenji Suhadol	118,7	4	29,6	5	36,8	G	G
5.	Dolž	120,8	11	33,7	17	50,1	heterogena	M
6.	Drča	...	3	120,0	3	100,0	heterogena	heterogena
7.	Gabrje	120,0	16	26,8	19	30,9	G	F
8.	Gorenje Vrhpolje	110,3	10	28,9	15	42,6	heterogena	heterogena
9.	Gorenji Suhadol	...	3	51,7	3	56,6	heterogena	heterogena
10.	Hrastje	117,2	8	66,1	5	41,7	G	heterogena
11.	Javorovica	...	0	0,0	0	0,0	/	/
12.	Jugorje	...	0	0,0	2	28,6	/	heterogena
13.	Leskovec	...	2	38,5	4	78,4	heterogena	heterogena
14.	Mali Ban	...	0	0,0	0	0,0	/	/
15.	Mihovo	104,5	2	19,8	4	33,3	heterogena	C
16.	Orehovica	121,5	5	23,1	6	28,8	F	heterogena
17.	Pangrč Grm	...	2	38,5	1	17,5	heterogena	M
18.	Rakovnik	...	0	0,0	2	181,8	/	heterogena
19.	Ržišče	...	0	0,0	1	55,6	/	H
20.	Sela pri Šentjerneju	109,8	3	29,7	7	70,0	F	F
21.	Šmarje	123,1	11	98,2	17	132,8	heterogena	G
22.	Tolsti Vrh	126,8	7	54,7	5	34,0	F	F
23.	Velike Brsnice	117,1	31	61,5	38	77,1	G	G
24.	Veliki Ban	125,7	0	0,0	1	14,3	/	drugo
25.	Volčkova vas	118,6	1	11,1	1	12,7	J	J
26.	Vratno	...	2	29,4	2	26,0	heterogena	heterogena
27.	Vrbovce	...	4	59,7	3	43,5	C	heterogena
HALOZE								
28.	Belavšek	115,3	2	25,0	0	0,0	heterogena	M
29.	Berinjak	...	0	0,0	1	47,6	/	/
30.	Brezovec	124,0	2	8,9	4	17,9	F	F
31.	Cerovec pod Bočem	118,7	15	40,8	18	47,1	heterogena	heterogena
32.	Cirkulane	121,2	29	66,4	38	84,3	I	heterogena
33.	Čača vas	117,6	5	33,3	5	32,7	heterogena	heterogena
34.	Čermožiše	129,1	9	30,0	9	31,1	F	F
35.	Dežno pri Makolah	116,4	3	34,1	4	42,1	F	F
36.	Dobrina	124,8	13	53,1	12	48,6	H	H
37.	Dol pri Stopercah	...	0	0,0	0	0,0	/	/
38.	Dolane	121,8	12	74,1	25	156,3	C	C
39.	Dolena	119,7	2	12,2	2	12,3	heterogena	heterogena
40.	Donačka Gora	127,0	4	22,6	5	27,0	F	heterogena
41.	Dravci	...	1	18,5	0	0,0	I	/
42.	Drevenik	120,5	5	64,1	6	72,3	heterogena	I
43.	Gorenjski Vrh	157,4	0	0,0	0	0,0	/	/
44.	Gradišča	138,5	7	21,3	9	26,0	F	heterogena
45.	Gradišče	...	0	0,0	0	0,0	/	/
46.	Grdina	124,9	3	24,8	2	18,9	C	heterogena
47.	Gruškovec	78,6	3	22,2	4	28,0	heterogena	heterogena
48.	Hrastovec pod Bočem	121,0	2	20,2	3	30,6	heterogena	heterogena
49.	Irje	119,6	18	53,6	21	59,8	G	heterogena

... nadaljevanje Preglednice G

	Naselje	Rast bruto dohodka na prebivalca, 2014– 2018 (indeks; 2014=100)	Število gospodarskih subjektov, 2015	Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev, 2015	Število gospodarskih subjektov, 2019	Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev, 2019	Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov, 2015*	Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov, 2019*
50.	Jablovec	115,4	2	16,9	5	43,9	heterogena	heterogena
51.	Janški Vrh	...	1	20,0	4	87,0	M	heterogena
52.	Jelovec pri Makolah	126,7	5	25,0	8	42,8	N+S+ostalo	heterogena
53.	Jelovice	113,8	5	66,7	3	37,5	F	G
54.	Kočice	112,7	4	16,1	3	11,6	heterogena	F
55.	Korenjak	141,6	1	8,5	1	8,2	F	F
56.	Kozminci	118,2	2	15,7	5	40,3	heterogena	heterogena
57.	Krasna	125,4	2	24,7	3	41,7	heterogena	M
58.	Kupčinji Vrh	134,8	2	16,8	1	9,4	heterogena	D+E
59.	Ljubstava	135,2	1	13,7	1	11,5	F	F
60.	Lovnik	...	1	27,8	4	153,8	H	heterogena
61.	Ložina	...	2	47,6	1	25,6	heterogena	F
62.	Mala Varnica	118,4	2	20,6	1	9,3	heterogena	G
63.	Mali Okič	103,7	3	29,7	3	31,6	M	C
64.	Medribnik	123,0	13	100,0	11	79,7	M	heterogena
65.	Meje	...	1	20,8	3	53,6	M	F
66.	Nadole	130,6	2	13,5	2	13,9	heterogena	heterogena
67.	Naraplje	109,3	5	54,3	6	58,8	F	F
68.	Paradiž	122,1	5	26,2	4	22,2	heterogena	heterogena
69.	Pečica	125,5	4	36,4	6	52,2	heterogena	heterogena
70.	Pestike	155,7	0	0,0	1	8,4	/	N+S+ostalo
71.	Planjsko	...	1	18,5	1	20,8	N+S+ostalo	N+S+ostalo
72.	Podboč	...	0	0,0	0	0,0	/	/
73.	Podlehnik	120,6	21	53,8	23	61,3	G	heterogena
74.	Pohorje	128,7	1	9,3	3	28,8	F	heterogena
75.	Preša	115,4	3	33,0	3	35,3	F	F
76.	Pristava	137,0	7	35,0	10	46,7	M	heterogena
77.	Repišče	96,9	8	57,6	9	64,7	F	heterogena
78.	Rodni Vrh	...	1	21,7	1	21,7	M	M
79.	Sedlašek	138,3	9	40,9	9	37,8	F	heterogena
80.	Sitež	...	1	20,8	0	0,0	F	/
81.	Skorišnjak	...	1	16,7	1	18,2	F	F
82.	Skrblje	...	0	0,0	1	13,2	/	G
83.	Slatina	132,2	3	28,6	3	27,8	heterogena	heterogena
84.	Soviče	119,3	3	24,2	4	33,3	heterogena	heterogena
85.	Spodnja Sveča	...	0	0,0	2	37,7	/	F
86.	Spodnje Gruškovje	...	1	23,8	1	23,3	I	I
87.	Spodnji Leskovec	121,5	3	28,3	2	19,2	heterogena	heterogena
88.	Stanošina	103,5	13	75,6	17	93,4	heterogena	heterogena
89.	Stari Grad	117,3	7	29,0	6	25,4	heterogena	heterogena
90.	Stogovci	124,4	6	24,9	11	46,0	heterogena	heterogena
91.	Stoperce	135,4	10	49,5	10	54,1	heterogena	heterogena
92.	Strajna	149,4	0	0,0	4	43,0	/	heterogena
93.	Strmec pri Leskovcu	120,6	5	71,4	3	39,5	C	N+S+ostalo
94.	Strmec pri Sv. Florijanu	112,4	3	20,1	6	39,2	heterogena	F
95.	Studenice	114,0	9	63,8	7	50,0	heterogena	heterogena
96.	Sv. Florijan	123,9	18	50,7	23	61,8	F	F
97.	Sv. Jurij	134,0	3	21,9	5	39,4	C	M
98.	Trdobojci	131,4	4	42,6	6	63,2	M	M
99.	Velika Varnica	116,2	5	25,8	3	16,0	G	heterogena
100.	Veliki Okič	133,1	0	0,0	2	24,1	/	heterogena
101.	Veliki Vrh	145,4	0	0,0	3	23,6	/	heterogena
102.	Zakl	114,7	10	49,5	9	46,4	I	heterogena

... nadaljevanje Preglednice G

Naselje	Rast bruto dohodka na prebivalca, 2014– 2018 (indeks; 2014=100)	Število gospodarskih subjektov, 2015	Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev, 2015	Število gospodarskih subjektov, 2019	Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev, 2019	Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov, 2015*	Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov, 2019*
103. Zgornja Sveča	119,9	2	31,7	3	49,2	heterogena	I
104. Zgornje Gruškovje	136,0	9	69,2	6	50,0	H	H
105. Zgornje Ngonje	116,1	22	151,7	26	179,3	G	G
106. Zgornje Poljčane	115,6	32	40,0	41	51,7	C	C
107. Zgornji Gabernik	141,4	7	53,0	6	46,9	M	heterogena
108. Zgornji Leskovec	120,2	8	48,5	8	48,8	H	heterogena
109. Žahenberc	118,5	6	22,3	8	30,2	heterogena	heterogena
110. Žetale	116,4	11	30,6	15	40,4	heterogena	heterogena
KUM							
111. Borovak pri Podkumu	115,1	1	8,1	3	23,4	F	F
112. Čimerno	...	0	0,0	1	27,8	/	I
113. Dobovec	109,9	20	109,3	18	99,4	I	heterogena
114. Gorenja vas	...	0	0,0	2	33,9	/	heterogena
115. Jagnjenica	119,3	10	33,4	17	57,2	heterogena	heterogena
116. Jelovo	121,0	2	14,1	4	27,8	M	heterogena
117. Ključevica	...	1	37,0	1	43,5	I	I
118. Mali Kum	...	0	0,0	0	0,0	/	/
119. Njivice	130,8	10	93,5	7	72,2	C	C
120. Podkraj	117,0	10	26,5	13	35,3	G	G
121. Podkum	118,3	10	44,4	12	50,6	heterogena	heterogena
122. Radeče	118,7	171	82,8	172	86,3	G	heterogena
123. Sopota	...	2	33,9	2	34,5	F	F
124. Stari Dvor	...	3	48,4	3	52,6	heterogena	heterogena
125. Svibno	117,5	5	31,3	6	40,5	heterogena	heterogena
126. Šklendrovec	...	7	40,7	7	38,9	H	F
127. Škofja Riža	118,4	6	51,7	8	72,7	heterogena	heterogena
128. Zagrad	121,5	3	32,6	3	39,5	heterogena	A
129. Zavrate	...	2	95,2	1	45,5	heterogena	D+E
130. Završje	...	3	68,2	5	125,0	G	G
131. Župa	105,9	6	69,0	5	52,1	heterogena	heterogena
POHORJE							
132. Hudi Kot	123,1	6	26,7	6	27,91	H	heterogena
133. Hudinja	118,9	5	24,2	6	27,03	B	heterogena
134. Kumen	126,2	15	43,6	11	33,23	N+S+ostalo	heterogena
135. Lukanja	...	4	571,4	1	200,00	H	I
136. Mislinja	113,3	119	63,8	119	63,40	G	G
137. Recenjaki	115,8	4	22,1	10	58,82	A	heterogena
138. Resnik	108,7	6	46,2	10	81,97	C	I
139. Ribnica na Pohorju	114,7	21	50,1	28	70,35	I	I
140. Rogla	...	9	4500,0	6	...	I	I
141. Skomarje	118,8	5	28,9	8	48,19	G	heterogena

Viri podatkov: SURS, 2016a; SURS, 2020a; AJPES – Poslovni register Slovenije, 2016; AJPES – Poslovni register Slovenije, 2020; lastni izračuni.

Opomba: *Pojasnilo kot v Preglednici 11.

Podatki in kazalci po naseljih – Preglednica H

Naselje	Sprememba prevladujoče dejavnosti gosp. subjektov, 2015– 2019*	Gospodarski subjekti po velikosti – mikro, 2015	Gospodarski subjekti po velikosti – majhni, 2015	Gospodarski subjekti po velikosti – srednji, 2015	Gospodarski subjekti po velikosti – veliki, 2015	Gospodarski subjekti po velikosti – mikro, 2019	Gospodarski subjekti po velikosti – majhni, 2019	Gospodarski subjekti po velikosti – srednji, 2019
GORJANCI								
1. Apnenik	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Cerov Log	2	7	0	0	0	6	0	0
3. Dolenje Vrhpolje	4	4	0	0	0	5	0	0
4. Dolenji Suhadol	4	3	0	0	0	3	1	0
5. Dolž	1	9	0	0	0	9	0	0
6. Drča	4	2	0	0	0	2	0	0
7. Gabrje	2	12	0	0	0	11	0	0
8. Gorenje Vrhpolje	4	7	0	0	0	7	0	0
9. Gorenji Suhadol	4	2	0	0	0	2	0	0
10. Hrastje	3	3	0	0	0	2	1	0
11. Javorovica	0	0	0	0	0	0	0	0
12. Jugorje	0	0	0	0	0	2	0	0
13. Leskovec	4	2	0	0	0	2	0	0
14. Mali Ban	0	0	0	0	0	0	0	0
15. Mihovo	1	2	0	0	0	2	0	0
16. Orehovica	3	5	0	0	0	3	0	0
17. Pangrč Grm	1	0	0	0	0	0	0	0
18. Rakovnik	0	0	0	0	0	1	0	0
19. Ržišče	0	0	0	0	0	0	0	0
20. Sela pri Šentjerneju	4	2	0	0	0	4	0	0
21. Šmarje	1	7	0	0	0	8	0	0
22. Tolsti Vrh	4	3	0	0	0	1	0	0
23. Velike Brusnice	4	26	0	0	0	22	1	0
24. Veliki Ban	0	0	0	0	0	1	0	0
25. Volčkova vas	4	0	0	0	0	0	0	0
26. Vratno	4	2	0	0	0	1	0	0
27. Vrbovce	3	3	0	0	0	3	0	0
HALOZE								
28. Belavšek	1	1	0	0	0	0	0	0
29. Berinjak	0	0	0	0	0	0	0	0
30. Brezovec	4	2	0	0	0	0	0	0
31. Cerovec pod Bočem	4	11	0	0	0	11	1	0
32. Cirkulane	3	18	0	0	0	18	0	0
33. Čača vas	4	4	0	0	0	4	0	0
34. Čermožiše	4	8	0	0	0	9	0	0
35. Dežno pri Makolah	4	3	0	0	0	3	0	0
36. Dobrina	4	9	0	0	0	6	0	0
37. Dol pri Stopercah	0	0	0	0	0	0	0	0
38. Dolane	4	7	0	0	0	6	2	0
39. Dolena	4	2	0	0	0	0	0	0
40. Donačka Gora	3	4	0	0	0	3	0	0
41. Dravci	0	1	0	0	0	0	0	0
42. Drevenik	1	5	0	0	0	3	0	0
43. Gorenjski Vrh	0	0	0	0	0	0	0	0
44. Gradišča	3	5	0	0	0	5	0	0
45. Gradišče	0	0	0	0	0	0	0	0
46. Grdina	3	1	0	0	0	1	0	0
47. Gruškovec	4	0	1	0	0	2	1	0
48. Hrastovec pod Bočem	4	2	0	0	0	2	0	0
49. Irje	3	14	0	0	0	14	1	0

... nadaljevanje Preglednice H

Naselje		Sprememba prevladujoče dejavnosti gosp. subjektov, 2015– 2019*	Gospodarski subjekti po velikosti – mikro, 2015	Gospodarski subjekti po velikosti – majhni, 2015	Gospodarski subjekti po velikosti – srednji, 2015	Gospodarski subjekti po velikosti – veliki, 2015	Gospodarski subjekti po velikosti – mikro, 2019	Gospodarski subjekti po velikosti – majhni, 2019	Gospodarski subjekti po velikosti – srednji, 2019
50.	Jablovec	4	2	0	0	0	2	0	0
51.	Janški Vrh	3	1	0	0	0	2	0	0
52.	Jelovec pri Makolah	3	5	0	0	0	5	0	0
53.	Jelovice	2	4	0	0	0	2	0	0
54.	Kočice	1	3	0	0	0	3	0	0
55.	Korenjak	4	1	0	0	0	1	0	0
56.	Kozminci	4	2	0	0	0	3	0	0
57.	Krasna	1	2	0	0	0	2	0	0
58.	Kupčinji Vrh	1	1	0	0	0	1	0	0
59.	Ljubstava	4	1	0	0	0	1	0	0
60.	Lovnik	3	1	0	0	0	2	0	0
61.	Ložina	1	2	0	0	0	1	0	0
62.	Mala Varnica	1	2	0	0	0	1	0	0
63.	Mali Okič	2	1	0	0	0	0	0	0
64.	Medribnik	3	10	0	0	0	7	1	0
65.	Meje	2	0	0	0	0	1	0	0
66.	Nadole	4	1	0	0	0	1	0	0
67.	Naraplje	4	3	0	0	0	5	0	0
68.	Paradiž	4	2	0	0	0	3	0	0
69.	Pečica	4	3	0	0	0	3	0	0
70.	Pestike	0	0	0	0	0	0	0	0
71.	Planjsko	4	0	0	0	0	1	0	0
72.	Podboč	0	0	0	0	0	0	0	0
73.	Podlehnik	3	9	2	0	0	12	2	0
74.	Pohorje	3	1	0	0	0	0	0	0
75.	Preša	4	3	0	0	0	7	0	0
76.	Pristava	3	4	0	0	0	0	0	0
77.	Repišče	3	5	0	0	0	5	0	0
78.	Rodni Vrh	4	0	0	0	0	0	0	0
79.	Sedlašek	3	8	0	0	0	8	0	0
80.	Sitež	0	1	0	0	0	0	0	0
81.	Skorišnjak	4	1	0	0	0	1	0	0
82.	Skrblje	0	0	0	0	0	0	0	0
83.	Slatina	4	3	0	0	0	2	0	0
84.	Soviče	4	2	0	0	0	3	0	0
85.	Spodnja Sveča	0	0	0	0	0	2	0	0
86.	Spodnje Gruškovje	4	0	0	0	0	0	0	0
87.	Spodnji Leskovec	4	2	0	0	0	1	0	0
88.	Stanošina	4	7	1	0	0	12	1	0
89.	Stari Grad	4	6	0	0	0	6	0	0
90.	Stogovci	4	4	0	0	0	4	1	0
91.	Stoperce	4	6	0	0	0	7	0	0
92.	Strajna	0	0	0	0	0	2	0	0
93.	Strmec pri Leskovcu	2	2	0	0	0	2	0	0
94.	Strmec pri Sv. Florijanu	1	2	0	0	0	3	0	0
95.	Studenice	4	6	0	0	0	4	0	0
96.	Sv. Florijan	4	12	1	0	1	16	2	1
97.	Sv. Jurij	2	2	0	0	0	2	0	0
98.	Trdobjci	4	2	0	0	0	1	0	0
99.	Velika Varnica	3	3	0	0	0	2	0	0
100.	Veliki Okič	0	0	0	0	0	1	0	0
101.	Veliki Vrh	0	0	0	0	0	0	0	0
102.	Zakl	3	7	0	0	0	5	1	0

... nadaljevanje Preglednice H

Naselje		Sprememba prevladujoče dejavnosti gosp. subjektov, 2015– 2019*	Gospodarski subjekti po velikosti – mikro, 2015	Gospodarski subjekti po velikosti – majhni, 2015	Gospodarski subjekti po velikosti – srednji, 2015	Gospodarski subjekti po velikosti – veliki, 2015	Gospodarski subjekti po velikosti – mikro, 2019	Gospodarski subjekti po velikosti – majhni, 2019	Gospodarski subjekti po velikosti – srednji, 2019
103.	Zgornja Sveča	1	2	0	0	0	1	0	0
104.	Zgornje Gruškovje	4	3	0	0	0	3	0	0
105.	Zgornje Ngonje	4	11	1	0	0	10	4	0
106.	Zgornje Poljčane	4	20	0	0	0	19	2	0
107.	Zgornji Gabernik	3	5	0	0	0	4	1	0
108.	Zgornji Leskovec	3	7	0	0	0	5	0	0
109.	Žahenberc	4	6	0	0	0	5	0	0
110.	Žetale	4	6	0	0	0	4	1	0
KUM									
111.	Borovak pri Podkumu	4	0	0	0	0	1	0	0
112.	Čimerno	0	0	0	0	0	1	0	0
113.	Dobovec	3	11	1	0	0	12	2	0
114.	Gorenja vas	0	0	0	0	0	0	0	0
115.	Jagnjenica	4	10	0	0	0	11	0	0
116.	Jelovo	3	2	0	0	0	4	0	0
117.	Ključevica	4	0	0	0	0	0	0	0
118.	Mali Kum	0	0	0	0	0	0	0	0
119.	Njivice	4	6	0	0	0	1	1	0
120.	Podkraj	4	3	0	0	0	4	0	0
121.	Podkum	4	9	0	0	0	10	0	0
122.	Radeče	3	104	1	1	0	83	4	1
123.	Sopota	4	1	0	0	0	1	0	0
124.	Stari Dvor	4	3	0	0	0	3	0	0
125.	Svibno	4	2	0	0	0	4	0	0
126.	Šklendrovec	2	7	0	0	0	7	0	0
127.	Škofja Riža	4	5	0	0	0	2	0	0
128.	Zagrad	1	3	0	0	0	1	0	0
129.	Zavrate	1	1	0	0	0	1	0	0
130.	Završje	4	0	0	0	0	0	0	0
131.	Župa	4	2	0	0	0	3	0	0
POHORJE									
132.	Hudi Kot	3	2	0	0	0	2	0	0
133.	Hudinja	3	2	0	0	0	3	0	0
134.	Kumen	3	12	0	0	0	5	1	0
135.	Lukanja	2	1	0	0	0	0	0	0
136.	Mislinja	4	82	0	0	0	67	6	0
137.	Recenjaki	3	4	0	0	0	6	0	0
138.	Resnik	2	4	0	0	0	4	0	0
139.	Ribnica na Pohorju	4	11	0	0	0	9	1	0
140.	Rogla	4	0	0	0	0	0	0	0
141.	Skomarje	3	3	0	0	0	4	0	0

Viri podatkov: AJPES – Poslovni register Slovenije, 2016; AJPES – Poslovni register Slovenije, 2020; lastni izračuni.

Opomba: *0 – ni podatka, 1 – specializacija, 2 – sprememba v specializaciji, 3 – povečanje heterogenosti, 4 – ni spremembe.

Podatki in kazalci po naseljih – Preglednica I

Naselje		Gospodarski subjekti po velikosti – veliki, 2019	Rast števila gospodarskih subjektov, 2015– 2019 (indeks; 2015=100)	Število kmetijskih gospodarstev, 2015	Število kmetijskih gospodarstev, 2019	Rast števila kmetijskih gospodarstev, 2015– 2019 (indeks; 2015=100)	Povprečno število članov KMG, 2015	Povprečno število članov KMG, 2019	Število GVŽ, 2015
GORJANCI									
1.	Apnenik	0	...	4	4	100,0	5,8	3,8	3,00
2.	Cerov Log	0	150	44	42	95,5	4,6	4,1	24,29
3.	Dolenje Vrhpolje	0	129	31	31	100,0	4,2	4,1	11,53
4.	Dolenji Suhadol	0	125	20	19	95,0	4,4	3,7	52,23
5.	Dolž	0	155	41	40	97,6	3,9	3,5	110,45
6.	Drča	0	100	10	10	100,0	3,8	3,4	4,29
7.	Gabrje	0	119	80	70	87,5	4,5	3,8	44,43
8.	Gorenje Vrhpolje	0	150	54	55	101,9	4,6	3,8	101,96
9.	Gorenji Suhadol	0	100	10	10	100,0	4,5	3,7	16,45
10.	Hrastje	0	63	16	18	112,5	4,3	3,8	19,30
11.	Javorovica	0	...	9	10	111,1	3,4	3,0	8,47
12.	Jugorje	0	...	9	9	100,0	4,9	3,7	28,85
13.	Leskovec	0	200	7	7	100,0	5,0	4,3	10,10
14.	Mali Ban	0	...	8	9	112,5	3,6	3,3	7,42
15.	Mihovo	0	200	17	18	105,9	4,2	4,1	29,86
16.	Orehovica	0	120	30	35	116,7	4,3	3,9	26,36
17.	Pangrč Grm	0	50	13	13	100,0	4,5	3,8	43,99
18.	Rakovnik	0	...	3	3	100,0	3,7	3,0	0,00
19.	Ržišče	0	...	8	7	87,5	3,3	3,0	10,48
20.	Sela pri Šentjerneju	0	233	15	15	100,0	5,4	4,3	61,87
21.	Šmarje	0	155	22	20	90,9	4,5	3,5	8,38
22.	Tolsti Vrh	0	71	18	20	111,1	4,8	4,4	8,94
23.	Velike Brusnice	0	123	59	61	103,4	4,6	4,0	48,27
24.	Veliki Ban	0	...	11	11	100,0	5,0	4,1	9,30
25.	Volčkova vas	0	100	10	8	80,0	4,3	3,9	14,40
26.	Vratno	0	100	13	13	100,0	3,7	3,7	11,50
27.	Vrbovce	0	75	11	11	100,0	5,2	4,3	3,21
HALOZE									
28.	Belavšek	0	0	19	21	110,5	4,1	3,1	16,71
29.	Berinjak	0	...	4	4	100,0	4,0	3,5	0,00
30.	Brezovec	0	200	40	36	90,0	4,0	3,3	15,72
31.	Cerovec pod Bočem	0	120	49	46	93,9	4,3	3,8	78,84
32.	Cirkulane	0	131	48	50	104,2	4,2	3,4	31,24
33.	Čača vas	0	100	29	30	103,4	4,9	4,1	80,87
34.	Čermožiše	0	100	46	50	108,7	4,8	3,7	154,64
35.	Dežno pri Makolah	0	133	25	26	104,0	3,5	3,1	31,64
36.	Dobrina	0	92	48	50	104,2	4,5	3,5	148,14
37.	Dol pri Stopercah	0	...	8	8	100,0	4,4	3,8	31,26
38.	Dolane	0	208	26	23	88,5	4,8	3,8	9,88
39.	Dolena	0	100	31	30	96,8	3,8	3,2	55,56
40.	Donačka Gora	0	125	43	47	109,3	4,6	3,7	117,20
41.	Dravci	0	0	13	13	100,0	4,0	3,2	21,66
42.	Drevenik	0	120	24	24	100,0	4,3	4,0	38,11
43.	Gorenjski Vrh	0	...	23	22	95,7	4,3	3,7	12,43
44.	Gradišča	0	129	81	81	100,0	3,9	3,3	43,17
45.	Gradišče	0	...	14	14	100,0	3,2	2,9	7,18
46.	Grdina	0	67	21	21	100,0	4,8	3,9	134,90
47.	Gruškovec	0	133	36	36	100,0	3,5	3,1	9,48
48.	Hrastovec pod Bočem	0	150	38	38	100,0	4,0	3,1	45,46
49.	Irje	0	117	30	29	96,7	4,0	3,6	22,75

... nadaljevanje Preglednice I

Naselje		Gospodarski subjekti po velikosti – veliki, 2019	Rast števila gospodarskih subjektov, 2015– 2019 (indeks; 2015=100)	Število kmetijskih gospodarstev, 2015	Število kmetijskih gospodarstev, 2019	Rast števila kmetijskih gospodarstev, 2015– 2019 (indeks; 2015=100)	Povprečno število članov KMG, 2015	Povprečno število članov KMG, 2019	Število GVŽ, 2015
50.	Jablovec	0	250	27	27	100,0	4,3	3,4	30,73
51.	Janški Vrh	0	400	24	22	91,7	3,4	3,1	0,00
52.	Jelovec pri Makolah	0	160	44	44	100,0	4,5	3,7	21,99
53.	Jelovice	0	60	27	22	81,5	3,5	3,2	27,64
54.	Kočice	0	75	53	53	100,0	4,6	3,6	139,56
55.	Korenjak	0	100	22	19	86,4	4,7	4,2	23,15
56.	Kozminci	0	250	10	11	110,0	5,4	3,6	38,20
57.	Krasna	0	150	11	11	100,0	3,8	3,0	36,18
58.	Kupčnji Vrh	0	50	27	27	100,0	4,4	3,5	112,33
59.	Ljubstava	0	100	16	24	150,0	3,5	2,5	12,91
60.	Lovnik	0	400	8	8	100,0	4,4	3,9	14,92
61.	Ložina	0	50	9	10	111,1	5,3	3,8	10,50
62.	Mala Varnica	0	50	25	27	108,0	4,0	3,1	77,72
63.	Mali Okič	0	100	26	27	103,8	4,1	3,3	13,07
64.	Medribnik	0	85	29	30	103,4	4,1	3,2	40,64
65.	Meje	0	300	14	14	100,0	3,9	2,8	1,90
66.	Nadole	0	100	28	28	100,0	4,8	4,0	90,77
67.	Naraplje	0	120	20	19	95,0	3,9	3,1	49,19
68.	Paradiž	0	80	49	51	104,1	3,8	3,1	12,46
69.	Pečica	0	150	19	19	100,0	4,1	3,5	22,93
70.	Pestike	0	...	18	19	105,6	3,6	2,7	20,02
71.	Planjsko	0	100	9	10	111,1	4,1	3,6	14,33
72.	Podboč	0	...	5	5	100,0	4,0	2,6	13,54
73.	Podlehnik	0	110	59	61	103,4	4,3	3,1	84,92
74.	Pohorje	0	300	24	24	100,0	4,5	3,7	4,56
75.	Preša	0	100	15	15	100,0	2,9	2,3	7,94
76.	Pristava	0	143	33	37	112,1	3,8	2,9	32,33
77.	Repišče	0	113	26	25	96,2	3,8	3,3	257,94
78.	Rodni Vrh	0	100	17	17	100,0	3,8	3,4	14,87
79.	Sedlašek	0	100	38	40	105,3	3,6	3,0	42,88
80.	Sitež	0	0	12	13	108,3	3,4	3,4	6,46
81.	Skorišnjak	0	100	15	15	100,0	3,8	3,0	21,87
82.	Skrblje	0	...	10	10	100,0	4,4	3,4	123,39
83.	Slatina	0	100	37	34	91,9	3,9	2,9	22,27
84.	Soviče	0	133	20	21	105,0	4,2	3,1	31,38
85.	Spodnja Sveča	0	...	9	11	122,2	3,4	3,1	27,63
86.	Spodnje Gruškovje	0	100	13	12	92,3	3,8	3,3	10,17
87.	Spodnji Leskovec	0	67	22	21	95,5	4,4	3,5	128,09
88.	Stanošina	0	131	24	26	108,3	4,5	3,3	182,23
89.	Stari Grad	0	86	65	63	96,9	4,2	3,4	140,01
90.	Stogovci	0	183	24	22	91,7	4,5	3,9	110,29
91.	Stoperce	0	100	42	41	97,6	4,1	3,3	246,90
92.	Strajna	0	...	16	17	106,3	4,0	3,5	11,53
93.	Strmec pri Leskovcu	0	60	23	24	104,3	3,9	3,2	7,58
94.	Strmec pri Sv. Florijanu	0	200	38	36	94,7	3,8	3,4	118,90
95.	Studenice	0	78	10	10	100,0	4,5	4,0	3,48
96.	Sv. Florijan	0	128	69	71	102,9	4,2	3,6	287,47
97.	Sv. Jurij	0	167	24	25	104,2	4,6	4,0	115,56
98.	Trdobjci	0	150	27	28	103,7	4,0	3,5	37,86
99.	Velika Varnica	0	60	58	56	96,6	3,8	3,0	40,65
100.	Veliki Okič	0	...	23	25	108,7	3,6	3,0	46,87
101.	Veliki Vrh	0	...	25	23	92,0	3,6	3,0	0,18
102.	Zakl	0	90	33	34	103,0	4,4	3,2	30,71

... nadaljevanje Preglednice I

Naselje	Gospodarski subjekti po velikosti – veliki, 2019	Rast števila gospodarskih subjektov, 2015– 2019 (indeks; 2015=100)	Število kmetijskih gospodarstev, 2015	Število kmetijskih gospodarstev, 2019	Rast števila kmetijskih gospodarstev, 2015– 2019 (indeks; 2015=100)	Povprečno število članov KMG, 2015	Povprečno število članov KMG, 2019	Število GVŽ, 2015
103. Zgornja Sveča	0	150	16	16	100,0	3,5	3,3	40,31
104. Zgornje Gruškovje	0	67	28	33	117,9	4,1	3,0	17,81
105. Zgornje Ngonje	0	118	30	26	86,7	4,2	3,5	18,11
106. Zgornje Poljčane	0	128	23	23	100,0	4,2	4,0	68,19
107. Zgornji Gabernik	0	86	26	25	96,2	4,9	4,2	54,26
108. Zgornji Leskovec	0	100	19	17	89,5	4,4	3,2	19,94
109. Žahenberc	0	133	46	47	102,2	4,6	3,9	118,69
110. Žetale	0	136	69	70	101,4	4,2	3,5	244,90
KUM								
111. Borovak pri Podkumu	0	300	17	18	105,9	4,6	3,9	114,27
112. Čimerno	0	...	11	10	90,9	3,7	2,8	48,34
113. Dobovec	0	90	20	20	100,0	4,3	3,2	22,15
114. Gorenja vas	0	...	13	14	107,7	3,9	3,3	43,80
115. Jagnjenica	0	170	19	21	110,5	3,8	3,6	62,26
116. Jelovo	0	200	18	19	105,6	4,2	3,6	29,77
117. Ključevica	0	100	8	8	100,0	4,0	3,3	7,80
118. Mali Kum	0	0	6	6	100,0	4,3	3,2	18,43
119. Njivice	1	70	0	0	...	...	...	0,00
120. Podkraj	0	130	27	29	107,4	4,0	3,3	57,74
121. Podkum	0	120	28	28	100,0	4,1	3,1	69,27
122. Radeče	0	101	27	31	114,8	4,2	3,7	2,50
123. Sopota	0	100	6	6	100,0	4,3	4,2	8,35
124. Stari Dvor	0	100	5	6	120,0	3,4	3,0	11,28
125. Svibno	0	120	27	25	92,6	4,7	4,1	185,97
126. Šklendrovec	0	100	10	11	110,0	4,9	3,8	16,71
127. Škofja Riža	0	133	11	12	109,1	5,2	3,8	21,72
128. Zagrad	0	100	14	14	100,0	4,4	3,3	15,95
129. Zavrate	0	50	8	8	100,0	4,6	3,9	36,52
130. Završje	0	167	11	10	90,9	4,5	3,7	38,21
131. Župa	0	83	24	23	95,8	3,9	3,2	21,91
POHORJE								
132. Hudi Kot	0	100	38	39	102,6	4,3	3,3	114,93
133. Hudinja	0	120	50	50	100,0	4,2	3,6	319,75
134. Kumen	0	73	46	49	106,5	5,2	3,9	203,56
135. Lukanja	0	25	0	0	...	...	...	0,00
136. Mislinja	0	100	81	85	104,9	4,7	3,7	188,98
137. Recenjaki	0	250	27	26	96,3	4,6	3,5	90,06
138. Resnik	0	167	19	19	100,0	4,8	3,5	101,33
139. Ribnica na Pohorju	0	133	32	33	103,1	4,4	3,6	101,71
140. Rogla	0	67	1	1	100,0	2,0	2,0	0,00
141. Skomarje	0	160	27	28	103,7	4,6	3,6	159,71

Viri podatkov: AJPES – Poslovni register Slovenije, 2016; AJPES – Poslovni register Slovenije, 2020; MKGP, 2016; MKGP, 2020; ARSKTRP, 2016; ARSKTRP, 2020; lastni izračuni.

Podatki in kazalci po naseljih – Preglednica J

Naselje		Povprečno število GVŽ na KMG, 2015	Število GVŽ, 2019	Povprečno število GVŽ na KMG, 2019	Število KMG z dopolnilno dejavnostjo, 2015	Delež KMG z dopolnilno dejavnostjo, 2015 (%)	Število KMG z dopolnilno dejavnostjo, 2019	Delež KMG z dopolnilno dejavnostjo, 2019 (%)	Število ekoloških kmetij, 2015
GORJANCI									
1.	Apnenik	0,75	3,03	0,76	0	0,0	1	25,0	0
2.	Cerov Log	0,55	35,72	0,85	0	0,0	0	0,0	0
3.	Dolenje Vrhpolje	0,37	26,88	0,87	0	0,0	0	0,0	0
4.	Dolenji Suhadol	2,61	56,83	2,99	1	5,0	1	5,3	0
5.	Dolž	2,69	137,76	3,44	0	0,0	0	0,0	0
6.	Drča	0,43	0,70	0,07	0	0,0	1	10,0	1
7.	Gabrje	0,56	41,39	0,59	0	0,0	2	2,9	0
8.	Gorenje Vrhpolje	1,89	116,17	2,11	0	0,0	2	3,6	0
9.	Gorenji Suhadol	1,65	19,45	1,95	0	0,0	0	0,0	1
10.	Hrastje	1,21	19,51	1,08	0	0,0	1	5,6	1
11.	Javorovica	0,94	9,44	0,94	0	0,0	0	0,0	0
12.	Jugorje	3,21	36,21	4,02	1	11,1	1	11,1	0
13.	Leskovec	1,44	6,74	0,96	0	0,0	0	0,0	0
14.	Mali Ban	0,93	8,03	0,89	0	0,0	0	0,0	0
15.	Mihovo	1,76	26,95	1,50	0	0,0	0	0,0	0
16.	Orehovica	0,88	38,21	1,09	0	0,0	2	5,7	0
17.	Pangrč Grm	3,38	54,07	4,16	0	0,0	0	0,0	0
18.	Rakovnik	0,00	0,36	0,12	0	0,0	1	33,3	0
19.	Ržišče	1,31	20,09	2,87	0	0,0	0	0,0	0
20.	Sela pri Šentjerneju	4,12	145,49	9,70	0	0,0	1	6,7	0
21.	Šmarje	0,38	5,81	0,29	0	0,0	0	0,0	0
22.	Tolsti Vrh	0,50	11,20	0,56	0	0,0	0	0,0	0
23.	Velike Brusnice	0,82	53,74	0,88	0	0,0	0	0,0	0
24.	Veliki Ban	0,85	6,78	0,62	2	18,2	1	9,1	0
25.	Volčkova vas	1,44	19,44	2,43	0	0,0	0	0,0	0
26.	Vratno	0,88	15,06	1,16	0	0,0	0	0,0	0
27.	Vrbovce	0,29	15,49	1,41	1	9,1	2	18,2	0
HALOZE									
28.	Belavšek	0,88	18,74	0,89	0	0,0	0	0,0	0
29.	Berinjak	0,00	0,14	0,04	0	0,0	0	0,0	0
30.	Brezovec	0,39	15,29	0,42	0	0,0	0	0,0	2
31.	Cerovec pod Bočem	1,61	84,14	1,83	3	6,1	2	4,3	1
32.	Cirkulane	0,65	42,90	0,86	0	0,0	0	0,0	0
33.	Čača vas	2,79	70,32	2,34	1	3,4	3	10,0	3
34.	Čermožiše	3,36	152,78	3,06	0	0,0	0	0,0	2
35.	Dežno pri Makolah	1,27	59,71	2,30	0	0,0	0	0,0	1
36.	Dobrina	3,09	150,45	3,01	0	0,0	1	2,0	2
37.	Dol pri Stopercah	3,91	32,53	4,07	0	0,0	1	12,5	1
38.	Dolane	0,38	9,64	0,42	0	0,0	0	0,0	2
39.	Dolena	1,79	80,35	2,68	0	0,0	0	0,0	0
40.	Donačka Gora	2,73	104,84	2,23	0	0,0	2	4,3	0
41.	Dravci	1,67	24,58	1,89	0	0,0	1	7,7	0
42.	Drevenik	1,59	34,34	1,43	1	4,2	1	4,2	0
43.	Gorenjski Vrh	0,54	12,58	0,57	0	0,0	0	0,0	1
44.	Gradišča	0,53	38,64	0,48	0	0,0	1	1,2	1
45.	Gradišče	0,51	10,44	0,75	0	0,0	0	0,0	0
46.	Grdina	6,42	176,33	8,40	0	0,0	0	0,0	7
47.	Gruškovec	0,26	10,84	0,30	0	0,0	0	0,0	0
48.	Hrastovec pod Bočem	1,20	41,34	1,09	0	0,0	0	0,0	1
49.	Irje	0,76	27,87	0,96	0	0,0	0	0,0	0

... nadaljevanje Preglednice J

	Naselje	Povprečno število GVŽ na KMG, 2015	Število GVŽ, 2019	Povprečno število GVŽ na KMG, 2019	Število KMG z dopolnilno dejavnostjo, 2015	Delež KMG z dopolnilno dejavnostjo, 2015 (%)	Število KMG z dopolnilno dejavnostjo, 2019	Delež KMG z dopolnilno dejavnostjo, 2019 (%)	Število ekoloških kmetij, 2015
50.	Jablovec	1,14	30,70	1,14	0	0,0	0	0,0	0
51.	Janški Vrh	0,00	0,00	0,00	0	0,0	1	4,5	0
52.	Jelovec pri Makolah	0,50	28,77	0,65	0	0,0	0	0,0	1
53.	Jelovice	1,02	26,31	1,20	0	0,0	0	0,0	0
54.	Kočice	2,63	138,40	2,61	0	0,0	3	5,7	6
55.	Korenjak	1,05	26,51	1,40	0	0,0	0	0,0	1
56.	Kozminci	3,82	28,32	2,57	1	10,0	0	0,0	0
57.	Krasna	3,29	32,15	2,92	0	0,0	0	0,0	0
58.	Kupčnji Vrh	4,16	116,82	4,33	0	0,0	1	3,7	3
59.	Ljubstava	0,81	15,10	0,63	0	0,0	0	0,0	0
60.	Lovnik	1,87	16,14	2,02	0	0,0	1	12,5	0
61.	Ložina	1,17	13,75	1,38	0	0,0	0	0,0	0
62.	Mala Varnica	3,11	75,19	2,78	0	0,0	0	0,0	1
63.	Mali Okič	0,50	30,52	1,13	0	0,0	0	0,0	2
64.	Medribnik	1,40	41,62	1,39	0	0,0	0	0,0	0
65.	Meje	0,14	5,61	0,40	0	0,0	0	0,0	0
66.	Nadole	3,24	83,74	2,99	0	0,0	0	0,0	2
67.	Naraplje	2,46	49,88	2,63	0	0,0	0	0,0	1
68.	Paradiž	0,25	16,66	0,33	0	0,0	0	0,0	0
69.	Pečica	1,21	18,93	1,00	2	10,5	2	10,5	0
70.	Pestike	1,11	30,60	1,61	0	0,0	0	0,0	1
71.	Planjsko	1,59	23,19	2,32	0	0,0	0	0,0	0
72.	Podboč	2,71	13,36	2,67	1	20,0	1	20,0	1
73.	Podlehnik	1,44	347,07	5,69	0	0,0	0	0,0	0
74.	Pohorje	0,19	4,09	0,17	0	0,0	0	0,0	0
75.	Preša	0,53	4,83	0,32	0	0,0	0	0,0	0
76.	Pristava	0,98	46,18	1,25	0	0,0	0	0,0	2
77.	Repisče	9,92	27,94	1,12	0	0,0	0	0,0	0
78.	Rodni Vrh	0,87	13,45	0,79	0	0,0	0	0,0	0
79.	Sedlašek	1,13	56,92	1,42	0	0,0	2	5,0	2
80.	Sitež	0,54	7,62	0,59	0	0,0	0	0,0	0
81.	Skorišnjak	1,46	21,05	1,40	0	0,0	0	0,0	0
82.	Skrblje	12,34	145,38	14,54	0	0,0	0	0,0	0
83.	Slatina	0,60	21,13	0,62	0	0,0	1	2,9	0
84.	Soviče	1,57	29,36	1,40	0	0,0	0	0,0	0
85.	Spodnja Sveča	3,07	21,51	1,96	0	0,0	0	0,0	0
86.	Spodnje Gruškovje	0,78	9,05	0,75	0	0,0	0	0,0	0
87.	Spodnji Leskovec	5,82	138,83	6,61	1	4,5	5	23,8	0
88.	Stanošina	7,59	179,10	6,89	1	4,2	3	11,5	1
89.	Stari Grad	2,15	140,90	2,24	0	0,0	1	1,6	5
90.	Stogovci	4,60	112,53	5,12	0	0,0	1	4,5	1
91.	Stoperce	5,88	239,61	5,84	1	2,4	4	9,8	7
92.	Strajna	0,72	12,51	0,74	0	0,0	1	5,9	0
93.	Strmec pri Leskovcu	0,33	12,87	0,54	0	0,0	1	4,2	0
94.	Strmec pri Sv. Florijanu	3,13	123,87	3,44	1	2,6	0	0,0	0
95.	Studenice	0,35	2,60	0,26	0	0,0	0	0,0	0
96.	Sv. Florijan	4,17	288,48	4,06	1	1,4	1	1,4	1
97.	Sv. Jurij	4,82	93,87	3,75	2	8,3	2	8,0	2
98.	Trdobjci	1,40	48,71	1,74	0	0,0	0	0,0	2
99.	Velika Varnica	0,70	39,57	0,71	0	0,0	1	1,8	1
100.	Veliki Okič	2,04	62,54	2,50	0	0,0	1	4,0	0
101.	Veliki Vrh	0,01	0,42	0,02	0	0,0	0	0,0	0
102.	Zakl	0,93	36,83	1,08	0	0,0	0	0,0	1

... nadaljevanje Preglednice J

Naselje	Povprečno število GVŽ na KMG, 2015	Število GVŽ, 2019	Povprečno število GVŽ na KMG, 2019	Število KMG z dopolnilno dejavnostjo, 2015	Delež KMG z dopolnilno dejavnostjo, 2015 (%)	Število KMG z dopolnilno dejavnostjo, 2019	Delež KMG z dopolnilno dejavnostjo, 2019 (%)	Število ekoloških kmetij, 2015
103. Zgornja Sveča	2,52	44,13	2,76	0	0,0	1	6,3	0
104. Zgornje Gruškovje	0,64	24,39	0,74	0	0,0	1	3,0	1
105. Zgornje Ngonje	0,60	8,71	0,34	1	3,3	1	3,8	0
106. Zgornje Poljčane	2,96	60,97	2,65	0	0,0	0	0,0	0
107. Zgornji Gabernik	2,09	60,98	2,44	1	3,8	1	4,0	0
108. Zgornji Leskovec	1,05	21,58	1,27	0	0,0	0	0,0	0
109. Žahenberc	2,58	113,24	2,41	2	4,3	2	4,3	1
110. Žetale	3,55	250,18	3,57	0	0,0	4	5,7	1
KUM								
111. Borovak pri Podkumu	6,72	122,99	6,83	0	0,0	1	5,6	0
112. Čimerno	4,39	39,34	3,93	0	0,0	0	0,0	0
113. Dobovec	1,11	23,26	1,16	0	0,0	0	0,0	1
114. Gorenja vas	3,37	28,40	2,03	0	0,0	0	0,0	2
115. Jagnjenica	3,28	59,06	2,81	0	0,0	3	14,3	1
116. Jelovo	1,65	26,24	1,38	0	0,0	0	0,0	0
117. Ključevica	0,98	11,01	1,38	0	0,0	0	0,0	0
118. Mali Kum	3,07	19,40	3,23	0	0,0	1	16,7	0
119. Njivice	...	0,00	...	0	...	0	...	0
120. Podkraj	2,14	62,44	2,15	2	7,4	2	6,9	4
121. Podkum	2,47	59,47	2,12	0	0,0	1	3,6	4
122. Radeče	0,09	1,98	0,06	0	0,0	0	0,0	0
123. Sopota	1,39	11,75	1,96	0	0,0	0	0,0	0
124. Stari Dvor	2,26	10,21	1,70	0	0,0	0	0,0	1
125. Svibno	6,89	186,90	7,48	2	7,4	4	16,0	0
126. Šklendrovec	1,67	16,49	1,50	0	0,0	1	9,1	0
127. Škofja Riža	1,97	11,39	0,95	0	0,0	0	0,0	1
128. Zagrad	1,14	13,12	0,94	0	0,0	0	0,0	1
129. Zavrate	4,57	39,76	4,97	0	0,0	0	0,0	1
130. Završje	3,47	49,37	4,94	0	0,0	0	0,0	0
131. Župa	0,91	24,67	1,07	0	0,0	0	0,0	0
POHORJE								
132. Hudi Kot	3,02	182,03	4,67	2	5,3	4	10,3	4
133. Hudinja	6,40	339,45	6,79	0	0,0	0	0,0	2
134. Kumen	4,43	245,25	5,01	3	6,5	9	18,4	4
135. Lukanja	...	0,00	...	0	...	0	...	0
136. Mislinja	2,33	228,40	2,69	0	0,0	3	3,5	3
137. Recenjaki	3,34	109,18	4,20	1	3,7	2	7,7	1
138. Resnik	5,33	95,84	5,04	2	10,5	5	26,3	4
139. Ribnica na Pohorju	3,18	110,36	3,34	1	3,1	2	6,1	2
140. Rogla	0,00	0,00	0,00	0	0,0	0	0,0	0
141. Skomarje	5,92	168,38	6,01	3	11,1	6	21,4	8

Viri podatkov: MKGP, 2016; MKGP, 2020; lastni izračuni.

Podatki in kazalci po naseljih – Preglednica K

Naselje		Delež ekoloških kmetij, 2015 (%)	Število ekoloških kmetij, 2019	Delež ekoloških kmetij, 2019 (%)	Površine v izbranih KOPOP operacijah, 2016 (ha)	Površine v izbranih KOPOP operacijah, 2019 (ha)	Rast izbranih KOPOP površin, 2016–2019 (indeks; 2016=100)	Število ponudnikov sob, 2015	Število ponudnikov sob, 2019	Rast števila ponudnikov sob 2015–2019 (indeks; 2015=100)
GORJANCI										
1.	Apnenik	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
2.	Cerov Log	0,0	0	0,0	7,34	7,28	99,25	0	0	...
3.	Dolenje Vrhpolje	0,0	1	3,2	2,35	2,35	100,00	0	0	...
4.	Dolenji Suhadol	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
5.	Dolž	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
6.	Drča	10,0	1	10,0	0,59	0,59	100,00	1	1	100,0
7.	Gabrje	0,0	0	0,0	3,51	7,09	202,00	0	0	...
8.	Gorenje Vrhpolje	0,0	1	1,8	0,36	0,36	100,00	0	0	...
9.	Gorenji Suhadol	10,0	1	10,0	0,00	0,00	...	0	0	...
10.	Hrastje	6,3	1	5,6	0,01	0,01	105,19	0	0	...
11.	Javorovica	0,0	0	0,0	1,28	3,66	286,77	0	0	...
12.	Jugorje	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
13.	Leskovec	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
14.	Mali Ban	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
15.	Mihovo	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
16.	Orehovica	0,0	0	0,0	2,10	0,00	0,00	0	0	...
17.	Pangrč Grm	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
18.	Rakovnik	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	1	1	100,0
19.	Ržišče	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
20.	Sela pri Šentjerneju	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
21.	Šmarje	0,0	0	0,0	0,18	0,18	100,00	0	0	...
22.	Tolsti Vrh	0,0	0	0,0	0,10	0,10	99,55	0	0	...
23.	Velike Brusnice	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
24.	Veliki Ban	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
25.	Volčkova vas	0,0	0	0,0	0,34	0,31	92,06	0	0	...
26.	Vratno	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
27.	Vrbovce	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	1	1	100,0
HALOZE										
28.	Belavšek	0,0	0	0,0	1,23	0,86	69,57	0	0	...
29.	Berinjak	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
30.	Brezovec	5,0	1	2,8	0,82	0,82	99,67	0	0	...
31.	Cerovec pod Bočem	2,0	1	2,2	0,00	0,00	...	0	1	...
32.	Cirkulane	0,0	1	2,0	0,96	1,28	132,60	0	0	...
33.	Čača vas	10,3	3	10,0	0,00	0,00	...	0	0	...
34.	Čermožiše	4,3	2	4,0	0,00	0,00	...	0	0	...
35.	Dežno pri Makolah	4,0	1	3,8	8,65	8,65	99,97	0	0	...
36.	Dobrina	4,2	2	4,0	5,02	5,04	100,44	0	0	...
37.	Dol pri Stopercah	12,5	2	25,0	0,00	0,00	...	0	0	...
38.	Dolane	7,7	3	13,0	8,32	7,44	89,39	0	0	...
39.	Dolena	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
40.	Donačka Gora	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	1	...
41.	Dravci	0,0	0	0,0	1,18	3,80	323,28	0	1	...
42.	Drevenik	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
43.	Gorenjski Vrh	4,3	1	4,5	0,00	0,00	...	0	0	...
44.	Gradišča	1,2	2	2,5	10,74	9,68	90,16	1	1	100,0
45.	Gradišče	0,0	1	7,1	0,00	0,00	...	0	0	...
46.	Grdina	33,3	6	28,6	0,00	0,00	...	0	0	...
47.	Gruškovec	0,0	1	2,8	1,21	1,26	104,11	0	0	...
48.	Hrastovec pod Bočem	2,6	1	2,6	0,00	0,00	...	0	0	...
49.	Irje	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...

... nadaljevanje Preglednice K

Naselje		Delež ekoloških kmetij, 2015 (%)	Število ekoloških kmetij, 2019	Delež ekoloških kmetij, 2019 (%)	Površine v izbranih KOPOP operacijah, 2016 (ha)	Površine v izbranih KOPOP operacijah, 2019 (ha)	Rast izbranih KOPOP površin, 2016–2019 (indeks; 2016=100)	Število ponudnikov sob, 2015	Število ponudnikov sob, 2019	Rast števila ponudnikov sob 2015–2019 (indeks; 2015=100)
50.	Jablovec	0,0	0	0,0	0,17	0,17	100,00	0	0	...
51.	Janški Vrh	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
52.	Jelovec pri Makolah	2,3	0	0,0	0,64	0,61	95,46	0	0	...
53.	Jelovice	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
54.	Kočice	11,3	6	11,3	8,69	2,06	23,71	0	0	...
55.	Korenjak	4,5	1	5,3	0,00	0,00	...	0	0	...
56.	Kozminci	0,0	0	0,0	2,22	2,24	100,78	0	0	...
57.	Krasna	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
58.	Kupčinji Vrh	11,1	5	18,5	3,25	3,08	94,86	0	0	...
59.	Ljubstava	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
60.	Lovnik	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
61.	Ložina	0,0	0	0,0	0,00	0,00	99,43	0	0	...
62.	Mala Varnica	4,0	1	3,7	0,00	0,00	...	0	0	...
63.	Mali Okič	7,7	2	7,4	1,18	1,06	90,40	0	0	...
64.	Medribnik	0,0	0	0,0	5,57	6,73	120,70	0	0	...
65.	Meje	0,0	0	0,0	0,00	0,63	...	0	0	...
66.	Nadole	7,1	3	10,7	0,00	0,00	...	0	0	...
67.	Naraplje	5,0	1	5,3	0,00	0,00	...	0	0	...
68.	Paradiž	0,0	0	0,0	1,07	3,04	285,41	0	1	...
69.	Pečica	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
70.	Pestike	5,6	1	5,3	0,00	0,00	...	0	0	...
71.	Planjsko	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
72.	Podboč	20,0	1	20,0	0,00	0,00	...	0	0	...
73.	Podlehnik	0,0	0	0,0	1,22	1,70	140,04	0	0	...
74.	Pohorje	0,0	0	0,0	3,30	2,80	84,83	0	0	...
75.	Preša	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
76.	Pristava	6,1	2	5,4	1,57	2,21	140,92	0	0	...
77.	Repišče	0,0	0	0,0	1,88	1,84	97,74	0	1	...
78.	Rodni Vrh	0,0	0	0,0	1,55	1,55	100,00	0	0	...
79.	Sedlašek	5,3	1	2,5	2,03	2,05	101,07	2	0	0,0
80.	Sitež	0,0	0	0,0	0,77	0,76	98,11	0	0	...
81.	Skorišnjak	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
82.	Skrblje	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
83.	Slatina	0,0	0	0,0	5,91	4,72	79,80	0	0	...
84.	Soviče	0,0	0	0,0	0,07	0,07	100,02	0	0	...
85.	Spodnja Sveča	0,0	0	0,0	1,26	1,16	91,73	0	0	...
86.	Spodnje Gruškovje	0,0	0	0,0	3,09	2,86	92,60	0	0	...
87.	Spodnji Leskovec	0,0	0	0,0	0,36	0,36	100,00	0	0	...
88.	Stanošina	4,2	1	3,8	0,00	0,00	...	0	0	...
89.	Stari Grad	7,7	5	7,9	4,72	4,73	100,16	0	0	...
90.	Stogovci	4,2	1	4,5	0,00	0,00	...	0	0	...
91.	Stoperce	16,7	9	22,0	1,20	1,23	102,85	0	0	...
92.	Strajna	0,0	0	0,0	3,91	3,24	82,90	0	0	...
93.	Strmec pri Leskovcu	0,0	1	4,2	3,18	3,23	101,57	0	0	...
94.	Strmec pri Sv. Florijanu	0,0	1	2,8	0,00	0,00	...	0	0	...
95.	Studenice	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
96.	Sv. Florijan	1,4	1	1,4	0,65	0,63	96,98	0	0	...
97.	Sv. Jurij	8,3	2	8,0	0,00	0,00	...	0	0	...
98.	Trdobjci	7,4	2	7,1	0,92	0,00	0,00	0	0	...
99.	Velika Varnica	1,7	1	1,8	10,71	8,88	82,86	0	0	...
100.	Veliki Okič	0,0	1	4,0	20,77	12,29	59,18	0	0	...
101.	Veliki Vrh	0,0	0	0,0	5,16	5,15	99,96	0	0	...
102.	Zakl	3,0	2	5,9	0,83	0,83	100,00	0	0	...

... nadaljevanje Preglednice K

	Naselje	Delež ekoloških kmetij, 2015 (%)	Število ekoloških kmetij, 2019	Delež ekoloških kmetij, 2019 (%)	Površine v izbranih KOPOP operacijah, 2016 (ha)	Površine v izbranih KOPOP operacijah, 2019 (ha)	Rast izbranih KOPOP površin, 2016–2019 (indeks; 2016=100)	Število ponudnikov sob, 2015	Število ponudnikov sob, 2019	Rast števila ponudnikov sob 2015–2019 (indeks; 2015=100)
103.	Zgornja Sveča	0,0	1	6,3	0,64	0,64	100,00	0	0	...
104.	Zgornje Gruškovje	3,6	0	0,0	19,28	16,18	83,92	0	0	...
105.	Zgornje Ngonje	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
106.	Zgornje Poljčane	0,0	0	0,0	1,48	1,48	100,00	0	0	...
107.	Zgornji Gabernik	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
108.	Zgornji Leskovec	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
109.	Žahenberc	2,2	1	2,1	0,00	0,00	...	1	1	100,0
110.	Žetale	1,4	1	1,4	0,62	0,62	99,98	0	0	...
KUM										
111.	Borovak pri Podkumu	0,0	0	0,0	6,14	6,16	100,30	0	0	...
112.	Čimerno	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
113.	Dobovec	5,0	1	5,0	1,30	1,26	97,23	0	0	...
114.	Gorenja vas	15,4	2	14,3	5,33	6,22	116,72	0	0	...
115.	Jagnjenica	5,3	1	4,8	0,00	0,00	...	0	0	...
116.	Jelovo	0,0	0	0,0	1,08	1,08	100,00	0	0	...
117.	Ključevica	0,0	0	0,0	0,00	2,07	...	0	0	...
118.	Mali Kum	0,0	0	0,0	0,56	0,56	100,08	0	0	...
119.	Njivice	...	0	...	0,00	0,00	...	0	0	...
120.	Podkraj	14,8	5	17,2	8,51	8,34	97,99	0	0	...
121.	Podkum	14,3	4	14,3	15,46	19,02	123,08	0	0	...
122.	Radeče	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
123.	Sopota	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	1	...
124.	Stari Dvor	20,0	1	16,7	0,43	0,43	100,00	0	0	...
125.	Svibno	0,0	1	4,0	2,72	2,71	99,73	0	0	...
126.	Šklendrovec	0,0	0	0,0	1,66	2,50	151,09	0	0	...
127.	Škofja Riža	9,1	0	0,0	0,00	0,00	...	0	0	...
128.	Zagrad	7,1	1	7,1	0,63	0,63	100,01	1	1	100,0
129.	Zavrate	12,5	1	12,5	0,00	0,00	...	0	0	...
130.	Završje	0,0	0	0,0	9,69	9,53	98,36	0	0	...
131.	Župa	0,0	0	0,0	0,77	0,73	94,94	0	0	...
POHORJE										
132.	Hudi Kot	10,5	3	7,7	4,50	4,49	99,87	1	0	0,0
133.	Hudinja	4,0	1	2,0	0,00	0,00	...	2	7	350,0
134.	Kumen	8,7	4	8,2	0,00	0,00	...	0	0	...
135.	Lukanja	...	0	...	0,00	0,00	...	0	0	...
136.	Mislinja	3,7	4	4,7	42,70	43,10	100,94	1	1	100,0
137.	Recenjaki	3,7	2	7,7	0,00	0,00	...	0	0	...
138.	Resnik	21,1	4	21,1	0,00	0,00	...	2	4	200,0
139.	Ribnica na Pohorju	6,3	3	9,1	0,00	0,00	...	2	2	100,0
140.	Rogla	0,0	0	0,0	0,00	0,00	...	0	3	...
141.	Skomarje	29,6	7	25,0	4,33	3,52	81,29	4	5	125,0

Viri podatkov: AJPES – Poslovni register Slovenije, 2016; AJPES – Poslovni register Slovenije, 2020; MKGP, 2016; MKGP, 2020; lastni izračuni.

Priloga 2: Anketni vprašalnik – Vrednotenje učinkov izvajanja projekta LIFE TO GRASSLANDS

Splošno zadovoljstvo s projektom

1. Sodelovali ste v projektu Življenje travniščem (*LIFE TO GRASSLANDS*). Ocenite na lestvici od 1 do 5 vaše splošno zadovoljstvo s projektom (s *potekom projekta, z rezultati*).
 - 1 Zelo nezadovoljen.
 - 2 Nezadovoljen.
 - 3 Niti nezadovoljen niti zadovoljen.
 - 4 Zadovoljen.
 - 5 Zelo zadovoljen.
2. Izpostavite največ tri stvari, s katerimi ste bili pri projektu najbolj oziroma najmanj zadovoljni.
 - a) Najbolj zadovoljen/-a (*največ trije odgovori*): _____
 - b) Najmanj zadovoljen/-a (*največ trije odgovori*): _____

Neposredni in posredni učinki izvajanja projekta

V naslednjem sklopu vam bomo zastavili vrsto vprašanj o učinkih projekta. Prosimo, da na vprašanja odgovorite z DA ali NE ter v primeru odgovora DA svoj odgovor pojasnite.

3. Zaradi sodelovanja v projektnih aktivnostih je naša kmetija uspela povečati prihodek iz kmetijske dejavnosti.
 - a) DA, prihodek se nam je povečal za okrog _____ %, in sicer na račun (*naštejte*) _____.
 - b) NE, zaenkrat, pričakujemo pa povečanje prihodka v prihodnjih letih, in sicer na račun (*naštejte*) _____.
 - c) NE, prihodek se nam zaradi sodelovanja v projektnih aktivnostih ni povečal in tega tudi ne pričakujemo v prihodnje.
4. Projekt je bil ključen, da smo se odločili za registracijo nove (dopolnilne) dejavnosti na kmetiji.
 - a) DA, s spodbudo projekta smo registrirali novo dopolnilno dejavnost (*možnih več odgovorov, naštejte*): _____.
 - b) NE, zaenkrat nove dopolnilne dejavnosti nismo registrirali, projekt pa nas je spodbudil, da o tem razmišljamo za prihodnost (*navedite želeno dejavnost*): _____.
 - c) NE, nove dopolnilne dejavnosti nismo registrirali in o tem tudi ne razmišljamo.
5. Na kmetiji smo se zaradi projekta odločili za nove dejavnosti ali povečanje obstoječih.
 - a) DA.
 - 1 Povečala se je delovna obremenitev nosilca in družinskih članov.
 - 2 Zaposlil se je nosilec kmetijskega gospodarstva.
 - 3 Zaposlil se je družinski član.
 - 4 Zaposlili smo tretjo osebo.
 - 5 Občasno najemamo pomoč.
 - 6 Drugo: _____.
 - b) NE.

6. Na račun v projektu na novo urejenih travnikov in pašnikov je naša kmetija povečala stalež živali.
- DA, povečali smo število (za posamezno vrsto (npr. ovce, koze, govedo, osli) navedite število teh dodatnih živali):
 Vrsta živali: _____ Število dodatnih živali: _____
 Vrsta živali: _____ Število dodatnih živali: _____
 - NE, zaenkrat ne, vendar načrtujemo v prihodnjih letih na račun teh površin povečati število (za posamezno vrsto (npr. ovce, koze, govedo, osli) navedite tudi število teh dodatnih živali):
 Vrsta živali: _____ Število dodatnih živali: _____
 Vrsta živali: _____ Število dodatnih živali: _____
 - NE, staleža živali na ta račun nismo povečali in tega tudi ne načrtujemo.
7. Na račun v projektu obnovljenih/pomlajenih oziroma povečanih površin visokodebelnih sadovnjakov smo se na kmetiji začeli (v večjem obsegu) ukvarjati s sadjarstvom.
- DA, saj se s sadjarstvom prej nismo ukvarjali.
 - DA, povečali smo proizvodnjo sadja.
 - NE, zaenkrat še ne.
 - NE, pri nas ni bilo te projektne aktivnosti.
 - NE.
8. Projekt nas je spodbudil, da smo na kmetiji povečali prodajo.
- DA, na novo smo začeli s prodajo (naštejte izdelke): _____
 - DA, povečali smo prodajo (naštejte izdelke): _____
 - NE, vendar nam je projekt pokazal priložnosti trženja izdelkov s suhih travšč.
 - NE.
9. Projekt nas je spodbudil, da pristopimo k tematski/lokalni/regionalni kolektivni blagovni znamki.
- DA, pristopili smo se že k (navedite znamko): _____
 - DA, načrtujemo pristop k (navedite znamko): _____
 - DA, razmišljamo o pristopu, če bi se takšna znamka oblikovala na našem območju.
 - NE, nismo niti pristopili niti o tem ne razmišljamo.
10. Projekt nas je spodbudil, da se je kmetija preusmerila v ekološko kmetovanje.
- DA.
 - NE.
11. Projekt nas je spodbudil k vključitvi dela KZU v operacije KOPOP.
- DA, del KZU smo že vključili v operacije KOPOP.
 - DA, sicer tega še nismo storili, vendar imamo v načrtu vključitev dela KZU v KOPOP.
 - NE.
12. S projektom sem pridobil/-a nova uporabna znanja in veščine za kmetovanje.
- DA, (opišite primere) _____
 - NE.
13. Projekt me je spodbudil še k udeležbi na drugih kmetijskih izobraževanjih in usposabljanjih (tj. izven projekta).
- DA.
 - NE.

14. Strinjanje s spodnjimi trditvami ocenite na lestvici od 1 do 5 (1 – sploh se ne strinjam; 2 – ne strinjam se; 3 – niti se strinjam, niti se ne strinjam; 4 – strinjam se; 5 – popolnoma se strinjam):

A Projekt je povečal prepoznavnost območja (tj. večja turistična prepoznavnost, prepoznavnost kakovosti izdelkov z naših kmetij, prepoznavnost pomena travnišč ipd.), na katerem kmetujemo.	1	2	3	4	5
B Kmetija se je povezala z drugimi kmetijami, ki so sodelovale v projektu.	1	2	3	4	5
C Kmetija se je povezala z organizacijami, ki podpirajo kmetijsko dejavnost na našem območju.	1	2	3	4	5
D Upravljalni načrt, ki je bil izdelan za našo kmetijo, se nam zdi izvedljiv.	1	2	3	4	5
E Zaradi projekta smo začeli prepoznavati nove razvojne priložnosti za kmetijstvo na našem območju (možnosti dodatnega zaslužka, blagovne znamke, dopolnilne dejavnosti, nove prakse kmetovanja ipd.).	1	2	3	4	5
F Zaradi projekta našo kmetijo bolj zanimajo trajnostne prakse v kmetijstvu in ekološko kmetovanje.	1	2	3	4	5
G V prihodnosti bi si še želel/-a sodelovanja v takšnem projektu.	1	2	3	4	5

Odnos do varstva narave

15. Ali imate zaradi projekta Življenje travniščem (*LIFE TO GRASSLANDS*) drugačen pogled na pomen ohranjanja vrstno pestrih travnišč?

- a) DA, (pojasnite, kako se je spremenilo vaše mnenje) _____
b) NE.

16. Ali imate zaradi projekta Življenje travniščem (*LIFE TO GRASSLANDS*) drugačen pogled na kmetovanje na suhih travniščih?

- a) DA, (pojasnite, kako se kaže ta drugačen pogled v praksi) _____
b) NE.

17. Ali ste že slišali za Naturo 2000?

- a) DA.
b) NE.
c) NE VEM. (anketar ne bere)

18. S katerimi trditvami o naravi se strinjate in s katerimi ne? (1 – strinjam se; 2 – ne strinjam se; 3 – ne vem)

A Natura 2000 je varstvo narave.	1	2	3
B V Naturi 2000 so dovoljene različne dejavnosti.	1	2	3
C Če imaš gozd ali kmetuješ v Naturi 2000, lahko dobiš subvencije.	1	2	3
D Kdor živi v območju Natura 2000, je lahko na to ponosen.	1	2	3
E Natura 2000 omejuje kmetijstvo.	1	2	3

Podatki o anketirancu

19. Ali ste vi nosilec kmetijskega gospodarstva, ki je sodelovalo v projektu?

- a) DA. b) NE, sem (navedite svojo vlogo) _____

20. Spol: M Ž

21. Ali imate formalno kmetijsko izobrazbo (npr. srednja kmetijska, univerzitetna izobrazba kmetijske ali sorodne študijske smeri)?

- a) DA. b) NE.

7 SEZNAMA PREGLEDNIC IN SLIK

7.1 SEZNAM PREGLEDNIC

Preglednica 1:	Model kazalcev analize začetnega in končnega stanja	6
Preglednica 2:	Osnovni podatki o projektnih podobmočjih	8
Preglednica 3:	Gibanje števila prebivalcev na projektnih podobmočjih v obdobjih 2012–2016 in 2016–2020	17
Preglednica 4:	Gibanje gostote poselitve na projektnih podobmočjih v obdobju 2016–2020	23
Preglednica 5:	Povprečna starost nosilcev kmetijskih gospodarstev na projektnih podobmočjih v letih 2015 in 2019	45
Preglednica 6:	Število prebivalcev po spolu in indeks feminitete na projektnih podobmočjih v letih 2016 in 2020	52
Preglednica 7:	Število prebivalcev, starejših od 15 let, po doseženi stopnji izobrazbe na projektnih podobmočjih v letih 2015 in 2019	66
Preglednica 8:	Število društev na 1000 prebivalcev na projektnih podobmočjih v letih 2015 in 2019	73
Preglednica 9:	Povprečni bruto dohodek na prebivalca na projektnih podobmočjih po naseljih v letih 2014 in 2018	80
Preglednica 10:	Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnih podobmočjih v letih 2015 in 2019	90
Preglednica 11:	Združevanje podrazredov SKD klasifikacije v področja	97
Preglednica 12:	Gospodarska struktura projektnih podobmočij glede na glavno dejavnost gospodarskih subjektov v letih 2015 in 2019	98
Preglednica 13:	Gibanje števila gospodarskih subjektov v obdobju 2015–2019	110
Preglednica 14:	Velikost gospodarskih subjektov glede na razrede velikosti na projektnih podobmočjih leta 2015	114
Preglednica 15:	Velikost gospodarskih subjektov glede na razrede velikosti na projektnih podobmočjih leta 2019	114
Preglednica 16:	Število kmetijskih gospodarstev s sedežem na projektnih podobmočjih v letih 2015 in 2019	116
Preglednica 17:	Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo projektnih podobmočij v letih 2015 in 2019	132
Preglednica 18:	Število in delež kmetijskih gospodarstev z dopolnilno dejavnostjo na projektnih podobmočjih v letih 2015 in 2019	139
Preglednica 19:	Število in delež ekoloških kmetij na projektnih podobmočjih v letih 2015 in 2019	147
Preglednica 20:	Površine zemljišč, vključenih v KOPOP operacije na projektnih podobmočjih v letih 2016 in 2019	154
Preglednica 21:	Število ponudnikov sob kot dodatna ali dopolnilna dejavnost na projektnih podobmočjih v letih 2015 in 2019	158
Preglednica 22:	Populacija in vzorec vključena v anketiranje o učinkih izvajanja projekta Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS)	165
Preglednica 23:	Osnovne značilnosti vzorca	167
Preglednica 24:	Splošno zadovoljstvo s projektom Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS)	169
Preglednica 25:	Izbrane prednosti in slabosti ter druge misli o projektu Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS)	171
Preglednica 26:	Povečanje prihodka iz kmetijske dejavnosti zaradi projektnih aktivnosti	172

Preglednica 27:	Registracija nove (dopolnilne) dejavnosti na kmetiji zaradi vpliva projekta	173
Preglednica 28:	Učinki projekta na povečan obseg dela zaradi novih dejavnosti na kmetiji ali povečanja obstoječih	174
Preglednica 29:	Povečanje staleža rejnih živali na račun v projektu na novo urejenih travnikov in pašnikov	174
Preglednica 30:	Učinki projekta na ukvarjanje s sadjarstvom	175
Preglednica 31:	Učinki projekta na povečano prodajo na kmetiji	176
Preglednica 32:	Učinki projekta na pristop k blagovni znamki	176
Preglednica 33:	Spodbuda projekta k preusmeritvi kmetije v ekološko kmetovanje	177
Preglednica 34:	Spodbuda projekta k vključitvi dela kmetijskih zemljišč v uporabi kmetijskega gospodarstva v operacije KOPOP	177
Preglednica 35:	Pridobitev novih uporabnih znanj in veščin za kmetovanje zaradi projektnih aktivnosti	178
Preglednica 36:	Spodbuda projekta k udeležbi na drugih kmetijskih izobraževanjih in usposabljanju izven projekta	179
Preglednica 37:	Ocena posrednih učinkov izvajanja projekta Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS)	180
Preglednica 38:	Ocena stopnje izvedljivosti upravljalških načrtov kmetij	181
Preglednica 39:	Pripravljenost za prihodnje sodelovanje v podobnem projektu	182
Preglednica 40:	Sprememba pogledov kmetov na pomen ohranjanja vrstno pestrih travišč zaradi sodelovanja v projektu	183
Preglednica 41:	Pogostost pojavljanja besed in besednih zvez v kontekstu spremembe pogleda anketirancev na pomen ohranjanja vrstno pestrih travišč	184
Preglednica 42:	Sprememba pogledov kmetov na kmetovanje na suhih traviščih zaradi sodelovanja v projektu	184
Preglednica 43:	Pogostost pojavljanja besed in besednih zvez v kontekstu spremembe pogleda anketirancev na kmetovanje na suhih traviščih	185
Preglednica 44:	Prepoznavanje Nature 2000	186
Preglednica 45:	Strinjanje s trditvami o Naturi 2000 na območjih projekta Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS)	187
Preglednica 46:	Primerjava strinjanja s trditvami o Naturi 2000 v Sloveniji in na območjih projekta Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS)	188

7.2 SEZNAM SLIK

Slika 1:	Projektna podobmočja	9
Slika 2:	Projektno podobmočje Gorjanci	10
Slika 3:	Projektno podobmočje Haloze	11
Slika 4:	Projektno podobmočje Kum	13
Slika 5:	Projektno podobmočje Pohorje	14
Slika 6:	Gibanje števila prebivalcev na projektnem podobmočju Gorjanci v obdobju 2012–2016 (indeks, 2012=100)	18
Slika 7:	Gibanje števila prebivalcev na projektnem podobmočju Gorjanci v obdobju 2016–2020 (indeks, 2016=100)	18
Slika 8:	Gibanje števila prebivalcev na projektnem podobmočju Kum v obdobju 2012–2016 (indeks, 2012=100)	19
Slika 9:	Gibanje števila prebivalcev na projektnem podobmočju Kum v obdobju 2016–2020 (indeks, 2016=100)	19

Slika 10:	Gibanje števila prebivalcev na projektnem podobmočju Pohorje v obdobju 2012–2016 (indeks, 2012=100)	20
Slika 11:	Gibanje števila prebivalcev na projektnem podobmočju Pohorje v obdobju 2016–2020 (indeks, 2016=100)	20
Slika 12:	Gibanje števila prebivalcev na projektnem podobmočju Haloze v obdobju 2012–2016 (indeks, 2012=100)	21
Slika 13:	Gibanje števila prebivalcev na projektnem podobmočju Haloze v obdobju 2016–2020 (indeks, 2016=100)	22
Slika 14:	Gostota poselitve na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2016 (prebivalci/km ²)	25
Slika 15:	Gostota poselitve na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2020 (prebivalci/km ²)	25
Slika 16:	Gostota poselitve na projektnem podobmočju Kum leta 2016 (prebivalci/km ²)	26
Slika 17:	Gostota poselitve na projektnem podobmočju Kum leta 2020 (prebivalci/km ²)	26
Slika 18:	Gostota poselitve na projektnem podobmočju Pohorje leta 2016 (prebivalci/km ²)	27
Slika 19:	Gostota poselitve na projektnem podobmočju Pohorje leta 2020 (prebivalci/km ²)	27
Slika 20:	Gostota poselitve na projektnem podobmočju Haloze leta 2016 (prebivalci/km ²)	28
Slika 21:	Gostota poselitve na projektnem podobmočju Haloze leta 2020 (prebivalci/km ²)	29
Slika 22:	Indeks staranja na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2016	32
Slika 23:	Indeks staranja na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2020	32
Slika 24:	Indeks staranja na projektnem podobmočju Kum leta 2016	33
Slika 25:	Indeks staranja na projektnem podobmočju Kum leta 2020	33
Slika 26:	Indeks staranja na projektnem podobmočju Pohorje leta 2016	34
Slika 27:	Indeks staranja na projektnem podobmočju Pohorje leta 2020	34
Slika 28:	Indeks staranja na projektnem podobmočju Haloze leta 2016	35
Slika 29:	Indeks staranja na projektnem podobmočju Haloze leta 2020	36
Slika 30:	Povprečna starost prebivalcev na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2016 (v letih)	39
Slika 31:	Povprečna starost prebivalcev na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2020 (v letih)	39
Slika 32:	Povprečna starost prebivalcev na projektnem podobmočju Kum leta 2016 (v letih)	40
Slika 33:	Povprečna starost prebivalcev na projektnem podobmočju Kum leta 2020 (v letih)	40
Slika 34:	Povprečna starost prebivalcev na projektnem podobmočju Pohorje leta 2016 (v letih)	41
Slika 35:	Povprečna starost prebivalcev na projektnem podobmočju Pohorje leta 2020 (v letih)	41
Slika 36:	Povprečna starost prebivalcev na projektnem podobmočju Haloze leta 2016 (v letih)	42
Slika 37:	Povprečna starost prebivalcev na projektnem podobmočju Haloze leta 2020 (v letih)	43
Slika 38:	Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015 (v letih)	46
Slika 39:	Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019 (v letih)	46
Slika 40:	Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva na projektnem podobmočju Kum leta 2015 (v letih)	47
Slika 41:	Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva na projektnem podobmočju Kum leta 2019 (v letih)	47

Slika 42:	Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015 (v letih)	48
Slika 43:	Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019 (v letih)	48
Slika 44:	Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva na projektnem podobmočju Haloze leta 2015 (v letih)	49
Slika 45:	Povprečna starost nosilca kmetijskega gospodarstva na projektnem podobmočju Haloze leta 2019 (v letih)	50
Slika 46:	Indeks feminitete na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2016	53
Slika 47:	Indeks feminitete na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2020	53
Slika 48:	Indeks feminitete na projektnem podobmočju Kum leta 2016	54
Slika 49:	Indeks feminitete na projektnem podobmočju Kum leta 2020	54
Slika 50:	Indeks feminitete na projektnem podobmočju Pohorje leta 2016	55
Slika 51:	Indeks feminitete na projektnem podobmočju Pohorje leta 2020	55
Slika 52:	Indeks feminitete na projektnem podobmočju Haloze leta 2016	56
Slika 53:	Indeks feminitete na projektnem podobmočju Haloze leta 2020	57
Slika 54:	Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015 (v %)	60
Slika 55:	Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019 (v %)	60
Slika 56:	Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Kum leta 2015 (v %)	61
Slika 57:	Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Kum leta 2019 (v %)	61
Slika 58:	Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015 (v %)	62
Slika 59:	Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019 (v %)	62
Slika 60:	Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Haloze leta 2015 (v %)	63
Slika 61:	Delež prebivalcev z višje- in visokošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Haloze leta 2019 (v %)	64
Slika 62:	Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015 (v %)	67
Slika 63:	Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019 (v %)	67
Slika 64:	Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Kum leta 2015 (v %)	68
Slika 65:	Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Kum leta 2019 (v %)	68
Slika 66:	Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015 (v %)	69
Slika 67:	Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019 (v %)	69
Slika 68:	Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Haloze leta 2015 (v %)	70
Slika 69:	Delež prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo na projektnem podobmočju Haloze leta 2019 (v %)	71

Slika 70:	Število društev na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015	75
Slika 71:	Število društev na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019	75
Slika 72:	Število društev na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Kum leta 2015	76
Slika 73:	Število društev na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Kum leta 2019	76
Slika 74:	Število društev na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015	77
Slika 75:	Število društev na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019	77
Slika 76:	Število društev na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Haloze leta 2015	78
Slika 77:	Število društev na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Haloze leta 2019	79
Slika 78:	Bruto dohodek na prebivalca na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2014 (€/prebivalca)	81
Slika 79:	Bruto dohodek na prebivalca na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2018 (€/prebivalca)	82
Slika 80:	Gibanje bruto dohodka na prebivalca na projektnem podobmočju Gorjanci v obdobju 2014–2018 (indeks, 2014 =100)	82
Slika 81:	Bruto dohodek na prebivalca na projektnem podobmočju Kum leta 2014 (€/prebivalca)	83
Slika 82:	Bruto dohodek na prebivalca na projektnem podobmočju Kum leta 2018 (€/prebivalca)	83
Slika 83:	Gibanje bruto dohodka na prebivalca na projektnem podobmočju Kum v obdobju 2014–2018 (indeks, 2014 =100)	84
Slika 84:	Bruto dohodek na prebivalca na projektnem podobmočju Pohorje leta 2014 (€/prebivalca)	84
Slika 85:	Bruto dohodek na prebivalca na projektnem podobmočju Pohorje leta 2018 (€/prebivalca)	85
Slika 86:	Gibanje bruto dohodka na prebivalca na projektnem podobmočju Pohorje v obdobju 2014–2018 (indeks, 2014 =100)	85
Slika 87:	Bruto dohodek na prebivalca na projektnem podobmočju Haloze leta 2014 (€/prebivalca)	86
Slika 88:	Bruto dohodek na prebivalca na projektnem podobmočju Haloze leta 2018 (€/prebivalca)	87
Slika 89:	Gibanje bruto dohodka na prebivalca na projektnem podobmočju Haloze v obdobju 2014–2018 (indeks, 2014 =100)	88
Slika 90:	Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015	92
Slika 91:	Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019	92
Slika 92:	Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Kum leta 2015	93
Slika 93:	Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Kum leta 2019	93
Slika 94:	Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015	94
Slika 95:	Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019	94
Slika 96:	Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Haloze leta 2015	95
Slika 97:	Število gospodarskih subjektov na 1000 prebivalcev na projektnem podobmočju Haloze leta 2019	96

Slika 98: Gospodarska struktura projektnih podobmočij glede na glavno dejavnost gospodarskih subjektov leta 2015	99
Slika 99: Gospodarska struktura projektnih podobmočij glede na glavno dejavnost gospodarskih subjektov leta 2019	100
Slika 100: Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015	101
Slika 101: Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019	102
Slika 102: Sprememba prevladujoče dejavnosti gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Gorjanci v obdobju 2015–2019	102
Slika 103: Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Kum leta 2015	103
Slika 104: Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Kum leta 2019	103
Slika 105: Sprememba prevladujoče dejavnosti gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Kum v obdobju 2015–2019	104
Slika 106: Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015	104
Slika 107: Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019	105
Slika 108: Sprememba prevladujoče dejavnosti gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Pohorje v obdobju 2015–2019	105
Slika 109: Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Haloze leta 2015	106
Slika 110: Prevladujoča dejavnost gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Haloze leta 2019	107
Slika 111: Sprememba prevladujoče dejavnosti gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Haloze v obdobju 2015–2019	108
Slika 112: Gibanje števila gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Gorjanci v obdobju 2015–2019 (indeks, 2015=100)	110
Slika 113: Gibanje števila gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Kum v obdobju 2015–2019 (indeks, 2015=100)	111
Slika 114: Gibanje števila gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Pohorje v obdobju 2015–2019 (indeks, 2015=100)	111
Slika 115: Gibanje števila gospodarskih subjektov na projektnem podobmočju Haloze v obdobju 2015–2019 (indeks, 2015=100)	112
Slika 116: Kmetijska gospodarstva na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	117
Slika 117: Kmetijska gospodarstva na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	117
Slika 118: Gibanje števila kmetijskih gospodarstev na projektnem podobmočju Gorjanci v obdobju 2015–2019 (indeks, 2015=100)	118
Slika 119: Kmetijska gospodarstva na projektnem podobmočju Kum leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	118
Slika 120: Kmetijska gospodarstva na projektnem podobmočju Kum leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	119
Slika 121: Gibanje števila kmetijskih gospodarstev na projektnem podobmočju Kum v obdobju 2015–2019 (indeks, 2015=100)	119

Slika 122: Kmetijska gospodarstva na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	120
Slika 123: Kmetijska gospodarstva na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	120
Slika 124: Gibanje števila kmetijskih gospodarstev na projektnem podobmočju Pohorje v obdobju 2015–2019 (indeks, 2015=100)	121
Slika 125: Kmetijska gospodarstva na projektnem podobmočju Haloze leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	122
Slika 126: Kmetijska gospodarstva na projektnem podobmočju Haloze leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	123
Slika 127: Gibanje števila kmetijskih gospodarstev na projektnem podobmočju Haloze v obdobju 2015–2019 (indeks, 2015=100)	124
Slika 128: Povprečno število članov kmetijskega gospodarstva, starejših od 15 let, na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015	126
Slika 129: Povprečno število članov kmetijskega gospodarstva, starejših od 15 let, na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019	126
Slika 130: Povprečno število članov kmetijskega gospodarstva, starejših od 15 let, na projektnem podobmočju Kum leta 2015	127
Slika 131: Povprečno število članov kmetijskega gospodarstva, starejših od 15 let, na projektnem podobmočju Kum leta 2019	127
Slika 132: Povprečno število članov kmetijskega gospodarstva, starejših od 15 let, na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015	128
Slika 133: Povprečno število članov kmetijskega gospodarstva, starejših od 15 let, na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019	128
Slika 134: Povprečno število članov kmetijskega gospodarstva, starejših od 15 let, na projektnem podobmočju Haloze leta 2015	129
Slika 135: Povprečno število članov kmetijskega gospodarstva, starejših od 15 let, na projektnem podobmočju Haloze leta 2019	130
Slika 136: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015	133
Slika 137: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019	133
Slika 138: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo na projektnem podobmočju Kum leta 2015	134
Slika 139: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo na projektnem podobmočju Kum leta 2019	134
Slika 140: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015	135
Slika 141: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019	135
Slika 142: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo na projektnem podobmočju Haloze leta 2015	136
Slika 143: Povprečno število GVŽ na kmetijsko gospodarstvo na projektnem podobmočju Haloze leta 2019	137
Slika 144: Kmetijska gospodarstva z dopolnilnimi dejavnostmi na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	141
Slika 145: Kmetijska gospodarstva z dopolnilnimi dejavnostmi na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	141

Slika 146: Kmetijska gospodarstva z dopolnilnimi dejavnostmi na projektnem podobmočju Kum leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	142
Slika 147: Kmetijska gospodarstva z dopolnilnimi dejavnostmi na projektnem podobmočju Kum leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	142
Slika 148: Kmetijska gospodarstva z dopolnilnimi dejavnostmi na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	143
Slika 149: Kmetijska gospodarstva z dopolnilnimi dejavnostmi na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	143
Slika 150: Kmetijska gospodarstva z dopolnilnimi dejavnostmi na projektnem podobmočju Haloze leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	144
Slika 151: Kmetijska gospodarstva z dopolnilnimi dejavnostmi na projektnem podobmočju Haloze leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	145
Slika 152: Kmetijska gospodarstva vključena v ekološko pridelavo na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	148
Slika 153: Kmetijska gospodarstva vključena v ekološko pridelavo na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	148
Slika 154: Kmetijska gospodarstva vključena v ekološko pridelavo na projektnem podobmočju Kum leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	149
Slika 155: Kmetijska gospodarstva vključena v ekološko pridelavo na projektnem podobmočju Kum leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	149
Slika 156: Kmetijska gospodarstva vključena v ekološko pridelavo na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	150
Slika 157: Kmetijska gospodarstva vključena v ekološko pridelavo na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	150
Slika 158: Kmetijska gospodarstva vključena v ekološko pridelavo na projektnem podobmočju Haloze leta 2015 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	151
Slika 159: Kmetijska gospodarstva vključena v ekološko pridelavo na projektnem podobmočju Haloze leta 2019 (po sedežu kmetijskega gospodarstva)	152
Slika 160: Gibanje obsega površin, vključenih v ukrep KOPOP na projektnem podobmočju Gorjanci v obdobju 2016–2019 (indeks, 2016=100)	155
Slika 161: Gibanje obsega površin, vključenih v ukrep KOPOP na projektnem podobmočju Kum v obdobju 2016–2019 (indeks, 2016=100)	156
Slika 162: Gibanje obsega površin, vključenih v ukrep KOPOP na projektnem podobmočju Pohorje v obdobju 2016–2019 (indeks, 2016=100)	156
Slika 163: Gibanje obsega površin, vključenih v ukrep KOPOP na projektnem podobmočju Haloze v obdobju 2016–2019 (indeks, 2016=100)	157
Slika 164: Število ponudnikov sob na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2015	160
Slika 165: Število ponudnikov sob na projektnem podobmočju Gorjanci leta 2019	160
Slika 166: Število ponudnikov sob na projektnem podobmočju Kum leta 2015	161
Slika 167: Število ponudnikov sob na projektnem podobmočju Kum leta 2019	161
Slika 168: Število ponudnikov sob na projektnem podobmočju Pohorje leta 2015	162
Slika 169: Število ponudnikov sob na projektnem podobmočju Pohorje leta 2019	162
Slika 170: Število ponudnikov sob na projektnem podobmočju Haloze leta 2015	163
Slika 171: Število ponudnikov sob na projektnem podobmočju Haloze leta 2019	164
Slika 172: Odziv povabljenih kmetijskih gospodarstev k anketiranju	166
Slika 173: Struktura vzorca glede na projektna podobmočja	167
Slika 174: Stopnja zadovoljstva s projektom Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS)	170

Slika 175: Pričakovanja glede povečanja prihodka v prihodnjih letih zaradi sodelovanja v projektnih aktivnostih	172
Slika 176: Vrste načrtovanih dopolnilnih dejavnosti kot učinek projektnih aktivnosti	173
Slika 177: Vrste novih znanj in veščin za kmetovanje, pridobljenih v projektu Življenje traviščem (LIFE TO GRASSLANDS)	178
Slika 178: Pripravljenost za sodelovanje v prihodnjih podobnih projektih	182
Slika 179: Sprememba pogledov kmetov na pomen ohranjanja vrstno pestrih travišč zaradi sodelovanja v projektu	183
Slika 180: Sprememba pogledov kmetov na kmetovanje na suhih traviščih zaradi sodelovanja v projektu	185
Slika 181: Prepoznavanje Nature 2000: primerjava rezultatov projektnih podobmočij in nacionalne raziskave (v odstotkih)	186